

GOZDARSKI VESTNIK

**MESEČNI STROKOVNI LIST ZA
GOZDARSTVO, LESNO INDU-
STRIJO IN LESNO TRGOVINO**

LETNIK II.

**UREDIL:
Ing. STANKO SOTOŠEK**

MARIBOR 1939

GOZDARSKI VESTNIK

GOZDARSKA KNJIŽNICA

K SP
GOZDARSKI vestnik
1939

32004000057

UNIVERZA V LJUBLJANI, GIS

COBISS I

Izdal: Konzorcij Gozdarskega vestnika - Natisnila: Mariborska tiskarna d. d. v Mariboru

Vsebina

Razprave.

Davščine na gozdove, dr. ing. Rudolf Pipan	169, 193
Določanje lesne mase v gozdnem gospodarstvu, ing. Mirko Šušteršič (Ljubljana)	225
Gozd in les, ing. Stanko Sotošek	2, 27
Gozdarskemu vestniku ob prvi obletnici, ing. A. Ružič	1
Gozdni požari l. 1938., ing. Anton Šivic	54
Izmera stoječih dreves brez posebnih priprav in tablic za praktične potrebe, ing. Mirko Šušteršič	9
K naredbi o izkoriščanju rušja, ing. Martin Čokl	152
Kanadski topol, Hans Gager	52
Lahke gradbene plošče, ing. Milan Hmelj (Radeče)	220
Mladinski pogozdovalni dnevi jeseni leta 1938., ing. V. Novak	34
Nekaj misli o trajnostnem gozdnem gospodarstvu, Martin Potočnik	176
Nekaj o gozdnih poteh, Miroslav Hanslovsky	203
O dečjih dnevih spomladi leta 1939, ing. Viktor Novak (Ljubljana)	222
O obsenčevanju posevkov v gozdnih drevesnicah in o najnovejših obsenčevalnih lesah, Lojze Mušič (Slovenj Gradec)	217
O vozovih na gumijasta kolesa, ing. Franc Sonnbichler	149
Ob 60 letnici odličnega gozdarskega strokovnjaka, ing. Z.	26
Predavanja o gozdarstvu, ing. Viktor Novak	103
Problem našega gozda, ing. Mirko Šušteršič	49, 73
Problemi prekmurskega gozdarstva, Martin Potočnik	97, 121
Proti kleščenju iglavcev, Lojze Mušič	201
Prva propagandna vožnja motornih vozil na domača goriva v Jugoslaviji, ing. Slobodan Baranac	77
Solarji od Šmiklavža (slovenjegraški okraj) sade s panji smrekove sadike, Lojze Mušič	175
Uprava razlaščenih gozdov v Sloveniji, ing. Čvetko Božič	145
Zakaj gozd redi samega sebe? Ing. Mirko Šušteršič	126
Zaga in tovarna zabojev v Trziču, ing. Franc Sonnbichler	105

Obvestila.

Gojenje gozdov.

Grmišče	68, 93
Ibira drevesnih vrst	36
Polsenčno drevo	45
Pričuvek	117
Senčno drevo	21
Senčni sestoj	45
Svetlobno drevo	45
Svetlobni sestoj	45
Usvajanje	237
Vmesna sečnja	165

gradivo za slov. gozdarski slovar 45. 189, 165, 21, 117, 93

Varstvo gozdov.

Borov osip v Prekmurju	141
Gozdna zavarovalnica	87
Karbitni plašilnik	160
Negorljiv les	182
Nov način zatiranja lesnih gob	87
Polh kot gozdni škodljivec	234
Občutljivost drevja na slano	109
Pravi turisti niso taki	67
Rjavi hrošč v Prekmurju	141
Sekanje in prodaja božičnih drevesc	208
Solna voda proti gozdnim požarom	65
Sušenje bresta	66
Varstvo gozdov pred dimom	179, 204
Zaščita hrasta in redkih drevesnih vrst	44
Zatiranje bramorjev	185
Zatiranje smrekovih lubadarjev	185

Izkoriščanje gozdov.

Avstrijska mera	189
Angleška mera	189
Beneška mera	189
Francoska mera	189
Gorljivost lesa	108
Kuhanje oglja v prevoznih pečeh	37
Mera	189
Meterski seženj	189
Navodilo za izvrševanje pravilnika o pogojih, po katerih se daje dovolitev za plavljenje in splavljenje gozdnih proizvodov	40
Rdečenje lesa	130
Ruska mera	189
Sekanje in prodajanje božičnih drevesc	208
Suhe gobe so važno izvozno blago	190
Stara mera	213
Tehnične lastnosti lesa in čas sečnje	36, 55, 82, 130
Verižne žage	83

Izmera lesa.

Izmera okroglega in tesanega lesa	110, 130
-----------------------------------	----------

Urejanje gozdov.

Važna odločba o sestavljanju urejevalnih načrtov	113
Ponovno priobčilo o sestavljanju načrtov za gozdno gospodarstvo	138
A, B, C,	213
Glavni donos	117
Lredni donos	117
Letni prihranek	117
Predujem	117
Premični prihranek	117
Prihranek	117
Sečni donos	117
Stoječi prihranek	117
Stranski donos	117
Vmesni donos	117
Mejniki na gozdni preseki	228

Predelava lesa.

Alkohol iz žagovine in slame	182
Bata — tudi lesno podjetje	141
Borova smola v Grčiji	182
Brušenje žag	179

Celuloza iz oljkovih koščic	182
Celuloza iz kostanjevine	182
Celuloza iz kostanjevine	87
Državne celulozne tovarne	141
Dvakratno žaganje ali prizmiranje	179
Lepenkašte škatlje za izvoz pomaranč	70
Lesni svet v Franciji	142
Mednarodni kartel za lesno volno	190
Največja ruska papirnica	182
Nova tovarna kopit v Beogradu	210
Novo prevozno podjetje na Sušaku	20
Novo lesno podjetje »Ridjuši«	210
Nova tovarna lesne volne v Nemčiji	44
Novo lesno industrijsko podjetje	210
Novo lesno podjetje v Beogradu	89
Nova celulozna tovarna v Italiji	89
Nove švicarske uzance na žagan les	113
Peč za poogljevanje lesa	161
Podjetje »Iver« bo izkoriščalo gozdove	141
Pogon žage	206
Poizkusi izdelave lesnega vlakna na Madžarskem	65
Prenos sedeža podjetja Vrbovsko d. d.	44
Razpad evropskega celuloznega kartela	190
Slavonija d. d. znižuje glavnico	67
Tovarna zabojev na Cipru	44
Tvornica papirja d. d. je zvišala glavnico	185

Poraba lesa.

Avtomobili na lesni plin v Franciji	87
Avtobusi v Parisu na lesni plin	87
Avtomobili na oglje v Abesiniji	87
Domača poraba lesa in drv	178, 204
Domača poraba lesa	204
Grčija namerava kriti svoje potrebe z domačim ogljem	87
Kolje iz akacijevga lesa	65
Les — pogonsko gorivo na Poljskem	87
Les v letalstvu	87
Lesni plin v Švedski armadi	87
Leseno vojaško letalo	87
Maroški odbor za lesni plin	87
Pogon na lesni plin v Švici	87
Tovorni avtomobil na lesni plin v Italiji	87

Statistika.

Jugoslovanski prekomorski izvoz lesa v letu 1937	14
Lanski češkoslovaški izvoz lesa v prvem polletju je bil večji od predlanskega	14
Les v splavih po Dreti, Savinji in dalje po Savi leta 1938	231 ✓
Les v splavih po Savi, Krki in dalje po Savi l. 1938	231 ✓
Les v splavih Slovenije l. 1938	233 ✓
Madžarski lesni uvoz v prvi polovici leta 1938	14
Slovenski izvoz lesa v letu 1937	14
Splavarski promet po Dravi l. 1938	233 ✓
Splavarski promet po Dreti, Savinji in dalje po Savi l. 1938	232 ✓
Splavarski promet po Savi, Krki in dalje po Savi l. 1938	232 ✓
Večanje bolgarskega izvoza oglja	14
Zmanjšan lesni tranzitni promet čez Trst	190
Zmanjšan lesni izvoz iz nordijskih držav	214

Gozdarsko šolstvo.

Čin državne nižje gozdarske šole v Mariboru	208
Čuvajski izpiti v Zagrebu	89

Gozdarska šola v Mariboru	157
Izvestje državne nižje gozdarske šole v Mariboru za leto 1937/38	164
Oglje	165
Preizkušnja gozdnega orodja	182
Prva nemška žagarska šola	182
Sklepni izpiti na gozdarski šoli v Mariboru v šol. letu 1938/39	183
Solska kvalifikacija	205, 206
Vzorna žaga v Grčiji	182

Gozdna in gozdarska politika.

Ameriški brambni gozdni pas	65
Delavsko kopališče v Radečah	234
Druga propagandna vožnja motornih vozil na domača goriva v Jugoslaviji bo vodila večinoma po Sloveniji	111
Gozdarske oblasti v Nemčiji	141
Gozdne kmetije so letos dobile zaščito	111
Iz proračuna izdatkov in dohodkov dravske banovine za l. 1939/40	112
Iz finančnega zakona za leto 1939/40	133, 138
Izkoriščanje in pogozdovanje poljskih državnih gozdov	67
Nekaj misli o prepovedi izvoza črnega gabra	38
Nemški gozdarski strokovnjaki na delu v Jugoslaviji	210
Pohorski dan	88
Pospeševanja gozdarstva	180
Prijava inozemskih delniških glavníc	214
Propaganda za domača pogonska goriva	39
Starostno zavarovanje gozdnih delavcev	37
Udeležba inozemcem v jugoslovanskih lesnih delniških družbah	214
V Nemčiji štedijo z lesom	67

Lesna trgovina.

Lesna trgovina 14, 20, 22, 46, 47, 70, 84, 88, 89, 94, 101, 112, 113, 118, 132, 139, 142, 166, 189, 214.	
Povečanje jugoslovanskega lesnega izvoza na Madžarsko	142
Stanje lesnega trga Slovenije 23, 47, 71, 95, 119, 143, 167, 191, 215, 239	
Valute in devize 24, 48, 72, 96, 120, 144, 168, 192, 216, 240	

Cene.

Cene lesa v decembru 1938	22
Cene lesa v februarju 1939	69
Cene javorovega furnirskega lesa v Bosni	69
Lesne cene na Madžarskem	238
Lesne cene v Italiji	69
Lesne cene v Švici	118
Lesne cene postajajo v Angliji višje	118
Na dražbi dosežene cene 22, 46, 118,	190
Porast cen drv in oglja v skandinavskih državah	190

Lovstvo.

Divje svinje na Kočevskem	185
Je »lovska pravičnost« pravilen izraz	90
Nagrade za ubite divje svinje	162
Poročilo o avkciji (dražbi) krzna	43
Prekomerni odstrel divjačine	55
Pristojbine za lovsko karto	229

Zakoniti predpisi

Čin državne nižje gozdarske šole v Mariboru	208
Izvleček iz uredbe o melioracijskem skladu	42
Izvleček iz pravilnika za izvrševanje uredbe o melioracijskem skladu	62

Izvleček iz pravilnika o razdelitvi področja posameznih strok pooblaščenih inženirjev	63
Kontrola čuvajškega revirja	132
Navodilo za izvrševanje pravilnika o pogojih, po katerih se daje dovolitev za plavljenje in splavljanje gozdnih proizvodov št. 22.135 z dne 14. julija 1930., »Službene novine« št. 238/LXXIII z dne 27. oktobra 1930, glede cenitve in plačevanja odškodnin	40
Nekateri novi zakoniti predpisi	19, 86, 113, 159, 180, 209
Prijava inozemskih delniških glavnic	208
Sekanje in prodajanje božičnih drevesc	208
Šolska kvalifikacija	205, 206
Uredba o čuvanju nedržavnih gozdov, s katero se dopolnjuje zakon o gozdh z dne 1. decembra 1929	17
Vodne žage in pravica do vode za pogon	82
Vozne ugodnosti splavarjev	208

Tarife in uvozni predpisi.

Državna kontrola nad izvozom	180
Italijanska ugodnostna uvozna tarifa	113
Izvoz lesenih obodov za sita brez potrdila	180
Jugoslovansko-francoska trgovska pogodba je stopila v veljavo 1. aprila	118
Lesna industrija proti dvigu tečaja nemške marke	142
Naknadne carinske bonifikacije pri uvozu iz Jugoslavije v Francijo	139
Novo zmanjšanje izvoznih kvot lesa	22
Nova jugoslovansko-madžarska tarifa	18
Olajšanje plačilnega prometa z Madžarsko in Italijo	238
Omejitev italijanskega uvoza nekaterih vrst lesa	86
Premiranje izvoza sadnih zabojev za Levanto	159
Premiranje izvoza v Levant	230
Revizija zvišane blagovne tarife	94
Specialne takse za uverenja Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine	139
Sprememba železniške tarife na Madžarskem	166
Takse za inozemske poslovne osebe v Romuniji	19
Tarifiranje zabojskih delov	19
Ugodnostna tarifa za ekstrakte iz hrastovega, kostanjevega in smrekovega lesa ali lubja	62
Ugodnostna tarifa za izvoz celuloznega ali brusnega lesa	62
Ugodnostna tarifa za blago vsake vrste	113
Ugodnostna tarifa za izvoz jelkovega jamskega lesa	113
Ugodnostna tarifa za izvoz žaganega lesa	113
Ugodnostna tarifa za prevoz celuloznega in jamskega lesa	139
Ugodnostna tarifa za prevoz žaganega lesa	139
Ugodnostna tarifa v javnih zagrebških skladiščih	159
Ugodnosti pri prevozu lubja po železnici	180
Uvedba nakazniškega prometa z Nemčijo	18
Zvišanje železniških tarif	86
Zvišanje direktnih zveznih železniških tarif	86

Književnost.

Bibliografija slovenske kmetijske literature v letih 1919—1938 v Ljubljani 1939, dr. Janko Slebinger in ing. Janez Marentič	211
Dečji dan za pogozdovanje, III. del, ing. Viktor Novak	187
Geografski vestnik XIV. št. 1—4	187
Gradivo za slovenski gozdarski slovar . 21, 45, 68, 93, 117, 165, 189, 213,	237
Jugoslovanska šuma 1939. Mesečni časopis za proučevanje problema šumarske politike in šumarske privrede, godina IV., Beograd	236
Kmetovalec, glasilo Kmetijske zbornice v Ljubljani	187
Letno poročilo Kmetijske zbornice za I. in II. poslovno leto 1937/39, Ljubljana 1939	188
O izobrazbi kmečke mladine, Ljubljana, Fran Erjavec	212

Šumarski glasnik 1939. Organ Združenja šumarskih zvaničnika kraljevine Jugoslavije. Godište XIX. Beograd	235
Šumarski list 1939. Izdaja Jugoslovensko šumarsko udruženje. Godina 63. Zagreb	235

Društvene in osebne vesti.

Četrta odborova seja ljubljanske podružnice jugoslovenskega gozdarskega združenja	115
Druga odborova seja ljubljanske podružnice jugoslovenskega gozdarskega združenja	20
Gozdarski sestanek na Dravskem polju	234
Gozdarski sestanek na Pohorju	89
Iz Kmetijske zbornice v Ljubljani	210
Iz ljubljanske podružnice jugoslovenskega gozdarskega združenja	20
† Josip Lenarčič	115
Ljubljanski velesajem	116
Nov član podjetja Guttman d. d.	20
Občni zbor Zveze absolventov gozdarskih šol v Mariboru	43
Občni zbor ljubljanske podružnice jugoslovenskega gozdarskega združenja	183
Seja širšega banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani	114
Seja o ustanovitvi gozdarskega muzeja v Mariboru	115
Seja gozdarskega odbora Kmetijske zbornice	88
Sprememba v vodstvu Našičke	20
Tretja odborova seja ljubljanske podružnice jugoslovenskega gozdarskega združenja	66
Vabilo na redni občni zbor Zveze absolventov gozdarske šole v Mariboru	230
Velesajem v Ljubljani	20

Jug. Šumarski glasnik

Tabele.

Izolacijske vrednosti nekaterih važnejših materialij	222
Jugoslovanski izvoz lesa v letu 1937 in 1938	57
Dečji dnevi za pogodovanje leta 1939	224
Splavarski promet Slovenije po Dravi l. 1938	58, 59

Avtorji.

✓ Apohal	82, 130	~ Sonnbichler	105, 149
✓ Baranac	77	Sotošek	2, 14, 20, 21, 27,
Božič	145		36, 45, 55, 68, 82, 83,
- Benkovič	186		93, 108, 117, 130, 132, 160,
Čokl	66, 152		165, 166, 187, 179, 187, 188,
Dopisniki	20, 23, 43, 46, 47,		205, 206, 211, 213, 228, 235,
	65, 66, 71, 88, 95, 111,		237
	115, 118, 119, 143, 161, 167,	Šivic	54, 162
	183, 190, 191, 210, 215, 239	- Šter	88
Gagern	52	Šušteršič	9, 21, 49, 68, 73,
- Goederer	109, 206		93, 117, 126, 140, 165, 225
- Hanzlovský	203	- Teržan	187
- Hmelj	220	- Ulčar	186
- Ilešič	187	- Urbas	164
- Koprivnik	90, 236	Uredništvo	14, 17, 20, 22, 40,
- Kostial	237		44, 57, 58, 62, 65, 69,
- Mlakar	233		84, 86, 87, 94, 112, 118,
Mušič	175, 201, 217		133, 142, 157, 158, 182, 188,
Novak	21, 33, 45, 93, 103, 222		190, 208, 214, 230, 231, 238
- Pipan	159, 193	- Vodušek	37
- Pleško	130	- Wilfan	132
Potočnik	97, 109, 121, 141, 176, 234	- Z.	25
- Ružič	1	- Žnidaršič	55, 82, 204
Sevnik	37, 39, 165		

Gozdarskemu vestniku ob prvi obletnici

Poljudnega poučnega časopisa za gozdarstvo, lesno industrijo in trgovino smo že dolgo pogrešali. Priložnostne brošure, napisane v lahko razumljivem slogu in jeziku, so našim kmečkim gozdnim posestnikom le do neke meje nadomeščale strokoven list. Vse hvale vredna pa je velika vnema, ki jo je naše strokovno gozdarsko osebje posvečalo popularizaciji gozdarske vede. Tako je že pred 60 leti znameniti gozdarski strokovnjak Ludvik Dimitz, Ljubljančan po rodu, spisal prvo slovensko poljudno knjižico za male gozdne posestnike. Ta pionir našega strokovnega gozdarskega slovstva ni našel dolga leta nobenega naslednika. Šele pokojni Avgust Guzelj je s svojo odlično brošuro »Navod za oskrbovanje malih gozdnih posestev na Kranjskem in Primorskem« nadaljeval započeto delo. Hvala Bogu, ni ostal osamljen. Sledila mu je vrsta mož, vnetih za procvit in napredek našega gozdarstva. Omenim naj le najvidnejše strokovnjake, ki so postavili svoje pero v službo gozdarske vede! V prvi vrsti je imenovati inž. Antona Šivica, ki je poleg svojega »Poljudnega navodila« izdal še celo vrsto knjižic in brošur z gozdarskega področja, nadalje inženirje Viktorja Novaka, Mirka Šušteršiča in Josipa Miklavžiča. Mnogo koristnih člankov je izšlo v »Kmetovalcu«, »Lovcu«, »Planinskem vestniku«, »Gasilcu« in v dnevnem časopisju. Pomembno delo opravlja že mnogo let tudi gozdarski odsek banske uprave v Ljubljani, čigar vsakoletna »Poročila« so skoraj mala gozdarska enciklopedija.

Krona vsem tem stremljenjem pa je »Gozdarski vestnik«, ki je lansko leto vzniknil v Mariboru. Brez dvoma je bilo treba v naših dneh za izdajanje strokovnega glasila veliko poguma in še več idealne požrtvovalnosti. Kakor je podoba, je uredništvo z agilnimi sodelavci prebredlo vse začetne težave, ki gotovo niso bile male: saj smo list snovali že več kot 15 let, ne da bi ga mogli ostvariti. Vsi načrti za njegovo realizacijo so se izkazali praktično neizvedljivi. Tudi zamisel, da bi vsedržno združenje po svojih podružnicah izdajalo posebne poljudne gozdarske liste, se ni uresničilo. Lastna iniciativnost šele nam je ustvarila naš »Gozdarski vestnik«.

Z velikim veseljem smo pozdravili njegovo prvo številko, pa tudi z nemalo zaskrbljenostjo. Ali bo list uspel? Prvi številki so sledile po vrsti druga, tretja in vse nadaljnje: led je bil prebit. Pred nami leži zaključen prvi letnik »Gozdarskega vestnika«, poln koristnih člankov, razprav in vsakovrstnega zanimivega drobiža. Šele pri listanju celotnega letnika bralec spozna, koliko vestnega, z ljubeznijo do slovenskega gozdarstva in njegovih potreb prežetega dela se skriva v njem. Ako morda list tvojemu prekritičnemu duhu ni povsem všeč, kaj bi nergal? Popolnost nam je le težko dosegljiv ideal. Pa se pridruži listu še ti s pametnim nasvetom in — dobrim prispevkom!

Vsem: Pišite v svoje glasilo! Krčite pot gozdarskim težnjam, orjite njih ledino in osvetljuje temo naših slovenskih gozdov!

V Beogradu 24. decembra 1938.

Ing. A. RUŽIČ,

višji gozdarski svetnik ministrstva za gozdove in rudnike.

Gozd in les

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)

I. UVOD

Gozd in les spremljata človeka v vsem njegovem razvoju od pradavnine do danes. V začetku so ljudje dobivali iz gozda zelišča, sadeže in divjačino za hrano ter les za orožje, orodja, ogenj in stavbe. Gozd in les sta omogočila prvim ljudem obstoj in pripravila pot civilizacijskemu in kulturnemu napredku človeštva. Gozd je dajal ljudem rodovitno zemljo za pašnike, polja in njive, studencem, potokom in rekam je dajal vodo, branil je ljudi pred povodnijo in jim nudil zavetje. Iz lesa so delali ljudje orodje in toporišča ter ročaje za orodje iz drugega gradiva. Prvi mostovi, hiše, čolni ladje in vozovi so bili iz lesa; les je bil potreben pri vseh ročnih, stavbnih, obrtnih, industrijskih in umetniških delih. Tudi danes sta gozd in les še vedno in povsod potrebna in nenadomestljiva. Gozdovi pomenijo v sedanjih časih vedno več in poraba lesa postaja iz dneva v dan raznovrstnejša.

Evropske kulture in civilizacije gotovo ne bi bilo brez gozda: gozd je bil, je in bo njuna podlaga. Če bi zmanjkalo gozdov in lesa, bi se večji del sveta izpremenil v puščavo, ki v njej človeštvo ne bi bilo pravega obstoja. To dejstvo pronica sicer počasi, vendar pa tem gotoveje v ljudsko spoznanje. Vedno večja skrb se posveča gojenju in varstvu gozdov ter pogozdovanju goličav. Mehanična in kemijska predelava lesa se razvijata vedno bolj in lesna obrt ter industrija rabita les za vedno več prepotrebni surovin in izdelkov.

Dežele, ki nimajo zadosti svojega lesa, ga uvažajo kot neobhodno potrebno blago, ki ga ne morejo nadomestiti z ničemer drugim. Dežele pa, ki so bogate gozdov, skrbijo za njihovo pravilno izkoriščanje. Jugoslavija, zlasti Slovenija, ima toliko gozdov, da zraste v njih več lesa, kot ga rabimo doma. Lesna obrt, industrija in trgovina so gospodarske panoge, ki so še najbolj v domačih rokah. Zato je naša naloga, da posvečamo gozdu in lesu vedno več pozornosti.

Naši gozdovi so v preteklosti prestali razne pretrese, poškodovanja, pustošenja, uničevanja in varnostne ukrepe. Vse važnejše ekonomske in politične izpremembe so zapustile v njih globoke sledove, vidne in občutne še danes. Vsa gozdnata in ogoljena gozdna zemljišča so v zvezi z režimom voda in drugimi činitelji v ekonomskem, socialnem, verskem in duševnem življenju posameznih pokrajin odprta knjiga zgodovine naših gozdov. In nje beremo in občutimo posledice pašnega gospodarstva, lova, odprtih ognjišč, spoznavamo načine gradnje in pokrivanja stavb, širjenja poljedelskega zemljišča, rudarstva, vojn, suženjstva, fevdalstva, svobodne trgovine, zasebnega udejstvovanja, kolonizacijske in eksploatacijske politike tujcev, intenzivnih eksploatacij s tujim in domačim kapitalom v korist političnih, strankarskih, zasebnih in splošnih interesov itd.

Smrekovje v Crnem potoku

(Foto: L. Krema)

Rezultat vsega tega je komplicirano in raznoliko posestno stanje, obširna poljedelska zemljišča in izpremenjen režim potokov in rek; mnogo absolutnega gozdnega zemljišča je golega in neplodnega ali nima gozda v pravem smislu besede; drugod so zopet ostanki pragozdov, opustošeni gozdovi, zamočvirjena zemljišča, dobro obvarovani in lepo urejeni gozdovi, obnovljeni deli gozdov, regulirani in regulacije potrebni hudourniki, potoki in reke, ki so v celoti več ali manj odraz življenja in življenjskega standarta prebivalstva.

Dolžnost naše generacije je, popraviti škodo, storjeno v prejšnjih časih. To dolgujemo samim sebi in svojim potomcem, da tako obdržimo v gozdu vsaj to, kar smo sprejeli. Naša dolžnost pa je tudi, da na gozdnih zemljiščih obnavljamo uničene gozdove. Da je to res nujno potrebno, dokazuje ne le gozdarska znanost, marveč prepričevalno izpričujejo vse pogostejše povodnji, goli Kras, goličave in neštetilni primeri iz zgodovine naših in tujih gozdov. Odgovornost pada samo na nas, ko sami upravljamo svojo zemljo in urejamo svoje življenje.

Vkljub nepobitno dokazanemu pomenu gozdov in lesa, je vendar gozdarstvo kot stroka in znanost še mlado. Ljudje so namreč začeli oskrbovati svoje gozdove smiselno in načrtno razmeroma pozno. Ko je začel človek posegati v življenje gozda in izkoriščati gozdne pridelke, je s časom spoznal, da je življenje gozda vezano na posebne pogoje in da odločajo o njegovem življenju posebni naravni zakoni. Prišel je do prepričanja, da morajo biti vsa gozdna dela v skladu s temi zakoni. Kajti, čim je človek delal proti njim ali mimo njih, je škodoval gozdu, zmanjšal njegov donos, ogražal sosedne gozde, zemljišča in naprave. V skrbi za sebe in v želji, da postane gozd vir dohodkov njemu in potomcem, je začel človek študirati življenje gozda. V začetku se je mnogim zdelo, da je gozdarstvo nekaj enostavnega, toda gozdarsko delo in vedno bolj pereče stanje gozdov z vsemi posledicami sta pokazala, da je to vprašanje zelo težko in zamotano. Vedno bolj prevladuje prepričanje, da se za gozdarska dela ne morejo sestaviti splošno veljavna pravila, marveč da je potrebno aplicirati teoretično in praktično znanje v vsakem gozdu, v vsakem delu gozda, da celo pri vsakem drevesu drugače — toda vedno v skladu z rastiščem in gospodarskimi potrebami. Mnenja o „neizčrpnih gozdnih zakladih“ so se obdržala med ljudmi vse do sedanjega časa in ni jih malo, ki mislijo tako še dandanašnji. Čimbolj pa so narodi napredovali v civilizaciji in omiki, tembolj so spoznavali pomen gozdov, podpirali so gozdarsko znanstvo in širili gozdarsko znanje s predavanji, tečaji, strokovnimi šolami, z gozdarskim poukom v drugih šolah, s knjigami, revijami, časopisi, filmom in radiom. Med kulturnimi narodi, se že zaveda skoraj vse ljudstvo, da je gozd podlaga omiki in civilizaciji narodov in da je les vir nešteti ljudskih dejavnosti.

II. GOZD

Sele v zadnjih desetletjih je začel človek bolj natančno opazovati in spoznavati življenje gozda. Videl je, da je gozd združba drevja, grmovja, trav, zelišč, mahovja, lišajev, gob, črvov in raznih živalic ter živali in da so vsi členi združbe za njen obstoj potrebni. Videl je, da ne uspevajo v vseh krajih enake vrste drevja in da drevesa niso zdrava, če ne rastejo na pravem rastišču. Pri vsaki malenkostni spremembi drevja, tal, lege, višine, svetlobe, vlage, toplote, vetra itd. se spremenijo tudi življenjski pogoji gozda in njegov sestav. Na jugu rastejo druge vrste drevja kot na se-

veru, v toplejših krajih druge kot v hladnejših in v nižinah druge kot na višinah. Vrsta drevja se izpreminja tudi, če so tla mokra, vlažna, sveža ali suha, rodovitna ali nerodovitna, apnena ali glinasta, peščena ali prstena, strma ali ravna. V raznih vrstah gozdov rastejo pod drevjem različne vrste grmovja, zelišč in mahovja, ki so značilne za gozd in rastišče. V vsakem gozdu živijo posebne vrste koristnih in škodljivih žuželk in drugih živalic. Podobno so tudi razne vrste divjadi vezane na tiste gozde, ki so za njih primerni.

Gozdna tla so pod drevjem in grmovjem pokrita z listjem, iglovjem in dračjem. Pod starejšim drevjem rastejo mlada drevesca, grmovje, zelišča in trave. Tla so zastrta pred sončnimi

Gozd v Kranjski dolini, posekan in izpremenjen v pašnik; mesto pašnika nastaja kamnita goličava

(Foto: Direkcija šum v Ljubljani)

žarki in dežjem ter varna pred vetrom; zato so rahla in primerno sveža. Pod listjem je prst in pod prstjo mrtva zemlja. V listju in prsti živijo milijarde glivic in raznih živalskih ter rastlinskih bitij. Vsa živa bitja v gozdnih tleh imenujemo edaphon; ta razkraja organske snovi v listju in drugih odpadkih na anorganske prvine, ki se v prsti in globlje v tleh kemijsko spojijo v razne anorganske snovi. V tleh so še posebne glivice, ki črpajo iz zraka dušik. Anorganske snovi, raztopljene v talni vlagi, pa sesa drevje (in drugo rastlinje) s koreninami kot rudninsko ali anorgansko hrano. Ta hrana se dviga v drevju skozi korenine po zunanjih branikah debel in vej v liste in iglice. Istočasno pride skozi listne in iglične reži kot anorganska hrana iz zraka ogljikov dvokis. Z delovanjem sončne svetlobe in zelenih barvilnih zrn se v listih ob primerni

zračni toploti razloči ogljikov dvokis na ogljik in kisik. Ogljik se kemijsko spoji z anorganskimi spojinami, ki so prišle iz zemlje v ogljikovodike (škrob, beljakovine itd.), tolšče in dr. Pri nastanku organske hrane se sprostita kisik in del vode ter izhlapi v zrak. Organske snovi grede iz listov preko listja in prevodnega staničja po vsem drevesu; drevo jih porabi za hrano, da more rasti in obrodit. Če niso gozdovi zadostno zaraščeni, pokriva tla plevel, veter raznaša listje in tla postanejo suha in slabo zračna. Iz takih tal ne more dobiti drevje dovolj primerne hrane in zato peša. Pomen listja, tal in svetlobe je torej za drevje zelo velik.

Gozd se dobro razvija, če je sestavljen iz pravih vrst drevja, grmovja in drugih delov gozdne združbe. Normalen gozd ima normalno zalogo lesa, pravilno razdeljeno po vsej površini in vsebovano v drevju vseh debelin in starosti. Zaloga je razdeljena tako, da raste na posameznih, različnih gozdnih rastiščih tista vrsta drevja, ki trajno ohrani največjo dosegljivo produktivnost dotičnega zemljišča. Ta osnovna glavnicca mora ostati nedotaknjena in le gozd s takim temeljnim kapitalom zasluži lep in ponosen naziv: gozd. Samo na takem temelju je dosegljiv maksimalen prirastek lesa. Vsak rod ima pravico uživati samo prirastek, potomcem pa je dolžan izročiti osnovni kapital. Zmanjševati glavnico pomeni, krasti imetek otrokom in razmetavati imovino, ki si jo prejel od prednikov v varstvo z nalogo, da jo izročiš svojim potomcem. S trošenjem osnovnega kapitala se ne porabijo samo dobrine, ki so namenjene za bodočnost, marveč se izpostavlja nevarnosti tudi obstoj gozda, uničuje se vse delo prejšnjih generacij in onemogoča se delo bodočim rodovom.

Gozd, ki je približno normalen, črpa svojo hrano sam iz sebe, zadržuje prst, da je ne odneseta voda in veter, in varuje svojo okolico. S svojimi koreninami veže lastna tla in zadržuje v rahli zemlji mnogo vode, ki jo porabi deloma sam, ostanek pa razdeli poljedelskim zemljiščem, studencem, vodnjakom, potokom in rekam. Brez gozda bi mnogo te vode v kratkem času odteklo, hudo-urniki in povodnji bi odnašale zemljo, trgale njive in zasipale polja s peskom in kamenjem. Gozdno drevje varuje svoja tla in sosedno zemljo pred vetrovi, ki bi drugače mnogo zemlje posušili in odnesli rodovitno prst. Gozdovi delujejo tudi na podnebje, zmanjšujejo toplotne razlike, večajo zračno vlago in zboljšujejo zrak ter tako omogočajo mnoga naselja, zdravilišča in tujski promet. Znano je tudi, da se v mnogih krajih vrši promet po cestah in železnicah le v varstvu gozdov.

Gozd nam torej — kakor vidimo — daje les, drva, razne gozdne pridelke (listje, lubje, industrijska in zdravilna zelišča, gobe, jagode, lov in dr.), je važen za svojo okolico in že z obstojem samim nudi različne splošne koristi. Z gozdovi posameznikov se zato ne sme gospodariti kot z izključno zasebno lastnino in gozdni zakon popolnoma upravičeno omejuje individualno gozdno gospodarstvo. Vsako samovoljno poseganje v življenje gozda v katerem koli delu vpliva namreč na razvoj drugih delov gozda in njegove okolice.

Gozd nima začasne vrednosti, tudi ni važen samo za posameznike, gozd na absolutnem gozdnem zemljišču je marveč nujno potreben za obstanek, življenje in napredek naroda, ki živi in hoče živeti v njegovem območju. Zato mora ostati v gozdu nedotaknjena in večno živa njegova osnovna glavnicca.

Hrastovje v Krakovu
(Foto: Direkcija šum v Ljubljani)

Skrb za gozdove je poverjena gozdarstvu, ki ga moremo deliti na tri glavne panoge: državno gozdarsko nadzorstvo, gozdna uprava in ekonomija, gozdarsko šolstvo ter prosveta.

Državno gozdarsko nadzorstvo ima skrbeti v skladu z danimi razmerami, da vse gozdne uprave in ekonomije delujejo tako, da

se obdržijo sedanje in bodoče kolektivne koristi vsega gozdnega zemljišča, da se te koristi dvignejo do svoje največje mere in potem ostanejo trajne. V dosego tega smotra je nadzorstvo dolžno, predlagati in aplicirati zakonite predpise o gozdih, pravilnike in uredbe o organizaciji gozdarske službe, o urejanju gozdov, o načrtih pogozdovanja goličav, urejanja hudournikov, gojenja, varstva in izkoriščanja gozdov, izkoriščanja v lastni režiji, lesne trgovine, industrializacije gozdnih posestev in predpise o gozdarskem šolstvu in prosveti. Dolžno je tudi paziti, kako se vse to izvršuje.

Gozdna uprava in ekonomija imata skrbeti za varstvo in gojenje gozdov, za izkoriščanje gozdov, za predelavo nekaterih gozdnih pridelkov in za trgovino. Varstvo in gojenje gozdov imata zelo obširno delovno področje. Vse gozdno zemljišče in vsi gozdovi potrebujejo v splošnem interesu neprestanega, budnega in vestnega varstva pred ljudmi, uimami, živalmi, mrčesom in boleznimi. Nepregledne goličave čakajo na pogozditev in obnovo, kar bo zopet podlaga drugim ekonomskim in kulturnim delom v njihovem območju. Urejeni hudourniki lahko odvrnejo velikanske škode, prihranijo stroške za regulacije rek in potokov, in podaljšajo ter ustalijo izvršene rečne in potočne regulacije ter melioracije. V zaraščenih gozdovih se z varstvom in gojenjem trajno ohranjajo njihove posredne ter neposredne koristi. Poleg vsega tega skrbita za gozdno varstvo in gojenje še za to, da se na gozdnem zemljišču pripravi za izkoriščanje čim večja množina potrebnih in vrednih gozdnih pridelkov.

Pri izkoriščanju gozdov je treba gledati na to, da se pridelki izdelujejo v blago skladno s pravilnim varstvom in gojenjem gozdov. Izdelovanje in spravlanje lesnega blaga mora biti funkcija obstoja gozdov in porabe ali prodajne vrednosti blaga. Pod tem vidikom je treba pripravljati gozdne proizvode za predelavo. V gozdarsko stroko spada mehanična predelava lesa na žagah; drugi načini mehanične predelave in kemijska predelava pa so predmet drugih strok. Varstvo, gojenje in izkoriščanje gozdov je pravilno samo v primerih, ko se vršijo vsa dela po načrtih, sestavljenih za posamezne gospodarske gozdne enote; to je naloga urejanja gozdov. Ker pa je množina gozdnih pridelkov omejena z donosnostjo gozdov, sta s tem omejeni tudi vrsta in kapaciteta naprav za predelavo v gozdu pridobljenega blaga. — Izdelano in predelano blago pride končno do porabe ali prodaje.

Gozdarsko šolstvo daje primerno teoretsko in praktično izobrazbo bodočemu gozdarskemu osebju. Strokovno gozdarsko osebje so razne vrste delavcev, ki jih delimo na gozdarske inženirje, gozdarje, logarje, gozdne čuvaje, gozdne in lesne delavce. Gozdarsko osebje je v poznejšem praktičnem življenju dolžno neprestano zasledovati gozdarsko znanost, delati poizkuse za praktično izvajanje znanstvenih izsledkov, sodelovati v strokovni književnosti, pospeševati progresivni razvoj gozdarstva in sodelovati pri gozdarski prosveti. Naloga gozdarske prosvete pa je popularizirati gozdarske težnje in med vsemi sloji širiti smisel zanje.

(Konec prihodnjič.)

Izmera stoječih dreves brez posebnih priprav in tablic za praktične potrebe

Ing. Mirko Šušteršič (Ljubljana)

Za meritve višin stoječega drevja imamo posebne priprave, imenovane višinomere ali hipsometre, raznih konstrukcij in patentov, za debeline pa drevesne klešče (klupe), za katere imamo častljivo domačo besedo „stega“. Stega se namreč pri uporabi steza ali razteza in od tod ime; zato se nam ni treba „stegovati“ po kleščah, ki jih že v pogovoru uporablja kovač, ali po klupi, ki je v našem jeziku „prišlek“.

Pri poskusni izmeri gre tudi brez teh „strojev“, zlasti brez višinomera. Merilne priprave kaj rade ostanejo doma, kjer jih kar hote pozabimo, da nam pri drugih opravljenih in daljših potih ter v tesnem oprtniku ne delajo napote. Razen tega se posebno višinomer zelo rad potare, ga malo rabimo, ni ravno poceni in zahteva za uporabo vendarle nekoliko spretnosti in vaje, da z njim zadenemo višino vsaj na pol metra natančno. V primeru, da ne gre za izmero in prevzemanje lesa, temveč za poskusne meritve, ki jih potrebujemo v praksi za kalkulacijo, pa lahko, kot rečeno, vse te priprave pogrešamo.

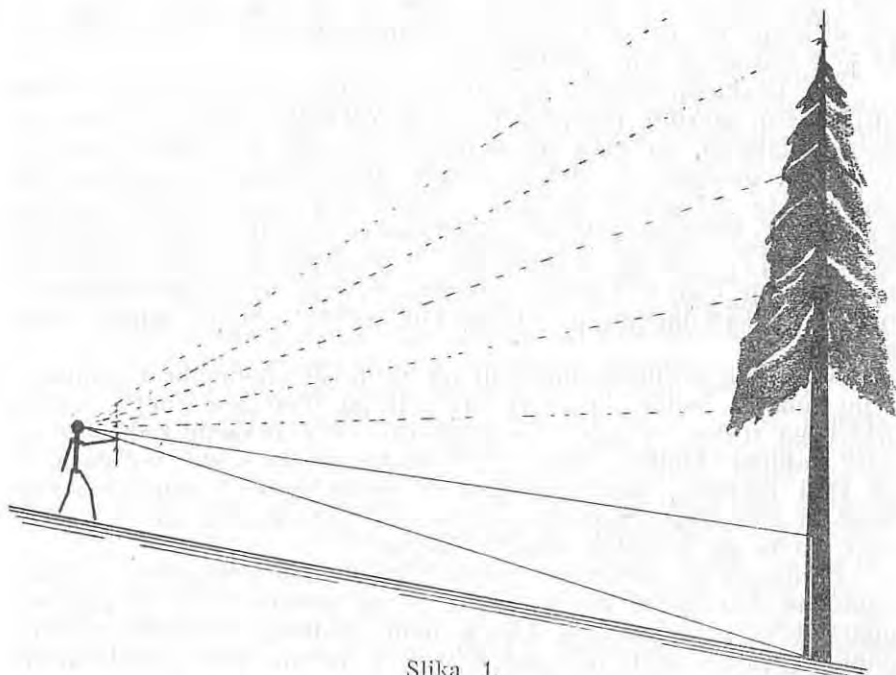
Na svojih potih in opravkih po gozdovih imamo prav gotovo v žepu nož in meter, ki je zložljiv ali pa ima modernejšo obliko jeklenega traku, zvitega v mali škallici, kar povsem zadostuje za naše namene. Morda izmera brez orodja vzame nekaj več časa, ki ga radi utrpimo, samo da nam ni treba nositi s seboj nerodne stege in kočljivega višinomera, ki bi nam bila dan ali dva v napoto zato, da bi jih morebiti rabili nekaj ur.

Predvsem gre za izmero višine. V ta namen si urežemo, recimo, natančno dva metra dolgo palico, če ne porabimo za to kar dva metra dolge mere same. Lahko je palica tudi meter daljša, kakršna nam pač ravno pride pod nož. Dobro je, če oba konca obelimo, da jih tako bolje ločimo od ozadja. Palico pristonimo navpično ob deblo in se postavimo od debela v nekaj večji razdalji, kot je višina drevesa, tako da vidimo njegov vrh in vznožje. To zahteva tudi merjenje z višinomerom. Razen tega moramo razločno videti oba konca palice. Naše stojišče naj ne bo nikdar nižje od vznožja drevesa, temveč bodi, če le mogoče, v vodoravnici, ki reže drevo med vznožjem in sredino; le tako se izognemo napaki pri izmeri.

Z bilko ali šibico, ki jo držimo med palcem in kazalcem ob stegneni roki navpično predse — ne da bi kaj premikali glavo — uviziramo na vrh palice vrh bilke in na spodnji konec palice točko, ki jo na bilki držimo z nohtom palca. Tako odmerjeno palico na bilki prenašamo na deblu navzgor do vrha. To nekolikokrat ponovimo, da izločimo čim bolj napake posameznega prenašanja, to je merjenja. Če mesto dopušča, pri tem sedemo, da lahko mirneje držimo bilko. Vse delo je v tem, da z viziranjem preizkusimo, koli-

kokrat je poznana daljica obsežena v nepoznani, ki je v tem primeru višina drevesa. Važno je pri tem, da bilko držimo vzporedno z deblom, to je navpično, in da ostane merilo (bilka) ves čas prenašanja v enaki razdalji od očesa, kar je najlažje ob stegnjeni roki. Merilo je namreč zgolj centralna projekcija poznane daljice na določeno ozadje.

Ako drevesna krošnja sega preveč nizko, odrežemo toliko daljšo palico, da jo lahko zapičimo ob drevo, vendar tako, da sta drevo in palica enako oddaljena od očesa (slika 1.).

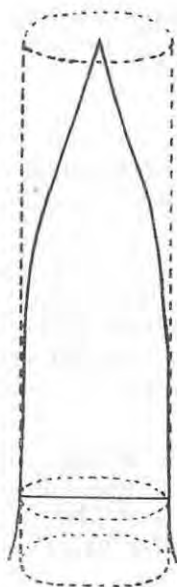
Slika 1.

· Namesto bilke in prenašanja lahko porabimo meter in centimetrsko razdelitev; zlasti je pripraven jeklen metrski trak. Držimo ga n. pr. tako daleč navpično pred se, da ob deblu stoječa dvametrska palica odreže na začetku metra natančno 4 cm (lahko tudi več ali manj centimetrov, kakor daleč se pač postavimo, oziroma kakor pač bolj ali manj stegnemo roko). Ko je tako uvizirano, dvignemo samo oko, ne da bi sicer kaj premaknili, na vrh drevesa in pogledamo, kje odreže meter z vrhom. Ako ne vidimo dobro številke na meri, primemo točko s palcem roke, ki drži zgoraj. Če smo n. pr. prijeli ali videli točko pri 43 cm, da to višino

$$(43 : 4) \times 2 \text{ m} = 21,50 \text{ m}$$

Če bi bila pri istih številkah palica dolga 3 m, bi bilo drevo visoko

$$(43 : 4) \times 3 \text{ m} = 32,25 \text{ m}.$$

Slika 1.

Seveda bi se morali pri tem nekaj oddaljiti, če bi hoteli 3 m dolgo palico uvizirati ob enako stegnjenih rokah na 4 cm, ali pa bi morali malo skrčiti roke.

Rezultat delitve je treba pač množiti z dolžino palice v metrih. Pri tem načinu je dobro, da naslonimo, sedeč ali stoječ, roke ob kako oporo (palico). Katerega obeh načinov si kdo izbere, je njegova stvar. Zase uporabljam bilko, torej prvi način. Samo nekoliko vaje je treba, pa opravimo višinsko izmero do metra natanko. Več tudi z višinomerom v prostih rokah ne dosežemo in pri drevju preko 10 m višine metrska natančnost za prakso kar zadostuje.

Bistvo merjenja je torej dokaj enostavno in hitreje izvršljivo, kakor se da opisati. Vsak si pri tem tudi po svoje pomaga, da čim bolj opravi — kakor je pač iznajdljiv in spreten, saj ga ne stane nič in nima ničesar pokvariti.

Drevesom, ki smo jim določili višino, izmerimo debelino v prsni višini z dvema palicama, ki ju primemo z rokama preko metra v obliki stege.

Prsni premer lahko tudi dobimo, če s trakom ali vrvico zmerimo obseg v prsni višini in tega delimo s številom 3. Ker pa tako dobimo prevelik premer, odbijemo na vsakih 10 cm premera po $\frac{1}{2}$ cm.

Primer:

- obseg = 150 cm, premer = $(150 \text{ cm} : 3 = 50) - 2\frac{1}{2} = 47 \text{ cm}$
- „ = 103 cm, premer = $(103 \text{ cm} : 3 = 34\frac{1}{3}) - 1\frac{1}{2} = 32 \text{ cm}$
- „ = 72 cm, premer = $(72 \text{ cm} : 3 = 24) - 1 = 23 \text{ cm}$
- „ = 50 cm, premer = $(50 \text{ cm} : 3 = 17) - 1 = 16 \text{ cm}$

Iz višine in prsnega premera lahko brez posebnih tablic zračunamo debelino s toliko natančnostjo, da nam zadostuje za kalkulacije.

Vsebino debla (kubaturo) dobimo, če vsebino valja, ki ima za temeljnico debelsko osnovno ploskev in za višino pa debelsko višino, množimo z obličnico. Obličnica je število, ki kaže razmerje med vsebino valja in debla. Obličnica debelovine je pri raznih vrstah drevja in pri različni rasi, sklepu in zarasti sestojja in starosti drevja različna. Povprečno bi lahko vzeli obličnico debelovine za jelko in bukvo z 0,50, za smreko z 0,49 in za bor z 0,46. To se pravi, da ima n. pr. debelovina jelke ali bukve ravno polovico vsebine odgovarjajočega valja, smreka in bor pa nekaj manj (slika 2).

Vsebino valja dobimo, če temeljnico pomnožimo z višino valja. Površino temeljnice da njen polumer, postavljen na kvadrat, to je: polumer množimo s samim seboj in zmnožek še z Ludolfovim številom 3,14159. To število, ki nam pomaga pri kvadraturi kroga znanujemo splošno z grško črko π (=pi), polumer pa s črko r (radij). V praksi jemljemo za π samo 3,14. Pa tudi dve decimalki sta

za hitro računanje, tako rekoč računanje na prste, preveč. Za naše namene uporabljamo kar golo število 3, ki popolnoma zadošča.

Vsebina valja (V) je torej temeljnica ($r^2 \pi$) \times višina (v); če to pomnožimo z obličnico (o), dobimo vsebino debla (Vd)

$$Vd = r^2 \times \pi \times v \times o$$

V tej enačbi vzamemo obličnico stalno z 0,50, to se pravi: če temeljnico množimo s polovično višino debla, dobimo njegovo vsebino.

$$Vd = 3 \times r^2 \times \frac{v}{2} = \frac{3}{2} \times v \times r^2$$

Primer: Prsni premer = 33 cm; polumer = 16 cm (ako ni deljiv z 2, zaokrožimo navzdol na polne centimetre), Ludolfovo število $\pi = 3$; višina drevesa = 26 m; polovica ($\frac{v}{2}$) = 13 m; (pri izmeri višine izpuščamo nepolne metre). Iz tega sledi deblovina

$$Vd = 16 \times 16 \times 3 \times 13 = 1 \text{ m}^3$$

Z zaokrožanjem danih postavk navzdol, se rezultat zmanjša za toliko, da praktično ustreza čisti deblovini, t. j. lesni masi nad 7 cm premera (deblo brez vrha in brez lubja, nad štorom). Odbitki na lubju in vrhu znašajo povprečno 10%. Natančni račun za deblovino z lubjem in vrhom bi dal

$$16,5^2 \times 3,14 \times 26 \times 0,49 = 1,10 \text{ m}^3$$

kar se praktično ujema z odbitki.

Ako sta obe števili za višino in premer sodi števili, t. j. deljivi z 2, se polovična višina zmanjša v računu za 1 m.

Primer: Prsni premer = 32 cm; polumer = 16 cm; višina = 26 m; polovica = 13 m, zato:

$$16 \times 16 \times 3 \times 12 = 0,92 \text{ m}^3$$

čiste deblovine.

To je kratek račun dolgih besedi! Seveda ni absolutno natančen, saj nam služi v pomoč zgolj nožič in pa meter, ki je pa desetmilijski del zemeljskega kvadranta, ki pa tudi ni natančen, čeprav ga niso na prste zračunali, kakor domala mi deblovino.

Kdor pa hodi celo brez metra po gozdih in bi rad meril debla, naj prej izmeri samega sebe in si zapomni dolžino lastnega komolca. Posebno naj izmeri širino ramen. Če hoče potem oceniti prsni premer debla, naj stopi tik ob njega in dvigne spodnje lehti ob steg-njenih prstih do ramen ter nato v razmaku ramenske širjave v loku povesi lehti do debla. S tako narejeno stego bo presodil in precej natanko zadel premer.

Na daljavo že nekaj metrov je premer debla za oči silno goljufiv in debelino navadno podcenimo. Sele velik praktik, ki ima za to oči in je vedno v tem, bo zadel tudi na neko daljavo. Važno je to pri okularnih cenitvah, ki po pravih metodah in sistematično izvedene v natančnosti nič ne zaostajajo za običajno izmero po debelinskih razredih.

Če pa nismo taki mojstri, pa vendar hočemo vedeti za debelino drevja, stopimo k njemu in ga z rokama pobarajmo, kakor sem povedal.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

1. Izbira drevesnih vrst.

Na stari čisti poseki, s površino ca 2 ha, je potrebna umetna pogozditev.

Svet leži 1330 m visoko; je severne ekspozicije s precejšnjim naklonom. Razleza se vzdolž poloka in je svetlobi manj dostopen. Temeljna hribina je granit, a nad njim je silno kamenit teren. Kamenje je veliko od ca 5 cm do nekaj metrov premera, a prevladuje drobno. Med drobnim kamenjem je le malo zemlje. Ta sestav gre v precejšnjo globino in je zato zemlja le malo zvezna. Poleg tega pa so jako mokra tla. Ko se izkoplje jama, jo kmalu zalije voda.

Na stari poseki raste tu pa tam kak gorski javor, ki še povoljno uspeva, sicer pa le grmovje in trava.

Zvedel bi rad, kakšna drevesna vrsta bi bila primerna za pomladitev in približno koliko sadik ali semenja bi bilo potrebno.

F. P. Ribnica na P.

2. Tehnične lastnosti lesa in čas sečnje.

Zavod za izkoriščanje gozdov in mehanično predelavo lesa na kmetijsko-gozdarski fakulteti beograjske univerze v Zemunu se bavi z vprašanjem o delovanju časa sečnje na tehniške lastnosti lesa. Zavod želi zvedeti o tem še mnenja žagarjev, gozdarjev, kmetov, trgovcev, obrtnikov in drugih. Najbolj ga zanimajo praktične izkušnje glede lastnosti lesa iz zimske in poletne sečnje, rad bi pa tudi slišal še druga mnenja.

Prosimo Vas, da nam pošljete svoje mnenje in tudi mnenja drugih, da tako tudi Gozdarski vestnik sodeluje pri raziskovanju tega vprašanja. Važnejše odgovore bomo priobčili v Gozdarskem vestniku. Za Vaš trud in pomoč se Vam že vnaprej zahvaljujemo.

Uredništvo.

3. Kuhanje oglja v prevoznih pečeh.

Zvedel sem, da se v zadnjih časih, posebno v Franciji, delajo poizkusi za pridobivanje oglja s pomočjo prevoznih kovinskih peči.

Prosim, da mi sporočite, če se prevozne peči že praktično uporabljajo pri nas, kako se uporabljajo, če je izšla kakšna knjiga o njih, kje se dobi in če se že kje take peči pri nas izdelujejo.

J. G. Gerovo.

4. Starostno zavarovanje gozdnih delavcev.

Polnih štirideset let sem delal na velikem gozdnem posestvu. Potem sem odšel za ogljarja na drugo posestvo. Sedaj mi je preko 70 let, in ne morem več delati.

Prosim, odgovorite mi, kam se naj obrnem s prošnjo za vzdrževanje na stara leta!

F. T. Pohorje

Statistika

Jugoslovanski prekomorski izvoz lesa v letu 1937.

Predlansko leto je bilo izvoženo po morju iz Sušaka 2.630.271 q, iz Sibenika 657.327 q, iz Metkoviča 320.997 ton in iz Splita 41.231 q lesa. Sušak prevzema največ lesa iz Slovenije in iz Gorskega kotarja, Dubrovnik in Melkovič iz srednje in vzhodne Bosne, Sibenik pa iz zahodne Bosne.

Pri izvozu pragov ima prvenstvo, kot tudi sicer, Sušak s 425.354 q; na drugem mestu je Split s 188.822 q in na tretjem Dubrovnik s 51.484 q.

Madžarski lesni uvoz v prvi polovici leta 1938.

Madžarska je uvozila lani v prvem polletju 507.000 ton lesa za 25 milijonov 631.000 pengov, dočim je predlani v enakem času uvozila 435.000 ton in l. 1936. 375.000 ton. Vidimo, da uvaža Madžarska veliko lesa, in znano nam je, da teži precej našega izvoza v to državo. Vkljub ugodnim prometnim zvezam in razmeroma mali razdalji pa zavzema jugoslovanski izvoz v teži lesa samo 12 % lanskega madžarskega uvoza.

Večanje bolgarskega izvoza oglja.

Zadnja leta je uspelo Bolgariji zvečati izvoz oglja, zlasti v Turčijo, Egipt in Palestino. Izvoz je rasel iz leta v leto, in sicer: od 10.979 ton za 9,9 milijonov levov v l. 1935., 17.923 ton za 19,6 milijonov levov v letu 1936. na 19.636 ton za 27,4 milijone levov v letu 1937.

Lanski češkoslovaški izvoz lesa v prvem polletju je bil večji od predlanskega.

V lanskih prvih petih mesecih je izvozila Češko-Slovaška v Nemčijo 377.000 ton gradbenega lesa (v istem času l. 1937. 315.000 ton) in 101.000 žaganega lesa (v istem času l. 1934. do 1937.) pa samo 40—43 tisoč ton.

V prvem polletju je izvozila Češko-Slovaška lani za 264,56 milijonov lesa, predlani pa za 217,16 milijonov Kč.

Izguba Češkoslovaške in njen lesni izvoz.

Češkoslovaška je odstopila Nemčiji okoli 1 milijon ha gozdov in velik del industrije za predelavo lesa. Okrnjena Češkoslovaška bo to izgubo močno čutila. Saj je bila ena redkih držav, ki je izvozila lani več lesa kot predlansko leto. V prvih 8 mesecih (v oklepajih so številke za predlansko leto) je izvozila 1.351.000 m³ (1.344.000 m³) lesa. Najbolj se je povečal izvoz jamskega in celuloznega lesa. Jamskega lesa je bilo prodanega 104.000 m³ (41.000 m³), pretežno v Nemčijo in na Madžarsko; drv pa je bilo izvoženih 158.000 m³ (35.000 m³), večinoma na Madžarsko; izvoz žaganega lesa pa je ostal na predlanski višini.

Slovenski izvoz lesa v letu 1937.

Podatki o lesnem izvozu iz Slovenije v druge banovine in v inozemstvo v letu 1936., ki so bili objavljeni na str. 231. in 232. l. letnika Gozdarskega vestnika, so vzbudili veliko zanimanje. Podatki niso popolnoma točni, ker niso bili zbirani sproti, temveč so bili sestavljeni na osnovi železniških tovornih listov in drugih virov. Gotovo pa je, da so približno točni in da nudijo poučno sliko slovenskega lesnega izvoza. Upati smemo, da se bo zbiranje podatkov sistematično organiziralo in da bo Kmetijska zbornica v kratkem razpolagala s popolnoma zanesljivimi in točnimi podatki o lesnem izvozu, pa tudi o delovanju drugih gospodarskih in kmetijskih panog. Na naslednjih dveh straneh podajamo pregled slovenskega lesnega izvoza v letu 1937., ki ga je sestavila Kmetijska zbornica v Ljubljani po virih in načinu kakor za leto 1936.

Lesni izvoz iz Slovenije v druge banovine leta 1937.

Vrsta blaga	Beograd	donavska	drinska	morav.	primor.	savska ^{*)}	vardar.	vrbaska	zetska	vse banovine
v lonah										
hlodi	10'4	—	—	—	—	12844'9	14'9	—	—	12870'2
orehovi hlodi	—	—	—	11'—	—	1646'4	—	10'—	—	1667'4
hrastovi hlodi	—	—	—	—	—	198'4	—	—	—	198'4
jesenovi hlodi	—	—	—	—	—	241'9	—	—	—	241'9
jelševi hlodi	—	—	—	—	—	16'9	—	—	—	16'9
celulozni les	46'3	23'5	—	1854'4	—	5952'—	—	—	—	7876'2
jamski les	91'2	676'4	—	512'4	336'—	8305'4	—	—	—	9921'4
brzojavni drogovi	82'2	1519'5	357'1	152'6	315'7	4123'5	121'5	36'3	70'6	6779'—
hmeljevke	120'2	—	—	—	15'2	—	—	—	—	135'4
tesan les	200'—	11934'2	—	51'6	1638'1	12494'7	164'2	—	—	26482'8
železniški pragovi	—	—	—	26'1	1231'8	18902'4	—	—	—	20160'3
vinogradsko kolje	—	53'3	—	—	—	—	—	—	—	53'3
les za obroče	—	—	—	—	6'3	—	—	—	—	6'3
doge	11'8	100'4	—	22'4	254'9	560'8	—	—	—	950'3
laninski les	—	—	—	—	—	640'6	—	—	—	640'6
drva	3247'8	8131'8	26'—	246'3	115'9	39690'3	42'8	8'—	—	51508'9
smrekova skorja	48'1	124'7	—	63'—	1722'6	—	—	—	—	1958'4
oglje	15'—	—	—	—	1395'8	2760'—	—	—	—	4071'2
žagan les	4341'5	28207'3	618'7	906'8	7535'3	145940'3	489'8	181'4	12'6	188233'7
orehov žagan les	—	—	—	—	—	50'—	—	—	—	50'—
deske za zaboje	348'5	1453'—	56'9	210'4	80'2	4240'2	—	76'1	—	6465'3
frizi	—	5'1	—	11'—	43'4	527'8	—	12'9	—	601'2
furnirji	31'5	—	—	—	—	125'3	—	—	—	156'8
lesna volna	20'9	62'—	30'—	—	31'2	923'—	—	10'—	—	1077'1
lesni izdelki	101'4	57'5	2'3	54'—	7'—	636'4	30'7	—	—	889'3
lesni ekstrakt	—	1251'1	—	166'3	—	1993'5	—	—	—	3410'9
celuloza	—	—	—	—	—	31'2	—	—	—	31'2
Vsega skupaj	8596'6	53720'—	1091'—	4288'3	14729'4	262846'3	863'9	334'7	83'2	346453'4

^{*)} Od tega blaga je šlo precej v inozemstvo.

Lesni izvoz v inozemstvo leta 1937.¹⁾

Vrsta blaga	Avstrija	Belgija	Č. S. R.	Francija	Italija	Madžarska	Nemčija	Nizozemska	Švica	Inozemstvo
v tonah										
hlodi	2159	—	15	27	3834	1581	2100	—	35	9751
hrastovi hlodi	19	—	—	—	—	—	—	—	—	19
orehovi hlodi	262	—	—	—	141	—	1364	—	15	1782
celulozni les	51	—	—	—	31493	782	—	—	—	32326
brzojavni drogi	—	—	—	—	436	—	—	—	—	436
tesan les	—	—	—	—	23617	4022	14	—	—	27653
železniški pragovi	3320	—	—	—	—	830	126	—	—	4276
doge	376	—	—	—	15	—	490	—	—	872
drva	—	—	15	—	2011	30	33	—	—	2089
smrekova skorja	335	—	—	—	—	—	—	—	—	335
lesno oglje	222	—	—	—	1018	—	70	—	—	1310
čreslo	269	—	—	—	—	—	196	—	—	465
žagan les	1851	59	249	60	88054	5643	15517	30	815	112278
orehov žagan les	81	—	—	—	—	15	210	—	—	309
krajniki in robniki	—	—	—	—	434	—	—	—	—	434
frizi	640	—	—	—	56	—	416	—	171	1283
parketi	138	—	15	—	—	—	763	—	61	977
sodi	—	—	6	—	105	259	6	—	—	376
les za kopita	45	—	—	—	16	—	140	—	—	201
kopita	—	—	—	—	9	—	—	—	—	9
razni lesni izdelki	17	—	—	—	317	20	38	—	—	392
lesni ekstrat	202	—	1755	—	—	261	—	—	105	2323
Vsega skupaj	10.030	59	2055	87	151.556	13.443	21.483	30	1202	199.945

¹⁾ Od tega blaga je šlo precej v inozemstvo.

Zakoniti predpisi in okrožnice

UREDBA

o čuvanju nedržavnih gozdov, s katero se dopolnjuje zakon o gozdih z dne 21. decembra 1929.*)

(Predpisana od ministrskega sveta na podstavi § 100. finančnega zakona za leto 1938./39. po predlogu ministra za gozdove in rudnike.)

Predpisi za vso kraljevino.

Clen 1.

Posestniki nedržavnih gozdov, omejnjeni v § 56. zakona o gozdih, in zasebnih gozdov iz tretjega odstavka § 74. zakona o gozdih so dolžni postaviti v roku, ki ga določi ban, za čuvanje svojih gozdov lastne gozdne čuvaje (nadlogarje, logarje, logarske pomočnike) ali pa se lahko združijo in združeni postavijo skupnega čuvaja.

Ban predpiše s svojo naredbo pogoje, po katerih se lahko združujejo.

Posebni predpisi za kraško območje zetske, primorske in savske banovine.

Clen 2.

V kraškem območju zetske, primorske in savske banovine postavlja, odpušča in premešča ban občinske nadlogarje, logarje in logarske pomočnike za čuvanje gozdov občine, vasi in posebnih delov; določa jim prejemke, okoliš in sedež.

Število mest nadlogarjev, logarjev in logarskih pomočnikov določi ban s pravilnikom, ki ga odobri minister za notranje posle sporazumno z ministrom za gozdove in rudnike in ministrom za finance.

En čuvajski okoliš sme obsegati ozemlje več vasi in občin.

Ban določi, katero ozemlje velja za kraško.

Lastniki ostalih gozdov smejo tudi poveriti svoje gozdove v čuvanje občinskemu nadlogarju ali logarju proti plačilu sorazmerne tangente skladno s čl. 7. te uredbe.

Clen 3.

Za nadlogarja in logarja sme biti postavljen, kdor je dovršil osnovno

šolo in spolnjuje tudi vse ostale pogoje iz § 135. zakona o gozdih.

Za logarskega pomočnika sme biti postavljen, kdor spolnjuje vse pogoje iz prvega odstavka, izvemši opravljeni logarski izpit, oziroma dovršeno logarsko šolo, in ki nima več kot 30 let starosti.

Logarski pomočnik je dolžen opraviti po dvoletni službi izpit za logarsko službo. Če ne opravi izpita ob 2 zaporednih rokih, mora biti odpuščen iz službe.

Logarski pomočniki ne smejo samostojno čuvati gozd, če še nimajo logarskega izpita.

Clen 4.

Nadlogarji in logarji, ki so na dan, ko stopi ta naredba v veljavo, že v službi in ki imajo 10 ali več let službe, več ko 30 let starosti in so pokazali v službi posebno sposobnost, pridnost in brezhibnost, smejo biti na predlog pristojnega okrajnega gozdarskega referenta z banovo odločbo oproščeni dolžnosti, opravljati logarski izpit.

Clen 5.

Najmanjši mesečni prejemki smejo biti: za nadlogarja 600 dinarjev, za logarja 500 dinarjev in za logarskega pomočnika 300 dinarjev; najvišji prejemki pa smejo biti: za nadlogarja 800 din, za logarja 600 dinarjev in za logarskega pomočnika 400 dinarjev.

Clen 6.

Prejemke spredaj omenjenega oseba izplačuje banska uprava po svojih organih v breme kreditov, določenih za te namene v banovinskem proračunu.

Clen 7.

Občine in ostali posestniki, ki so poverili svoje gozdove v čuvanje, prispevajo za čuvanje svojih gozdov

*) Službene novine kraljevine Jugoslavije z dne 19. avgusta 1938. št. 187/LX/472 in Službeni list št. 467/77 iz l. 1938.

in gozdnih zemljišč tangento, sorazmerno s površino svojih gozdov, v višini, kakor se to vsako leto določi z uredbo za izvrševanje banovinskega proračuna.

Člen 8.

Razen prejemkov iz člena 5. dobivajo nadlogarji in logarji doklado v kurjavi in deputatno zemljišče po možnostih in razmerah in v mejah, ki jih predpiše banska uprava z uredbo.

Člen 9.

Predpisi o preskrbi banovinskega pomožnega osebja za starost, bolezen in smrt veljajo povsem tudi za osebje po tej uredbi.

Člen 10.

Nadlogarji, logarji in logarski pomočniki so v disciplinskem in službenem pogledu podrejeni okrajnemu načelniku.

Glede disciplinske odgovornosti veljajo zanje predpisi zakona o notranji upravi.

Člen 11.

V letu dni od dne, ko stopi ta uredba v veljavo, se morajo predpisi členov 2. do 10. povsem izvesti.

Predpisi za vso kraljevino.

Člen 12.

Za območje, ki se po členu 2. ne proglasi za kraško, in pa v ostalih banovinah za vse ozemlje banovine uredi ban z naredbo vprašanje o čuvanju nedržavnih gozdov in o čuvajih nedržavnih gozdov.

Člen 13.

Kdor v roku, odrejenem po členu 1., ne postavi gozdnega čuvaja, se kaznuje po § 148. zakona o gozdih in se mu določi nov rok, v katerem mora postaviti gozdnega čuvaja. Če gozdni posestnik temu ne ustreže, je občno upravno oblastvo prve stopnje upravičeno, samo postaviti začasno tako osebo ob stroških gozdnega posestnika.

Kdor se pregreši zoper predpise banove naredbe po členu 12., se kaznuje po § 166. zakona o gozdih.

Člen 14.

Ta naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve v „Službenih novinah“.

U V E D B A

nakazniškega prometa z Nemčijo.*

Minister za finance je izdal pod št. 64.189/VIII z dne 25. novembra 1938 tole odločbo:

Upostavlja se vplačevanje nakaznic z Nemčijo pri vseh poštah v naši državi.

V potniškem prometu se omejuje prenos do največ 300 dinarjev mesečno na osebo.

Za osnovo obračuna morajo jemati naše pošte borzni tečaj proste nemške marke.

Terjatve in dolgovi iz te nakazniške službe se likvidirajo občasno po sporazumu našega ministra za pošto telegraf in telefon z državnim poštним ministrstvom v Berlinu v prostih devizah.

Nova jugoslovansko-madžarska tarifa.

Nova jugoslovansko-madžarska zvezna tarifa za prevoz blaga in živali v prometu med postajami jugoslovanskih in madžarskih železnic je stopila v veljavo dne 1. januarja 1939. Tarifa ima tri zvezke: v zvezku 1 so reglementarna in tarifska določila; v zvezku 2 a so tarife št. 2, 3, 4 in 5 za izvoz iz Jugoslavije; v zvezku 2 b sta tarifi št. 502 in 503 za izvoz iz Madžarske; v zvezku 3 pa so odpravna določila, spisek postaj in razdalje. Tarifa je naprodaj v Uradu za prodajo železniških tarif, Beograd, Zmaja od Nočaja 12.

* Službeni list dravske banovine 1938., 98/599. in Službene novine kr. Jugoslavije 1938/275.

Tarifiranje zabojnih delov.

V poziciji 137—17 Tarife za prevoz lesa, zvezek št. 2, je vnesena pod točko c) nova pozicija, ki se glasi: zabojni deli, sestavljeni tudi z lepljenjem, žlebovi, zobci, železnimi zakovicami iz več deščic, ali zbiti z letvicami. Ti zabojni deli se tarifirajo v notranjem prometu po razredu 13, pri izvozu pa po razredu 16.

Takse za inozemske poslovne osebe v Romuniji.

Romunska vlada je predpisala nove takse za bivanje inozemskih trgovcev, trgovskih potnikov, uradnikov in pripadnikov svobodnih poklicev v Romuniji. Letna taksa je določena na 10.000 lejev, za nameščence z malimi plačami 2000 lejev in za nekvalificirane delavce 1000 lejev.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1938.)

- Odločba o sredstvu za denaturiranje white-spirita (512/85).
- Pravilnik o spremembi in dopolnitvi pravilnika o izvrševanju roko-delstev brez stalnega poslovališča (513/85).
- Avtentično tolmačenje uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov (516/85).
- Avtentično tolmačenje posameznih določb uredbe o likvidaciji kmet-skih dolgov (517/85).
- Sprememba določbe ministra za finance glede potrdil o zavarovanju valute (522/86).
- Pojasnila k odločbi min. za finance glede potrdil o zavarovanju va-lute (523/86).
- Odredbe o imenovanju komisije za izpit tehnikov (524/85).
- Pojasnilo o carinjenju antracita (530/87).
- Telefonski in telegrafski promet z inozemstvom (533/87).
- Pravilnik o obliki in sestavi in oznamenovanju elektroštevcev in o mejah njih natančnosti (536/88).
- Avtentično tolmačenje 1. odst. 2. člena uredbe o likvidaciji kmet-skih dolgov (537/88).
- Telefonski promet — nove zveze z Romunijo, Italijo in Nemčijo (546/89).
- Popravek v navodilu za izvrševanje pravilnika o pogojih, po katerih se daje dovolitev za plavljenje in splavljanje gozdnih proizvodov, glede ce-nite in plačevanja odškodnin (552/90).
- Prodajne cene bencinske mešanice (555/91).
- Objava pravilnika in pristojbinske tarife javnega skladišča R. Ranzinger v Ljubljani (559/91).
- Odločba o oprostitvi propagandnega materiala za obisk razstav in sejmov v pogodbenih državah od uvozne carine (562/92).
- Spremembe in dopolnitve pravilnika o upravljanju in nadziranju izlo-čenih državnih lovišč (569/93).
- Odločba o pobiranju taks za potrdila zavoda za pospeševanje zunanje trgovine (579/95).
- Dopolnitev pravilnika o določanju in vračanju varščin (97/589).
- Novo avtentično tolmačenje uredbe o likvidaciji kmet-skih dolgov (98/598).
- Odločba o uvedbi nakazniškega prometa z Nemčijo (98/59).
- Pravilnik o poslovanju rzsodišč inženirskih zbornic (99/602).
- Dopolnitev obrazca za potrdilo o trajanju učenja po zakonu o obrtih (99/606).
- Seznam uprav javne službe za posredovanje dela: javnih borz dela, njihovih podružnic, ekspozitur in poverjeništev (100/612).
- Telefonski promet z Italijo (100/615).
- Odločba o delni razveljavitvi splošne prepovedi uvoza živih in mrtvih zajcev, kuncev in njihovih delov iz Češke in Moravske (101/620).
- Naredba o razširitvi odškodnine za nezgode po zakonu o zavarovanju delavcev (105/636).
- Odločba o dopolnitvi statuta Osrednjega urada za zavarovanje delav-cev (105/637).

Dopisi

DRUGA ODBOROVA SEJA LJUBLJANSKE PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKEGA GOZDARSKEGA ZDRUŽENJA.

Dne 9. decembra 1938. se je vršila v društvenih prostorih v Ljubljani druga odborova seja ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

Na seji je odbor razpravljajal o vseh važnejših tekočih zadevah, zlasti pa o nameravani prepovedi izvoza črnega gabra, o ustanovitvi gozdarskega muzeja v Sloveniji, o taksi na vodne žage po uredbi o melioracijskem skladu in o vprašanju zaposlitve absolventov gozdarskih šol v državni službi.

V navedenih zadevah je odbor sklenil, da podružnica:

1. s posebno notico v Gozdarskem vestniku sproži razpravljanje o nameravani prepovedi izvoza črnega gabra (notico, ki je izšla v 10. številki Gozdarskega vestnika iz l. 1938., je uredništvo nekoliko izpremenilo; v notici je namreč podružnica zaprosila, da zainteresirane osebe priobčijo v Gozdarskem vestniku svoje mnenje in svoje predloge glede nameravane prepovedi izvoza črnega gabra);

2. zaprosi kraljevsko bansko upravo, da materialno podpre in omogoči ustanovitev gozdarskega muzeja v Sloveniji;

3. zaprosi Kmetijsko zbornico v Ljubljani za posredovanje, da se taksa na vodne žage odpravi ali vsaj primerno zniža;

4. da se zavzame za to, da se omogoči absolventom gozdarskih šol vstop v državno službo.

IZ LJUBLJANSKE PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKEGA GOZDARSKEGA ZDRUŽENJA.

Dne 28. decembra 1938. je bila seja podružničnega odseka za Gozdarski vestnik, ki je bil izvoljen na lanskem občnem zboru 15. avgusta. V prisotnosti podružničnega predsednika dr. Vidica in tajnika ing. Čokla je odsek razpravljajal o raznih vprašanjih, ki se tičejo Gozdarskega vestnika. Na podlagi pooblastil občnega zbora je bilo sklenjeno, da bodo člani odseka

ing. Urbas, ing. Novak in ing. Sušteršič pomagali uredniku po potrebi z nasveti pri urejanju lista. Odsek je tudi prevzel nalogo, da bo skrbel za čim širši krog sotrudnikov, pridobival nove naročnike in vršil propagando lista med vsemi zainteresiranimi krogi. S.

VELESEJEM V LJUBLJANI.

Ljubljanski velesejem se bo tudi v letu 1939. vršil dvakrat. Spomladanski bo od 3. do 12. junija, jesenski pa od 2. do 11. septembra. Na spomladanskem velesejmu bodo sodelovale vse važne panoge obrta in industrije, jesenskemu pa bo priključenih več posebnih gospodarskih in kulturnih razstav.

SPREMEMBA V VODSTVU NASICKE.

Dosedanji generalni direktor Soor je bil upokojen in zapušča vodilno mesto tega znanega velikega lesnega industrijskega podjetja v Jugoslaviji. Zvedeli smo, da odhaja v Švico, kjer bo prevzel vodilno mesto pri švicarski kontrolni družbi.

NOV ČLAN PODJETJA GUTTMANN D. D.

Neko veliko angleško podjetje je prišlo v posest nekaj delnic lesnega industrijskega podjetja Guttman d. d. v Belišću. Na zadnjem letnem zboru je bil izvoljen za upravnega svetnika tega podjetja sir Andrew Mac Fabyan iz Londona.

NOVO PREVOZNO PODJETJE NA SUSAKU.

Na Sušaku je bilo ustanovljeno novo prevoznisko podjetje z imenom Transit d. d. Vložen kapital znaša 6.000.000 din. Podjetje se bo bavilo s prevozom blaga ter z nakladanjem na ladje in z razkladanjem z ladij.

PAPIRNI KARTEL V ČSR.

18 glavnih tovarn, ki izdelujejo vse vrste papirja, razen tovarn za cigaretni papir, je ustanovilo papirni kartel. V starih mejah je bilo karteliranih 34 papirnice.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

Črke v okroglih oklepajih na koncu besed pomenijo imena tistih, ki so te besede rabili v književnosti; črke v oglatih oklepajih na koncu odstavkov pa imena onih, ki so tiste odstavke napisali za to gradivo; odstavke brez črk v oglatih oklepajih je prispeval urednik.

B = Dr. Stanislav Bevk, G = Avgust Guzelj, M = Ing. Jože Miklavžič, N = Ing. Viktor Novak, P = Alfonz Paulin, Pl = Pleteršnik, R = Ing. Alojzij Rus, S = Ing. Stanko Sotošek, Sl. l. = Službeni list dravske banovine, S. P. = Slovenski pravopis, St = Saša Stare, Š = Ing. Anton Šivic, Su = Ing. Mirko Sušteršič, U = Ing. Janko Urbas, Z. o g. = zakon o gozdovih iz leta 1929.

Rimske številke v okroglih oklepajih pomenijo letnik, arabske številke pa stran Gozdarskega vestnika, v katerem je bila natisnjena beseda. Znak = pomeni, da se predlaga za pravilno beseda na njegovi desni strani.

borov les = borovina (Pl). — [N]

brestov les = brestovina.

brestovina — brijestovina, das Ulmenholz.

bukovina — bukovina, das Buchenholz.

cemprinovina — limbovina, das Arvenholz.

cemprinov les = cemprinovina.

gabrov les = gabrovina.

gabrovina — gabrovina, das Heimbuchenholz.

moste — Prügelweg. — V Gozd. vest. (l., str. 221, pod črto) navaja g. ing. Stanko Dimnik Slov. narod, št. 226, od 3. X. 1936., v katerem je „neki dopisnik okreal nepravilni naziv — **pobrunčana pot**“.

Ta neprimeren izraz sem „zagrešil“ jaz, izrecno za gozdarstvo. Bruno, brvno (od tod tudi beseda brv in Brnca na Koroškem) je poznano vsej Sloveniji in v rabi zlasti v slovenskih alpskih deželah, posebej še med drvarji, ki „brunčajo“, t. j. oblagajo z brvenci, brunci (deminutiv) mehke gozdne poti. Takih poti je v gozdovih na kilometre. To so pobrunana, pobrvnana, pobrunčana pota!

Naš alpski prebivalec ne pozna izraza „moste“ za tako pot ter besedo „most“ uporablja le v prvotnem in pravem pomenu, namreč za napravo, ki veže dve točki po zraku, torej premosti prazen vmesni prostor. V gozdarstvu se mi zdi potrebno, da to še nadalje ločimo in zato tudi „pobrvnana ali pobrunčana pot“ obdržimo, ker je to ožji pojem za čisto posebno napravo nasproti izrazu „moste“, ki je široko občno ime; jarke, vode in prepade pa še nadalje mo-

stimo in premoščajmo, kakor so to delali „mostničarji“ na Ljubljanskem barju. Na mostu pa iz brun ali „okleščkov“ polagajmo pomostnice, ne mostnice!

Meni je znan kraj (naselje) z imenom Moste, kjer ni bilo in ni močvirij, pač pa pravi mostovi. Je pa še več takih krajevnih imen, ki z mostami nimajo nobene zveze.

S tem pa nimam namena, da bi hotel jemati vrednost „mostam“ kot slovarski besedi, temveč hočem samo pojasniti, da moja „pobrunčana pot“ ni izpod pazduhe vzeta, marveč, da živi in se rabi še danes pri naših alpskih drvarjih. — [Su] **senčno drevo** — zasjenu podnoseče drvo, der Schattenbaum, die Schattenholzart.

Senčna drevesa so smreke, gabri, bukke, jelke in tise. Te vrste potrebujejo in zahtevajo v svoji mladosti zasenčenje. Bukve in jelke se prav kmalu posušijo, če pridejo premlade na močnejšo sončno svetlobo. Šele po nekaj letih (bukve po 8–10 in jelke po 20–30 letih) zahtevajo za dober razvoj polno svetlobo. Smreke prenašajo sicer, zlasti v višjih in hladnejših legah, svetlobo že od mladosti, vendar jim godi prvih 5–10 let senca pod redkejšim zastorom starejšega drevja. Krošnje senčnega drevja so razmeroma goste.

Vse mlado senčno drevje, razen gabrov in smrek, je zelo občutljivo glede svetlobe in poznih slan; podmlajati ga moramo s postopnimi ali prebiralnimi sečnjami. Senčna drevesa lahko ostanejo zasenčena več let in se potem vendar še dvignejo, če dobijo pravočasno več svetlobe.

Lesna trgovina

Velike črke pomenijo posamezne pokrajine v Sloveniji: A = Zgornja Savska dolina, B = Kokrška dolina, C = Kamnik—Zagorje, C = Savinjska dolina, D = Saleška in Mislinjska dolina, E = Mežiška dolina, F = Dravska dolina, G = Južno Pohorje, H = Slovenske gorice, I = Prekmurje, J = Dravsko in Ptujsko polje, K = Krajina, L = Dolenjsko, M = Bela Krajina, N = Notranjsko, O = Polhograjsko. Cene veljajo za plm (m³), v kolikor ni drugače napisano.

Cene lesa v decembru 1938.

Stoječi les.

Smrekovi hlodi: B 130—150; **macesnovi hlodi:** B 240—260; **bukova drva:** L 25—45; **smrekovi panji:** G (kos) 8—12.

Izdelan les na postaji.

Smrekovi hlodi: C 140—160; G 110—160; **macesnovi hlodi:** G 280—300; **hrastovi hlodi:** C 180—270; **jelševi hlodi:** G 160—200; **jamski les:** C smrekov 110, borov 90—120; **celulozni les** 80—120; **smrekove veje:** G (voz) 60.

Žagan les.

Smrekove deske: B monte 330—380, škartl 240—250, C skoretine 10 mm 550; **macesnove deske:** B 650—700; **remeljni:** B 300—330.

Na dražbi dosežene cene.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je na javni pisмени dražbi dne 20. dec. 1938. dosegla za 1 plm bukove hlodovine na panju iz območja gozdne uprave Kočevje te-le cene:

v rev. Travnik po din 42'50 do 50'50, v rev. Podstenice po din 29'— do 43'—, v rev. Grčarice po din 26'— do 42'25 in v rev. Ravne po din 31'25 do 35'25.

Bukova drva na panju so ostala večidel neprodana.

Ing. U.

Na dražbi dosežene cene.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je prodajala na javni dražbi dne 20. dec. 1938. iz gozdov svoje gozdne uprave v Kočevju bukovino na panju, in sicer: 11.460 plm hlodovine in 7.440 prm drv. Od tega je prodano: 5485 plm hlodovine za din 214.002'50 in 500 prm drv za din 2.500'—.

Ing. B.

Novo zmanjšanje izvoznih kvot lesa.

Izvoz žaganega lesa iglavcev iz evropskih izvoznih držav je padel v prvih devetih mesecih lanskega leta na 503.000 vagonov po 10.000 ton v primeri z 727.000 vagoni v istem času predlanskega leta. ETEC je zmanjšala izvozno kvoto že predlansko leto od 4 milijonov na 3.500.000 std. Iz Stockholma poročajo, da je bilo sklenjeno na zborovanju ETEC zmanjšati lesne izvozne kvote še za 20 %, da bi se preprečilo padanje v Angliji, Belgiji in Franciji. Na tem zborovanju pa Jugoslavija lansko leto ni bila zastopana. Konferenca je bila v novembru; prišlo je do važnih sklepov glede kontingentiranja izvoza mehkega žaganega lesa in glede splošne lesne izvozne politike v letu 1939. Ti sklepi bodo ratificirani od vseh držav, ki so včlanjene v ETEC, tako tudi od Jugoslavije. Zaradi tega je bil pred kratkim v Bukarešti zastopnik Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine pri trgovinskem ministrstvu. Na pogajanjih, ki so se vršila na povabilo romunske Zveze lesnih industrij, so bile določene skupne linije pri izvozni politiki, ki bodo predložene obema vladama.

Podaljšanje nemško-sovjetske trgovske pogodbe.

Z izmenjavo not sta obe vladi podaljšali obstoječo trgovsko pogodbo še za leto 1939.

Lesna trgovina Slovenije v decembru 1938.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Zimski meseci niso primeren čas za kritičen pretres trenutne situacije na lesnem trgu; pozimi namreč nastopi v lesni trgovini naravno zatišje, ker gradbena dela po večini počivajo. To dejstvo pa seveda ne izključuje možnosti, da ne bi že pozimi premostrili vseh onih momentov, ki bi utegnili spomladati vplivati na trg, in v skladu s tem poskušati analizirati bodoči razvoj.

Pri tem moramo ostati kolikor toliko v okviru naših domačih razmer. Predaleč bi namreč zašli, če bi hoteli svoj prikaz postaviti na bazo vse-splošnih razmer. Vsakomur je znano, da politične okoliščine zelo vplivajo na gospodarski razvoj. V današnji nemirni Evropi se lahko izkaže le ob enem nepričakovanem dogodku še tako precizno nakazovanje bodočnosti za povsem zgrešeno. Zato nam končno tudi ne preostane drugega, kot da se omejimo samo na domače razmere.

Mnogo gospodarstvenikov meni, da bo ostala domača potrošnja v bistvu neizpremenjena in da zato ni pričakovati na domačem trgu večjih sprememb. Že v jeseni so si sicer trgovci večinoma sortirali skladišča za pomladno sezono, ker so glede na jesenske cene domnevali, da jim ne preti riziko, toda na drugi strani letošnja produkcija za pomladne potrebe zopet ni tako velika, kot je bila n. pr. lanska. Zato lahko trdimo, da vlada na domačem trgu neko ravnovesje: na eni strani je še dovolj blaga od lanskega leta, na drugi strani pa to leto ni mnogo producirano.

Kar se tiče izvoznih možnosti, so znane vse potrebe našega lesnega gospodarstva; o njih smo tudi na tem mestu že ponovno pisali. Za slovenske razmere sta najvažnejša italijanski in madžarski lesni trg; zato bi bilo treba že zaradi samega geografskega položaja Slovenije glede na obe uvozni državi vprašanju tega eksporta posvetiti največjo pažnjo.

Kakor smo pa že prej rekli, v današnjih razmerah ni mogoče razvoja vnaprej nakazati, zlasti ne glede izvoza. Vsekakor je potrebno, da na merodajnih mestih omogočijo našemu lesu čim večji eksport, in sicer še pred pričetkom pomladne sezone. Pri tem ne smejo pozabiti na to, da ni važno samo, omogočiti izvoz v posamezne dežele, marveč da je prav tako zelo važno, nuditi našemu izvozniku čim večjo sigurnost. Četudi bi se mogel izvoz v posamezne države razviti in zavzeti večji obseg, se večina naših izvoznikov ne bo hotela spuščati v eksportno trgovino, če ne bo imela popolnega jamstva, da pravočasno prejme za vse svoje blago polno protivrednost, brez posebnega rizika glede na valutarne razlike in druge nevarnosti, ki so združene z izvoznimi posli.

Povpraševanje iz inozemstva.

855 — Dunaj: okrogla jesenovina;	lvrđka, ki jo vodi naš rojak,
856 — London: les in vresja za pipe;	išče trgovske zveze;
862 — Pariz: hrastovi furnirji;	929 — Tel Aviv: velika uvozniška
868 — Kairo: rjava lepenka;	lvrđka, ki se ustanavlja, išče
879 — Dunaj: vrbovo šibje za košare;	trgovske stike z našimi izvoz-
891 — Magdeburg: raznovrst. grad-	niki takega blaga, ki je pri-
beni les;	merno za tamošnji trg;
892 — Halle a. S. (Nemčija): fine	2 — Bologna: semenje.
vrste lesa in vezane lesene	4 — Milan: suhe deske za industri-
plošče;	jo jelkovega, topolovega in
911 — Pariz: sirkova slama;	bukovega pohištva;
913 — Milan: oglje;	
922 — New York (City): leseni gum-	Pripomba: Interesenti naj se obr-
bi, prevlečeni s svilo ali s	nejo za naslove na Zavod za pospe-
sukancem;	ševanje zunanje trgovine Beograd,
924 — New York (City): lesene pipe;	Ratnički dom. Pri vprašanju naj na-
925 — Tallinn (Estonska): doge;	pišejo zaporedno številko povpraše-
927 — Mexicali Baja (Mehika): nova	vanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za januar 1939.

Finančni minister je določil za januar sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonador	din	298'50
1 zlata turška lira	"	339'70
1 angleški funt	"	238'—
1 ameriški dolar	"	44'30
1 kanadski dolar	"	44'—
1 nemška marka	"	14'50
1 poljski zlot	"	8'30
1 belga	"	7'45
1 pengō	"	8'70
1 brazilijanski milrajs	"	2'—
1 egiptski funt	"	239'—
1 palestinski funt	"	238'—
1 urugvajski pezoz	"	15'—
1 argentinški pezoz	"	10'—

1 čilski pezoz	din	1'10
1 turška papirnata lira	"	34'80
100 albanskih frankov	"	1500'—
100 francoskih frankov	"	145'—
100 švicarskih frankov	"	1000'—
100 italijanskih lir	"	230'—
100 holandskih goldinarjev	"	2466'—
100 bolgarskih levov	"	44'—
100 rumunskih lejev	"	922'—
100 danskih kron	"	1064'—
100 švedskih kron	"	1038'—
100 norveških kron	"	140'—
100 španskih pezoz	"	32'—
100 grških drahem	"	39'—
100 češkoslovaških kron	"	151'—
100 finskih mark	"	91'—
100 letonskih latov	"	750'—
100 iranskih rijalov	"	100'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

ŠUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko združenje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100'— din letno.

Knjiga: Ing. Anton Sivic in Franc Znidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76'— dinarjev in v karton vezana za 64'— dinarjev v tiskarni Merkur, Ljubljana.

Knjiga: Posebni predpisi o izkoriščanju gozdov o zaščiti in gojitvi domačega oreha se dobi pri gozdarskem odseku kr. banske uprave v Ljubljani za 10'— dinarjev.

LOGAR. Rabimo dobrega in treznega logarja, ki se razume na režijsko poslovanje in eksploatacijo gozdov. Najboljši bi bil starejši mož, ki ima malo družino. Mesto je prosto v Moravski banovini. Ponudbe na upravo lista.

KUPIMO 30—40 tisoč smrekovih sadik, primernih za kraje v nadmorski višini 500—1500 m, in prodamo 50.000 tri- in štiriletnih borovih sadik. Pripravljeni smo tudi zamenjati borove sadike za smrekove. Ponudbe prosimo na gozdno upravo grofov Thurnov, grad Ravne, p. Guštanj.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

Vse strokovne posle gozdarstva in lovstva vrši pooblaščen gozdarski inženjer **MIRKO SUSTERSIČ.** Ljubljana, Mariborska 17a, telefon 48-12.

Seme in sadike vsakovrstnega drevja nudi „SUMA“ družba z o. z. podružnica **Zagreb, Boškovičeva ulica 33.** Zahtevajte cenik!

Žage robidnice znamke „Dve ribi“ z jamstvom, za gozdarje in gozdelavce! Samoprodaja: **železnina Alfonz MEUZ, Maribor, Aleksandrova cesta št. 1.**

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

FELIKS SKRABL, MARIBOR, Gosposka ulica 11, modna in manufakturna trgovina, priporoča zalogo lovskega, gozdarskega lodna in sukna.

Ob 60 letnici odličnega gozdarskega strokovnjaka

Dne 13. februarja 1939 je obhajal 60 letnico rojstva šef gozdarskega odseka dravske banovine g. ing. Anton Šivic, eden izmed najodličnejših in najzaslužnejših gozdarskih strokovnjakov v naši državi.

Ne pretiram, če trdim, da zavzema ing. Šivic med slovenskimi gozdarji eno prvih mest. Z neverjetno vztrajnostjo, marljivostjo,

Ing. Anton Šivic, gozdarski inšpektor,
šef gozdarskega odseka banske uprave v Ljubljani

vestnostjo in spretnostjo opravlja že mnogo let z velikim uspehom težavno in naporno službo šefa gozdno-politične uprave. Narodni in državni interesi so mu pri delu prva in zadnja misel. Ing. Šivic je kot izboren strokovnjak sodeloval skoraj pri vseh najvažnejših in čisto prav težavnih gozdno-političnih razpravah ter organizatoričnem delu gozdno-politične uprave v naši državi. Ne-

šteto problematičnih vprašanj je kot gozdno-politični uradnik odlično rešil.

V najstrastnejših bojih, polnih političnega in strankarskega nemira, je ing. Šivic vedno z vso odločnostjo zastopal in branil koristi naših temno- in svetlozelenih gajev. Kljub vsem oviram je dosegal na gozdarskem torišču velike uspehe. Gotovo bi pa bili ti uspehi še mnogo večji, ko bi bili naleteli njegovi temeljito izdelani predlogi vedno na pravo razumevanje pri odločujočih činiteljih.

Poleg svoje redne državne službe, ki ga premnogokrat zaposluje daleč preko uradnih ur, je ing. Šivic našel še vedno dovolj časa za izvenuradno udejstvovanje. Njegovo znanstveno in slovstveno delo je ravno tako plodonosno, kot njegovo uradno delovanje. Njegove številne strokovne razprave najdemo v raznih listih, tako v „Kmetovalcu“, „Šumarskem listu“, „Jugoslavenski šumi“, „Lovcu“, „Glasilu Zupanske zveze“ in še v raznih drugih časopisih in revijah.

Leta 1914. je Kmetijska družba izdala njegovo prvo delo „Poljudna navodila za merjenje lesa“, ki je bilo predvsem namenjeno našim malim in srednje velikim gozdnim posestnikom. Leta 1922. je ta knjiga izšla že v drugi izdaji.

Leto kasneje (t. j. 1923. l.) je ing. Šivic uredil lepo ilustrirano knjigo „Gozdarstvo v Sloveniji“, ki jo je izdala ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja. Napisal je zanjo tudi članek o gozdarstvu in lovstvu v Sloveniji.

Leta 1928. je priredil in izdal knjigo „Gozdarstvo v ljubljanski oblasti leta 1926. in 1927.“.

V samozaložbi sta izdala ing. Šivic in Znidaršič leta 1936. z natančno obrazložitvijo „Zakon o lovu“ iz leta 1931. in obenem zbrala vse druge lovske predpise.

Z zbiranjem gozdarskih in lovskih statističnih podatkov si je pridobil ing. Šivic še posebno veliko zaslugo. „Letno poročilo o gozdarstvu in lovu“, ki ga sestavlja vsako leto gozdarski odsek kraljevske banske uprave dravske banovine in ki so v njem poleg drugih strokovnih in administrativnih podatkov zbrani in urejeni tudi vsi statistični podatki o gozdarstvu in lovu v dravski banovini, je ponajveč njegovo delo.

Več let je bil ing. Šivic urednik „Lovca“. Urejeval pa je tudi gozdarske spise za „Kmetovalca“ in za „Šumarski list“. Lani pa je objavil nekaj strokovnih razprav v našem glasilu „Gozdarski vestnik“.

Pred desetimi leti je ing. Avgust Guzelj, ki nam ga je, žal, smrt prerano iztrgala iz naše sredine, objavil pod naslovom „Varuh naših gozdov“ za jubilentovo petdesetletnico njegov življenjepis in ob tej priliki med drugim napisal: „Mnogo česa pa si obetamo še od njega“. To upanje se je v teh 10 letih v polni meri izpolnilo.

Ob njegovem sedanjem jubileju, ko mu vsi gozdarji iskreno čestitam o k šestemu križu in iz srca želimo, da bi še dolgo vrsto let zdrav in zadovoljen uspešno deloval v korist gozdarstva ter za napredek slovenskega kmeta in njegovega gozda, ponavljamo staro željo: „Mnogo česa pa si obetamo še od njega!“

Ing. Z.

Gozd in les

Ing. Stanko Sotošek (Maribor)

(Konec)

III. LES

Glavni gospodarski gozdni pridelek je les. Vsega lesa je na Slovenskem v dravski banovini toliko, da bi lahko iz njega napravili 100 m debel in 12.500 m visok okrogel lesen steber. Ko bi imeli gozdovi normalno zalogo lesa, bi ga bilo za steber, visok skoraj 20.000 m. Ob normalni zalogi bi priraščalo vsako leto toliko lesa, da bi mogli steber podaljšati letno za 400 m, dočim bi ga s sedanjim prirastkom lahko podaljšali le za 250 m; porabimo pa za vsako leto lesa za 350 do 400 m višine tega stebra. To dejstvo nazorno dokazuje, da je potrebno dvigniti sedanjo premajhno zalogo lesa na normalno in tako zvečati letni donos naših gozdov. To bomo dosegli z izboljšanjem gozdarstva, izdelave in predelave lesa. Les namreč postaja tako dragocena snov, da je treba postopati nad vse štedljivo od podiranja drevja in izdelave lesa pa do njegove predelave in porabe.

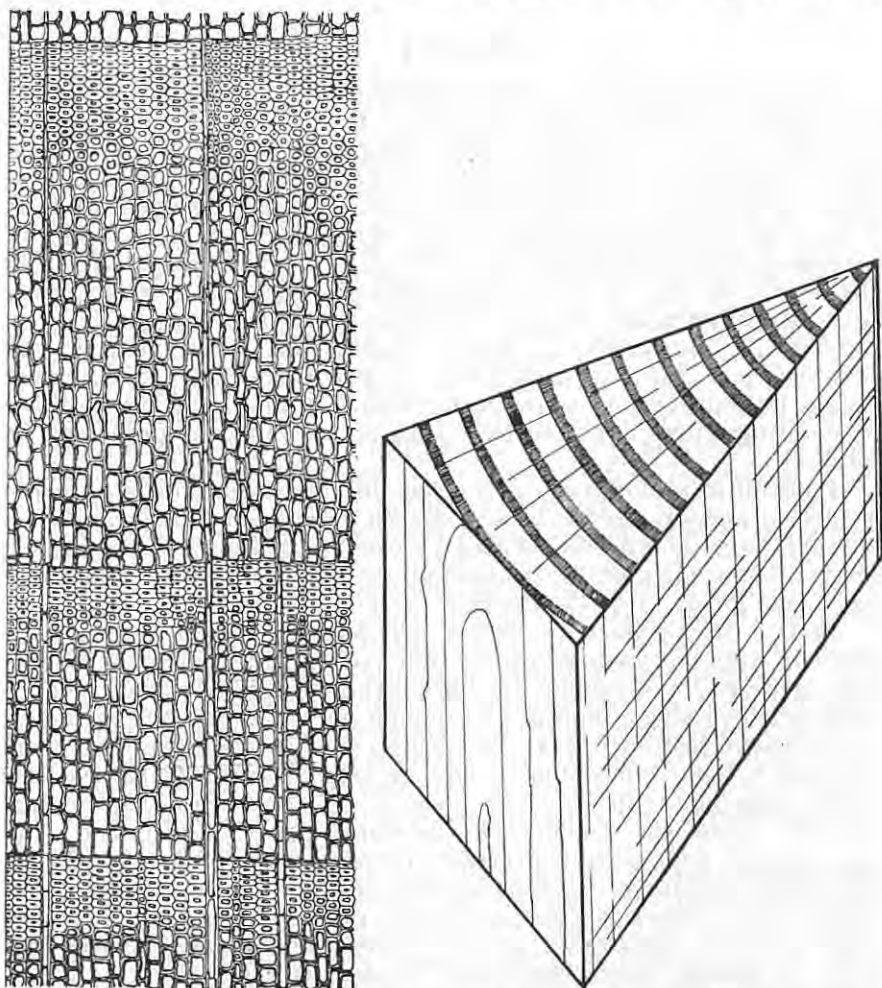
Podirali in sekali bomo samo, kar dopuščata ali zahtevata gojenje in varstvo gozdov. Sečnje bomo odbirali v času, ki omogoča, da les do tedaj, ko ga je mogoče porabili ali prodati, trpi kar najmanj škvara. Podirali bomo tako, da les padajočega drevja čim bolj obvarujemo in okolišnega gozda ne poškodujemo.

Podrto drevje oklestimo in vse, kar ostane v gozdu, pospravimo. Deblo in veje, v nekaterih primerih tudi panje, izdelamo v blago največje porabne in prodajne vrednosti. Poslovodje in osebe, ki nadzirajo izdelavo blaga, morajo v ta namen poznati poleg vsega drugega tudi tehniške lastnosti lesa, trgovske navade in stanje lesnega trga.

Veda o tehniških lastnostih lesa je zelo obširna. Vsakdo ve, kaj je les, toda malo jih je, ki ga poznajo bolj natančno, ker je kot proizvod rastočega drevja zelo zamotana snov. Značilnosti lesa spoznamo na treh glavnih prerezih: prečnem (frontalnem), srednjem vzdolžnem (radialnem) in stranskem vzdolžnem (tangencialnem). Pri večini lesnih vrst razločimo s prostim očesom za vsak prerez posebej značilno oblikovane branike, stržen, letnice in strženove trakove; pri mnogih ločimo belino od črnine, pri nekaterih vrstah opazimo smolnate rove, pri drugih zopet luknjice itd. V vsaki braniki ločimo svetlejši in lažji spomladanski ali zgodnji les od temnejšega in težjega poletnega ali poznega lesa. Drevje hitre rasti ima les s širokimi branikami, drevje počasne rasti pa z ozkimi branikami. Les iglavcev s širokimi branikami je bolj mehek, lažji in manj vreden kot les z ozkimi branikami, ker se v njem nabere zaradi hitre rasti razmeroma več spomladanskega lesa kot poletnega. Z lesom listavcev pa je do neke meje ravno narobe: les s širokimi branikami je bolj trd, težji in več vreden kot les z ozkimi branikami.

Sestavo lesa nam odkriva mikroskop, ki nam pokaže, da je ves

les votliničast kot goba. Sestavljen je iz stanic (okroglastih, oglatih, podolgastih, cevastih i. dr.); ene imajo tanke kožice in večje votlinice, druge pa bolj debele kožice in manjše votlinice. Les iz tankokožnih stanic ima torej manj lesne snovi kot iz debelokožnih. Tako razu-

Prečni prerez jelkovine (povečano, po Franceju)
 Trije glavni lesni prerezi. Zgoraj: prečni, desno: srednji vzdolžni in levo: stranski vzdolžni (izv.)

memo, zakaj je spomladanski les bolj redek, mehok, lažji in svetlejši od poletnega; jasno nam tudi postane, zakaj so ene vrste lesa lažje, druge pa težje. Če pa še upoštevamo, da morejo biti enako debele kožice različno trde in težke in da je v lesu še mnogo kaj, kar deluje na njegove lastnosti, bomo umeli, zakaj se razne vrste lesa med seboj tako močno razlikujejo.

Glavne tehniške lastnosti lesa so barva, tekstura, blesk, duh, finost, teža, sušenje in krčenje, prevodnosti za zvok, toploto, elektriko in svetlobo, trdota, čvrstota, cepljivost, prožnost, žilavost, trajnost in gorljivost. Pri raznih vrstah lesa so te lastnosti med seboj različne; tudi les iste vrste nima ves vseh teh lastnosti enakih, če so n. pr. rasla drevesa na raznih rastiščih, pod različnimi pogoji in je les iz raznih drevesnih delov. Pri lesu pa je treba računati (predvsem z vidika izkoriščanja gozdov) tudi z napakami, kot so: nepravilen prečni prerez, nepravilne branike, dvojno srce, grčavost strženov, krožne in zunanje razpoke, zvijanje, vnetine, ranjenost, ožganost, pegavost, nepravna črnina, piravost, modrenje, rjavenje, gniloba itd. Množina tehniških lastnosti in napak, s katerimi moramo računati, ter njihova medsebojna odvisnost dokazujeta, da ni lahko odbirati les za blago, ki ima vnaprej določene lastnosti.

Na lesnem trgu vladajo zelo važne trgovske navade, ki so v raznih državah in pokrajinah različne. Glavne navade so zbrane v tako zvanih „lesnih uzancah“. V Jugoslaviji prihajajo v poštev ljubljanske, zagrebške, tržaške, senjske, novosadske, sarajevske, solunske in razne italijanske, madžarske, švicarske, nemške, francoske, angleške, ameriške, palestinske in druge uzance. Mnoge krajevne navade še niso zapisane, mnoge pa tudi nimajo splošnega pomena. Pisane trgovske navade se od časa do časa izpopolnjujejo. Razen tega se je treba v trgovini ozirati še na posebna določila naročil.

Za izdelavo lesa je važno tudi stanje lesnega trga, in sicer v času, ko pride les na prodaj. Zato se je treba vedno zanimati za vse, kar je v zvezi z lesnim trgov, in skrbno spremljati vse dogodke, ki delujejo in vplivajo nanj.

Deblo in veje izdelamo torej v razne vrste blaga, vedno v skladu z razpoložljivim lesom in z možnostmi spravljanja, izvoza in prodaje ali porabe. Pri tem pazimo, da ne izdelujemo blaga manjše vrednosti, kot ga more dati podrto drevje. Ogromni sta množina in raznovrstnost blaga, ki ga moremo izdelati v gozdu. Našteli bomo samo najvažnejše blago — a) izdelki za porabo: jamborniki, jadrniki, odrniki, piloti, drogovi za napeljave, jamski les, hmeljevke, kolje, palice, šibe, trami in tramiči, remeljni, železniški pragovi, doge, subije, vesla, škodlje, obodi, lopate, korita, obroči, drva, listje, zdravilno in industrijsko zelišče, smola, gobe, semena, sadeži itd.; b) izdelki za mehanično predelavo: furnirski hlodi, hlodi za žage, resonančni les, barvni les, obrtni in industrijski les, kolarski les, ladijski les, trami in tramiči itd.; c) izdelki za kemijsko predelavo: industrijski, celulozni, ogljarski, sladkorni in taninski les ter oglje.

Izdelano blago navadno sušimo nekaj časa v gozdu, da postane lažje za spravlanje in odpornejše proti poškodbam in boleznim. Sušenje je v vsakem kraju in v vsakem delu gozda nekoliko drugačno, povsod pa bodi primerno vrsti lesa in blaga ter podnebnju, vremenu in drugim okoliščinam; ne sme biti prehitro, pa tudi ne prepočasno, da se blago čim manj kvari. Zato so skladi za isto blago različni in tudi skladišča so različno odbrana.

Blago spravimo ob pravem času iz gozda in ga odpravimo dalje

na najprimernejši način. Teh načinov je nešteto. Naj jih navedem le nekoliko: prenašanje, tovorjenje, vlačenje, metanje, valjanje, sankanje, spuščanje po zemljastih, talnih, suhih in vodnih lesenih drčah, spuščanje po žičnih in zaviralnih spuščalnicah, dviganje z vzpenjačami, plavljanje, splavljanje in vožnja z vozovi, železnicami, avtomobili, traktorji, ladjami itd.

Mehanična predelava lesa je že zelo stara, zlasti predelava lesa na žagah. Naše male žage so večinoma na vodni, večje pa na parni ali turbinski pogon. Elektriški pogon rabijo večje žage za razsvetljava in za manjše stroje. Zadnja leta se uvaja in izpopolnjuje tudi pogon na oglje in lesni plin. Žage postavljamo na lesni industrijski črti (ki pelje od posek do lesnega trga), kjer je najbolj

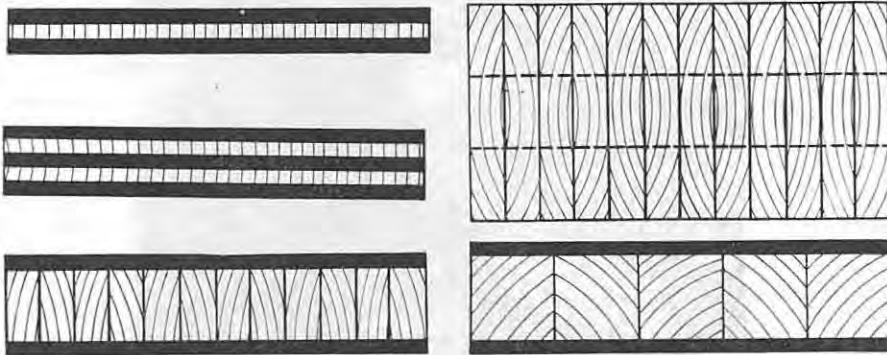
Žaga v Bohinjski Beli

(V. Resman; slika iz knjige: *Za naš les*. Jesenski velesjem. Ljubljana 1936.)

ugodno razmerje med stroški dovoza okroglega lesa in odvoza žaganega lesa. Male žage so večinoma v gozdu ali blizu gozda, večje pa pri naseljih, toda čim bliže gozda. Mnoge naše žage niso postavljene na najbolje odbranem kraju. Nekatere imajo večjo kapaciteto, druge manjšo, kakršna je pač trajna donosnost gozdov njihove okolice. Gozdovi okoli prvih so močno izčrpani, tako da morajo žage kupovati les iz oddaljenih gozdov po razmeroma visokih cenah; druge pa ne morejo predelati vsega razpoložljivega lesa, kar ima za posledico, da gozdni posestniki ne dosežajo zadovoljivih cen za stoječ in izdelan les. Potrebno bi bilo več sistema pri sestavljanju žag, tako da bi imela vsaka žaga tolikšno kapaciteto, kolikršna je alimentacija njenega gozdnega območja.

Malih vodnih žag, s kapaciteto po 150–250–250 m³ na leto, je v Sloveniji čez 2000. Te žage imajo lesene jarmenike in morejo v sedanjih časih kriti samo še krajevne potrebe po žaganem lesu. Za predelavo večjih množin izvoznega lesa pa niso sposobne, tudi če bi več žag skupno izvrševalo naročila, kajti z lesenimi jarmeniki ne

dobimo kljub naravnost duhovitim domačim iznajdbam in izpopolnitvam takega lesa, kakršnega zahteva sedanji lesni trg. Večje množine tako predelanega lesa pa razen tega še znižujejo cene sodobno izdelanemu lesu. Zaradi debelih listov se pri tem žaganju izkoristi samo okoli 50% okroglega lesa. Zato bo treba misliti na postopno uvedbo železnih polnih jarmenikov, ki izkoristijo 25% več okroglega lesa in dajo 10–20% vrednejši žagan les. Ob boljšem množinskem in kakovostnem izkoriščanju bi lahko vsako leto posekali okoli 100.000 m³ lesa manj kot sedaj in vendar dobili zanj toliko kot sedaj. Pri žagah z železnimi jarmeniki bi bilo treba urediti tudi skladišča okroglega in žaganega lesa.

Prečni prerezi vezanih lesenih plošč (po Ugrenoviću)

S predelavo na žagah dobimo iz okroglega lesa mnogo več vrst lesnega blaga kot z izdelavo v gozdu, tako med drugim: nešteto vrst desk in deščic vseh mogočih debelin, dolžin in širin, remeljne, letve, letvice, tramove, tramiče, zabojne deske, doge, furnirje, vezane plošče, lesno volno itd.

Kemijska predelava lesa pa je še zelo mlada. Samo ogljarstvo je že staro več sto let; toda tudi to se v zadnjih letih izpopolnjuje, tako da danes dobivamo iz ogljarskega lesa z destilacijo poleg oglja še mnogo drugih važnih snovi. Precej staro je tudi pridobivanje taninskih ekstraktov in smole.

Drugi načini kemijske predelave so se na osnovi lesne kemije razvili šele v zadnjih časih. Znanstveniki so dognali, da je v lesu iglastega in listnatega drevja okoli 50 odst. ogljika, 43 odst. kisika, 6 odst. vodika in 1 odst. dušika; stanične kožice vsebujejo povprečno 80 odst. celuloze in lignina, 2 odst. smole, masti, sladkorja, škroba olja in tanina, 17 odst. vode in 1 odst. pepela. Celuloza in lignin sta sestavljena iz ogljika, kisika in vodika; celuloza ima manj, lignin pa več ogljika.

Pri kemijski predelavi razločimo les kemijskim putem na spojine, iz katerih ga je zgradila narava, in te spojine združujemo v razne nove izdelke. Lahko smo prepričani, da ima lesna kemija še veliko bodočnost in kemijska predelava še neslutene razvojne možnosti.

Glavni proizvodi kemijske predelave so: celuloza, alkohol, papir, lepilo, umetna svila, celulozna volna, celuloid, smodnik, čreslovine, terpentinovo olje, oglje, motorni plin, lesni katran, metilni alkohol itd.

Izdelan ter mehanično in kemijsko predelan les rabi vsako gospodarstvo in gospodinjstvo; za svoje izdelke ga pa uporabljajo tudi

Lesene vodovodne cevi elektrarne v Žireh
(Foto: Drago Fatur; slika iz knjige: Za naš les. Jesenski veesejem. Ljubljana 1936.)

številne obrti in industrije, kakor n. pr.: stavbarstvo, gradnja cest, mostov in železnic, mizarstvo, kolarstvo, rezbarstvo, strugarstvo, ladjedelstvo, čolnarstvo, domače obrti, rudarstvo, železnice, kemijska industrija in drugo.

Naš človek je s svojo tisočletno gozdarsko in lesno tradicijo brez dvoma izredno sposoben izdelovalec končnih lesenih in lesnih izdelkov; zato je treba te obrtne stroke vsestransko pospeševati, da se tako ta naravna sposobnost slovenskega ljudstva čim bolj razmahne. Pri tem se bo dalo koristno porabiti mnogo gozdnih pri-

Toplar iz Velikih Lašč
(Slika iz knjige: Za naš les. Jesenski velesejem. Ljubljana 1936.)

delkov, ki ostanejo sedaj neizkoriščeni ali pa jih izvažamo le napol predelane. „Gozdarski vestnik“ hoče med drugim tudi propagandi domače lesne obrti in industrije posvečati vso pozornost, tolmačiti hoče na razumljiv in preprost način posamezna zamotana vprašanja s tega področja in prinašati strokovne informativne članke o problemih, ki smo se jih v tej kratki razpravi lahko le bežno dotaknili.

Mladinski pogozdovalni dnevi jeseni leta 1938

Ing. Viktor Novak (Ljubljana)

Naša šolska mladina je pogozdovala na prireditvah pod imenom „dečji dan za pogozdovanje“ tudi jeseni leta 1938. Jesenske prireditve sicer niso bile tako številne kakor spomladanske,*) vendar smo lahko zadovoljni z delom, ki je bilo opravljeno, ako upoštevamo, da jesen za pogozdovanje vobče ni tako priporočljiva kakor pomlad, da je v višjih legah jesenska saditev mogoča le z utrjenimi odraslimi delavci, da prirejamo v jesenskem času „dečji dan za pogozdovanje“ šele od leta 1935. in da gozdarsko osebje okrajnih načelstev ni polnoštevilno in je z drugimi posli preobloženo.

Vseh jesenskih prireditev je bilo leta 1935. **34**, leta 1936. **59**, leta 1937. **63**, in leta 1938. pa **62**.

Pogozdovalni dnevi so se vršili jeseni 1938. v času med 6. oktobrom in 14. novembrom. Točen časovni potek je razviden iz grafikona. Mila jesen z mnogimi toplimi in sončnimi dnevi je bila kaj prikladna za delo z mladino v prosti naravi. Zgodnjih zmrzali, ki bi ogrožale uspeh saditev, ni bilo.

Dečje dneve so priredili v okrajih: Celje (5), Dolnja Lendava (3),

*) Glej Gozdarski vestnik I., str. 178!

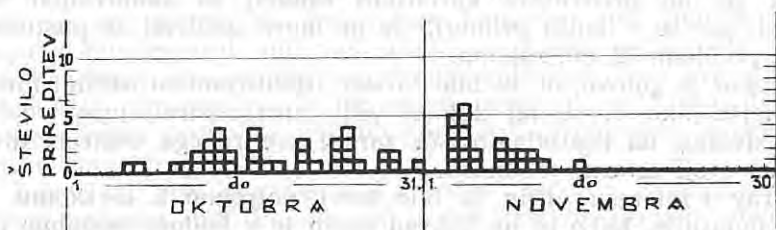
Kamnik (4), Konjice (4), Kranj (8), Litija (11), Ljubljana (3), Logatec (2), Murska Sobota (3), Slovenj Gradec (8), Škofja Loka (3) in Šmarje pri Jelšah (3).

Vodili so prireditve v 50 primerih državni gozdarji občnih upravnih oblastev, v enem primeru privatni gozdarji, v 11 primerih pa učitelji sami.

Pogozdovanja se je udeležilo 67 šol s 3737 učenci in 104 učitelji. Drugih oseb je prisostvovalo 43.

Posadili so 45.700 gozdnih sadik. Od teh je bilo iglavcev 40.900, listavcev pa 4.800. Po drevesnih vrstah je bilo posajeno največ smreke, nekaj navadnega bora in akacije. V manjšem številu so bili sajani gladki bor, macesen, ameriški jesen, črna jelša, duglazija, črni bor, jelka in domači kostanj. Skoraj vse sadike za dečje dneve so dale brezplačno banovinske gozdne drevnice.

□ = ENA PRIREDITEV

Grafikon časovnega poteka mladinskih pogozdovalnih dni jeseni 1938 (izv.)

V celjskem, lendavskem, litijskem in šmarskem okraju so učenci pogozdovali tudi s setvijo. Potaknjenega je bilo 82 kg domačega kostanja in 8 kg želoda.

Pogozdeno je bilo vsega 13 in pol hektarja prazne zemlje na 45 zasebnih posestvih in na 17 posestvih, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom.

Lanske jeseni so bili prvič razdeljeni med učence, ki so se z zanimanjem in pridom udeležili pogozdovalnih prireditev, spominski listi. Ti listi imajo na eni strani prostor, kamor učenec vpiše svoje ime, šolo, datum prireditve in kraj, kjer je pogozdoval. Na drugi strani je risba znanega gozdarskega slikarja H. Gagera. Spominske liste je založila kraljevska banska uprava in jih brezplačno razpošljala preko okrajnih načelstev posameznim šolam, ki so priredile dečje dneve. Ti spominski listi imajo namen, da opozarjajo učence in njihove starše na važnost pogozdovanja in na pomen gozda.

Treba bi bilo še, da dobi učiteljstvo primerno priznanje za svoj trud, požrtvovalnost in delovanje na torišču gozdarske propagande, če ne drugače, vsaj v obliki pohvale ali diplome. Slednje ima že dalje časa v svojem programu gozdarski odsek banske uprave in jih je tudi parkrat že podelil za dobro gospodarjenje z gozdom.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

5. Prekomerni odstrel divjačine.

Pod zaporedno št. 13 lovsko-zakupne pogodbe, predpisane na osnovi člena 10. zakona o lovu z dne 5. decembra 1931 z ban. pravilnikom, se na predhodnem zaslišanju zainteresirane občine in banovinske zveze lovskih društev določa zakupnikom letni odstrel srnjadi in gamsov, kar morajo izdražitelji lovišč poleg ostalih pogojev s podpisom vzeti na znanje ter kot strogo obvezno priznati.

Kljub temu pa se je ob koncu leta v več primerih dokazalo, da se lovski upravičenci niso držali dovoljenega odstrela, ampak ga na svojo pest več ali manj prekoračili.

Zakon o lovu govori v členu 20. o prevelikem številu divjačine, nikjer pa ne predvideva kazenskih sankcij za samovoljen višji odstrel, kar se v danih primerih še ne more smatrati za pustošenje lovišč po členu 12. cit. zakona.

Kakor je gotovo, da bi bilo lovišče izlicitirano za občino mnogo ugodnejše, ako bi se bil določil višji letni odstrel, prav tako je izven dvoma, da izgublja lovišče zaradi pretiranega odstrela divjačine na svoji stvarni vrednosti.

Prav v interesu občin bi bilo torej potrebno k lovskemu zakonu pojasnilo, kako in na kakšen način je v bodoče podobne prestopke najgotoveje preprečiti oziroma kaznovati.

Če bi se glede na dokazana dejstva posameznim kršiteljem letni odstrel zmanjšal, bi to imelo za posledico, da bi za nekaj let lovišča popolnoma zanemarili, lovske škode pa bi na njihovo pobudo zrasle v nedogled. Pametno bi bilo, vsak, preko določenega števila odstreljeni kos divjačine smatrati za poneverbo ali tatvino ter po ceniku za živo divjačino zahtevati odškodnino v prid občinske blagajne.

A. B. Dravograd

ODGOVORI

1. Izbira drevesnih vrst.

Poizkusite po Vaši uvidevnosti s saditvijo belih jelš, gorskih javorov, gorskih brestov ali vrb in s setvijo zelene jelše!

Stanko Sotošek.

2. Tehnične lastnosti lesa in čas sečnje.

Skoraj povsod mislijo ljudje, da se les ne sme sekati v mlaju (tedaj se tudi ne sme sejati, saditi, žeti ali kositi, zlasti ne detelje).

V Suhi Krajini na Dolenjskem mislijo, da je bukovina najboljša, če je posekana v jeseni tik pred odpadanjem listja. Sicer pa priporočajo za sečnjo cera pomlad, ko je drevje v mezgri; tak les je po njihovem mnenju najboljši in ga rabijo za kozolce in drva (Turk).

Stanko Sotošek.

3. Kuhanje oglja v prevoznih pečeh.

V Franciji in Nemčiji skušajo že dalj časa napraviti ogljarstvo rentabilnejše z uporabo prenosnih ogljarskih peči ali prenosnih ogeljnic. Ločiti je v glavnem dvoje vrst peči: 1. peči za poogljjevanje lesa brez pridobivanja postranskih proizvodov in 2. peči za poogljjevanje lesa s pridobivanjem postranskih proizvodov. V članku „Ogljarstvo v Sloveniji“, ki je izšel v Šumarskem listu 1936 (ozir. v posebnem odtisu) sem opisal na kratko obe vrsti. Ogljarsko peč prve vrste, in sicer sistema „Magnein“ tvrdke J. E. Tranchant, Paris, si je nabavil pred leti gozdni urad graščine Auersperg, Soteska, p. Straža pri Novem mestu. Nekaj časa so delali z njo poskuse, toda do rednega obratovanja iz raznih vzrokov ni prišlo. Rentabilnost takšnih peči je odvisna od nekaterih okoliščin, o katerih pa ne morem tu podrobneje razpravljati.

V zadnjem času namerava spraviti na trg ogljarsko peč svojega izuma A. Hölzel, Forstdirektor a. D., Mödling bei Wien, Institutsg. 8. Izum je dal patentirati. Po našem konzulatu na Dunaju je za iznajdbo zainteresiral tudi naše ustanove. Kakor je posneti iz njegove okrožnice, gre za peč za poogljjevanje lesa brez pridobivanja postranskih proizvodov. V okrožnici poudarja, da bodo te peči posebno dobro služile za pridobivanje oglja za pogonske naprave na plinske generatorje.

Z izdelavo peči je nameraval v serijah začeti v Nemčiji, in sicer v drugi polovici 1938. Po njegovih, pred kratkim prejetih obvestilih pa mu to ni uspelo, ker njegovi tovarni na Dunaju ni bilo mogoče dobiti železa oz. pločevine za izdelovanje peči za izvoz. Zaradi tega je stopil v pogajanja z neko tovarno strojev v Beogradu in upa, da bo lahko kmalu razposlal ponudbe. Gotovo bo boljše in cenejše, če se bodo peči v isti izvedbi izdelovale v naši državi.

Ing. Franjo Sevnik

4. Starostno zavarovanje gozdnih delavcev.

Če ste bili zavarovani pri OUZD zoper bolezen in zoper nezgode, se obrnite na ekspozituro OUZD, kjer ste bili vpisani. Tam boste dobili formular za prošnjo za izredno podporo, ki ga izpolnite in nato vložite pri ekspozituri.

Če pa sploh niste bili zavarovani pri OUZD, zahtevajte najprej pri ekspozituri, da Vas za nazaj zavaruje, in ko bo zavarovanje izvedeno, napravite prošnjo. Dokazati pa boste morali, da ste bili zaposleni v pravi lesni industriji, ker za delavce pri navadnih kmečkih posestnikih ne obstaja dolžnost zavarovanja.

Redne starostne in onemoglostne rente OUZD zaenkrat še ne izplačuje, ker so se tovrstni prispevki začeli pobirati šele leta 1937; dajejo se, kot rečeno, le izredne podpore.

Ne glede na vse povedano imate pravico zahtevati spodobno vzdrževanje od svojih otrok ali vnukov, če pa teh ni ali sami nič nimajo, pa od občine, kamor ste pristojni.

Božo Vodusek

Sodobna vprašanja

Nekaj misli o prepovedi izvoza črnega gabra.

Osnovna težnja našega gospodarstva mora biti, da se pri nas izdelajo iz surovin tudi finalni proizvodi. Ako smo to dosegli pri mehkem lesu, moramo stremeti, da dosežemo isto tudi pri trdem lesu, predvsem pri javoru, jesenu in črnemu gabru, ki jih še danes izvažamo pretežno v okroglem stanju. Nesmiselno je, da uvažamo dokončne predmete iz tega lesa in tako posredno plačujemo drage delavske mezde v inozemstvu. Za omejitev izvoza črnega gabra v okroglem stanju govorita dva razloga: razprostranjenost črnega gabra v naši državi in vse večji razvoj tekstilne industrije. Kakor je znano, se iz črnega gabra izdelujejo čolnički, ki se rabijo v predilnicah in ki jih moramo za drag denar uvažati. Izvažamo pa samo iz dravske banovine po več sto vagonov črnega gabra v okroglem stanju, razume se, najboljše kvalitete in v debelini od 17 cm navzgor. Začel se je izvažati črni gaber pred komaj 10 leti; njegov izvoz se večja iz leta v leto. Prodajamo ga v razne države, zlasti pa v tiste, ki imajo razvito tekstilno industrijo. Cena lesu se iz leta v leto izboljšuje, istočasno pa se zahteve v kvalitetnem oziru zmanjšujejo. Iz vsega navedenega smemo marsikaj zaključiti.

Črni gaber, ki je veljal še pred nedavnim časom v gozdarjevih očeh za nemilega gosta naših gozdov, ki ga je bilo treba neusmiljeno trebiti, pridobiva zaradi svoje vedno večje vrednosti vse bolj na veljavi, tako da ga danes prištevamo že med žlahtno drevje. Kakor bukev tako je tudi črni gaber šlozil v vrsto tehniško uporabnega lesa. Teža 1 m³ njegovega lesa v polsvežem stanju znaša 1250 kg; prodaja se običajno po teži. Črni gaber raste silno počasi v debelino, pri 40 do 50 letih starosti doseže debelino komaj 15 cm. V tej dobi mu začne pokati skorja in rast v debelino postane še počasnejša: komaj 2–3 mm letno. V višino zraste 16–18 m. V naših gozdih je črni gaber pomešan z bukvjo, belim gabrom, smreko in jelko. Redko kje naletimo na čiste sestoje črnega gabra. Uspeva v krajih z nadmorsko višino do 1000 m. Glede kakovosti rastišča je črni gaber silno skromen, menda najskromnejši poleg macesna in črnega bora. Raste na kamenitih apnenčevih tleh ter tudi na strmih pobočjih proti pričakovanju dobro uspeva. Pameten gozdar ga bo gojil in mu zagotovil rast povsod tam, kjer drugo drevo proti vsem neprilikom rastišča ne kaže toliko odpornosti kakor črni gaber, ki daje danes kljub svojim skromnim zahtevam tako dragocen les. Zato je črnemu gabru mesto povsod tam, kjer se smreka in jelka ne moreta obdržati in kjer se bukev zakašati v nizko drevo. Ker črni gaber nadalje popravlja tla svojega rastišča in opravlja kot branik proti nastajanju in razvijanju plazov v hudourniškem področju gozdarstva zelo važno funkcijo, je že iz teh gozdno-vzgojnih razlogov potrebno, da se njegovo izsekavanje v naših gozdih zakonito uredi.

Gozdarji smo si danes na jasnem glede pomena črnega gabra v gozdno-vzgojnem oziru, zato posvečamo vedno večjo pozornost njegovemu razvoju in ga negujemo z isto pažnjo kot druga vredna drevesa.

Iz narodno-gospodarskih razlogov pa je popolnoma upravičeno, da okrogel les ostane doma, kjer se naj podela v dokončne predmete, zlasti še, ker so za njihov plasman v naši državi po mojem mnenju dani vsi pogoji.

Prepričan sem, da se bo cena pri delni izvozni prepovedi okroglemu lesu preje dvignila, kakor pa padla, kajti doma homo lahko prodali les tudi izpod 17 cm debeline. Danes gre les manjših dimenzij večinoma v kalo, delno tudi v drva, ki pa se ne cenijo posebno, le nekoliko debelejšje okrogline lahko prodamo kvečjemu izdelavcem otroških igrač.

Razume se, da se mora izvršiti prehod v domačo industrijo predilniških čolničkov načrtno, brez skokov. Industrialec bo moral dobiti točne podatke o letni porabi čolničkov vsaj v naši državi, o množini uvoženih čolničkov in o njihovih nabavnih cenah; proučiti bo moral zaradi prognoze za bodočnost razvoj tekstilne industrije vsaj pri nas itd. Domači tovarnar

finalnih produktov iz črne gabrovine bo moral torej na podlagi sistematičnih podatkov prvi podati in utemeljiti svoje zahteve o delni ali totalni prepovedi izvoza črnega gabra. Gozdarske oblasti bodo nato na osnovi podatkov o možnosti črnega gabra v naših gozdovih predlagale na merodajnih mestih delno ali postopno totalno prepoved izvoza črnega gabra, upoštevajoč pri tem vsestransko njegov vzgojno-gospodarski pomen. Sele kot tretji činitelj pridejo na vrsto proizvajalci okroglega blaga; njih zahteva je kaj enostavna: obdržati iste cene, kot jih ima v inozemstvo izvozeno blago.

Domača tovarna za predelavo črne gabrovine, postavljena v središču produkcije črnega gabra, bi bila dobrodošla posebno malim posestnikom, ki posekajo letno le nekaj kubikov črnega gabra in ne zmorejo vagonskih dobav. Že to dejstvo samo upravičuje z narodno-gospodarskega stališča zahtevo, da se okrogli les predeluj doma v finalne proizvode. Mnenja sem, da bi z delno prepovedjo izvoza črnega gabra in z istočasnim konzumom okroglega lesa v domačih tvornicah cena lesu porasla zaradi večjega povpraševanja, obenem bi se pa cena finalnih proizvodov znižala, ali z drugimi besedami: cena okroglega lesa bi se postavila v pravilno razmerje s ceno izdelkov. Kar sem povedal o črnem gabru, bi se delno dalo raztegniti tudi na javor in jesen.

Ing. Milan Šter

Propaganda za domača pogonska goriva

V članku „Motorji na les in oglje“ v Gozdarskem vestniku 1938 je omenjeno, da je bil pri ministrstvu za gozdove in rudnike v Beogradu ustanovljen „odbor za propagando domačih pogonskih goriv“. Ta odbor je bil osnovan po sklepu ministrskega sveta dne 3. II. 1938 MS šte. 77. na predlog zgoraj imenovanega ministrstva. Naloga tega odbora je, da preučuje problem uporabe domačih pogonskih goriv, zbira zadevne podatke in izkušnje ter stavi predloge, kakšne ukrepe naj država podvzame v tej smeri. Odbor sestoji iz zastopnikov zainteresiranih ministrstev: ministrstva za gozdove in rudnike, ministrstva vojske in mornarice, ministrstva prometa, ministrstva financ, ministrstva pošte in brzojava, ministrstva trgovine in industrije in predstavnikov uprave državnih monopolov, znanstvenih ustanov (univerze, nacionalnega inštituta), gospodarstva in industrije.

Predsednik odbora je Tomić Dušan, redni profesor tehnične fakultete beograjske univerze.

V odboru so osnovane tri sekcije in sicer: sekcija za trda goriva, sekcija za tekoča goriva in sekcija za plinska goriva. V območju banskih uprav bodo ustanovljeni „banovinski odbori za propagando domačih goriv“. Zaradi ustanovitve tega odbora za dravsko banovino je kr. banska uprava v Ljubljani, odsek za gozdarstvo, z razpisom z dne 15. sept. 1938, III/7, šte. 2658/1 pozvala zainteresirane oblasti, znanstvene in druge ustanove, društva in podjetja iz območja banovine, da določijo svoje zastopnike v ta odbor. Konstitutivna seja pozvanih zastopnikov se je vršila 19. dec. 1938.

Na tej seji je širši odbor po vsestranski debati izbral začasni ali pripravljalni odbor 5 članov, ki naj zbere od raznih zastopnikov že pripravljeni material in preskrbi potrebna pojasnila od osrednjega odbora v Beogradu. Nato bo zopet sklicana seja širšega odbora, kjer bo izvoljen definitivni ožji odbor.

Iz gornjega sledi, da je končno tudi pri nas propaganda za porabo domačih goriv krenila na prava pota. V zvezi z navedenim je treba omeniti, da se za ta vprašanja zanimajo tudi šoferji. „Zveza šoferjev za dravsko banovino“ je zaprosila ing. Stolfo, ki pri tehničnem oddelku banske uprave vrši pregled motornih vozil, da priredi v višjem tečaju za šoferje predavanje o važnejših pridobitvah na torišču avtomehanike. Predavatelj si je tudi med drugim zadal nalogo, da pojasni šoferjem posebno konstrukcijo in delovanje generatorjev na lesni in ogljeni plin ter ogromen pomen, ki ga ima uporaba motorjev na ta goriva za naše narodno gospodarstvo. Predavanja se sedaj vršijo. Upajmo, da bodo šoferji postali vneti propagatorji za nove motorje, saj je od njih v veliki meri odvisen uspeh propagande.

Ing. Franjo Sevnik

Zakoniti predpisi in okrožnice

NAVODILO¹⁾

za izvrševanje pravilnika o pogojih, po katerih se daje dovolitev za plavljenje in splavljanje gozdnih proizvodov št. 22.135 z dne 14. julija 1930., „Službene novine“ št. 238/LXXIII z dne 17. oktobra 1930.,²⁾ glede cenitve in plačevanja odškodnin.

(Predpisano³⁾ od ministra za gozdove in rudnike na podstavi §§ 87. in 127. zakona o gozdovih in člena 110. uredbe o ustroju ministrstva za gozdove in rudnike in njemu podrejenih naprav in soglasno z ministrom za notranje posle in ministrom za zgradbe.)

Ker so se pokazale težave in nepravilnosti zaradi neenakega razlaganja in uporabljanja tistih določb tega pravilnika, ki se nanašajo na cenitev in plačevanje odškodnin, kar ovira delo in povzroča opravičene pritožbe interesentov, izdajem, da bi se vse to odslej preprečilo, tole navodilo:

1. Povsod, kjer se v zakonu o gozdovih z dne 21. decembra 1929 in v pravilnikih, naredbah in navodilih, izdanih na podstavi tega zakona, omenja gozdarski strokovnjak ali izvedenec, ki ga morajo uporabljati upravna oblastva prve stopnje pri izvajanju teh predpisov, se mora razumeti, če pri listem predpisu ni izrečno drugače odrejeno, pristojni okrajni gozdarski referent kot po zakonu kvalificirani gozdar s fakultetno izobrazbo in opravljenim izpitom za samostojno voditev gozdnega gospodarstva. To velja tudi za predpise uvodoma navedenega pravilnika. Če okrajni gozdarski referent še ni kvalificiran ali če stranka izvedenca upravičeno odklanja, mora okrajni načelnik po predhodni zahtevi stranke zaprositi kr. bansko upravo, da delegira kakega sosednega kvalificiranega gozdarskega referenta.

2. Za izključitev in odklonitev izvedencev veljajo predpisi zakona o občnem upravnem postopku.

3. Za ogled in povračilo škode pri plavljenju in splavljanju veljajo predpisi členov 11., 15., 17., 18. in 19. navedenega pravilnika. Po teh predpisih je vsak koncesionar plavljenja ali splavljanja dolžan, vsem občnim upravnim oblastvom prve

stopnje, skozi katerih območja plavi ali splavlja, takoj naznaniti konec plavljenja ali splavljanja. Če vloži to prijavo v 8 dneh, velja, da jo je takoj napravil. Okrajni načelnik razglaša to v 4 dneh na običajni način s pozivom, naj prijavijo vsi oškodovanci v 14 dneh svoje zahtevke za povračilo škode. Po preteku tega roka odredi okrajni načelnik komisijo za ogled in cenitev prijavljenih škod, obvesti o tem pravočasno koncesionarje in vse prijavitelje škode in navede obenem tudi osebe, ki spadajo v komisijo. V komisijo spadajo kot izvedenci: okrajni gozdarski referent, dalje okrajni kmetijski referent in po en hidrotehnik, en gradbeni in en železniški inženir, če se nanašajo prijavljene škode na objekte iz njih strokovnega področja, po svobodni oceni okrajnega načelnika. Razen tega sme vsaka prizadeta stranka imenovati po enega svojega izvedenca za objekte iz njenega interesnega območja, toda ob svojih stroških.

4. Komisija mora ugotoviti in oceniti poleg škod, ki so bile prijavljene v roku, tudi škode, ki se prijavijo ali najdejo ob njenem uradovanju, razen škod, za katere koncesionar dokaže, da so bile že s poravnavo urejene. Pri tem si mora predvsem prizadevati, da se doseže poravnava. Komisija piše o vsem zapisnik, ki ga podpišejo vsi člani komisije, tudi če se sklene poravnava med obema strankama, in ga predloži pristojnemu okrajnemu načelniku. V zapisnik se sprejmejo tudi neprijavljene, a spotoma najdene škode kakor tu-

¹⁾ Službene novine kraljevine Jugoslavije z dne 8. avgusta 1938., št. 177/LVII/452.

²⁾ Službeni list št. 249/40 iz l. 1930.

³⁾ Službeni list št. 463/76 iz l. 1938.

di tiste škode, za katere so se stranke že zlepa poravnale, da bi se to pri prihodnji cenitvi upoštevalo. Okrajni načelnik izda odločbo, ki jo priobči vsem interesentom. Z odločbo odloči o tistih odškodninah, ki so bile prijavljene. Odrejene odškodnine zavaruje predvsem iz položene varščine. Nezadovoljne stranke napoti na sodišče s pripombo, da morajo, če nameravajo uporabiti to pravno sredstvo, o tem okrajno načelstvo v 15 dneh obvestiti. Varščino ali njen preostanek pa ne sme vrniti prej, preden koncesionar ne dokaže, da je tudi zadnja morebitna sodba postala izvršna.

5. Če ne prispe v razpisanem roku noben odškodninski zahtevek, kakor tudi ne tedaj, če koncesionar tri dni pred napovedano komisijo dokaže, da se je s temi prijavitelji za škodo poravnal, ni komisije niti ostalega uradovanja upravnih oblastev, razen kadar morajo uradoma izvesti postopek, varščina pa se mora vrniti, kolikor ne jamči za druge še ne splojnene obveznosti koncesionarja.

6. Pri ogledu škode morajo izvedenci predvsem rešiti vprašanje, ali bi bila nastala škoda tudi brez plavljenja ali splavljanja. V takem primeru nima nihče pravice do odškodnine. Pri tem se morajo raziskati kar najvestneje vse okolnosti, ki so utegnile povzročiti škodo, tako glede plavljenja ali splavljanja samega kakor tudi glede vskladiščenja, pripravljanja in oblikovanja lesa, njegovega spuščanja, nezadostnega upoštevanja vremenskih in vodnih razmer itd., in končno tudi značaj vode same. Prav tako nima pravice do odškodnine, kdor je s kakršnim koli protizakonitim dejanjem ali opustitvijo običajnih zavarovalnih ali opreznostnih odredb škodo sam zakrivil. Tako ugotovljena protizakonita dejanja se tudi morajo vpisati v zapisnik in sporočiti pristojnemu oblastvu v postopek. Če se ugotovi, da je nastala škoda zaradi nepredvidene višje sile, a je verjetno, da bi je ne bilo, če ne bi bilo plavljenja ali splavljanja, mora določiti komisija delež, ki odpada na to, in samo ta delež se odškoduje. Če se ta delež niti približno ne dá ustanoviti, zadeva škoda na pol (člen 11 pravilnika). Če se pa ugotovi, da bi škoda vobče ne nastala, če bi ne bilo plavljenja ali

splavljanja, jo je koncesionar dolžan povrniti v celoti. Tako se ocenjuje tudi tisti stroški, ki so potrebni za morebitne odredbe, ki se morajo ukreniti, da se nadaljnja škoda na tem kraju prepreči.

Ceni in oškoduje se dejanska škoda v dohodkih oziroma prometni vrednosti poškodovanega objekta, če ni bilo pri komisiji tedaj, ko se je dajala koncesija, drugače dogovorjeno in v odloku izrečno pripoznano. Obrestna mera za kapitalizacijo čistega kmetijskega dohodka se mora gibati okrog 6 odst., gozdnega pa okrog 3 odst.

Odškodnina se pripozna ne glede na to, ali je ustregel koncesionar vsem predhodnim pogojem iz dobljene dovolitve ali ne. V poslednjem primeru ugotovi komisija nedostatke in jih vpiše v zapisnik.

Komisija mora obenem paziti tudi na to, da se zbere morebiti odplavljeni les in vrne koncesionarju za primerno odškodnino.

Ker sta redno ugotavljanje in cenitev škode sestavni del pogojev, po katerih se daje dovolitve za plavljenje in splavljenje, obremenjajo stroški za komisijo in postopek koncesionarja. On sam pa in njegovi upniki, delavci kakor tudi oškodovanci nimajo pravice do dnevnic.

7. Ob izrednih poplavnih katastrofah ali večjih škodah ima vsak oškodovanec kakor tudi koncesionar pravico, zahtevati takoj komisijski ogled in cenitev škode. V takem primeru odredi okrajni načelnik komisijo neutegoma in postopa dalje po točki 4., komisija pa po točki 6. tega navodila. Če pa gre za državne ali druge javne objekte, uvede okrajni načelnik takoj uradoma postopek, da se odškodnina ugotovi, oceni in zavaruje.

Komisija se mora v takih primerih zlasti prizadevati, da najvestneje oceni vse okolnosti, ki so upoštewane, da se določi delež odgovornosti ali izključi višja sila, pri čemer je pogosto odločilnega pomena, ali je koncesionar vestno ustregel vsem pogojem, ki so bili predpisani v dovolilu plavljenja ali splavljanja oziroma v navedenem pravilniku.

V takih primerih zadevajo stroški postopka koncesionarja, če se obsodi na plačilo odškodnine, sicer pa državo. Če pa je zahteval postopek zasebni oškodovanec in komisija ugotovi,

da nima pravice do odškodnine, trpi sam stroške postopka.

8. Če se ugotovi, da plavijo ali splavljajo po isti vodi tudi druge osebe, ki zato nimajo dovolitve, se razdelijo odškodnina in stroški sorazmerno tudi nanje; razen tega pa se vloži tudi prijava radi kazenskega postopka zoper nje. Če pa je več koncesionarjev, se razdelijo odškodnina in stroški sorazmerno. Za to sorazmerje mora podati komisija v vsakem posameznem primeru svoje mnenje in predlog.

9. Če se stranke po členu 19. pravilnika napotijo na sodišče po zavarovanju in položbi ugotovljenih vsot, sme izdati pristojno oblastvo

dovolitev za plavljenje ali splavljanje, ravnaajoč se po predpisih pravilnika, še preden se dokonča sodni postopek.

10. vsa ostala vprašanja o tem predmetu se morajo reševati ob najvestnejši uporabi veljavnih zakonskih predpisov in po načelih strokovnih znanosti.

Poslej je treba natanko postopati po tem navodilu. S tem navodilom se je izrekel soglasno minister za notranje posle z odločbo št. 24.516/1938 in minister za gradbe z odločbo št. 18.181/1938.

To navodilo dobi obvezno moč z dnem razglasitve v „Službenih novinah“.

Izveček iz uredbe*) o melioracijskem skladu.

Člen 1.

Za izvajanje del zaradi melioracije zemljišč, zavarovanja od povodnji, asanacije zemljišč in preskrbe naselij z vodo se ustanavlja pri Državni hipotekarni banki melioracijski sklad.

Člen 2.

Iz sredstev melioracijskega sklada se izvršujejo dela za zaščito pred povodnji, za izsuševanje, namakanje in naplavljanje zemljišč, dela za uravnavo vodotokov in dela ob izdelavi objektov za preskrbo z vodo.

Člen 5.

Dohodki sklada so:

- ... 4. vodni prispevek, odmerjen za vse naprave za izkoriščanje vodnih sil; plačujejo pa letno:
 - hidroelektrične naprave po 5 dinarjev za vsako instalirano konjsko silo;
 - plovni mlini po 500 din za vsak kamen;
 - vodni mlini (potočni mlini) z več ko enim kamnom po 30 dinarjev za vsak kamen;
 - stope po 10 dinarjev od vsake stope;
 - žage po 30 dinarjev za vsako rezilo.
- ... 8. kazni, ki se stekajo v vodni sklad po §§ 70. in 71. zakona o izkoriščanju vodnih sil iz l. 1938., kakor tudi ostale denarne kazni za vodnoredarstvene prekršitve, izrečene po predpisih zakona o vodnem pravu.

Člen 17.

Melioracijski sklad prevzema vse terjatve in obveznosti „vodnega fonda“, ustanovljenega z zakonom o ureditvi in uporabi voda z dne 18. decembra 1905. za bivšo kraljevino Srbijo.

Člen 21.

Ta uredba stopi v veljavo z dnem razglasitve v „Službenih novinah“; tedaj prenehajo veljati določbe posameznih zakonov, ki se nanašajo na vodni fond ali na druge melioracijske sklade; obvezno moč pa dobi na dan 1. julija 1938.

*) Službeni list 1938., 336/55.

Dopisi

OBČNI ZBOR ZVEZE ABSOLVENTOV GOZDARSKIH ŠOL V MARIBORU.

V nedeljo, dne 8. januarja 1939, se je vršil v prostorih drž. nižje gozdarske šole v Mariboru tretji redni občni zbor Zveze absolventov gozdarskih šol v Mariboru. Zborovanje se je poleg številnega članstva udeležilo tudi vse gozdarsko osebje zaveda.

Po predsednikovem pozdravu so se zbrani zborovalci z enominutnim molkom pietetno oddolžili spomину rano umrlega tovariša Gerlevca Kajetana. Nato je ravnatelj šole g. ing. Zmago Zierfeld v kratkih in jedrnatih besedah poudaril potrebo in pokazal koristi skupnega dela med vsemi absolventi, ki je v interesu posameznikov, pa tudi celotnega gozdarstva. Njegovim izvajanjem so prisotni sledili z veliko pozornostjo in s soglasnim odobravanjem.

Urednik Gozdarskega vestnika g. ing. Stanko Sotošek je seznanil zborovalce z gmotnim stanjem Gozdarskega vestnika in njegovimi smotri ter naglami v prihodnjem poslovnem letu. Posebno je poudaril, da ga pri njegovih težnjah absolventi vsestransko podpirajo kot naročniki, sodelavci in propagatorji. Listu je obstoje zagotovljen; za njegovo pocenitev bi pa bilo treba še povečati število naročnikov. Na koncu je g. urednik pozval absolvente, naj z vneto sodelujejo v Vestniku. Občni zbor je soglasno sklenil, da bo članstvo tudi vnaprej skrbelo za čim večjo razširitev lista.

Iz poročil predsednika, tajnika in blagajnika je bila razvidna vsestranska društvena delavnost. Organizacija šteje danes 52 članov, od teh je 36 absolventov dvoletne in 16 absolventov enoletne gozdarske šole; ni pa včlanjenih še vedno nad polovico absolventov.

Po poročilih se je razvila debata o raznih aktualnih stanovskih vprašanjih; zlasti se je zahtevalo, naj se spremeni gozdni zakon, po katerem so predvideni v državnih službah le gozdarski inženirji in čuvaji, dočim so podgozdarji kot vmesna stopnja izpuščeni. Sklenilo se je, naj se novi

odbor ponovno zavzame na merodajnih mestih za spremembo zakona o gozdih. Nato je bil z veliko večino izvoljen stari odbor, le za odbornike so bili pritegnjeni nekateri novi člani.

Po proučitvi raznih predlogov je ob 13. uri predsednik Zmazek zaključil lepo uspelo zborovanje.

POROČILO O AVKCIJI (DRAŽBI) KRZNA,

ki je bila v Ljubljani dne 23. januarja 1939.

Kvaliteta krzna, ki je bilo poslano v Ljubljano skoraj iz vseh predelov naše države, je bila v splošnem srednja. Najboljše so bile kune belice in gorske lisice. Slabo je bilo krzno poljskih lisic in ne posebno dobro tudi kun zlatice; slednje so kljub temu dosegle ceno, ki je do 35 odstotkov višja od cene na zadnji avkciji v Leipzigu.

Naprodaj je bilo največ lisic, za katere žal še vedno ni zanimanja. Upoštevati pa je treba, da se je zadnje leto v nekaterih državah trgovina z krznom preusmerila in da obstoje devizne težkoče ter ostre uvozne omejitve, kar vse vpliva na trgovino in ceno krzna. Lisic je na tujih tržiščih dovolj in tudi doma še vedno preveč. Svoječasna visoka cena lisicam je premotila naše lovce, da so uničevali v svojih loviščih lisice tudi s strupom. Morda je ravno strup kriv, da je število uplenjenih lisic vsako leto preveliko, da so jim zato cene znatno padle in zanje deloma sploh ni zanimanja. Na avkciji se je prodalo komaj eno tretjino lisic; ostanek pride na dražbo mesca marca, ko bo mogoče položaj že bolj razčiščen in izvoz olajšan.

Zanimivo je, da so kupovali kupci krzno v ponedeljek dopoldne v prosti prodaji na sejmu, popoldne pa ga deloma izročali v prodajo na dražbi, kjer so dosegli višje cene.

Krzno se je kupovalo za Anglijo, Francijo, Nemčijo in domačo uporabo v državi.

Dosežene cene za prvovrstno krzno so sledeče: lisice, poljske din 100—; lisice, gorske din 140—; lisice, posebni kosi din 180—; kune zlatice

din 1000'— do 1320'—; kune zlatice, posebni kosi din 1500'—; kune belice din 550'— do 600'—; dihurji din 80'— do 110'—; vidre din 320'— do 400'—; zajci, zimski din 7'—; srne, zimske din 9'—; srne, letne din 16'—; jeleni din 40'—; damjaki din 13'—; jazbeci din 70'— do 76'—; divje svinje din 10'—; divje mačke din 50'—; in pižmovke din 25'—.

Prihodnja dražba bo 6. marca 1939.
(Uprava velesejma)

ZAŠČITA HRASTA IN REDKIH DREVESNIH VRST.

Zadnja leta se opaža, da se zaradi velikega povpraševanja močno izsekavajo hrast in nekatere redke drevesne vrste, zlasti javor, jesen in domači kostanj. Bati se je, da bo zaradi prekomernega izsekavanja teh drevesnih vrst prišlo do krajevnega pomanjkanja lesa, ki ga domače gospodarstvo ne more pogrešati (stavbni les, kolarski les, vinarstvo, gradniško kolje, doge za sode, les za pohištvo itd.); zaradi tega bi bilo potrebno, da se čimprej prouči vprašanje zaščite teh drevesnih vrst in store morebitni ukrepi.

Pri proučevanju zaščite hrasta in redkih drevesnih vrst se postavljajo sledeča vprašanja:

1. ali je potrebno zaščititi hrast;
2. ali je potrebno zaščititi redke drevesne vrste in katere;
3. ali naj se v pritrdilnem primeru hrast oziroma redke drevesne vrste zaščitijo s posebnimi zakonitimi predpisi ali pa morda s kakšnimi drugimi merami;
4. s kakšnimi posebnimi zakonitimi predpisi ali s katerimi drugimi merami naj se v pritrdilnem primeru zaščitijo hrast oziroma redke drevesne vrste (pri posebnih zakonitih predpisih bi prišlo v poštev na pr.: prepoved sečnje teh drevesnih vrst brez oblastnega dovoljenja, isto — toda le za les za prodajo, vpeljava izvoznic in podobno; pri drugih odmerah bi moglo priti v poštev med drugim: uporaba impregniranih bukovih pragov namesto hrastovih, pospešeno zasajanje in gojenje hrasta in redkih drevesnih vrst in podobno;
5. ali naj se hrast oziroma redke drevesne vrste z morebitnimi posebnimi zakonitimi predpisi zaščitijo v

območju vse banovine ali pa morda le v območju posameznih občin oziroma okrajev ter v območju katerih občin oziroma okrajev;

6. ali naj se morebitni posebni zakoniti predpisi nanašajo le na drevje v gozdu ali pa morda tudi na drevje, ki raste izven gozda (na pašnikih in travnikih).

Pri presoji gornjih vprašanj bi bilo upoštevati, da bi morebitna prepoved sečnje hrasta in redkih drevesnih vrst brez oblastvenega dovoljenja pomenila precejšnjo omejitve v svobodnem razpolaganju z gozdi, ki bi je brez izrečne potrebe ne bilo uvesti; na drugi strani pa je treba upoštevati tudi to, da po dosedanjih zakonitih predpisih ni mogoče preprečiti iztrebljenja redkih drevesnih vrst in da je zaščita teh drevesnih vrst prepuščena zgolj uvidnosti gozdnih posestnikov.

Otvorjamo razpravo o vprašanju zaščite hrasta in redkih drevesnih vrst ter prosimo zainteresirane osebe oziroma kroge, da priobčijo v Gozdarskem vestniku svoje mnenje in svoje predloge v tej zadevi.

Ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

PRENOS SEDEŽA PODJETJA VRBOVSKO D. D.

Lesno podjetje Vrbovsko d. d., ki izdeluje v glavnem vžigalice v svoji tovarni v Vrbovskem, je tja preneslo tudi svoj sedež, ki ga je imelo od svoje ustanovitve l. 1903. dalje v Zagrebu.

NOVA TOVARNA LESNE VOLNE V NEMČIJI.

Blizu Lenziga na Zgornjem Avstrijskem postavljajo veliko tovarno lesne volne, bi bo baje največja tovarna te vrste. Istočasno bo podjetje izdelovalo tudi celulozo, papir, umetna vlakna i. dr.; računajo, da bo zaposlenih 2500 delavcev.

TOVARNA ZABOJEV NA CIPRU.

Časopisi poročajo, da se gradi na Cipru nova tovarna zabojev, ki bo delala zaboje dele in zaboje za Ciper in Palestino. Tovarno gradi romunski kapital; za zaboje nameravajo rabiti samo romunski les.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic, glej str. 211)

hrastov les = hrastovina.

hrastovina — hrastovina, das Eichenholz.

javorov les = javorovina.

javorovina = javorovina, das Ahornholz

jelovina — jelov (jelkin) les. — [N]

polsenčno drevo — poluzasjenu podnoseče drvo, der Halbschattenbaum, die Halbschattenholzart.

Po zahtevah in potrebah glede na svetlobo tvorijo prehod od svetlobnega drevja do senčnega: jelše, zeleni bori, lipe, bresti in javori. Te drevesne vrste prenašajo v mladosti senco starejšega drevja dalj časa kot svetlobna in manj kot senčna drevesa ter postanejo v hladnejših legah bolj svetlobna in v toplejših bolj senčna.

svetlobni sestoj — svijetlo zahtevajuća sastojina, der Lichtbestand.

Svetlobni sestoji so tisti, v katerih rastejo svetlobna drevesa. V mladosti so ti sestoji razmeroma gosto zaraščeni, toda začno se že zgodaj naravno redčiti. Drevesa namreč zahtevajo že zgodaj v mladosti precej svetlobe in sestoji se vedno bolj redčijo. Pod drevjem, kjer pride do tal dovolj svetlobe, se naselijo trave, borovničje, vrese in drug plevel. Tla so razmeroma suha, tako da veter raznaša listje. Ker pada med krošnjami in skozi redke krošnje mnogo dežja naravnost na zemljo, stolčejo deževne kaplje tla, ki postanejo radi lega trda. V zemlji se tvori kisli humus, zato tla niso zračna, kar povzroča, da drevje nima v starosti zadovoljlega prirastka. Kjer pride v sestoj precej svetlobe, je drevje tudi razmeroma grčasto in vejnat.

V svetlobnih sestojih so po večini drevesa z veliko vrednim lesom. Zato jih v starosti 20—40 let posadimo ali podjemo s senčnim drevjem ali grmovjem, ki obdrži tla sveža in zračna, da svetlobno drevje bolje prirašča. Razen tega spodaj rastoče senčno drevje očišča debela zgornjega svetlobnega drevja odvišnih vej, tako da postanejo bolj gladka, visoka in vitka.

svetlobno drevo — svijetlo zahtevajuće drvo, der Lichtbaum, die Lichtholzart.

Svetlobna drevesa so: macesni, breze, bori, robinje, trepetlike, in hrasi; nekateri jim pristevajo še kostanje in jesene. Največ svetlobe zahtevajo in potrebujejo macesni, nekoliko manj bori, najmanj pa kostanji in jeseni. Svetlobno drevje prenaša zasenčenje samo piva let, že v zgodnji mladosti in pozneje vse do zrelosti pa zahteva svetlobo. Svetlobna drevesa se pod zastorom starejšega drevja razmeroma kmalu posušijo. Krošnje svetlobnega drevja so razmeroma redke. Zahteve glede svetlobe se nekoliko spremenijo, če pride svetlobno drevje v hladnejše ali toplejše predele svojega območja: v toplejših prenaša v mladosti zasenčenje dalj časa, v hladnejših pa zahteva več svetlobe.

senčni sestoj — zasjenu podnoseća sastojina, der Schattenbestand.

V senčnih sestojih rastejo senčna drevesa. Ti sestoji so razmeroma gosti in ostanejo gosti do zrelosti in še pozno v starost, seveda, če jih preveč ne izsekavamo. Zarast leh sestojev urejamo z večkratnim redčenjem. Gosto zaraščen in nereden sestoj ima mnogo dreves; pravilno redčen pa nekoliko manj. Vendar so drevesa v redčenih sestojih debelejša in imajo več lesa kot v neredčenih.

V senčnih sestojih je več dreves kot v svetlobnih enake površine. Ker so krošnje razmeroma goste in dobro sklenjene, so tla v senci in dež ne more naravnost na tla. Na tleh je navadno samo listje ali iglovje z nekaj trave ali mahovja zato so tla navadno dobra in razmeroma sveža; veter ne more raznašati listja ali iglovja in ne sušiti tla; v pregostih sestojih se celo nabira surovi humus.

Senčni sestoji so prav dobri za ohranitev rodovitnosti tal in imajo razmeroma dosti lesa. Podmlajamo jih s prebiralnimi in postopnimi sečnjami (bukovje in jelkovje), pa tudi z golimi (smrekovje).

smrekov les = smrekovina.

Lesna trgovina

Na dražbi dosežene lesne cene.

Začasna državna uprava v Ljubljani je na javni pismeni dražbi konec januarja t. l. dosegla za tesane trame frco vagon Straža pri Novem mestu po din 191'65 do 193'— za 1 plm.

Trami so imeli tele izmere v cm:

8/8, 8/10, 10/10, 10/13, 13/16, 16/18, 16/21, 18/24, 21/26.

Prevladovala so srednje izmere 10/10 do 16/18 cm.

Prodajne cene za trame zelo podlegajo spremembam. Povprečno znašajo na navedeni železniški postaji po din 180'— do 200'— za 1 plm. O ceni odloča povpraševanje na lesnem trgu, kakovost porabljenega materiala in način izdelave.

Izmere tesanega lesa se ravnaajo po debelini posekanega drevja in po zahtevah lesnega trga. V vsakem urejenem gozdnem gospodarstvu pa se porablja za tesanje tramov le drobnejši material, ki se mora odstraniti iz gojitvenih ali varstvenih razlogov iz gozda (redčenje, posprava polomov po vetru, snegu in dr.). Kdor seka za trame nadraslo drevje iz nedoraslih sestojev, uničuje gospodarsko bodočnost in donosnost gozda. U.

Zahteve lesnih industrijcev.

Stalna delegacija lesnega gospodarstva Jugoslavije je imela proti koncu januarja v Zagrebu sejo, na kateri je razpravljala o stanju lesnega gospodarstva. V naslednjem podajamo kratek izvleček oficialnega poročila:

Lesno gospodarstvo v naši državi nazaduje; zato naj pristojne oblasti nujno izdajo potrebne ukrepe za izboljšanje sedanjega stanja. Izkoriščanje dogovorjenih kontingentov za izvoz v Nemčijo je zelo ovirano zaradi slabega delovanja jugoslovansko-nemškega kliringa. Lesno gospodarstvo je utrpelo veliko škodo zaradi opustitve jamstva za tečaj klirinške marke; zato delegacija zahteva, da se morajo odkupiti nakaznice za blago, dobavljeno do 11. januarja t. l., po zajamčenem tečaju 1430 dinarja za 1 Rm. Potrebno je tudi izpolniti organizacijo kliringa s pravočasno izdajo že angažiranih tekov. Z zadovoljstvom pa je delegacija ugotovila, da je odgoden načrt o monopopolizaciji lesnega izvoza v Italijo in se nadeja, da se ta zamisel ne bo izvršila. Končno je delegacija konstatirala, da je neobhodno potrebno pospeševati in povečati izvoz vseh vrst lesa; zato se naj v ta namen oprostite izvozniki dolžnosti, odstopati 25 odstotkov svojih deviz za nižje tečaje.

Jugoslovansko-francoska trgovska pogajanja.

29. januarja t. l. so bila končana v Parizu trgovska pogajanja med Francijo in Jugoslavijo. Francoska vlada je sprejela predlog Jugoslavije v celoti, tako da bo po predhodnih računih trgovski promet aktiven za Jugoslavijo letno za 150 milijonov frankov. Ta aktiva bodo porabljena za plačilo obresti jugoslovanskih posojil v Franciji. Ugodnosti, ki jih je s to pogodbo pridobila Jugoslavija, niso v skladu s sedaj veljavnimi francoskimi predpisi; zato je francoska vlada sklenila, da predloži parlamentu poseben zakon za njih odobritev. Podoba je, da bo zakon sprejet še ta mesec.

Evropski lesni trg.

„Pester Lloyd“ poroča, da sta si Nemčija in Italija zagotovili nabavo večjih množin lesa iz Romunije; seveda bo romunski izvoz odvisen od klirinškega prometa. Nemčija si je zagotovila nabavo 20.000 desetonskih vagonov lesa (14.000 mehkega in 6.000 trdega), Italija pa je pripravljena uvoziti za 54.000.000 lir lesa.

Veliko povpraševanje za les v USA.

V Združenih severnoameriških državah je na lesnih tržiščih tako veliko povpraševanje po lesu, da skoraj ni mogoče zadovoljiti potreb. (Holzmarkt).

Lesna trgovina Slovenije v januarju 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Ceprav smo v zadnji številki kljub skepsi nekaterih gospodarstvenikov izrazili domnevo, da se utegnejo možnosti za prodajo lesa doma, v državi, izboljšati, moramo sedaj na žalost ugotoviti, da se trgovski posli niso vršili tako, kot smo pričakovali.

Februar je navadno kazal živahno sliko pomladanskega prometa, zlasti še, če so se ob ugodnem vremenu gradbena dela začela tako zgodaj kot letos. Kljub temu pa moramo konstatirati, da je povpraševanje po blagu letos sorazmerno manjše, kot je to običajno v normalnih razmerah tik pred začetkom glavne sezone. V nakupu kažejo naši domači trgovci (za Slovenijo prihajajo v poštev predvsem trgovci iz Vojvodine in Hrvatske) neko rezerviranost. Vsekakor se ne more govoriti o kakem predsezonskem razmahu trgovine, pač pa se opaža, da domači gospodarstveniki po večini niso voljni, vsaj za sedaj ne, sklepati večjih kupčij.

Kje je iskati vzrokov rezerviranosti domačih trgovcev, je vprašanje zase. Dejstvo samo nam zadostno kaže, da začetek glavne lesne sezone ne bo preveč rožnat, seveda, v kolikor ne bi utegnilo priti do nenadnih preokretov na trgu. V vsakem primeru pa ta pojav zadostuje, da se cene, ki so že tako precej negotove, ne izboljšajo.

Temu nepovoljnemu položaju pa se pridružujejo še vesti, da se domnevno pripravljajo neke nove takse, ki bi se pobirale od splavarskega blaga. Mislim, da ni potrebno ponovno poudariti, da vsaka nova obremenitev našega lesnega gospodarstva pomeni zanj nov udarec, ki ga bo le težko prebolelo. Takse, ki bi se pobirale na osnovi splavarskega prometa, bi pa še zlasti hudo zadele vse naše kraje, ki težijo k Dravi in Savi. Upajmo, da bodo na merodajnih mestih pravočasno opustili načrte, katerih izvedba bi lokalnemu lesnemu gospodarstvu veliko več škodila, nego bi koristila skupnim državnim interesom. Vsekakor pa že take vesti same silno neugodno vplivajo na daljnji razvoj našega lesnega gospodarstva.

Izvozne možnosti se niso mnogo spremenile. Madžarski izvozniki so sicer zadnji čas prejeli nekaj uvoznih dovoljenj, toda njih število je, žal, zelo omejeno. V prometu z drugimi uvoznimi državami ni prišlo do nikakih pozilivnih sprememb; zabeležiti pa je novico, da misli Italija okrepiti svoje gospodarske zveze z Rusijo, kar bi seveda pomenilo tudi povečanje uvoza ruskega lesa v Italijo. Če naši gospodarstveniki slišijo te vesti in če upoštevamo, kolike važnosti je za naš lesni trg promet z Italijo, potem ni čudno, da ta važna panoga državnega gospodarstva prihaja v vedno večjo zagato.

Nove možnosti lesnega izvoza?

Zboljšanje lesnega trga moremo pričakovati, če bomo še pravočasno našli novih možnosti izvoza. S tem mislimo predvsem na Španijo, kamor so naš les več desetletij izvažali italijanski prekupci. Korisno bi tudi bilo, kriti z našim lesom švicarska povpraševanja, ki pa zahtevajo dobro blago in izvrstno obdelavo.

Povpraševanja iz inozemstva.

2 — Bologna: vrtno, gozdno, sadno in razno rastlinsko semenje;	topolove deske za mizarstvo industrijo;
26 — Breslau: živi raki;	53 — Johannesburg: furnirano pohištvo;
28 — Chiavazza (Italija): zajčja dlaka za klobučarsko industrijo;	54 — Valletta (Malta): nudi se zastopnik za razne izdelke;
37 — Tel-Aviv: posredniška tvrdka za tržišča v Indiji, Afriki in na Filipinih išče zveze z našimi izvozniki;	58 — Montevideo: bel mehke les, bosenška borovina in slavonska hrastovina;
45 — Milan: gradbeni les;	59 — Cantu (Italija): orehovi hlodi
47 — Milan: suhe jelkove, bukove in	

Ponudbe iz tuzemstva.

- 3 — Zagreb: zavojni in pisarniški papir;
 15 — Slavonska Požega: nesladkan malinov sok, suhe malinove jagode, brinjeve jagode, herba apserulae in drugo;
 19 — Crna: okrogel jesenov in jelšev les.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za februar 1939.
 Finančni minister je določil za februar sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleon	din	305'—
1 zlata turška lira	"	364'50
1 angleški funt	"	238'—
1 ameriški dolar	"	50'50
1 kanadski dolar	"	50'—
1 nemška marka	"	14'—
1 poljski zlot	"	9'60
1 belga	"	8'50
1 pengö	"	9'—
1 brazilijanski milrajs	"	2'50
1 egiptski funt	"	239'—
1 palestinski funt	"	238'—
1 urugvajski pezoz	"	16'—
1 argentinski pezoz	"	11'—

1 čilski pezoz	din	1'20
1 turška papirnata lira	"	35'—
100 albanskih frankov	"	1600'—
100 francoskih frankov	"	135'—
100 švicarskih frankov	"	1150'—
100 italijanskih lir	"	232'—
100 holandskih goldinarjev	"	2750'—
100 bolgarskih levov	"	32'—
100 rumunskih lejev	"	1180'—
100 danskih kron	"	1260'—
100 švedskih kron	"	1200'—
100 norveških kron	"	150'—
100 španskih pezet	"	32'—
100 grških drahem	"	39'—
100 češkoslovaških kron	"	105'—
100 finskih mark	"	790'—
100 letonskih latov	"	110'—
100 iranskih rijalov	"	100'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100'— din letno.

GONILNE JERMENE iz Ia najboljše-ga usnja za žage, mlino in tovarne ima v zalogi **Ivan Kravos**, Maribor, Aleksandrova c. 13.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar-
 na in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potreščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Seme in sadike vsakovrstnega drevja nudi „**SUMA**“ družba z o. z. podružnica **Zagreb**, Boškovičeva ulica 33. Cenik je priložen!

DRAŽBA LESA. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v **Ljubljani**, Cesta 29. oktobra 24/1, razpisuje na dan **22. marca 1939** pismeno dražbo **21.630 m³ mehkega** (iglastega), tehnično porabnega **lesa** z območja šumske uprave Kočevje.

Razglas, pogoji, tiskovine in pojasnila se dobijo pri gornji upravi v Ljubljani in pri šumski upravi v Kočevju.

Prodaj večjo množino maklurovih SADIK ZA ŽIVO MEJO (Maclura aurantia, Nuttal). Sadike so dobro razvite in so naprodaj 1000 kosov po din 200'-. **Djuro Dretvič**, Gradišče 176, via Vinkovci.

Žage robidnice znamke „**Dve ribi**“ z jamstvom, za gozdarje in gozdnice delavce! Samoprodaja: **železnina Alfonz MEU Z**, Maribor, Aleksandrova cesta št. 1.

Problem našega gozda*

Ing. Mirko Šušteršič (Ljubljana)

I.

Podlaga zdravemu gospodarstvu je dobra, stvarna statistika, ki kaže v številkah in črtežih uspehe ali neuspehe podjetja. Statistika je magnetna igla gospodarske ladje.

Gozdarstvo dravske banovine ima lepe in pregledne statistike gozdarskega odseka kr. banske uprave, iz katerih je razvidno, da pokriva gozd 47 odst. plodne zemeljske površine naše banovine, kar da okroglo 700.000 ha. Na druge kulturne vrste odpade 800.00 ha, na neploden svet pa kakih 75.000 ha.

Po tej statistiki pridelamo v zadnjem času na leto povprečno 25 mil. m³ lesa, to se pravi, da vzamemo vsako leto toliko lesa iz gozdov. Od te množine odpade na trdi les (listavci, pretežno bukev) približno 14 mil. m³ in na mehki les (iglavci) 11 mil. m³. Te množine, pravi uradna statistika, dado kakih 900.000 m³ tehničnega lesa, in to trdega nekaj manj kot 200.000 m³, mehkega pa 700 tisoč m³, in do 15 mil. m³ drv, in sicer 11 mil. m³ trdih ter do 400.000 m³ mehkih. Za kuhanje oglja gre kakih 70.000 m³ lesa, neporabnih odpadkov ostane okoli 80.000 m³ na leto itd.

Naravno je, da te množine od leta do leta občutno valujejo, kakor pač koleba konjunktura na lesnem trgu. Tudi sorazmerje raznih vrst lesa se temeljito spreminja. Vendar se je proizvodnjanje po letu 1934. v glavnem ustalilo približno na zgoraj omenjenih količinah.

Tehnični les največ predela naša lesna industrija. Sežaga ga na kakih 250 jarmenikih in na kakih 1950 žagah-samicah vsako leto okrog $\frac{3}{4}$ mil. m³.

V nadomestilo za posekane množine lesa se sleherno leto pogozdi, kakor to kaže statistika, blizu 1200 ha posek in goljav s 6 mil. sadik. Vsaj desetkrat tako velika površina pa se mora vsako leto naravno pomladiti, to se pravi, da se sama zaseje, kajti preostala vsakoletna posekana množina lesa odgovarja goljavi preko 12.000 hektarjev, ako bi se les posekal na enem mestu na golo.

Dalje kaže statistika, da je slovenski gozd do treh četrtin last malega gozdnega posestnika. Od kakih 150.000 kmetij, ki imajo tudi kaj lesa, je okrog 20.000 kmetij s 5—50 ha gozda, 130.000 kmetij pa ima pod 5 ha gozda. Dobro četrtno zavzemajo gozdne posesti preko 50 ha; med temi so hribovske kmetije, ki žive zgolj od izkoriščanja gozda.

Uradna statistika za vso državo kaže, da je v Sloveniji povprečna površina kmetij v primeri s povprečjem velikosti kmetij v vsej državi znatno večja.

Do sedanjega posestnega stanja naših gozdov so privedle skozi

*) Članek smo sprejeli že pred enim letom. Upamo, da se bodo oglasili tudi drugi s svojimi mislimi o tem in o drugih problemih našega gozda in lesa. — Uredništvo.

2

stoletja se vršeče socialne in agrarne reforme, ki so se rodile s človekom in bodo šele z njim umrle. Človek je namreč navezan na zemljo kot svojo življenjsko osnovo in zato je vprašanje zemljiške posesti vedno živo, pa vendar dokončno nerešljivo, ker se sproti razvija. Zato je tudi naša zadnja agrarna reforma, ena izmed mnogih, ki jih je sprožil vojni prevrat, samo člen v neskončni verigi socialnih preosnov, do katerih se človeštvo krvavo ali nekrvavo povzpinja iz veka v vek. Če se ozremo v zgodovino, vidimo, da so se ravno vprašanja zemljiške posesti reševala tako med narodi kakor med posamezniki z največjo srditostjo, težkimi žrtvami in napori. Rezultat vseh zemljiških reform pa je bil, da se je zemljiška posest zaradi stalno naraščajočega števila prebivalstva čedalje bolj drobila.

Izsekan gozd na Pohorju
(Foto: Ing. Josip Teržan)

Ta proces drobitve in individualnega razkosavanja se zdi po današnjih pojmih in načelih nezajezljiv, ker je čut osebne lastnine in posesti od pradavnine zasidran v človeški biti in se kot naravni nagon z vso silo prebija na površje. Tudi prvotne družinske in plemenske skupnosti to dejstvo potrjujejo in ne narobe, kakor se na prvi pogled dozdeva. V predzgodovinskih dobah, ko so bila človeška naselja redka, je vsakdo nagonsko skušal ostati v občestvu družine iz osebne varnosti; zaradi te se je tudi rad podrejal glavarju rodu ali skupnosti, ki je laže branila skupno posest in imetje vsakega posameznega. Poznejša tvorba držav v bistvu ni nič drugega. Ta naravna težnja po osebni imetku bo povzročila, da bo nekoč statistika še zadnjo četrtno naše veleposestniške gozdne površine uvrstila med malo posest.

Gospodarsko pogubnost tega drobljenja posestev v vedno manjše dele je človek često občutil na svoji lastni koži in ga je zato skušal, ne da bi zanikal osebno lastnino, zaježiti z gospodarskimi združbami raznih oblik in sistemov. V kmetijstvu je to spoznanje ustvarilo gospodarske zadruge; tako se je ustanova iz pradavnine obnovila v moderni obliki, da reši kmetovalca.

II.

Ko je človek spoznal važnost gozda, je skušal dati gozdnemu gospodarstvu ustrezno skupno obliko, da ga tako za trajno ohrani. Zato si je moderna zakonodaja osvojila temeljno načelo, da ostani gozd, kar je gozd, in zato gozdne postave predpisujejo obvezno pogozdovanje, omejujejo prosto sekanje, pašo in steljarjenje, zahtevajo obvezno zaliranje gozdnih škodljivcev, obvezno gašenje gozdnih požarov, prepovedujejo pustošenje in uničevanje gozdov itd. Za večje gozdne posesti predpisuje zakon gospodarske načrte in za gozde preko 2000 ha površine — v dravski banovini — strokovno šolano upravno vodstvo. Razen tega obstoje posebni skladi za pogozdovanja in organizacije, ki skrbе za propagando gozdarstva, dečje dneve, predavanja, razstave in slično. Po zgledu sosednjih držav smo ustanovili še kmetijske svete s kmetijskimi zbornicami, ki bodo postale ob pravilnem pojmovanju svoje naloge važen faktor tudi pri reševanju našega gozdnega problema.

Vestno izvrševanje postavnih predpisov za gozdove nadzira gozdna nadzorna oblast z okrajnimi gozdarskimi referenti. Eno tako nadzorno okrožje obsega povprečno 77.000 ha gozdov. Spričo tako velikih okrožij in zapletenosti poslovnih predpisov je jasno, da se more in mora redko strokovno osebje omejevati največ na pasivno nadzorstvo glede izvrševanja predpisov od gozdnih posestnikov in za propagando mu ostane v primeri z drugimi kmetijskimi panogami le malo časa. Sicer pa naj bo kakor koli, gotovo je, da ves sedanji aparat, ki deluje za prospeh naših gozdov, ne zadošča, da bi mogel zaustaviti nazadovanje naših gozdov tako po velikosti kot po kakovosti. Temeljni nedostatek leži v sredotežnosti zakonskih predpisov. Dokler lokalne naredbe in predpisi ne bodo odsev krajevnih potreb gozdarstva — da se omejim samo na to panogo — toliko časa bo gozd hiral. Naše razmere zahtevajo intenzivno gozdno gospodarstvo in temu primerne ukrepe in sredstva. Gozdni zakon zahteva na primer za dravsko banovino le za gozdne posesti preko 2000 ha površine strokovno šolano upravno osebje. Taka zasebna posestva seštejemo lahko po izvedbi agrarne reforme na prste ene roke, a 90 odst. gozdov je brez strokovne uprave in v njih lahko gospodari vsakdo, kakor ve in zna. Temu nedostalku v dravski banovini bi odpomogel predpis, ki bi zahteval za manjša gozdna posestva (n. pr. od 200—2000 ha) obvezno skupno strokovno tehnično upravo, ne pa da jo samo dopušča. Dokazati, da je to v vsakem pogledu tudi lahko in uspešno izvedljivo, ni namen te razprave. Tako bi četrtnina naših

gozdov tvorila jedro modernega gozdarstva; oblast bi pa v skrbi za obstoj gozdov prišla s svojim nadzorom do polne veljave, saj bi bili tehnični upravitelji osebno odgovorni oblasti za pravilno strokovno delo in izvajanje uradnih predpisov. Nikakor pa bi tehnične uprave ne smela prevzeti nadzorna oblast, kakor se to ponekod prakticira, ker je to po bistvu stvari nezdržljivo. Razen tega je državni aparat zaradi svoje ogromnosti preokoren in nujno preburokratski, da bi bil po svoji težki prilagodljivosti trenutnim potrebam v gospodarstvu uspešen. Narodnemu gospodarstvu ni v korist poddržavljanje in monopoliziranje podjetij, ker komplicirani predpisi neskončnih pravilnikov s težnjo po šablonski mehanizaciji poslovanja hrome iniciativnosti osebja in njegovo interesiranost na uspehu. Okorelost in formalizem sta vedno značilni za poslovalni sistem, ki je sam sebi prvi namen.

(Konec prihodnjič)

Kanadski topol

Hans Gagern (Krško)

V lanskem Gozdarskem vestniku je na str. 59. že ing. Sotošek opozoril na koristi, ki jih donša gojenje kanadskega topola tudi malemu kmečkemu posestvu. V zvezi s tem bi hotel v naslednjem utemeljiti in podkrepiti ing. Sotoškove trditve z evidentnimi številkami, ki so produkt statističnega dela in stvarnih poizkusov.

Da kanadski topol lahko nudi večji materialni in denarni donos kot hrast, se zdi v prvem hipu neverjetno; velja pa ta trditev v polni meri, če upoštevamo, da ti drevesi dorasteta in dozorita v bistveno različnih dobah: hrast šele v 120 letih, dočim je kanadski topol zrel že v 40. letu. Z drugimi besedami: dragoceni hraslov les nam kanadski topol nadoknadi s svojo hitro rastjo, ki je z hrasstovo raščo v razmerju 3:1. Vrhu tega je tržna cena za les kanadskega topola, ki je vsestransko uporaben, danes zelo ugodna in bo v bližnji bodočnosti še boljša. Trdi se celo, da je čisti donos enega hektarja zemljišča, zasajenega s kanadskim topolom, skoro tako velik kot pri pšenici, s to razliko seveda, da pšenica zahteva dobro orno zemljo, dočim kanadski topol izborno uspeva tudi tam, kjer je zemljišče zaradi povodnji primerno le za nekatere gozdne kulture.

Obrečna poplavna ozemlja, kjer se poljedelstvo ne da gojiti, zasajamo že od nekdanj — da zemljišče ne ostane povsem neizkoriščeno — z vrbami in jelšami, v kolikor se te same ne razplode. V novejšem času pa so poizkusi s kanadskim topolom pokazali izredno ugodne uspehe.

Taki vrbovi in jelševi gozdovi leže v močvirnih nižavah, ki niso zavarovane pred poplavami in so zato neprimerne za poljsko obdelovanje. V Vojvodini je n. pr. danes v nizkem poplavnem ozemlju preko 27.000 ha takih gozdnih sestojev, ki se dado že po

20 letih kot dorasli posekati. Letni prirastek na 1 ha takega gozda znaša 7·8 m³. Ker je prodajna cena 1 m³ lesa 30 din, da 210.000 m³ lesa na 27.000 ha letno 6,318.000 din.

Zanesljive podatke o rentabilnosti kulture kanadskega topola dajejo poizkusi, ki so jih napravili na državnem veleposestvu Belju in na posestvu Dardi. Letni lesni prirastek znaša tu 9 m³ na 1 ha, kar da, upoštevajoč, da kanadski topol doraste v 40 letih, na 1 ha 360 m³ lesa.

Sedemletni nasad kanadskih topolov v Prekmurju
(Foto: Ing. Franjo Jurhar)

Donos 1 ha na osnovi lesnih cen predlanske zime znaša pri 40 letnih drevesih z računsko podlago le 320 m³ na 1 ha po izkušnjah na državnem posestvu Belju, kot sledi:

40 m ³ lesa za furnirje	à 420 din	= 16.800 din
150 m ³ lesa za vžigalice	à 200 din	= 30.000 din
80 m ³ lesa	à 80 din	= 6.400 din
50 m ³ drv	à 30 din	= 1.500 din

Skupaj 320 m³ 54.700 din

Iz tega se da pri 40 letni rastni dobi izračunati, da vrže 1 ha gozda kanadskega topola 1369 din dohodkov. Ker so bile predlansko zimo lesne cene znatno višje, so se dali doseči do 50 odst. višji zneski, kot so navedeni v tej kalkulaciji.

Spričo vsega tega je povsem umljivo, da je treba povsod, kjer le dopuščajo krajevne razmere, gojiti kanadski topol, saj je malo dreves, ki se dado po donosnosti primerjati z njim.

(Navedene podatke sem posnel po nekem nemškem dnevniku; tu jih priobčujem, ker so splošno zanimivi.)

Gozdni požari I. 1938.

Ing. Anton Šivic (Ljubljana)

Leta 1938. je bila zgodnja pomlad zelo suha. Zato je bilo v dravski banovini veliko gozdnih požarov.

Prva dva požara sta bila že konec meseca februarja, eden povzročen po iskrah iz lokomotive, drugi namerno podtaknjen. Meseca marca je bilo 35 požarov. Aprila je gorelo v gozdih 19 krat. Pozneje, ko je bilo več padavin, so postali gozdni požari redkejši; zabeleženih je meseca maja 7, avgusta 1 in novembra 2. Skupaj 66 požarov!

Največkrat je gorelo v gozdovih v območju novomeškega (12 požarov) in lilijskega okraja (8 požarov).

Skupna, 1. 1938. v dravski banovini po ognju prizadeta gozdna površina znaša ca 200 ha. Največjo ploskev (55 ha) je zavzel požar v mladih kulturah Križevačke imovinske občine v Dolnji Lendavi, drugi po obsegu pa je bil požar v občini Sv. Križ v krškem okraju (11.5 ha), kjer so pogoreli mlajši gozdčiči na slabovodnih tleh.

Celokupna škoda po požarih je bila ocenjena na ca 192.000 din. Ponekod je talni ogenj uničil samo listje in travo, največkrat pa je zajel mlade nasadbe in prirodni pomladek. Parkrat je ogenj posegel tudi v vrhovje. Nekaj primerov je bilo, da je gorelo tudi deblovje, ki je bilo deloma ali docela ožgano.

Vzrok številnim požarom je bila v 33 primerih neprevidnost in v 8 primerih brezbržnost ali malomarnost. Potniki, turisti in delavci mečejo na tla nepogašene vžigalice ali ostanke cigaret; mladi pastirji in otroci kurijo kraj gozda; posestniki in njihova služinčad trebijo spomladi dračje, plevel in dr. s travnikov in na kupe spravljene ograbke sežigajo kraj svojih ali tujih gozdov, ognja pa pri odhodu ne pogasijo. V 6 primerih so vnele gozd iskre iz železniških lokomotiv; 4 požari so bili namerno povzročeni; 1 požar je povzročila v bližini gozda goreča hiša; 2 požara sta nastala zaradi požiganja vej in vrhačev na sosednjih posekah; v 12 primerih pa se vzrok požara ni mogel dognati.

Okrajna načelstva vsako leto meseca februarja in marca z razglasi*) po občinah opozarjajo gozdne posestnike in vse prebivalstvo na nevarnost ognja v gozdovih ali blizu gozdov. Svarijo vsakogar pred neprevidnimi in kaznivimi dejanji, ki so vzrok gozdnih požarov. Železniška uprava skuša požare ob železniški progi preprečiti s tem, da ima ob progah na svojem zemljišču varnostne pasove, ki jih da vsako leto očistiti vegetacije in suhega listja ali pa jih da ob prisotnosti stražnega osebja požgati, da požene sveža zelena trava. Vendar so ti pasovi po večini zelo ozki ter ob vetrovnem vremenu ne zadostujejo svojemu namenu. Oblastva skušajo odvrniti nevarnost požarov s prepovedjo požiganja ostankov na posekah (fratah), z omejitvijo požiganja drevja na planinskih pašnikih in drugimi konkretnimi ukrepi.

*) Glej besedilo uradnih razglasov v „Gasilcu“, 1938, št. 7., str. 201—206!

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

6. Vodne žage in pravica do vode za pogon.

Preko našega zemljišča teče potok, ob katerem imamo svoje vodne žage z lesenimi jarmeniki, ki rabijo povprečno po 15 HP. Vsi smo vpisani v vodno knjigo, toda žage niso kolavdirane, ker nas ni nihče opozoril na zakon o izkoriščanju vodnih sil in zaradi tega tudi nismo predložili načrtov po vodopravnem inženirju.

Sedaj pa namerava neka velika industrija porabiti za sebe vso vodo. Kaj naj storimo, da ostane delo naših žag nemoteno? Na teh žagah predelujemo les iz svojih gozdov in so žage podlaga našega življenjskega obstoja.

Z. S. Pohorje

10. Verižne žage.

Slišal sem, da se v praksi že rabijo posebne verižne žage na bencinski pogon, ki da so zelo pripravne. Prosim Vas, da me obvestite, kakšne so te žage, v kakšen namen se rabijo in kje so naprodaj.

F. K. Konjice

ODGOVORI

2. Tehnične lastnosti lesa in čas sečnje.

Na Popovem polju v Hercegovini v mladem mesecu in ob sredah ne sekajo drugega lesa kot za drva. Hraste in cere sekajo med velikim in malim šmarnom (od 15. avgusta do 8. septembra). Posekano drevje podprejo proti vrhu debla, da se dotika zemlje samo z debelim koncem in ga pustijo pod lubjem. Tešejo ga šele decembra, večina pa celo januarja in februarja (Tomašević).

V Borovniški kotlini pravijo, da je bukovina najbolj trajna, če se poseka avgusta v Jernejevem tednu (Suhadolnik).

V Savinjski dolini sekajo bore v februarju in pravijo, da je taka borovina najboljša (Železnik).

Stanko Sotošek.

5. Prekomerni odstrel divjačine.

(Pustošenje lovišča — kaznovanje.)

Po § 12. zakona o lovu sme ban ob „pustošenju lovišča“ razveljaviti zakupno pogodbo. Iz besedila „pustošenje lovišča“ in daljnje odredbe, da sme ban v primeru pustošenja lovišča razveljaviti zakupno pogodbo (kar je pač najstrožja sankcija za lovskega upravičenca) pač nedvomno sledi, da zakon prepoveduje pustošenje lovišč. Kaj je razumeti pod „pustošenjem“, zakon ne pove. Gotovo pa je imel zakonodavec v mislih tako dejanje, s katerim preti nevarnost nesorazmernega znižanja ali celo iztrebljenja določene vrste divjadi, ki se stalno nahaja v zakupnem lovišču. To potrjuje že novela k § 110. zakona o lovu (tč. 5, odst. B in C, fin. zak. za l. 1938/39.).

V §§ 85—88. z. o l. ni predvidena kazenska sankcija za primer pustošenja lovišča. Vprašati se je tedaj, ali je dopustno podvajati kršitev predpisa odst. 1 stav. 2. § 12. z. o l. pod § 89. tega zakona? Odgovoriti je pritrdilno in to iz sledečih razlogov:

1. Razveljavljenje zakupne pogodbe po § 12. z. o l. je skrajna najstrožja represivna mera. Ta strogi, skrajni ukrep bo smelo upravno oblastvo uporabiti, ako lovski upravičenec neracionalno in čezmerno lovi neke vrste divjadi v svojem zakupnem lovišču ali stori kakšno drugo dejanje v lovišču, ki ima za posledico izredno poslabšanje lovišča, navzlic opominom prizadete občine ali Zveze lovskih društev oziroma navzlic zadevnim oblastvenim (administrativnim ali kazenskim) odredbam, izdanih na podstavi zakona o lovu.

2. Kakor že omenjeno zakon ne definira pojma pustošenja lovišča. Zakonodavec je pač pripustil upravnemu oblastvu, da jo samo z abstraktnimi ali konkretnimi upravnimi akti dopolni, t. j. ali s pravilniki, naredbami itd. ali pa pri odločanju v konkretnem primeru.

Po § 40. z. o l. pripada nadzorstvena pravica nad izvajanjem lova banu oziroma ministrstvu za gozdove in rudnike. Po § 38. IV. zakona o banski upravi pa sme izdajati ban navodila in naredbe po zakonu o lovu. Na podstavi teh določil ban dravske banovine še ni izdal nobene posebne odredbe v pogledu pustošenja lovišč. Pač pa je s pravilnikom o obrazcu za lovsko zakupno pogodbo z dne 15. 3. 1935., (Sl. l. št. 161/22), izdanim na podstavi § 10. z. o l., odredil, da mora vsebovati lovska zakupna pogodba tudi sledeči pogoj: „Zakupnik sme odstreliti na leto kom. srnjakov — gamsov in kom. srn — divjih koz, dokler mu občno upravno oblastvo I. stopnje po zaslišanju občine in banovinske Zveze lovskih društev ne dovoli večjega števila. Število odstrela določi okrajno načelstvo (mestno poglavarstvo) po zaslišanju banovinske Zveze lovskih društev.

Ta odredba ima preventivni značaj, t. j. z njo naj se že vnaprej zagotovi pravilno ukoriščanje lovišča ali — z negativne strani — prepreči čezmerno lovljenje določene vrste divjadi, tedaj pustošenje lovišča.

3. Zgoraj je poudarjeno, da je po § 12. z. o l. prepovedano pustošenje lovišč. Če je tedaj podan dejanski stan pustošenja lovišča, je krivec kazniv po § 89. istega zakona glede na okolnost, da to prepovedano dejanje ni navedeno v §§ 85. do 88. istega zakona. V konkretnem primeru bo zaradi pustošenja lovišča težko kaznovati lovskega upravičenca, ako v tem pogledu že ni izdana kaka oblastvena odredba. Ob obstoju take odredbe pa občno upravno oblastvo prve stopnje pač ne bo moglo biti v dvomu, ali je v konkretnem primeru podan dejanski stan pustošenja lovišča. Taka odredba pa se more smatrati, da je vsebovana v točki 13. zakupnih pogojev in je zato kršitev te odredbe kazniva po § 89. z. o l.

Franc Žnidaršič

Statistika

Jugoslovanski izvoz lesa v letu 1937 in 1938.

(Po uradnih podatkih.)

Vrsta lesa	1937		1938	
okrogli les:				
listavci	131.262 ton	za 122,884.000 din	108.152 ton	za 66,747.000 din
iglavci	44.098	17,716.000	56.263	24,717.000
tesan les:				
listavci	1.510	1,260.000	1.603	1,276.000
iglavci	58.357	55,130.000	81.222	50,890.000
žagan les:				
listavci	202.793	243,536.000	72.105	45,249.000
iglavci	461.839	382,821.000	18.463	15,738.000
pragovi	87.626	50,764.000	69.271	16,801.000
sodarski les	16.982	14,109.000	16.000	9,777.000
drva	71.239	13,923.000	137.059	163,924.000
ogljje	17.693	9,733.000	377.134	315,200.000
zaboj. deske	15.444	10,701.000	8.124	6,677.000
frizi	58.785	73,120.000	36.639	46,673.000
furnirji	3.720	37,503.000	2.491	22,937.000
čreslovina	14.519	53,692.000	13.306	52,891.000
celuloza	—	—	4.431	9,428.000
drugi gozdni pridelki	22.501	66,197.000	13.136	42,381.000
skupaj	1,208.044	1.133,089.000	1,015.399	891,306.000

Jugoslovanski lesni izvoz v letih 1937 in 1938.

(Po uradnih podatkih.)

Država	1937		1938	
Albanija	7.308 ton	za 5,865.000 din	6.543 ton	za 6,224.000 din
Alžir	23.632	21,228.000	13.452	12,368.000
Anglija	196.329	228,051.000	99.259	122,021.000
Argentina	44.123	41,625.000	38.346	37,867.000
Avstrija	31.964	37,763.000	11.272	13,958.000
Belgija	29.020	23,704.000	6.878	6,945.000
Češko-Slov.	16.641	27,333.000	8.865	18,703.000
Egipt	37.327	30,467.000	20.679	16,294.000
Francija	15.939	23,302.000	8.908	9,842.000
Grčija	60.126	43,901.000	61.896	44,225.000
Italija	334.539	248,920.000	279.170	191,282.000
Madžarska	130.632	79,754.000	132.578	75,831.000
Malta	7.013	5,145.000	4.320	3,516.000
Maroko	14.117	13,058.000	16.033	13,803.000
Nemčija	127.338	159,299.000	206.279	215,975.000
Nizozemska	49.970	42,412.000	27.744	24,203.000
Palestina	11.414	9,696.000	10.832	9,140.000
Španija	753	701.000	976	928.000
Švica	9.906	13,259.000	8.243	9,544.000
Tunis	14.601	13,954.000	12.754	11,408.000
druge države	45.312	63,652.000	39.972	47,029.000
vse države	1,208.044	1.133,089.000	1,015.399	891,306.000

Splavarski promet Slovenije po Dravi l. 1938.
(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Mesec	Odpremne postaje (število) splavov	Namembne postaje (število) splavov
marec	Dravograd (31) Muta (4) Marenberg (8) Brezno (15) Sv. Ožbold (11) Fala (1) Selnica (2)	Maribor (2), Ptuj (1), Varaždin (7), Dubrava (2), Barcs (4), Donji Mi- holjac (1), Osijek (16), Bogojevo (4), Vukovar (16), Palanka (4), Cib (5), Kovin (2), Bezdán (6), Novi Be- čež (2)
april	Libeliče (4) Dravograd (85) Vuzenica (9) Marenberg (12) Vuhred (8) Brezno (28) Sv. Ožbold (16) Sv. Lovrenc (1) Fala (7) Bresternica (3) Selnica (5) Maribor (1)	Maribor (2), Sv. Janž (1), Ptuj (2), Varaždin (4), Dubrava (15), Barcs (18), Moslavina (2), Dalj (4), Osijek (9), Bogojevo (9), Vukovar (8), Ilok (5), Palanka (6), Cib (2), Novi Sad (21), Slankamen (8), Beog- rad (6), Crvenka (2), Bezdán (8), Novi in Stari Bečež (29), Petrov- grad (18)
maj	Libeliče (10) Dravograd (96) Vuzenica (2) Marenberg (14) Vuhred (9) Brezno (19) Sv. Ožbold (15) Fala (1) Ruše (5) Selnica (8) Jelovec (2) Maribor (1)	Maribor (3), Varaždin (3), Dubra- va (16), Barcs (16), Moslavina (1), Osijek (6), Bogojevo (14), Vukovar (22), Čerević (1), Palanka (6), Novi Sad (9), Slankamen (22), Beograd (6), Pančevo (2), Kovin (2), Vepro- vac (2), Stari Sivac (2), Bezdán (4), Novi Bečež (3), Stara Kaniža (9), Opovo (2), Petrovgrad (26)
junij	Gortina (4) Dravograd (79) Vuzenica (19) Muta (6) Marenberg (6) Vuhred (4) Brezno (33) Sv. Ožbold (11) Sv. Lovrenc (6) Fala (10) Bresternica (7) Selnica (4) Maribor (1)	Maribor (2), Ptuj (1), Borl (1), Va- raždin (3), Novo selo (9), Dubra- va (23), Legrad (1), Barcs (5), Mo- slavina (1), Dalj (2), Osijek (6), Bogojevo (10), Vukovar (17), Pa- lanka (38), Novi Sad (20), Beograd (3), Srbobran (4), Kula (1), Stari Sivac (2), Sombor (4), Bezdán (11), Novi Bečež (4), Petrovgrad (14)
julij	Dravograd (41) Trbonje (2) Vuzenica (4) Marenberg (17) Vuhred (2) Brezno (22) Sv. Ožbold (8) Fala (3)	Maribor (3), Borl (1), Varaždin (3), Sv. Djordje (2), Dubrava (16), Barcs (5), Moslavina (3), Dalj (2), Osijek (17), Bogojevo (7), Vukovar (11), Palanka (9), Cib (2), Novi Sad (5),

	Ruše (11) Bresternica (4) Selnica (3) Maribor (2)	Slankamen (4), Banovci (7), Kovin (4), Titel (2), Stara Kaniza (2), Petrovgrad (3)
avgust	Libeliče (1) Dravograd (40) Muta (2) Marenberg (4) Brezno (14) Sv. Ožbold (6) Sv. Lovrenc (3) Fala (2) Selnica (1)	Maribor (5), Varaždin (2), Dubrava (6), Barcs (6), Belišće (1), Osijek (5), Bogojevo (12), Vukovar (2), Palanka (8), Čib (3), Novi Sad (14), Slankamen (2), Petrovgrad (4)
sept.	Dravograd (34) Trbonje (4) Vuženica (8) Marenberg (10) Vuhred (10) Brezno (12) Sv. Ožbold (10) Sv. Lovrenc (2) Fala (2) Bresternica (4) Selnica (4) Maribor (1)	Maribor (5), Ptuj (1), Varaždin (4), Novo selo (4), Dubrava (4), Barcs (8), Čadjevica (2), Moslavina (2), Donji Miholjac (1), Osijek (2), Bogojevo (5), Vukovar (24), Palanka (8), Novi Sad (2), Slankamen (4), Vel. Gradišće (2), Bezdán (4), Stari Bečej (4), Petrovgrad (8)
okt.	Libeliče (3) Dravograd (32) Trbonje (1) Vuženica (9) Muta (4) Marenberg (5) Vuhred (4) Brezno (24) Sv. Ožbold (6) Sv. Lovrenc (4) Fala (1) Selnica (2) Bresternica (2)	Maribor (3), Varaždin (2), Dubrava (11), Barcs (13), Osijek (5), Bogojevo (4), Vukovar (18), Palanka (3), Čib (2), Novi Sad (10), Stara Pazova (13), Pančevo (2), Apatin (1), Novi Bečej (2), Petrovgrad (8)
nov.	Gortina (1) Dravograd (32) Vuženica (14) Muta (7) Marenberg (8) Vuhred (6) Brezno (10) Sv. Ožbold (5) Sv. Lovrenc (5) Fala (2) Selnica (1) Jelovec (3) Maribor (1)	Maribor (6), Varaždin (3), Dubrava (16), Barcs (7), Moslavina (1), Osijek (7), Bogojevo (3), Vukovar (19), Čerević (3), Palanka (3), Čib (6), Srem. Kamenica (4), Bački breg (1), Stari Sivac (4), Sombor (1), Bezdán (1), Stari Bečej (4), Petrovgrad (6)
dec.	Dravograd (4) Vuženica (16) Marenberg (5) Brezno (10) Sv. Ožbold (5) Sv. Lovrenc (5) Fala (8) Bresternica (3)	Maribor (7), Varaždin (2), Dubrava (4), Barcs (3), Palanka (11), Novi Sad (29)

Les v splavih po Dravi l. 1938.
(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Mesec	Število splavov	Vrsta in množina lesa					Skupna množina lesa	
		deske	stavbni les	okrogli les	kurivo	kolje	q	plm
		kosov			plm	butar po 1.0000		
januar	—	—	—	—	—	—	—	—
februar	—	—	—	—	—	—	—	—
marec	72	11.660	26.200	205	41	6.000	23.941	4.338
april	179	40.200	68.800	25	27	17.000	16.956 ⁵	11.260
maj	182	60.250	72.000	25	64	12.000	60.562	10.998
junij	192	60.000	73.500	80	5	17.000	65.041 ⁵	11.819
julij	119	37.150	44.300	130	164	12.000	40.266	7.308
avgust	74	23.200	28.300	110	176	3.000	26.152	4.725
september	101	27.800	38.600	110	190	—	35.613	6.410
oktober	97	30.000	36.500	90	132	—	35.199	6.370
november	95	27.500	36.400	200	265	—	30.384	5.440
december	56	15.500	19.400	170	238	—	19.044	3.339
skupaj	1167	333.260	444.000	1145	1302	67.000	398.132	72.007

Splavarski promet po Dravi I. 1938.
(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Odpremne postaje (število) splavov	Reka	Namembne postaje (število) splavov	Reka
Libeliče (19)	D r a v a	Maribor (39)	D r a v a
Gortina (5)		St. Janž (1)	
Dravograd (474)		Ptuj (5)	
Trbonje (7)		Borl (2)	
Vuzenica (81)		Varaždin (33)	
Muta (23)		Novo Selo (13)	
Marenberg (89)		Sv. Djordje (2)	
Vuhred (43)		Dubrava (113)	
Brezno (189)		Barcs (99)	
Sv. Ožbold (93)		Legrad (1)	
Sv. Lovrenc (26)	Čadjevica (2)	D o n a v a	
Fala (37)	Moslavina (10)		
Ruše (16)	Donji Miholjac (3)		
Bresternica (23)	Belišče (1)		
Selnica (28)	Dalj (8)		
Jelovec (7)	Osijek (74)		
Maribor (7)	Bogojevo (68)		A l. p r e k.
	Vukovar (138)		
	Čerević (4)		
	Ilok (5)		
	Palanka (96)		
	Čib (20)		
	Novi Sad (110)		
	Srem. Kamenica (4)		
	Slankamen (40)		
	Stara Pazova (13)		
	Banovci (7)	P e t r o v p r e k o p	
	Beograd (15)		
	Pančevo (4)	T i s a	
	Kovin (8)		
	Vel. Gradiška (2)	T a m i ža	
	Apatin (1)		
	Veprovac (2)	B e g a m i ža	
	Srbobran (4)		
	Kula (1)		
	Črvenka (2)		
	Sivac (Stari) (8)		
	Bački breg (1)		
	Sombor (5)		
	Bezdán (34)		
	Titel (2)		
	Novi in Stari Bečež (54)		
	Stara kaniža (11)		
	Opovo (2)		
	Petrovgrad (97)		

Zakoniti predpisi in okrožnice

Ugodnostna tarifa za ekstrakte iz hrastovega, kostanjevega in smrekovega lesa ali lubja.

Ugodnostna tarifa do Osijeka, glav. kol. znaša iz: Pragerskega a) 1980 in b) 1820, in iz Sevnice a) 2030 in b) 1870 par za 100 kg. Cena pod a) velja za najmanj 10.000 kg, pod b) pa za najmanj 15.000 kg. Znižanje se poravna z vrnitvijo voznine, če se z conosementi dokaže, da je bilo blago poslano po Donavi v Rumunijo, Češko-Slovaško, Madžarsko ali Nemčijo. Prošnje za povračilo voznine se pošiljajo generalni direkciji državnih železnic, oddelek za kontrolo dohodkov, v Beogradu. Prošnje je poslati najpozneje 6 mesecev po odpremi blaga s priloženimi originali ali duplikati tovornih listov in z originalnimi ladijskimi tovnimi listi ali recepti.

Ugodnostna tarifa za izvoz celuloznega ali brusnega lesa.

Ugodnostna tarifa, ki velja za cepljen ali okrogel borov, brezov, bukov, trepetlikov, jelkov, smrekov in topolov les, dolg do 1.05 m in debel na tankem koncu nad 24 cm, računano brez lubja, znaša od Dolnje Lendave do Prevalj, drž. meja a) 600 in b) 540, od Jasenovca do Jesenic a) 840 in b) 770, od Novoselca — Križa do Jesenic a) 750 in b) 690, od Okučanov do Jesenic a) 880 in b) 810 in od Vojnića do Jesenic a) 750 in b) 690 par. Navedbe pod a) veljajo za najmanj 10.000 kg in b) za najmanj 15.000 kg blaga. Znižanje se poravna z vrnitvijo voznine, če se izvozi v Svico, dokler velja to znižanje, najmanj 10.000 ton. Prošnje za vrnitev voznine je poslati komercialnemu oddelku generalne direkcije drž. železnic v Beogradu najpozneje 6 mesecev po izteku roka veljavnosti te ugodnostne tarife; obenem je priložiti duplikate tovnih listov. Znižanje velja od 10. februarja 1939 do 9. februarja 1940. V tovnem listu je potrebno deklasirati les kot „celulozni les“ ali „brusni les“.

Izveček iz pravilnika*) za izvrševanje uredbe o melioracijskem skladu.

Člen 5.

Iz sredstev melioracijskega sklada se ne morejo podeljevati nikakršne podpore (subvencije) za popravila poškodovanih objektov, pa tudi ne za vzdrževanje napravljenih del iz člena 2. uredbe o melioracijskem skladu; in v breme sklada se ne morejo prevzemati obveznosti za izvrševanje izvedenih objektov.

Člen 10.

Po potrebi in po svojem preudarku smejo prevzeti banovine tudi prispevke, ki odpadajo po členu 10. uredbe o melioracijskem skladu na interese. Prav tako smejo prevzemati interese prispevke, ki odpadajo na banovine.

Za melioracijska dela morajo interese ustanoviti vodno zadrugo. Vodopravna dovolitev za dela se izda zadrugam.

Člen 21.

Letne vodne prispevke za vse naprave za izkoriščanje vodnih sil, ki se pobirajo v dobro melioracijskega sklada po čl. 5., točki 4. uredbe o melioracijskem skladu, določijo pristojne banske uprave.

V ta namen izdelajo banske uprave do konca meseca aprila vsakega leta po okrajih spiske lastnikov:

- a) hidroelektričnih naprav, z navedbo instaliranih konjskih sil.
- b) plovnih mlinov, z navedbo števila kamnov.
- c) vodnih mlinov (potočnih malih), ki imajo več kot en kamen, z navedbo števila kamnov.

*) Službeni list 1938 405/66.

c) stop, z navedbo števila posameznih stop.

d) žag, z navedbo števila rezil.

Po teh spisih, ki jim predpiše obrazec minister za gradbe, se določi višina odmere vodnega prispevka...

Banske uprave pošljejo spiske po finančnih direkcijah pristojnim davčnim upravam, ki morajo pobrati vodni prispevek obenem z davkom...

Člen 26.

Pristojne finančne direkcije nadzirajo poslovanje davčnih uprav glede rednega in pravilnega pobiranja dohodkov za melioracijski sklad.

Člen 27.

Za leto 1938. se pobira polovica vodnega prispevka iz člena 5., točka 4., uredbe o melioracijskem skladu.

Ostali dohodki po členu 5. uredbe se pobirajo v celoti, začenši z dne 1. julija 1938, z utesnitvijo iz člena 20. uredbe glede dohodka po členu 5., t. l. uredbe.

Člen 30.

Določbe tega pravilnika je pristojen tolmačiti, spreminjati in dopolnjevati minister za gradbe sporazumno z ministrom za finance.

Člen 31.

Ta pravilnik stopi v veljavo z dnem razglasitve v „Službenih novinah“, obvezno moč pa dobi na dan 1. julija 1938.

Izvleček iz pravilnika o razdelitvi področja posameznih strok pooblaščenih inženirjev*)

Člen 1.

Pooblašчени inženirji posameznih strok smejo opravljati, ko si pridobijo pooblastitev za izvrševanje inženirske prakse po zakonu o pooblaščenih inženirjih, vse posle svoje stroke v mejah področja, določenega za posamezne stroke v tem pravilniku.

Člen 2.

Delo pooblaščenega inženirja, ki po predpisih tega pravilnika ne spada v področje stroke, za katero ima pooblastitev, velja za brezpravno delo. Zoper tako delo je treba ustrezno uporabljati predpise §§ 37. in 38. zakona o pooblaščenih inženirjih.

Člen 3.

Če spada kakšno tehnično delo katere vrste po področju, določenem v tem pravilniku, v več strok, morajo sodelovati pooblašчени inženirji vseh ustreznih strok.

V takih primerih pristoji prevzem tega dela v celoti predvsem pooblaščenemu inženirju tiste stroke, v katero to delo pretežno spada; njemu pristoji pa tudi pravica, da si izbere sodelavce iz ostalih strok.

Člen 4.

Pooblašчени inženirji posameznih strok imajo pravico do vseh vrst poslovanja iz §§ 15. in 16. zakona o pooblaščenih inženirjih, kolikor se nanaša na dela, ki spadajo po spodaj navedenih določbah tega pravilnika v področje njihove stroke.

Člen 15.

V področje pooblaščenih gozdarskih inženirjev spadajo tale dela:
1. osnavljanje, vzgoja in obnova gozdov in parkov in njih zaščita zoper elementarne nezgode;
2. gospodarski načrti (gospodarske osnove); začasni gospodarski načrti (gospodarski programi); inventarizacija gozdov s sečnim redom; urejanje planin in gozdnih pašnikov, revizija gospodarskih načrtov, predlogi za sečnjo lesa in vzgojo, izkoriščanje gozdov vobče, izsuševanje, kanalizacije in zboljšanje gozdnih zemljišč, zagrada hudournikov, urejanje lovišč in ribolovov;

*) Službeni list 1939., 104/17 in Službene novine 1938., 234/LXX/559.

3. horizontalna in višinska snemanja in merjenja ozemlja, ki služi za gradbena in tehnična dela v zvezi s pogozdovanjem in napravo parkov, z ureditvijo in izkoriščanjem, ceditvijo, omejitvijo in zaokrožanjem (arondacijo) gozdov in gozdnih zemljišč, ureditvijo planin in gozdnih pašnikov, izločevanjem goličav, izsuševanjem, kanalizacijo in izboljšanjem gozdnih zemljišč, zagravitvijo hudournikov in ureditvijo lovišč in ribolova;

4. cenitev in izdelava elaboratov o vrednosti gozdov in gozdnih zemljišč, izdelava načrtov za izkoriščanje gozdov, kakovostna in denarna cenitev stoječega lesa, okroglega in obdelanega, vse ceditve zaradi zavarovanja sploh;

5. bonitiranje gozdnih zemljišč, preizkušanje mehaničnih in fizikalnih lastnosti in geološko preiskovanje gozdnih zemljišč, kolikor je to v zvezi z gozdnim gospodarstvom in izkoriščanjem gozdov;

6. ocena tehničnih lastnosti in uporabnosti stoječega lesa, okroglega in obdelanega, ocena vrednosti in kakovostne uporabnosti vseh postranskih gozdnih proizvodov;

7. upravljanje gozdnih gospodarstev individualnih kakor tudi združenih gozdnih posestnikov, in vodstvo za izkoriščanje gozdov in gozdnih podjetij sploh in tudi na zahlevo upravnih in sodnih oblastev;

8. gozdna občila, naprave in objekti za transport lesa in ostalih gozdnih proizvodov, zlasti pa: vse vrste gozdnih cest z manjšimi cestnimi objekti, gozdne vretenjače in železnice ne glede na vrsto pogona, s potrebnimi manjšimi objekti in napravami gradbenega značaja, škripci, žične in viseče železnice, skiderji, dvigala, zemeljske, vodne in lesene drče, objekti in naprave za plavljenje in splavljanje lesa po vodi, s potrebnim zavarovanjem itd.

9. začasne zgradbe in naprave v zvezi z izkoriščanjem gozdov ne glede na njih vrednost, stalne zgradbe za potrebe v gozdnem gospodarstvu in izkoriščanju (za urade, stanovanja in gospodarstvo) do višine enega nadstropja, zgradbe za razne tehnične naprave, potrebne za obdelavo lesa in ostalih gozdnih proizvodov, zlasti pa vse vrste žag, parilnic, sušilnic do vrednosti 500.000 dinarjev za posamezno zgradbo ne glede na vrednost strojev in strojnih napeljav, enostavne lovške hiše in ostale zgradbe do višine enega nadstropja, z napravami in enostavnimi objekti v zvezi z ureditvijo parkov, lovišč in ribolovov;

10. enostavne začasne elektrotehnične, vodovodne in kanalizacijske napeljave, pri vseh spredaj navedenih delih, kolikor se pojavljajo kot postranska dela.

Člen 18.

Področje, določeno s tem pravilnikom za posamezne stroke, ne vpliva na pridobljene pravice pooblaščenih inženirjev in drugih oseb, priznane z zakonom o pooblaščenih inženirjih.

Člen 19.

Minister za zgradbe je sporazumno s pristojnimi ministri po zaslišanju Zveze inženirskih zbornic pristojen za spremembe in dopolnitve kakor tudi za tolmačenje tega pravilnika in za izdajanje potrebnih pojasnil o razdelitvi dela med posameznimi strokami pooblaščenih inženirjev.

Člen 20.

Kolikor je pri področjih posameznih strok omenjeno kakšno enostavno delo iz kake druge stroke, velja, da se nanaša pooblastitev samo na manjše posle te vrste, a največ do meje izključnega področja pooblaščenih inženirjev tiste stroke.

Člen 21.

Področje oseb iz § 3., odst. 2. in 3., in § 119. zakona o pooblaščenih inženirjih ustreza povsem področju pooblaščenih inženirjev one stroke po tem pravilniku.

Člen 23.

Ta pravilnik stopi v veljavo in dobi obvezno moč z razglasitvijo v „Službenih novinah“.

Kratke vesti

KOLJE IZ AKACIJEVEGA LESA.

Vsak vinogradnik ve, koliko skrbi mu dela nabava trsnega kolja. Za napravo tega kolja se rabi različen les. Najbolj v rabi je bilo že od nekdaj kolje iz borovega lesa. Toda borovina v zemlji hitro strohni, zlasti v mokrotnih ali vlažnih tleh, zato so vinogradniki v novejšem času začeli uporabljati kolje, napravljeno iz hrastovine. To kolje stane sicer nekoliko več, a je mnogo bolj trpežno, torej skoraj razmeroma cenejše, če pomislimo, da borov kol navadno že v enem letu na spodnjem koncu, ki tiči v zemlji, strohni, zlasti če ni impregniran, dočim trpi hrastov kol 3—4 leta in še dalje časa. Borovemu kolu odpada spodnji del tako, da je kol vedno krajši, dočim se hrastov kol, ki je iz čvrstega lesa, tako rekoč, kakor pravimo, sam koniči. V novejšem času so začeli vinogradniki segati tudi po kolju iz akacijevega lesa. Akacija je posebno primerna za napravo trsnega kolja, ker daje čvrst in trpežen material, ki se da lepo podelati. Cepano akacijevo kolje je posebno trpežno in prekaša v tem celo hrastovo kolje. Oblikovo ali okroglo akacijevo kolje zaostaja v tem pogledu nekoliko za cepanim, a ne mnogo; zato je tudi okroglo akacijevo kolje priporočljivo, zlasti ker je njegovo pridobivanje precej poceni. Akacijeva debelca, ki jih odločimo za kolje, so še po treh ali štirih letih za rabo, treba jih je samo okončiti. Na enem hektarju zemlje je možno vzgojiti 12—15 tisoč kolja, to znaša na leto približno 2 do 3 tisoč kosov. Ker ima akacijevo kolje, podobno hrastovemu, to slabo stran, da se na koncu zakrivi, je priporočljivo, da se napravi kolje poveže z močno žico v butare in pustí leto dni ležati.

Naše gorice 1938. (A. Kosi)

SOLNA VODA PROTI GOZDNIM POŽAROM.

V Eiflu so preizkusili nov način gašenja gozdnih požarov. Za gasilno sredstvo so vzeli večodstotno solno vodo, ki se priporoča v zadnjih časih tudi za gašenje manjših hišnih požarov.

Gašenje so preizkusili na talnem

požaru in na požaru mladovja. Ko je bil ogenj močan, so nanj brizgali solno vodo s primernimi brizgalnicami. Voda je na vročini kmalu izhlapela, sol pa je ostala na vejah in listih in je preprečila gorenje. Les, listje in dračje se namreč do neke mere impregnira, tako da se jih ogenj ne prime.

Poizkusi so uspeli nad vse pričakovanje in ogenj je bil razmeroma kmalu pogašen.

(Holzmarkt)

AMERIŠKI BRAMBNI GOZDNI PAS.

Zaradi prekomernih sečenj so bile v Združenih državah severnoameriških opustošene velikanske površine gozdov. Ko so padli gozdovi, so dobili prosto pot za razmah pešeni viharji in povodnji, ki so odnašali plodno poljsko zemljo in pustošili vsepovsod. Oblasti so uvidele, da je le s pogozdovanjem mogoče preprečiti in omejiti vsako leto vedno večja pustošenja. V ta namen je vlada napravila načrt, da zasadi pas gozda, ki naj na zahodni strani veletoke Missisipija od države Oklahooma pa do države Dakota brani „Veliko ravnino“ pred peščenimi viharji.

Po „Holzmarkt“u, ki je objavil izveček iz newyorškega časopisa „The New-York Times“ posnemamo, da zasajajo na vzhodni meji Velike ravnine brambni gozdni pas, širok okoli 160 km. Delo gre dobro od rok, tako so n. pr. samo letos pogozdili novih 23.000 ha z 32.000.000 sadik. Sedaj je že zasajenih približno 39 tisoč ha s približno 60.000.000 sadik.

Računajo, da bo ta ogromni gozdni pas obvaroval pred viharji dvajsetkrat večjo površino poljedelskega zemljišča.

POIZKUSI IZDELAVE LESNEGA VLAKNA NA MADŽARSKEM.

Lansko leto so na Madžarskem delali poizkuse za izdelavo celuloze iz domačih surovin, v prvi vrsti iz pšenične slame in koruznih storžev. Podoba je, da so bili poizkusi uspešni in se bo dala dobivati na gornji način dolgovlaknasta celuloza, primerna za mešanje z bombažem.

Dopisi

TRETJA ODBOROVA SEJA LJUBLJANSKE PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKEGA GOZDARSKEGA ZDRUŽENJA.

Dne 27. januarja t. l. se je vršila v društvenih prostorih v Ljubljani tretja odborova seja ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

Seje so se udeležili: predsednik dr. Fran Vidic, podpredsednik ing. Franjo Sevnik, tajnik ing. Martin Čokl, blagajnik Valentin Tomše in odborniki Josip Goederer, ing. Franjo Jurhar, ing. Milan Lenarčič, ing. Ciril Rihtar, ing. Stanko Sotošek, ing. Mirko Sušteršič.

Na seji je odbor razpravljal o važnih tekočih zadevah, zlasti pa o ustanovitvi gozdarskega muzeja v Sloveniji, o premestitvi društvene gozdne drevesnice, o znižanju prevozne tarife za hmeljevke, o potrebi, da se poveča število državnega gozdarskega osebja v Sloveniji, ter o gradivu za slovenski gozdarski slovar.

Odbor se je soglasno izrekel za ustanovitev gozdarskega muzeja, ki je za gozdarsko prosveto v Sloveniji velike važnosti. Imenovan je bil odsek treh članov, ki bo prevzel delo za ustanovitev tega muzeja. Muzej bo v Mariboru, kjer so v pokrajinskem muzeju zanj na razpolago 4 sobe in kjer je sedež gozdarske šole.

Glede premestitve društvene gozdne drevesnice, o kateri se je že večkrat razpravljalo in ki postaja vedno bolj aktualna, je bilo sklenjeno, da si zastopnik podružnice ogleda v bližini sedanje drevesnice zemljišče, ki prihaja v poštev za novo drevesnico, ter na podlagi izvršenega ogleda stavi podružn. konkreten predlog.

Odbor je ugotovil, da visoke prevozne tarife zelo podraže hmeljevke in povzročajo, da raste uporaba žičnih naprav, pada pa konzum hmeljev. Posledica tega je, da se opuščajo nujno potrebna redčenja mladih sestojev, pri katerih se pridobivajo hmeljevke. Odbor je sklenil zaprositi komercialni oddelek direkcije državnih železnic, da zniža prevozne tarife za hmeljevke.

Na seji se je poudarilo, da državno gozdarsko osebje v Sloveniji pri

sedanjem številu ne more izvrševati niti najnujnejših poslov ter da je povečanje števila tega osebja nujno potrebno. Odbor je zaradi tega sklenil, da zaprosi glavno upravo J. S. U., da pri ministrstvu za gozdove in rudnike izposluje povečanje števila gozdarskega osebja v Sloveniji.

Na seji je bil imenovan poseben odsek, ki bo v grobih potezah prečistil gradivo za slovenski gozdarski slovar, ki izhaja v Gozdarskem vestniku.

Ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

SUSENJE BRESTA.

V nekaterih krajih Slovenije, zlasti v Prekmurju in v spodnji dolini reke Krke in Sotle, je že dalj časa opazati posebno vrsto sušenja bresta. Sredi poletja brestovo listje najprej pordeči, nato porumeni ter končno ovne in se posuši. Včasih se na ta način posuši vse drevo, včasih pa samo vrh ali posamezne veje, medtem ko ostane ostali del krošnje zelen. Z obolelega drevesa se da skorja z lahkoto odlupiti; pod njo so modra vlakna, ki se začno pri kakšni več ali manj vidni rani in se širijo navzgor. Na obolelih drevesih je skoraj vedno najti tudi črvine brestovega lubadarja (*Scolytus scolytus*, *Scolytus multistriatus*), včasih pa tudi sledove drugega mrčesa in znake bele gnilobe. Če močno obolelo ali suho brestovo drevo prežagamo, je ob zunanjem robu preza (v zadnjih branikah) lahko najti temne proge ali točke, ki so včasih tako goste, da sestavljajo več ali manj sklenjen kolobar.

Omenjeno sušenje bresta je nalezljiva bolezen, ki še ni docela raziskana. Po mnenju nekaterih povzročajo to bolezen posebne vrste glive (*Graphium ulmi* oziroma *Ceratosmella ulmi*), po mnenju drugih pa posebne vrste bakterije (*Bacillus ulmi*). Ti mikroorganizmi povzročijo, da se zamaše prevodne cevke, ki dovajajo vodo in drevesni sok od korenin v liste, zaradi česar pride do sušenja listov. Brestov lubadar, ki ga je skoraj vedno najti na obolelih drevesih, ima pri sušenju

bresta — kakor se domneva — veliko vlogo, in sicer kot glavni raznašalec te belezni.

Bolezen so najprej opazili v Holandiji (zaradi tega se bolezen imenuje tudi „holandska bolezen bresta“), in sicer okoli leta 1920. Od tu se je bolezen v nekaj letih razširila dalje po Evropi ter so jo že leta 1925. opazili v slavonskih brestovih gozdovih, zadnja leta pa tudi pri nas. Za gozdove v Sloveniji bolezen za sedaj ne predstavlja večje nevarnosti, ker je brest redek in posamič primešan drugim drevesnim vrstam. Ni pa povsem izključeno, da ne bi bolezen začela napadati tudi druge vrste listnatega drevja in s tem postala nevarna tudi za naše gozdove.

Zoper bolezen trenutno ni povsem zanesljivih sredstev. Znano pa je, da se bolezen širi skozi rane na drevesu, ki jih povzroča človek, vremenske nezgode (vihar, sneg, strela) in gozdu škodljivi mrčes, zlasti brestov lubadar. Zato je važno, da se te poškodbe čim bolj omeje in se zlasti zatira brestov lubadar, ki ga bomo najuspešneje uničili na ta način, da takoj posekamo brestova drevesa, brž ko se pokažejo prvi znaki boleznin in da skorjo s teh dreves olupimo in obenem z vejevjem sežgemo. Iz gozda je tudi redno odstranjevati slabotna, podjarmljena in poškodovana brestova drevesa, ker se vanje lubadar najraje naseli.

Ing. Martin Čokl

PRAVI TURISTI NISO TAKI!

Drvarji so si postavili na Klopnem vrhu poleg drvarske kočice kuhinjo. Kakor je že navada, so puščali vso posodo kar zunaj v kuhinji. Pred dvema letoma je prišla na izletu po Pohorju k tem drvarjem skupina nekaj turistov in jih poprosila za porabo kuhinje. Drvarji so jim to radevolje dovolili. Turisti so si kuhali in se dobro zabavali. V zahvalo pa so na koncu naložili na ogenj še vsa preostala pripravljena drva in — vso posodo. Ni si težko misliti, kako presenečeni in ogorčeni so bili drvarji, ko so se vrnili s težkega dela in so videli, da so vsa drva zgorela in je posoda nerabna.

Dogodek je več kot žalosten in potrebno je, da ga javno čim ostreje obsodimo. To niso bili turisti, mar-

več le v turiste napravljeni vandali. Prepričani smo, da je to gotovo osamljen in izjemen primer, vendar more imeti tudi tako posamezno nizkotno početje za turizem težke posledice. Prizadeti gozdni delavci vidijo odslej v vsakem planincu in izletniku enega od teh „turistov“, in nič čudnega ni, če so po takih izkušnjah nekateri delavci in gozdni posestniki do turistov neprijateljsko razpoloženi, saj ni pred njimi varen ne gozd, ne divjad in ne ostalo imetje.

Upajmo, da se taki primeri ne bodo ponavljali in da ljudstvu ne bo treba kriviti turiste gozdnih pustošenj in požarov. M.

„TVORNICA PAPIRA D. D.“ JE ZVIŠALA GLAVNICO.

Zagrebska papirnica „Tvoronica papira d. d.“ je sklenila povečati svoj kapital od 4 mil. din na 10 mil. V ta namen bo izdala 30.000 novih delnic po 200 dinarjev. Prednost pri nakupu imajo dosedanji delničarji, in sicer imajo pravico na vsaki dve stari delnici kupiti še tri nove.

„SLAVONIJA D. D.“ ZNIZUJE GLAVNICO.

Zagrebska tvrdka za lesno industrijo „Slavonija d. d.“ je sklenila znižati svojo glavnico od 13.000.000 dinarjev na 9.750.000 din. Znižanje se bo izvršilo tako, da se bo zmanjšala sedanja minimalna vrednost delnic od 100 dinarjev na 65 din.

IZKORIŠCANJE IN POGOZDOVANJE POLJSKIH DRŽAVNIH GOZDOV.

Odločilen vpliv na gospodarstvo Poljske ima uprava državnih gozdov, ki zavzemajo skoraj polovico vseh gozdov. V državnih gozdovih so obsegale sečnje l. 1936/37 23.100 ha in pogozdeno je bilo s saditvijo 33 tisoč 800 ha. V zadnjih petih letih je bilo posekanih 122.000 ha in posajenih 171.000 ha.

V NEMČIJI STEDIJO Z LESOM.

V Nemčiji so sklenili, da ne sme biti letošnja sečnja večja od predlanske. Obenem je bilo sklenjeno, nadzirati porabo gradbenega lesa in povsod zahtevati največjo štednjo. Na novih stavbah nameravajo rabiti mesto lesa več cementa, železa i. dr.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic, glej str. 21!)

- deblovina** (I/21). — Ta izraz (Stammholz) bi mogli porabiti tudi v razširjenem pomenu za Derbholz — (masse). — [Su]
- drevesnina** — die Baummasse — [Su]
- etat** (I/189). — Za isti pomen bi lahko vzeli besedo posek, -a
- gozdni bor** (I/46) = rdeči bor. — (Glej opombo pod rdeči bor!) — [Su]
- gozdni bor** (I/115) — glej moji pripombi za rdeči bor in rdečo smreko! — [Su]
- grmišče** — je kraj (svet), kjer grmovje raste. Ne pomeni pa gozda, kakor n. pr. letvenik, vrbnik. Reči bi morali grmnik ali grmovnik. To bi bil gozd, ki sestoji iz grmovja in ga kot takega tudi vzgajamo. Grmastemu malovrednemu gozdu pravijo na Gorenjskem „čumovje“, čumovje (šumovje). To zadnje pa nima nič skupnega z izrazom šuma — gozd, ker alpski Slovenec „šume“ za gozd ne pozna. Pod besedo „šuma“ pa v nekaterih krajih razumejo posebej še mlad gozd. — [Su]
- hosta** (I/115) — Ta beseda pomeni v ožjem smislu živo odsekano vejevje, dočim je „dračje“ trhlo, samo po sebi odpadlo vejevje. — [Su]
- kolosek** (I/189) = količevje, kolovec — Ta izraz spada ob stran „golosaka“, pomeni pa širino tirišča raznih vozil. Za tak les v gozdu je možno samo količevje, kol ali pa če je to posebna oblika gojitve in izkoriščanja gozda „kolovec“ kakor štorovec in podobno. — [Su]
- letna** (I/21) — Pravilna slovnicična oblika je **letina** z nenaglasnim „i“, ki v živi govorici izpada. „Letnica“ je zgolj pomanjševalna oblika letine in ne more pomeniti le meje med letinami. Ta netelesna meja nima praktične vrednosti in se po potrebi lahko opiše, ker bi sicer nastala nesporazumljenja v pomenih. Ker je „letnica“ tudi številka leta kakega dogodka, nam ostane samo **letina** kot nedvoumna in pravilna. — [Su]
- macesen** (I/46) = mecesen. — Povsod sem slišal le „mecesnovec“ itd. Kakor večina to besedo izgovarja, tako jo mnogi tudi pišejo ne glede na Slov. pravopis. — [Su]
- mladovje** (I/92) = mladje, mladičje. — [Su]
- rdeča smreka** (I/46) — Če ji že treba dopolnilnega atributa, jo bomo nazvali samo **navadno smreko**. Tudi poetična nemška „Edeltanne“ nima zavoljo svojega žlahtnega imena nič boljšega lesa; razpravljanje o teh pridevkih pa diši že po Prešernovi zabavljici o kaši. Sem spada tudi „Vajmutov“ in „zeleni“ bor. — [Su]
- obrša** — krošnja. Izraz prihaja morda od besede: bršec, brša, bršca, (brst, brsteti), ki pomeni na Gorenjskem nekaj gosto, brez reda zraslega in zarastlega. Spominja pa beseda tudi na izraze: vrh, vrša, ovrša, obrša. Izraza krošnja ljudstvo za drevesno „krono“ ne pozna, ker ima v ljudski govorici drug pomen. — [Su]
- ostrolisti javor** (I/115) — (Acer platanoides). — Listje je le ostro konicasto! Ali ne obstoji domač izraz med drvarji? — [Su]
- podmladek, podmladiti** (I/93) — Moramo ločiti pojem pomladiti in podmladiti! Glej mojo pripombo! (I/213). — [Su]
- poseka, -e** pa za prostor, kjer smo sekali. — [Su]
- posek** = etat. — [Su]
- rdeči bor** (Pinus silvestris) — Pri nas je uveden izraz **navadni bor**. Mnenja sem, da že uvedene izraze, ki jim slovnico ni kaj očitati, pustimo, četudi morda že udomačeni izraz ne označuje predmeta tako učeno kakor kak nov izraz. Spoštujmo pred nami storjeno delo, ki ga je veter časa že prečistil! Zatorej uporabljajmo izraze: navadni bor (Pinus silvestris), črni bor (Pinus larico), gladki bor (Pinus strobus), ruševje (ruševce, Pinus montana), limba (Pinus cembra) i. dr., kolikor jih že imamo. Skrbimo pa za poimenovanje, ki jih še nimamo ali še niso ustaljena. Strinjam se s stališčem (N — I/164) — [Su]
- roparska sečnja** (I/93) = ropna sečnja — Ta beseda je boljša kot roparska sečnja, ki naj bi pomenila sečnjo na ropanje ali sečnjo na rop, torej **ropna sečnja**, ne sečnja roparjev. — [Su]

Lesna trgovina

Velike črke pomenijo posamezne pokrajine v Sloveniji: A = Zgornja Savska dolina, B = Kokrška dolina, C = Kamnik—Zagorje, Č = Savinjska dolina, D = Saleška in Mislinjska dolina, E = Mežiška dolina, F = Dravska dolina, G = Južno Pohorje, H = Slovenske gorice, I = Prekmurje, J = Dravsko in Ptujsko polje, K = Krajina, L = Dolenjsko, M = Bela Krajina, N = Notranjsko, O = Polhograjsko. Cene veljajo za plm (m³), v kolikor ni drugače napisano.

Cene lesa v februarju 1939.

Stoječ les

Hlodi: smrekovi A 90—100, borovi nad 30 cm A 140, I 180, macesnovi A 200—250, bukovi A 100—130, vrbovi in topolovi nad 30 cm I 180; **brzojavni drogov:** borovi I 90—100.

Izdelan les, na postaji

Hlodi: smrekovi A 160, C 140—200, J 170—180, borovi A 200, I 240, J 160—260, macesnovi A 250—300, C 300, bukovi A 160—180, C 200, hrastovi C 250, I 500 in 600—900, J 25—35 cm 350—500, nad 35 cm 650 do 900, jelševi I nad 30 cm 240, vrbovi in topolovi I 230 cm; **brzojavni drogov:** borovi I 170, J 160—195; **jamski les:** smrekov A 120—130, borov C 100, I 140, J 85—120; **celulozni les:** A 130—135, C 80—120; **kolarski les:** jesenov J 300—400, brestov 200—400; **trami:** smrekovi A 220—240, smrekovi in borovi do 20 cm J 200—300, nad 20 cm 250—350; **pragovi:** kos, hrastovi I 35—40, borovi I 25—30; **drva:** bukova drva A 90—100, C 85, I 110, J 95—100, hrastova J 70—75, jelševa, vrbova in topolova I 90, J 40 do 65; **hmeljevke:** kos C 150—4, **drevesno kolje:** smrekovo J 1—2, akacijeva in kostanjevo J 2—3; **stelja:** voz J 40—50.

Cene javorovega furnirskega lesa v Bosni.

Po „Jugoslovenskem Lloyd“ posnemamo: Javori, ki imajo debela primerna za furnirski les, so zelo redki in dragi. V furnirje se predelujejo predvsem hlodi rebrastega, ptičastega in cvetastega javora. Boljša vrsta rebraste javorovine ima ceno, franko vagon, din 2800,—, slabša vrsta pa din 1200,— do 1500,— za 1 m³; najdražja je ptičasta javorovina, katere 1 m³ stane do 3500,— din. Slabša ptičasta javorovina se plačuje, franko vagon, din 1800,— do 2200,—, še slabša (III. vrsta) pa 1200,— do 1500,— din 1 m³. Trgovina s to javorovino je zelo tvegana. Pogosto mora trgovec že za samo iskanje teh dreves potrošiti precej denarja, tako n. pr. plača kmetu, ki mu česlo šele po dvo- ali tritedenskem iskanju odkrije dragoceni les, za vsak m³ nagrado 1000,— din.

Lesne cene v Italiji.

Mehak les iz Italije: konične jelkove deske 20—60 mm, I 570, II 405, III 305; remeljni, 4 m 345; konične macesnove deske 20—60 mm I 655, II 545 in III 355; topolovi žagovci 15—25; topolov celulozni les 12; obrobijene topolove deske 230—240; neobrobijene topolove mizarske deske 250 do 260. **Mehak les iz inozemstva:** jelkovi trami, uzo Trst 300; jelkovi remeljni, 4 m 425; jelkovi trami uzo Trst 280; deske I od 20 mm 640, II 450, II navadne 390, III 350; jelkovi remeljni I in II 4 m 380; macesnove deske I od 20 mm 735, II 600 in III 390. **Trd les:** parjene slavonske bukove deske I 850 do 900; slavonske hrastove deske I 1150—1250, II 1000—1100; italijanske hrastove deske 500—600; orehove deske 800—1050; slavonske jesenove deske 1100—1350; bukove deske 450—500; jesenove deske 650 do 750; kostanjeve deske 400—450; italijanske brestove deske 500—510; robinjeve deske 500—600; orehove deske 800—1250; črešnjeve deske 400 do 420; jelševe deske 290—370; lipove deske 450—500. **Vežane lesene plošče:** jelševe 3—10 mm 2100—2500; brezove 3—10 mm 2400—2700.

Cene so računane v lirah za 1 plm franko skladišče v Milanu.

Podaljšanje jugoslovansko-madžarske trgovske pogodbe.

Jugoslovansko-madžarska trgovska pogodba je iztekla konec lanskega leta. Ker se niso mogla vršiti nova pričakovana pogajanja, je bila pogodba podaljšana do 30. junija t. l. Nova pogajanja se bodo vršila v februarju ali marcu in upamo, da bodo padle dosedanje ovire našega lesnega izvoza na Madžarsko.

Jugoslovanski les na madžarskem trgu.

Inozemski trgovski časopisi poročajo, da bi mogel biti izvoz jugoslovanskega lesa na Madžarsko večji, če bi bile naše žage bolj pripravljene za potrebe madžarskega trga, pri nas da se žaga pretežno les dolg 4 m, a Madžarska rabi blago dolgo 5 in 6 m. Trdijo tudi, da je žagan les iz Jugoslavije kvalitativno slab. Tako sta si n. pr. jugoslovanska V. vrsta in romunski sortiment F. C. enaka samo v ceni, razlikujeta pa se v kakovosti. Romunsko blago F. C. ima največ 10 do 15 odstotkov jelkovine, jugoslovansko blago (tudi dobro bosanskega izvora) pa ima 40 do 50 odstotkov jelkovine.

Listi nadalje poročajo, da je lani v precejšnji meri ovirala jugoslovanski izvoz na Madžarsko nizka voda na Donavi, tako da je ostalo mnogo jesenskih pošilk v beograjskih skladiščih.

V trgovskem pogledu so se po inozemskih poročilih posli razvijali gladko in brez pritožb. Izvozniki so dobili blago plačano v kratkem času. Jugoslovanski lesni kontingent za Madžarsko je sicer razmeroma majhen, toda bosensko podjetje Šipad je po svojih izjavah še vedno pripravljeno poslati na Madžarsko nekaj sto vagonov lesa.

K tem poročilom dodajamo, da je jugoslovanski izvoz na Madžarsko res nenaravno slab in da bi bilo potrebno omogočiti izvoz zlasti iz Dravske doline, ki je s svojimi gozdovi najbližja madžarskemu trgu. Seveda bi pa bilo potrebno, da se v Dravski dolini dosedanji način predelave in sortiranja lesa na žagah izboljša tako, da bo blago v vsakem ozirju ustrezalo zahtevam madžarskega lesnega trga.

Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Anglijo.

V kratkem času bo prišlo do novih trgovinskih pogajanj, za katere se že zbira potrebno gradivo.

Španija rabi veliko lesa.

Za španski lesni trg vlada v vseh izvoznih lesnih državah veliko zanimanje; Španija bo namreč rabila v najkrajšem času veliko lesa. Za njen trg se zanimajo Švedska, Finska, Poljska, Rumunija in Jugoslavija. Za izvoz v Španijo ima Jugoslavija zelo ugodno situacijo; potrebno je samo uvesti izvozne možnosti za neposredno prodajanje.

Nova švicarska povpraševanja za les.

Že v lanskem Gozdarskem vestniku smo omenili, da bo švicarski trg potreboval nadomestila za lesni uvoz iz bivše Avstrije. Našo vest potrjujejo sedaj razni časopisi, ki poročajo, da se Švica zanima za uvoz iz Francije in da namerava uvažati precej mehkega lesa tudi iz Poljske, Češko-Slovaške in Jugoslavije. Upajmo, da bo uvoz iz Jugoslavije znaten, ker imamo zaradi bližine najmanjše prevozne stroške.

Lepenaste škatle za izvoz pomaranč.

Poročajo, da je v okolici Jaffe (Palestina) postavljena tovarna za lepenkaste škatle. Rabili jih bodo za izvoz pomaranč. Trdi se, da bodo zaradi boljšega zračenja sadja primernejše od lesenih zabojev. Računajo, da bo tovarna izdelala vsako leto 5.000.000 škatel, in tako krila eno tretjino vsakoletne potrebe po zabojih.

Zboljšanje na mednarodnem lesnem trgu.

Iz Stockholma poročajo, da se je stanje mednarodnega trga v januarju precej izboljšalo, ker ni velikih ruskih ponudb na angleškem trgu.

Lesna trgovina v februarju 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Ker glede lokalne situacije lesnega trga ne moremo ugotoviti nobenih novih momentov, ki jih ne bi že omenili v zadnjih številkah našega lista, in ker se položaj tudi sicer ni izpremenil, hočemo tokrat seznaniti naše bralce z zanimivimi ugotovitvami, ki smo jih konec februarja brali v nekem našem strokovnem listu.

Casopis „Drvotržac“ (Zagreb) je v članku „Gdje stojimo?“ prinesel na uvodnem mestu vest, da se po neklih obvestilih iz Sušaka domnevno namerava monopolizirati ves uvoz lesa iz Jugoslavije v Italijo. List ugotavlja povsem točno, da bi to pomenilo novo zapreko za povečanje prometa z Italijo in bi ostvaritev tega načrta naletela na velik odpor ne le v krogih našega gospodarstva, temveč tudi pri italijanskih gospodarstvenikih, ki nikakor ne gledajo s simpatijami na ta načrt. Člankar izraža upanje, da bodo naše in italijanske gospodarske ustanove našle v skupni akciji način in sredstva, da ne pride do realizacije tega, za naš izvoz v Italijo brez dvoma zelo škodljivega, načrta.

V istem članku komentira list nadalje glasove, ki se širijo v zvezi z domnevnim povečanjem železniške tarife. Bilanca lesnega gospodarstva je za lansko leto tako neugodna, da je treba iskati z vso vnemo novih polj za njegovo ozdravljenje. Z novimi obremenitvami lesnega gospodarstva teh polj brez dvoma ne bomo našli. Člankar se tudi bavi z vprašanjem odnosa med državnim in zasebnim gospodarstvom, oziroma med državnimi in zasebnimi podjetji. Važnega vprašanja se dotika z vso opreznostjo in obzirnostjo in le ugotavlja, da je ravno zasebno lesno gospodarstvo v letih najhujše krize dokazalo svojo zdravo življenjsko bitnost. K temu bi radi mi pridali le še to: nedržavna podjetja niso protidržavna, če se nahajajo v rokah zasebnega gospodarstva. Na merodajnih mestih bi pa morali to vsaj toliko upoštevati, da ne bi v praksi teh dveh pojmov mešali.

To bi bile v glavnem misli iz omenjenega članka, ki je izšel v odličnem strokovnem glasilu. V vsem članku je dobili le eno samo svetlejšo točko: da se namreč kmalu nameravajo začeti pogajanja med našo državo in Veliko Britanijo za sklenitev nove trgovske pogodbe. Člankar upa, da se bo znalo ob tej priliki izkoristiti zanimanje angleških gospodarstvenikov za naš les, ki se je baje zadnje čase dokaj povečalo.

Ob tem stvarnem članku si lahko ustvarimo jasno, pa žal malo razveseljivo sliko o vprašanju „kje stojimo“ v lesnem gospodarstvu.

Povpraševanja iz inozemstva.

74 — Wien: dna za sita;	103 — New York: rezljani ročaji za
79 — Wien: dna za sita;	dežnike;
90 — Tel-Aviv: papir, lesene vezane	106 — London: lesena galanterija;
plošče in žagan gradbeni les;	108 — Praga: lesene vezane plošče;
92 — Bologna: surove kunje in li-	116 — Atene: les;
sičje kože;	117 — Levekusen - Schlelusch (Nem-
94 — Milan: les;	čija): gobe;
	125 — London: med.

Ponudbe iz tuzemstva.

21 — Podravska Slatina: kože;	ševanje zunanje trgovine Beograd,
29 — Belje: sveže sladkovodne ribe.	Ratnički dom. Pri vprašanju naj na-
Pripomba: Interesenti naj se obr-	pišejo zaporedno številko povpraše-
nejo za naslove na Zavod za pospe-	vanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za marec 1939.

Finančni minister je določil za marec sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonodor	din 305'—
1 zlata turška lira	346'50
1 angleški funt	238'—
1 ameriški dolar	50'70
1 kanadski dolar	50'30
1 nemška marka	14'—
1 poljski zlot	9'50
1 belga	8'55
1 pengö	9'—
1 brazilijanski milrajs	2'55
1 egiptski funt	238'50
1 palestinski funt	238'—
1 urugvajski pezoz	16'—
1 argenlinski pezoz	10'80

1 čilski pezoz	din 1'25
1 turška papirnata lira	35'20
100 albanskih frankov	1630'—
100 francoskih frankov	131'50
100 švicarskih frankov	1155'—
100 italijanskih lir	232'—
100 holandskih goldinarjev	3720'—
100 bolgarskih levov	45'—
100 rumunskih lejev	33'—
100 danskih kron	1175'—
100 švedskih kron	1255'—
100 norveških kron	1225'—
100 španskih pezoz	160'—
100 grških drahem	38'50
100 češkoslovaških kron	150'50
100 finskih mark	104'—
100 letonskih lašov	785'—
100 iranskih rijalov	110'—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim⁴“).

Mali oglasi

ŠUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinovićeve 2., stane 100'— din letno.

GONILNE JERMENE iz Ia najboljše- ga usnja za žage, mline in tovarne ima v zalogi **Ivan Kravos**, Maribor, Aleksandrova c. 13.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar- na in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18**. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Seme in sadike vsakovrstnega drevja nudi „SUMA“ družba z o. z. podružnica **Zagreb**, Boškovićeve ulica 33. Cenik je priložen!

Prvovrstne in cenene lovske in šport- ne srajce, izgolovljene pa tudi po meri narejene, dobite v mod- ni trgovini in izdelovalnici pe- rila **IVAN BABIČ**, Maribor, **Gosposka ul. 24**.

Knjiga: Dečji dan za pogozdovanje se dobi pri gozdarskem odseku kr. banske uprave v Ljubljani.

FOTO-APARATI najnovejši modeli **KINO-APARATI** v največji iz- biri. Specialna foto-trgovina **Jan- ko Pogačnik, Ljubljana**, Tyrše- va c. 20. Kvalitetna amaterska izdelava.

Knjiga: Ing. Anton Sivic, Poljudna navodila za merjenje lesa, II. iz- daja, se dobi pri Kmetijski druž- bi v Ljubljani za 12'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, Pratika za gozdne posestnike, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 6'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, O ure- janju gospodarstva z gozdi, se dobi pri gozdarskem odseku kr. banske uprave v Ljubljani za 30'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Jože Miklavžič, Kmet- sko gozdarstvo, se dobi pri po- družnici Jug. šumarskega udru- ženja v Ljubljani, Gosposvetska 2/II, za 8'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Mirko Sušteršič, Naš gozd se dobi pri Družbi Sv. Mo- horja v Celju za 52'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Vojko Koprivnik, Ju- goslovanski lovčevi zapiski, se dobi pri ing. Vojku Koprivniku, Beograd, Zadarska 10/I za 30'— dinarjev.

Problem našega gozda

Ing. Mirko Šušteršič (Ljubljana)

(Konec)

III.

Za pravilno presojanje našega trajnega gozdnega gospodarstva nam uradna statistika s svojimi, četudi podrobnimi podatki o izkoriščanju gozdov in gozdnim katastrom, ne zadostuje. Ne vemo, namreč, kakšno je dejansko stanje naših gozdov, to je, koliko lesa resnično stoji v gozdih, nadalje les katere vrste, starosti, debelosti in kakovosti ter kakšen je dejanski prirastek in kakšna je kakovost rastišč (tal), ki producirajo gozd itd. Po črkah zakona je tudi precej vseeno, kakšen je gozd, samo da je. Izjemo dela zakon le pri varstvenih (zaščitnih) gozdih, kjer predpisuje najmanjšo količino lesa, ki mora oziroma bi morala stati in ostati na vsakem hektarju. Našim razmeram ta predpis ne ustreza.

Vse pobude zadnjih let so težile za čim večjim pogozdovanjem, da se tako zagotovi izvir lesa in se zacelijo rane, ki jih je našim gozdom prizadela vojna in povojna doba s svojo „konjunkturo“. Stvar statistike je, da nam pokaže, ali smo z naravnim in umetnim pomlajevanjem v ravnotežju. Gotovo je, da poseke, ki jih bo treba umetno pogozditi, rastejo v istem razmerju, kakor se manjša možnost naravne pomladitve. Ta pa je odvisna od ploditvene zrelosti gozdov.

Drevje — kakor vsa živa bitja — doseže plodnost šele pri določenih starosti; pri gozdnem drevju je ta za naše pojme razmeroma visoka. Z napredkom tehnike in industrije, zlasti kemične, pa trg potrebuje čedalje več drobnega, to je mlajšega lesa. Zato gozdni posestnik, predvsem mali, ne čaka na tehnično zrelost lesa, ki približno odgovarja tudi ploditveni zrelosti drevja, marveč izrabi „konjunkturo“ in poseka mlad les, ki mnogokrat še ne semeni ali vsaj slabo semeni. Seka v „prebiranju“, ker se tako najlaže izogne zakonskim predpisom*) in izbira seveda najlepši les, ker bi slabega in predrobnega ne mogel vnovčiti. Po predpisih tudi ni primoran, da bi tako prereditveni gozd podsadil ali podsejal. Tako preraste tla gozdni plevel in grmovje; brezobzirna paša uniči še ostalo, tako da gozd postane gmajna in ne daje sploh nobenega donosa.

Izkoriščanje mladih in premladih gozdov pri nas hitro napreduje in s tem seveda potreba večjega pogozdovanja. V kmetskih gozdih danes zevajo velike praznine, ki bi statistično ugotovljene znatno zmanjšale gozdne površine.

Tako polagoma peša plodnost tal in gozda. Kot posledica takega negospodarskega izkoriščanja pa je nujno zmanjšanje zaloge lesa v gozdih. To dejstvo je staro kakor človeška naselja in nas

*) Po sprejemu članka je izšla banova Naredba o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi (Službeni list 1938., št. 35/211 in Gozdarski vestnik 1938., str. 137 in 138.), s katero se namerava preprečiti tako „prebiranje“. — Uredništvo.

prikrito, pa zvesto spremlja od roda do roda. Do danes so se gozdne razmere tako zaostrole, da je za pogozdovanjem najbolj pereč problem naših gozdov: rešitev in ohranitev lesnih zalog v sestojih. Izropanje gozdov usodno preti, da poruši gospodarsko ravnotežje večini naših kmetij. Kajti razdolžitev kmeta, kakršna je v teku, se ne da izvesti za vsak rod.

S kako pospešenostjo kopni glavnica gozdov, nam ni znano, ker o tem manjka statistike, vemo in čutimo le, da se to brezdvomno godi, kar nam površno kažejo že številke naše statistike in primerjava dognanj naših sosedov, ki so v tem pogledu zorali že nekaj ledine.

Kakor sem v prvem poglavju navedel, posekamo skozi zadnja tri leta po 2,5 mil. m³ lesa na 700.000 ha gozda. Sicer uradna statistika izkazuje za leti 1933. in 1934. približno za 1 mil. m³ manj, kar pa je izjemna posledica izredne gospodarske depresije. Gotovo je, da je povprečno izkoriščanje precej preko 2 mil. m³. Za ravnotežje bi torej slehernemu hektarju gozda moralo prirasti vsaj 3,5 m³ lesa. Da bi se zaloge lesa ne krčile in da bi imeli tak prirastek, bi pa morale na vsakem hektarju stati najmanj 180 m³ lesa, zlasti če vpoštevamo povprečno slabo kakovost rastišč (tal) in dejstvo, da je večja polovica lesa bukev, ki počasi prirašča.

Da bi pri nas gozd mogel zadostiti tem zahtevam, bi moral vsaj na površini imeti povprečno starost kakih 70 let z zarastjo 0,7. Kdor ve, kakšen je tak gozd v naravi, mu bo jasno, da je to za naše razmere ideal, od katerega se stalno oddaljujemo.

Mislim, da je kalkulacija v statistiki 1. števil. Gozdarskega vestnika 1938. še dokaj optimistična in da je dejansko stanje lesnih zalog slovenskih gozdov še znatno slabše. Težko, da bi povprečna starost gozdov, ki pridejo za izkoriščanje v poštev, kaj znatneje preseгла 50 let, zarast pa 0,5. Poglejmo le kmetske gozdove, ki jih je kakih 500.000 ha, kakšni so! Iz vsega tega lahko sklepamo, da jemljemo gozdom okoli četrtino lesa preveč, kar gre na račun glavnice, ki se zavoljo tega pospešeno manjša. Pozabiti ne smemo, da imamo okrog 200.000 ha varstvenih (zaščitnih) gozdov, v katerih je izkoriščanje močno omejeno in deloma tudi nemogoče. Razen tega paša in steljarjenje občutno manjšata donos znatnega dela gozdov.

Postavimo, da posekamo na leto 700.000 m³ lesa preveč. To bi dalo na vsak hektar naših gozdov 1 m³. Upadanje zalog lesa se torej vrši razmeroma počasi in za nevedčaka nekako prikrito in neopazno. Zato se do zadnjega časa o tem ni dosti ali nič razpravljalo v gospodarskem svetu. Za laika, četudi izobraženca, je gozd žal še vedno po navadi trdno zaprta knjiga in domala nerazumljen svet. Pa tudi če bi jemali gozdom po hektarju samo 1/2 m³ lesa več, kot ga priraste, nam mora biti jasno, kam to vede.

Res je, da so leta slabe konjunktore na lesnem trgu najboljši gojitelj gozdov. Toda v takih letih se gozdni posestnik zadolži in mora zato v ugodnih časih več sekati, da se reši dolgov. V slabih letih pa se tudi manj briga za nego gozda in za pogozdovanje.

Večkrat je tudi zaradi nizkih cen prisiljen sekati toliko več, da tako zadosti svojim obveznostim.

Znamenje stalnega nazadovanja lesnih zalog je pojav, da danes mnogim kmetijam primanjkuje lesa za domače potrebe, medtem ko so prejšnji rodovi lahko les še prodajali.

IV.

Ob pogozdovanju, ki je na sebi enostaven problem, se nam torej odpira drugo, sila važno in skrajno težko vprašanje, namreč: ohranitev neke stalne zaloge lesa kot glavnice v naših gozdih, oziroma njega postopno povečanje do normalne zaloge. Ako pod normalno zalogo razumemo polovico one največje mase lesa po hektarju, ki je v danih okoliščinah z vpoštevanjem vseh faktorjev dosegljiva, bi bil to ideal, kateremu naj bi se skušali bolj ali manj približati.

Če hočemo ugotoviti raven našega gozdnega gospodarstva, je neobhodno potrebna smotrna inventarizacija gozdov, da bi končno vedeli in ne samo ugibali, kaj imamo in česa nimamo. Ta izpopolnjeni popis imetja bi bil izhodišče za nadaljnje ukrepe, ki bi se raztegnili na vsa področja od zakonodaje pa do vnovčevanja gozdnih produktov.

Ako pomislimo, da gozd vsaj po površini tvori skoro polovico plodne zemlje in s tem skoraj polovico posesti kmetij, nas prese- neča, da je gospodarska organizacija te panoge tako zaostala na- sproti drugim panogam kmetijstva. Ne mislim tu lesne industrije in trgovine, ki imata s tem vprašanjem le posredno zvezo in sta zaradi svojega značaja do neke mere nekako krivi upadanja lesnih zalog naših gozdov; pospeševali smo namreč prodajo lesa, nismo pa intenzivirali prirastka v naših gozdih.

Gospodarstvo novejšje dobe, zlasti po svetovni vojni, zapušča liberalno individualistične osnove in prehaja v družbeni sistem, kjer posameznik ni izpostavljen tolikemu riziku podjetja in kjer se večja skupina z večjimi sredstvi in možnostmi v gospodarski tekmi laže vzdrži in uveljavi.

Zlasti kmetijstvo, ki se bavi s pridelovanjem produktov iz zemlje, je zgodaj spoznalo pomen združb v obliki zadrug. Toda gozd je ostal izven teh teženj; v njem je vsakdo gospodaril po svoje, samo da je približno zadostil rahlim zakonskim predpisom. Šaj pa tudi do zadnjega časa gozd ni veljal za enakovreden gospodarski objekt, deloma morda zaradi podedovanega občutka o njegovi manj- vrednosti iz pradavnine, ko je bil človeku gozd sovražnik, ki se je proti njemu moral za svoje polje boriti z ognjem in sekiro in ki je v svojih neznanih goščavah skrival za človeka nešteto nevarnosti.

Kakor se je v drugih panogah kmetijstva obneslo zadružništvo, tako bo v neki zadržni obliki tudi za male gozdne posesti treba poiskati rešitve ter pod skupno strokovno upravo gozdov zaježiti njih propadanje. Sicer si moramo biti svesti, da je ta problem težak in zamotan, zlasti še, ker bi tudi postopna izvedba tega načrta

zadevala na odpor zaradi utesnjevanja prostega razpolaganja z osebno lastnino. A ravno gozd s svojim dva ali tri človeške rodove dolgim kolobarjem in večkrat z vsestranskim in odločilnim vplivom na okolico mora biti do neke meje posest vseh, ki smejo zato zahtevati, da dejanski lastnik z njim pravilno gospodari. Iz stanja gozdov pa ravno vidimo, da individualno gospodarstvo ne ustreza zahtevam časa in da bo zato treba postopoma preiti tudi pri mali gozdni posesti v prikladno obliko združnega gospodarstva s strokovnim vodstvom skupne tehnične uprave gozdov. Kot pripravo za to, bi bile morda na mestu posvetovalnice s praktičnimi strokovnjaki, ki ne bi smeli biti zastopniki oblasti. Te stalne posvetovalnice s strokovnimi inštruktorji bi vršile stvarno propagando, ki je uspešna le v luči dobre volje in zaupanja, ne pa v senci paragrafov in uradnih predpisov, in bile propagatorice ter nosilke novega sistema v gospodarstvu male gozdne posesti.

Da bi bilo z uvajanjem novega sistema treba razdeliti gozdove v razne kategorije in še posebno glede na razne obremenitve (paša, steljarjenje in njih regulacija) ter temu primerno izkoriščanje, je na dlani. Taka skupna smotrna tehnična uprava gozdov bi na primer mogla nuditi možnost, da ustavimo zmanjšanje lesne zaloge oziroma, da jo v teku rodov počasi dvignemo do približno normalne zaloge. Predhodno bi pa morali menjati naš pojem malega gozda. Umetne in samovoljno potegnjene lastninske meje na gozdnih zemljiščih nikakor ne smemo prenašati na gozd kot biološki pojem, kakor se to sedaj godi, ko ga obravnavamo po parcelah kot mali gozd tako v zakonodaji kot v gospodarstvu. Dejansko tvorijo vse te parcele z drevjem komplekse sklenjenega gozda, ki ima vsa svojstva in kriterije velegozda, ki edino more biti objekt racionalnega gospodarstva. Ti gozdni deleži dejansko niso nič drugega kot velegozd, nesmotrno upravljan v prebiralnem načinu izkoriščanja, z neustreznimi oplodnimi sečnjami in sečnjami na golo v ozkih pasovih in krpah.

Posledica združnega sistema bi bila tudi skupna prodaja gozdnih produktov, v prvi vrsti lesa, in možnost kreditov na posekani les. S tem bi se mali gozdni posestnik rešil spekulacij prekupčevalcev, kajti pot od poseka lesa do vnovčenja in denarja je navadno dolga. Les raste počasi, zato se tudi vanj vloženi denar počasi obrača.

Beseda o skupni upravi gozdov in o združništvu v gozdarstvu ima danes še morda neugoden in neprijeten prizvok; misliti na to spričo sedanjih razmer je še morda preuranjeno. Toda čas, ki s težo razvoja kuje človeško življenje in miselnost, nas bo prisilil, da bomo skušali v eni ali drugi obliki rešiti problem našega gozda, če bomo hoteli to narodno premoženje kot donosen gospodarski objekt ohraniti bodočnosti.

Gozd zase bi ta problem gotovo dobro rešil, ko bi mu človek s svojim „umskim“ poseganjem vanj ne kvaril dela.

Prva propagandna vožnja motornih vozil na domača goriva v Jugoslaviji*

Ing. Slobodan Baranac (Beograd)

V začetku leta 1938. je bil ustanovljen po odloku ministrstva za gozdove in rudnike v soglasju z ministrskim svetom Odbor za propagando domačih pogonskih goriv pri ministrstvu za gozdove in rudnike, v katerem so predstavniki zainteresiranih ministrstev, znanstvenih zavodov, gospodarstva in industrije. Odbor ima nalogo, raziskovati problem rabe domačih pogonskih goriv pri nas, zbirati podatke in izkušnje ter staviti predloge, kakšne ukrepe naj v tej smeri podvzame država. V dosego svojih ciljev je Odbor med drugim sklenil, prirejati občasne propagandne vožnje z vozili, ki rabijo domača pogonska goriva. Prvo tako vožnjo je priredil Odbor lani skupno z Avtomobilskim klubom kraljevine Jugoslavije na poti Zagreb—Banjaluka—Osijek—Novi Sad—Beograd. Vožnja je trajala od 16. do 19. oktobra 1938 in je bila pod vodstvom odborovih članov: ing. Jurja Cekuša, ing. Slobodana Baranca in ing. Luja Jegerja.

Limuzina Jug. destilacije drva d. d. Teslić pred odhodom iz Zagreba, dne 16. oktobra 1938.

Limuzina ing. Rudolfa Tajsa v Novem Sadu, dne 19. oktobra 1938.

Vožnje se je udeležilo deset vozov, devet domačih in en tuj voz. Štirje vozovi so bili potniške limuzine, dva sta bila avtobusa in štirje tovorni avtomobili. Pet vozov je bilo na oglje, eden na les, eden na metilni alkohol in trije na zemeljski plin metan. Šest vozov je bilo last podjetij in delavnic plinskih generatorjev, štirje pa last podjetij za prodajo domačih goriv.

Vodstvo vožnje je 15. oktobra 1938 v Zagrebu sprejelo in po-

*) Članek in slike smo prejeli od Odbora za propagando domačih pogonskih goriv pri ministrstvu za gozdove in rudnike. — Uredništvo.

drobno pregledalo vozila in vsa predhodna pripravljalna dela. Vsak vozač je dobil posebne barvane kovinske znake za spomin na to prvo propagandno vožnjo in avtomobilske načrte z vrisano potjo, prenočišči, obedi in kratkimi počitki. Na vsakem vozu je bil kontrolni organ (podčastnik avtomobilskih enot ministrstva vojske in mornarice), ki je vpisoval v kontrolno knjižico potrebne podatke o vozu in pripombe o vožnji.

V dvorani banske uprave je imel član vodstva ing. Luj Jeger ob 19. uri predavanje o „Naših domačih gorivih za pogon motorjev in njihovi praktični porabi.“

Vsa vozila so bila 16. oktobra med 8. in 9. uro razvrščena pred stavbo direkcije šum in razstavljena občinstvu. Vsak voz je imel svojo zaporedno številko, letak propagandne vožnje in napis z navedbo pogonskega goriva.

Potem so odpeljali vozove do mestne mitnice in jih stehali. Odpeljali so se po zaporednih številkah vsakih pet minut v strnjeni koloni po vnaprej določeni maršruti. Kolona se je prvi dan ustavila v Kutini, Lipiku in Bosanski Gradiški ter je prispela ob 19. uri v Banjo Luko, kjer je šla po glavnih ulicah mesta in se zaradi propagande ustavila za eno uro pred hotelom „Palace“. Drugi dan ob 7. uri se je vožnja nadaljevala iz Banje Luke z 10–20 minutnimi propagandnimi postanki v Bosanski Gradiški, Okučanih, Lipiku, Pakracu, Požegi in Našicah. Ob 17. uri je prišla kolona v Osijek in se ustavila pred okrajnim načelstvom. Ob 19. uri je ing. Luj Jeger imel predavanje v Trgovsko-industrijski zbornici. 18. oktobra so vozove ponovno razvrstili pred okrajnim načelstvom in jih ob 9. uri v strnjeni koloni odpeljali skozi mesto. Kolona se je ustavila v Vukovaru, Sidu, Sremski Mitrovici, Rumi in na Vencu na Fruški gori. Ob 17. uri je prispela v Novi Sad, šla po glavnih mestnih ulicah in parkirala na Boulevardu kraljice Marije. Ing. Luj Jeger pa je imel predavanje ob 19. uri v dvorani banske uprave. Četrti dan so bili vozovi zopet razstavljeni od 10. do 12. ure, na kar so nadaljevali vožnjo skozi glavne ulice v Sremske Karlovce, Indijo, Staro Pazovo, Zemun in Beograd. Ob 17. uri je šla vsa strnjena kolona po glavni prestolniški ulici in se ustavila na praznem prostoru za Narodno skupščino. V Domu Združenja jugoslovanskih inženirjev in arhitektov je imel ing. Luj Jeger predavanje ob 19.

20. oktobra je vodstvo ponovno pregledalo vse vozove in kontrolne knjižice, nakar se je vršila seja vodstva in lastnikov vozov.

Rezultat vožnje je bil naslednji:

1. Potniška limuzina Chevrolet (Andrija Kostolani iz Bačkega Petrovca), 50 HP, 2600 obratov/min., 6 cilindrov 3137 cm³, voz 1480 kg, generator na oglje 108 kg, obremenitev 300 kg.

Voz je prevozil 720 km s hitrostjo 40–60 km na uro na navadni cesti in 85–100 km na uro na asfaltni cesti. Porabil je 88 kg oglja, 3 l bencina in 1.5 kg olja. Za postavitev iz hladnega stanja v pogon je bilo potrebno 15–20 min. in za snaženje generatorja okoli 20 min., generator ni imel nobenega kvara.

2. Potniška limuzina Chevrolet (Ing. Rudolf Tajs iz

Zemuna), 50 HP, 2600 obratov/min., 6 cilindrov 3386 cm³, voz 1490 kg, generator na les in oglje 60 kg, obremenitev 300 kg.

Voz je prevozil 790 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil 100 kg oglja, 30 kg lesa in 0.5 kg olja. Za postavitev iz hladnega stanja v pogon je bilo potrebno 2.5–7 min. Snaženje ni bilo potrebno in generator ni imel nobenega kvara.

3. Dvajsetsedežni avtobus 8 Ford (Avtobusno podjetje Vladimir Zaboltnji iz Beograda), 80 HP, 8 cilindrov 3560 cm³, voz 4000 kg, generator na les in oglje 420 kg, obremenitev 1380 kg.

Voz je napravil 590 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil 383 kg lesa, 18 kg oglja in 0.5 kg olja. Za postavitev iz hladnega stanja v pogon je bilo potrebno 3.5–5 min. in ravno toliko za snaženje generatorja, kvara pa ni bilo nobenega.

Avtobus Feliksa Križana v Novem Sadu, dne 19. oktobra 1938.

Tovorni avtomobil podjetja Motor-metan a. d. iz Zagreba v Novem Sadu, dne 19. oktobra 1938.

4. Avtobus Chevrolet (Feliks Križan iz Tuzle), 50 HP, 2600 obratov/min., 6 cilindrov 3180 cm³, voz 3000 kg, generator na oglje 110 kg, obremenitev 350 kg.

Voz je prevozil 260 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil 67 kg oglja in 0.26 kg olja. Za postavitev iz hladnega stanja v pogon so bile potrebne 3–4.5 min. in za snaženje generatorja okoli 30 min. na vsakih 200 km. Kvara ni bilo nobenega.

5. Tovorni avto Chevrolet (Osiječka ljevaonica željeza i tvornica strojeva v Osijeku), 85 HP, 3200 obratov/min., 6 cilindrov 3390 cm³, voz 1530 kg, generator „Old“ na oglje 200 kg, obremenitev 2124 kg.

Avto je prevozil 720 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil 204 kg oglja, 6 l bencina in okoli 1 kg olja. Za postavitev iz hladnega stanja v pogon je bilo potrebnih 15–20 min. in ravno toliko za snaženje generatorja, kvara pa ni bilo nobenega.

6. Potniška limuzina Delahaye Six (Gobin Poulin iz

Francije) 6 cilindrov 3227 cm³, voz 1810 kg, generator na oglje 110 kg, obremenitev 350 kg.

Limuzina je prevozila 772 km s hitrostjo kot št. 1. in je porabila 210 kg oglja in 1 kg olja. Za postavitvev iz hladnega stanja v pogon sta bili potrebni 2–2.5 min. in za snaženje 30–50 min. Na poti so se pokvarile hladilne cevi, ker so bile montirane 14 cm preizko.

7. Luksuzni avto Mercedes Benz (Jugoslovenska destilacija drva v Tesliću) 38 HP, 4 cilindri 1700 cm³, 1400 obratov/min., voz in generator na metilni alkohol 1235 kg, obremenitev 350 kg.

Avto je prevozil 920 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil 115 kg metilnega in 17 kg navadnega alkohola ter 0.5 kg olja. Postavitvev v pogon je trenutna; kvara ni bilo nobenega.

8. Tovorni avto Chevrolet (podjetje „Motor-metan“ iz Zagreba) 78 HP, 3200 obratov/min., 6 cilindrov 3350 cm³, pogon na metan, voz 2540 kg, obremenitev okoli 2260 kg.

Voz je prevozil 720 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil okoli 110 m³ plina in 0.5 kg olja; v pogon je bil postavljen v petih sekundah in ni imel nobenega kvara.

9. Tovorni avto Ford A 4 (beograjsko zastopstvo podjetja „Motor-metan“ iz Zagreba), 50 HP, 2800 obratov/min., 4 cilindri 3236 cm³, pogon na metan, voz 1825 kg, obremenitev 450 kg.

Voz je prevozil 260 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil 35 m³ plina. Postavitvev v pogon je bila trenutna in kvara ni bilo nobenega.

10. Tovorni avto Bedford VHG, chasis B 1 (Ivan Fischer iz Osijeka), 60 HP, 2800 obratov/min., 6 cilindrov 3300 cm³, pogon na metan, voz 2270 kg, obremenitev 450 kg.

Voz je prevozil 260 km z isto hitrostjo kot št. 1. in je porabil 30 m³ plina. Postavitvev v pogon je bila trenutna in kvara ni bilo nobenega.

V krajih, kjer je vozna kolona prenočevala, so bili vozovi preko noči v vojašnicah in vojaško zastraženi, da niso mogli lastniki do svojih vozov v odsotnosti kontrolnih organov. Vozna kolona je bila v vseh krajih sprejeta od krajevnih občinskih, vojaških, okrajnih in banovinskih oblasti ter od predstavnikov Avtomobilskega kluba kraljevine Jugoslavije. Gozdarski odseki banskih uprav, okrajni gozdarski referenti, sekcije Avtomobilskega kluba in cestarji so skrbeli za nemoteno vožnjo in so pripravili vse, kar je bilo potrebno za doseg uspeha. Vožnje so se udeležili: trije člani vodstva, deset aktivnih in trije rezervni vozači, deset kontrolnih organov, dva zastopnika Avtomobilskega kluba (sekciji Zagreb in Novi Sad), dva zastopnika časopisja (beograjsko „Vreme“ in zagrebške „Novosti“), trije gosti in dva interesenta za nakup plinskih generatorjev. Udeležencem vožnje in sodelavcem so bili podeljeni posebni spominski znaki.

Vsi vozovi niso prevozili poti po vsej zamišljeni maršruti; nekateri so prevozili zaradi kvara manj, drugi pa več, ko so šli na pomoč pokvarjenim vozovom. Normalno so bili obremenjeni vozovi št. 1, 2, 6, 7 in 8, zadostno niso bili obremenjeni vozovi št. 4, 5,

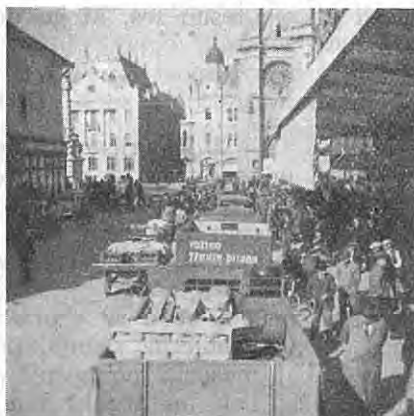
9 in 10, ker ni bilo potnikov za avtobuse in lovora za lovorne avtomobile. Preobremenjen je bil voz št. 3, ki je vozil večjo množino lesa za kurivo in potnike s pokvarjenih voz. Vozovi 1, 3, 4, 6 in 7, so imeli defekte, ki niso bili v zvezi s pogonskim gorivom ali s pogonskimi napravami, n. pr. na polosi, diferencialu, satelitu, oseh, gumiju in verigah. Hitrost vozov ni bila povsod enaka; polno hitrost so dosegli vozovi na asfaltni cesti. Vozovi Jugoslovenske destilacije drva, francoskega podjetja Gobin Poulin in ing. Tajsa so razvili hitrost 100–110 km na uro, drugi vozovi pa 85–90 km.

Poročila o vožnji so sproti prinašali dnevni časopisi, zagrebške „Novosti“, beograjska „Politika“ in „Vreme“ ter osiješki „Hrvatski list“.

Odbor za propagando domačih pogonskih goriv pri ministrstvu za gozdove in rudnike je podeljeval posebej izdelane diplome kot znak hvaležnosti in priznanja; za vsak voz je tudi izročil potrdila o doseženih rezultatih.

Avtomobilska kolona v Okučanih ob vrnitvi iz Banja Luke, dne 17. oktobra 1938.

Avtomobilska kolona v Novem Sadu, dne 19. oktobra 1938.

Ob sklepu tega poročila je potrebno ugotoviti, da so bili na tej prvi vožnji doseženi zadovoljivi rezultati, zlasti v propagandnem oziru: propagandi so služila poročila v dnevnem časopisju pred in med vožnjo ter po vožnji, nadalje predavanja, uradni sprejemi vozne kolone na poti, vožnja sama, gozdarske razstave itd. Na vsak način se danes govori v javnosti o motornih vozovih na domača goriva več kot pred ustanovitvijo odbora za propagando in njegovo propagandno vožnjo. Zato bi bilo dobro, da se take vožnje še ponovijo. Vse pohvale pa so vredni udeleženci, ki so za vožnjo velikodušno žrtvovali tudi lastna materialna sredstva.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

7. Gorljivost lesa.

Zakaj ima les iste vrste različno gorljivost, če je rasel v raznih krajih?

S. K. Čigač

8. Rdečenje lesa.

Opazil sem, da jesenovina pordeči, ko je posekana. Rad bi vedel, iz katerih vzrokov se izpremeni barva lesa.

S. K. Čigač

9. Občutljivost drevja na slano.

Pri nas imamo v nižinskih posavskih gozdih bele in ameriškanske jesene. Prosim Vas, sporočite mi, kateri so proti slani bolj občutljivi.

S. K. Čigač

11. Izmera okroglega in tesanega lesa.

Ali je pravilno in vseeno, če merim za prodajo okrogel les na sredi ali pa tesan les, ki ga dobim iz okroglega lesa, na debelem koncu?

O. H. Studenci

ODGOVORI

2. Tehnične lastnosti lesa in čas sečnje.

Svoj odgovor na to zanimivo vprašanje sem sestavil le deloma na podlagi svojih lastnih izkušenj; v prvi vrsti sem upošteval mnenja, ki sem jih zbral o tej stvari pri žagarjih, drvarjih, lesnih trgovcih in drugih v tej stroki izkušenih možeh v Mežiški in Mislinjski dolini.

Pri rdečem boru se v praksi zelo upošteva zimska sečnja. Les tega bora iz poletne sečnje, postane v belini siv ali blede moder že v nekaj mesecih po sečnji. Navadno dobi to barvo še, preden se posuši. Tak les izgubi mnogo na vrednosti, večkrat se sploh težko proda. V zimskem času posekano borovje je temu kvaru mnogo manj podvrženo. Hlodi se lahko obdrže v dobrem stanju tudi za daljšo dobo. Prepričal sem se, da so bili borovi hlodi iz zimske sečnje še po preteku enega leta v lesu popolnoma zdravi.

Matija Apohal

2. Tehnične lastnosti lesa in čas sečnje.

V Šaleški dolini pravijo mesecu novembru „gnjivec“ in menijo, da v tem času ni dobro sekati nobenega lesa, ker je težek in premalo trpežen (Lesjak).

Stanko Sotošek.

6. Vodne žage in pravica do vode za pogon.

Iz Vašega vprašanja povzemam, da gre za obstoječe vodne pravice, pridobljene po predpisih, ki so v veljavi pred uveljavljenjem zakona o izkoriščanju vodnih sil z dne 30. junija 1931. Ta zakon, ki je objavljen v Službenem listu št. 333/52 iz leta 1931., določa

v § 72., da veljajo naprej vse pravice, pridobljene po prejšnjih zakonih ali po običajnem pravu, kakor tudi obveznosti, ki so bile prevzete v času njih veljavnosti.

Če so tedaj žage, omenjene v Vašem vprašanju, vpisane v vodno knjigo (§ 99. štajerskega vodnega zakona oziroma § 22. zakona o izkoriščanju vodnih sil), se mora smatrati, da prizadetim tozadnevna vodna pravica po zgoraj navedenem paragrafu še pristojna. Da bi morale biti te žage ponovno kolavdirane po predpisih zakona o izkoriščanju vodnih sil, ta zakon nikjer izrecno ne predvideva.

Glede nameravane porabe vse vode, ki se je poslužujejo vaše žage, po neki industriji, pa pripominjam:

Zakon o izkoriščanju vodnih sil dopušča v § 8., da se sme odvzeti voda manjšim napravam, ako se podeli dovoljenje za napravo večjega splošnega pridobitnega značaja, na delu reke, kjer so že dovoljene naprave, katerih skupna sila je manjša in ki bi bile uničene z gradnjo večje naprave. V tem primeru pa zakon daje lastnikom obstoječih vodnih naprav te-le ugodnosti:

1. da sami zaprosijo za prehodno dovoljenje za gradnjo zaprosene večje naprave;

2. da imetnik dovoljenja za gradnjo večje naprave lastniku obstoječih manjših vodnih naprav pripravi na istem kraju isto količino efektivne sile z napravami, ki so za to potrebne; vendar zakon v tem primeru dopušča razlastitev obstoječih naprav po zakonu o razlastitvi (proti primerni odškodnini), ako lastniki obstoječih naprav na to ne pristanejo ali se vobče ne sporazumejo.

Če bo tista industrija zaprosila za dovoljenje, da zgradi tako vodno napravo, ki bo vzela vodo vašim žagam, boste vsi prizadeti o tem obveščeni po pristojnem oblastvu. V postopanju bode vsem prizadetim dana tudi prilika, da zaščitijo svoje pravice in svoje koristi.

Ako bo pristojno oblastvo izdalo lastniku tiste industrije prehodno dovoljenje za napravo nameravane večje vodne zgradbe, se priporoča prizadetim vodnim upravičencem, da se s tem lastnikom sporazumejo v tem smislu, da jim napravi ob svojih stroških skupno žago, ki jo naj potem vodijo na združni podlagi.

Svetujem Vam, da se za podrobnosti informirate pri pristojnem okrajnem načelstvu.

—č

10. Verižne žage.

V gozdarstvu in lesni industriji so verižne žage na pogon z motorji že precej v rabi. Mnogo podjetij jih rabi za žaganje in čeljenje hlodov ter za razna druga dela. V naših krajih delajo v precejšnji meri z žagami „Dolmar“. Izkušnje so pokazale, da delajo te žage brezhibno in da se razžaga ali očeli z njimi v enem dnevu toliko kot z navadnimi ročnimi žagami v 8–10 dnevih. Te žage so naprodaj pri tvrdki Ivan Dovžan, Ljubljana, Franciškanska ul. 4. (Glej oglas!)

Stanko Sotošek

Sodobna vprašanja

Osnutek za organizacijo izvozne trgovine lesa.

(Referat Ogorelca na seji Osrednjega lesnega odseka pri Zvezi trgovskih združenj dravske banovine.)

Ako hočemo razumeti sedANJI gospodarski položaj v svetu, moramo pogledati malo globlje v razvoj na lesnem trgu. Politični razvoj v povojni dobi je spremenil gospodarsko strukturo. Nove smeri, mislim tu na totalitar- ni in kolektivistični državni sistem, streme za popolno državno avtarkijo, in dirigirajo gospodarstvo po smernicah, ki se jim zde potrebne.

V demokratičnih državah, ki se izjavljajo za princip svobodne trgovine, so velika trgovska podjetja, ki razpolagajo z ogromnimi količinami blaga, in silijo producente posameznih držav v protioorganizacije. Angleški trg lesa, ki je največji in čegar nakupi absorbirajo ogromne količine ruskega, finskega, skandinavskega in kanadskega lesa, je tak primer. Tu ne konkurirajo več posamezne produkcije, temveč skupnost teh produkcij v posameznih državah. Italija je uvedla uvozne monopole. Nemčija izdaja devizna do- voljenja, ki jim podeljuje v zadnjem času le nekaj privilegiranim uvoznim tvrdkam, kar sliči tudi popolni monopolizaciji. Med posameznimi državami različnih svetovnih naziranj pa se vodijo še težke politične borbe, ki segajo tudi na gospodarsko polje.

In pri nas? Imamo neštele malih, srednjih in večjih lesnih produkcij, od katerih posamezno za inozemsko trgovino v splošnem malo pomenijo in so v svoji samostojnosti le dobrodošel objekt nekaterih spekulativnih kup- cev, ki v naši neorganiziranosti iščejo svoje koristi; mi sami jih pa po možnosti z našo prirajeno konkurenčno žilico in zavistjo še podpiramo. Živimo pač še v mentaliteti dobrih časov iz predvojne dobe. Toda teh časov ni več!

Hočem pa še omeniti drug anahronizem. Slovenija leži tik ob meji dveh velikih konsumentov, v sredi Evrope. Ta dva konsumenta imata po zaslugi avtarkičnih sistemov doma cene, ki so mnogo višje od svetovnih. Drug naš sosed je vezan sedaj na kupovanje pri nas zaradi zadnjih političnih spre- memb. Nismo pa znali izrabiti ta svoj položaj ter prodajati po višjih cenah, ki bi jih lahko dosegli.

Splošen je občutek sedaj v lesni trgovini, da se mora nekaj ukreniti! Vedno jasnejša postaja potreba po organizaciji naše izvozne trgovine in se za to vprašanje zanima tudi že država oz. Beograd v okviru stalnega lesnega odbora. Vprašanje pa je, kako izvesti to organizacijo. Predvsem si moramo biti na jasnem glede strukture lesne produkcije v naši državi. Imamo tri značilne tipe lesnega gospodarstva:

1. od države vodeno in subvencionirano lesno industrijo Bosne;
2. v rokah inozemskega velekapitala nahajajočo se hrvatsko industrijo;
3. našo ožjo domačo, razčlenjeno na mnogoštevilne male, srednje in večje, medsebojno neodvisne industrije, katerih dober del je popolnoma neorientiran.

Iz tega izhaja, da se naša proizvodnja, taka kot je sedaj, ne more večlaniti v kako državno organizacijo, ne da bi bila od obeh drugih težko oškodovana. Mi sami moramo izvesti doma svojo organizacijo, obdržati sedANJI značaj slovenske produkcije, dvigniti pa kvalitativno naš izdelek, in tega koncentrirati v eni roki.

Ustvariti moramo pojem slovenskega lesa! In šele po- tem moramo misliti na koordinacijo v vsedrjavni organizaciji. Dokler nimamo naše učinkovite in delujoče organizacije, bi bili zapostavljeni v vsedrjavni organizaciji. Mi ne smemo čakati, da se ta državna organizacija ustanovi, temveč jo moramo prehiteti, da bomo pri nje ustanovitvi nastopili

kot enota, ki je organizirana in ki že posluje. Tako nam ne bo treba zahtevati, da se nam prizna pravico do regionalne organizacije, ker bi jo že imeli.

Kakšna naj bo ta naša organizacija? Obsegati mora našo celotno produkcijo. Od najmanjše do najpomembnejše. Čim večjo skupno kapaciteto dosežemo, bolje bo za nas. Zamašili bomo vse odtokke po skritih kanalih ter usmerili celo proizvodnjo v en tir. Preprečiti se mora, da bi se vnaprej izigravala le ena sama industrija, naj si bo še tako mala.

Organizacija se mora izvesti po vsej Sloveniji, tako da bodo v vseh predelih naše ožje domovine sodelovali vsi in imeli vsi enake koristi. To je problem, katerega kljub mnogim posledicam do sedaj še nismo mogli rešiti. A rešili se more in se tudi mora po načelu, da v tej organizaciji ne bo niti privilegiranih niti zapostavljenih. Za vse pa mora biti obvezna disciplina.

Ustanoviti moramo torej skupno prodajno centralo za izvoz v tujino. Da dosežemo ta smoter, je potrebno razdeliti našo slovensko produkcijo na posamezna produkcijska okrožja, in to pod vidiki enake kvalitete in gravitacije pri izvozu. Vsako tako produkcijsko okrožje dobi dodeljen stalen kontingent letno celotno izvožene količine, ki se sporazumno določi.

Ta okrožja se pa zopet v svojem območju enako organizirajo, in sicer tako, da dobi vsaka proizvodnja stalen kontingent od količine, ki se bo dodelila temu okraju. Vsa okrožja so združena v centrali, ki oskrbuje prodajo produciranih količin, sklepa pogodbe, išče primerne kupce, organizira in nadzira produkcije, vodi poslovanje inozemskih zastopnikov itd. Okrožja pa zopet v svojem območju razdele na njih odpadajoče količine na posamezne produkcije, nadzirajo te pri produkciji, skrbe za spopolnitev, kontrolirajo oddajo itd.

Pri centrali poslujeta tehnični urad in pa upravno vodstvo. Prvi je sestavljen iz nameščenih uradnikov, upravno vodstvo pa tvorijo delegirani trgovci in producenti. Upravno vodstvo določa, katere kupčije oz. prodaje se sprejmejo ali odklonijo ter kontrolira tehnični urad. Centrala bi zbiralala poročila od vseh inozemskih trgov, iskala nova tržišča, podajala informacije za bodoče sezije, dajala direktive za spopolnitev produkcij glede na zahteve kupcev. Odnosi med prodajalcem in kupcem bi pa ostali izključna zadeva teh dveh. Prodajalec bi sam odpremljal in tudi dobil denar za blago.

Da bi se pri izvedbi te organizacije dosegle mnogo višje cene, ni potrebno poudarjati. Zveze bi se iskale samo s prvovrstnimi kupci, tako da bi bil denarni riziko zmanjšan na minimum, zlasti ker bi plačilne pogoje lahko diktirali.

Stroški, ki bodo obremenili produkcijsko enoto, bodo glede na velike zaključke znatno reducirani. Na drugi strani pa bomo postali faktor tudi v inozemski trgovini in izrabili svoj ugodni zemljepisni položaj.

Predolgo se z ustanovitvijo organizacije ne smemo muditi, vsak dan je danes dragocen. Organizacijo pa moramo izvesti od spodaj navzgor! Smisel za organizacijo je treba ponesti do sleherne produkcije, naj si bo še tako mala. Vsi se morajo prepričati o koristih organizacije, vsi morajo postati navdušeni poborniki te ideje. Zato ne bo zadostovalo, da bi se le govorilo na občnih zborih in pisalo v časopisju, temveč potrebna je osebna agitacija od moža do moža.

Naloga je težka, toda tudi hvaležna. Možje, ki bi se posvetili tej nalogi, bi bili kladiyarji nove bodočnosti naše lesne trgovine in produkcije. Priporočal bi, da se takoj izvoli ožji odbor, ki bi oskrbel potrebne priprave in izdelal načrt, ki se naj predloži občnemu zboru. V ta odbor bi se kooptirali tudi nedelegati, strokovnjaki, med drugimi tudi pravni svetovalci, ki bi imeli zanimanje in veselje za našo stvar.

(Trgovski list 1939/35.)

Zakoniti predpisi in okrožnice

Zvišanje železniških tarif.

Dne 31. marca t. l. je izgubila veljavo „Blagovna tarifa“, zvezek 3, ter velja od 1. aprila t. l. nova „Blagovna tarifa“, zvezek 3, po kateri je prevoznina zvišana za približno 5%.

Od 1. aprila 1939 so zvišane vse pozicije Aneksa za približno 5% razen sledečih, ki ostanejo neizpremenjene:

Odsek A: 093, 006, 009—021, 024, 026, 027, 030, 033, 036, 037—043, 044, 047, 050, 053, 059, 060, 076, 077, 081, 082, 084—089, 094, 095, 096, 098, 104, 109 in 110;

odsek B: 201, 202, 208, 209, 220, 221, 222, 226, 227, 235, 236, 237, 238, 245, 246, 249, 251 in 252;

odsek C: 401, 408, 410, 419, 423, 424, 427, 428, 429, 432, 433, 435, 437, 438 in 439;

odsek D: 601 do 621.

Za tiste pozicije, za katere je ugodnosna tarifa izražena z določenimi vozninami in so sedaj zvišane, bo izdan „Dodatek“, ki bo naprodaj po 10 dinarjev pri Biroju za prodajo železniških tarif, Beograd, Zmaja od Nočaja ulica 12. Istočasno je naprodaj tudi zvezek 3. po 75 din.

Zvišanje direktnih zveznih železniških tarif.

Od 1. aprila so zvišane za 5% tarife za jugoslovanske proge v jugoslovansko-bolgarski, jugoslovansko-madžarski in jugoslovansko-romunski direktni tarifi, od 10. aprila pa tudi v jugoslovansko-češkoslovaški direktni tarifi.

Omejitev italijanskega uvoza nekaterih vrst lesa.

V italijanskem uradnem listu je natisnjen spisek blaga, čigar uvažanje je omejeno. V tem spisku so z omejitvami do 31. III. 1940. med drugim lesene vezane plošče iz okume-lesa, brezovina in jelševina za barvanje in ličenje.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1939.)

Odločba o odkupu deviz po pooblaščenih zavodih (10/2).

Načrt za amortizacijo 3 odstotnih obveznic za likvidacijo kmetskih dolgov za proračunsko leto 1938/39 (12/3).

Podaljšava trgovskega sporazuma z Madžarsko (17/3).

Telefonski promet s Švico in Italijo (18/3).

Popravek v navodilih za poslovanje in ravnanje s poslovnimi knjižicami (26/4).

Razglas o ljudskem delu in odkupnini za samoupravne ceste v letu 1939/40 (27/4).

Dopolnitev pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami (32/5).

Telefonski promet z Nemčijo (35/5).

Naredba o zatiranju škodljivcev in boleznih sadnega drevja (42/6).

Odredba o imenovanju izpitne komisije za posluževalce parnih motorjev in kotlovske naprave (43/6).

Pravilnik o opravljanju državnega strokovnega izpita v stroki agrarne reforme in agrarno-reformnih poslov v resoru ministrstva za kmetijstvo (46/8).

Razglas o odobritvi proračuna Kmetijske zbornice dravske banovine za leto 1939 (56/9).

Pogoji za pridobivanje pravice do specialnosti iz balneologije in klimatologije. (60/10)

Kratke vesti

POGON NA LESNI PLIN V ŠVICI.

V švicarskem narodnem svetu so razpravljali o potrebi uporabljanja lesnega plina za pogon vojaških avtomobilov.

AVTOMOBILI NA LESNI PLIN V FRANCJI.

V Franciji so imeli l. 1934. 879 vozov na lesni plin, l. 1935. 1300, l. 1936. 2485, l. 1937. 4436 in l. 1938. že čez 8.000.

AVTOBUSI V PARIZU NA LESNI PLIN.

Conseil général de la Seine je sklenil najeti posojilo 76.500.000 frankov, od katerega bo porabil 34 milijonov 500.000 frankov za predelavo avtobusov za pogon na lesni plin.

MAROŠKI ODBOR ZA LESNI PLIN.

V Maroku je bil ustanovljen odbor za vnovčevanje in porabo lesnega plina, ki se bo bavil s strokovnimi, v poštev prihajajočimi vprašanji in obenem vzgajal osebje za vožnjo z vozovi na lesni plin.

LESNI PLIN V ŠVEDSKI ARMADI.

V švedskem parlamentu so razpravljali o potrebi po čim večji porabi lesnega plina za vojaške motorne vozove. Po računih bi z opustitvijo bencina prihranili na leto čez 400 milijonov frankov, obenem pa ostali neodvisni od inozemstva.

LES — POGONSKO GORIVO NA POLJSKEM.

Tudi na Poljskem je v časopisih močna propaganda za rabo lesa in lesnega plina kot goriva za pogon motornih vozil.

TOVORNI AVTOMOBIL NA LESNI PLIN V ITALIJI.

Italijanski prometni minister je dovolil posebne kredite za predelavo avtomobilov na bencin v avtomobile na lesni plin. Med drugim je bil določen v ta namen pri državni upravi kredit 30 milijonov lir.

AVTOMOBILI NA OGLJE V ABESINJI.

V Abesiniji vozijo zelo veliko z avtomobili na oglje. Na vsakih 100

km cest bodo postavili tovarne za oglje, da si tako zagotovijo pogonsko gorivo.

GRČIJA NAMERAVA KRITI SVOJE POTREBE Z DOMAČIM OGLJEM.

Doslej je Grčija uvažala velike množine oglja iz Jugoslavije in Albanije. Sedaj pa poročajo časopisi, da bo Grčija izdelala že letos doma toliko oglja, da bo neodvisna od uvoza.

GOZDNA ZAVAROVALNICA.

Na Švedskem je zbudila med gozdnimi posestniki veliko zanimanje vest o ustanovitvi prve švedske gozdne zavarovalnice. Takoj v začetku je zavarovalo čez 1000 posestnikov svoje gozdove v izmeri 300.000 hektarjev. Verjetno je, da bo podjetje sprejemalo tudi zavarovanja proti gozdnim požarom.

LES V LETALSTVU.

V Franciji so začeli priporočati gradnjo vojaških letal iz lesa; pravijo, da bi mogli s tem zaposliti 60 tisoč delavcev. Zanimivo je, da ima Velika Britanija mnogo lovskih letal, izdelanih iz lesa, in da so tudi italijanska letala „Savoya-Marchetti“ skoraj samo iz lesa.

LESENO VOJAŠKO LETALO.

Na zadnji razstavi v Parizu je bilo razstavljeno lovsko letalo s Hispano-motorjem in tremi strojnimi puškami, ki je vse izdelano samo iz lesa. Letalo more doseči hitrost 500 km na uro.

NOV NAČIN ZATIRANJA LESNIH GOB.

Ruski učenjaki so baje iznašli nov način zatiranja lesnih gob; po časopisnih vesteh jih uspešno uničujejo z ultrakratkimi valovi, s tem da jih 40—60 minut obsevajo s 500 volti.

CELULOZA IZ KOSTANJEVINE.

V okolici Turina v Italiji gradijo veliko podjetje, ki bo pridobivalo celulozno snov iz kostanjevega, pa tudi iz bukovega, jelkovega in borovega lesa. Trdi se, da je tehnični problem pridobivanja celuloze iz kostanjevine že rešen. Začetna kapaciteta novega podjetja se računa na 15—18 tisoč ton celuloze letno.

Dopisi

POHORSKI DAN.

Lani meseca novembra je bila v Mariboru zanimiva prireditev pod nazivom „Pohorski dan“.

Dopoldne je bila po mariborskih ulicah tekma v teku na daljavo 1300 m s hlodi na ramah. Skupine po 5 drvarjev so nosile po en težek obeljen smrekov hlod, okrašen z zelenjem. Zmagala je skupina iz Morja pri Framu. Po tekmi se je razvil po mariborskih ulicah pisan sprevod na vozovih in peš, kjer je bilo videti vsakovrstno drvarsko orodje, gozdne pridelke in izdelke. Popoldne so se drvarji pomerili v žaganju, tesanju in sekanju. Znake za začetek vsakokratne tekme je dajal popularni ruški Zlodej. Pri žaganju je zmagal Falčan, pri tesanju Framčan, pri sekanju pa sta si delila nagrado Rušan in Falčan. Zvečer je bila veselica. Prireditev je bila večkrat javljena, pa zopet odpovedana. Zato ni imela pravega odziva. S primernejšo organizacijo in izvedbo bi imela gotovo večji obisk in bila deležna boljšega uspeha.

Prireditev bi se lahko imenovala „drvarski“ dan. Zamisel je zelo lepa. Koristno in dobro bi bilo, če bi se drvarski dnevi vršili redno vsako leto ob določenem dnevu, n. pr. v Celju, Kranju, Mariboru in Ribnici ali še kje drugje; nato pa bi bil glavni drvarski dan s tekmami lokalnih zmagovalcev v Ljubljani. Morda bi bilo najbolje, če bi drvarske dneve stavil v svoj program banovinski odbor za propagando gozdarstva in njegovi okrajni odbori. Vsekakor bi to bila dobra propaganda za gozdarstvo in privlačna vez med „deželo“ in „mestom“.

NOVE LESNE UZANCE.

Ljubljanska borza za blago in vrednote je izdelala osnutek „Uzance ljubljanske borze za blago in vrednote pri trgovanju z lesom“, ki ga je poslala v preučitev med drugim banski upravi, Zbornici za trgovino, obrt in industrijo, osrednjemu lesnemu odseku Zveze trgovinskih združenj, Zvezi industrijcev, podružnici Jugoslovanskega gozdarskega združenja in Kmetijski zbornici. Nove

uzance bodo obširnejše in popolnejše kot stare iz l. 1925.

SEJA GOZDARSKEGA ODBORA KMETIJSKE ZBORNICE.

Dne 7. marca t. l., je bila v Ljubljani 1. letošnja seja gozdarskega odbora, ki so ji prisostvovali svetniki: predsednik Beno Kotnik, podpredsednik Matija Megušar, tajnik ing. Stanko Sotošek, član Ivan Rigler, zbornični tajnik dr. Franc Pergar in povabljeni: šef gozdarskega odseka banske uprave ing. Anton Šivic, pristav banske uprave ing. Martin Cokl, referent banske uprave za združništvo Anton Puš in član banskega sveta Jakob Kranjc.

Seja se je začela ob 10. uri dopoldne. Po overovitvi zapisnika zadnje seje je zbornični tajnik poročal v smislu sklepov zadnje seje o izvozu lesa črnega gabra in smrekove skorje. Glede zaščite medveda se je vršila na banski upravi še posebna seja, o kateri je poročal svetnik Rigler. Tajnik je tudi omenjal pripravljala dela za vzorčne prodajne in kupne pogodbe v lesni trgovini. Nadalje je poročal, da je zbornica na podlagi pismeno poslanih mišljenj članov gozdarskega odbora poslala na pristojna mesta utemeljeni izjavi proti uvedbi takse za plavljenje in splavljanje ter proti uredbi o žigosanju in nakladanju lesa na železnicah in ladjah.

Zelo živa debata je nastala o lesnih zadrugah; sklenjeno je bilo, propagirati dobre in urejene lesne zadruge, kjer se pokaže potreba zanje.

Večina odmerjenega časa se je porabila za debato, o novem načrtu uzanc za trgovanje z lesom. Poslanih, stavljenih in obrazloženih je bilo mnogo predlogov, ki jih naj zastopa delegat zbornice pri končni sestavi načrta.

Gozdarski odbor je ugotovil, da zavzema gozdarstvo zelo velik del poslovanja Kmetijske zbornice, in je zato sklenil, predložiti predsedstvu, da se čimprej namesti pri Kmetijski zbornici gozdarski strokovnjak, da se nadalje svetuje banovini, naj namesti gozdarskega in lesnega strokovnjaka kot potovalnega inštruktorja in po možnosti uredi vsaj po eno

vzorno žago in vzorno gozdno posestvo, na katerih bi se praktično izpopolnjevali absolventi gozdarskih šol, gozdni posestniki in žagarski namestenci.

Pri slučajnostih je bilo govora o lovskem zakonu, o pomanjkanju pomožnega gozdarskega osebja pri okrajnih gozdarskih referentih, o zastopstvu zbornice v banovinskem odboru za propagando gozdarstva in o gozdarstvu v strokovnem listu, ki ga bo začela zbornica izdajati. Glede vsega so bili po vsestranskem razmotrivanju doseženi ustrezni sklepi.

Na koncu seje ob 18. uri se je predsednik zahvalil vsem svetnikom za njih sodelovanje pri delu in udeležbo na seji. Posebej pa je izrekel zahvalo povabljenim gostom, ki so pomagali osvetliti marsikatero vprašanje, tako zlasti inšpektor ing. Šivic, ki je bil za svoja utemeljena pojasnila deležen soglasnega priznanja.

S.

GOZDARSKI SESTANEK NA POHORJU.

Dne 25. in 26. marca t. l. so se sestali ob izletu na Pesek absolventi dvoletne in enoletne gozdarske šole v Mariboru. Sestanka so se udeležili Jamnikar od Sv. Lovrenca na P., Kaiser z Remšnika, Košak s Hudega vrha, Križmanič iz Slov. Bistrice, Lakožič s Sv. Duha na Ostrem vrhu, Plaznik iz Mislinja, Sedlar od Sv. Lovrenca na P., Štraus s Klopnega vrha in Ulčar iz Slivnice. Izletnikom se je pridružil tudi njihov nekdanji učitelj ing. S. Sotošek iz Maribora.

Bil je to takorekoč prvi gozdarski sestanek Zveze absolventov gozdarskih šol v Mariboru, ki so se ga udeležili člani Zveze s Pohorja in obmejnega Kobanskega; poslednji so bili zastopani polnoštevilo. Namen sestanka je bil, da se absolventi med seboj spoznavaajo in se pogovorijo o stanovskih in gozdarskih vprašanjih.

Ves večer prvega dne in naslednji dan dopoldne sta bila izpolnjena z živo debato. Glavni predmeti razgovora so bili: gozdarska šola v Mariboru, kakšen bodi njen ustroj, da se bodo absolventi čim boljše teoretično in praktično izobrazili, položaj absolventov dvoletne in enoletne šole v državni in privatni službi, dolžnosti

absolventov — sedanjih in bodočih gozdnih posestnikov, propaganda gozdarstva, gozdarstvo v gozdih različnega posestnega stanja, potreba vzajemnosti v gozdnem gospodarstvu malih in srednjih posesti, sodobna predelava lesa, vnovčevanje gozdnih pridelkov, način gojenja, varstva in izkoriščanja gozdov, društvena vprašanja Zveze absolventov gozdarskih šol v Mariboru, dopisovanje v Gozdarski vestnik, razna druga strokovna vprašanja itd. V debato so resno in parlamentarno posegali vsi, zlasti ing. Sotošek, ki se mu za njegova poučna izvajanja tudi na tem mestu prav lepo zahvaljujemo.

Ob slovesu je bila izražena splošna želja, naj bi se vršili podobni sestanki tudi v drugih gozdarskih središčih, da bi se tako med drugim dosegla povezanost in ustvarila tradicija sedaj še mlade gozdarske generacije. Upajmo, da bomo kmalu slišali o nadaljnjih gozdarskih sestankih članov naše Zveze na Gorenjskem, Dolenjskem ali kje drugje, pa tudi seveda še na Pohorju! Zato na čimprejšnje prijetno svidenje!

S. A.

ČUVAJSKI IZPITI V ZAGREBU.

Pred dnevi je opravljalo pred petimi izpitnimi komisijami pri gozdarskem odseku banske uprave v Zagrebu 270 začasnih gozdnih čuvajev (logarjev) iz savske banovine izpit za gozdno čuvajsko službo. Izpit je uspešno opravilo 255 kandidatov.

NOVO LESNO PODJETJE V BEOGRADU.

V Beogradu je ustanovljeno lesno podjetje „Jablan“ s kapitalom 2 milijona dinarjev. Delniška družba bo trgovala z lesom in gozdnimi pridelki na debelo in drobno ter izkoriščala gozdove.

NOVA CELULOZNA TOVARNA V ITALIJI.

V Ferari gradijo novo celulozno tovarno. Stavbišče meri 80.000 m²; pri gradnji je zaposlenih okoli 500 delavcev.

NEMSKA SVOBODNA LUKA V BUDIMPEŠTI.

Nemčija bo dobila zaradi velikega pomena prometa po Donavi in vodnih kanalih svobodno luko v Budimpešti.

Lovstvo

Je „lovska pravičnost“ pravičen izraz?

V zadnjih letih moreš opaziti, kako se v slovenskem lovskem slovstvu, v „Lovcu“ kakor tudi v drugih lovskih spisih in knjigah, javlja vse česče beseda „lovska pravičnost“ v pomenu nemškega izraza „Weidgerechtigkeit“.¹⁾

Meni se je spotaknil jezikovni čut, vaje tudi nemškega jezika, ob tem izrazu takoj, ko sem prvič naletel nanj. Upal sem, da se bom z njim polagoma sprijaznil, kakor s tolikimi drugimi skovankami. Toda čim česče mi je prihajala beseda pred oči, toliko bolj mi je postajala neprijetna, skorajda zoprna. Pričel sem malo globlje razmišljati o tej besedi; kot plod tega razglabljanja se naj smatrajo naslednje vrstice.

Načel sem to vprašanje z našim častnim predsednikom Lovskega društva dr. Lovrenčičem in videl, da tudi njemu beseda, ni prav všeč. Medtem se je pa tudi še dr. M. Cernič v samem „Lovcu“ obregnil ob izraz, četudi samo mimogrede. — Kako tedaj stoje stvari s to novo nesrečno besedo?

Skovanka „lovska pravičnost“ je očitno posneta po nemškem vzoru z namenom, da poda za nas lovce brezdvomno prepotrben pojem, ki ga ima tujka „Weidgerechtigkeit“. Ta beseda se je kot tehniški terminus lovske znanosti in izraz specialnega lovske-strokovnega izražanja, pri Nemcih izoblikovala v določeni in specifičen lovski pojem, ki ga je sprejela vsa Srednja Evropa, morda celo vsa mednarodna lovska bratovščina. Zategadelj jo tudi vsak izobražen lovec težko pogreša. Dasi drugi svetovni narodi nimajo tako razvitega posebnega lovskega jezika kakor Nemci („Weidmannssprache“), vendar predstavlja pričujoča njihova beseda s svojo umsko vsebino danes neobhodno izrazilo lovske miselnosti, tako da brez nje ni mogoče izhajati niti lovcu-laiku, kaj šele lovcu-strokovnjaku. Razumljivo je torej, da tudi nam slovenskim lovcem ta pojem ne more ostati tuj in brez ustreznega besednega izraza in da ga je treba zato na novo uvesti, ako ga v našem sicer tako bogatem maternem jeziku nismo po tradiciji pododovali in ga ne moremo zajeti iz naše žive govornice.

Gre torej zato, da najdemo in izberemo nov izraz, ki bo ustrezal duhu našega jezika in ki bo popolnoma točno ali vsaj približno vseboval pojem nemške besede.

Da temu ob pričujočem izrazu „lovska pravičnost“ ni tako, more občutiti in doumeti vsakdo, komur sta pomena nemške in slovenske besede znana ter jasno in ostro začrtana.

Ob daljnjem razmotrivanju tega vprašanja nam je treba seveda najprej pojasniti vsebino nemške besede „Weidgerechtigkeit“. Jezikovno je beseda spojenka iz: „Weid“ in „Gerechtigkeit“. Prvi del „Weid“ je po nemškem besedoslovju starodaven izraz z lovskega področja, ki se pojavlja v mnogih besedah lovske panoge, kakor „Weidwerk, Weidmann, Weidmesser“ itd. Zasedimo ga že v zapiskih starih lovskih cehov ali lovskih bratovščin. Po raziskovanjih dr. Coghoja²⁾ je koren tega lovskega strokovnega izraza srednjenemška (mhd) beseda „Weide“, paša, pašnik, in jo treba zategadelj pisati tudi z „ei“. Ta beseda je dobila v teku časa poleg prvotnega pomena paše in pašnika sekundaren pomen hoje na pašo, pohoda po hrano, zlasti pa pohoda na lov in ribolov. V tej zvezi je služila za podlago lovskemu strokovnemu izrazu „Weidwerk“ i. dr.

¹⁾ Weidgerecht pišejo Nemci po „Velikem Dudenu“, slovarju, ki so ga izdali sodobni filološki strokovnjaki, z „ei“. Tako pišeta tudi Brockhausov in Mayerjev veliki leksikon. Temu nasprotno pa najdeš v malem lovskem slovarju Alfreda Fritschija, ki je izšel šele 1937. leta pri Neumannu v Neudammu, zopet staro pisavo z „ai“: Waidmann, Waidgerechtigkeit.

²⁾ Dr. Cogho, Beiträge zur Geschichte u. Fortbildung der deutschen Weidmannssprache. (Dr. H. Fürst, Jagdlexikon, Paul Parey, Berlin 1904, pag. 864 in 868.)

Drugi del nemške besede „Gerechtigkeit“ ima tudi več raznih pomenov. Res je, da se krije vsebina te besede v navadni govornici predvsem z vsebino naše „pravičnosti“. Toda poleg tega pomeni ta nemška beseda še marsikaj drugega. Tako na primer znači v zvezi „Waldgerechtigkeit“ služnost, servitut, pravico na tujem gozdu; podobno je tudi z zvezo „Weidgerechtigkeit“, kjer torej „Gerechtigkeit“ pomeni nekaj povsem drugega kot naša beseda „pravica“ ali „pravičnost“.

Ker je po vsej priliki nastal samostalni „Weidgerechtigkeit“ sekundarno iz pridevnika „weidgerecht“, si hočemo zaradi boljšega razumevanja stvari vzeti pridevnik za izhodišče nadaljnjih razmotrivanj.

V starih nemških lovskih navodilih in priročnikih, ki so nosili večinoma ime „Lehrprinz“, naletimo že davno pred izrazom „weidgerecht“, na mnogo drugih podobno tvorjenih strokovnih izrazov, kakor n. pr. „hundgerecht, gewehrgerecht, hirschgerecht, fährten- u. holzgerecht“ itd. Uporaba pridevnika „gerecht“ v teh besedah dokazuje, da mu pač ne gre pomen naše besede „pravičen“, temveč da so ti pomeni popolnoma drugi in izrazilo različne vsebine.

Pred tvorbo „weidgerecht“ moremo v istih knjigah zaslediti tudi oblike kakor: weidmännisch, jagdgemäß, nach Weidmannsbrauch, nach weidmännischem Anstand in mnoge podobne. V tem smislu poje tudi Riesenthal o pravem in vzornem lovcu:

„Weidmännisch jagt, wie sichs gehört,
Den Schöpfer im Geschöpfe ehrt.“

Po analogiji zgoraj navedenih pridevnikov cehovske govornice in po oblikujočem se pojmu o vzornosti lovčevega značaja, se je potemtakem izoblikoval izraz „weidgerecht“. Zveze „der weidgerechte Jäger“ ali „der gerechte Weidmann“ so pa dale v nadaljnjem razvoju vsekakor povod za to, da je prišlo do tvorbe samostalnika „Weidgerechtigkeit“.

Na podlagi dosedanjega analitičnega razglabljanja se utegnemo vprašati, kateri izraz slovenskega besednega zaklada ustreza torej najboljše nemškemu pojmu „Weidgerechtigkeit“? Izven vsake dvojbe je pač, da je naša novinka „lovska pravičnost“ skovana po nemškem zgledu.

V ta namen moramo pravilno doumeti in spoznati vsebino pričujočega pojma. Za to pa je potrebnih nekaj predhodnih pojasnil.

Pojem nemške besede „Weidgerechtigkeit“ v smislu lovske znanosti je silno zapleten ter se da le težko točno in izčrpno opredeliti. Vsekakor, se tako mnogolike vsebine ne da stisniti v enooblično definicijo, marveč je treba pojem zaradi njegove abstraktnosti razčleniti in opisati.

Po sebi se razume, da pojem „weidgerecht“ tudi na Nemškem ni ostal od početka pa do danes iste vsebine. S spopolnjevanjem lovil in lovskih veščin, s poglobitvijo znanstvenega spoznavanja divjadi, zlasti njenega živčnega ustroja, ter ob razvoju sodobnega pojmovanja lovske časti in človečnosti sploh je vsebina te besede doživela mnogokatero spremembo in modifikacije, ki so končno dovedle šele do njenega današnjega pojma. Seveda pojem s tem še ni do kraja zgrajen, temveč je zmožen še nadaljnjega razvoja.

Današnji pomen „weidgerecht“ vsebuje lastnosti lovca, ki bi se dale opisati približno takole: obvladanje bitnega strokovnega znanja (lovske vede) in pravil lovske dostojnosti po sedanjem pojmu lovske časti in plemenitega srca.

Najnovejši nemški lovski slovar Alfreda Fritschija navaja za besedo sledečo pomensko razlago: „Izraz ne obsega samo znanja celokupne lovske vede z njenimi pomenljivostmi in šegami v najpopolnejši obliki, marveč zahteva tudi moža, ki iz dna svoje notranjosti občuti lovcu primerno miselnost in to izraža na tak način, da se v lovu nasproti divjadi in vohče vsemu živemu stvarstvu vede plemenito in dobrosrčno ter spoštuje v živilih bilja s podobno pravico do obstaja, kakor jo ima sam.“

Spričo tega morda ni več, da pokažemo na podobno besedo, ki so jo vsi sodobni svetovni jeziki sprejeli kot tujko iz angleščine, namreč na izraz „gentlemana“. Tudi pojem „gentlemanstva“ je prav tako zamolan kakor pojem „weidgerecht“, pomeni pa v glavnem popolnoma dostojnega človeka

v okviru človeške družabnosti. Lovec, ki je „weidgerecht“, predstavlja med lovci nekaj podobnega kot gentleman v uglajeni posvetni družbi.

Izraza, ki bi že danes vseboval ves obseg pojma „Weidgerechtigkeit“, v slovenščini nimamo. Gre za to, da lovci najdemo in si izberemo prikladno besedo, ki bi zadovoljivo podala pretežen del in vsaj najznačilnejše poleze tega zapletenega pojma. Dosedanja „lovska pravičnost“ temu nikakor ne ustreza ne samo, ker je nastala iz napačnega pojmovanja besede „Gerechtigkeit“, marveč tudi zavoljo tega, ker vnaša v besedo pojem pravice in pravičnosti, ki ga mednarodni izraz za to nima. To ni prav in nam je zategadelj v spoliko.

Neovrgljivo dokazujejo zgoraj omenjeni pridevniki „hirschgerecht“, „holzgerecht“ itd., da „gerecht“ v teh besedah nima popolnoma nič skupnega z našim slovenskim pridevnikom „pravičen“. Zato je smatrati smisel izraza „gerecht“ tudi v besedi „weidgerecht“ za: „recht, richtig, nach Weidmannsbrauch“, to se pravi: lovsko pravilno, lovsko uravnano, lovsko usmerjeno, lovsko sposobno, sploh tako, kakor je po lovskih šegah in navadah primerno.

Iz tega sledi, da tudi v samostalniku „Weidgerechtigkeit“ njen del „Gerechtigkeit“, ne more pomeniti po prostem prevodu naše „pravičnosti“, ampak le lovsko pravilnost, lovsko usmerjenost, lovsko vedenje po starih, spoštljivih lovskih običajih.

Meni se zdi, da bi se dal pričujoči pojem v duhu našega jezika najboljše in najprikladneje označiti z izrazi, kot so na primer: vedenje, kakor se spodobi lovcu; vedenje, kakor lovcu pritiče; dostojnost, kakor lovcu pristoji.

Za pridevnik „weidgerecht“ bi se mogli uvesti naši zloženi pridevniki: lovsko-pravilen, lovsko-primeren, lovsko-spodoben, lovsko-dostojen ali lovsko-pristojen, ki so pač vsi izvirnemu bližji nego dosedanja „lovsko-pravičen“.

Za samostalnik „Weidgerechtigkeit“ bi pa dosledno našim ugotovitvam najboljše služile besede: lovska pravilnost, lovska primernost, lovska spodobnost, lovska dostojnost ali lovska pristojnost.

Po mojem okusu bi bila najboljša beseda „lovska pristojnost“. Seveda ima beseda „pristojnost“ v slovenščini še drug pomen srbohrv. „nadležnosti“, kompetence, „Zuständigkeit“. Vendar navaja Wolf-Pleteršnikov Slovar pod besedo pristojen, na prvem mestu pomen entsprechend, schicklich, anständig, auf gebührende Art“ in pri besedi pristojnost, tudi na prvem mestu „Angemessenheit, Anständigkeit, Schicklichkeit“. Potemtakem izraža beseda „lovska pristojnost“ že po prvotnem pomenu besede približno to, kar hočemo povedati: „auf eine dem Jäger gebührende Art“.

Na podlagi teh ugotovitev bi imeli vsi zvesti člani zelene bratovščine predvsem dolžnost, da iz svojega strokovnega besednega zaklada izločimo korenito ponesrečeni izraz „lovska pravičnost“. Skovanka ni samo zgrešena glede na gol in napačen prevod nemškega vzornega izraza, temveč je tudi tako malo v skladu z duhom našega jezika, da Slovincu nestrokovnjaku niti približno ne predoči odgovarjajoče vsebine stvarnega pojma.

Zavedam se seveda, da s sprejemom in uvedbo izrazov „lovska dostojnost“ in „lovska pristojnost“, vprašanje še ni dokončno rešeno. Strokovnemu lovskemu pisanju in lovski govorici preostaja še dolgotrajna naloga, da nove, še medle izraze z živo rabo vsestransko zaokroži v smislu nemškega vzorca „Weidgerechtigkeit“, izraza z vsemi sodobnimi pripadajočimi prilastki, ter da jim sčasoma zobljuje notranji pomen, ki bo obsegal tudi marsikaj specifično slovenskega.

Upam pa, da sem načenši to vprašanje v javnosti, izpodbil upravičenost nadaljnji rabi povsem zgrešenega in nelepega izraza „lovska pravičnost“ ter dovolj razločno pokazal, zakaj ga je treba brez obotavljanja in odločno zavrniti ter zavreči.

Izraz „lovska pravičnost“ tako nepravilno dojema nemški pojem, ki mu je služil za izhodišče, ter tako slabo prija slovenščini, da ga mi lovci pač ne smemo več dalje uporabljati zlasti glede na našo ponosno zavest, da je lovsko slovstvo ohranilo doslej materinščini mnogo lepe domače frazeologije in ji obilno obogatilo izrazoslovje.

Ing. Vojko Koprivnik

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej str. 21!)

- bukov rilčkar** — bukova pipa, Buchenspringrübler, Orchestes fagi L.
- členonožci** — člankonošci, Gliederfüßler, Arthropoda.
- grmišče** (I/213, 237) — Beseda pomeni kraj (svet), kjer grmovje raste, ne pomeni pa gozda.
Grmastemu, manj vrednemu gozdu pravijo na Gorenjskem čmovje (čmovlje), čumovje (šumovje?). Zadnji pa nima nič skupnega z besedo šuma = gozd, ker alpski Slovenec „šume“ za gozd ne pozna. Pod besedo „šuma“ (čuma) v nekaterih krajih razumejo posebej še mlad, gost gozd. — [Šu]
- hikorijev les** = hikorijevina.
- hikorijevina** — hikorijevina, Hickoryholz.
- hrošči** — kornjaši, Käfer, Coleoptera.
- hrastov rilčkar** — hrastova pipa, Eichenspringrübler, Orchestes quercus L.
- jelkov rilčkar** — jelova pipa, Weisslannenrübler, Pissodes piceae Ill.
- jesenov rilčkar** — jasenova pipa, Eschenrüsselkäfer, Cionus fraxini Deg.
- jelšev les** = jelševina.
- jelšev rilčkar** — johova pipa, bunter Erlenrüsselkäfer, Cryptorrhynchus lapathi L.
- jelševina** — johovina, das Erlenholz.
- krožni robilnik** (I/46) — Ta izraz se mi zdi presplošen. Ne bojmo se nekaj opisati kakor v hrvaščini „kružna pila za krajčenje“. — [Šu]
- kostanjev les** = kostanjevina.
- kostanjevina** — kestenovina, das Kastanienholz.
- krožni robilnik** (I/46) — Beseda pomeni stroj za robljenje desk s krožnimi robilnimi žagami (das Besäumkreissägeblatt).
- lipov les** = lipovina.
- lipovina** — lipovina, das Lindenzholz.
- macesnov les** = macesnovina.
- macesnovina** — arišovina, das Lärchenholz.
- makiža** = grmišče. — [N]
- mali črni smrekov rilčkar** — mala crna pipa, kleiner schwarzer Rüsselkäfer, Otiorrhynchus ovatus L.
- mali rjavi borov rilčkar** — mala smeđa pipa, kleiner brauner Kiefernrübler, Pissodes notatus F.
- mali rjavi rilčkar** — mala smeđa pipa, der kleine braune Rüsselkäfer, Hylobius Pinastri Gyll.
- naplodna sečnja** (I/92) — Jeziku bi se bolj prilegla opisalna oblika sečnja na oplod ali za oplod. Z besedo **sekanje** na oplod je pa tudi že izraženo postopno redčenje, to je ponavljajoče se delo za naplojevanje. — [Šu]
- nizki gozd in panjevec** (I./69) — glej mojo opombo (I./213)! Uveden je že izraz **štorovec**. — [Šu]
- orehov les** = orehovina.
- orehovina** — orahovina, das Nußholz.
- ostrolistni javor** (I/115) — To drevo ima le ostro koničaste liste! Ali ne obstaja domač izraz med drvarji? — [Šu]
- ostrolistni javor** — Domači izraz je že zapisan (I/115). Ime mlečni javor prihaja od tod, ker imajo listni peclji mlečni sok.
- parobek** (Pl) = panj. — [N]
- rilčkarji** — pipe, Rüsselkäfer, Curculionidae.
- rjavi hrošč** — obični hrušt, gemeiner Maikäfer, Melolontha vulgaris L.
- smrekov smolni rilčkar** — Harzrüsselkäfer, Pissodes harcyniae Hbst.
- smrekovina** — smrekovina, omorikovina, das Fichtenholz.
- veliki črni rilčkar** — velika crna pipa, großer schwarzer Rüsselkäfer, Otiorrhynchus niger F.
- štor** (I/115) — Izraz bo ostal najbrže le v slovarju. — [Šu]
- žamati** (I/46) = robiti, krajčiti. — [Šu]
- trš** (I/213 in 237). — Če beseda trš prihaja od „trh“ potem pomeni trhlo (mrtvo) drevo, ki mu odpadajo že veje ali je že tudi samo palo. Ako je beseda od „trd“ (tršč), je v skladu s pomenom, ki ga ima zlasti na Gorenjskem. Iz tega korena je izraz „tršat“, trščat, ki pomeni krepko, široko, razmeroma nizko postavo. Po obeh izpeljankah bi „trš“ mogel šele v prenesenem pomenu služiti za „štor“, ker je ta lahko trhel ali pa grčav in trd. (Razlago za „trš“ glej I/237). — [Šu]
- žuželke** — kukci, zareznici, Insekten, Kerbtiere, Insecta, Hexapoda.

Lesna trgovina

Revizija zvišane blagovne tarife?

Časopisi poročajo, da so gospodarski krogi sprožili akcijo za sklicanje tarifnega odbora, ki naj preuči vprašanje revizije železniške blagovne tarife, ker le-ta ni bila zvišana niti na predlog tarifnega odbora niti na podlagi konzultiranja gospodarskih krogov. Prometno ministrstvo utemeljuje to zvišanje s potrebo novih investicij, med drugim z nabavo lokomotiv ter osebnih in tovornih vagonov za približno 500 milijonov dinarjev, ki bi se naj izvršila še letos.

Italijanski lesni uvozni monopol in nakup lesa v Jugoslaviji.

Znano je, da so v Italiji ustanovljene delniške družbe, ki imajo monopolne pravice za uvoz lesa. Te družbe bodo začele delovati že s 1. julijem in bodo razpolagale s kapitalom 25 milijonov lir. Italijanski uvozniki so bili že pozvani, da kupijo delnice, v razmerju s svojim uvozom. Za nakup delnic je bil prvotno določen rok do 6. marca, ki pa je bil naknadno podaljšan do 21. marca t. l., ker so uvozniki pokazali premalo zanimanja za delnice, s katerimi ne bodo mogli razpolagati po svoji volji.

Italijanski uvozniki si tudi še niso na jasnem, kako se bo razvijalo tako monopolizirano trgovanje in računajo, da bo poslovanje precej zapleteno, zlasti ker rabijo posamezne italijanske pokrajine kaj različen les. Zato mislijo nekateri, da ne bodo monopolizirana podjetja nakupovala lesa v Jugoslaviji in da bo ostala lesna trgovina z Jugoslavijo še vnaprej svobodna.

Madžarski izvoz lesa v Nemčijo?

S priključitvijo Podkarpatske Rusije je dobila Madžarska velike gozdne predele trdega lesa. Mnogi časopisi poročajo, da bo Madžarska v bližnji prihodnosti zamenjala znatne množine trdega lesa za nemške industrijske izdelke.

Seja Jugoslovansko-madžarskega gospodarskega odbora.

Po časopisnih vesteh bo v aprilu seja stalnega Jugoslovansko-madžarskega gospodarskega odbora. Upajmo, da bo prišlo na seji do sklepov, ki bodo omogočili večji razmah jugoslovanskega lesnega izvoza za Madžarsko.

Trgovska pogajanja med Jugoslavijo in Egiptom.

Zdi se, da je egiptovska vlada sprožila misel za trgovska pogajanja z Jugoslavijo, ki ji je ta pobuda v želji, da usmeri čim več izvoza v neklirinške države, nad vse dobrodošla.

Pospeševanje romunskega lesnega izvoza v Egipt.

Romunski uvozniki egiptovskega bombaža podpirajo romunski lesni izvoz v Egiptu in plačujejo v poseben fond 5% preko tečaja deviz. Iz tega fonda dobijo lesni izvozniki premije.

Lansko leto so uvozili v Egipt (v oklepajih so podatki za predlansko leto): Romunija 109 tisoč (136 tisoč), Švedska 52 tisoč (51 tisoč), Rusija 48 tisoč (90 tisoč), Jugoslavija 12 tisoč (33 tisoč), Finska 9 tisoč (28 tisoč), in Kanada 12 tisoč (0) m³ žaganega lesa.

Romunski lesni izvoz.

Izvoz v levantske države, zlasti v Palestino, se razvija zelo zadovoljivo. Največ se izvažata gradbeni in zabojni les; pri zabojnem lesu se trenutno čuti močna poljska konkurenca. Romunija se nadalje razmeroma uspešno pogaja za izboljšanje izvoza na Madžarsko in v Italijo, zlasti v Vzhodno italijansko Afriko. Vkljub temu, da je Romunija izvozna država, vendar ne more radi velikega izvoza v prejšnjih letih kriti lastne potrebe železniških pragov. Železniška uprava rabi 1.400.000 pragov, na domačem trgu pa jih more dobiti največ 600.000. Zaradi tega bo Romunija, kakor se pričakuje, pragove uvažala, in sicer v prvi vrsti iz Poljske.

Lesna trgovina Slovenije v marcu I. 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Državljanska vojska v Španiji je domala končana. Naši lesni gospodarstveniki menijo, da utegne konec španske vojske ugodno vplivati na našo lesno trgovino, ker bo nova Španija predvidoma potrebovala mnogo gradbenega materiala. Vsekakor pa je treba računati z zelo močno konkurenco nekaterih, drugih držav, zato je dolžnost naših merodajnih činiteljev, da našemu lesnemu trgu zagotovijo v Španiji tisto mesto, ki mu gre.

Nehote nas ta položaj spominja na podobno situacijo, v kateri je bilo naše gospodarstvo še pred nedavnim. Bilo je to takrat, ko se je vedelo, da se bo vojska v Abesiniji kmalu končala. Naše lesno gospodarstvo, ki je bilo tudi tedaj v zelo težavnem položaju, je s pričakovanjem zrla na to novo tržišče in upalo po vojni na čim večji razmah. V koliko so se takratne naše nade izpolnile, vemo, kakor se tudi dobro zavedamo, da so velike razlike med Abesinijo, deželo, ki jo je treba šele kolonizirati, in med Španijo, ki je že gosto naseljena.

Zadnji čas se je povečalo povpraševanje po netesanem lesu, vendar dosedanje cene ne zadovoljujejo, pač pa zaradi tega utegne vsaj nekoliko zaostati izdelovanje tesanega materiala. Zato smemo pričakovati, da se bodo dosedanje cene za tesan les, seveda če bo ostalo pri normalnem povpraševanju, ustavile na sedanji doseženi višini, zlasti še, ker zaloga blaga te vrste ni velika. Zaloge žaganega gradbenega materiala so sorazmerno nekoliko večje, vendar se je moglo zadnji čas opaziti, da je bilo mnogo tega blaga prodanega, in sicer v naših krajih predvsem v tuzemstvo, pa tudi na Madžarsko. Zavaljo tega naši lesni gospodarstveniki domnevajo, da tudi v cenah žaganega lesa v bližnji bodočnosti ne bo prišlo do znatnejših sprememb.

Glavna pomladna sezona še ni taka, kakršna bi morala biti glede na povpraševanje po materialu, čeprav smo že dospeli v koledarsko dobo, ko se po navadi lesna trgovina najbolj razmahne. Dosedanje neugodne vremenske prilike so brez dvoma nepovoljno vplivale na razvoj gradbene delavnosti; upajmo, da se bo ob ustaljenih vremenskih razmerah razširila tudi gradbena podjetnost in s tem tudi lesni trg. Najbližja bodočnost bo vsekakor jasno pokazala, kako se bo letošnji pomladni trg razvijal. Upajmo, da bolje ko doslej!

Mednarodni lesni trg.

Po raznih poročilih ni bilo stanje mednarodnega lesnega trga lansko leto ravno zadovoljivo; da celo v zadnjih treh mesecih niso bile izpolnjene pričakovane nade. Upati moremo, da bo letos bolje. Računa se, da bo trgovanje bolj živo, ker so lesne zaloge večidel porabljene in bo zaradi nove trgovske pogodbe med USA, Anglijo in Kanado zmanjšan pritisk kanadskega izvoza žaganega lesa v Evropo.

Povpraševanja iz inozemstva.

116 — Atene: les;	in nasvete, zlasti med svetovno razstavo v New Yorku;
155 — San Juan (Puerto Rico-Antili): les za vžigalice;	163 — Maasluies (Holandija): cilindrično žagane doge;
157 — Wormerveer (Holandija): bukovne palice;	166 — London: zobotrepci in obešalniki;
160 — Budimpešta: brusni kamen;	168 — Casablanca (Maroko): doge;
161 — New York City: tvrdka nudi svoje usluge jugoslovanskim interesentom in daje pojasnila	175 — London: hrastov mah.

Ponudbe iz tuzemstva.

- 36 — Domžale: 2000 m³ borovih hlo-
dov, dolgih 3 do 6 m in debe-
lih 20 do 50 cm;
38 — Ohrid: ptice roparice;
39 — Livno: sladkovodni raki in pol-
ži.

Pripomba: Interesenti naj se obr-
nejo za naslove na Zavod za pospe-
ševanje zunanje trgovine Beograd,
Ratnički dom. Pri vprašanju naj na-
pišejo zaporedno številko povpraše-
vanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za april 1939.

Finančni minister je določil za
april sledeče uradne tečaje, po
katerih se imajo izplačevati takse po
zakonu o taksah, sodne pristojbine
i. t. d.:

1 napoleonor	din	305'—
1 zlata turška lira	"	346'50
1 angleški funt	"	238'—
1 ameriški dolar	"	50'80
1 kanadski dolar	"	50'40
1 nemška marka	"	14'—
1 poljski zlot	"	8'30
1 belga	"	8'50
1 pengō	"	9'—
1 brazilijanski milrajs	"	2'65
1 egiptski funt	"	238'50
1 palestinski funt	"	238'—
1 urugvajski pezos	"	16'—
1 argentinski pezos	"	10'70

1 čilski pezos	din	1'36
1 turška papirnata lira	"	35'—
100 albanskih frankov	"	1635'—
100 francoskih frankov	"	134'60
100 švicarskih frankov	"	1142'50
100 italijanskih lir	"	233'—
100 holandskih goldinarjev	"	2700'—
100 bolgarskih levov	"	45'—
100 rumunskih lejev	"	33'50
100 danskih kron	"	1180'—
100 švedskih kron	"	1218'—
100 norveških kron	"	1180'—
100 španskih pezet	"	180'—
100 grških drahem	"	39'—
100 češkoslovaških kron	"	151'—
100 finskih mark	"	103'—
100 letonskih latov	"	788'—
100 iranskih rijalov	"	110'—

Tem tečajem je že prištet pri-
bitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska
revija, ki jo ureja univ. prof. dr.
Levaković in izdaja „Jugoslovan-
sko šumarsko udruženje“ v Za-
grebu, Vukotinovičeva 2, stane
100'— din letno.

GONILNE JERMENE iz Ia najboljše-
ga usnja za žage, mline in tovar-
ne ima v zalogi **Ivan Kravos**, Ma-
ribor, Aleksandrova c. 13.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškar-
na in trgovina z orožjem, **Mari-
bor, Slovenska ulica 18**. Zaloga
samokresov, avtomatičnih pištol,
lovskih pušk in vseh lovskih po-
trebščin. Lastna delavnica za po-
prava, izdelovanje novega orož-
ja, montaža daljnogledov i. t. d.

Prvovrstne in cenene lovske in šport-
ne srajce, izgotovljene pa tudi
po meri narejene, dobite v mod-
ni trgovini in izdelovalnici pe-
rila **IVAN BABIČ, Maribor,**
Gospiska ul. 24.

DRAŽBA SAMOLASTNIH LOVIŠČ
začasne državne uprave razlašče-
nih gozdov v Ljubljani. — 1.
Samolastno lovišče **Fridrihštajn**,
okraj Kočevje, ha 1012, in 2. sa-
molastno lovišče **Grajšica**, okraj
Črnomelj, ha 235, se oddata v
zakup za 5 let na dražbi 22.
aprila 1939 pri začasni državni
upravi v Ljubljani in pri gozdni
upravi razlaščenih gozdov Ko-
čevje.

DRAŽBA. — Začasna državna upra-
va razlaščenih gozdov v Ljublja-
ni proda na javni ustni dražbi,
dne 25. aprila 1939 v Rogatecu ca
4175 prm v režiji izdelanih **bu-
kovih drv** franco vagon Sv. Rok-
Lupinjak, Dobrovec in Rogatec.
Pogoji in pojasnila so na razpo-
lago pri gorjuji upravi v Ljublja-
ni, Cesta 29. oktobra, št. 24/I in
pri revirnem vodstvu razlaščenih
gozdov Log pri Rogatecu.

Problemi prekmurskega gozdarstva*)

Martin Potočnik (Murska Sobota)

V Slovenski Krajini med Rabo in Muro je nastalo po prevratu povsem novo politično in gospodarsko življenje. Trgovske poti, ki so vodile doslej le v madžarske pokrajine, so se začele usmerjati proti jugu k slovenskim in jugoslovanskim tržiščem. Izvažali so se predvsem živinorejski in poljedelski pridelki in le v manjših množinah tudi les kot proizvod gozdnih zemljišč. Na novo osnovani žagarski obrati so pomagali lesni trgovini do vedno večjega razmaha.

Toda doba ugodnih trgovskih poslov v letih 1926—1929. se je kmalu in naenkrat preokrenila. Cene so pri večini izvoznih pridelkov popustile in padle pod proizvodne stroške. Denarni promet in mednarodna trgovina sta zastala. Tudi v gozdovih je delo po večini počivalo. Le gozdni posestniki v goratih, pretežno gozdnatih predelih so izsekavali gozdove, da si ohranijo svoja gospodarstva.

Padeč cen je zadel tudi prekmursko lesno gospodarstvo, ki pa ga je preneslo brez večjih pretresljajev. Ostale gospodarske panoge, kot poljedelstvo, živinoreja, sadjarstvo in deloma tudi sezonsko delo so, čeprav s skromnimi donosi, pomagale ohraniti manjše neprezadolžene kmetije. Les se je sekal le za domače potrebe, tako da se je lesna glavnic v mnogih gozdovih nemoteno večala. Z letom 1936. so nastopili za trgovino in tudi za gozdne proizvode boljši časi. V Prekmurje so začeli prihajati trgovci, domači in tuji, ki so v medsebojni konkurenci lesu znatno dvignili cene. Hrast, jesen, črno jelšo, pa tudi vrbo in topol so zelo dobro plačevali.

Poslednja konjunktura za gozdne proizvode pa je našla mnoge kmečke posestnike v povsem drugem gospodarskem položaju, nego so bili leta 1929. Nekatere je medtem začela stiskati prezadolženost, ko njihovi sedanji dohodki niso bili več v nobenem razmerju z dolgovi izza prejšnjih dobrih časov. Odplačevanje dolgov in poravnavanje obveznosti je zastajalo ter se odlagalo na boljše čase. Dedne pogodbe z deleži v naravi so razdrobile in s tem oslabile marsikatero gospodarstvo in premnogo gozdno posestvo. Medtem sta propadli tudi veleposestvi Szarapy in Batthyany, kar je imelo za posledico, da so se začeli razsežni gozdni kompleksni parcelirati in prehajati v last kmečkih posestnikov.

Val tretje povojne konjunktura je zavel tudi v Prekmurje. V gozdovih se je začelo intenzivno izkoriščanje lesa, ki se je mogel takoj in ugodno prodati. Denarni obtok je polagoma normaliziral izčrpana gospodarstva.

Med gospodarskimi panogami prevladujeta v Prekmurju poljedelstvo in živinoreja. Poljedelstvo s travništvom proizvaja človeško oziroma živalsko prehrano, gozd daje steljo za živino, gnoj

* Napisano po izkušnjah pri okrajnem odboru za propagando gozdarstva v Murski Soboti.

za polje in je s svojim lesom steber vsemu gospodarstvu. Toda vkljub tej važnosti se z gozdom ne ravna kot z nujno gospodarsko panogo, temveč služi le za izkoriščanje lesa in stelje. Kot posledica lega se pojavlja predvsem poslabšanje gozdnih tal, počasnejša rast drevoja in splošno pešanje proizvodnje.

Prekmurje se deli v dve politični enoti: v murskosoboški okraj s 59.627 ha in lendavski okraj s 33.369 ha; skupna površina meri torej 92.996 ha. Po obliki terena se pokrajina precej ostro loči v ravninska dela „Ravensko“ in „Dolensko“ ter hribovito „Goričko“ z Lendavskimi goricami.

Ravnina je rodovitna naplavina na prodnato-peščeni podlagi. Tla so globoka in le tu in tam zaradi proda plitka ali zavoljo visoke podtalne vode tudi močvirnata. Pokrajino namakajo potoki in jarki, od katerih mnogi poleti usahnejo. Reka Mura obroblija s svojo nad 40 km dolgo vijugasto strugo ravnino ter tvori skupno s številnimi odtočki, rokavi in zalivi obsežno poplavno področje, ki ga obraščajo le redko zaraščeni gozdovi. Kjer Mura in večji potoki pogosto prestopajo svoje bregove, so zemljišča rodovitna in ugodna tudi za uspevanje gozdov.

Ravninske gozdove sestavljajo črna jelša, hrast, akacija, jesen, brest, gaber, vrba in topol. Kjer gozdov in drv občutno primanjkuje, se teži k odgoji onih drevesnih vrst, ki dajo čimprej in čim več kuriva. To ima za posledico, da se presnavljajo hrastovi gozdovi, mešani z jesenom, brestom in gabrom, v nizke jelševe ali akacijeve gozdiče.

Črna jelša je precej skromna drevesna vrsta, toda raste le na vlažnih in močvirnatih tleh. Raste hitro ter vzrastla iz semena doseže najugodnejšo tehnično uporabno vrednost med 50. in 60. letom, ko ima nad 30 cm prsnega premera. Tako blago je danes iskano in se tudi dobro plačuje. Toda, kot že omenjeno, se vzgajajo danes jelševi gozdovi največ v obliki nizkih gozdov. Postopek pri lakih gozdovih je v kratkem naslednji:

Iz sadik zrastel jelšev sestoj se med 25. in 30. letom konec zime pred mezgranjem nad zemljo poševno in gladko poseka. Tam, kjer nastopajo česte spomladanske poplave ali kjer v dnikah stoji spomladi voda precej visoko, se puste panji nekoliko višji, da jih voda ne uniči. Na matičnih panjih požene spomladi več obrastkov, od katerih jih 3 do 5 zraste v bodoča debela. Ti poganjki v začetku zelo hitro rasto v višino in debelino, toda prav tako naglo tudi opešajo, tako da sestoj med 15. in 25. letom gospodarsko dozori. Večina panjev požene še po drugem poseku dovolj krepkih poganjkov. Med njimi pa so nekateri panji že slabi in napol strohneli; te je treba izkrciti, praznine pa izpopolniti z močnimi sadikami. Po tretjem poseku zastarijo vsi panji, njihova obnovna moč je popolnoma izčrpana in nasad je treba v celoti obnoviti. Ako je zarast takega gozda dovoljna, ostanejo gozdna tla razmeroma dobro zasenčena in tudi rodovitna. Povprečni starostni prirastek v 25 letni obhodni dobi znaša 6 in več m³ na ha.

Druga drevesna vrsta, ki uspeva v mnogo rahlejših in bolj sušnih

zemljiščih v ravnini, je akacija. Dobro raste na globokih, rahlih, peščeno-ilovnatih rodovitnih tleh, kjer prenese tudi kratkotrajne poplave. Sajena na slabih, plitkih in prodnatih ali pa težkih močvirnatih tleh ne uspeva oziroma postaja rakava, suha v vrhovih in se slednjič popolnoma posuši.

Akacijevi gozdličji se osnujejo z zasaditvijo močnih enoletnih, iz semena odgojenih sadik, ki se posade v razdaljah 1,30 m do 1,50 m vrsta od vrste, v vrstah pa sadike v razmaku do 1,20 m. Drevesca rastejo močno v višino, se hitro sklenejo, toda krošnje jim kmalu postanejo redke in zato le slabo zasenčijo svoje rastišče. Pod akacijami raste predvsem trava, kopinje in drugi gozdni plevel. Rodovitnost gozdnih tal začne pešati posebno tam, kjer so ta že po svojem sestavu manj rodovitna. Periodične poplave jim ne škodujejo, temveč nasprotno zemljišča pognoje in jim tako ohranjajo rodovitnost. Mnogo površin, posebno ob Muri, je še danes na redko obraščeni s produktivno manj vrednimi gozdnimi vrstami, kakor: vrbo, belo jelšo, topolom in različnim grmovjem, ki bi jih mogla uspešno zamenjati akacija.

Nasade je v poplavnem območju zelo težko odgojiti, kajti vodne mase jih ne le poplavlajo, temveč sadike pripogibajo k tlom in jih zasipavajo z dračjem in muljem. Ozelenele rastline sicer ostanejo pod hladno vodo žive po več dni, vendar se končno le posuše, ako stoji voda predolgo, in zlasti še, če se povrh segreje. Akacija prenaša poplave mnogo slabše nego črna jelša, jesen in brest. Takoj, ko odteče voda, je potrebno kulture pregledati, sadike izravnati ter jih očistiti dračja in mulja. Z nekaj večjimi stroški in naporji bi se dali postopoma odgojiti v poplavnih področjih lepši in vrednejši gozdovi nego so danes.

Podobno jelši se tudi akacija zelo dobro pomlajuje iz panjev posekanega drevja. Ti poganjki zrastejo že v prvem letu zelo bujno in se zato le slabo prirastejo k maličnim panjem. Zaradi tega jih jesensko vetrovje in rani sneg mnogo polomita, še več pa odčesnela od starih panjev. Akacija tudi zelo dobro poganja iz plitkih korenin izkrčenega drevja. Zaradi tega je boljše, da se akacijev drevje izkrči s panji vred, ko da se samo poseka. Tako nastali pomladek zelo gosto obraste zemljišče.

V ravninskih gozdovih raste v manjših množinah tudi gaber, zlasti po vlažnih peščenih, ilovnatih in težjih glinastih zemljah. Pomlajuje se s semenom in poganjki posekanega drevja. Daje dobra drva in drobnejši gospodarski les. Gaber je zaželen v gozdovih predvsem zaradi tega, ker trajno zasenčuje in izboljšuje rodovitnost tal. Prenese zasenčenje akacije, bresta, hrasta in jesena ter preprečuje, da se pod temi vrstami ne razraste gozdni plevel. Majhne jase, ki nastanejo zaradi poškodb po vetru, snegu in zmrzali, se dado uspešno pomladiti edinole s senčnim gabrom. Z gabrom mešani sestoji so odpornejši proti različnim naravnim uimam. Preredčenja, s katerimi hočemo pospešiti razvitek zlahtnejšega drevja, se dado uspešno izvršiti le v tako mešanih sestojih.

Posestniki, ki imajo večje gozdne površine, kol so jim neob-

hodno potrebne za pridobivanje drv, pa naj goje v svojih gozdovih zlasti hrast, jesen, brest, mestoma tudi kanadski topol in črni oreh, kar bo dvignilo predvsem denarno vrednost njihovih gozdov.

Prekmurska ravan se začne proti severu in vzhodu polagoma v terasah spenjati in prehaja v gričasto Goričko, ki ga sestavlja manjše gričevje z najvišjim Rdečim bregom (414 m). Med tem gričevjem so mnoge rodovitne dolinice in kottlinice, ki se polagoma izgubljaajo v ravnini. Osnovna geološka podlaga gričevju so prodnate ali peščene plasti silikatnega kamenja in peska. Trden, zlepljen peščenec je le v okolici Grada, kjer je tudi edino nahajališče lomljenega kamna. Tla so po večini sušna, rahlo izprana, ponekod plitka ter siromašna hranilnih snovi, le zemlja v dolinicah odsojnih leg je globlja, težja in rodovitnejša.

Poleg neugodnih talnih razmer vpliva na rast rastlinstva tudi pokrajinsko podnebje. V splošnem prevladujejo sušne pomladi in poletja ter zime brez večje količine snega. Po podatkih meteorološke postaje v Rakičanu, ki leži na Ravenskem 170 m nad morjem, je bilo v desetletju 1929—1938 povprečno letno le 770 mm padavin, kar je proti hitremu izsuševanju gozdnih tal razmeroma malo. Najmanj padavin je bilo v letu 1932., in sicer samo 480 mm, največ pa leta 1937., namreč 1250 mm. Slične podnebne razmere vladaajo tudi na Goričkem. Povprečna letna toplota znaša 9,5° C, v poletnih mesecih od maja do avgusta pa 18° C. Vegetacijska doba je razmeroma dolga, toda zelo rade nastopajo pozne spomladanske in rane jesenske pezebe.

Kot prirodna in glavna drevesna vrsta v goričkih gozdovih je navadni bor, ki je zaradi svojih skromnih in vzgojno dobrih lastnosti popolnoma prevladal nad drugimi vrstami. Kakor velike temnozelenne krpe obraščajo ti gozdovi gričevje, ki se vanj vedno bolj zajedajo poljedelska zemljišča. Gozdovi se nahajajo mestoma tudi na takih rastiščih, ki se dado porabiti vsaj začasno tudi v poljedelske namene. Tako se v mnogih današnjih gozdovih še poznajo sledovi ogonov, kar priča, da so tu nekoč polja zamenjali gozdovi.

Poljedelstvo z obdelovanjem in gnojenjem zemlje je bilo še v pretekli dobi dokaj primitivno. Zaradi tega so posestniki kolobarili z gozdovi in s poljem. Ko so se njive izrodile, so jih opustili in si pripravili nove na sveže izkrčenih gozdnih zemljiščih. Tla so bila tu odpočita, rodovitna, tako da so poljedelski sadeži prva leta brez gnojenja zadovoljivo uspevali. Izčrpana, izprana in izorana zemljišča so pa prepustili naravi, da jih je zopet pomladila z gozdnimi rastlinami.

Z izkrčitvijo in obdelovanjem zemlje se je zatrlo vse gozdno rastlinstvo. Zato se je zapuščena njiva mogla zopet obrasti z vzgojno najmočnejšo drevesno vrsto, borom. Z gotovostjo pa moremo trditi, da je bila v prvotnih naravnih gozdovih sovladajoča drevesna vrsta tudi bukev. To nam potrjujejo mestoma še ohranjeni in mešani bukovi sestoji na tleh, ki se še niso obdelovala. Tako najdemo precej bukovja v mačkovskih, kančevskih, prosenjakovskih, domanjševskih in veleposestniških gozdovih. Bukev zahteva

mного boljša tla nego bor. Uspeva le na svežih humozno-peščenih in ilovnatih tleh z odsojno, hladnejšo lego. Tukajšnje podnebje sicer ustreza tem zahtevam, vendar more spomladanski in rani jesenski mraz bukovemu pomladku zelo škodovati. Ker mlade bukvice poženejo mnogo šopastih, pa plitko rastočih koreninic, jih dolgotrajne poletne suše lahko povsem izsušijo.

Glede hranilnih snovi v zemlji ima bukev podobno kot smreka večje zahteve od bora. Predvsem potrebuje mnogo apna, ki ga pa žal v goričkih zemljah zelo primanjkuje.

Bukev rodi seme šele s 50. ali 60. letom in se meni vsako 6. ali 7. leto, dočim se bor meni že od 30. leta in rodi v presledkih treh let. Borovega semenja je na posameznemu drevesu sorazmerno z bukviyo mnogo več; seme je tudi zelo lahko, tako da ga more veter prenašati tudi na večje razdalje. Bukvica je nasprotno težja in zato more zasemeniti le svojo neposredno okolico. Zaradi teh slabih vzgojnih lastnosti se bukev na opuščeni njivah in večjih goljavah ni mogla obdržati ali se ponovno naseliti.

Čisti borovi sestoji gospodarsko dozore med 80. in 100. letom, nakar se postopoma posekajo na golo. Golosek se očisti sečnih ostankov, nakar se poseka prepusti naravni zaploditvi. Ker so gozdovi že zelo razdrobljeni, često na prav majhne parcelice, med katerimi so redke s površino 1 ha, je uspeh naravne pomladitve po večini uspešen. Pri vsem tem, pa je uspeh seveda zagotovljen samo tedaj, ako je v bližini dovolj semenjakov in če so tla ugodna za kalitev semena.

Bor ne prenese nobenega zasenčenja; njegovi sestoji postanejo že v srednji starosti zelo redki in svetli. Svetloba gozdnim tlom škoduje. Gozdovi se gnoje z odpadlim listjem in suhljadjo. Razkranje in presnavljanje teh snovi vrše nam nevidne, mikroskopsko majhne bakterije in glivice. Za normalen in gozdovom koristen razkroj oziroma humifikacijo je potrebna predvsem senca, vlaga, zrak in toplota. Vsi ti činitelji pa nastopajo uspešno le takrat, če so tla dovolj zasenčena. Ker torej na zemljo pod čistimi borovimi sestoji prihaja preveč sonca, začne na njih rasti še drugo rastlinstvo, predvsem gozdni pleveli. Najprej se pojavijo ostre trave in vresje, nato na svežih tleh trnje, brinje, krhlika, mačkovina in iz panjev pognala črna jelša.

Kot že omenjeno, stavi drobno borovo seme neke pogoje za dobro kalitev, ki so pa na zapuščeni njivi mnogo ugodnejši nego na zaplevljeni poseki. Po poseki se plevel hitro razraste in jo sčasoma tudi popolnoma preraste. Spomladi, po naletu semenja, ga sicer mnogo vzkali, toda gozdni plevel pozneje rastlinice preraste in zaduši. To kaže, da naravno pomlajevanje ne more povsod dovolj dobro uspevati, zlasti ne tam, kjer se vsemu temu pridruži še gozdna paša.

Leto za letom se število živine večja, površine, določene za proizvodnjo krme, so pa stalno približno enake. Zaradi pomanjkanja krme izrabljajo zlasti mali posestniki gozdno pašo. To nam potrjuje tudi dejstvo, da kmetovalci z 2—3 ha zemlje rede po 2 do

3 glave živine. Recimo, da od tega odpade na senožeti 1 ha, ki more dati največ do 25 q suhe krme. Ako računamo, da potrebuje živinče poleg sveže krme dnevno le 8 kg sena, pride na 2 glavi dnevno že 16 kg krme. Potemtakem more posestnik prehraniti svojo živino le 156 dni, ves ostali čas pa jo preživlja z deteljo, plevelom iz njiv in vedno bolj tudi z gozdno pašo. Posebno radi popasejo poseke ob robovih gozdov in blizu vasi. Siromašni posestniki pasejo svojo živino v prvi vrsti le v starejših gozdovih, toda ob pregonu živine izkoristijo tudi poseke. Posebno je v navadi gozdna paša v krajih Otovci, Vidovci, Neradnovci in Gor. Petrovci, v ostalih vaseh pasejo manj. Zelo škoduje rana spomladanska paša, ko trave še niso odgnale, dočim je pomladek že ozelenel. Živina pomladek obgrize, izvije in obdragne. Da so pod takšnimi okoliščinami pomlajajoče poseke slabe, je umljivo.

Kljub temu pa se pojavljajo sčasoma med kravjimi prehodi vendarle skupinice borovega pomladka. Taka drevesca so sloka, staričava, rogovilasta in dajejo le slabo osnovo bodočemu gozdu. Posebno trpi bukov pomladek, ki zraste po obgrizu le v košate šope in koše, dokler se slednjič še ti popolnoma ne posušijo.

Naravno pomlajevanje bora je v splošnem najprimernejše in še posebno važno zaradi tega, da se poseke zasemene po semenu domačega bora. Zaradi tega je potrebno, da storimo vse, kar pospešuje naravno pomladitev. Predvsem je skrbeti, da bodo tla trajno dobro zasenčena in vsaj malo humozna. Spomladi, po izvršeni zimski sečnji, je treba pospraviti s posek vejevje, trske in skorje, zemljo z železnimi grabljami ali brano dobro prerahljati, vse staričavo drevje in grmovje ter iz starih panjev pognalo bukev in črno jelšo pa temeljito izkrčiti. Ako je poseka večja in če ni v bližini dovolj semenskega drevja, je treba pustiti po poseki več dobro razvitih borovih dreves za semenjake. Na posekah se ne sme pasti živina, opažene prekrške je javiti oblastvom. Če so tla že pred posekom drevja zapleveljena in izčrpana ter leže poseke ob poljedelskih zemljiščih, se ne sme čakati na slučajno naravno pomladitev, temveč je treba pogozditi poseko takoj z gozdnimi sadikami. Kot rečeno, bor ne prenese zasenčenja, kar je škodljivo za gozdna tla. Bukev nasprotno prenese največ sence in tudi trajno zasenčuje in izboljšuje gozdna tla. Ker bor raste v mladosti hitro, zgodaj preraste bukev, ki se medtem šele dobro pokaže iz tal. Bor ščiti bukev pred pozebo, sušo in živino. Po 25. letu se začno čistii borovi sestoji svetliti, v kronah postajajo vedno redkejši in razgaljena tla začno slabeti. Ako imamo mešane sestoje, se pod borovim drevjem nemoteno razrašča bukev, ki zasenči rastišča. V takih gozdovih se ne morejo prekomerno razmnožiti škodljive žuželke in tudi elementarne nezgode jim tako ne škodujejo. Rastišče je idealno izrabljeno in vsak svetlobni prostorček je izkoriščen le za lesno produkcijo. Žal, da najdemo danes take sestoje samo še v nekaterih veleposesniških gozdovih.

V čistih borovih sestojih, kjer se že sama po sebi slabšajo gozdna tla, ta proces pospešuje še grabljenje stelje. Polje potrebuje

gnoj, živina rastil, oboje pa daje predvsem gozd. Na Goričkem žitarice posebno v sušnih letih le slabo uspevajo in dajejo le malo slame, ki se v zimskih mesecih pomešano s senom porabi za krmo. Skupno je v območju Goričke 15.000 glav goveje živine in konjev. Ako vzamemo, da potrebuje ena glava dnevno 5 kg nastilja, se porabi letno 27.300 ton stelje. Na enem ha srednje dobrega gozda, se more nagrabititi približno 30 q listnate stelje. Iz tega sledi, da se vsako leto grabi stelja na 9.100 ha gozdne površine, in to tudi v mlajših sestojih. Izvzeti pa moramo nadarbinske, občinske, cerkvene in deloma veleposestniške gozdove. Kjer grabljajo vsako leto steljo, se tla prekrijejo z mahovi, težje zemlje postanejo nepropustne in tla, kakor pravimo, omrtvijo. Na takih fleh rada nastopa tudi rdeča borova gniloba.

(Konec prihodnjič.)

Predavanja o gozdarstvu

Ing. Viktor Novak (Ljubljana)

Pozimi, ko dela na polju počivajo, je največ časa, da si kmetovalec izpopolni svoje znanje bodisi iz knjig bodisi na šolah, tečajih ali predavanjih. Predavanja po radiu, ki se dandanes prenašajo lahko že v sleherno vas, nimajo še dovolj praktičnega učinka, ker so prejemni aparati za malega posestnika predragi. Mnogo bi se dalo doseči z zvočniki v društvih, na šolah in po javnih prostorih, ako bi krajevni činitelji opozorili sosede na strokovna predavanja in jih povabili na obisk. V nekaterih krajih se to dogaja, vendar so to le izjeme.

Zategadelj so naši gozdarji, ako hočejo dvigniti raven gozdnega gospodarstva, slej ko prej primorani, da zahajajo med male gozdne posestnike in jih s poljudno besedo in praktičnimi primeri opozarjajo na koristi, ki bi jih bilo mogoče doseči z umnejšim gospodarjenjem v gozdu. Na predavanjih stavijo navzoči poslušalci predavatelju lahko tudi različna vprašanja, na katera dobe takoj odgovore in pojasnila. Ravno v tem tiči velika prednost neposrednih predavanj pred predavanji po radiu.

Gozdarsko osebje občnih upravnih oblasti ima nalogo, da ob vsaki priložnosti, kadar koli se sestane z gozdnimi posestniki, navaja te k naprednejšemu gozdnemu gospodarstvu z nasveti in s praktičnim poukom. Poleg tega skuša gozdarsko osebje tudi pri vsakoletnih prireditvah dečjih dnevov za pogozdovanje s predavanji vzbuditi zanimanje za pravilno gozdarjenje. Nekateri okrajni gozdarski referenti vršijo tudi redna predavanja o gozdarstvu na kmetijskih šolah. Vse dosedanje delo pa še ne zadostuje in je premalo izdatno, da bi dvignilo gozdno gospodarstvo v taki meri, da bi se stanje naših gozdov izboljšalo in njih donos povečal. Zato prirejajo gozdarji okrajnih načelstev še posebna predavanja po posameznih krajih, v kolikor jim je to mogoče poleg drugih službenih dolžnosti.

Lansko leto (1938) je bilo v Sloveniji 58 takih predavanj.

Okrajni gozdarski referenti so predavali v 24, okrajni gozdarji (podšumarji) pa v 34 primerih. Januarja je bilo 7, februarja 38, marca 2, maja 1, julija 1 in novembra 2 predavanji. Predavanj se je udeležilo 3288 oseb, po večini malih kmetskih posestnikov in posestniških sinov.

V prvem trimesečju letošnjega leta (1939) je bilo prirejenih 52 predavanj o gozdarstvu. Okrajni gozdarski referenti so predavali v 32 primerih, okrajni gozdarji pa v 20. Januarja se je vršilo 11 predavanj, februarja 29, marca pa 12. Predavanjem je prisostvovalo 3194 poslušalcev. Od tega je bilo 170 učiteljev in učiteljic, katerim je na učiteljskem zborovanju v Pragerskem predaval ing. J. Miklavžič tudi propagandni film za pogozdovanje. Udeleženci drugih predavanj so bili po večini manjši gozdni posestniki.

Snov, o kateri se je razpravljalo na predavanjih, je obsegala poleg najpotrebnejših navedb o važnosti gozda in o zakonitih predpisih v splošnem, navodila o pomlajevanju gozdov, njih negi in vzgoji, varovanju pred poškodbami in urejanju gozdnega gospodarstva. Predavatelji so upoštevali posebno gozdne razmere v okolici kraja, koder so predavali, in se ozirali predvsem na stanje gozdov, ki so v posesti malega kmeta. Specialno so obravnavali še sledeča važna vprašanja: izbira drevesnih vrst, prednosti jelke pred smreko, pridobivanje gozdnih sadik in ravnanje z njimi, pravilno čiščenje, trebljenje in redčenje gozda, napačno prebiranje v mladih gozdovih, prekomerno steljarjenje, nepremišljeno kleščenje, smotrna izdelava lesa, način prodaje lesa, cene lesa, možnost dviga prirastka v gozdu, cenitev zaloge lesa v gozdu, trajno gospodarjenje, gozd in pašnik, zadruga, sodelovanje šole pri povzdigi gozdarske prosvete in dr.

Nekateri predavatelji (ing. C. Rihtar) so uporabljali pri svojih izvajanjih slike, letake, male zbirke hroščev in semen.

Predavanja o gozdarstvu bi se dala v marsikaterem oziru izboljšati in izpopolniti. Izkušnje zadnjih let uče, da je treba organizacijo predavanj skrbno pripraviti in pravočasno poskrbeti za zadostno zanimanje in obisk. Obnesla so se predavanja v okviru kmetijskih tečajev, nadalje predavanja, ki so jih podprli okrajni kmetijski odbori, in predavanja ob priliki učiteljskih zborovanj. Predavatelj mora skušati obravnavati za poslušalce najaktualnejše predmete. Živahno je zlasti predavanje v obliki pogovorov, vprašanj in odgovorov, kar priporoča ing. R. Zupančič. Da vzbudi predavatelj večjo pozornost in globlje razumevanje tvarine, naj uporablja nazorne pripomočke (slike, fotografije, zbirke). Udeležencem naj se po končanem predavanju razdele tiskovine z navodili za pravilno gospodarjenje z gozdom. Predavanja bi se gotovo tudi izboljšala, ko bi bilo gozdarsko osebje pri okrajnih načelstvih številnejše in manj obremenjeno z drugimi posli in ko bi bili javni krediti v te namene nekoliko izdatnejši, kot so bili do sedaj.*)

*) V javnosti so se že pojavile pritožbe, češ da se o gozdarstvu premalo predava.

Žaga in tovarna zabojev v Tržiču

Ing. Franc Sonnlichler (Tržič)

Današnji svetovni lesni trg zahteva, da so vsi različni lesni sortimenti absolutno točni in brezhibni, tako glede širine kot debeline in dolžine, pa tudi glede čistoče rezi same; gre včasih za milimetre; zato je razumljivo, da danes lesnega industrialca ne zadovoljujejo več stare, primitivno urejene žage, ki take precizne predelave lesa ne zmorejo; producent je tako prisiljen, da svoje žage tržnim zahtevam primerno preuredi, izboljša in modernizira. Važen in zelo merodajen činitelj pri tem so tudi proizvodjalni stroški. Naša lesna konjunktura je že nekaj let sem tako slaba, da omogoča podjetniku zgolj skromno življenje, domala brez vsakega, kaj šele normalnega zaslužka. To velja zlasti za lastnike gozdov, ki leže visoko v gorah, daleč od prometnih poti; tem se komaj spleča

Žaga in tovarna zabojev.
(Foto: F. Sonnlichler)

podiranje dreves in njih odprema do prve železniške tovarne postaje. Zato je seveda treba gledati pri nadaljnji obdelavi lesa, ki se izvrši na žagah, da gre ob primernih tehničnih pripravah čim manj lesa v izgubo in da se delo opravi ob čim manjših stroških.

Tudi naša žaga v Tržiču je bila do nedavna v prav slabem stanju, zlasti še, ko je ponoči 11. julija 1931 zgorela; tako smo bili prisiljeni, da smo za žaganje pripravljen okrogli les žagali začasno na stari, primitivno urejeni žagi pri Sv. Katarini. Razumljivo je, da smo pri zgraditvi nove žage stremeli za tem, da uporabimo vse nove tehnične pridobitve s tega področja; seveda v mejah danih okolnosti.

Dejstvo, da je v letih 1932—1933. vladala na lesnem trgu skoro popolna stagnacija in so strojne tovarne, ki se bavijo z izdelovanjem strojev za obdelavo in predelavo lesa, po večini počivale, nam je v toliko koristilo, da so se te tovarne tako glede cene kakor časa dobave izkazale izredno uslužne. Plačilni pogoji so bili tako ugodni, da so se nabavni stroški dali kriti s prihranki v produkciji. Nabavili smo stroje pri strojni tovarni G. Topham & Co., Dunaj, in z njo aliirani brnsko-königsberški tovarni strojev in začeli 1. 1933. z gradnjo moderne žage.

Pri naši žagi je bil najvažnejši problem vprašanje skladišča in privoza okroglega lesa k polnojarmenikom, ker je moral biti razpoložljivi prostor za okoli 2000 m³ okroglega lesa zaradi strogega sortiranja po debelini močno reduciran. Zato se je moral privoz tako urediti, da je pri tem šlo v izgubo razmeroma malo prostora in da se je oskrba jarmenikov lahko vršila v nepretrgani in zadostni meri.

To se je dalo v dani situaciji doseči le s pomočjo posebnega plavnika („ribnika za hlode“) in avtomatskega transporta okroglega lesa iz skladišča v plavnik in od tod zopet avtomatsko do jarmenika. Pri tem smo seveda upoštevali tudi veliko prednost, ki jo imajo taki plavniki v tem, da vsak hlood, ki plava po vodi, očistijo prahu, peska in druge nesnage ter omehčajo lesne plasti, ki so pod vplivom sonca, dežja itd. posebno otrdele, in seveda tako znatno prizanašajo zobem na žagi.

Vlačilnik za okrogli les.
(Foto: F. Sonnlichler)

Brusilnica.
(Foto: F. Sonnlichler)

V nordijskih državah upoštevajo te momente že dolga leta sem, tako da je tam težko dobiti večjo žago brez plavnika.

Pri naši žagi smo uredili 70 metrov dolg plavnik in transporter za okrogli les preko vsega skladišča okroglega lesa. Tako zastujeta na tem skladišču le dva delavca in pri plavniku eden, ne da bi pri tem privoz hloodov zaostajal, pa četudi se dela z največjim dnevnim delovnim časom; noben stroj ne stoji niti za trenutek zaradi prepočasnega dovajanja hloodov.

Žaga razpolaga z jarmenikom največje storilne sposobnosti, ki deluje s 310 turami in v 8 urah sežaga 60 do 80 m³ okroglega lesa, seveda pri enkratnem žaganju in ne pri dvakratnem (s prizmami). Drugi jarmenik dela z 250 turami in žaga v prvi vrsti prav debelo blago. Razen tega razpolaga žaga še z dvema avtomatskima robilnikoma s pomikom in transportnimi verigami, ki deske takoj iz jarmenika vzporedno ali stožčasto obrobata in krajnike neutegoma s posebno pripravo odpremita v klet, kjer jih cirkularke takoj skrajšajo na zaželeno dolžino, nakar padejo v podzemlje (sousterrain), tako da ti odpadki niso nikdar v napotje v pravem delovnem prostoru. Točno dolžino da deskam zopet dvojni čelilnik

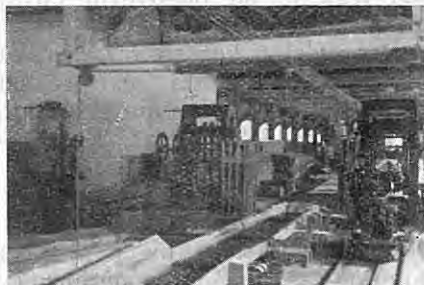
s premakljivim razmakom obeh krožnih žag, ki si s transportnimi verigami primakne deske in jih na obeh straneh istočasno avtomatično in čisto očeli.

Sedaj gre večina žaganega lesa v sušilnice, kjer se umelno posuši, tako da se lahko čim hitreje odpošlje — to velja zlasti za jesenske in zgodnje pomladanske mesece — in se čim več prihrani na voznini. Te priprave niso nič novega; večji obrati jih dan s skoro vsi uporabljajo.

Za izdelovanje zabojev je postavljena velika vertikalna cepilna tračna žaga, nadalje dva strojna skobelnika in več različnih krožnih žag in detajlnih strojev.

Seveda so vsi stroji opremljeni s krogličnimi in valjčnimi ležaji, ves obrat pa s pripravo za vsesavanje žagovine — sesalniki (ekshavstorji), kakor to danes obrtni predpisi zahtevajo za večji obrat.

Nadaljnja velika prednost našega obrata obstoji v tem, da se

Jarmenika v žagalnici.
(Foto: F. Sonnlichler)

Lopa za žagan les.
(Foto: F. Sonnlichler)

žage (listi), ki so 1,8 mm—2 mm debele, zaradi svoje kvalitete dado uporabiti tudi za debel les, ne da bi bilo treba v teku štirih ur žaganje prekiniti in liste zamenjati. Tako se je moči izogniti zamudnemu menjavanju žag, manjši proizvodnji blaga zaradi mirovanja strojev in preveliki izgubi lesa zaradi predebelih žag. Stevilke, ki bi nam pojasnjevale te prihranke, bi ne bile nikakor neznatne.

Taki mehanizirani obrati imajo tudi to znatno ugodnost, da pri obratovanju zahtevajo od delavca mnogo več previdnosti in pazljivosti kot pa fizične sile.

Naše podjetje uporablja deloma parno deloma električno pogonsko silo; parne stroje kurimo z žagovino, ki jo ekshavstorji prenesejo od lesnih strojev naravnost v kotlarnico. Pogonska sila je tako zelo poceni.

**Izkoriščajmo les v skladu z varstvom
in gojenjem gozdov!**

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

12. Kontrola čuvajskega revirja.

Gozdna uprava je dala gozdarju nalog, da v prisotnosti dveh gozdnih čuvajev izvrši kontrolo revirja tretjega gozdnega čuvaja. Pri pregledu posekanega drevja sta gozdna čuvaja vršila pregled vsak za sebe in iz velike daljave (tudi čez 1 km) javljala gozdarju najdene panje ali pa prinesla svoje rezultate napisane na koščku papirja. Gozdar je hodil skozi revir po lepši poti in je pisal zapisnik. Odgovorni tretji čuvaj ni mogel biti ves čas prisoten, ker ga je gozdar pošiljal v mesto po živež in je tako izgubil po ves dan. V končnem zapisniku o skupnem številu najdenih panjev so vsi štirje podpisali, da je bil pregled revirja izvršen v prisotnosti vseh treh čuvajev. Na podlagi tega je bil odgovorni čuvaj disciplinsko obsojen na leto dni nenapredovanja.

Sporočite mi, prosim, če je mogoča revizija, ker so v zapisniku neresnice in bi oba gozdna čuvaja potrdila, da sta res pregled vršila samostojno in ne v gozdarjevi prisotnosti. Zanima me tudi, v koliko se da v tem primeru sklicevati na § 397, odst. 2 kazenskega zakona.

S. L. H.

13. Prodaja stoječega lesa.

Nameravam prodati nekaj stoječega lesa (lesa na panju) in Vas prosim za nasvet, katere pogoje naj stavim v prodajno pogodbo.

I. K. Pohorje

14. Reambulacija meje.

Dobil sem nalog, določiti sporno mejo med dvema posestvoma in jo zakoličiti. Za pripomoček imam: načrt posestva, jeklen merski trak, transverzalno merilo in risarski pribor.

Do sedaj sem našel, da je blizu meje pot, ki se točno ujema s potjo, narisano v načrtu. Prosim Vas, da mi sporočite najenostavnejši postopek zakoličbe.

L. K. Maribor.

ODGOVORI

7. Gorljivost lesa.

Gorljivost lesa zavisi od njegove vrste, teže, zdravosti in kemizma (množina vode, ogljika, lignina, smole itd.). Pri isti vrsti lesa zavisi gorljivost od rastišča, pri enem drevesu pa od posameznih delov (panjevina, deblovina, vejevina in vrhovina). V raznih krajih namreč raste tudi ista vrsta drevja pod različnimi pogoji, ker se vsako rastišče nekoliko razlikuje drugo od drugega. Zato nimajo drva iz iste vrste lesa, pa iz raznih krajev in z različno manipulacijo popolnoma enakih tehniških in kemijskih lastnosti, ki delujejo na gorljivost. Tako je gorljivost drv iz raznih krajev različna.

Natančneje dobite Vaše vprašanje razloženo v knjigi: Dr. Alek-

9. Občutljivost drevja na slano.

Amerikanski jesen prenese razmeroma mnogo hujše mrazovje nego domači. Opazoval sem v gozdni drevesnici, da so enako razviti kalčni listi domačega (belega) jesena popolnoma pozebli, dočim so ostali pri amerikanskem jesenu nepoškodovani. Na Belju, kjer goje to drevesno vrsto v večjem obsegu, mu slana, ki je nastopila spomladi leta 1935. naravnost katastrofalno, ni škodovala. Nekoliko so sicer trpeli poedini lističi, vendar so se kmalu obnovili. Amerikanski jesen cveti šele po listanju, dočim naš domači že pred listanjem. Zavoljo tega semeni redno brez ozira na eventualne pozebe. Tudi na deblih ni opaziti nobenih poškodb po zmrzlinah. Toda kljub tem dobrim vzgojnim lastnostim pa vendarle te vrste ne kaže pri nas preveč gojiti, ker oblikuje mnogo slabša debela nego naš domači jesen.

Martin Potočnik

11. Izmera okroglega in tesanega lesa.

Vaše vprašanje je kaj nedoločno in zamotano. Jasneje bi Vam lahko odgovorili, ko bi nam bilo znano, v kak namen naj Vam služi odgovor.

Domnevamo, da Vam gre za ugotovitev kubične vsebine okroglega lesa na podlagi izmere tramov, ki so bili iz tega lesa stesani. Zvedeli bi radi v ta namen, ali je „pravilno in vseeno“, če zmerite okrogel les, ki ga nameravate obtesati, v sredini dolžine posameznega kosa, ali pa da zmerite obtesan les, ki ste ga dobili iz okroglega, na debelem koncu, oboje z namenom, da ugotovite kubično vsebino (za prodajo namenjenega) obtesanega lesa. Povedali nam niste, kako mislite iz teh izmer izračunati kubično vsebino.

Če merite okrogel (valjast) les v sredini njegove dolžine oziroma, če je kos zelo korenast in pri tem še dolg, v odsekih, tedaj dobite s pomočjo kubičnih tablic za okrogel les kubično vsebino takega kosa lesa in to za vsako poljubno dolžino.

Če merite stranice na štiri robove obtesanega kosa lesa na „debelem koncu“ (pri odritku), tedaj si lahko izračunate, če je les temu primerno obtesan, kubično vsebino enako kakor pri okroglem lesu s pomočjo kubičnih tablic ali pa po preprostemu računu, prav tako za vsako poljubno dolžino.

Kakor vidite, dobite pri merjenju okroglega lesa vsebino okroglega (valjastega) kosa, pri merjenju tesanega lesa pa vsebino tesanega kosa, kar je sicer čisto naravno, seveda pod pogojem, da izmere računsko pravilno uporabite.

Ni ne le samo „vseeno“, če merite okrogel les na nekem določenem mestu, na pr. v sredini, ali stranice na tesanem lesu, izdelanem iz tega okroglega lesa, na „debelem koncu“ (pri odritku) z namenom, da doženete vsebino obtesanega lesa, marveč je v prvem primeru načelno, v drugem pa po običajnicah (uzancah) nepravilno.

Vprašanje ste stavili najbrže zaradi nekega določenega povoda, ki ga slutimo, namreč, kako bi se dala izvesti kubikacija tesa-nega lesa z merjenjem na okroglem (valjastem) lesu, iz katerega so bili trami stesani.

V pojasnilo Vam navajamo sledeče:

Med kubično vsebino okroglega lesa in med kubično vsebino iz okroglega lesa po gotovih običajnicah (uzancah) stesanimi trami obstoji neko računsko sorazmerje. Če nam je znana kubična vsebina kake količine okroglega lesa raznih izmer, nam je mogoče s pomočjo tega sorazmerja sklepati na kubično vsebino tramov, ki bi se dali izdelati iz njega.

Pa tudi med kubično vsebino stoječega drevja in med kubično vsebino tramov, ki bi se dali iz stoječega lesa najkoristneje (po določenih običajnicah) iztesati, poznamo zanesljivo tako razmerje. To slednje uporabljajo zlasti svojega posla vešči tesači in trgovci z lesom, ki kupujejo stoječe gozdove za tramarijo. Nenadkriljiv v tem oziru je bil pokojni Kunstelj iz Vrhnike. Za posestnike gozdov bi bilo često zelo koristno, ko bi se pri tej stvari malo bolj spoznali, kakor je to običajno. Pri kupčijah „na čez“ je to neobhodno potrebno.

Natančnost tega postopka zavisi od cele vrste činiteljev, ki so v vsakem posameznem primeru razvrščeni glede svoje vplivnosti na pravilen izsledek različno. K spoznanju in pravilnemu vrednotenju teh činiteljev vodi vztrajna vaja in proučevanje, posebno pa primerjava izsledkov, pridobljenih na ta način, z izsledki, ki izvirajo iz neposrednih meritev. Dosti ljudi ima, četudi so navadnega računarstva manj vešči, za to ocenjevanje izrazito razvit opazovalni čut, ki jim omogoča, da vse upoštevljive činitelje zajmejo na mah po njihovi pravilni vrednosti ter jih z uspehom vklenejo v svojo svojstveno računarsko miselnost.

Za široko trgovino s tesanim lesom, ki se izvaja po načelih obstoječih, navadno molče pripoznanih običajnic (uzanc), tu obravnavani način kubiranja tesanega lesa ni primeren. Med trgovci in posestniki gozdov pa se pogostoma uporablja v precenitvene in kontrolne namene. Učbeniki o lesomerstvu ga omenjajo bolj ob strani, običajno zaradi tega, ker jim zanj nedostaja izkustvenega gradiva.

Tudi uporaba zamenoma (recipročno), to je sklepanje na kubično vsebino okroglega lesa iz obtesanega lesa, na pr. pri kaki pravdi, se je že z uspehom uveljavila. Tak posel pa je bolje pre-pustiti izvežbanemu strokovnjaku, ki ume prijeti zadevo na pravem koncu, kakor pa se opirati na navidezno enostavna navodila, ki utegnejo veljati le slučajno v posameznih, izjemnih primerih.

(Pripominjam, da spada z Vašim vprašanjem načeta zadeva med one zanimive pojave, ki nam prtlajeno razodevajo, kako si je pre-prost, od narave nadarjen človek, ki mu ni bilo mogoče, da pristopi k luči učenosti, često po svoje pomagal do spoznanja in njegovih pripomočkov, ki so sicer na prvi pogled pridržani samo učenemu svetu.)

Josip Goederer

Sodobna vprašanja

Gozdne kmetije so letos dobile zaščito!

Veliko denarno korist in moralno zadoščenje je prinesla kmečkim gozdnim posestnikom sprememba čl. 2. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov z dne 25. septembra 1936 in določila z dne 23. decembra 1937.

Ta člen so kritizirali posamezniki, časopisi in organizacije. Nevzdržnost in nepravilnost njegovih predpisov sta poudarjala zlasti banski svet in Kmetijska zbornica, ki sta zahtevala z vso odločnostjo njegovo spremembo. Škodo zaradi tega člena je trpelo več sto kmetijskih družin, katerih posestva niso imela zaščite po imenovani uredbi.

V boj za spremembo uredbe je posegel tudi Gozdarski vestnik, ki je prinesel stvarno obrazložen članek šefa gozdarskega odseka ing. Antona Šivica s predlogom, da se naj členu 2. doda besedilo: „Gozdovi se štejejo tudi za zemljo, sposobno za obdelovanje, toda tako, da se šteje 8 ha gozda za 1 ha orne zemlje. Gorski pašniki se ne štejejo v orno zemljo.“ (Gozdarski vestnik 1938., str. 62 in 63.)

Ta predlog je nato stavil ing. Stanko Sotošek na III. zasedanju sveta Kmetijske zbornice, dne 1. junija 1938. Predlog je bil soglasno sprejet in predložen kmetijskemu ministrstvu. Pozitivno in pravilno usmerjena borba je uspela; po zaslugi zbornice in njenih zastopnikov v parlamentu je bil 2. čl. uredbe spremenjen s § 126. finančnega zakona za l. 1939/40., ki se glasi: „Na koncu prvega stavka odst. 1, člena 2. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov se namesto pike postavlja vejica in se dodaje: „pri čemer se 8 ha gozda šteje za 1 ha ornega zemljišča.“ (Službeni list 1939/34.)

Po vseh spremembah se 1. odstavek 2. člena uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov glasi: „Po tej uredbi se smatra za kmeta tista fizična oseba, ki ji je kmetijstvo glavni poklic, ki obdeluje zemljo sama ali s člani svoje rodbine, po potrebi pa tudi z najeto delovno močjo, ki izvirajo od nje obdavčeni dohodki pretežno iz kmetijstva (poljedelstva, vinogradništva, sadjarstva, vrtnarstva, živinoreje in pod.), ki pa nje posestvo ne presega površine 50 ha orne (za obdelovanje sposobne) zemlje. Za rodbinsko zadrugo se smatra tista rodbinska zajednica, kjer sorodniki po krvi ali posvojitvi živijo in delajo v skupnosti in ki ima najmanj tri moške člane.

Gozdovi se štejejo za zemljo, sposobno za obdelovanje, pri čemer se 8 ha gozda šteje za 1 ha ornega zemljišča.“

Vsi prizadeti kmetje iz gozdnih krajev smo hvaležni vsem, ki so delovali v našo korist in nam rešili veliko imetje. Upam tudi, da mi ne bo nikdo zameril moje misli, da smo namreč vsi prizadeti brez izjeme moralno dolžni, naročiti se na Gozdarski vestnik, ki vedno in povsod odločno zastopa zlasti interese malega gozdnega posestnika.

F. K. Prevalje

Druga propagandna vožnja motornih vozil na domača goriva v Jugoslaviji bo vodila večinoma po Sloveniji.

Pripravljalni banovinski odbor za propagando domačih pogonskih goriv v Ljubljani se je dogovoril z osrednjim odborom v Beogradu, da se letos priredi II. propagandna vožnja motornih vozil na domača goriva. Po časopisnih vesteh bo ta vožnja od 9. do 14. junija t. l. na poti Zagreb—Podsused—Krapinske Toplice—Rogatec—Ptuj—Maribor—Celje—Ljubljana—Kranj—Tržič—Begunje—Bled—Ljubljana—Kočevje—Sušak—Zagreb. Ob tej priliki bodo med drugim v Ljubljani priložnostna predavanja v prostorih avtokluba.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Iz proračuna izdatkov in dohodkov dravske banovine
za leto 1939/1940.

Stvarni izdatki za gozdarstvo:

izpopolnitev gozdnih drevesnic in podpore za drevesnice okrajnih kmetijskih odborov	3.000 [—]
podpore in stroški za pogozdovanje slaborodnih zemljišč, za dobavo in oddajo gozdnih sadik siromašnim osebam, dečji dnevi, diplome itd.	60.000 [—]
za pogozdovanje Krasa	30.000 [—]
za gozdarsko prosveto	15.000 [—]
za gozdarsko statistiko	5.000 [—]
podpiranje lovstva	5.000 [—]
prispevek k oskrbnini siromašnih gojencev gozdarske šole v Mariboru	35.000 [—]
skupno	153.000 [—]

Stvarni izdatki za urejanje hudournikov:

prispevek za urejanje hudournikov:	
vzdrževanje in izpopolnjevanje hudourniških zgradb, njih nadziranje in čuvanje (potni stroški, dnevnice in mezde, material, orodje itd.)	300.000 [—]
študij in izdelava načrtov (predhodna dela, vodoppravne razprave, potni stroški, razne potreščine itd.)	35.000 [—]
nadaljevanje začelih del in nova dela (orodje, mezde, material, potnine itd.)	270.000 [—]
nujna dela ob hudourniških poplavih in dela za njih preprečevanje (orodje, mezde, material, potnine itd.)	120.000 [—]
nabava in popravilo tehničnih instrumentov, risalnih in tehničnih pripomočkov	10.000 [—]
strokovno izpopolnjevanje hudourniškega osebja	5.000 [—]
skupaj	740.000 [—]

Stvarni izdatki nižje gozdarske šole v Mariboru:

potni stroški in ekskurzije	7.000 [—]
upravni in režijski stroški:	
pisarniški stroški, knjige itd.	6.000 [—]
kurjava, razsvetljava itd.	46.500 [—]
učila, zbirke, inventar	6.000 [—]
stroški internata	105.000 [—]
stroški tečajev	4.000 [—]
razni izdatki	1.000 [—]
skupaj	175.500 [—]

Stvarni izdatki komisije za agrarne operacije:

upravni in režijski stroški:	
nabava in popravilo tehničnih instrumentov, risalnih in tehničnih pripomočkov, tiskovin itd.	28.000 [—]
kmetijske razstave, nabava strokovnih knjig, planšarski tečaji, študijska potovanja itd.	5.000 [—]
stroški za publikacije o komasacijah, uredbah itd.	10.000 [—]
režijski stroški	20.000 [—]
študije in projekti za uredbe in melioracije skupnih zemljišč (terensko in pisarniško delo, mezde, potnine itd.)	6.000 [—]
stroški za komasacije (terensko in pisarniško delo, potnine, material itd.)	35.000 [—]
prispevki za melioracije agrarnih operacij	270.000 [—]
skupaj	374.000 [—]

Važna odločba o sestavljanju urejevalnih načrtov.

Ministrstvo za gozdove in rudnike je izdalo dne 24. aprila 1939 pod št. 651/39 sledečo odločbo:

Upravitelji nedržavnih gozdov, ki imajo osebno kvalifikacijo, predpisano v § 58. oziroma § 132. zakona o gozdovih, so pooblašteni brez ozira na predpise zakona o pooblaščenih inženirjih, da sestavljajo urejevalne elaborate, predloge za sečnjo in vzgojo za gozdno posestvo, kjer so nameščeni kot stalni upravitelji.

Ako pa hočejo ti kvalificirani gozdarski upravitelji taka dela izvrševati tudi za ostala gozdna posestva, kjer niso nameščeni kot stalni upravitelji, tedaj morajo imeti pooblastilo, predpisano v zakonu o pooblaščenih inženirjih.

Ugodnostna tarifa za blago vsake vrste.

Od Jesenic — državne meje se plača od 18. aprila naprej za 100 kg: do Beograda 8 tisoč par za najmanj 5 tisoč kg, 7 tisoč 5 sto par za najmanj 10 tisoč kg in 7 tisoč 3 sto par za najmanj 5 tisoč kg; do Novega Sada 6 tisoč 5 sto par za najmanj 5 tisoč kg, 6 tisoč 2 sto par za najmanj 10 tisoč kg in 6 tisoč 1 sto par za najmanj 15 tisoč kg.

Ugodnostna tarifa za izvoz jelkovega jamskega lesa.

Prevoznina za izvoz borovega, hrastovega in smrekovega jamskega lesa se plačuje po 21. razredu. Od 7. marca t. l. velja ta znižana tarifa tudi za jelkov jamski les.

Ugodnostna tarifa za izvoz žaganega lesa.

Za izvoz žaganega lesa od Banjaluke — predmestje do Subotice — državna meja velja od 1. aprila 1939 do 31. decembra 1939 nova znižana tarifa.

Italijanska ugodnostna uvozna tarifa.

Italijanske železnice so objavile sledečo ugodnostno tarifo za uvoz celuloze čez postaje Brennero, San Candido in Tarvisio, in sicer: do 100 km 0,36 lir, od 101 do 200 km 0,32 lir, od 201 do 400 km 0,30 lir, od 401 do 600 km 0,26 lir in čez 600 km 0,24 lir za sto kg z vračunano dodatno voznino. Tarifa velja s kartiranjem od 1. januarja 1939 do 31. decembra 1939.

Francoski uvozni kontingent celuloznega lesa.

V Službenih novinah je objavljen kontingent za uvoz celuloznega lesa v letu 1939. iz tar. št. 1135 bis. Kontingent je za 10 odst. manjši od lanskega normalnega; specialni kontingent pa znaša 30 odst. normalnega kontingenta.

Nove švicarske uzance za žagan les.

V zadnjem času so dobile veljavno moč nove švicarske trgovske uzance za žagan les. Predpisi teh uzanc veljajo za vse švicarske tvrdke, ki uvažajo katere koli vrste žagan les.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1939.)

Navodilo za izvrševanje uredbe o ureditvi samoupravnih (občinskih in banovinskih) doklad za zemljišča agrarnih subjektov in o ureditvi davčnega in dopolnilno-taksnega dolga tistih občin, ki bodo s to ureditvijo oškodovane. (63/11)

Odločba o uradnem priznanju razstave veleseljmov v Ljubljani. (68/12)

Seznam predmetov, ki se morejo uvažati iz neklirinških držav samo z odobritvijo Narodne banke. (72/12)

Telefonski promet z Nemčijo. (73/12)

Dopisi

SEJA ŠIRŠEGA BANOVINSKEGA ODBORA ZA PROPAGANDO GOZDARSTVA V LJUBLJANI.

Dne 28. februarja t. l. se je vršila v prostorih ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja seja širšega banovinskega odbora za propagando gozdarstva v Ljubljani. Seja so se po svojih zastopnikih udeležile oblasti, ustanove in društva, ki sestavljajo odbor, in sicer: banska uprava (gozdarski odsek, odsek za urejevanje hudournikov, kmetijski oddelek, prosvetni oddelek, tehnični oddelek, socialni oddelek), štab dravske divizijske oblasti, direkcija šum v Ljubljani, začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, direkcija državnih železnic v Ljubljani, Kmetijska zbornica v Ljubljani, ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja, Zveza fantovskih odsekov v Ljubljani, Združenje jugoslovanskega učiteljstva - sekcija Ljubljana, Zveza za tujski promet v Ljubljani, Rdeči križ kralj. Jugoslavije - dravski banovinski odbor, Zveza lovskih društev v Ljubljani, Zadruga zveza v Ljubljani, Zveza slovenskih zadrug, Slovensko planinsko društvo in Zavod za pridobivanje in prodajo gozdnih semen v Mengešu.

Na seji je predsednik odbora ing. Franjo Ševnik poročal o delu odbora v preteklem poslovnem letu. Po njegovem poročilu je imel ožji (delovni) odbor v preteklem poslovnem letu pet sej. Delo banovinskega odbora je bilo v tem — prvem — poslovnem letu osredotočeno na ustanavljanje okrajnih odborov in občinskih pododborov, na preskrbo materialnih sredstev za delovanje odbora ter na ureditev notranjega poslovanja odborov. Okrajni odbori so bili ustanovljeni v vseh okrajih, občinski pododbori pa le v nekaterih krajih. Za okraja Brežice in Krško je bil ustanovljen le en odbor s sedežem v Krškem; istotako tudi za okraja Maribor desni breg in Maribor levi breg s sedežem v Mariboru desni breg. Pri 25 okrajih v dravski banovini je torej 23 okrajnih odborov za propagando gozdarstva. Nekateri okrajni odbori so že v prvem letu svojega obstoja pokazali veliko

aktivnost in dosegli prav lepe uspehe. V tem pogledu se je zlasti odlikoval okrajni odbor v Celju, ki je priredil več predavanj učiteljem, gozdovnikom, skavtom in vojakom in k pogozdovalnim delom pritegnil tudi skavte, gozdovnike in vojaštvo. Tako banovinski odbor kakor tudi okrajni odbori so se morali v prvem letu svojega obstoja boriti z materialnimi težkočami. Za denarno podporo se je odbor obrnil na bansko upravo, razne javne ustanove ter denarne zavode. Podporo je dodelila le banska uprava, ki je iz fonda za pogozdovanje določila za potrebe propagandnih odborov 20.000 din, ki so se razdelili med vse odbore. Notranje poslovanje odborov za propagando gozdarstva ureja poslovnik iz leta 1937. V zadnjem času je bila sprožena akcija, da se ta poslovnik spremeni oziroma dopolni. V ta namen je banovinski odbor povabil okrajne odbore, da stavijo konkretne predloge za spremembo oziroma dopolnitev tega poslovnika in jim dal za to potrebna načelna navodila. Za tukajšnje razmere je poslovnik nepopoln v toliko, ker vsebuje v glavnem le določila o pospeševanju pogozdovanja, ne vsbuje pa potrebnih določil za druga udejstvovanja na torišču gozdnega gospodarstva, ki so za tukajšnje razmere načelne važnosti. Za čim uspešnejše publiciranje propagande je bilo sklenjeno, da se strokovni gozdarski list vsestransko podpre in da postane ta list oficialno glasilo odborov za propagando gozdarstva. Za delovanje propagandnih odborov sta pokazala velik interes zlasti Rdeči križ in vojaška oblast, ki z velikim razumevanjem spremljajo in podpirajo akcijo teh odborov.

Po poročilu predsednika je ing. Viktor Novak podal tajniško poročilo. Po njegovem poročilu je bil banovinski odbor v stalnem stiku z osrednjim (zemaljskim) odborom za propagando gozdarstva v Beogradu, s tukajšnjimi okrajnimi odbori in z bansko upravo v Ljubljani. Za takse in poštne olajšave se je odbor obrnil na osrednji odbor v Beogradu, ki pa je izposloval le takse olajšave.

Po poročilu predsednika in tajnika je bil iz vrst zastopnikov oblasti, ustanov in društev izvoljen sledeči novi ožji (delovni) odbor: predsednik Saša Stare; podpredsedniki ing. Janko Urbas, kap. Mihajlo Mitič in dr. Viljem Krejči; tajnik ing. Dinko Cerjak; odborniki ing. Viktor Novak, ing. Alojzij Funkl, ing. Franjo Sevnik, Janez Strcin, dr. Anton Mrak in Vinko Gregorič; zastopnik direkcije drž. železnice, ki ga imenuje direktorja.

Banovinski odbor za propagando gozdarstva v Ljubljani.

ČETRTA ODBOROVA SEJA LJUBLJANSKE PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKEGA GOZDARSKEGA ZDRUŽENJA.

Dne 17. marca t. l. se je vršila v društvenih prostorih v Ljubljani četrta odborova seja ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja. Na seji je odbor med drugimi razpravljal o gozdarskem muzeju, o lesnih in gozdnih zadrugah ter o osnutku novih ljubljanskih uzanc za trgovanje z lesom.

Glede gozdarskega muzeja je odbor sklenil, da si predsednik in tajnik podružnice ter član odbora ing. Mirko Sušteršič ogledajo prostore za gozdarski muzej v mariborskem gradu in se zaradi gozdarskega muzeja osebno dogovore z ravnateljem mariborskega muzeja.

Večji del seje je bil posvečen razpravi o lesnih in gozdnih zadrugah.

Pri tej razpravi se je poudarjalo, da manjši, kmečki gozdni posestniki prodajajo les po cenah, ki nikakor ne odgovarjajo vrednosti lesa. Vzrok temu, za gozdno gospodarstvo škodljivemu pojavu je zlasti pomanjkanje organizacije lesne trgovine, drago posredovanje med lesnim producentom in konzumentom, pomanjkljivost v izdelavi in predelavi lesa, neenotnost lesnih izdelkov, medsebojna konkurenca gozdnih posestnikov itd. Pri razpravi se je tudi poudarjalo, da so kmečki gozdovi, ki sestavljajo pretežni del slovenskih gozdov, brez strokovne uprave. Posledica tega je, da pada donos teh gozdov in da ti gozdovi daleč zaostajajo za dobro upravljanimi veleposestniškimi in državnimi gozdovi. Te-

mu zlu naj bi odpomogle lesne oziroma gozdne zadruge, ki bi se ustanovile tam, kjer so za to dani pogoji. Inicijativo za ustanavljanje lesnih in gozdnih zadrug naj bi prevzela Kmetijska zbornica, ki ji je poverjeno varstvo in pospeševanje kmečkih interesov. Naloga vseh gozdarjev pa je, da z živo besedo in s primernimi članki v dnevnih in strokovnih listih širijo idejo združništva med ljudstvom. V Sloveniji obstoji že več lesnih zadrug, med katerimi zlasti uspevajo one zadruge, ki so včlanjene pri firmi „Marad“. Na seji je bilo sklenjeno, da podružnica priredi predavanje o zadrugah, h kateremu se povabijo vsi člani podružnice in Kmetijska zbornica.

Pri razpravi o osnutku novih ljubljanskih uzanc za trgovanje z lesom je bil odbor mnenja, da bi se te uzance morale bolj prilagoditi zagrebškim uzancam, ki veljajo za območje, s katerim ima Slovenija tesne trgovske stike, in ki so zelo popolne. Osnutek novih uzanc je v glavnem prilagoden dunajskim uzancam; nekatera določila, ki se razlikujejo od podobnih določil v dunajskih uzancah, pa se s stališča lesnih producentov ne morejo zagovarjati. Osnutek uzanc je bil poverjen dvema članoma v podrobno proučitev.

Na seji je podal ing. Ciril Rihtar podrobno poročilo o seji upravnega odbora Jugoslovanskega gozdarskega združenja, ki se je vršila dne 12. marca t. l. pri ministrstvu za gozdove in rudnike v Beogradu in na kateri je upravni odbor razpravljal o namestitvi gozdarskih inženirjev, poleg tega pa tudi o povečanju gozdarskega osebja pri občnih upravnih oblastvih v Sloveniji, o zaposlitvi absolventov dvoletne gozdarske šole v Mariboru v državni službi, o uredbi o nakladanju in žigisanju lesa, o splavarskem fondu, o gozdarski propagandi in o predlogih za morebitno spremembo lovskega zakona.

Ljubljanska podr. Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

SEJA O USTANOVITVI GOZDARSKEGA MUZEJA V MARIBORU.

Dne 15. aprila t. l. se je vršila v gozdarski šoli v Mariboru seja o ustanovitvi gozdarskega muzeja v

Mariboru. Seje so se udeležili: ing. Janko Urbas za gozdarski odsek banske uprave, ing. Zmago Ziernfeld in ing. Stanko Sotošek za gozdarsko šolo v Mariboru, prof. Franjo Baš in in sp. dr. Leopold Poljanec za Muzejsko društvo v Mariboru, dr. Fr. Vidic, ing. Mirko Sušteršič in ing. Martin Čokl za ljubljansko podružnico Jugosl. gozdarskega združenja.

Seja se je vršila na pobudo ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja, ki je na svojih odborovih sejah že večkrat obravnavala vprašanje ustanovitve gozdarskega muzeja v Sloveniji in na merodajnih mestih poudarjala velik pomen tega muzeja za gozdarsko prosveto Slovenije. V ta namen je tudi stopila v stik z gozdarskim odsekom banske uprave, gozdarsko šolo v Mariboru in Muzejskim društvom v Mariboru, ki je pripravljeno dati na razpolago prostore za gozdarski muzej v mariborskem gradu.

Na seji so imenovani zastopniki razpravljali zlasti o razmerju gozdarskega muzeja do pokrajinskega muzeja v Mariboru, o organizaciji dela, zbiranju gradiva in drugih osnovnih vprašanjih, ki se tičejo ustanovitve muzeja. Po sklepih, ki so bili sprejeti na seji, bo tvoril gozdarski muzej poseben oddelek pokrajinskega muzeja v Mariboru ter bo nameščen v prvem nadstropju mariborskega gradu. Za gozdarski muzej namenjene sobe bodo adaptirane predvidoma ob koncu tega leta. Načrt za gozdarski muzej bo v sporazumu z Muzejskim društvom v Mariboru, ljubljansko podružnico Jugoslovanskega gozdarskega združenja in gozdarskim odsekom banske uprave sestavila gozdarska šola v Mariboru; v načrtu predvidene predmete pa bodo zbirale vse ravnokar navedene ustanove, ki že danes posedujejo nekaj materiala za gozdarski muzej. Gozdarska šola v Mariboru bo tudi prevzela strokovno vodstvo gozdarskega muzeja, dočim bo administrativne posle izvrševalo Muzejsko društvo v Mariboru. Kakor pri vseh muzejskih predmetih, si bodo mogli darovalci tudi pri dragocenejših gozdarskih predmetih pridržati lastninsko pravico.

Po končani seji so si imenovani zastopniki pod vodstvom ravnatelja mariborskega banov. arhiva prof. Fr.

Baša ogledali mariborski grad, ki se preureja za vselitev mariborskega muzeja. Pri ogledu prostorov za gozdarski muzej so zastopniki ugotovili, da ti prostori v vseh ozirih ustrezajo svojemu namenu.

LJUBLJANSKI VELESEJEM.

Pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. bo v Ljubljani XIX. mednarodni spomladanski velesejem kot 45. velesejemski razstavna prireditel od 3. do 12. junija 1939.

Splošni velesejem: strojna in kovinska industrija, fina mehanika; radio in elektrotehnika, razsvetljava in kurjava; dvokolesa, vozovi, sport; poljedelski stroji in orodje; mlini; lesna industrija, pletarstvo, ščetarstvo, igrače; tekstilna industrija in konfekcija, klobučarstvo, čipkarstvo; usnje in konfekcija; krznarstvo; papir in pisarniške potrebščine; kemična industrija in fotografija; živilska industrija; stavbarstvo; steklo; steklo porcelan, keramika, bižuterija in razno.

Posebne razstave: italijanska industrija; pregled slovanskih narodnih ženskih izdelkov (vezenine, narodne noše in ženska ročna dela); tobačni izdelki monopolske uprave; avtomobili, motorna kolesa svelovnih znamk; pohištvo, stanovanjska oprema; mala obrt; turizem; gorenjska in dolenska hiša v narodnem slogu.

Za razstavno blago veljajo izdatne prevozne, carinske in trošarinske olajšave.

Inozemski obiskovalci dobe na podlagi velesejemске legitimacije jugoslovanski vizum brezplačno pri vseh jugoslovanskih konzulatih.

Na jugoslovanskih železnicah imajo obiskovalci velesejma brezplačen povratek. Na postajni blagajni kupijo poleg vozne karte še rumeno železniško izkaznico za din 2⁻. Ko dobe potrdilo o obisku velesejma, imajo s to izkaznico in staro vozno karto brezplačen povratek. Velja za: dopotovanje od 31. maja do 12. junija in za povratek od 3. do 17. junija.

Obiskovalci imajo popuste tudi na inozemskih železnicah, parnikih Jadranske in Dubrovačke plovidbe in zračnih linijah.

Ljubljanski velesejem.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej str. 21!)

glavni donos — glavni užitek, glavni prihod, glavni užitek, Hauptertrag, Hauptnutzung. Izraz je pojem iz urejanja gozdov in pomeni množino lesa in skorje, ki jo dobimo iz gozda pri gojenju, varstvu in izkoriščanju gozdov. Glavni donos delimo na sečnji in vmesni donos.

izredni donos — vanredni prihod. Iz gozda dobimo izredne donose s spremembami gospodarstva. K izrednem donosu prištevamo n. pr. donos izkrčenega gozda pri krčenju za poljedelsko zemljišče, preseke, ceste, pota, ribnike in dr.

letni prihranek — godišnja rezerva, jährliche Reserve — Beseda pomeni zalogo lesa, ki jo pustimo v gozdu, ko posekamo manj od predpisanega letnega etata. Letni prihranek je enak razliki med etatom in dejanskim posekom.

predpisani posek = etat.

predujem — preхват, Vorgriff — Ta beseda pomeni v urejanju gozdov zalogo lesa za sečnjo zrelih dreves, ki pa še niso prišla na vrsto za sečnjo, nadalje les zelo močnega redčenja v nezrelih sestojih in les, ki ga moramo posekati zaradi varstva gozdov, če te sečnje zmanjšajo sicer dosegljive donose. Predujem pomeni torej količino lesa, za katero je zmanjšana normalna zaloga lesa odtod zaloga, ki je predpisana z gospodarskim načrtom. Naloga urejanja je, da se z zmanjšanjem letnih posekov postopoma vrne odvzeti predujem gozdu.

premični prihranek — pomična rezerva, fliegende Reserve — pomeni zalogo lesa, ki se nabira v gozdu po vsaki sečnji, če posekamo manj od etata, predpisanega v gospodarskem načrtu.

pričuvek (S) = prihranek — Beseda pričuvek ne gre dobro v ušesa, ker imamo zanjo domači prihranek. — [Šu]

pričuvek — pričuvak, der Ueberhalt, der Ueberhaltsbaum — Beseda pričuvek je pojem iz gojenja gozdov in nima nobene zveze s prihrankom. Kajti pričuvek moremo imeti v vsakem gozdu, kjer so ali pa kjer ni nobenih prihrankov.

prihranek — rezerva, die Hiebsrücklage — Prihranek je pojem iz urejanja gozdov, pričuvek pa je pojem iz gojenja gozdov in pomeni zalogo lesa, ki je večja od normalne zaloge ali od zaloge, ki je predpisana z gospodarskim načrtom. To zalogo pustimo v gozdu, da jo porabimo v nepredvidenih primerih za kritje izrednih potreb ali za reguliranje trajnih enakih donosov lesa. Nasprotni pojem od prihranka je predujem.

sečnji donos — sječivi prihod, Endnutzung, Abtriebsertrag. — Izraz je pojem iz urejanja gozdov in pomeni množino lesa, ki jo dobimo pri sečnji zrelih dreves in sestojev (ko ima sečnja namen gozd podmladiti) ali pri kateri si bodi drugi sečnji zrelih sestojev (izruvana, polomljena, suha, bolna in druga drevesa. V prebiralnih sestojih računamo v praksi k sečnjemu donosu tudi vmesni donos.)

stoječi prihranek — stojeća rezerva, stehende Reserve — pomeni zalogo lesa enega ali več sestojev, ki jih ne jemljemo v račun pri določanju etata.

stranski donos — sporedni prihod, sporedni užitek, Nebenertrag, Nebenutzung — V urejanju gozdov pomeni ta izraz vse donose gozdov, ki jih ne prištevamo h glavnemu donosu, predujmu in izrednemu donosu, n. pr. smolo, sadeže, semena, listje, list, steljo, travo, pašo, jagode, gobe, lišaje, mah, kamen, pesek, ilovico, divjad, ribe i. dr.

vmesni donos — vmesni užitek, meduprihod, medutimni užitek, Vornutzung, Zwischennutzung, Vorertrag. — Izraz je pojem iz urejanja gozdov in nima nobene zveze z vmesno sečnjo, ki je pojem iz gojenja gozdov. Vmesni donos so vsi lesni donosi, ki jih dobimo iz sestojev v času od podmladitve do sečnje, n. pr. donosi pri gojenju gozdov (iz čiščenja in redčenja) ter donosi pri varstvu gozdov (izdelava izruvanega, polomljenega, suhega in bolnega drevja. V prebiranih sestojih prištevamo vmesni donos v praksi k sečnjemu donosu.)

Lesna trgovina

Na dražbi dosežene lesne cene.

Začasna drž. uprava v Ljubljani je na javni ustni dražbi dne 13. aprila t. l. prodala v režiji gozdne uprave v Kočevju v teku leta 1939. izdelano in vilano oglje brez braške po din 30'— za 100 kg loco gozd na Kopišču.

V področju gozdne uprave v Straži pri Novem mestu je bila 19. aprila t. l. odobrena prodaja mehke hlobovine v revirju Brezova reber po din 120'— in v revirju Sv. Peter po din 100'— za plm na panju. B.

Na dražbi dosežene lesne cene.

Začasna drž. uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je na javni pis-meni dražbi dne 22. marca t. l. v Kočevju dosegla za 1 plm mehke hlobovine na panju v gozdu tele cene:

1. V gozdnem revirju Grčarica A po din 95'10 do 100'10; 2. v gozdnem revirju Grčarica B po din 55'50 do 63'25; 3. v gozdnem revirju Podstenica po din 76'25 do 110'75; 4. v gozdnem revirju Poljane po din 66'—; 5. gozdnem revirju Ravne po din 73'— in 6. v gozdnem revirju Travnik po din 52'25 do 92'—.

Povprečni izkupiček za 1 plm znaša din 83'30.

U.

Lesne cene v Švici.

Zvezni kontrolni urad za cene je objavil prečiščene povprečne cene za neobdelan tehniški les iz leta 1936 in iz zadnjega trimesečja 1938, in sicer: jelkovina in borovina 27,36 do 33,68, bukovina 40,34 do 45,72 in hrastovina 65,80 do 47,93 šv. fr. računano franko železniška postaja ali žaga.

Lesne cene postajajo v Angliji višje.

V zadnjem mesecu so se dvignile v Angliji cene povprečno za 5 šilingov po standardu.

Prednost nove pogodbe ni samo v zvečanju kontingenta, ampak v prvi vrsti v odstranitvi raznih uvoznih predpisov, ki so bili vzrok, da ni mogla Jugoslavija lani izkoristiti vsega dovoljenega kontingenta. Nekatere velike jugoslovanske lesne tvrdke so že sklenile večje kupčije; tako da se bo začel les izvažati že ta mesec.

Jugoslovansko-francoska trgovska pogodba je stopila v veljavo 1. aprila.

S posebnim dekretom francoske vlade je stopila 1. aprila v veljavo nova jugoslovansko-francoska trgovska pogodba. Pričakovati je, da se bo povečal jugoslovanski izvoz, ker sme biti za 40 odst. večji od uvoza iz Francije.

Madžarska bo uvažala manj lesa.

Podoba je, da ne bo Madžarska zaradi priključitve Podkarpatske Rusije uvažala nič več drv in železniških pragov.

Madžarski lesni izvoz v Nemčijo.

Po priključitvi Podkarpatske Rusije je pridobila Madžarska precej gozdov, tako da ima celo nekatere vrste lesa za izvoz. V zadnjem času je dobila Madžarska izvozni kontingent 400 vagonov lesa za Nemčijo.

Težave jugoslovanskega lesnega izvoza v Maroko.

Jugoslovanski lesni izvoz v Maroko se je zelo zmanjšal; predvsem zaradi romunske konkurence, ki je tako huda, da je romunski les v veliki meri iztisnil z marokanskega trga jugoslovanski in ruski les.

Lesna trgovina Slovenije v aprilu 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Kako zelo mednarodna politična napetost ovira splošen gospodarski razvoj in s tem tudi lesno trgovino, kaj lepo kaže dejstvo, da je bilo zadnji čas izdanih v mnogih naših mestih večje število dovoljenj za nove zgradbe, da pa se te zaradi politične negotovosti ne grade. Strah pred vojno, ki prevzema vso Evropo, se razodeva prvenstveno v gospodarskem zastoju: gospodarstveniki postajajo „opreznejši“ (kakor to pravimo v trgovskem svetu), kar seveda pomeni, da se posli pri mnogih gospodarskih panogah omejujejo in se dela le toliko, kolikor je nujno potrebno. Ta izraz negotove dobe, v kateri se nahaja današnja Evropa, je bil tudi v preteklosti v podobnih prilikah prav tak.

Ni treba poudarjati, da v takem stanju ni le Slovenija ali Jugoslavija, marveč ves svet; prizadeto ni samo lesno, marveč tudi vse ostalo gospodarstvo. Zato je razumljivo, da take razmere ne morejo ugodno vplivati na našo izvozno trgovino. Poleg tega je treba poudariti dejstvo, da nekateri naše trgovske pogodbe s posameznimi državami, ki uvažajo les, za nas niso povoljne. Tako smo n. pr. osredotočili svojo največjo procentualno trgovsko zamenjavo samo na eno tržišče in lesni izvoz se bo dal v tej smeri (praksa je to že jasno pokazala) zelo težko organizirati na solidni in zanesljivi osnovi.

V takih razmerah se je dalo predvideti, da bo prišlo do znižanja lesne produkcije. Količine izdelanega lesa, ki danes prihajajo v Slovenijo na tržišče, niso nikakor take, kot bi morale biti v času glavne lesne sezone. So seveda tudi drugi vzroki, ki so ovirali izdelovanje lesa, tako n. pr. dejstvo, da je malim vodnim žagam letos primanjkovalo vode in zato niso mogle obratovati v polnem obsegu. Zmanjšanje zalog izdelanega lesa pa ima tudi svojo prednost: ponudbe niso prevelike in tako cene — kljub manjšemu povpraševanju — od lanske jeseni niso padle.

Toda tako stanje ni naravno in se ne more dolgo vzdržati. Ne sme se namreč pozabiti, da je mali kmečki gozdni posestnik prisiljen enako kot veleindustrialec, izdelati neko količino lesnega blaga: prvi zato, da si za izkupiček nabavi vsaj najpotrebnejše, drugi pa, da si ob določenem poslovnem prometu pokrije večje režije in ne dela z izgubo. Kje bomo plasirali vse to blago, ko se bo začelo kopičiti v skladiščih, in kako ga bomo plasirali — to so danes vprašanja, na katera ne more nihče dati odgovora, vprašanja tako velikega in težkega pomena, da jih mnogi gospodarstveniki v svojih zlih sluhnjah sploh ne upajo postavljati.

Povpraševanje iz inozemstva.

195 — London: lepenka vseh vrst;	uvažati v Jugoslavijo franco-
200 — Wexford (Anglija): glogovo seme (Crataegus monogyna);	ski sir, vino in sanitarne ob-
202 — Amsterdam: pisarniške potreščine (albumi, ravnila, tirkotniki itd.);	jekte;
209 — Thonon les Bains (Francija): mednarodna izvozna in uvozna posredniška družba, ki zastopa mnogo francoskih izvoznikov in uvoznikov, išče zveze z našimi izvozniki in uvozniki. Najbolj se zanima za izvoz jugoslovanskega gradbenega lesa, koruze in jajc; želi pa	219 — London: leseni ročaji in držaji za krtače;
	239 — Paris: sirkove metle;
	243 — Curacao: les in cement za Curacao in za zahodno Venecuelo.
- Pripomba:** Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunaje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za maj 1939.

Finančni minister je določil za maj sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleon	din	305.—
1 zlata turška lira	"	346'50
1 angleški funt	"	238.—
1 ameriški dolar	"	50'85
1 kanadski dolar	"	50'45
1 nemška marka	"	14.—
1 poljski zlot	"	8'30
1 belga	"	8'50
1 pengö	"	8'55
1 braziljanski milrajs	"	2'65
1 egiptski funt	"	238'50
1 palestinski funt	"	238.—
1 urugvajski pezos	"	16'10
1 argentinški pezos	"	10'50

1 čilski pezos	din	1'35
1 turška papirnata lira	"	35'20
100 albanskih frankov	"	1600.—
100 francoskih frankov	"	134'65
100 švicarskih frankov	"	1141'65
100 italijanskih lir	"	229.—
100 holandskih goldinarjev	"	2702.—
100 bolgarskih levov	"	47.—
100 rumunskih lejev	"	32.—
100 danskih kron	"	1170.—
100 švedskih kron	"	1205.—
100 norveških kron	"	1176.—
100 španskih pezov	"	210.—
100 grških drahem	"	40.—
100 češkoslovaških kron	"	150.—
100 finskih mark	"	102.—
100 letonskih latov	"	780.—
100 iranskih rijalov	"	105.—

Tem tečajem je že prištel pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100.— din letno.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, **Dečji dan za pogozdovanje, III. del**, se dobi pri gozdarskem odseku kr. banške uprave v Ljubljani in pri okrajnih gozdarskih referentih za 3.— din.

IZVOZNIKI LESA! Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Beogradu, Celju, Kranju, Mariboru, Ptujju, Rakeku, Slovenjem Gradcu, Splitu, Sibeniku in Zagrebu, dajejo posojila na **klirinske nakaznice**, izdajajo **izvozna uverenja** in izvršujejo vse ostale bančne posle. Za izvozna uverenja pridejo v poštev zlasti v obmejnih krajih poslovalnice banke.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarina in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18**. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

SLUŽBA. Išče se za večje gozdno posestvo v Slavoniji gozdarski pristav. Reflektira se samo na zanesljivo, energično in pridno mlado moč, dobrega risarja in lovca. **Nastop službe takoj.** Plača din 1500.— mesečno, enostavno opremljena soba, prosta razsvetljava in kurjava. Ponudbe s priloženimi prepisi spričeval, curriculum vitae in fotografijo je poslati na naslov: Karlo Franek, Vukovar, Aleksandrova ul. 7.

GONILNE JERMENE iz Ia najboljšega usnja za žage, mline in tovarne ima v zalogi **Ivan Kravos**, Maribor, Aleksandrova c. 13.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24.**

Knjiga: Ing. Anton Sivic in Franc Žnidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76.— dinarjev in v karton vezana za 64.— dinarjev v tiskarni Merkur, Ljubljana.

Knjiga: Ing. Mirko Šušteršič, **Naš gozd**, se dobi pri Družbi Sv. Mohorja v Celju za 52.— dinarjev.

Problemi prekmurskega gozdarstva

Martin Potočnik (Murska Sobota)

(Konec)

Zasajanje listavcev, posebno bukke, med čiste borove sestojе bi zelo koristilo goričkemu gozdarstvu. Povsod, kjer je še bukov gozd ali starejše bukovo drevje, ga ne izsekavajmo prej, dokler ni dovolj naplodilo svojega rastišča. Ne grabimo vsako leto stelje, da nam tla preveč ne oslabe, zlasti pa ne v pomladku. Bukev, kakor že omenjeno, zahteva posebno v prvih letih mnogo bolj rodovitno zemljo nego bor. Zabranimo pregon in pašo živine pod bukovim drevjem, kjer razen ozelenelega bukovega pomladka ni nobene pašne trave! Semenjake s pomlajevalnih ploskev izsekavajmo počasi in postopoma, da se pomladek privadi ter odraste pozebi in vročini! Puščajmo bor, da raste med bukovim pomladkom zaradi zaščite! Iz čistih borovih sestojev ne izsekavajmo bukovega drevja!

Kot že omenjeno, so na mnogih današnjih gozdnih površinah bile v nekdanjih časih obdelane njive, kjer so se po njih opustitvi razrastli čisti borovi sestoji. Na teh površinah bi marsikje uspevala med borom tudi bukev, ki bi se dala na rodovitnejših osojnejših in ilovnato-peščenih tleh s podsetvijo razširiti med čiste borove sestojе. V semenskem letu si naberemo, ali nabavimo bukov žir, ga vložimo pomešanega s peskom v zaboj in ga zakopljemo čez zimo v zemljo. Žir lahko sejemo tudi jeseni, toda ptice, veverice, miši in druge živali nam bodo zrahljano zemljišče prebrskale in seme odnesle. Rano spomladi, preden bukev ozeleni, jo podsejmo v jamice (3—5 zrn) pod mlajše, že razsvetljene in slabo obraščene borove sestojе. V količkaj deževni spomladi setev dobro vzkali in nežne rastlinice se počasi, toda uspešno razvijajo in razraščajo. Pašo in grabljenje stelje je na teh površinah popolnoma opustiti, sicer bo delo ostalo brez uspeha. Podobno zasajamo tudi mlade bukove sadike, dobljene iz naravnega pomladka ali gozdnih drevesnic. Pri tem važnem opravilu pa se je treba seveda z vso odločnostjo otresti predsodkov, češ da od tega ne bomo imeli dolgo nobenih koristi. Zavedajmo se, da morejo edino gozdovi uspešno zaustaviti počasno, toda stalno propadanje goriškega gospodarstva.

Poleg že omenjenih domačih vrst raste po Goričkem tudi smreka. Posestniki in upravitelji veleposestniških gozdov so jo zasajali v svojih gozdovih zato, ker je obetala mnogo večje dohodke ko bor. Pri tem pa niso upoštevali tukajšnjega pokrajinskega podnebja, geološke in pedološke sestavine tal in dejstva, da se rastne lastnosti drevesnih vrst ne dajo izpreminjati. Prirodna domovina smrekovja so pri nas hribi z nad 400 m nadmorske višine, kjer so krajša, vlažnejša in hladnejša poletja in kjer pade več padavin. Tudi v Prekmurju je spočetka brez ozira na slabo kvaliteto lesa dobro uspevala, kar je imelo za posledico, da se je v omenjenih gozdovih vzgojilo mnogo čistih smrekovih sestojev.

Toda ne dolgo tega se je v smrekovih nasadih pojavil doslej

neopažen škodljivec — smrekova grizlica. Njene svetlo-zelene goseničice so leto za letom obgrizavale mlajše smrekove sestoje. Vršiči, podaljški bodočih debel, so tako zaostali v razvoju in vse drevje se je spremenilo le v košate vejnate koše. Tudi starejšim sestojem škodljivci ne prizanašajo. Veliki smrekov lubadar napada vsako leto posamezna drevesa in manjše skupine, ki se po napadu sredi poletja naenkrat posuše. Na zunaj še zeleno in zdravo drevje obkljuvajo žolne in detli, da pobero iz skorje bele ličinke (zarod lubadarjev). Ako bi imeli pri nas večje komplekse čistih smrekovih gozdov, bi nam jih ta škodljivec pri še tako skrbni pažnji polagoma popolnoma uničil. Dolga vroča sušna poletja godijo razmnoževanju škodljivcev, zlasti še razširjanju lubadarja, ki more zarediti po 2 ali celo 3 rodove na leto. Zato se računi, da se z gojenjem smreke doseže najvišja zemljiška renta, niso uresničili, saj niso bili oprti na naravne, neizpremenljive zakone.

S pravilno pomladitvijo poseke ali drugih zemljišč je storjeno sicer silno važno in odgovorno delo, toda s tem še negovanje gozda ni povsem končano. Istočasno je potrebno začeti tudi s čiščenjem in trebljenjem pomlajenih posek. Vrba, topol, breza in iz zastarelih panjev pognala črna jelša hitro rasto in začnejo zasenčevati žlahtnejše vrste, predvsem bor, ki ga končno to drevje popolnoma preraste. Mesto lepo vzrastlih mladih nasadov imamo v nekaj letih poseko zaraščeno le z gozdnim plevelom. Plevel zatiramo najuspešneje z izsekavanjem, izkrčevanjem in košnjo v poznih spomladanskih ali zgodnjih poletnih mesecih. Debelejša debelca mačkovine, topolovine in črne jelše je dobro olupiti v obliki širokih obročkov, nakar se rastline posuše ter izsuše tudi panje, da več ne poženejo.

Gozdni plevel se razmnožuje na različne načine; važno je zato, da vemo, kdaj se da najuspešneje uničevati. Mačkovini dozori seme v maju, nakar ga veter raznaša po poseki, da na vlažnih tleh po nekaj dnevih vzkali in tako zarodi nove rastline. Posekati ga je treba torej, preden odpade seme. Krhlike pa, ki je zelo nevaren plevel na težkih glinastih zemljah, se obranimo uspešno edinole z dovoljnim zasenčenjem gozdnih tal. Trnje se razrašča z dolgimi živicami, ki se v jeseni ob deževnem vremenu s svojimi konci zakoreninijo v tleh, vrhnji popek pa požene spomladi novo mladiko. Na ta način se trnje, če ima dovolj svetlobe, hitro širi in obraste cele površine. Tudi tega se uspešno ubranimo z zasenčenjem tal. Uničujemo ga, da poleti, preden so se vršički vrasli v zemljo, pokosimo živice. Običajna spomladanska košnja trnja torej malo ali čisto nič ne zaleže. Sploh pa je plevel najbolje odstraniti, preden mu dozori seme. Preredke nasade izpopolnimo s čvrstimi sadikami. Čiščenje je potrebno ponavljati leto za letom tako dolgo, dokler se nasadi ne strnejo in se ne začno sami braniti plevla.

Po 10. do 15. letu se nasad sklene; tedaj se začne v gozdu silno živahna in odločilna borba med posameznim drevjem. Slabotnejše drevje umira in se izloča iz družbe močnejših dreves. Sled-

njič zmagajo le maloštevilni posamezniki, kajti od 7.000 in več rastlinic, ki jih posadimo na en hektar, ostari le ca 700 dreves, ostalo pa se izloči iz sestoja. Ta borba začne na enako dobrih rastiščih, v enodobnih in posebno čistih sestojih sčasoma pojemati. Drevju se vedno bolj zmanjšujejo krošnje (asimilacijska površina), kar je nujno potrebno za uspevanje drevesa. Napol doraščeni sestoji začno mirovati, drevje se debeli in ves gozd le slabo prirašča v maso. To ima za posledico, da ti gozdovi za tehnično porabo mnogo pozneje dozore kot oni, v katerih se vrše pravilna prereditvenja.

Ko prereditujemo, izsekujmo predvsem suhe in napol suhe kapnike, bolno ter drugače poškodovano drevje! Drevo, ki je hitre

Izkoriščanje borovja v Prekmurju
(Foto: Ing. Radovan Zupančič)

rasti, toda nima lepo oblikovanega debla, posekajmo, ako ga morejo še nadomestiti bližnja lepo razvita drevesa! Prav tako je prerediti pregoste sestoje, toda počasi, postopoma in s posebno pažnjo, da pri tem ostalega tankega drevja ne izpostavimo snegu in viharjem, ki bi ga utegnili polomiti. S pravilnim in počasnim izsekavanjem še živega, toda potisnjenega drevja dobijo ostala drevesa več prostora, krošnje in korenine se jim močneje razvijajo in postanejo tako tudi odpornejša proti navedenim poškodbam.

Prereditvenja imajo za goričke gozdove praktično silno važen pomen: po njih pridemo brez škode za rast glavnega drevja do lesa za kurjavo in domače potrebe. Mnogi si danes pridobivajo drva s sečnjo na golo, dočim jim ostali neprereditveni gozdovi le slabo priraščajo. Ker je njihova višinska rastna energija že povsem izčrpana, izločanje počasi prestane. Pri prereditvenjih ne sme-

mo izsekavati debelejšega in lepšega drevja, češ da si slabše opomore. Ker borovi sestoji ne prenesejo zasenčenja, se z njimi tudi ne more gospodariti prebiralno, to se pravi, da raste na eni in isti površini pomešano drevje vseh starosti (1—100 let). Ako je boru primešana bukev, se smejo izsekati prebiralno posamezna borova drevesa takrat, če jih more bukovo drevje nadomestiti.

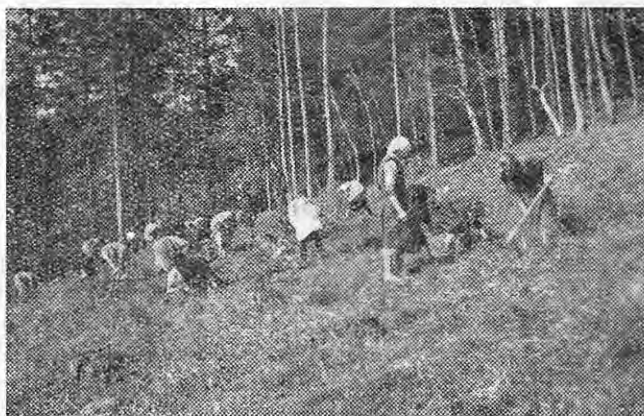
Čeprav se borovi gozdovi v večini primerov dobro naravno pomlajujejo, so kljub temu potrebna v Prekmurju, posebno v ravnini, umetna pogozdovanja z gozdnimi sadikami. Banovinska gozdna drevesnica v Murški Soboti, prilagodenjena tukajšnjim krajevnim potrebam, izda vsako leto mnogo gozdnih sadik. Tudi nekatera veleposesstva imajo lasne gozdne drevesnice. Zanimivo je, koliko in s katerimi drevesnimi vrstami se je v preteklih 5 letih pogozdovalo. Podatki, sestavljeni na podlagi službenih izkazov o oddaji sadik, so sledeči:

Leto	Banovinska gozdna drevesnica v Murški Soboti									Privatne gozdne drevesnice			
	Vrsta sadik:									skupno	porabljeno v lastni režiiji	prodano drugim posestnikom	skupaj
	akacija	črna jelša	amerikan. jesen	rdeči bor	smreka	hrast	črni oreh	ostalo					
	v tisočih												
1934	39	44	18	35	35	2	0·2	0·8	174	358	163	521	
1935	17	48	17	55	33	1	0·3	0·7	172	469	19	488	
1936	53	3	33	11	38	1	0·6	0·4	140	360	14	374	
1937	48	34	29	52	28	1	2·4	0·6	195	327	273	600	
1938	44	46	19	100	18	1	1·—	1·—	230	340	22	362	
Skupaj	201	175	116	253	152	6	4·5	3·5	911	1854	491	2345	

Skupno se je za pogozdovanje v zadnjih 5 letih porabilo 3,256.000 raznovrstnih gozdnih sadik, od katerih je prispevala banovinska gozdna drevesnica v M. Soboti 911.000. Ako od celokupne gozdne površine Prekmurja, to je 22.884 ha, oddvojimo gozdove veleposestev z lastnimi drevesnicami, odpade na vse ostale gozdne posestnike 18.100 ha gozdov, na katerih se je porabilo 1,402.000 ali letno 280.000 sadik. Za pogozditev 1 ha je potrebno brez izpopolnjevanja, ki ga nadomešča varna naploditev, ca 6.000 sadik; iz tega je razvidno, da se je letno pogozdilo ca 46 ha površine. Običajna je spomladanska, uspešna pa je tudi jesenska saditev, zlasti z listavci.

Od celotne površine Prekmurja (92.996 ha) odpade na ravnino približno 45.500 ha, to je skoraj polovico celotnega ozemlja. Od tega je gozdnih zemljišč ca 6.500 ha oziroma 14 odst. Na tem ozemlju prebiva po statistiki iz leta 1931 približno 52.700 ljudi, tako da pride na enega prebivalca 0,12 ha gozdne površine.

Se nazornejše merilo za množino gozdov v ravnini pa je število gospodarstev, ki jih je po navedenih podatkih v tem območju 9.000. Potemtakem odpade na eno gospodarstvo povprečno 0,72 ha gozdne površine. Produktivna zmožnost teh zemljišč je v večini primerov ugodna, predvsem tam, kjer so tla že po svoji osnovi rodovitnejša. Ako računamo, da nam priraste povprečno letno na 1 ha do 6 polnih metrov odnosno 8 in pol prostornih metrov lesa, pride na eno gospodarstvo le 6 prostornih metrov drv. Iz izkušenj pa vemo, da porabi gospodarstvo letno vsaj 12 prostornih metrov mešanih drv; torej nam pri naši kalkulaciji manjka letno 6 prm^3 lesa; posamezna gospodarstva bi zato morala imeti še enkrat toliko gozdne površine, kolikor je imajo danes. Vendar pa še moramo upoštevati, da so mnoga zemljišča, ki so izkazana po katastru kot pašniki, na redko obraščena z jelšo in akacijo, v vaseh samih tudi z jesenom

Solski pogozdovalni dan v Prekmurju.
(Foto: Ing. Radovan Zupancič).

in hrastom. Ti slučajni lesni pripadki nam precej omilijo gornjo kalkulacijo.

Od navedene površine ravninskih gozdov odpade na veleposestva 3.500 ha, ostalih 3.000 ha pa na urbarialne vaške zajednice, cerkve, nadarbine in kmetovalce.

Veleposestniške gozdove je potrebno oddeliti od ostalih zaradi tega, ker se v njih gospodari po načelu, doseči čim večji materialni in finančni uspeh. Ako bi se gospodarstvo v teh gozdovih prilagodilo lokalnim potrebam, bi bilo to za lastnike nerentabilno, oziroma bi bili ti produkti za konsumente — kmetovalce predragi. V teh gozdovih se goje v dolgi obhodnji drevesne vrste, ki dajejo predvsem tehnično poraben les. V njih se gospodari s hrastom, jesenom, brestom, gabrom in zadnji čas tudi s kanadskim topolom. Toda ti gozdovi imajo vendar velik, blagodejen vpliv na bližnjo in daljno okolico. Z njimi se mora gospodariti trajnostno in tako, da se ne slabšajo gozdna tla. Les, pridobljen s trebljenjem, čiščenjem in preredenjem, pride v korist okolišnemu prebivalstvu. Prav tako

jim pride v dobro tudi pri redni letni sečnji nad 60 odst. posekane-
nega lesa. Siromašnejši posestniki si morejo tudi z delom prislu-
žiti potrebna drva.

V splošnem moremo reči, da v ravninskem delu Prekmurja že
primanjkuje gozdov. Zato vlada vedno večje zanimanje za akacijeve
in jelševe sadike, ki si z njimi zasajajo kmetovalci zamočvirjena
zemljišča in le na pol obraščene pašnike. Tako se skuša popraviti
napaka, ki so jo zagrešili kmetovalci, ko so izpreminjali absolutna
gozdna tla v slaborodne pašnike in travnike.

Gospodarsko najvažnejše pa je Goričko s skupno površino
47.500 ha, od katere odpade na gozdove ca 16.384 ha ali 34 odst.
celotne površine. Na tem ozemlju prebiva 37.950 ljudi, torej pride
na osebo 0,43 ha gozdne površine. Posameznih gospodarstev je v
tem področju 7.470, tako da odpade na eno gospodarstvo povprečno
2,11 ha gozdov. Lastninsko so posestne razmere v teh predelih
ugodnejše za kmečke posestnike, kajti le ca 2.500 ha gozda je v
rokah veleposestnikov. Na vsem teritoriju odpade torej povprečno
na prebivalca 0,25 ha ali na eno gospodarstvo 1,36 ha gozdne površi-
ne. Iz tega razvidimo, da je gozdov že malo in da je potrebno z
njimi čim racionalneje gospodariti. Prav tako je treba pridobljeni
les ekonomično uporabljati. V lastnih in splošnih interesih je se-
kanje za prodajo omejili le na najnujnejše potrebe, kajti izčrpane
zaloge je silno težko nadoknaditi.

Najprimernejši odgovor na vsa važnejša gozdno-gospodarska
vprašanja pa bo našel prekmurski kmetovalec v strokovni knjigi.
Zato je dolžnost nas vseh, ki živimo v Prekmurju, da širimo gospo-
darsko prosveto, kajti le tako bo mogoče ohraniti in izboljšati naše
gozdove.

Zakaj gozd redi samega sebe?

Ing. Mirko Sušteršič (Ljubljana)

Malo je na svetu obdelane zemlje tako blagoslovljene, da bi
je ne bilo treba za poljske pridelke redno gnojiti. Narava sama s
poplavami le deloma skrbi za gnojenje (Nil), največ pa mora
človek umetno gnojiti, najsi bo že z umelnimi gnojili ali pa z
naravnim hlevskim gnojem in kompostom. To gnojenje se nam
zdi razumljivo, če pomislimo, da leto za letom v obliki poljskih
pridelkov jemljemo zemlji snovi, ki jih rastline rabijo za zgradbo
svojega telesa. Gotovo marsikdo vpraša, zakaj ni treba gnojiti
gozda. To hočem pojasniti.

Glavne rudninske prvine, ki jih rastlina potrebuje so: kalij,
fosfor, kalcij, železo, žveplo, magnezij in dušik, v manjši meri ali
kot nadomestilo za nekatere še natrij, silicij in klor. To so le naj-
važnejše, neorganske prvine, ki jih rastlina potrebuje le v koli-
čini pol odst. od svoje skupne telesne gmote, a te neobhodno. Te
snovi ji mora dati zemlja. Neorganske snovi imenujemo liste, ki ne

1 kubični (polni) meter lesa vsebuje povprečno v gramih:

vrsta drevja	kalija	natrija	kalcija	ma- gnezija	želez. oksida	mangan. oksidula	fosforne kisline	žveplene kisline	kremen. kisline	vsega pepela
v deblu in debelih vejah										
bukev	800	60	1500	400	50	40	170	60	250	3330
hrast	650	150	2600	100	30	5	140	45	90	3810
jelka	600	40	800	200	30	200	110	55	25	2060
smreka	270	20	900	150	40	120	60	40	70	1670
bor	170	5	680	115	10	5	70	15	30	1100

v drobnih vejah in vejicah

bukev	1700	130	2200	800	80	100	400	100	270	5780
hrast	1600	200	7800	550	100	—	640	190	110	11.190
jelka	1800	120	1700	1000	500	1900	900	600	700	9220
smreka	1400	140	2200	800	230	800	750	300	2600	9220
bor	790	100	2150	550	50	15	630	90	270	4640

1 prostorni meter stelje vsebuje povprečno v gramih:

bukove	230	45	1910	280	120	—	245	85	1410	4325
jelkove	215	75	2715	310	125	30	285	95	2215	6065
smrekove	350	70	3250	340	145	100	375	125	315	5070
borove	155	65	600	155	50	80	120	55	210	1490
mahove	640	120	460	210	155	70	400	140	410	2605
praprotnje	1250	140	430	245	55	265	285	120	715	3505
vresjeve	140	70	235	105	45	55	75	45	325	1095

deljarjenje odvzame gozdu na leto in hektar povprečno v kilogramih:

bukovih	10	2	82	12	5	—	10	4	60	185
smrekov.	5	2	61	7	3	—	6	2	50	136
borovih	5	2	19	5	4	—	4	2	7	48

1 hektar gozda potrebuje na leto za tvorbo lesa povprečno v gramih:

bukovega	7400	60	16.100	4100	700	—	2200	400	2100	33.600
jelkovega	9300	200	4100	2800	1150	11.400	2500	1300	1550	34.300
smrekov.	4100	370	10.200	2000	710	4200	1600	700	5000	28.880
borovega	2850	—	7250	1700	—	—	900	900	—	13.600

zgore in ostanejo kot pepel. Zato je pepel tako važno gnojilo, ker vsebuje vse potrebne rudninske snovi.

Po osnovnih prvinah so živa bitja, najsi bodo rastline, živali ali človek, precej enako sestavljena. Zato bom navedel povprečno sestavo za drevje, to je les. Sveža rastlina (drevo) vsebuje predvsem nekako polovico vode in polovico trdih snovi. Od trdih snovi je v lesu zopet kakih 50 odst. ogljika, 43 odst. kisika, 6.3 odst. vodika, 0.2 odst. dušika in 0.5 odst. neorganskih (rudninskih) snovi, ki sem jih zgoraj naštel.

Ker nas za sedaj zanima teh pol odst. neobhodno potrebnih neorganskih snovi, ki jih rastlina črpa iz zemlje, medtem ko druge pridobiva iz zraka, si na kratko pogledjmo, kako gospodarji gozd s temi snovmi v primeri s poljskimi rastlinami. V razpredelnici podajam povprečno množino posameznih neorganskih snovi, ki jih vsebuje pepel 1 kub. metra lesa iz debla in debelih vej, 1 kub. metra lesa iz drobnih vej in vejic in prostornega metra stelje ter koliko teh snovi na 1 ha odvzame steljarjenje in koliko teh snovi potrebuje 1 ha gozda na leto za tvorbo lesa.

K snovem, ki jih rastlina zajema iz zemlje, spada tudi dušik. Zanimivo je, da rastline prostega dušika iz zraka, čeprav ga je skoraj štiri petine vseh zračnih plinov, ne morejo uporabljati. Pridobivati ga morajo iz raznih nitratov, ki se nahajajo v živalskih odpadkih (hlevskem gnoju). Če živalsko telo razpada (gnije), se razvija amoniak, ki oksidira v solitrno kislino; ta pa zopet tvori razne nitrare. Iz teh nitratov dobivajo potem rastline potreben dušik.

1 ha gozda potrebuje povprečno na leto, dušika:

	za prirast lesa	za napravo listja (stelje)
bukov gozd	10 kg	44 kg
smrekov gozd	13 kg	32 kg
borov gozd	—	29 kg

Dognano je, da pride s padavinami na 1 ha v letu povprečno 12 kg vezanega dušika (nitratov) v zemljo. To je nekako toliko, kolikor ga potrebuje 1 ha gozda na leto za tvorbo novega lesa (prirastka lesa). Če torej ne odvzamemo gozdu stelje, se kolobar dušika sklepa, in gozd vzdržuje gospodarstvo z dušikom v ravnotežju, čeprav odvezemamo letni prirast lesa, ker ta dušik nadoknadijo, kakor rečeno, padavine. V gozdu je tudi živalstvo (nižjega živalstva je v 1 ha zemlje kakih 1000 kg), ki z gnitjem teles daje dušik.

Kakor kaže sprednja razpredelnica, se z odpadajočim listjem (steljo) povrne v zemljo tudi ostalih rudnin toliko, da ob odvzemanju letnega prirastka lesa gozd svoje gospodarstvo z rudninami (anorganskimi snovmi) vzdržuje v stalnem ravnovesju tako, da njegova bilanca hranil nikoli ni pasivna.

Vse to je pa obenem zgovoren in prepričevalen dokaz, kako izredne važnosti je stelja za ohranitev tvorne sile (rodovitnosti) gozdnih tal.

Pri tem ne smemo pozabljati, kako razmeroma neznatne količine rudninskih snovi potrebuje gozd za svoje gospodarstvo in kako skromna tla zadostujejo za rast in obstanek gozda. Razen tega drevje razpreda svoje korenine v širino in globino tako, da more v skladu s starostjo v vedno večjem območju črpati iz tal potrebne snovi. Korenine imajo tudi lastnost, da rastejo vedno v smer, kjer je več hranilnih snovi s potrebno vodo, ki je pogoj, začetek in konec vsega življenja.

Rudninski kolobar se torej začneja z vsrkavanjem raztopljenih snovi v vodi po koreninah, ki rastlinski sok oddajajo v nadzemlj-ske dele, v listje in igle, kjer so življenjske tovarne. Ko listi ali igle odpadejo, se vrnejo s tem rudninske snovi v zemljo, da spomladi ponove večni kolobar življenja.

Drug kolobar ogljika in kisika je v zraku ob asimilaciji (usva-janju) in dihanju rastlin, ki je pa poglavje zase. (Pr. Naš gozd, založila Družba sv. Mohorja v Celju.)

Suhe številke raziskovanj nam torej dajejo zadosten odgovor, zakaj more gozd hraniti samega sebe, to je trajno vzdrževati plod-nost gozdnih tal, čeprav oddaja prirast na lesu svojemu gospodarju.

Drugače je s poljskimi rastlinami, ki potrebujejo mnogo več rudninskih tvarin, zlasti kalija in fosforne kisline, kakor gozd, in sicer povprečno petkrat do desetkrat več.

S poljskimi pridelki pobereмо vse rudninske snovi in jih le redko nekoliko vrnemo zemlji. Zato jih je treba nadomeščati v obli-ki gnojenja, kar v gozdu opravlja listje, stelja.

Iz prednje razpredelnice je tudi razvidno, da razne vrste drevja potrebujejo različne množine anorganskih snovi. Če primerjamo či-ste gozde raznega drevja z borovimi gozdi, nam statistika pokaže, da porabi:

	kalija	fosforne kisline	dušika
smrekov gozd	samo nekoliko več kot borov gozd		
bukov gozd	5 krat več	2 $\frac{1}{2}$ krat več	2 $\frac{1}{2}$ krat več
hrastov gozd	3 $\frac{1}{2}$ krat več	3 krat več	3 krat več
jelkov gozd	3 krat več	1 $\frac{1}{2}$ krat več	1 $\frac{1}{2}$ krat več
brezov gozd	2 krat več	2 krat več	2 krat več

V skromnosti glede zemlje prvači torej bor s smreko, njima pa sledi breza.

Če upoštevamo vse potrebne prvine, ki jih potrebuje povprečno na leto 1 ha doraščajočega gozda v svojem gospodarstvu za življe-nje in prirast, dobimo nekako tele zaokrožene številke: 4.000.000 litrov (kg) vode, 2000 kg ogljika, 1.720 kg kisika, 240 kg vodika, 45 kg dušika in 25 kg rudninskih (anorganskih) snovi. Poleg tega je treba za življenje še svetlobe in toplote. Saj les prav za prav ni drugega kakor ujeta sila sončnih žarkov.

Ze iz tega bežnega orisa rudninskega kolobarja v gospodar-stvu gozda je možno jasno spoznati, zakaj ne zna in ne more gojiti gozda vsakdo, ki zna drevo posekati: saj tudi polja ne ume obdelavati tisti, ki zna zgolj kositi travo.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

15. Domača poraba lesa in drv.

Pišem posebno študijo in potrebujem podatke o domači porabi lesa in drv v Jugoslaviji. Prosim za poročila iz vseh krajev države, koliko lesa in drv rabijo za domače gospodarstvo kmetije, velike 1—5, 10, 50, 100, 200 in 300 ha, dalje delavske družine, obrtniki itd.

D. D. Beograd

ODGOVORI

2. Tehnične lastnosti lesa in čas sečnje.

Nekateri, ki so v lesni stroki izkušeni, trde, da postane smrekov les, posekan v mezgri, hitro in zelo rad rdečkasto lisast. V žagi, kjer so žagali 5—6 mesecev stare smrekove hlode iz poletne sečnje, sem pogosto opazil, da postajajo hlodi po preteku 1—2 dni v novem prerezu rdeče lisasti. To me je utrdilo v pogosto zatrdjanem prepričanju, da se rdeča lisavost pri smrekovih hloedih včasih vidno pokaže zelo hitro; da je pa temu kriva ravno poletna sečnja, bi iz lastnih opazovanj ne mogel trditi. Tolmačim pa si ta pojav takole: Ob ugodnem vremenu se v mezgri posekan smrekov les navadno zelo hitro suši, zaradi česar po dolžini močno razpoka. Te razpoke pospešujejo obolenje v notranjosti hloda, od koder se potem na raznih mestih širijo rdeče lise. Smrekov les, ki je rdeče lisast, je zaradi svoje slabše kvalitete mnogo manj vreden kot les brez lis.

Za brezov les je najboljša sečnja od oktobra do marca; tako zahtevajo n. pr. lesni trgovci iz Mežiške in Mislinjske doline brezovino le iz zimske sečnje. Tak les ima zdravo, rjavkasto-belo barvo in je dosti trajen. Zelo hitro pa se pokvari brezov les, ki je posekan v aprilu in maju: že prvi mesec po sečnji porjavi in začne kmalu trohneti. Boljša je sečnja od julija do oktobra, če pustimo posekane in neokleščene ležati vsaj 1,5 do 2 meseca, da se les polagoma suši.

Matija Apohal

8. Rdečenje lesa.

Barva lesa sveže posekanih panjev se spremeni zaradi delovanja atmosferilij (največ zaradi sončne svetlobe), ker nastanejo na lesu razne kemijske in fizične spremembe. Pri tem sodelujejo toplota, vlaga in včasih tudi mikroorganizmi.

Stanko Sotošek

11. Izmera okroglega in tesanega lesa.

Vaše vprašanje je jasno. Vi hočete na podlagi danih mer (na debelem koncu) tesanega trama ugotoviti vsebino hloda, iz katerega je bil iztesan tram.

Trami se tešejo ali ostrorobo ali pa kot trgovsko blago (obličasto) merkantilno.

Recimo, da so Vaši trami trgovsko blago. Pri lesanju teh tramov gre za to, da obtešemo okrogel les tako, da dobimo po pravilih največje nosilnosti tram največjega prereza. Tram mora imeti debelino in širino, merjeno kot razdaljo dveh paralelnih ploskev, na bivšem odvitku in na sredini isto. Dalje sme imeti trgovski tram mesto ostrih robov oblice, toda le v skupni izmeri (merjeno kot lak) do četrline oboda prereza trama. Ako ima tram na sredini dve nasproti si ležeči oblici in ako merimo s kleščami premer preko teh dveh oblic, dobimo premer uporabljenega hloda; iz tega in dolžine razberemo v tablicah (po srednjem premeru) vsebino (kubaturu) hloda, iz katerega smo iztesali tram. Ta vsebina je vsekakor večja kot vsebina pridobljenega trama. Vsebinska uporabljenega hloda, zmanjšana za vsebino pridobljenega trama, predstavlja vsebino napadlega odpadka (tresk). Ako je trgovski tram na sredini ostrorobo tesan, moremo premer hloda izmeriti le, če je tram na sredini tesan z največjim izkoriščanjem, tako da je razdalja dveh nasprotnih robov enaka premeru uporabljenega hloda. Nikakor pa ne moremo dobiti pravilne vsebine uporabljenega hloda iz mer trgovskega trama na debelem koncu. Merjenje vsebine hloda po premeru na debelem koncu sploh ni v rabi in mi tudi morebitne tozadevne tabele niso poznane. V rabi so samo za drogove.

Recimo, da so Vaši trami ostrorobi, torej brez vsakršnih oblic. V tem primeru so prerezi na debelem in tankem koncu, tedaj tudi vmes, enaki. Pri pravilnem tesanju, torej največjem izkoriščanju, se ujema razdalja dveh nasprotnih robov s premerom hloda, merjenega na tankem koncu. Za določitev vsebine hloda po premeru na tankem koncu (Oberstärke) imamo tudi zanesljive tabele.

Torej dobimo vsebino uporabljenega hloda iz mer trama:

1. Ako je tram na sredini obličast s premerom (na sredini trama) dveh nasprotnih oblic, vzamemo ta premer kot premer hloda na sredini.
2. Ako je tram na sredini ostrorob, a na tankem koncu obličast, izmerimo na tankem koncu razdaljo dveh nasprotnih oblic in jo vzamemo kot premer uporabljenega hloda za izmero hloda po primeru na tankem koncu.
3. Ako je tram ostrorob in tesan po načelu največjega izkoriščanja, premerimo razdaljo dveh nasprotnih robov in jo vzamemo kot premer uporabljenega hloda po premeru na tankem koncu.

Za določitev srednjega premera uporabljenega hloda iz debeline in širine trama obstajajo za ostrorobe trame dobre Pressler-Neumeistrove tabele 15 a; za trgovske trame se mora v tablicah dobljeni premer povečati za eno sedmino.

Opozarjamo Vas, da obstajajo druge tablice za določitev vsebine hloda po premeru na sredini in druge za določitev vsebine po premeru na tankem koncu hloda.

France Pleško

12. Kontrola čuvajskega revirja.

Odgovorni gozdni čuvaj je sopodpisal zapisnik o pregledu posekanega drevja in je torej vsebino tega zapisnika v vsem obsegu odobril. Pritožba proti disciplinski obsodbi, ki temelji na tem zapisniku, bi bila brez upa na uspeh. Če more odgovorni čuvaj naknadno dokazati, da so bile ugotovitve, ki jih je vnesel gozdar v zapisnik o samem posekanem drevju, nepravilne, naj vloži posebno vlogo na svoje nadrejeno oblastvo s prošnjo, da se disciplinsko postopanje obnovi, ker more dokazati, da je bil disciplinsko po krivem obsojen. V tej prošnji naj navede dokaze, da se pregled ni pravilno vršil in da so ugotovitve o posekanem drevju netočne. Pri tem je poudariti, da za disciplinsko odločbo ni merodajno, kako je gozdar izvršil pregled, temveč je merodajno le, ali so bile gozdarjeve ugotovitve pri pregledu pravilne.

Določba § 397 k. z. bi prišla v poštev le, če bi gozdar zavestno vnesel v zapisnik netočne podatke o posekanem drevju, nikakor pa ne v predmetnem primeru, ko se mu očita le nepredpisno postopanje. Določba § 397 k. z. bi pa prišla v poštev le, če bi se gozdarju dokazalo, da je hotel s sestavo napačnega zapisnika o posekanem drevju pridobiti sebi ali komu drugemu imovinsko korist ali vsaj oškodovati odgovornega čuvaja.

Dr. Igor Wilfan.

13. Prodaja stoječega lesa.

Pogoji naj bodo taki, da bodo z njimi zagotovljeni obstoj, gojenje in varstvo Vašega gozda. V pogojih navedite prodajalca in kupca, prodajni predmet (vrsto, število in kubaturo drevja, množino in kakovost sortimentov, kraj, način zaznamovanja, skladanje itd.), način sečnje, prodajno ceno (s številkami in besedami) za posamezne sortimente, način izdelave ter spravljanja, čas in način plačanja, povračilo škode, razsodišče za primer spora, plačanje davka in dr.

Pogoji naj imajo stvarno podlago, da ne odbijajo kupca, in naj bodo v skladu z obstoječimi zakonitimi in trgovskimi uzancami (navadami). Prodajna in kupna pogodba naj bo jasna v strokovnem in pravnem oziru; prestroga odbija kupca, nepopolna pa škoduje gozdu in vodi v nepotrebne spore.

Stanko Sotošek.

14. Reambulacija meje.

Razmeroma lahko in hitro boste določili mejo po koordinatni metodi. Med poljo in mejo narišite v načrtu stališčnico (osnovno črto) in spustite pravokotno na njo iz lomnih točk na poti in meji ordinate ter izmerite s transversalnim merilom vse razdalje! Na osnovi tega boste lahko zakoličili stališčnico na terenu in določili mejne točke s prenosom abscis in ordinal iz načrta na teren. Pri tem pa ne pozabite računati z morebitnim skrčkom ali raztezkom papirja in sporazumeti se s sosedom!

Stanko Sotošek

Zakoniti predpisi in okrožnice

Iz finančnega zakona za leto 1939/40.*

I. del: Osnovne določbe.

§ 1.

Državni proračun razhodkov in dohodkov za leto 1939/40. je sestavljen takole:

Redni in izredni razhodki in dohodki.
Redni in izredni dohodki skupaj din 12.947.000.000—
Redni in izredni razhodki skupaj din 12.947.000.000—

II. del: Določbe za posamezna ministrstva.

A. Ministrstvo za finance.

§ 14.

Minister za finance se pooblašča:

10. da izplačuje skladno z odstavkom 2. člena 12. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov M. P. št. 70.380/V z dne 25. septembra 1936 v breme obratne glavnice državne blagajne Privilegirani agrarni banki potrebne vsote za pokrilje anuitet iz člena 14. uredbe, kolikor se pokaže potreba po takem pokritju.

§ 19.

Pri ministrstvu za vojsko in mornarico se ustanavlja poseben sklad z nazivom „narodni obrambni sklad“ (Fond narodne odbrane). Način upravljanja tega sklada se predpiše z uredbo ministrskega sveta, izdano na predlog ministrstva za vojsko in mornarico in ministra za finance.

§ 20.

1. Na državna zemljišča in zgradbe se neposredni davki za l. 1939. ne predpišejo.

2. Davčna olajšava za zemljarino, določena za davčno leto 1936. v § 48. zakona o proračunskih dvanajstlinah za mesece avgust 1935. do marca 1936., velja tudi za davčno leto 1939.

3. Osnovni davek na dohodek od zemljišč za l. 1939. znaša 10 % katastrskega čistega dohodka.

§ 30.

1. Železniška vozila, parne in električne lokomotive, motorna vozila, vagoni, stroji (orodni stroji) vseh vrst kakor tudi rezervni deli in material za vozila (parne in električne lokomotive, motorna vozila, vagone, stroje, orodje, potrebščine, tudi električne) in za tire, ki se nabavlja v inozemstvu po kompenzacijskih pogodbah za tobak (monopolna režija), rudo, pragove in dr. kakor tudi v breme kliringov pri Narodni banki kraljevine Jugoslavije, se oproščajo plačila carine in vseh državnih in samoupravnih davščin, ki se pobirajo pri carinarnicah.

2. Popolni lirni material za železniške proge (tračnice, spojke, rebaste, zagozdne ploščice, pričvrstilne ploščice, vijaki, tirfoni [tirfonds] in lirni žebliji, Groverjevi [vzmetni] obročki, navadni in dvojni, popolne kretnice, preproste, angleške in polangleške, kakor tudi križišča z železnimi pragovi ali brez teh, rezervni deli za kretnice, in sicer popolne ostrice, srca, krilne ali upognjene tračnice, železni pragovi in drugi sestavni deli kretnic, strojne naprave za pogon kamnolomov, drobilnic za tolčenec ali pesek in njih sestavni deli, parni valji, vozovne tehnice, drezine in progovni vozički, orodje in stroji za vzdrževanje proge, vodovodne cevi s fasonskimi deli in potrebščinami, ki jih nabavlja ministrstvo za promet (generalna direkcija državnih železnic) po predhodno sklenjeni pogodbi iz inozemstva, so oproščeni plačila carine in carinskih davščin, kjer to minister za finance odobri.

*) Službene novine kraljevine Jugoslavije z dne 1. aprila 1939., št. 74/XXI/152. in Službeni list kraljevske banske uprave dravske banovine 1939., 181/34

E. Ministrstvo za vojsko in mornarico.

§ 64.

Na tistih mestih ali prostorih, ki jih minister za vojsko in mornarico v svojem odloku izrečno označi, se brez predhodne soglasnosti pristojnega vojaškega oblastva ne sme gozd do golega posekati, preveč prerediti ali preveč klestiti niti gola površina pogozdovati. To ne velja za vodne zadruge, kolikor se nanaša na njih potrebe.

Če pristojno vojaško oblastvo prihrdi, da se na takem mestu ali na takem prostoru gozd do golega poseka ali močno prerediti s pogojem, da se ista površina iznova pogozdi, je treba to opraviti v roku, ki ga določi to oblastvo.

Če lastnik v lastni režiji seka ali sečnjo podjetniku proda, se mora ta pred začetkom sečnje prepričati, ali je odobrena. Podjetnik je z lastnikom gozda za pravilno sečnjo solidarno odgovoren.

Kdor ravna zoper to določbo, se kaznuje z zaporom in v denarju do din 50.000.—.

F. Ministrstvo za zgradbe.

§ 69.

8. Kljub predpisom zakona o pooblaščenih inženirjih z dne 13. oktobra 1937. in pravilnika o razdelitvi področja posameznih strok pooblaščenih inženirjev M. g. št. 43.007 z dne 13. oktobra 1938. smejo na ozemlju dravske banovine državni gozdarski inženirji v okolišju svojega službenega poslovanja kakor tudi kvalificirani gozdarski strokovnjaki za lista posestva, na katerih so oni upravitelji, izdelovati gozdarske načrte v zvezi z izkoriščanjem gozdov (načrte in odobritve za sečnjo) za gozdna posestva do velikosti 50 ha.

G. Ministrstvo za promet.

§ 80.

Minister za finance se pooblašča:

10. da izda glede na novi zakon o mednarodni konvenciji o prevozu blaga na železnicah in mednarodni konvenciji o prevozu potnikov in prtljage na železnicah z dne 2. oktobra 1937., Službene novine št. 235/LXX., novo uredbo z zakonsko močjo o prevozu potnikov, prtljage in blaga, ki naj nadomesti sedanjo železniško prometno uredbo iz I. 1925.

H. Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon.

§ 81.

Minister za pošto, telegraf in telefon se pooblašča:

1. da sme po odobritvi ministrskega sveta izvršiti na kredit nabavo in polaganje telefonskega kabla v smeri Beograd—Zagreb—Maribor—nemška meja.

I. Ministrstvo za kmetijstvo.

§ 86.

Ministrstvo za kmetijstvo se pooblašča:

1. da sme po odobritvi ministrskega sveta z uredbo z zakonsko močjo po izkazani potrebi, bodisi za vse bodisi le za posamezne banovine, spremeniti in dopolniti zakon o pospeševanju kmetijstva glede finansiranja občinskih kmetijskih skladov in sreskih kmetijskih odborov.

§ 91.

1. Pristojni ban se pooblašča, da izda z odobritvijo ministra za kmetijstvo in ministra za gozdove in rudnike pravilnik o gozdih, razlaščenih po odstavku 9. § 24. zakona o likvidaciji agrarne reforme z dne 19. junija 1931. in 24. junija 1933. in § 76. zakona o proračunskih dvanajstlinah z dne 29. julija 1935.

S tem pravilnikom se predpiše izvršitev razlastitvenih odločb ministra za kmetijstvo, izdanih sporazumno z ministrom za gozdove in rudnike; dalje se predpišejo združbe koristnikov razlaščenih gozdov, njihovi pravni

odnošaji, uprava in nadzor nad upravljanjem teh gozdov in pristojnost v odločanju sporov med koristniki.

3. Ban sme za svojo banovino z uredbo urediti višino zneskov, ki so jih občine dolžne določiti v svojih proračunih kot prispevke v občinske kmetijske sklade. Z isto uredbo sme določiti ban odstotni znesek, ki gre od tega prispevka okrajnemu kmetijskemu odboru, upošteva je pri tem dejansko potrebo posameznih kmetijskih okrajnih odborov in razmerni znesek odmerjene zemljarine po posameznih občinah.

K. Ministrstvo za gozdove in rudnike.

Minister za gozdove in rudnike se pooblašča:

1. da predpiše sporazumno z ministrom za finance po odobritvi ministrskega sveta uredbo z zakonsko močjo, s katero uredi cestne pavšale, delovno naklado in nagrade za uspešno delo osebju, zaposlenemu pri delih zaradi izkoriščanja državnih gozdov v lastni režiji; izdatki za polne pavšale in delovne doklade se določijo v letnih režijskih preliminarjih, nagrade za uspešno delo pa se izplačujejo iz doseženega čistega dobička režijskega poslovanja;

2. da predpiše po odobritvi ministrskega sveta uredbo z zakonsko močjo, s katero uredi pravne in finančne odnose med državo in gozdno-industrijskim podjetjem „Šipad“ d. d., preustroji podjetje na podlagi strokovnega in umnega dela zaradi strogo trgovskega poslovanja in poveča kontrolo poslovanja in odgovornost uprave podjetja;

3. da predpiše po odobritvi ministrskega sveta uredbo z zakonsko močjo, s katero:

a) uredi službo gozdnih čuvajev, logarjev in nadlogarjev pri upravi državnih gozdov;

b) zagotovi uniformiranje in oborožitev zgoraj navedenega osebja: Za izvršitev tega se mora ustanoviti sklad, v katerega se steka 20% prisojenih denarnih kazni po zakonu o gozdih z dne 21. decembra 1929. in 20% povračila škod po gozdnih kaznivih dejanjih, ki jih prisodijo državi bodisi sodna ali pa občna upravna oblastva;

c) predpiše za osebje pod točko a) poseben disciplinski postopek in izda posebne določbe o disciplinski odgovornosti;

č) uredi za osebje, navedeno v točki a), vprašanje materialne odgovornosti zaradi neopravičenih sečenj v državnih gozdih;

d) uredi rabo orožja po organih za zaščito državnih gozdov pri opravljanju njih dolžnosti.

S to uredbo se ne smejo zvišati za ta namen s proračunom odobreni krediti. Prav tako se tudi ne smejo spreminjati določbe zakona o uradnikih, razen tistih določb, ki se nanašajo na tvarino, navedeno v prednjih točkah;

4. da izda o odobritvi ministrskega sveta uredbo z zakonsko močjo, s katero predpiše zaradi vzdrževanja trajnega in umnega gospodarstva vse potrebne ukrepe upravnega, gospodarskega in finančnega značaja za preureditev, sanacijo in olajšanje stanja krajiških imovinskih občin;

5. da sme po soglasnosti ministrskega sveta že izdane ali kako drugače pridobljene pravice za izsledovanje in pridobivanje rudninskih olj, zemskih smol in plinov v občnem državnem interesu državne obrambe razveljaviti ali če so se kje dela že začela, razlastiti, kolikor zadevajo te pravice okoliš, v katerem sta država ali državna obramba zainteresirani;

6. da sme v soglasnosti z ministrskim svetom popraviti prejšnje zamejničevanje državnih gozdov in državnih zemljišč v Srbiji, Južni Srbiji in Črni gori, kjer koli se po informativnih komisijah izkaže, da je taka poprava meje neizpodbiten življenjski interes za obstanek in napredek interesentov;

7. da izda sporazumno z ministrom za finance uredbo za preskrbo domačih žag z lesom v mejah njih letne zmogljivosti kljub §§ 50. in 51. zakona o gozdh in členov 47. in 49. uredbe o ustroju ministrstva za gozdove in rudnike št. 268/36 brez licitacije.

Uredba naj se nanaša samo na tiste žage, katerih lastniki so držav-

ljani kraljevine Jugoslavije, ki obratujejo z domačo glavnico, razpolagajo s svojimi izdelki in sami predelujejo les na lastnih žagah, a so imeli žage že na dan 1. januarja 1929., in ki so sposobne za uspešno obratovanje.

Upoštevan je predvsem les, izdelan v državni režiji, potem pa še stoječi les iz svobodnih gozdov, kjer se ne more v režijskem poslovanju iz katerega koli vzroka izdelovati potrebni les.

Ta preskrba sme trajati največ pet let.

§ 98.

Minister za finance se pooblašča:

1. da sme odobriti ministru za gozdove in rudnike, da pridrži iz svojih sredstev največ din 80.000.000— kot posojilo za obratno glavnico vseh državnih rudniških in gozdno-industrijskih podjetij in za lastno režijo, ki ga morejo vrniti konec proračunskega leta;

2. da sme iz tekočih gozdnih dohodkov za l. 1939/40. dati ministru za gozdove in rudnike kot obratno glavnico gozdnega industrijskega podjetja „Šipad“ d. d. na razpolago din 20.000.000—; podjetje pa mora do konca tega proračunskega leta vrniti to vsoto blagajni ministrstva za gozdove in rudnike.

§ 99.

Minister za gozdove in rudnike se pooblašča:

1. da sme prodati lastnikom domačih žag, ki niso preskrbljeni po zakonu o zaščiti domače lesne industrije, potrebni les za preskrbo njihov žag v mejah elatne možnosti in zmogljivosti njihov žag, toda največ do 1000 polnih m³ v okroglem lesu proti plačilu kalkulirane gozdne takse, ki ne sme biti nižja od cene po gozdnem cenovniku. Za ta namen se smejo oddajati samo bukev, jelka in smreka, borovina pa samo izjemoma, kadar ni bukev, jelk in smrek za izkoriščanje.

Od teh prodaj so izvzeli listi lastniki žag, katerih žage so za leto 1938/39. oziroma za l. 1939. po zakonu o zaščiti domače lesne industrije z dne 15. marca 1929. ali pa podstavi dolgoročnih pogodb docela ali deloma preskrbljene.

To svojo pravico sme prenesti minister za gozdove in rudnike na gozdna ravnateljstva;

2. da prodaja stoječa in ležeča debla, ki so se posušila zaradi elementarnih neizgodb in nesreč, in kakor koli drugače poškodovana in za nadaljnjo rast onesposobljena debla, če je škoda večjega obsega in se z rednimi sredstvi brez škode za gozd ne dajo izkoristiti, kljub predpisom o gozdih, zakona o državnem računovodstvu in uredbe o ustroju ministrstva za gozdove v večjih ali manjših oddelkih z neposrednimi dogovori brez licitacije po dejanski vrednosti na podstavi cenitve do vrednosti din 2000— posameznikom v enem letu;

3. da odloži za tekoče proračunsko leto izvrševanje § 123. zakona o gozdih; v tem času se morajo zbirati in uporabljati dohodki fonda za pogozdovanje po predpisih pravilnika o zbiranju in uporabljanju prispevkov za pogozdovanje št. 855 z dne 11. januarja 1928., s spremembami in dopolnitvami št. 20.886/1928, 25.507/1939 in 17.525/1930, in po določbah uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o olajšavah in pobiranju prispevka v fond za pogozdovanje od posestnikov nedržavnih gozdov z dne 10. junija 1938., M. S. št. 717;

4. da sme oddajati brezplačno iz državnih gozdov neogibno potrebni stavbeni les in drva liškimi in dalmatinskimi naseljenikom-kmetom, naseljenim v bivši Bosni in Hercegovini, tako kakor ostalim služnostnim upravičencem;

5. da sme razdeliti med interesente (občine, zemljiške zajednice, imovinske občine, javne naprave, privatne osebe) brezplačno sadike, vzgojene v državnih drevnicah pri gozdnih upravah in državnem parku v Topčideru in pri političnih oblastvih, in sicer predvsem za pogozdovanje kraščin in goličav, v drugi vrsti pa za napravo gajev okoli malih kmetijskih posestev, šol, občin in mest in za napravo parkov okoli državnih zgradb, vojaških objektov, spomenikov, molilnic, vojaških grobov kakor tudi za vojaške potrebe. V ta namen sme razdeljevati brezplačno interesentom semenje iz državnih gozdov in vzgojeno v državnih semenogojnicah, pa

ludi znanstvenim napravam, zavodom, in poskusnim postajam doma in na tujem za znanstvena raziskovanja. Ta pooblastitev se sme prenesti tudi na podrejene organe;

6. da sme po zaslišanju vrhovnega državnega pravobranilstva in glavne kontrole in po odobritvi ministrskega sveta kljub predpisom § 112. zakona o gozdih v posebno opravičenih primerih radi zaokrožbe posestva in pocenitve zamenjati državne gozdove in gozdna zemljišča z gozdovi in zemljišči imovinske občine enake vrednosti;

7. da sme služnostnim upravičencem ene katastrske občine dati služnostno pravico tudi v sosednji katastrski občini, kolikor ne morejo zado- stiliti svojim potrebam v svoji katastrski občini, a je v sosednji občini kaj prebitkov; toda s tem se ne smejo prikrajševati pridobljene pravice upra- vičencev sosednje občine, niti ne pridobe oni trajne služnostne pravice v tej katastrski občini.

Ta pravica prelaganja upravičencev iz ene katastrske občine v drugo se sme prenesti na ravnatelje gozdnih ravnateljstev;

8. da sme uvesti plačane vstopnice za gozdarsko-lovski muzej viteške- ga kralja Aleksandra I. Zedinitelja v Topčideru. Dohodki od teh vstopnic služijo za kritje razhodov muzeja po pravilniku, ki ga izda minister za gozdove in rudnike sporazumno z ministrom za finance;

9. da sme mimo zakona o državnem računovodstvu oddajati posamezne parcele „Deliblatskega peska“ zaradi obdelave in lažjega pogozdovanja okol- nim kmetovalcem v brezplačen zakup za štiri leta s pogojem, da mora zakupnik po načelu predhodnega gozdno-poljskega gospodarjenja listo parcelo pogozditi in jo po preteku zakupa državi pogozdeno izročiti. Sadike, potrebne za to pogozdovanje, daje država brezplačno;

10. da v bivši mostarski oblasti in v livanjskem in duvanjskem srezu (danes Tomislavgrad) državno absolutno gozdno zemljišče, golo ali nepo- polnoma odraslo z nizkim grmovjem, ki ni potrebno za notranjo koloni- zacijo in izločitev mere in sečine, izloči in podeli posameznim osebam in napravam za pogozdovanje in zasaditev po predpisih uredbe z zakonsko močjo, ki jo izda po odobritvi ministrskega sveta;

11. da sme izjemoma in v posebno opravičenih in nujnih primerih odobriti, da se začno pogozdovati goličave in kraščine v breme fonda za pogozdovanje še preden izda komisija v smislu zakona o gozdih odločbo o izločitvi in o generalni osnovi za pogozdovanje. Nadaljnje pogozdovanje v prihodnjih letih se sme izvajati samo na podstavi odločbe komisije;

12. da sme do posebnega zakona o ureditvi državnih gozdov v bivši Bosni in Hercegovini, obremenjenih s služnostmi, ki je napovedan v § 181. zakona o gozdovih z dne 21. decembra 1939., oddajati iz državnih gozdov potrebni les, kamenje, gramoz, pesek in zemljo za gradnjo kakor tudi dovoljevati kurivo in pašo služnostnim upravičencem na ozemlju bivše Bosne in Hercegovine na način in v obsegu, kakor se je to godilo pred omenjenim zakonom o gozdovih;

13. da sme ob reambulaciji mej državnih gozdov in posestev v Srbiji, Južni Srbiji in Črni gori opraviti reambulacijo po dejanskem stanju in samem kraju v vseh tistih primerih, kjer se ne da ugotoviti pravo stanje z obstoječimi listinami o zamejničevanju ali lastništvu zaradi njih netočnosti. V takih primerih se morajo spraviti obstoječe lastninske listine (mejni zapisniki, risbe in tapije) v sklad s tako izvršeno reambulacijo.

§ 101.

4. da da banskim upravam na razpolago državno gozdarsko osebje za delo v banovinskih napravah, dokler delo traja; temu osebju se izplačujejo za ta čas prejemki iz banovinske blagajne, njih prejemki po državnem proračunu pa olajšajo zadevne partije proračuna razhodkov ministrstva za gozdove in rudnike;

5. da postavlja diplomirane gozdarske inženirje za uradniške priprav- nike-volonterje brez prejemkov.

Čas, prebit v taki lastnosti, se jim šteje kot čas pripravljalne službe za opravljanje državnega strokovnega izpita in izpita za samolastno uprav- ljanje gozdov.

S tem ne prevzema država nikake obveznosti, da jih sprejme v državno službo; na mesta, ki se normalno izpraznijo, pa je postavljati predvsem te pripravnike volonterje;

8. da predpiše sporazumno z ministrom za finance pravilnik o posebnih dokladah za osebje nacionalnega instituta za gorivo in rude;

§ 102.

2. Inozemski lovci, povabljeni od lovskih organizacij v državi, dobe po predhodni odobritvi ministrstva za gozdove in rudnike brezplačno lovsko karto in jim je dovoljeno prinesli v kraljevino Jugoslavijo carine prosto dve lovski puški in 500 nabojev na osebo.

Brezplačne lovske karte izdaja ministrstvo za gozdove in rudnike. Ta določba velja, dokler se z zakonom izrečno ne spremeni ali razveljavi.

(Konec prihodnjic)

Ponovno priobčilo o sestavljanju načrtov za gozdno gospodarstvo.

Ministrstvo za gozdove in rudnike je z razpisom z dne 24. aprila 1938. pod št. 793. izdalo glede sestavljanja gozdno gospodarskih načrtov kakor tudi predlogov za sečnjo in vzgojo k razpisu, katerega vsebino smo objavili na strani 113 Gozdarskega vestnika, dodatne odredbe, ki navajajo med drugim sledeče:

Z odredbo v § 69., odstavku 8., finančnega zakona za leto 1939/40. je zakonodavec upošteval posebne lastninske razmere gozdarstva v dravski banovini, kjer malim gozdnim posestnikom gmotno stanje ne dopušča, da bi nosili stroške za sestavljanje gospodarskih načrtov in predlogov za sečnjo ter vzgojo po pooblaščenih gozdarskih inženirjih. Zakonodavec je zato predvidel možnost, da te elaborate za male gozdne posestnike do 50 ha površine izdelujejo državni gozdarski inženirji na teritoriju svojega službenega področja.

Državni gozdarski inženirji morejo po stilizaciji citiranega finančnega zakona izdelovati omenjene elaborate, ni pa to njihova službena dolžnost. Od njihovega pristanka je odvisno, če ta dela prevzamejo ali ne.

Iz tega sledi, da imajo dela, ki jih bodo vršili državni gozdarski inženirji na posestvih do 50 ha, značaj privatnih poslov, o katerih govori § 74. zakona o uradnikih in pravilnik o ureditvi gozdarske službe pri občnih upravnih oblastvih. Po čl. 11. tega pravilnika more gozdarsko osebje vršiti privatne posle samo ob dovolitvi ministrstva za gozdove in rudnike na predlog bana. Ker bi bilo po tem tudi nadalje za sestavljanje vsakega urejevalnega operata in predloga za sečnjo in vzgojo za posestva do 50 ha površine potrebno predhodno dovoljenje ministra za gozdove in rudnike, bi se izvedbi § 69., odst. 8., finančnega zakona stavile znatne administrativne težkoče.

Da se temu izogne, je minister za gozdove in rudnike pooblastil bana, da v svojem območju izdaja dovoljenja za privatne strokovne posle gozdarskemu osebju pri občnih upravnih oblastvih I. stopnje na posestvih do 50 ha površine.

Dovoljenja za privatno delo okrajnim gozdarskim referentom bi bilo treba izdajati pod pogojem, da ti ne zahtevajo za svoje delo od posestnika nobene nagrade razen povračila za potne stroške po uredbi, ki velja za državne uradnike. Razen tega so dolžni gozdni posestniki povrniti okrajnim gozdarskim referentom efektivne stroške za material, ki se bo porabil ob priliki teh del, in preskrbeti delovno moč za terenska dela.

Imenovano ministrstvo je dalje z uvodoma navedenim razpisom sporočilo, da smejo kvalificirani gozdarski upravitelji izdelovati gospodarske načrte in predloge za sečnjo in gojo gozdov — ne glede na površino — za ona posestva, kjer so nameščeni kot upravitelji, ako imajo za to potrebno kvalifikacijo po §§ 58. in 132. zakona o gozdovih.*)

*) Upoštevati je tudi zadnji odstavek § 58. zakona o gozdovih, ki se glasi: „Izjemoma se priznava strokovna izobrazba za izdelovanje gospodarskih načrtov tudi onim, ki so bili na dan, ko stopi ta zakon v veljavo,

Ugodnostna tarifa za prevoz celuloznega in jamskega lesa.

Od postaj na progi ali zahodno od proge Št. Ilj—Maribor—Zidani most—Sevnica—Trebnje na Dolenjskem—Crnomelj; Grobelno—Krapina—Kotoriba in Koprivnica, državna meja veljajo od 1. VI. t. l. za: celulozna, borova, brezova, trepetlikova, bukova, jelkova, smrekova in topolova cepljena in okrogla polena, dolga do 1.05 m in debela na tankem koncu brez lubja do 24 cm, za borov, hrastov, jelkov in smrekov okrogel in obeljen jamski les, debel na debelem koncu do 24 cm in na tankem do 16 cm, in za krajnike, dolge do 6 m, stavki razreda 24., zvezek 3., zvišani za 10%.

Ugodnost velja z vračanjem voznine; prošnje je vložiti v trgovinskem oddelku generalne direkcije državnih železnic v Beogradu.

Odkup izvoznih deviz za celulozo iz lesa.

Narodna banka je izdala 15. maja t. l. okrožnico, da je finančni minister v soglasju z ministrom trgovine in industrije izdal odlok št. 28.394/VIII z dne 9. maja t. l., s katerim je pooblastil Narodno banko, da more odkupovati devize po specialnih tečajih od izvoza artikla tar. št. 441/2 lesne celuloze. Pooblašteni zavodi so na podlagi tega dolžni pri ponujanju deviz naznačiti ime voznika, število in datum uverjenja o zavarovanju valute, množini in vrsti izvoženega blaga s sklicevanjem na št. car. tarife in uvozne države.

Naknadne carinske bonifikacije pri uvozu iz Jugoslavije v Francijo.

Francoska vlada je 1. aprila t. l. odobrila carinske bonifikacije za 65.000 ton tesanega ali žaganega lesa, in sicer 60 frankov za tono ter za 80.000 centov celulozne (lesne) kaše, 13 frankov za cent.

Državne dobave pri Šipadu.

Po novem finančnem zakonu morejo državne ustanove kupovati od Šipada neposredno, brez predhodne dražbe. Ta klavzula je bila vnesena v zakon zato, ker je imel državni erar s Šipadom mnogo obračunov in je Šipad poravnal svoje račune z različnimi dobavami, ki so pa morale biti izvršene na dražbi.

Specialne takse za uverjenja Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine.

Za potrdila v zvezi s trgovsko pogodbo z dne 10. II. pri izvozu v Francijo in Alžir je plačati specialne takse Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine:

1. za 1 tono lesa iglavcev, žaganega ali tesanega, 2— din, 2. za 1 tono lesa listavcev, žaganega ali tesanega, 4— din in za 100 kg celuloze 1— din. Te posebne takse se bodo plačevale s taksnimi znamkami, ki bodo vtisnjene na potrdila po čl. 3. pravilnika o računovodstvu zavoda.

Ugodnostna tarifa za prevoz žaganega lesa.

Od 11. aprila t. l. velja posebna tarifa za prevoz žaganega lesa od Banjaluke do Bačkega Petrovega sela, Beočina, Beograda, Malja, Padeja, Perleze, Petrovaradina in Prahova.

naši državljani in so imeli popolno srednješolsko izobrazbo s predpisanim državnim izpitom ter so bili pooblašteni za takšno delo“. To so torej oni gozdarski strokovnjaki, naši državljani, ki so imeli pred 1. julijem 1930. popolno srednješolsko izobrazbo s takrat predpisanim državnim izpitom, ki jih je usposobil tudi za sestavljanje gospodarskih načrtov. Istotako velja drugi odstavek čl. 5. pravilnika o postavljanju kvalificiranih gozdarsko-strokovnih oseb za upravljanje nedržavnih gozdov, z dne 27. septembra 1930. (Službeni list 1930, št. 35., str. 538.)

Dopisi

† JOSIP LENARČIČ,

agronom, industrialec, veleposestnik, bivši predsednik in svetnik Trgovske, obrtne in industrijske zbornice v Ljubljani, odbornik in član Kmetijske družbe v Ljubljani, ustanovitelj Zveze slovenskih zadrug, član bivšega industrijskega sveta na Dunaju, član državnega železniškega sveta, državne šolske komisije za obrtno šolstvo, član komisije za podpiranje domače čipkarske obrti, poslanec v bivšem kranjskem deželnem zboru kot zastopnik notranjskih mest in trgov in kasneje kot mandator Trgovske in obrtne zbornice, ustanovitelj in častni predsednik posojilnice na Vrhniki, član odbora za osuševanje barja, večletni predsednik domače čitalnice, častni član Sokola itd., imejitelj reda sv. Save III., Jugoslovanske krone IV., Belega orla V. razr. itd.

Od leta 1900. do leta 1918 je bil član Gozdarskega društva za Kranjsko in Primorsko, po prevratu je bil na občnem zboru dne 20. februarja 1919 izvoljen za njegovega predsednika. Na njegovo pobudo in pod njegovim predsedstvom je bilo omenjeno društvo na izrednem občnem zboru dne 4. maja 1922 v Mariboru likvidirano ter bila ustanovljena podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja v Ljubljani, katere predsednik je postal in ostal do leta 1928. V letih 1926. do 1928. je bil tudi predsednik Jugoslovanskega gozdarskega združenja (J. S. U.) v Zagrebu, mnogo let pa njegov zaslužni podpredsednik. Kot član odseka za agrarno reformo in za promet, industrijo in trgovino je vodil anketo za rešitev agrarne reforme in se zlasti zavzemal za zaščito privatnih gozdov.

Ko je leta 1877. diplomiral na visoki zemljedelski šoli na Dunaju in nato prevzel vodstvo obsežnega domačega gospodarstva na Verdu, je skoraj 60 let stal v prvih vrstah na vseh toriščih prosvetnega, gospodarskega in političnega narodnega gibanja ter življenja. Povsod je bil, vse je vedel in znal, za vsako delo je prijel s svojo večjo roko in — uspel! Obdarjen je bil z nepremagljivo tvorno silo in klenostjo; s svojimi neumornimi ro-

kami je ustvarjal čudeže dela. Kdaj je počival, kdaj se je mogel posvetiti sebi in svojemu študiju, je uganka. Ko bi imela naša domovina sto njegovih rok, bi bili že zdavnaj sami gospodarji na svoji zemlji. Veljavni gospodarji, kol je bil on, to so „slovenstva stebri stari“, ki nam varujejo domačije.

Gospodar, živeč na robu ogromnih črnih kraških gozdov, je te gozdove kot vzoren gozdar skrbno varoval in gojil. Gospodar, živeč na robu barjanske ravnine, je ta polja kot vzoren poljedelec in živinorejec vestno obdeloval. Tam se je 22. februarja 1856. rodil in tam po 83. letih položil kot zvesti hlapec svojemu Gospodu pravičen in časten račun.

Vsem, ki ljubijo lepo našo zemljo, je bil spoštovan svetovalec, tovariš in sodelavec. Hodil je na sestanke, seje in zborovanja delaven, svež in prožen, vedno snujoč, kot da je najmlajši. Njegova nedosežna izkušnost je pričala, da je očak podružnice, v zelenem gozdu hrast, ki se ne stara.

Vendar so se iztekle bogato mu določene ure in 26. maja 1939. je na svojem vzornem domu na Verdu sklenil svoje delo. Kako je vendar utegnil?

Dva dni kasneje, na binkoštno nedeljo, se je podružnica med nešteti deputacijami in korporacijami poslovila od svojega zvestega ustanovitelja, predsednika, člana in tovariša. Pietetno se je poklonila njemu — velikemu gospodarju in vzoru delavnosti. Čast in slava delavcu in gospodarju Josipu! Bodi mu prijeten večer počitek!

Ing. Mirko Šušteršič

GOZDARSKE OBLASTI V NEMCIJI

Namesto dosedanjih okrajnih gozdarskih inspekcij v bivši Avstriji so uvedeni gozdarski uradi, ki ima vsak posebnega referenta za kmetijske gozdove. Za pokrajini Koroško in Štajersko ima gozdarski urad svoj sedež v Celovcu. Prodajo lesa urejajo posebni tržni uradi; za Koroško pristojni tržni urad se nahaja v Solnogradu. (Koroški Slovenec)

DRŽAVNE CELULOZNE TOVARNE.

V doglednem času se namerava ustanoviti družba „Jugoslovanska celuloza d. d.“, ki bi prevzela „Šipadovo“ celulozno tovarno v Drvarju in postavila dve novi državni tovarni, eno med Zenico in Zavidovičem, drugo pa med Ogulinom in Vrbovskim. Za ostvaritev tega načrta bo potreben predvidoma začetni kapital približno 100 milijonov din.

BATA — TUDI LESNO PODJETJE

V Beogradu so ustanovljene tri delniške družbe: Nebojša d. d., Majstor d. d. in Celofan d. d. V vseh podjetjih je tvrdka Bata glavni družabnik. Nova ustanovljena podjetja imajo v načrtu izkoriščanje gozdov za predelavo lesa v tanin, celofan in umetno svilo.

RJAVI HROŠČ V PREKMURJU.

Pri spomladanskem pogozdovanju v poplavnem področju reke Mure smo naleteli ob kopanju jamic na ogrce (ličinke rjavega hrošča). Vkljub temu, da je bilo lansko leto

zemljišče poplavljen, saj je bila voda 2 m visoko, so ostali ogrci pri življenju. Po velikosti sodeč bodo letos dorastli in se zabubili. Voda je stala nad njimi celih 8 dni. Bržkone jim zadostuje za življenje kisik iz vode, ki ga je v hladni vodi mnogo več nego v topli. Verjetno so zaradi mrzle vode otrpnili, njihovo življenjsko vršenje (prebava, dihanje, premikanje) se je zmanjšalo na minimum in ostalo brez škode. Torej tudi poplave ne uničijo teh kulturam tako nevarnih škodljivcev.

M. Potočnik

BOROV OSIP V PREKMURJU.

Osip borovih iglic se je pojavil na Goričkem letos v precejšnji meri. Posebno rjavijo, se suše in odpadajo iglice iz 2—4 letnega borovega pomladka na prisojnih ekspozicijah. Vzrok je predvsem letošnja suha zima, ki ni dala rastlinam snežne odeje. Na iglicah se začno pojavljati črnkaste pege, kar je znak, da so napadene po glivici *Lophodermium pinastri*, ki jih sčasoma posuši, tako da iglice odpadejo. Rastline sicer oslabe, toda ker so njihovi vrhnji brsti zdravi, si bodo čez poletje zopet opomogle.

M. Potočnik

PODJETJE „IVER“ BO IZKORIŠČALO GOZDOVE.

„Iver“, delniška družba za trgovino z gozdnimi pridelki, bo začela izkoriščati tudi gozdove in je spremenila svoj naslov v „Iver“ gozdna industrija d. d. Zagreb.

Lesna trgovina

Lesna industrija proti dvigu tečaja nemške marke.

Sredi maja je na svoji seji v Zagrebu podala stalna delegacija lesnih gospodarstvenikov resolucijo, v kateri se izjavlja proti dvigu tečaja nemške državne marke na jugoslovanskih borzah, ker bi vsako tako zvišanje poslabšalo funkcioniranje kliringa in bi lesna industrija imela velike izgube.

Povečanje jugoslovanskega lesnega izvoza na Madžarsko.

Kakor smo v Gozdarskem vestniku predvidevali že lani, je letos Madžarska izgubila uvoz avstrijskega lesa. Zaradi tega in zaradi zmanjšanja romunskega izvoza je prišlo do zvišanja jugoslovanskega izvoza, ki je zavzel v prvem trimesečju 1939. že drugo mesto. Povečal pa se je tudi poljski izvoz.

Jugoslovansko lesno skladišče na Madžarskem.

Časopisi poročajo, da so jugoslovanski lesni izvozniki uredili stalno lesno skladišče v svobodni luki mesta Csepel. Iz tega skladišča nameravajo izvažati les po Madžarskem in v Nemčijo.

Madžarski lesni uvozni monopol.

Časopisi so poročali, da je bil v Budimpešti sprožen načrt, ustanoviti družbo, ki bi imela monopol za lesni uvoz iz Jugoslavije. Kolikor moremo sklepati iz raznih poročil, je bil ta predlog za sedaj odbit.

Jugoslovanski lesni izvoz v Ameriko.

V zadnjem času se bavijo lesni industrijski krogi z načrtom jugoslovanskega lesnega izvoza v Združene ameriške države in Mehiko. Nekatere industrije so že sklenile, ustanoviti v vseh državah svoja stalna zastopstva.

Sanacija „Šipada“.

Minister za gozdove in rudnike je v finančnem odboru narodne skupščine podal med drugim sledeče poročilo: Šipad se nahaja v težkih finančnih stiskah; določena je komisija, ki naj preišče finančno, trgovsko in organizacijsko stanje podjetja. Komisija bo v kratkem končala delo in mi bo predložila poročilo s predlogi za uspešno poslovanje in za odstranitev obstoječih težkoč.

Lesni svet v Franciji.

V smislu zakona o organizaciji gospodarstva v primeru vojne je bil ustanovljen pri kmetijskem ministrstvu poseben odbor za lesna vprašanja, ki se bo bavil z uvozom, prevozom, predelavo in porabo lesa.

Lesni trg v severni Evropi.

Časopisi so dobili iz Stockholma vesti o zboljšanju lesnega izvoza in mednarodnega lesnega trga. V cenah se kaže neka stalnost, tako da je trenuten položaj boljši kot lansko jesen.

Ruski lesni izvoz v Italijo.

Romunski časopis „Escelsior“ poroča, da se bo ruski lesni izvoz v Italijo znatno povečal na osnovi italijansko-ruske trgovinske pogodbe, sklenjene 7. februarja t. l.

Lesni izvoz iz španskih kolonij v Nemčijo.

Vlada v Burgosu je sklenila trgovsko pogodbo z Nemčijo za dobavo lesa iz španske Guineje. Za leti 1939. in 1940. je predviden izvoz 60.000 ton okoumé-lesa, ki se rabi v prvi vrsti za vezane lesene plošče.

Lesna trgovina Slovenije v maju 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

V maju so mednarodne zunanje politične napetosti nekoliko popustile, zato moremo tudi v lesni trgovini zaznamovati lahko zboljšanje. Izvoz v inozemstvo se je povečal in tudi notranji trg je nekoliko oživel; cene lesa so kazale tendenco po malenkostnem zvišanju. Toda ti trenutni uspehi niso zadovoljivi, ker so manjši od dosegljivih. Inozemska povpraševanja in izčrpane lesne zaloge uvoznih držav so namreč viden znak, da bi mogla biti naša zunanja lesna trgovina veliko bolj živahna in v urejenih razmerah prinesiti producentom in trgovcem mnogo več koristi.

Slovenska lesna trgovina nima prave povezanosti s produkcijo; zaloge izdelanega in predelanega lesa se ne ravnaajo v zadostni meri po zahtevah lesnega trga; iz razpoložljivega stoječega in okroglega lesa bi mogli v mnogih krajih dobivati s točnejšim odbiranjem in z boljšo predelavo vrednejše sortimente; na splošno je naše lesno gospodarsko delo vse preveč slučajno in priložnostno.

Naša javnost in merodajni odločujoči krogi bodo morali sčasoma uvideti, da sta gozd in les podlaga vsega slovenskega gospodarstva, in se seveda po tem tudi ravnati. Med drugim bo potrebno urediti izdelavo in predelavo lesa za izvoz in organizirati notranjo in zunanjo lesno trgovino. Glavni naravni odjemalci slovenskega lesa so vzhodne jugoslovanske pokrajine, Italija in Madžarska. Zelo važni konzumenti so Anglija, Nemčija, Francija, Palestina, Španija, Švica, Egipt in Nizozemska. V zadnjih letih je bila Nemčija nenaravno močan kupec našega lesa, toda prav v zadnjem času so se nakupi precej zmanjšali in imajo še vedno tendenco navzdol.

Potrebno bo, da v doglednem času razvozljamo zapleteno vprašanje produkcije lesa in lesne trgovine. Rešitev bomo našli ob upoštevanju krajevnih in splošnih koristi v ureditvi produkcije, predelave, porabe in prodaje lesa.

Ponudbe iz tuzemstva.

- 58 — Dokrun pri Višegradu: borov 60 — Bor: tri vagone hrastove mahovine;
katran;
63 — Subotica: trska.

Povpraševanja iz inozemstva.

- 248 — Bulawayo (S Rhodesia - Afrika): iščemo stike z našimi izvozniki, ki se interesirajo za tamošnje tržišče;
258 — Solun: nudi se zastopnik za gradbeni les;
251 — London: zastopniška tvrdka se zanima za furnirje, hlode in lesne izdelke;
252 — New York: nudi se zastopnik za jugoslovansko blago;
263 — Sofija: zastopnik, ki se seli v Barcelono, želi priti v stik z jugoslovanskimi izvozniki;
271 — Tel Aviv: jugoslovanskim papirnicam se nudi zastopnik za papir, lepenko in papirno konfekcijo na palestinskem, sirijskem in egiptskem trgu;
277 — Lisabona: našim izvoznikom daje obvestila o plasiranju naših izdelkov na portugalskem trgu industrijec, ki je na potovanju po Jugoslaviji obiskal Zavod za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu;
279 — Bordeaux: zastopniška tvrdka rabi zdravilna zelišča;
280 — Praha: z našimi izvozniki, ki se interesirajo za izvoz v Južno in Srednjo Ameriko, išče stike eksportni oddelek neke tvrdke, ki je poslala svojega uradnika na poslovno potovanje v Južno Ameriko (Columbia).

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunaje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za junij 1939.

Finančni minister je določil za junij sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevali takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonodor	din 305.—
1 zlata turška lira	346'50
1 angleški funt	258.—
1 ameriški dolar	54'90
1 kanadski dolar	54'60
1 nemška marka	14.—
1 poljski zlot	8'30
1 belga	9'30
1 pengó	8'60
1 brazilijanski milrajs	2'80
1 egiptski funt	260.—
1 palestinski funt	255.—
1 urugvajski pezos	18'60
1 argentinski pezos	12'40

1 čilski pezos	din 1'25
1 turška papirnata lira	34.—
100 albanskih frankov	1600.—
100 francoskih frankov	146.—
100 švicarskih frankov	1241.—
100 italijanskih lir	228.—
100 holandskih goldinarjev	2960.—
100 bolgarskih levov	47.—
100 rumunskih lejev	30.—
100 danskih kron	1151.—
100 švedskih kron	1326.—
100 norveških kron	1285.—
100 španskih pezel	200.—
100 grških drabem	40.—
100 češkoslovaških kron	148.—
100 finskih mark	110.—
100 letonskih latov	750.—
100 iranskih rijalov	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100.— din letno.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, **Dečji dan za pogozdovanje, III. del**, se dobi pri gozdarskem odseku kr. banke uprave v Ljubljani in pri okrajnih gozdarskih referentih za 3.— din.

IZVOZNIKI LESA! Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Beogradu, Celju, Kranju, Mariboru, Ptuju, Rakeku, Slovenjem Gradcu, Splitu, Sibeniku in Zagrebu, dajejo posojila na **klirinške nakaznice**, izdajajo **izvozna uverenja** in izvršujejo **vse ostale bančne posle**. Za izvozna uverenja pridejo v poštev zlasti v obmejnih krajih poslovalnice banke.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarna in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18**. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

SLUŽBA. Iščem službo logarja ali lovca na večjem gozdnem posestvu. Razumem se tudi na žago in ekonomijo. Pred leti sem opravil drž. izpit za čuvajsko in gozdno tehniško pomožno službo ter absolviral kmetijsko šolo. **Po 12 letni dobri priksi** želim spremeniti mesto. Ponudbe prosim na upravo Gozdarskega vestnika pod „Vesten in priden“.

IŠCEM DRUŽABNIKA za donosno podjetje, h kateremu morete pristopiti pod zelo ugodnimi pogoji, tudi **z lesom** (deske in letve) v vrednosti **50.000 do 100 tisoč din**. Interesente prosim, da se priglasijo na upravo lista pod „Uspeh“.

GONILNE JERMENE iz Ia najboljše-ga usnja za žage, mline in tovarne ima v zalogi **Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova c. 13**.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24**.

Knjiga: Ing. Mirko Sušteršič, **Naš gozd**, se dobi pri Družbi Sv. Mohorja v Celju za 52.— dinarjev.

Uprava razlaščenih gozdov v Sloveniji

Ing. Cvetko Božič (Ljubljana)

Na spomladanskem zasedanju banovinskega sveta se je razpravljalo med drugim tudi o gospodarski ustanovi, ki ni pod neposrednim vodstvom banovine, a je velikega pomena za mnoge občine in za koristi njih občanov; to je Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani za našo banovino (ZDU), ki je v gospodarskem oziru privatna, v upravnem pogledu pa javna ustanova. Po zakonu o likvidaciji agrarne reforme na veleposestvih z dne 19. junija 1931 so na podlagi posebnih uzakonjenih razlastitvenih odlokov dobile občine, pridobiteljice razlaščenih gozdov, v last po sedanjem stanju v celem okoli 22.251 ha gozdov. Na osnovi § 24., odst. 10. in § 78., toč. 5. preje navedenega zakona je ministrstvo za kmetijstvo v sporazumu z ministrstvom za gozdove in rudnike predpisalo „Pravilnik o upravi razlaščenih gozdov“ (Službeni list, kos 71 iz leta 1934.).

Namen gospodarjenja s temi razlaščenimi gozdovi je oskrbovanje agrarnih interesentov — kmetij, gospodarstev — z lesom v smislu določb § 24. zakona o likvidaciji agrarne reforme na veleposestvih in pospeševanje njihovih občnih gospodarskih in kulturnih namenov. V druge namene se ti gozdi ne smejo izkoriščati.

Dokler se ne uredi popolnoma posestna in lastninska razmerja teh gozdnih nepremičnin in ne razporedi pravilno odškodnina, upravlja te gozde v dravski banovini Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani. Ta Začasna državna uprava (ZDU) ima nalogo, upravljati po pravilih dobrega gospodarstva ter umne gozdne uprave v skladu z veljavnimi zakoni in predpisi ter po določilih tega pravilnika vso imovino v imenu koristnikov razlaščenih gozdov veleposestev.

Začasna državna uprava v Ljubljani obstoji ta čas iz 3 članov (državnih oziroma banovinskih uradnikov), ki so materialno in moralno odgovorni za svoje poslovanje; to so en gozdarski strokovnjak, en pravnik in en računski strokovnjak. Njim pomaga v centrali in v zunanjih podrejenih ustanovah, gozdnih upravah in revirnih vodstvih potrebno število gozdarskih strokovnjakov, gozdarjev, logarjev in gozdnih čuvajev, a v centrali še računsko in administrativno ter pomožno osebje. Zaposlenih je 52 nameščencev.

Sam pravilnik točno odreja naloge te uprave (ZDU), ureja osebje, določa finančno poslovanje, strokovno gospodarstvo in administracijo. Po teh določilih je odrejena kompetenca kralj. banske uprave (gozdarskega in agrarno pravnega odseka) ter obeh ministrstev. Pri slednjih posluje „Odbor za nadzor uprave razlaščenih gozdov“ kot posvetovalni organ omenjenih ministrstev.

Ta čas upravlja ZDU sledeče dele razlaščenih veleposestniških gozdov:

1. Veleposestvo Karel Auersperg, Kočevje 15.261 ha
2. „ Vincenc in Douglas Thurn, Črna-Guštanj 2.490 „

3.	Veleposestvo Dr. Alfonz Zabeo, Ruše	1.000 ha
4.	„ Dr. Hugo Windischgrätz, Slov. Konjice	1.115 „
5.	„ Dr. Alfred Windischgrätz, Rogatec	1.279 „
6.	„ Hervard Auersperg, Turjak	1.066 „

Vsako od teh posestev tvori zase gospodarsko in finančno enoto.

Večina nameščencev je bila prevzeta od prejšnjih lastnikov. Njihove plače so bile pod prejšnjimi lastniki višje. Po prevzemu pa so se plače novih nameščencev zravnale v splošnem s plačami državnih nameščencev, vendar pa se deloma ravnaajo tudi po donosnosti posestev. Kot nove moči za pomožno gozdno tehnično službo pridejo v poštev samo absolventi nižje gozdarske šole v Mariboru, ki je dala že dober in poraben kader uslužbencev pri ZDU; tako izpolnjuje šola v polni meri svoje naloge in zadovoljuje vsa pričakovanja, ki so se stavila nanjo.

Uslužbenci se smatrajo za privatne nameščence. Za starost in onemoglost so zavarovani — ustrezno predpisom — pri Pokojniškem zavodu za nameščence v Ljubljani ali Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Njih službeno razmerje urejajo deloma zakon o cbrtih deloma pa predpisi pravilnika in drugi posebni službeni predpisi.

Od preje navedenih posestev sta sedaj samo še razlaščeni posestvi Karla Auersperga v Kočevju in Hervarda Auersperga na Turjaku, za kateri se bo plačevala pa zakonu odrejena odškodnina. Pri drugih posestvih pa se ta odškodnina ne bo plačala, ker so se agrarna oblast in ti lastniki tako sporazumeli, da se je lastniku pustil večji del njegove posesti, kot bi mu po zakonu pripadalo, a zato je prepustil ostali del posestva brezplačno v last občin-pridobiteljic tega posestva.

Odškodnina za razlaščeno posestvo Karla Auersperga v Kočevju je določena na din 6,960.994'51, plačljivo v 20 letnih amortizacijskih obrokih po din 542.544'16. ZDU je plačala že 5 obrokov, t. j. din 2,937.758'10. Ostalo bo plačano v 15 letih, to je do leta 1953.

Odškodnina za posestvo Hervarda Auersperga, Turjak, še ni določena; določila pa se bo predvidoma še v teku tega leta.

Razlaščeni gozdovi so idealna solastnina onih občin, ki so svoj čas zaprosile za te veleposestniške gozdove ter so jim uzakonjeni odloki to priznali. Takih pravic si je pridobilo na veleposestvu K. Auersperga, Kočevje, 36 občin s točno 6335 kmetskimi gospodarstvi kot koristniki, na posestvu Vincenca Douglasa Thurna, Crna-Guštanj, 18 občin s točno 238 kmetskimi gospodarstvi kot koristniki, na posestvu dr. Alfonza Zabea, Ruše, 6 občin s točno 295 kmetskimi gospodarstvi kot koristniki, na posestvu dr. Alfreda Windischgrätz, Rogatec, 5 občin s točno 881 kmetskimi gospodarstvi kot koristniki in na posestvu Hervarda Auersperga, Turjak, 11 občin s točno 999 kmetskimi gospodarstvi kot koristniki.

Kot je bilo uvodoma rečeno, morajo služiti razlaščeni gozdovi samo za oskrbovanje kmetijskih gospodarstev in njih občin ter za gospodarske in kulturne namene.

Pravica do koristi iz razlaščenih gozdov se priznava le tistim kmetovalcem, ki nimajo svojih gozdov ali jih imajo premalo. Takšnim interesentom prizna po pristojnih občinah kraljevska banska uprava pravico koristnika, ter ga vnese v „glavni popis koristnikov“. Preje navedeno število kmetijskih gospodarstev še ni dokončno in se sestavljanje teh glavnih popisov nadaljuje.

Hišne potrebe koristnikov razlastitve se zadovoljujejo v okviru razpoložljivih množin lesa in drv točno po ureditvenih elaboratih in vsakoletnih, po nadzorni oblasti odobrenih predlogih za sečnjo, to pa samo v oni količini, ki preostane, ko se poravnajo letna odplačila in upravni stroški. Pravilnik točno odreja, koliko lahko dobe posamezni koristniki za svoja gospodarstva. Službeni organi morajo to proučiti v prisotnosti vaških odbornikov.

Koristniki vsako leto pri pristojni občini v danem roku prijavijo potrebo na stavbenem lesu ali na drvih za dotično leto. Izven določenega roka vložene prošnje za stavbni les se upoštevajo samo v izjemnih primerih elementarnih nezgod, če je to sploh mogoče in če je les na razpolago.

Pravica koristnika razlaščenih gozdov ni morda kakšna služnostna pravica, vezana na osebo ali domačinstvo, ali morda dedna pravica. Ta pravica se namreč izgubi, če prestanejo pogoji, in se pri danih pogojih lahko zopet pridobi. Pravica se izgubi lahko začasno tudi kot kazen (zaradi gozdnih in lovskih tatvin ter drugih prestopkov).

Brezplačne oddaje lesa drv se torej vršijo strogo po določilih tega pravilnika, kjer so vse pravice koristnikov točno označene. Koristniki nekaterih občin-pridobiteljic se še do danes niso poslužili teh svojih pravic.

Do konca leta 1938. je bil oddan koristnikom brezplačno les v vrednosti približno din 250.000—. To se vsako leto zvišuje, kolikor se gospodarstvo razlaščenih gozdov bolj urejuje. Tako je za leto 1939. predvidena brezplačna oddaja v vrednosti din 224.515.

Izven tega se izdajajo podpore v lesu ali gotovini v višini 1% od dohodkov posameznih posestev (čl. 16. točka 11. pravilnika).

Razlaščene gozdove je prevzela ZDU v jako slabem stanju. Potrebne so bile in bodo še nekaj let investicije za ureditev gozdov, za prometna sredstva in za popravila zgradb. Ko bo vse to urejeno se bo donosnost gozdov znatno zvišala.

ZDU je razlaščene gozdove prevzela postopoma. Zadnje veleposestvo je bilo prevzeto v začetku leta 1938. ZDU mora predvsem urediti posestno stanje. Odmeritev razlaščenih površin je po večini že končana, ponekod je pa še v teku. Dalje mora urediti gozdno gospodarstvo, izdelati gospodarske osnove in načrte. Tudi na tem se pospešeno dela.

ZDU ima težko nalogo. Veleposestva so odstopila najslabše dele gozdov, ki so jih v pričakovanju agrarne reforme izsekala, kolikor so le mogla. Zgradbe in ceste so bile iz istega razloga zelo zanemarjene. Posestva so bila prevzeta v najhujši krizi od 1933.

do 1938. leta. ZDU je prebrodila to krizo z umnim gospodarstvom in varčevanjem. Stare goljave v gozdih so se pogozdile, gozdovi se vedno smotrneje gojijo, ceste in zgradbe se popravljajo ter gradijo nove. Tako je uspelo napraviti vsa posestva aktivna. Čisti donos služi tako še kot obratna glavnic. Vsa posestva morajo imeti tudi denarne rezerve za morebitne težke čase.

S smotrno ureditvijo gospodarstva in splošnimboljšanjem gospodarskih razmer so se zvišali tudi čisti dohodki. Zato se tudi lahko v vedno večji meri upoštevajo potrebe koristnikov.

Prodaja lesa se vrši točno po določenih pravilnika in to v glavnem na javnih dražbah. Manjše množine se prodajo po vnaprej določenih taksah, ki jih vsako leto odobrava na predlog ZDU banska uprava. Deloma izdeluje ZDU material v svoji režiji, zlasti tam, kjer se pričakuje večji finančni uspeh; v dobi krize so tako tudi dobili siromašni občani okolišnih občin zaposlitev. S tem je ZDU v polni meri zadoščevala razen svojim gospodarskim nalogam tudi socialnim zahtevam in tako opravičila svoj obsoj.

Pravilnik določa točno kontrolo vsakega pol leta po posebnih delegatih ministrstva za kmetijstvo, za gozdove in rudnike, in to v gozdno gospodarski in finančni smeri.

Tako so odobreni vsi obračuni ZDU v Ljubljani zaključno z letom 1936. Za leto 1937. je pregled po komisiji že končan in predložen obema ministrstvom v odobritev.

Težave pa ima ZDU tudi zaradi napačne miselnosti prebivalstva v nekaterih krajih. Ponekod namreč mislijo, da sme z javno lastnino gospodariti vsak po mili volji, da je ni treba čuvati in oskrbovati, temveč po možnosti izkoriščati v lasten prid. To se opaža pri skupnih pašnikih in gozdovih. Ta miselnost pa ne sme prodreti pri razlaščenih gozdovih. Ti so sedaj javna last in dolžnost ZDU je, da jih ohrani potomcem, da jih varuje in neguje v korist našega narodnega gospodarstva. Omeniti moramo, da sta 2 razlaščeni posestvi že razdeljeni med občine pridobiteljice. To sta posesti dr. Attemsa v Slovenjem Gradcu in Herbersteina v Ptuju. To pa iz razloga, ker posamezni in raztreseni deli teh razlaščenih gozdov onemogočajo skupno upravljanje in bi skupna uprava bila vedno pasivna ter bi končno samo obremenjevala občine-pridobiteljice. Opozoriti se mora, da te občine-pridobiteljice ne morejo uporabiti dohodkov iz teh posameznih razlaščenih gozdov za svoje potrebe, temveč morajo li služiti samo za potrebe koristnikov po tem pravilniku o upravi razlaščenih gozdov. Glede tega je izdala kralj. banska uprava primerna navodila.

V kolikor so razlaščena gozdna posestva aktivna, moramo stremiti, da ostanejo še nadalje v skupni upravi. Uprava teh gozdov je in mora ostati naša domača zadeva.

ZDU je, kot pove naslov, začasna. Ima pa nalogo, da uredi strokovno gospodarstvo in plačilne obveznosti ter pripravi podlago za definitivno upravo.

O vozovih na gumijasta kolesa

Ing. Franc Sonnlichler (Tržič).

Mislim, da bo prav umestno, če napišem nekaj misli o težkih vozovih na gumijasta kolesa. Naše podjetje*) je nabavilo najprej pri tvrdki Lorant v Beogradu dvovprežni voz na gumijasta kolesa z valjčnimi ležaji, štirimi zavorami itd. ter možno obremenitvijo

Voz na gumijasta kolesa naložen s hlodi.
(Foto: F. Sonnlichler)

5 tisoč kg. Tako smo začeli poskuse in prišli do zelo dobrih rezultatov; čeprav še niso pri nas cestne razmere ravno najboljše, zlasti zaradi svojih deloma hudih strmin, vendar so jih konji zmogli tudi s težkimi tovrstnimi vozovi. Trenje je pri teh vozovih namreč tako malenkostno, da sta dva konja brez posebnega napora, igraje vlekla 800 kg težek voz čez hude strmine navzgor.

*) Gozdni urad dr. Borna v Tržiču — Uredništvo.

Nato smo nabavili še enovprežen voz za obremenitev s 3.600 kg. Ob tej priložnosti smo preizkusili rentabiliteto tega voza v primeri z dvovprežnim 5 tonskim vozom. Imeli smo zelo dobre uspehe in prišli do sklepa, da so za naše razmere prikladnejši enovprežni vozovi s 3600 kgramsko obremenitvijo. Verujem in prepričan sem, da velja ta ugotovitev za vso Gorenjsko in za vse predele s podobnimi cestnimi razmerami.

V naslednjem podajam nekaj podatkov o naših poizkusih:

Dvovprežni voz za 5000 kg:

16 kg ovsa na dan po 1'50	din	24'—
20 kg sena na dan po 0'80	„	16'—
1 voznik na dan po 35'—	„	35'—
drugi dnevni stroški (olje itd.) in amortizacija za dve leti	„	52'—
<hr/>		
skupni dnevni stroški	din	127'—
na dan dve vožnji po 6 m ³ 12 m ³		
na 1 m ³ odpade 127 din : 12	din	10'50

Enovprežni voz za 3.600 kg:

8 kg ovsa na dan po 1'50	din	12'—
10 kg sena na dan po 0'80	„	8'—
1 voznik na dan po 25'—	„	25'—
dnevni stroški	„	4'—
amortizacija za dve leti	„	32'—
<hr/>		
skupni dnevni stroški	din	81'—
na dan dve vožnji po 4 m ³ 8 m ³		
na 1 m ³ odpade 81 : 8	din	10'12

Pripominjam, da sem računal z amortizacijo na dve leti, čeprav mi je znan primer, ko so s takim vozom vozili štiri leta vsak dan in niso niti izmenjali gumijastih obročev. Računati bi torej mogli enako gotovo z amortizacijo na štiri leta, če bi imeli na kolesih gumijaste „Semperit“ obroče I. vrste. Tako bi dobili z rentabilitetnim računom še ugodnejše stanje.

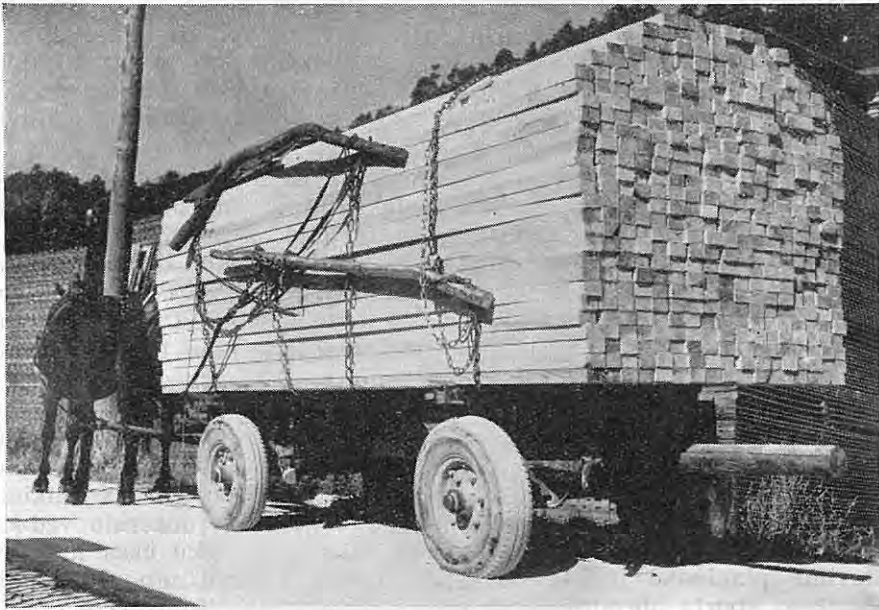
Pri vožnji s takimi vozovi trpi vprežna živina veliko manj, ker tečejo vozovi sami od sebe in vozijo brez sunkov; neravnosti cestišča se namreč izravnavajo z gumijastimi obroči.

Ti vozovi so tudi manj odvisni od stanja cestne površine kot vozovi z železnimi obroči, ki se zarežejo globoko v tla. Gumijasta kolesa delujejo kot valjarji in stlačijo ter zravnajo od drugih vozov globoko zarežane kolesnine.

Gumijasti obroči ostanejo dolgo časa dobri, če ne pridejo nič v dotiko z oljem ali maščobo in če so, kadar ne vozimo, spravljani na suhem in hladnem, varni pred soncem in mrazom. Tudi pri stalni vožnji vzdržijo gumijasti obroči in vozovi več let in je ob-

raba skoraj neopazna, če se z njimi vedno in povsod pravilno ravna. Važno je tudi, da so gumijaste zračnice napihnjene na predpisan zračni pritisk.

V primeri z vozovi z železnimi obroči na kolesih in brez krogljčnih ležajev smemo pri teh vozovih gotovo računati s 50 odst. prihrankom. Pri izdelavi vozov je paziti, da niso pretežki in so tako sposobni za vožnjo tudi po stranskih, bolj strmih gozdnih cestah. Zato je treba vse dele izdelati po možnosti iz lesa in le spodnje nosilce iz železa. Mi na pr. imamo dvovprežni voz, ki je težek samo 760 kg in je dovolj močan za težo 5 ton.

Voz na gumijasta kolesa naložen z žaganim lesom.
(Foto: F. Sombichler)

Nabavni stroški so sicer še vedno razmeroma veliki, toda rentabilnost voz je tako velika in očita, da ni potrebno razmišljati, ali se nabavka izplača ali ne. Garnitura (dve osi, zaviralna priprava z zavorami na štiri kolesa, štiri polna kolesa, štirje originalni „Semperit“ gumijasti plašči in štiri gumijaste zračnice) za voz z brutto težo 3.600 kg stane približno 14.200 din. Druge dele, ki so še potrebni, lahko izvrši domači kolar.

Vsekakor je zelo priporočljivo vpeljati vozove na gumijasta kolesa povsod, kjer je treba stalno prevažati težka bremena. Mnogi se sicer bojijo velikih nabavnih stroškov; toda prepričan sem, da je možno kupiti vozove tudi na obroke. Poleg tega pa je treba še upoštevati, da je tak voz zaradi svoje večje nosilnosti amortiziran že v enem letu.

K naredbi o izkoriščanju rušja

Ing. Martin Čokl (Ljubljana)

Rušje ali gorski bor (lat. *Pinus montana*) je izrazito planinska drevesna (grmasta) vrsta. Poznana je le v goratem delu Slovenije, t. j. v Julijskih Alpah, Karavankah, Savinjskih planinah in na Pohorju; v ostali Sloveniji je rušje skoraj nepoznano.

Rušje ali gorski bor spada — kakor že ime pove — v vrsto borov. Za razliko od ostalih vrst borov pa rušje le redkokdaj zraste v drevo (podvrsta *uncinata*); večinoma raste kot grm s številnimi skrivljenimi vejami, ki se plazijo po tleh in ki se le s svojimi vršički dvigajo od tal. Kot grm doseže povprečno višino 1—1½ m. Letno priraste v višino za 3—7 cm, v debelino pa za ½—1 mm. Celokupna lesna zaloga 100 letnega sklenjenega sestoja rušja znaša 40—70 m³ na hektar. V dravski banovini je po približni cenitvi 7.200 ha gozdov rušja.

Rušje je silno skromna drevesna vrsta, ki se zadovoljuje z vsakim tlom in ki uspeva tudi pri zelo nizki zračni toploti. Zaradi tega ga je najti na skoro golih kamenitih tleh, na prodiščih, gorskih meliščih, usadih in v hudourniških strugah kakor tudi na planinskih barjih in močvirjih (barja na Pokljuki, Jelovici in na Pohorju). Ker se zadovoljuje tudi z zelo nizko zračno toploto, sega od vseh gozdnih drevesnih vrst najviše v planine (do 2000 m), kjer tvori večkrat edino, čeprav skromno gozdno vegetacijo.

Zaradi svoje grmaste oblike, zelo počasne rasti in velike oddaljenosti od ljudskih naselij rušje do nedavnega ni imelo večjega neposrednega gospodarskega pomena. Uporabljalo se je v glavnem le za kurjavo v planinskih pastirskih kočah. Vzporedno z velikim razmahom turizma in zimskega sporta pa je rušje dobivalo vedno večji gospodarski pomen. V območju rušja so v teku časa nastale številne planinske turisticke kočice, izmed katerih mnoge zaradi zimskega športa obratujejo vse leto. Te kočice porabijo za svoj obrat mnogo drv, ki se zaradi velike oddaljenosti ostalih gozdov pridobivajo tudi iz bližnjih gozdov rušja oziroma z rušjem obraslih pašnikov.

Mnogo večji kakor neposreden, gospodarski, pomen pa je posreden pomen rušja.

Kakor vsak gozd tako, oziroma v še večji meri, tudi rušje s svojimi široko razpredenimi koreninami (odlično veže) sicer slabo vezana tla, (prodišča, melišča), jih varuje pred trganjem, odnašanjem, izpiranjem in usedanjem ter jih s svojimi gostimi odpadnimi iglicami gnoji, popravlja in usposablja v primernih legah za rast donosnejših drevesnih vrst. Poslednje je zlasti važno za gojenje gozdov na visokih planinah, kjer rušje z zaščito tal in mladih bilk omogoča in pospešuje pomladitev donosnejših in občutljivejših drevesnih vrst (smreke, macesna) in s tem po eni strani preprečuje, da se zgornja meja teh gozdov ne pomakne nizdol, na drugi strani pa omogoča, da se na mestih, kjer se je ta meja zaradi nepravil-

nega postopanja z gozdi pomaknila navzdol, zopet dvigne do največje mogoče nadmorske višine. Rušje tudi preprečuje nastajanje hudournikov, ker s svojimi gostimi iglicami in s humusom, ki ga ustvarja pod seboj, ovira nagel odtok padavin in s svojimi koreninami preprečuje trganje in odnašanje sicer slabo vezanih tal. Rušje poleg tega tudi preprečuje nastajanje zemeljskih in snežnih plazov; poslednjih zaradi tega, ker veže snežne plasti in ovira gibanje teh plazov.

Rušje na strmih pobočjih Planice.
(Foto: Ing. Ivan Juvan)

Rušje torej, kakor vsak gozd, po eni strani ohranja in popravlja tla, na katerih raste, po drugi strani pa varuje bližnjo in daljno niže ležečo okolico pred hudourniki in plazovi, ki morejo v planinah in gorskih dolinah napraviti ogromno škodo ne samo na zemljiščih, ampak tudi na cestah, železnicah in drugih važnih objektih. V tem pogledu pa ima rušje pred ostalimi gozdi še to prednost, da zaradi svojih skromnih zahtev uspeva tudi na tleh, kjer ne uspeva nobena druga gozdna drevesna vrsta in kjer je gozdna vegetacija za zaščito tal in varnost niže ležeče okolice največjega pomena. Na teh zemljiščih je včasih potrebno varovati vsak posamezen grm rušja.

Rušje ni brez pomena tudi za planšarstvo. Številni planinski pašniki so obraščeni z rušjem, ki na teh pašnikih zavzema najstrmejši

ša in najslabša mesta, preprečuje odnašanje prsti s pašnikov in poslabšanje tal ter ohranja in dviga vrednost pašnikov. Znano je tudi, da je med grmi rušja, ki varujejo travo pred gorskimi vetrovi, prav dobra paša.

Velikega pomena je rušje tudi za naš visoko vreden planinski lov (divje koze, ruševci, planinski jerebi), ki je tesno navezan na obstoj rušja, za naš turizem, ki mu je lepota pokrajine prvi pogoj, ter za uspešno obrambo domovine, ki ji poleg ostalih gozdov služi tudi rušje.

Vse naštetje okolnosti govore za to, da je potrebno rušje ne le ohraniti, ampak ga še na mnogih mestih razširiti. Izkustva zadnjih let pa kažejo, da se pri izkoriščanju rušja o tem ni vodilo zadosti računa. Na obsežnih površinah se je — ne oziraje se na kvarne posledice — posekalo rušje na golo, ne da bi se istočasno tudi

Rušje ob St. Lovrenških jezerih vrh Planinke na Pohorju.
(Foto: SPD Konjice — iz Planinskega vestnika 1939).

poskrbelo za obnovo rušja, ki je po njegovi popolni odstranitvi zelo težavna in z odlašanjem pomladitve vedno bolj problematična. Temu izkoriščanju je najbolj izpostavljeno rušje v bližini planinskih koč in domov, ki so — kakor je že povedano — navezani na pridobivanje drv za kurjavo iz bližnjih gozdov rušja in z rušjem obraslih pašnikov. Mnogo rušja se je tudi posekalo pri napravi novih planinskih pašnikov, pri čemer pa so se dogodili tudi primeri, ko so zaradi nepravilne izbire zemljišča namesto pašnikov nastale kamenite goličave. Prav zadnje čase je bilo tudi opazati, da ponekod rušju trgajo (vršičke), tako v dolini Pišence pri Kranjski gori; povod za to je dala ustanovitev tvornice za eterična olja v Podkorenu.

Da se prepreči prekomerno in škodljivo izkoriščanje ter uničevanje rušja, je kraljevska banska uprava, upoštevajoč številne in utemeljene pritožbe prizadetih krogov, izdala dne 1. maja 1939 pod III/7 štev. 2.538/11 „Naredbo o izkoriščanju rušja“, ki je bila

objavljena v Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine z dne 13. maja t. l. in je tega dne stopila v veljavo. S to naredbo, ki se nanaša tudi na negozdna zemljišča, je kraljevska banska uprava prepovedala vsako sečnjo rušja brez oblastvenega dovoljenja. Tega dovoljenja pa oblastvo ne sme izdati, če bi sečnja mogla povzročiti poslabšanje tal ali če bi mogli biti zaradi sečnje ogroženi javni interesi ali če za sečnjo rušja ni podana utemeljena potreba. S to naredbo je tudi predpisan način sečnje rušja na pobočjih, kjer je potrebna največja previdnost, prepovedano pa je trganje vršičkov, ki predstavlja občutno poškodovanje rušja in očitno zmanjšanje njegovih zaščitnih sposobnosti.

V nastopnem priobčujemo celotno besedilo naredbe:

Naredba o izkoriščanju rušja.*

Člen 1.

Predpisi te naredbe veljajo za vsa zemljišča, ki so obrasla z rušjem (Pinos montana), ne glede na to, pod kakšno kulturno vrsto so ta zemljišča vpisana v zemljiškem katastru.

Člen 2.

Rušje se sme sekati samo z dovoljenjem pristojnega občnega upravnega oblastva.

Za zemljišča, obrasla z rušjem, za katera se po zakonu o gozdih ne zahteva gospodarjenje na podstavi odobrenih gospodarskih načrtov ali odobrenih predlogov za sečnjo in gojo gozda, izda dovoljenje za sečnjo rušja na prošnjo zemljiškega posestnika ali njegovega zakonitega zastopnika pristojno občno upravno oblastvo prve stopnje.

Za zemljišča, obrasla z rušjem, za katera se po zakonu o gozdih zahteva gospodarjenje na podstavi odobrenih gospodarskih načrtov ali odobrenih predlogov za sečnjo in gojo gozda (§§ 59., 60., 61., 65., 67. in 74., odstavek četrti, zakona o gozdih), pa izda dovoljenje za sečnjo rušja pristojno občno upravno oblastvo druge stopnje hkrati z odobritvijo gospodarskega načrta ali z odobritvijo predloga za sečnjo in gojo gozda.

Člen 3.

Prošnja za dovoljenje sečnje rušja mora vsebovati:

1. ime in bivališče zemljiškega posestnika;
2. številke, katastrsko občino in površine celih parcel, na katerih se namerava sekati, kakor tudi površine listih delov parcel, na katerih se namerava rušje posekati;
3. površino vseh z rušjem obraslih zemljišč posestnika;
4. navedbo morebitnih služnostnih pravic na upoštevni zemljiščih;
5. ime in bivališče morebitnega kupca rušja;
6. razloge, zaradi katerih se namerava sekati.

Te podatke mora vsebovati tudi prošnja za odobritev gospodarskega načrta oziroma predloga za sečnjo, v kolikor teh podatkov ne vsebuje že gospodarski načrt oziroma predlog za sečnjo.

Člen 4.

Prošnjo reši pristojno občno upravno oblastvo po predhodnem zaslišanju zainteresiranih državnih in samoupravnih ustanov (vojaških oblasti,

* III/7 št. 2538/11 iz l. 1938. — Na osnovi čl. 67. zakona o notranji upravi, § a 127. zakona o gozdih z dne 21. decembra 1929. (Službene novine“ z dne 31. decembra 1929., št. 307/CXXXI, „Uradni list“ št. 162/35 iz leta 1930.) ter § a 38/IV zakona o banski upravi. (Službeni list 1939., 214/38.)

gozdnotehničnega odseka za urejanje hudournikov kraljevske banske uprave, komisarja za agrarne operacije, prizadetih občin) ter drugih zainteresiranih javnih ustanov (Slovenskega planinskega društva, Društva za varstvo prirode, Zveze lovskih društev) in na podstavi predhodnega krajevnega oglada. Občno upravno oblastvo sme opustiti krajevni ogled, če gre za sečnjo v malem obsegu ali če so mu lega zemljišča, talne razmere in upošteвне okolnosti zadosti znane.

V dovolilu se morajo natančno določiti obseg sečnje (sečna površina, po potrebi razdeljena na več let), način sečnje (člen 6, te naredbe in § 15. zakona o prijavi sečenj z dne 28. februarja 1922., „Uradni list“ št. 383/116) in morebitne druge omejitve, ki bi bile potrebne.

Člen 5.

Pristojno občno upravno oblastvo ne sme dovoliti sečnje rušja:

1. če bi sečnja mogla povzročiti poslabšanje tal ali kakšne druge pojave, zaradi katerih bi se poseka ne mogla zopet zarasti;
2. če bi sečnja mogla kvarno vplivati na obstoj ali razvoj sosednih ali niže ležečih gozdov;
3. če bi sečnja mogla imeti za posledico širjenje goličav, poslabšanje planinskih pašnikov, nastajanje snežnih ali zemeljskih plazov, usadov ali hudournikov, ogrožanje naprav v hudourniških strugah ali drugih, za javne koristi važnih objektov ali ogrožanje obrambe domovine ali drugih javnih koristi;
4. če za sečnjo rušja ni podana utemeljena potreba.

Člen 6.

Na pobočjih se sme rušje sekati le v nizkih vodoravnih progah, katerih širina sme znašati največ dvakratno višino rušja. Širina neposekanih delov med posameznimi posekanimi progami mora znašati najmanj štirikratno višino rušja.

Na pobočjih se gornji rob rušja v višini najmanj 10 m, merjeno vzporedno z nagibom zemljišča, ne sme posekati.

Člen 7.

Trganje vršičkov rušja je prepovedano.

Člen 8.

Kupec rušja in posestnik sečnje ne smeta pričeti sečnje in spravila rušja s poseke, dokler se nista prepričala, da je občno upravno oblastvo sečnjo dovolilo, oziroma da je sečnja v skladu z oblastveno odobrenim gospodarskim načrtom, ter sta z zemljiškim posestnikom vred soodgovorna za pravilno izvrševanje predpisov te naredbe.

Člen 9.

Občna upravna oblastva so dolžna ustaviti vsako izkoriščanje rušja, ki ni v skladu s predpisi te naredbe, proti odgovornim osebam pa postopati po zakonu.

Člen 10.

Prekrški te naredbe se kaznujejo v smislu čl. 69. zakona o notranji upravi v denarju od 10⁰⁰— do 1000⁰⁰— dinarjev, v primeru, da se globa v določenem roku ne plača, pa z zaporom od 1 do 20 dni.

Člen 11.

Za kaznovanje prekrškov po tej naredbi so pristojna občna upravna oblastva prve stopnje (okrajna načelstva in mestna poglavarstva) po predpisih upravnega kazenskega postopka.

Glede administrativnega postopka veljajo predpisi zakona o občnem upravnem postopku.

Člen 12.

Ta naredba stopi v veljavo z dnem, ko se objavi v „Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine“.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

16. Enoletna gozdarska šola v Mariboru.

Prosim, da mi sporočite, kdaj se začne novo šolsko leto 1939/40. in kakšni so sprejemni pogoji. Mnogi iz vseh pokrajin Jugoslavije

17. Dvoletna gozdarska šola v Mariboru.

Prosim Vas, da mi sporočite, ali bo zopet začela poslovati pred nekaj leti ukinjena dvoletna gozdarska šola v Mariboru. Zanima me tudi, koliko je resnice na govoricah, da dvoletne šole sploh ne bo, pač pa bo na novo osnovana tako zvana enoletna šola za nadlogarje ali nadlogarski tečaj. Mnogi iz vseh pokrajin Jugoslavije

18. Varstvo gozdov pred dimom.

Na strmem severnem pobočju imamo približno 30 ha velik star bukov sestoj. Bukve so res lepe velike semenjače, toda nikdar ne semenijo. Kakor trdijo stari mejaši, baje ta gozd ni semenil že 40 let. Pred 10 leti smo bukovje preredčili tako, kakor nam je bil predpisal okrajni gozdarski referent, pa vkljub temu se sestoj ni podmladil, ker ni bilo semenja. Domnevamo, da sta temu kriva dim in prah iz visokih dimnikov bližnjega velikega industrijskega podjetja.

Da ne ostane ta gozdna površina nedonosna, smo do sedaj posekali postopoma približno 2 ha bukovja na golo in gole poseke posadili s smrečicami; bojimo se pa, da tudi ta nasad ne bo dobro uspeval zaradi škodljivosti tovarniškega dima.

Prosimo Vas, da nam sporočite, ali je naša domneva pravilna in ali je industrija odgovorna za škodo.

ABC

19. Brušenje žag.

Katere so dobre in slabe strani brušenja žag (listov) z brusilnim strojem?

F. K. Slovenska Bistrica

20. Dvakratno žaganje ali prizmiranje.

Ali je kakšno razmerje med širino in višino prizme ter debelino žagovca (hloda)? Kako debeli naj bodo žagovci, da bomo imeli pri žaganju (prizmiranju) najmanj odpadkov, na pr. za deske široke (prizme visoke) 21, 24, 26, 29 in 32 cm.

F. K. Slovenska Bistrica

ODGOVORI

16. in 17. Gozdarska šola v Mariboru.

Šolsko ravnateljstvo nam je sporočilo, da še ni sprejelo odobrenega razpisa za šolsko leto 1939/40. — Predvidoma se bo enoletna šola začela tako kot lani (glej Gozdarski vestnik 1938, str. 162), razglas bo v dnevnem časopisju. Dvoletne šole pa letos še ne bo.

Uredništvo

Zakoniti predpisi in okrožnice

Iz finančnega zakona za leto 1939/40.

(Konec)

III. del: Ostale določbe.

§ 115.

Ministrski svet se pooblašča, da sme izdajati uredbe z zakonsko močjo zaradi ureditve in olajšanja gospodarskih razmer v državi in vobče zaradi pospeševanja gospodarske delavnosti.

Te uredbe stopijo v veljavo z dnem razglasitve in se morajo takoj predložiti narodnemu predstavništvu za soglasnost.

Ministrski svet se pooblašča, da sme izdati na isti način tudi uredbe z zakonsko močjo: o fisku, o društvih, shodih in posvetih in o volitvi narodnih poslancev za narodno skupščino v soglasnosti s posebnima odboroma narodnega predstavništva, ki se sestavita na način, določen v § 17. zakona o poslovnem redu v senatu oz. v narodni skupščini.

§ 114.

Ministrski svet se pooblašča, da sme zaradi uvedbe ljudskih samouprav in zaradi dekoncentracije in decentralizacije državne uprave in njene ureditve in izenačitve na predlog pristojnega resornega ministra in ministra za notranje posle po soglasnosti ministra za finance z uredbami z zakonsko močjo postopoma prenesti na bane in na upravnika mesta Beograda del poslov iz pristojnosti vrhovne državne uprave.

Krediti za te prenesne posle se v tem proračunskem letu odpirajo banom oziroma upravniku mesta Beograda; prihodnje proračunsko leto pa se morajo postavili li krediti na ustrezno mesto.

§ 118.

4. da sme na predlog ministra za vojsko in mornarico zaradi izvrševanja utrdbenih del izdati te uredbe z zakonsko močjo:

(1) uredbo o utrdbah in utrjenih prostorih, s katero se ureja pri izvrševanju utrdbenih del postopek vojaških oblastev do vseh ostalih oblastev in zasebnikov;

(2) uredbo o izvrševanju utrdbenih del.

§ 119.

2. Ministrski svet izvrši tudi revizijo specialnih doklad, honorarjev, nagrad in drugih postranskih prejemkov, ki jih uživajo državni uslužbenci po dosedanjih posebnih predpisih poleg svojih rednih zakonskih prejemkov, in utesni te prejemke do največ 50% rednih prejemkov.

§ 124.

12. Določbe § 7. zakona o samoupravnih cestah se spreminjajo in se glase:

Dovozne ceste k železniškim postajam so liste javne ceste, ki vežejo posamezne železniške postaje in postajališča z najbližjimi naselji ob obeh straneh proge oziroma z najbližjimi izdelanimi javnimi cestami, ki držijo skozi ta naselja, če jih proglasi ban po zaslišanju železniške uprave in krajevnih interesentov za take.

15. Od 1. aprila 1939. dalje preneha veljati člen 9. uredbe o znižanju osebnih prejemkov državnih in samoupravnih uslužbencev št. 37.420/I-1935. in § 5. zakona o znižanju prejemkov iz l. 1931., s poznejšimi spremembami in dopolnitvami.

49. V § 44. zakona o meščanskih šolah se za dopolnitvijo po § 24. finančnega zakona za l. 1932/33. dodaje nov odstavek, ki se glasi:

Za učitelje meščanskih šol se smejo postaviti tudi osebe, ki so napravile diplomski izpit na ekonomski-komercialni visoki šoli ali na teološki fakulteti ali na kmetijsko-gozdarski fakulteti. Po dveh letih dela na meščanskih

šolah smejo opravljati profesorski izpit. Profesorski izpit smejo opravljati tudi učitelji, dodeljeni meščanskim šolam na delo, ki so napravili diplomski izpit na filozofski fakulteti in imajo najmanj 2 leti dela na meščanskih šolah.

§ 125.

3. Členu 46. uredbe o finančni likvidaciji agrarne reforme na veleposestvih št. 28.000/VI z dne 26. septembra 1933. se dodaje nov odstavek, ki se glasi:

Ce želijo agrarni subjekti vso odškodnino plačati, smejo uporabljati 4 odstotne od države zajamčene obveznice za finančno likvidacijo agrarne reforme na veleposestvih po inozemski vrednosti za plačilo ostanka dolga. To pa s pogojem, da morajo poravnati vse dospele dolgovane anuitete od 1. I. 1933. dalje do dne poplačila v gotovini.

5. Veljavnost odstavka 4. § 446. zakona o obrtnih se podaljšuje do 31. marca 1940.

§ 126.

1. V členu 1. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov se namesto besed „pred dnem“ poslavlja: „od 1. decembra 1918. do“.

2. na koncu prvega stavka odst. 1. člena 2. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov se namesto pike postavlja vejica in se dodaje: „pri čemer se 8 ha gozda šteje za 1 ha ornega zemljišča“.

§ 127.

1. Veljati prenehajo vse zakonske določbe, po katerih je bilo dopuščeno drugačno odobravanje glede vrednosti licitacij in pogodb za nabave, izdelave, prodaje in dr., kot po načinu določenem v členu 95. č) zakona o državnem računovodstvu.

Od tega se izvzemajo pooblastitve, ki so odobrene v tem pogledu z uredbo o ustroju ministrstva za gozdove in rudnike z dne 23. aprila 1936. M. S. št. 268, in tudi pooblastitve, ki so dane ministrstvu za vojsko in mornarice v točki 1. pod a) člena 75. zakona o administraciji vojske in mornarice z dne 11. decembra 1929., Dj. št. 43.310, ki jih sme po potrebi prenesti tudi na podrejene administrativne organe po tretjem odstavku člena 96. zakona o državnem računovodstvu.

Določba točke 1. velja, dokler se z zakonom izrečno ne spremeni ali razveljavi.

Ugodnostna reekspedicija v javnih zagrebških skladiščih.

Od 1. maja t. l. je odobrena v javnih skladiščih v Zagrebu ugodnostna reekspedicija za les in lesne izdelke pozicije 137-1. a) in b) in pozicije 137-17. kr. r., za hrastov in javorov les, za izdelke tega lesa ter za izdelke furnirane s tem lesom poz. 138-1. in 138-3., za tuj (eksotičen) les in orehovino, izdelke iz tega lesa in za lesne izdelke, furnirane s tem lesom pozicije 139-1. in 139-2. k. r.

Premiranje izvoza sadnih zabojev za Levanto.

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine bo premiral izvoz naših sadnih zabojev v levantske države; interese dobijo potrebna obvestila pri tem zavodu.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1938.)

Pojasnilo o državnih taksah za uporabno dovolitev po gradbenem zakonu in stavbenih redih. (74/12)

Pravilnik o uporabljanju sredstev sklada za podpiranje združništva (78/13)

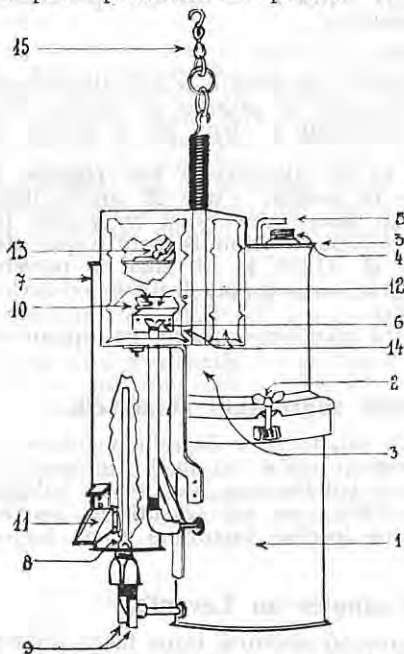
Pravilnik o terenskem delu tehničnih uradnikov in uslužbencev oddelka za kataster in drž. posestva pri ministrstvu za finance in njemu podrejenih napravah kakor tudi odsekov za kataster in drž. posestva pri fin. direkcijah in njim podrejenih katastrskih upravah. (79/13).

Kratke vesti

KARBITNI PLAŠILNIK

V letošnji 3. številki švicarske revije „Zeitschrift für Schweisstechnik — Journal de la soudure“ je izšel članek (Karbidschreckschußvogelscheuche — Le carbure pour la protection des forêts et vergers), ki bo go-lovo zanimal mnoge gozdarje, kmetovalce in lovce. Članek se glasi v posnetku:

„Ptiči, jelenjad in druga divjad povzročajo v nasadih često znatne škode. Zato zatiramo že od zdavnaj razne škodljivce in jih preganjamo z različnimi strašili, da tako preprečimo poškodbe. Slika kaže pripravo, ki poka podobno kot puška.

Shematska slika karbitnega plašilnika: 1. plinski razvijatelj, 2. krilni vijak, 3. vodni tank, 4. polnilna odprtina, 5. pipa, 6. gorilec, 7. eksplozijska kamera, 8. plinska šoba, 9. zračne odprtine, 10. eksplozijski spojnik, 11. eksplozijska zaklopka, 12. dušilna loputa, 13. krilni vijak, 14. svetilka in 15. kavelj.

Priprava je sestavljena iz karbitnega plinskega razvijalca in eksplozijske kamere, v kateri nastaja

v rednih časovnih razlikah pok iz zmesi zraka in acetilenskega plina. V pripravi gori stalno stenj, čigar luč je ponoči vidna daleč okoli. Eksplozijski plamen udarja skozi zaklopko in zaradi sunka zaniha obešena, 8 kg težka priprava. S slike ne bo težko razbrati kako je priprava izdelana.

Karbitni plinski razvijatelj (1 — Gasentwickler, generateur de gaz) je kotel s karbitom za razvijanje plina; na njem je privit z dvema krilnima vijakoma (2 — Flügelschraube, vis à ailette) vodni tank (3 — Wasserbehälter, réservoir d'eau) s polnilno odprtino (4 — Einfüllöffnung, ouverture de remplissage). S pipo (5 — Wasserhahn, pointeau) urejamo poljubno razvijanje plina in s tem zaradi spreminjanja kapljanja vode v karbit, časovno razliko pokov.

Za varstvo gozdom zadostuje pok vsakih 15—20 min., v sadovnjakih pa vsakih 3—5 minut. Ena polnitev z 1 kg karbita zadostuje torej za delovanje skozi 15—20 ur.

Na razvijalču je gorilec (6 — Brenner, bec), ki sega s spodnjim koncem v stekleno, svetilki (laterni) podobno posodo. V njo prihaja acetilenski plin za stalni plamen, ki razvija močno, daleč okoli vidno svetlobo. Ob strani razvijalča je eksplozijska kamera (7 — Explosionskammer, chambre à explosion), v katero vodi od spodaj plinska cev z mešanim plinom. V njo je tudi iz razvijalča napeljana plinska šoba (8 — Gasdüse, buse de gaz), skozi katero prihaja plin, ki potegne s seboj zrak skozi zračne odprtine (9 — Oeffnung, ouverture inférieure); tako se tvori eksplozivna plinska zmes, ki gre po mešalni plinski cevi v eksplozijsko kamero in jo neprestano napolnjuje. Končno dospe nekaj mešanega plina iz kamere skozi spojnik (10 — Nippel, raccord à vis) do plamena in se vžge. Gorenje se razširi nazaj v kamero, povzroči željeni pok, pri čemer se pokaže skozi zaklopko (11 — Klappe, valve) bel plamen.

Sicer se ta priprava zaradi glasnega pokanja ne more rabiti povsod, vendar pa bo marsikje koristna.

S.

Dopisi

PEČ ZA POOGLJEVANJE LESA.

Izumitelj in lastnik patenta: direktor gozdov izven službe Adolf Holzel, Mödling (Germanija); patent je javljen v mnogih državah.

Izdelovanje teh novih peči za poogljjevanje lesa se bo kmalu začelo na veliko v serijah v Nemčiji.

Kakor je sedaj predvideno, se bo sta izdelovala po velikosti dva tipa, ki sta se praktično preizkusila v teku več let kot zelo lahko prenosljivi napravi, in to: ena za en m³ lesa za poogljjevanje in druga za 5 m³.

Kdor želi imeti to pripravo stalno na enem mestu, si jo lahko pač tako zgradi, da en del vzida in si potem po volji in potrebi napravi velikost prostora za les, ki se meče v peč. Izumitelj lahko dobavlja načrte za tako graditev.

Izčrpane objave s slikami in cenami bodo po izdelavi na razpolago v serijah.

Lastnik patenta bo dajal dovoljenja za izdelavo peči v posameznih državah pod stalnimi pogoji.

Prav tako bo dajal dovoljenja za pogon in izdelavo gozdnim posestnikom itd., ki žele dobivati take peči iz Nemčije.

Peč prekaša konstrukcije, ki so dosedaj znane, v sledečem:

1. Proces poogljjevanja se vrši popolnoma avtomatično brez kakršnega koli sodelovanja ali nadzorstva. (Pri peči s 5 m³ n. pr. traja ves proces, vključno z napolnjevanjem peči, žganjem, ohlajevanjem in izpraznitvijo oglja približno 40 ur; od tega odpade 34 ur samo na proces poogljjevanja.)

2. Pogon peči se more vršiti na vsakem mestu neodvisno od letnega časa, zunanje temperature in slabega vremena.

3. Njeno postavljanje ni odvisno od tega, ali je na tem mestu voda ali ne.

4. Celo v najbolj suhem letu ni pri tej peči nobene nevarnosti za ogenj; peč lahko neprestano stoji v pogonu sredi suhega lesa in v prostorih raznih naprav za predelavo lesa (žage itd.).

5. Vse glavne vrste lesa se dajo v njej popolnoma poogljjeniti.

6. Ravnanje s pečjo je tako enostavno, da se mu lahko vsakdo privadi v nekaj dneh.

7. Zelo enostavna priprava za do-

vajanje zraka in odvajanje plinov omogoča izdelovanje lesnega olja popolnih lastnosti iz vseh vrst lesa.

8. Celo pri največjem lahko prenosljivem tipu s 5 m³ ne tehta najtežji del več kot 65 kg, tako da se lahko peč odpravi celo v najvišje bregovite gozdove na živalskih tovrstnih sedlih.

9. Lesno oglje se jemlje iz peči popolnoma ohlajeno in suho, ker voda pri vsem postopku ni prav nič potrebna.

10. Zaradi popolnoma nove in namenu primerne konstrukcije peči, daje proces poogljjevanja mnogo oglja, kar se ne dogaja v nobenem drugem aparatu za poogljjevanje lesa. Žato lesno oglje, izdelano v tej peči, daleč prekaša vse druge vrste oglja. Celo oglje iz lesa iglavcev, izdelano v tej peči, ima čez 90% ogljika in izkazuje najvišjo gorilno vrednost: preko 8000 kal. kg.

11. Po vsem tem je lesno oglje iz teh peči izredno primerno kot pogonski material za naprave na plinske generatorje z uporabo lesnega oglja, pa tudi za one pogonske naprave, ki stoje stalno na enem mestu, kakor tudi za motorna vozila. Dalje je primerno za izdelavo briketa (lesnega oglja) kot pogonskega materiala, ki se sicer ne more proizvajati iz oglja navadnih gozdnih ogjarjev, pa tudi ne iz oglja s premajhno količino ogljika, ki se dobiva v retortah.

Ta konstrukcija peči z dvema tipoma, ki smo jih v uvodu navedli, je bila v Avstriji pod uradno kontrolo; s podpiranjem državnih oblasti je bila dolgo časa preizkušana in nje izdelovanje končno uradno priporočeno.

Navedeno analizo lesnega oglja je izvedel državni poizkusni zavod. Uradni zapiski o pravilnosti navedenih lastnosti peči v zgoraj navedenih točkah od 1—11 se nahajajo sedaj, po popolni priključitvi Avstrije, pri: Dienststelle des Reichskuratoriums für Wirtschaftlichkeit, Wien I, Stubering 8—10. Nadaljnja pojasnila se lahko dobe pri izumitelju.

Iz Odbora za propagando domačih goriv pri ministertvu za gozdove in rudnike in Kmetijske zbornice

Lovstvo

Nagrade za ubite divje svinje.

Po čl. 34. banovinske lovske uredbe se plačujejo za pokončane divje svinje iz sredstev banovinskega lovskega sklada lovcem (strelcem) denarne nagrade.

Po čl. 35. te uredbe znaša nagrada za ubito divjo svinjo brez razlike spola: 150 din za kos, težak nad 80 kg (neiztrebljeno); 100 din za kos, težak pod 80 kg (neiztrebljeno); in 50 din za mladiča pri sescu.

Denarna nagrada se ne prizna lovcu (strelcu) za divje svinje, ki so bile ujete, ustreljene ali ubite pri takih gonjajh, ki jih je odredilo občno upravno oblastvo v smislu §§ 36. in 37. zakona o lovu (člen 36. banovinske lovske uredbe). Pač pa se lahko med udeležence (strelce in gonjače), ki so se odzvali pozivu občine na pogon, odrejen po občnem upravnem oblastvu, razdelijo iz sredstev banovinskega lovskega sklada nagrade za pokončane divje svinje v gori označeni višini. Vendar teh nagrad niso deležni oni, ki jim je pripadla ubita žival; pri oblastveno odrejenih gonjajh namreč pripada ubita divja svinja onemu, ki jo ubije. To določilo pa ne velja za divje svinje, ki niso bile ubite na oblastveno odrejenih pogonih; divje svinje, ubite na zalazu ali drugače, ali na taki gonji, ki jo je odredil odnosno priredil lovski upravičenec sam, so namreč last lovskega upravičenca.

Vodji oblastveno odrejene gonje gre, ne glede na uspeh gonje, iz sredstev banovinskega lovskega sklada dnevnic 100 din, ako ni lastnik lastnega lovišča ali zakupnik občinskega ali kakega lastnega lovišča. (Čl. 36. banovinske lovske uredbe.) Vodji gonje, ki jo priredi lovski upravičenec na lastno pobudo, imenovana dnevnic iz sredstev banovinskega lovskega sklada ne pripada.

Glede leta 1938. ubitih divjih svinj in iz banovinskega lovskega sklada izplačanih nagrad bodi v sledečem navedenih nekaj podatkov:

Okraj	Samcev		Samic		Skupaj		Štev. mladičev
	št.	teža v kg	št.	teža v kg	št.	teža v kg	
Kočevje	39	2787	30	1941	69	4728	6
Črnomelj	1	38	9	781	10	819	—
Brežice	2	311	3	286	5	597	—
Novo mesto	2	137	2	145	4	282	—
Ljubljana	2	320	1	82	3	402	—
Šmarje pri Jelšah	1	68	1	102	2	170	—
Ptuj	—	—	2	148	2	148	—
Maribor d. b.	—	—	2	87	2	87	—
Litija	1	120	—	—	1	120	—
Škofja Loka	—	—	1	85	1	85	—
Laško	—	—	1	605	1	60	—
Skupaj	48	378	52	3717	100	7498	6

Leta 1938. so bile v dravski banovini ubite 103 divje svinje. Od teh je bilo 97 odraslih in 6 mladičev pri sescu.

Izplačanih pa je bilo leta 1938. 106 nagrad, in sicer 91 nagrad za leto 1938. in 15 nagrad za konec leta 1937. pokončane divje svinje. Za 12, leta 1938. ubitih, svinj za nagrade nikdo ni zaprosil; zato se niso mogle priznati.

Iz razpredelnice na prednji strani je razvidno, v katerih okrajih so bile ubite divje svinje, za katere so bile leta 1938. priznane in izplačane nagrade.

Izkazana je tudi teža odrastlih komadov.

Od živali, izkazanih v prednji tabeli, je bilo težkih nad 80 kg 52 kosov. Za 51 kosov se je izplačalo 7650 din nagrade, dočim se za 1 kos nagrada ni priznala, ker je bil ubit na oblastveno odrejeni gonji. 48 kosov je bilo težkih pod 80 kg in se je za nje izplačalo 4.800 din nagrade. Za 6 mladičev se je priznala nagrada 300 din.

Za oblastveno odrejene pogone se je vodjem pogonov priznala nagrada 500 din.

Vseh nagrad skupaj je bilo torej 13.250 din.

Teža posameznih ubitih divjih svinj je bila sledeča:

Teža v kg	kosi	Teža v kg	kosi
181	1	81	1
165	1	79	1
160	1	77	1
155	1	72	1
152	1	70	2
150	1	69	1
146	1	68	2
139	1	60	3
137	1	58	1
130	2	57	1
120	2	56	1
115	1	55	2
110	1	51	1
106	1	50	6
105	4	45	1
104	2	42	2
103	2	40	4
102	2	38	1
100	1	35	2
95	4	32	2
92	2	31	2
91	2	30	4
89	1	27	1
88	2	26	1
87	4	24	1
86	2	23	1
85	1	22	1
84	2	21	1
83	1	19	1
82	3		

6 mladičev ni bilo stehtanih

Ing. Anton Šivic

Gozdarsko šolstvo

Izvestje drž. nižje gozdarske šole v Mariboru za l. 1937/38.

Objavilo ravnateljstvo 1938.

S šolskim letom 1936/37. je bil na gozdarski šoli v Mariboru ukinjen dvoletni pouk. Ministrstvo za gozdove in rudnike je na podlagi čl. 33. uredbe o organizaciji tega ministrstva iz l. 1936. z odlokom z dne 10. januarja 1937, št. 3683 odredilo, da se ima s šolskim letom 1937/38. uvesti enoletni pouk.

Dvoletna nižja gozdarska šola je bila odprta 15. jan. 1931.

Organizacija te šole je bila izvedena po pravilniku, ki je bil odobren po g. ministru za gozdove in rudnike z dne 30. jan. 1931, št. 35.000. Po tem pravilniku je bila ta šola državni zavod ter so šli stroški za šolske nastavnike iz budžeta ministrstva za gozdove in rudnike, ostale stroške pa je krila dravska banovina. V l. 1933. je prevzela vse stroške za vzdrževanje nižje gozdarske šole v Mariboru dravska banovina.

V dvoletno šolo so se sprejemali novi gojenci vsako drugo leto. Vseh absolventov dvoletne gozdarske šole v Mariboru je 53; vsi so večidel nameščeni kot gozdarsko-tehnično pomožno osebje v javnih ali zasebnih službah.

Dvoletna nižja gozdarska šola v Mariboru je imela po odloku ministrstva prosvete značaj nepopolne srednje šole; njeni absolventi imajo kvalifikacijo po § 45, odst. 1 zakona o uradnikih dotlej, ko ostanejo v tej stroki.

Po istem odloku ministrstva prosvete ima sedanja enoletna nižja gozdarska šola značaj specialne strokovne šole, katere absolventom — dokler so zaposleni v gozdarski stroki — pripada kvalifikacija zvaničnikov po § 10. zakona o uradnikih.

Po izvestju ravnateljstva nižje gozdarske šole v Mariboru je trajala v šolskem letu 1937/38. enoletna šola od začetka oktobra 1937 do konca julija 1938. Sprejetih je bilo v zavod 27 internistov in 1 eksternist. To število se je do konca šolskega leta skrčilo na 26.

Vsi gojenci so bili naši državljani, in to 14 iz dravske, 1 iz dunavske, 1 iz primorske, 2 iz vardarske, 8 iz vrbaske in 2 iz savske banovine.

Teoretični pouk iz gozdarstva je bil združen s praktičnimi vajami, ki so se vršile — ker šola še nima svojega učnega gozda — v zasebnih gozdovih bližnje mariborske okolice. V gozdni drevesnici ljubljanske podružnice Jugoslov. gozdarskega združenja v Račah so imeli gojenci priliko seznaniti se z vsemi glavnimi deli v drevesnici. V gozdovih Počitniškega doma Nj. Vel. kraljice Marije pri Sv. Martinu na Pohorju so se nadaljevala l. 1932. pričeta pogozdovalna in gojitvena dela.

Na koncu šolskega leta, t. j. od 23. do 29. julija 1938, so bili sklepni izpiti, pri katerih so dobili 3 kandidati odlično, 4 prav dobro, 14 dobro in 5 zadostno oceno.

Razen rednega pouka sta se vršila na gozdarski šoli dva osemdnevna tečaja za lovske čuvaje. Oba tečaja je obiskovalo 40 lovskih čuvajev iz okoliša mariborskega lovskega društva.

V šolskem letu 1937/38. je sodelovala šola pri raznih gospodarskih in splošno kulturnih prireditvah v Mariboru, tudi na državnih in verskih proslavah je bila šola redno zastopana po ravnateljstvu.

Kakor prejšnja leta se tudi med absolventi šolskega letnika 1937/38. pogreša naraščaj naših gozdnih kmetij s Pohorja, Kozjaka, koroških planin, iz gornje Savinjske doline in z Gorenjskega, ki mu je gozdarska šola v Mariboru v prvi vrsti namenjena. Želeti bi bilo, da bi to šolo obiskovali razen tistih, ki iščejo službe, tudi kmečki sinovi, bodoči gospodarji gozdnih kmetij, da si tako že v mladih letih pridobe primerno, za gospodarski napredek in blagostanje svoje domačije potrebno gozdarsko strokovno znanje.

Ing. Janko Urbas.

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Se = Ing. Franjo Sevnik, pomen drugih kratic glej na str. 21!)

cepljen les — cijepano drvo, cepano drvo, Spaltholz

cepljenje — cijepanje, cepanje, Spalten.

drva — ogrijevno drvo, gorivo drvo, Brennholz

gozdni delavec — šumski radnik, Waldarbeiter

kopišče — ugljište, kopište, upina, Kohlstätte

kopa — žešnica, Meiler

krčili — krčili, roden

oglje (S) — drveni ugalj, čumur, Holzkohle —

V mojem sestavku „Kuhanje oglja v prevoznih pečeh“, priobčenem v 2. številki Gozdarskega vestnika, ste popravili besedo „oglarstvo“ v „ogljarstvo“. S tem ste se pregrešili proti uzakonjenemu Breznik—Ramovševemu „Slovenskem pravopisu“. Zase sem bil vedno mnenja, da je pisava ogljarstvo pravilnejša, čeprav sem se v svojem članku držal Breznik—Ramovša. Za vsak primer sem pa naprosil za mnenje še gosp. prof. Košliala. Sporočil mi je v stvari sledeče:

Če pogledate „Življenje in svet“, 19. knj., 2. št. (z dne 11. I. 1936.) „Dodatek k članku o novem jezikovnem zakoniku“, najdete tam odgovor na vprašanje pisave oglar — ogljar. — Stvar je takale:

Besedo ogel „ein Stück Holzkohle“ (tudi za risanje) so pisali Valjavec (1878. v Radu, Cigale (1880.) v „Terminologiji“) in morda še kak pisec z mehkim lj: ogelj. Šolska in uradna pisava pa je že davno „ogel“, ker izgovarjajo Gorenjci (v) ogu. Toda skupno ime (collectivum, Sammelname) oglje „Holzkohle (n)“ ima seveda mehki lj, ker je ogel — pripona — je. Gotovo pa je, da ogljar žge (ali kuha) oglje (coll.), kakor zeljar v Trnovem sadi in prodaja zelje, ne zeli, žganjar pije žganje, — to bi plediralo za pisavo ogljar, tako bi bilo prav tudi po gorenjski izgovorjavi (v) oglar. Če bi govorili „ogvar“, bi bilo knjižno oglar. Tako so pisali Drobnič (1858 „Slov.-

nem.-italijanski besednjak“); Valjavec (1878. „Prinos k novoslov. naglasu“ v „Radu“, 45. knj.), Ferjančič—Rebek—Savec (1921 „Zač. n.-slov. kem. terminol.“) in morebiti še kdo. Ali v pravopisnih zadevah vlada konservativnost, oz. princip, da se naj gleda bolj na usus (tyrannus) kot pa na gramatiko in lingvistično pravičnost. In po konservativnem načelu imajo Breznikov—Ramovšev (1935.), Glonarjev „Slovar slov. jezika“ (1936) samo pisavo oglar — kakor že Janežič (1815. Ročni slovar, slov.-nem. del), Pleteršnik (1895. Slov.-nem. slovar) i. dr. Tako tudi ogle, — levec, — leneti.

Solam, oblastvom in uradom je banska uprava zapovedala, naj se ravnajo po Breznik—Ramovševem „Slov. pravopisu“.

Iz tega odgovora posnamem, da je sicer pisava „ogljarstvo“ pravilnejša, da pa je zaradi enotnosti pisati besedo rajši brez j. — [Se]

okrogel les — oblo drvo, Rundholz

podiranje — obaranje, rušenje, Fällen.

podirati — obarati, rušiti, fällen.

Drevesa podiramo s sekiro, z žago, s sekiro in žago, s krčenjem, z vijekom, stroji, elektriko in razstrelili.

posek (II/68) — Beseda pomeni množino posekanega lesa.

sekanje — siječenje, sečenje, Hanen

taninski les — taninsko drvo, Tanninholz

tesanje — tesanje, Beschlagen

tesan les — tesano drvo, gezimmertes Holz

vmesna sečnja (I/93) — krajše bi se moglo reči „medsečnja“ za „Zwischennutzung“; saj imamo podobne besede: medklic, medvladje i. dr. — [Šu]

Lesna trgovina

Jugoslovanska industrija.

Po najnovjših podatkih je bilo v Jugoslaviji leta 1938, 2976 industrijskih podjetij, katerih produkcija se je cenila v lanskem letu na 14.517.000.000 dinarjev. Živežnih industrij je bilo 833 s produkcijo 4.2 milijarde, lesnih 396 s produkcijo 1.7 milijarde in tekstilnih 306 s produkcijo 2.23 milijarde dinarjev.

Koroški lesni izvoz v Nemčijo.

Lesna trgovina Koroške se je v zadnjem času popolnoma preusmerila. Po poročilih Koroške banke je bil ves lesni izvoz do marca 1938. leta usmerjen v Italijo. Po priključitvi Avstrije k Nemčiji pa gre ves žagan les v Nemčijo.

Dogovor med jugoslovansko in nemško papirno industrijo.

Jugoslavenski kurir poroča, da je bil med jugoslovansko in nemško papirno industrijo podpisan dogovor glede prodaje papirja na jugoslovanskih trgih. S tem je izločena konkurenca med obema industrijama in izključen nemški papirni dumping v Jugoslaviji. Nemška industrija pa bo izvažala v Jugoslavijo še vnaprej iste vrste papirja kot dosedaj, tudi množina nemškega izvoza bo ostala na isti višini; približno 460 vagonov na leto.

Višek jugoslovanske celulozne produkcije prodan za 10 let vnaprej?

Neka inozemska finančna skupina namerava kupiti vse izdelke jugoslovanske celulozne produkcije, ki ne bodo porabljeni v Jugoslaviji; v ta namen je pripravljeno večje posojilo v devizah. Računa se z letnim nakupom za 70—80 milijonov dinarjev.

Sprememba železniške tarife na Madžarskem.

Po vesteh „Pester Lloyd“ bodo madžarske železnice revidirale železniško tarifo za prevoz lesa tako, da bodo postavke za razdalje pod 100 km znižane, nad 100 km pa zvišane.

Izvoz poljskega lesa v Španijo.

Inozemski trgovski časopisi poročajo, da je Poljska lesna trgovina pravila pot za izvoz večjih množin lesa v Španijo, ki se zanima zlasti za hrastove doge, žagan gradbeni (stavbni) les, železniške pragove in brzojavne drogove. Povpraševanje za dogami je baje večje ko kapaciteta poljske produkcije.

Romunskemu lesu se obeta dober lesni izvoz v Italijo.

Romunski izvozni krogi pričakujejo ugoden lesni izvoz v Italijo in pravijo, da se ni bati ruske konkurence, ki da ne bo mogla nadomestiti nekdanjega avstrijskega izvoza.

Romunsko-francoska trgovska pogodba.

Pred kratkim je bila podpisana nova romunsko-francoska trgovska pogodba, ki bo omogočila bolj živo trgovino med obema državama. V tej pogodbi je znatno znižana francoska carina na les, čigar kontingent je povečan za 40.000 m³. Les se plača po svobodnih devizah.

Romunija izvažala les v Turčijo.

Turčija je kupila v Romuniji večjo množino lesa; prvih 300 vagonov je že odposlanih.

Lesna trgovina Slovenije v juniju 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika.)

Ker je les glavno izvozno blago Slovenije, je stanje zunanjega lesnega trga velikega pomena za domači trg.

Na mednarodnem lesnem trgu ima odločilno vlogo angleški trg, ki je največji odjemalec žaganega iglastega lesa. Lesne cene v Angliji odločata Rusija in Kanada, ki sta jih v zadnjem času občutno dvignili; sedaj so se jima pridružile še skandinavske države. Italija postaja zopet močnejši kupec našega lesa; cene so še precej zadovoljive. Ker je Italija pokazala pripravljenost, zvišati nakup lesa, je želeli, da merodajni činitelji izkoristijo vse možnosti za večji in stalni izvoz. Trgovina z Madžarsko je trenutno ugodna; bodi pa naša skrb, da se še izboljša in ustali. Nemčija je ostala še vnaprej važen kupec našega lesa, toda izvoz je oviran zaradi strogih sortirnih predpisov in pozno dospevajočih plačil. Izvoz v Francijo ni izpolnil pričakovanj zaradi razmeroma malih premij in preveč kompliciranega postopka pri izvozu. Španija pa bo gotovo postala velik odjemalec lesa, zato je nujno potrebna hitra likvidacija naših klirinških terjatev iz dobe pred državljansko vojno, da tako pravočasno zasedemo ta prevažni lesni trg. Mogoče se ne motimo, če še dostavimo, da bi bilo koristno, potrditi se za grški lesni trg, kjer je odpadla avstrijska konkurenca zaradi priključitve k Nemčiji; razen tega je tamkaj postal pritisk romunskega lesnega izvoza manjši, ker romunsko-grški kliring slabo deluje.

Razmeroma ugodno stanje mednarodnega lesnega trga pa žal ni našlo zadovoljivega odmeva na našem domačem trgu. Producent in izvoznik nista mogla doseči pravih cen zaradi zvišanih režijskih stroškov in previsokih železniških ter ladijskih tarif. Razen tega ni mogla produkcija slediti povpraševanju zaradi hipno se menjajočih zahtev glede na kvaliteto in dimenzije lesa. Zato je en del zaloge imel razmeroma visoke cene, drugi — večinoma večji — pa neprimerno nizke. Pri vsem tem je upoštevati še že večkrat omenjeno negativno delovanje nepovezanosti produkcije in trgovine ter pomanjkanje organiziranega dela. V ostalem je domači trg porabil precej tesanega in žaganega stavbnega lesa; cene so bile na splošno trdne. Omembe vredna je rastoča poraba oglja, ki ima dobro ceno.

Glede jesenske sezone je težko reči kaj gotovega. Če se bodo mednarodne razmere ustalile, je verjetno pričakovati zgodnejših nakupov.

Ponudbe iz tuzemstva.

72 — Ključ: praprot.

Povpraševanja iz inozemstva.

286 — Pariz: borova, smrekova in jelkova metlišča, debela 16—45 mm, zlasti debeline 16, 18, 20 in 25 mm; sirk za metle, dolg približno 80 cm; lesene kuhinjske posode in lesene škallje za sir;

290 — Manila (Filipini): išče se stike z našimi izvozniki, ki se interesirajo za trgovske zveze z Manilo;

297 — Montevideo: žagan bukov, jelkov in borov les ter zdravilna zelišča;

299 — Koloveč u Psnê: 1—2 vagona sirkove slame;

301 — Aleksandrija: zastopnik išče

stikov z jugoslovanskimi izvozniki zaradi plasiranja njihovih izdelkov na egiptskem trgu;

302 — Buenos Aires: hrastovi vinski sodi;

303 — Amsterdam: les.

304 — Buenos Aires: zastopniška tvrdka išče borove deske in furnirje

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunaje trgovine Beograd, Ratnički dom. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečajji za julij 1939.

Finančni minister je določil za julij sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleonodor	din 305—
1 zlata turška lira	346'50
1 angleški funt	258—
1 ameriški dolar	54'80
1 kanadski dolar	54'50
1 nemška marka	14'30
1 poljski zlot	8'30
1 belga	9'40
1 pengö	8'60
1 brazilijanski milrajs	2'85
1 egiptski funt	260—
1 palestinski funt	256—
1 urugvajski pezoz	18'70
1 argentinski pezoz	12'50

1 čilski pezoz	din 1'25
1 turška papirnata lira	34—
100 francoskih frankov	146—
100 švicarskih frankov	1242—
100 italijanskih lir	228'80
100 holandskih goldinarjev	2915—
100 bolgarskih levov	46—
100 rumunskih lejev	30—
100 danskih kron	1120—
100 švedskih kron	1306—
100 norveških kron	1272—
100 španskih pezoz	200—
100 grških drahem	40—
100 češkoslovaških kron	150—
100 finskih mark	108—
100 letonskih latov	740—
100 iranskih rijalov	100—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukotinovičeva 2., stane 100— din letno.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, **Dečji dan za pogozdovanje, III. del**, se dobi pri gozdarskem odseku kr. banške uprave v Ljubljani in pri okrajnih gozdarskih referentih za 3— din.

IZVOZNIKI LESA! Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Beogradu, Celju, Kranju, Mariboru, Ptujju, Rakeku, Slovenjem Gradcu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu, dajejo posojila na **klirinške nakaznice**, izdajajo **izvozna uverenja** in izvršujejo vse ostale bančne posle. Za izvozna uverenja pridejo v poštev zlasti v obmejnih krajih poslovalnice banke.

DRAGUTIN ČUTIĆ - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18**. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

ŠTEFAN KOTER, stavbeno in umetno mizarstvo, **Maribor, Mlinska ulica 29, telefon 26-27**, izdeluje vsa mizararska dela po arh. načrtih in ima najmodernejše pohištvo stalno na zalogi.

GONILNE JERMENE iz Ia najboljšega usnja za žage, mline in tovarne ima v zalogi **Ivan Kravos**, Maribor, Aleksandrova c. 13.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24**.

Knjiga: Ing. Mirko Šušteršič, **Naš gozd**, se dobi pri Družbi Sv. Mohorja v Celju za 52— dinarjev.

Knjiga: Ing. Anton Sivic in Franc Znidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76— dinarjev in v karton vezana za 64— dinarjev v tiskarni Merkur, Ljubljana.

Knjiga: Ing. Vojko Koprivnik, **Jugoslovanski lovčevi zapiski**, se dobi pri ing. Vojku Koprivniku, Beograd, Zadarska 10/I za 30— dinarjev.

Davščine na gozdove

Dr. ing. Rudolf Pipan (Beograd)

V naši državi mora vsak posestnik poljedelskega in gozdnega zemljišča plačati neposredni davek na donos zemljišča. Razen tega se plačajo še dopolnilni državni davek in razne doklade: banovinske, občinske, cestne, zdravstvene itd.

Država in samouprave imajo dolžnost, da izvršujejo razne naloge, ki so splošno koristne, zato morajo imeti sredstva in dohodeke. Vsak zemljiški posestnik je dolžan, da del svojih dohodkov odda državi in samoupravam, zato pa ima na drugi strani tudi koristi, ker država izvršuje del onih poslov, za katere je moral na pr. Robinzon sam skrbeti. Davčna dolžnost prav za prav ni nič drugega kot zunanje znamenje družbene delitve dela in dolžnosti.

Skrb za splošne koristi in dolžnosti ter skrb posameznih gospodarjev za svoje posebne koristi in dolžnosti morata biti v pravičnem razmerju in ravnotežju. Če se preveč poudarjajo splošne koristi in potrebe, so posledica tega visoki davki, ki jih posamezniki ne morejo zmagovati ali pa jih zmagujejo samo na ta način, da se odrekujejo svojim posebnim koristim in potrebam v tako veliki meri, da jim je to v očitno škodo. Pri prevelikem oziru na posameznike pa se zanemarjajo splošne koristi: ceste in železnice, zdravstvo in državna obramba, šolstvo itd., od česar trpi tako skupnost kakor posameznik.

Zato je davčni sistem, način, kako se davčno breme deli na posamezne družbene sloje in na posamezne gospodarske subjekte, ena najbolj važnih nalog splošne narodne politike, pa tudi politike posameznih gospodarskih panog.

Gozdno posestvo je pri nas obdavčeno samo z neposrednimi davki in raznimi dokladami na te osnovne davke. Osnovni državni davek na dohodek od zemljišča je na ta način postal temelj, na katerem počivajo vse ostale davščine. Če ta osnovni davek ni pravilno in pravično odmerjen, se ta napaka prenaša avtomatično tudi na vse ostale davščine.

Podlaga za odmero osnovnega državnega davka na dohodek od zemljišča (zemljarina) je katastrski čisti dohodek.

Katastrski čisti dohodek za poljedelska zemljišča se izračuna tako, da se najprej odredi naturalni donos, denarna vrednost lega donosa, od te vsote se pa odštejejo stroški za obdelovanje in spravljanje pridelka. Seveda se pri tem jemljejo v račun srednje povprečne vrednosti za vsako postavko.

Ta način računanja katastrskega čistega dohodka je zelo primeren za poljedelske kulture, ker dajejo njiva, travnik, vrt, vinograd itd. vsako leto neki pridelek; v račun se jemlje nekoliko let in se izračuna srednji letni pridelek. Na isti način se izračunajo tudi povprečne cene teh pridelkov in stroški obdelovanja.

Čisto drugačen je položaj, če hočemo izračunati katastrski čisti dohodek za gozdno zemljišče. Če posejemo neko površino

zemljišča z gozdnim semenom ali pa posadimo s sadikami, se prva leta niti od daleč ne pozna, da na njem kaj raste. Saj je za gozdno gospodarstvo najbolj značilno ravno to, da se gozd počasi razvija. Ko kmet v jeseni poseje žito, že čez 9 ali 10 mesecev požanje plod svojega dela. Pri gozdarstvu je pa to čisto drugače. Eno leto v gozdarstvu pomeni komaj toliko kot en dan v poljedelstvu. Preteče tudi deset let, pa komaj opazimo neke spremembe in napredek v razvoju gozda. Večina drevesnih vrst našega gozda rabi okrog 100 let, da se popolnoma razvije, da dozori. Seveda zrelost gozdnih dreves drugače ocenjujemo kot pa n. pr. zrelost žita. Les je zrel v fizičnem oziru takoj, ko se konča enoletna vegetacijska perioda. Dva centimetra debela veja ima skoraj ravno tak les kot 50 cm debelo deblo. Zrelosti drevja pa ne ocenjujemo po kakovosti lesa, temveč po kakovosti celega kosa lesa. Najvažnejši sta debelina in dolžina lesa; in od teh mer je odvisna vrednost. Veja, ki je samo 2 cm debela, se more porabiti samo za kurjavo. Deblo, ki je komaj 10 cm debelo, se more porabiti za kole, če je bolj debelo, se že lahko porabi za jamski les, za celulozo ali za tesane trame. Še bolj debele hlode rabimo za deske in dr. Vidimo torej da porabnost lesa raste v istem razmerju kot rasteta dimenziji: debelina in dolžina. Čim večja je porabnost, tem več je vreden les in tem višjo ceno ima. Podobno je tudi v poljedelstvu. Če požanješ zeleno žito, je pridelek manjši, ker žito še ni končalo svoje rasti; porabiti ga moremo samo za krmo. Zato je cena zelenega žita zelo, zelo nizka in se ne razlikuje od cene navadnega sena.

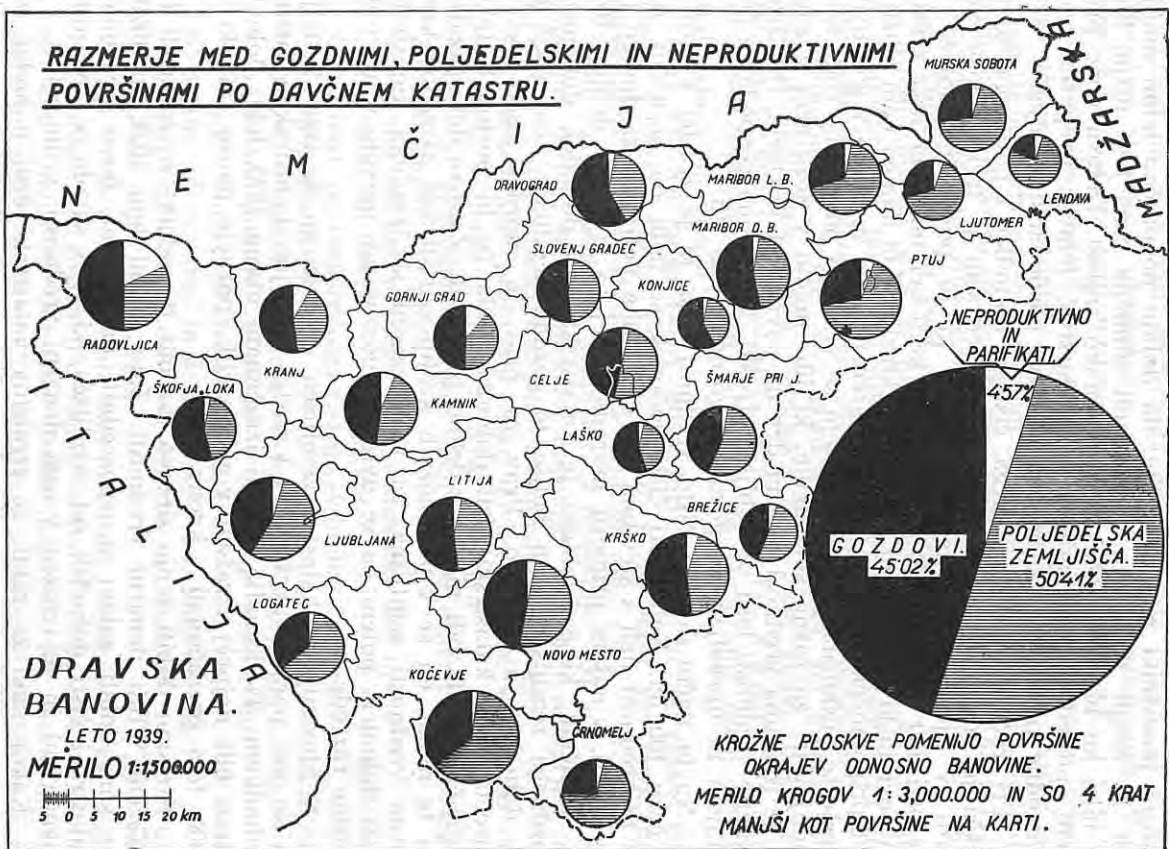
Kmet, ki požanje zeleno žito, ima torej dve škodi: prvič je dobil manjši pridelek, ker je žel, ko žito še ni zraslo do svoje prave velikosti, drugič je pa ta pridelek po kakovosti zelo slab in ima nizko ceno.

Zrelost pridelka se torej ocenjuje po njegovi porabnosti, lo je tako zvana gospodarska zrelost. Pri poljskih pridelkih je ta gospodarska zrelost hkrati tudi naravna ali fizična zrelost. Žito ima največjo in najboljšo porabnost, ko dozori žitno zrno. Ko se to zgodi, se rastlina posuši, torej je zrela tudi v fizičnem oziru.

V gozdnem gospodarstvu pa je drugače. Drevo je v gospodarskem oziru zrelo za sečnjo takrat, ko so posamezni deli drevesa kakor tudi celotno drevo dosegli najboljšo porabnost, ko je torej vrednost drevesa relativno največja. Toda če drevo še nadalje pustimo v gozdu, se navadno ne bo posušilo, raslo bo dalje, čeprav bolj počasi. V tem primeru je drevo iz gospodarskih ozirov zrelo za posek, toda ni zrelo v fizičnem smislu. Za gozdnega gospodarja je vedno odločilna samo gospodarska zrelost.

Tudi država jemlje v ozir, ko izračunava katastrski čisti dohodek zemljišča, gospodarsko zrelost pridelka: računa z zrelim žitom, zrelim grozdem in sadjem. Ko računa katastrski čisti dohodek gozda, računa z ono množino lesa, ki naraste na enoti površine v starosti, ko doseže gozdno drevje povprečno svojo gospodarsko zrelost. Računa se v glavnem s starostjo 100 let. Kdor poseka mlad gozd, dobi sicer manj lesa, ki je tudi manj vreden,

loda država se na to ne ozira, kol se ljudi ne ozira na kmetela, ki žanje na njivi zeleno žito. Država predpostavlja, da vsak gospodar

(Iz Sporniskega zbornika Slovenije)

razumno gospodarji na svojem zemljišču, če pa tega ne dela, ima samo on škodo od tega, kajti država, ko mu zaračuna davek, pred-

postavlja, da razumno gospodari in da je pridelal toliko, kot se upravičeno more pričakovati od pametnega gospodarja.

Tudi v gozdarstvu država ne računa s tem, da sekajo nekateri gozdni posestniki mlado drevje, da dobijo povprečno letno manj, kot bi mogli dobiti, in da je tudi edinična cena lesa nižja, kot bi bila, ko bi gozd dočakal gospodarsko zrelost. Država noče priznati posledic nerazumnega gospodarstva, temveč prepušča vse neugodne posledice takega gospodarstva gospodarju zemljišča.

Pri računanju katastrskega čistega dohodka z gozdnega zemljišča je postopali na sledeči način: Predvsem je treba upoštevati gozd v njegovi gospodarski zrelosti, ki jo povprečno doseže v starosti 100 let. Nato je treba znati, kolikšna množina lesa zraste na površinski enoti, torej na enem hektarju. V ta namen nam služijo kot pripomoček prinosne tablice, razen tega pa se lahko v gozdovih izvrše še poskusna merjenja. Potem se vzamejo povprečne cene lesa zadnjih let za razne sortimente, ki jih imamo v stoletnem gozdu, in se izračuna vrednost lesa in drv na površini 1 hektarja. Od izračunane vrednosti lesa se odbijejo stroški, ki jih ima gospodar s čuvanjem in upravljanjem gozda, pogozdovanjem itd.

Na ta način dobimo čisto vrednost lesa, ki je zrastel v gozdu v času 100 let. Katastrski čisti dohodek se dobi na ta način, da se ta vrednost deli s številom let, ki so bila potrebna za dosego te vrednosti, v našem primeru moramo torej to vrednost deliti s 100.

Količnik, ki ga dobimo je katastrski čisti dohodek dotičnega gozdnega zemljišča. Čim boljše je gozdno zemljišče, tem večji je ta dohodek in obratno. Prav za prav bi morala imeti vsaka parcela drug katastrski čisti dohodek, toda če bi postopali tako natančno, ne bi bili nikdar z delom pri kraju. Zato se delo skrajša na ta način, da se v posameznih krajih odredi več razredov krajevne vrednosti zemljišča, za vsak razred se izračuna katastrski čisti dohodek, potem pa se uvrščajo posamezne parcele v te vrednostne razrede.

V Sloveniji je kataster zemljišča organiziran še izza Avstrije in so vse parcele uvrščene v kataster s svojim katastrskim čistim dohodkom. Ti dohodki so bili izračunani okrog 1870. leta; dohodki so bili najprej izraženi v goldinarjih, pozneje pa so jih okrog 1900. leta preračunali v krone.

Ko smo dobili svojo državo, so bili ti podatki že zastareli in izraženi v tuji denarni vrednosti. Zato je bil leta 1928. in 1929., ko smo dobili zakon o neposrednih davkih, na novo izračunan katastrski čisti dohodek od zemljišča, ki je v skladu s povojnimi razmerami in je izražen v naši denarni vrednosti, v dinarjih.

Kakor smo že rekli, se izračuna katastrski čisti dohodek za gozdno zemljišče na ta način, da se čista vrednost stoletnega gozda deli s starostjo gozda. Na ta način izračunamo, kolik dohodek odpade na eno leto.

Recimo, da je čista vrednost stoletnega gozda na enem hektarju 10.000 dinarjev. Če delimo to vrednost s 100, odpade na eno

leto 100 dinarjev, to je torej katastrski čisti dohodek dotičnega gozdnega zemljišča.

Od te vrednosti se plača: 10 odst. državnega osnovnega davka zemljarine in 2—8 odst. državnega dopolnilnega davka, ki je odvisen od skupnega premoženja dotičnega davkoplačevalca. Večji posestniki plačajo večji odstotek, manjši nižji odstotek.

Banovinska doklada se računa v odstotkih od vsote osnovnega davka — zemljarine. V dravski banovini je to povprečno okrog 60 odst. Ravno na tak način se računa tudi občinska doklada, ki dosega povprečno okrog 100 odst. zemljarine, razen tega pridejo v račun še cestne, zdravstvene in razne druge doklade, ki znašajo skupno okoli 25 odst. državne zemljarine.

Kakor smo že rekli, se plačujejo davki brez ozira na to, kako se gospodari na posestvu; upoštevajo se namreč povprečni dohodki, ki bi se mogli doseči pri razumnem gospodarstvu.

Vzamimo na primer dva gozdna posestnika, od katerih ima vsak 100 hektarjev gozda. Zemljišče bodi čisto enake kakovosti, tako da so enaki tudi katastrski čisti dohodki, s katerimi računa katastrska uprava. Na tem zemljišču se vzgaja pri obeh posestnikih ista vrsta drevja.

Prvi od teh posestnikov gospodari trajno, to je vsako leto poseka 1 hektar gozda, tako da obide v 100 letih vse svoje posestvo; torej je gospodarska obhodnja 100 let.

Tudi drugi posestnik gospodari z obhodnjo 100 let, toda ne gospodari trajno, temveč poseka naenkrat vseh 100 hektarjev ter ima sedaj vso površino zasajeno z enoletnimi drevesci.

Oba posestnika plačujeta enake davke, ker je katastrski dohodek enak, a enaka je tudi velikost posestva.

Katastrski čisti dohodek pri obeh je 100 dinarjev na hektar. Za vsak hektar se plača:

a) 10 odst. od katastrskega čistega dohodka kot državni osnovni davek — zemljarina	10— din
b) 4.5 odst. od katastrskega čistega dohodka kot državni dopolnilni davek	4.50 din
c) banov. doklada, ki znaša 60 odst. od zemljarine	6— din
č) občinska doklada, ki znaša v Sloveniji povprečno okrog 100 odst. od državne zemljarine	10— din
d) cestne, zdravstvene in druge doklade, ki znašajo vse skupaj približno 25 odst. od državne zemljarine	2.50 din

Skupno se plača na 1 hektar 33— din

Za 100 hektarjev pa plačata oba posestnika vsak po 3.300— din

Prvi posestnik gospodari trajno, vsako leto poseka 1 hektar in od tega dobi čisti dohodek 10.000 dinarjev. Ko plača davke, mu ostane $10.000 - 3.300 = 6.700$ dinarjev, s katerimi svobodno razpolaga; to je njegov dohodek od gozda. Ta posestnik se mogoče pritožuje, da so davki previsoki, toda vendar ne more reči, da nima od nikoder plačati teh davščin, saj mu vendar daje gozd dohodke, od katerih mora le del žrtvovati za splošne javne koristi.

Drugi posestnik je ravno tako dolžan, da plača vsako leto po

3.300 dinarjev raznih davščin; rekli smo pa zanj, da je posekal ves gozd naenkral in ima sedaj samo enoletne nasade. Ti nasadi mu seveda ne dajejo nobenega dohodka, še celo stroške ima z njimi, ker se morajo še popravljati: kjer manjkajo sadike, jih mora naknadno nasaditi, nasade mora navadno tudi pleti, posebno če so umetno zasajeni.

Davčne uprave ne zanima, ali ima od gozda dohodka ali ne; na osnovi veljavnega zakona se morajo davščine v vsakem primeru plačati.

Ce se vživimo v položaj, v katerem je ta drugi posestnik, smemo pričakovati, da ima še neko drugo premoženje, ki mu daje dohodka, ker bi drugače ne mogel pokrivati izdatkov za plačevanje davščin za gozd, ki sam ne daje nobenih dohodkov. V tem primeru gozd ne vzdržuje sebe in svojega gospodarja, temveč ravno nasprotno, gozd zahleva trajnih izdatkov, investicij.

Tako stanje ni samo začasno, temveč bo trajalo skoraj 100 let. Glavni dohodek od gozda dobimo šele tedaj, ko ga celotno posekamo. Rekli smo, da namerava ta gozdni posestnik gozd posekati šele tedaj, ko bo gozd star 100 let, ker bo šele takrat dosegel svojo gospodarsko zrelost. Nekaj dohodkov sicer lahko pričakuje od redčenja, toda ti niso znatni, ker se drobni material od redčenja ne da povsod z uspehom prodati.

Naš gozdni posestnik bo moral torej skoraj 100 let pritrgovati sebi in svojim, da bo plačeval davščine in druge stroške, ne da bi imel medtem kake pomembnejše dohodka od gozda. Res bodo imeli njegovi nasledniki čez 100 let od teh njegovih žrtev velike koristi. Če se cene ne bodo spremenile, bo imel na vsakem hektarju 10.000 din čistega dohodka, torej na 100 ha 1 milijon. Upanje na bodočnost je vsekakor lepo, toda 100 let je dolga doba. Vprašanje je, komu bodo koristile ta štednja in te žrtve in ali bodo njegovi nasledniki gospodarsko dovolj razumni in močni, da bodo nadaljevali delo, ki ga je on začel.

Gozdno gospodarstvo je torej zelo podobno obvezni in trajni štednji, kot so jo uvedle pri nas razne banke. Vsako leto si odtrgaš neko vsoto in jo dobičkanosno naložiš, nekoč v bodočnosti pa dobiš vse z obrestmi vrnjeno.

Vprašanje je, ali je s stališča privatnega gospodarja bolje, da štedi na ta način, da vlaga svoj denar v gozd, ali pa da ga vlaga v hranilnico.

Najbolj varne hranilnice obrestujejo danes po 4 odst. letno. Če bi vlagal naš gospodar vsako leto po 3.300 dinarjev in bi se ti vložki obrestovali po 4 odst., bi znesel čez 100 let vloženi kapital štirikrat toliko, kot če bi vlagal denar v gozd.

Tega računa sicer ne smemo nekritično sprejeti. Gotovo bo les čez 100 let znatno dražji, kot je danes, toda verjetno bodo tudi davki večji. Tudi je gotovo, da na vsem svetu ni tako varne banke, za katero bi mogli jamčiti, da bo čez 100 let izplačala vloge, ki jih je sprejela; gotovo je pa, da bo imel gozd tudi v bodočnosti svojo vrednost.

(Konec prihodnjic.)

Šolarji od Šmiklavža (slovenjegraški okraj) sade za panji smrekove sadike

Lojze Mušič (Slovenj Gradec)

Poseko prerašča resje in borovničje. Že več let se kosi tod resje za nastilj. Z njim vred pokose borov pomladek. Gozdna tla so se zavoljo te košnje še poslabšala. Zato je bila košnja resja oblasveno prepovedana; obenem je bilo gospodarju ukazano, da še to pomlad poseko pogozdi z borovimi sadikami, ki so za tako zemljišče najprimernejše.

S šolskim upraviteljem sva sklenila, da bo letošnji dečji dan prav na tej poseki. Ker je posestnik prejel iz slovenjegraške banovinske drevesnice 2000 sadik navadnega, rdečega ali gozdnega bora in jih je tudi skrbno posadil, sva sklenila narediti spopolnjevalno sajenje smreke na boljših mestih, in sicer samo za panji, seve na njihovi senčni strani.

Najprej je gozdar razložil posebne gozdne razmere za pogozdovanje izbranega zemljišča, prikazal značaj prejšnjega in bodočega gozda ter način sajenja.

Kopanje jamic je zahtevalo mnogo truda. Sličica kaže, s kakšno vnemo sadijo mali Šmiklavčanje. Od 9. do 12. ure so posadili 300 sadik na mestu 300 posekanih dreves. Otrok je bilo 42. Po končanem delu so pohiteli otroci v kolo in zapeli: „Slišala sem ptičko pet, zapela je kuku...“

Pred kratkim sem srečal daleč nad Šmiklavžem dečka, ki mi je veselo drobil: „Skoraj vse naše sadike so se prijele, čeprav je bila tam prav huda suša.“

Nekaj misli o trajnostnem gozdnem gospodarstvu

Martin Poločnik (Murska Sobota)

Gospodarsko življenje današnje dobe niha med konjunkturami in krizami. Zato je potrebno, da delamo vedno v skladu s tokom dobe. Pri tem nas najbolj zanima, če se more tudi kmetško gozdno gospodarstvo prilagoditi in slediti nihajočemu gospodarskemu življenju.

V nižavju in gričevju do povprečno 400 m nadmorske višine so kmetije površinsko majhne in vsaka ima večinoma le toliko gozda, da more iz njega kriti potrebe domačega gospodarstva. V predgorjih in hribih so kmetška posestva že nekoliko razsežnejša in imajo polovico in več površine pokrite z gozdom. V višjih legah po gorah so kmetije največje in dobiyo večino donosov iz gozda. Gozd je vsem kmetijam nujno potreben, vendar pa ima pri vsaki od teh glavnih treh tipov kmetij različno vlogo.

Nižinski in gričevnati gozdi imajo predvsem nalogo, da redno in zadostno proizvajajo material, ki je potreben za domačo in lokalno porabo (stelja, drva in gospodarski les). Kako važno je pridobivanje stelje, nam pričajo primeri, kjer posestniki ohranjajo gozdno drevje do popolne fizične starosti samo zaradi produkcije listja. Nekateri kmetije nimajo niti toliko gozda, da bi krile domače potrebe; te morajo vsako leto redno kupovali steljo, drva in gospodarski les. V hribovitih legah je gozd za kmetijo odločilnega gospodarskega pomena; kmetije namreč ne morejo pridelati dovolj živeža, tako da jim gozd postaja glavni vir dohodkov. V območju gora pa so kmetije navezane v splošnem izključno le na dohodke iz gozdov. Zaradi dragega gozdnega spravljanja, velike nadmere, sečnih ostankov, poškodovanja lesa itd. je cena stoječega lesa (cena lesa na panju) tudi v času dobrih tržnih cen razmeroma nizka. Kmetške potrebe in dajatve so povprečno vedno enake, torej tudi v času krize in konjunktуре. Zato stremijo kmetije v času depresije upravičeno za povečanjem materialnih dohodkov. V nižinskih in gričevnatih krajih ter v bližini industrij si pomagajo z intenziviranjem drugih kmetijskih panog, z domačo obrtjo in z delom v raznih podjetjih. V hribovitih in goratih krajih pa si lahko gmotno pomagajo edino le z močnejšim izsekavanjem svojih gozdov. S čezmernim posekom pa gre kmetija gotovemu propadu nasproti.

Iz teh primerov moremo povzeti, da zavisí uspeh kmetškega gospodarstva v veliki meri od gozda. To dejstvo in pa splošni pomen gozdov zahtevata, da gospodarimo z gozdovi po trajnostnem načelu. Skušal bom na enostavnem primeru razložiti, kaj je trajnostno gospodarstvo. Imamo n. pr. 1000 dinarjev in jih naložimo v hranilnico s 5 odst. obrestovanjem. Nato dvigamo vsako leto le obresti, t. j. 50 dinarjev, in jih porabljamó za kritje domačih potreb. Tako ostane vloga trajno enako velika. Vzamimo pa primer, da enkrat porabimo poleg rednih obresti še sto dinarjev od vloge. V tem primeru bomo dobili čez leto dni samo 45 dinarjev obresti.

Če pa hočemo spraviti glavnico na prvotno mero, ne smemo dvigniti dve leti nobenih obresti. Podobno in še težje se nam godi, če glavnico še močneje načnemo.

Ta primer moremo prav lepo in nazorno prenesti na gozdno gospodarstvo. Gozdno zemljišče z zalogo lesa je vloga, ki mora ostati nedotaknjena. Vsako leto se sme posekati le toliko dozorelega lesa, kolikor ga letno priraste. Seveda je gozdna glavnica primerno velika le tedaj, ko imamo v gozdu normalno zalogo lesa in le tak gozd ima tudi največji prirastek. V času konjunktura bo posestnik sekal upravičeno več, vendar le pod pogojem, da bo pozneje z zmanjšanim posekom nadomestil načeto glavnico.

Množina in vrednost letnih „obresti“ sta zelo različni in zavisita predvsem od velikosti gozda, kakovosti zemljišča, drevesne vrste, zaloge lesa in oddaljenosti od tržišča. Tako moreta imeti n. pr. dve posestvi po lesni masi razmeroma enak prirastek, vendar je vrednost obeh zelo različna. Mnogi posestniki, katerim vrednost letnega prirastka ne zadostuje za kritje življenjskih potreb, segajo po glavnici in tako še bolj zmanjšujejo letne „obresti“. Često primorajo posestnike do tega tudi vzroki, ki so nastali izven njihovega gospodarstva, n. pr. nepredviden padec cen, elementarne nezgode drugih gospodarskih panog, požar itd.

Po mojem mnenju je potrebno gospodariti v kmetijskih gozdih v okviru stroge, t. j. letne ali vsaj dobne (največ petletne) trajnosti. Če poseka posestnik v nižavju in gričevju večino dozorelega lesa, mora kmetija več let kupovati gozdne pridelke; kmetija hira dolgo dobo, vendar se more vzdržati z donosom drugih gospodarskih panog in s postranskimi zaslužki članov svoje družine. Hribovitim in gorskim kmetijam pa povzroča čezmerna sečnja veliko večjo škodo, katere nujna posledica je obubožanje in propadanje. Takí posestniki so primorani posestvo prodati ali izročiti komu drugemu, ki navadno tudi ne more s takim gozdom uspešno gospodariti. Tako propada kmetija za kmetijo; gozdovi se pustošijo, seka se nedoraslo drevje, pada lesna zaloga, množijo se hudourniki, povodnji itd.

Gozdna zakonodaja sicer skrbi z gozdnimi policijskimi predpisi in gozdarska nadzorna služba se trudi, da v interesu posestnikov in splošnosti zavre in prepreči propadanje kmetijskih gozdov. Dolžnost vsakogar je, da po svojih močeh to delo podpre. Med drugim je potrebno propagirati in omogočati ureditev ter izkoriščanje kmetijskih gozdov po načelu letnih ali dobnih trajnih donosov. Nujno potrebno in eminentne važnosti je to zlasti za dravsko banovino, kjer je tri četrtine gozdnega zemljišča v rokah kmetijskih posestnikov. Edino z ohranitvijo stalne in trajne, približno normalne, lesne zaloge bo mogoče obdržati kmetijsko gospodarstvo na dostojni gospodarski višini. Istočasno pa je treba skrbeti za obnovo in negovanje mladih sestojev. Na tak način se bomo primerno oddolžili svojim prednikom, ki so ohranili za nas svoje gozdove, popravili bomo delo tistih, ki so gozdove preveč izkoriščali, potomcem pa izročili gozdove z normalno lesno zalogo, ki jim bo omogočala solidno in uspešno gospodarjenje.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

21. Šolska kvalifikacija.

Prosim Vas, sporočite mi, kakšno šolsko kvalifikacijo za državno službo daje enoletna državna nižja gozdarska šola v Mariboru.

S. Z. Bovič.

22. Šolska kvalifikacija.

Kakšno šolsko kvalifikacijo daje za državno službo dvoletna državna nižja gozdarska šola v Mariboru?

J. N. Ljubljana

23. Šolska kvalifikacija.

Slišal sem, da ustreza enoletna državna nižja gozdarska šola v Mariboru izobrazbi dveh razredov srednje šole. Vprašam Vas, če bi kot absolvent te šole mogel iti sedaj v tretji razred gimnazije.

Ž. D. Valjevska Kamenica

24. Pogon žage.

Naša žaga je urejena na pogon z vodno turbino. V kratkem bomo razširili obrat in ker bo turbina preslaba, nameravamo delati še z motorjem na lesni plin. Prosim Vas za sporočilo, ali je možno kombinirati silo turbine in motorja na lesni plin za pogon strojev, ki delajo v neenakomernih sunkih.

K.

ODGOVORI

15. Domača poraba lesa in drv.

Na leto porabi (drva so naznačena s prn, tehnični les pa s m³) povprečno:

Šestčlanska družina brez posestva: v Savinjski dolini 6—7 prn (Mogu).

Neporočen učitelj: na Pohorju 10 prn (Podlesnik).

Poročen učitelj: na Pohorju 20 prn (Podlesnik).

Osnovna šola: na Pohorju 1—2 m³ in za vsak razred 8 prn (Podlesnik).

Mala pekarna: v Prekmurju 50—60 prn (Potočnik).

Manjša gostilna: v Prekmurju 18—25 prn (Potočnik).

Kmetija 1 do 5 ha: v Prekmurju 6—8 prn in 1 m³ (Potočnik), na Notranjskem 25 prn mehkih (Debevec), v Vojni Krajini 25 prn (Popara), na Pohorju 30 prn mehkih (Podlesnik).

Kmetija 5—10 ha: v Prekmurju 12—16 prn in 3 m³ (Potočnik), na Notranjskem 40 prn mehkih (Debevec), v Vojni Krajini 30 prn in 3 m³ (Dobrič), v Vojni Krajini 35 prn in 3 m³ (Popara), v Prokuplju 15—20 prn in 2—4 m³ (Dragičević).

Kmetija 10—20 ha: v Suhi Krajini 30 prn in 1.5 m³ (Turk), v okolici Dvora 50 prn in 2 m³ (Oberč), v dolini zgornje Krke 24 prn in 1 m³ (Strah), v Suhi Krajini 50 prn in 2 m³ (Škufca), v Suhi Krajini 30 prn in 1.5 m³ (Turk), v Mislinjski dolini 7 prn

bukovih, 20 prm smrekovih in 1,5 m³ (Čas), na južnem Pohorju 40 prm mehkih, 5 prm dračja in 5 m³ (Rakovnik), v Gorskem Kotarju 45—60 prm mehkih, voz tresk in 10 m³ (Gašparac), na Notranjskem 90 prm mehkih (Debevec), na Popovem polju 50 prm in 5 m³ (Tomaševič), v Vojni Krajini 25 prm in 10 m³ (Oblakovič), na Fruški gori 65 prm in 6 m³ (Petrič). Stanko Sotošek.

10. Varstvo gozdov pred dimom.

Pravilnost Vaše domneve je treba dokazati.

Gozdni posestniki se često upravičeno pritožujejo, da jim zaradi dima odmirajo drevesa ali izostaja obrod.

Škodljivost dima se da dokazati na več načinov: 1. sončna preizkušnja (sveže odrezano smrekovo vejico izpostavimo ves dan soncu in iglice porjavijo še isti dan); 2. smrekove iglice odpadajo preje kot po 5 do 7, jelkove pa preje kot po 8 do 10 letih; 3. bukovi listi imajo med žilicami motne pege, ki so na sredi bolj svetle; 4. kemijska analiza listnega pepela; 5. mikroskopska analiza listov ali opršenih cvetov; 6. ugotovitev plina v nastavljeni deževnici, snegu, bombažu ali dimskem analizatorju.

V splošnem so iglavci bolj občutljivi kot listavci (v Vašem primeru so mogoče smrečice zavarovane z visokimi bukvami). Svetujemo Vam, da preizkusite morebitno škodljivost dima na te ali še na kake druge načine. Potrebno je več dokazov, ker se na enega ne morete zanesi. Najprimernejši čas bi bila pomlad.

Glede morebitne odgovornosti industrije in zakonitih določil boste dobili pojasnila v 9. številki Gozdarskega vestnika.

Stanko Sotošek

20. Dvakratno žaganje ali prizmiranje.

Razmerje med širino in višino prizme ter debelino žagovca je isto kot med katetama in hipotenuzo pravokotnega trikotnika (Pitagorov izrek!). Najmanj odpadkov bomo imeli pri žaganju (prizmiranju) na deske široke 21, 24, 26, 29 in 32 cm, če bomo žagali hlode debele na tankem koncu 30—32, 35—37, 38—40, 42—44 in 46—48 cm. Vprašanje je zanimivo in v praksi zelo važno. Treba ga bo podrobneje obdelati v posebnem članku in gornje trditve utemeljiti s praktičnimi primeri.

Stanko Sotošek

19. Brušenje žag.

Strojno brušenje je mnogo točnejše od ročnega; zato je priporočljivo vpeljati ga povsod, kjer koli je to mogoče, zlasti pa v večjih obratih. Praksa dokazuje, da trajajo strojno brušeni listi 10—20 odst. dalje časa kot ročno brušeni, kajti pri strojnem brušenju gre manj jekla v opilke. Seveda se ne izplača nabaviti stroj za lesen jarmenik z enim ali dvema listoma, pač pa že za en sam železni (polni) jarmenik. Paziti je tudi treba, da se izbere primerna brusna plošča in pravilno nastavi ter da se pri brušenju ne zažgo zobovi. Brusač mora imeti naočnike, stroj pa sesalnik za opilke (obširneje glej: Ing. dr. J. H. Flatscher, Handbuch des Sägebetriebes, Berlin 1929, str. 131—133!).

Stanko Sotošek

Zakoniti predpisi in okrožnice

Pospeševanje gozdarstva.

Banovinski odbor za propagando gozdarstva v Ljubljani prosi vsa vzgojna, kulturna in slična društva, vse javne korporacije in ustanove ter vse privatnike, da sodelujejo pri propagandi gozdarstva v dnevih od 22. oktobra do 5. novembra 1939.

V teh dnevih se naj vršijo v šolah in drugih primernih prostorih predavanja o gozdarstvu, na terenu pa pogozdovanje goličav in praktični pouk o negi, vzgoji in izkoriščanju gozdov.

Propagando te jeseni je treba voditi pod geslom: „Vzgajajmo drevje, gozdove in gaje kot zaščito pred zračnimi napadi!“

Pojasnila dajejo banovinski odbor in okrajni odbori za propagando gozdarstva.

Državna kontrola nad izvozom.

Pod državno kontrolo so prišli sledeči izvozni predmeti: vse vrste okroglega lesa (klade, debla), oglje v kosih in v prahu, briketi in oglja (92), stavbeni les razen bukovega, vse vrste železniških pragov (93), les za izdelavo dog in kalupov, les za palice, kopita (pušk) brzojavni in podobni drogi (94), vse vrste orehovega lesa, obdelanega in neobdelanega, žir, borovina in drugi gozdni plodi in semena, na drugem mestu navedena (98), šota (99), naravne smole in gume, trde ali mehke, naravni balzami, kavčuk, terpentin, arabski gumi, kolofonija razen surovega opija (100).

Pripominjamo, da tu niso navedeni predmeti, ki so bili že do sedaj pod kontrolo Prizada ozir. Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Ti predmeti ostanejo še nadalje pod kontrolo teh institucij. Med temi predmeti so med drugim: pšenica, živina, živalski proizvodi, sadje itd.

Ugodnosti pri prevozu lubja po železnici.

Od 20. avgusta t. l. je znižana voznina za strojarsko, smrekovo, hrastovo, kostanjevo, macesnovo, jelkovo, jelševo, brezovo, vrbovo in krhljkovo lubje od 27. razreda na 20. razred. Ta ugodnost velja samo za prevoz na razdaljo do največ 120 km, za večje razdalje pa ostane voznina neizpremenjena in se bo zaračunavala še vnaprej po 27. razredu.

Izvoz lesenih obodov za sita brez potrdila.

Finančni minister je določil, da se smejo izvažati leseni obodi za sita in drugi lesni izdelki tar. št. 435, t. 1a brez potrdila o zavarovanju valute. Ta izjema čl. 6. pravilnika o reguliranju prometa z devizami in valutami velja za tiste, ki imajo dovoljenje nadrejenih oblasti za izvrševanje ambulantage dela za proizvodnjo in prodajo lesa v inozemstvu in zadruge, v katerih so taki člani.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1939.)

Telefonski promet z Italijo. (80/13)

Konvencija med Jugoslavijo in Vel. Britanijo o ureditvi vzajemne pomoči v civilnih in trgovskih stvareh pri sodiščih. — Pristop Kanade. (83/14)

Sprememba v pravilniku o razsodišču ljubljanske borze za blago in vrednote. (85/14)

Odločba o določanju osnove (količine) za pobiranje uvoznškega prispevka za tekoča goriva. (91/15)

Popravek v pravilniku o uporabljanju sredstev sklada za podpiranje združništva. (92/15)

Pojasnilo o izvrševanju aktivne in pasivne volilne pravice po uredbi o volitvi svetnikov, trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornic. (97/16)

Pobiranje posebnih taks za potrdila zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. (101/16)

Popravek v seznamu predmetov, ki se morejo uvažati iz neklirinških držav samo z odobritvijo Narodne banke. (102/16)

Pravilnik o razdelitvi področja posameznih strok pooblaščenih inženirjev. (104/17)

Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita za pooblašcene inženirje gradbene, arhitektonske, kulturnotehnične, geodetsko-kulturnotehnične, strojne, ladijske in elektrotehnične stroke (113/19).

Uredba o spremembi uredbe o trgovinskih obratih velikega obsega (116/20).

Telefonski promet z Nemčijo (119/20).

Imenik članov razsodišča ljubljanske borze za blago in vrednote, ki niso člani borze (120/20).

Razglas o proračunu mestne občine ljubljanske za leto 1939/40 (134/20).

Uredba o spremembi uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov (odst. 1. in 3. čl. 20. — 136/24).

Uredba o spremembi uredbe o prekinitvi zastarevanja kmetijskih me-
nic (137/24).

Ukaz o občni amnestiji za kazniva dejanja—prestopke (142/25).

Uredba o zakonsko močjo o brezplačnem preskrbovanju ljudstva z zdravili biološkega izvora (143/25).

Navodilo za oskrbo države s tekočim gorivom v miru, pripravljenem, mobilnem in vojnem stanju (144/25).

Avtentično tolmačenje odst. 1., člena 19. uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov (145/25).

Pojasnilo o ocarinjenju terpentina (terpentinove smole) in surovega borovega katrana (147/25).

Pravilnik o banovinskem proračunu dravske banovine s proračunom izdatkov in dohodkov za leto 1939/40 (149/26).

Pravilnik „Bednostnega sklada“ dravske banovine s proračunom za leto 1939/40 (150/26).

Odločba o sedežu in teritorialni pristojnosti oddelkov kontrole mer (153/27).

Popravek v poslovnem redu disciplinskega sveta inženirskih zbornic (155/27).

Telefonski promet z Italijo (156/27).

Razglas o proračunu mestne občine celjske za leto 1939/40 (157/27).

Razglas o proračunu mestne občine Ptuj za leto 1939/40 (159/27).

Uradne objave Narodne banke: navodila glede terjatev iz izvoza v Švico; navodila o neposrednem izdajanju potrdil izvoznikom po pooblaščenih denarnih zavodih (160/27).

Uredba o narodnem zdravstvenem skladu kraljevine Jugoslavije (162/28).

Pravilnik o opravljanju državnega strokovnega izpita uradniških pripravnikov, diplomiranih pravnikov, pri oddelku za vrhovni gozdarski nadzor, oddelku za upravo državnih gozdov in pri gozdnihi ravnateljstvih ministrstva za gozdove in rudnike (167/29).

Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita za pooblašcene inženirje agronomske stroke (175/32).

Uredba o spremembah in dopolnitvah uredbe o ureditvi ministrstva za telesno vzgojo ljudstva (177/33).

Pravilnik o ustanovitvi, uporabljanju in upravljanju sklada za pospeševanje turizma v dravski banovini (78/33).

Navodila za izvrševanje proračuna državnih razhodkov in dohodkov za leto 1939/40 (186/35).

Uredba o podaljšanju roka za izmeno platišč na obstoječih tovornih vozilih (189/35).

Odločba o prenosu sedeža davčne uprave za dravograjski srez iz Prevalja v Dravograd (193/35).

Kratke vesti

PREIZKUSNJA GOZDNEGA ORODJA.

Nemški Odbor za tehniko o gozdnem gospodarstvu preizkuša porabno vrednost raznih vrst gozdnega orodja. Med drugim je bilo sklenjeno, razpisati orodje za beljenje debel iglastega drevja. Izdelovalci orodja so dobili lansko jesen nalog, da morajo poslati Odboru vse vrste orodja, da se še malo raziskana porabnost preizkusi znanstveno in praktično.

PRVA NEMŠKA ŽAGARSKA ŠOLA.

V Lužicah (Rauscha, Lausitz) je bila lansko jesen odprta prva deška žagarska šola. V šolo je bilo vpisanih 40 gojencev. Namen šole je, vzgojiti strokovne delavce in tehniško pomožno osebje za predelavo lesa na žagah.

VZORNA ŽAGA V GRČIJI.

Grško ministrstvo za poljedelstvo je zgradilo v Hrisovici vzorno žago, ki bo predelala vsako leto okrogel les v 20.000 m³ žaganega lesa.

LES V SPLAVIH NA MORJU.

Rusi splavljajo vedno več okroglega lesa po morju in velikih jezerih. Splavi imajo obliko velikih cigar; tako splavljanje lesa je skoraj polovico cenejše kot prevoz z ladjami. Prve poizkuse so naredili na Vzhodnem morju med Leningradom in Stockholmom. Tedaj so izgubljali med potjo okoli 8% lesa, sedaj so pa to izgubo zmanjšali že na 2-3%. Od l. 1931. splavljajo les čez Kaspiško morje; od Astrahana v kavkaške in srednjeazijske pristane. Od l. 1934. je tudi na Tihem morju vedno več splavov in od l. 1937. prav tako na Belem morju. Letos pa nameravajo splaviti preko Bajkalskega jezera okoli 100.000 m³ lesa.

(Holzmarkt)

NAJVEČJA RUSKA PAPIRNICA.

V kratkem bo začela obratovati v bližini Arhangeljska na ustju reke Dvine največja ruska tovarna za celulozo in papir. Okoli nove tovarne je nastalo novo industrijsko mesto s številnimi kulturnimi ustanovami.

CELULOZA IZ KOSTANJEVINE.

Italijanski industriji je uspelo izdelati celulozo iz odpadkov kostanjevega lesa. Iz kostanjevine dobijo najprej ekstrakt za strojenje kož in iz preostalega lesa pa celulozo, ki jo rabijo za posebne vrste papirja. Kostanjevino bo predelovala tovarna „Cunco“ pri Turinu, ki izdeluje celulozo tudi iz koruznih storžev in iz drugih surovin.

CELULOZA IZ OLJKOVH KOŠČIC.

Časopisi poročajo, med njimi grški gospodarski časopis „Ikonomikos Tarchidromos“, da je neki grški kemik iznašel način predelave oljkovih koščic v celulozo in da bi mogla Grčija kriti s to predelavo vso domačo potrebo na celulozi in papirju. Računajo, da se bo dobilo iz 1000 kg koščic 250 kg celuloznega vlakna 0.5 do 7 mm, 100 kg celuloznega vlakna pod 0.5 mm, 15 kg metilnega alkohola, 60 do 65 kg kalcijevega oksida, 70 do 90 kg katrana in nekaj plinov za kurjavo.

ALKOHOL IZ ŽAGOVINE IN SLAME.

V Bolzanu (Severna Italija) gradijo veliko tovarno, ki bo izdelovala etilni alkohol iz žagovine in slame. Etilni alkohol je potreben za izdelavo sintetičnega gumija in za razne druge industrijske namene. Tovarna bo začela z delom baje konec tega leta.

BOROVA SMOLA V GRČIJI.

Na Grškem je precej razvito izdelavanje borove smole, s katerim se bavi danes okoli 20 podjetij. Ekstrakcija smole se vrši v borovih gozdovih, ki merijo 36.040 ha; vsako leto se izdela 21.5 milijonov ok smole. V tej industriji je zaposlenih okoli 15.000 delavcev. Doma porabijo približno 4.000 ton smole, ostalo pa predelajo v kalofonijo in terpenlinsko olje, ki ju izvažajo v Nemčijo, Italijo in Romunijo.

NEGORLJIV LES.

V Villeneuve pri Montreuxju v Švici gradijo baje tovarno, ki bo izdelovala negorljivi les. Postopek izdelave je tajen.

Dopisi

SKLEPNI IZPITI NA GOZDARSKI SOLI V MARIBORU V SOL. LETU 1938/39.

Tudi lansko šolsko leto je bila na državni nižji gozdarski šoli v Mariboru samo enoletna šola, ker dvoletna še ni bila obnovljena.

Sklepni izpiti so trajali od 22. do 28. julija. Pri pismenem izpitu so dobili gojenci naloge iz gojenja, varstva in izkoriščanja gozdov ter iz gozdne zakonodaje. Pismeni in terenski izpit so polagali pred komisijo, ki ji je predsedoval svetnik banske uprave ing. Fran Šulgaj. Člani komisije so bili: šolski ravnatelj ing. Zmago Ziernefeld (izpraševal izmero lesa, urejanje gozdov, geodezijo ter lovstvo in ribarstvo), redna učiteljica ing. Stanko Sotošek (izpraševal gojenje gozdov, izkoriščanje gozdov, gozdno gradbeništvo ter lesno trgovino in industrijo) in Josip Vodopivec (izpraševal varstvo gozdov) ter honorarni učitelj ing. Jože Miklavžič, okrajni gozdarski referent, (izpraševal gozdno in lovsko zakonodajo).

V šolo je bilo sprejetih 37 gojencev, med letom sta dva zapustila zavod, 32 je bilo pripuščjenih k sklepnemu izpitu, 3 so imeli ponavljalni izpit iz gojenja gozdov in so polagali sklepni izpit v naknadnem roku od 30. septembra do 5. oktobra.

Izpit so opravili gojenci: Bakić Adam iz Glinskega Trtnika v banovini Hrvatski (dobro), Bjelivuk Dragić iz Brusovače v banovini Hrvatski (dobro), Boljanović Kostadin iz Daničev v zetski banovini (prav dobro), Čas Bernard iz Dovž v Mišlinjski dolini (prav dobro), Dobrić Jovan iz Dabrine v banovini Hrvatski (zadostno), Dragičević Živojin iz Mađere v moravski banovini (dobro), Gašparac Bogumil iz Šegin v banovini Hrvatski (odlično), Gobelčić Obrad iz Velikega sela pri Beogradu (zadostno), Gorza Jožef iz Bukovnice v Prekmurju (dobro), Hrobat Franc iz Prevalj v Mežiški dolini (prav dobro), Ivalović Đuro iz Majskega Trtnika v banovini Hrvatski (zadostno), Kapčič Ivan iz Vrhodola pri Mariboru (dobro), Kotar Anton iz Velikega Bana pri St. Jerneju (prav

dobro), Kovač Franc od Treh mlinov v Prekmurju (dobro), Lazarević Gorjan iz Ražanova v vardarski banovini (zadostno), Lesjak Ivan iz St. Janža na Vinski gori (prav dobro), Mogu Ivan iz Letuša v Savinjski dolini (dobro), Murn Franc iz Lašč pri Novem mestu (zadostno), Oblaković Miloš iz Bačuge v banovini Hrvatski (zadostno), Oberč Bogomir iz Osrežja na Dolenjskem (prav dobro), Paripović Milan iz Trnova v banovini Hrvatski (zadostno), Petrić Milan iz Ledincev v dunavski banovini (dobro), Pirnat Karel iz Potoške vasi pri Zagorju (dobro), Popara Luka iz Šibin v banovini Hrvatski (zadostno), Popara Ostoja iz Malega Gradca v banovini Hrvatski (dobro), Rakovnik Anton iz Malahorne pri Oplotnici (dobro), Senčur Karel iz Javornika pri Starem trgu (zadostno), Strah Jože iz Podbukovja na Dolenjskem (prav dobro), Suhadolnik Ivan iz Zabočevega pri Borovnici (prav dobro), Supić Rade iz Čemerna v zetski banovini (dobro), Šepul Alojzij iz Bistre v Mežiški dolini (prav dobro), Škufca Ladislav iz Klope v Suhi krajini (dobro), Tomašević Stjepan iz Popovega polja v zetski banovini (prav dobro), Turk Jožef iz Prevola v Suhi krajini (prav dobro) in Zimnija Stojan iz Trstenice v banovini Hrvatski (prav dobro). S.

OBČNI ZBOR LJUBLJANSKE PODRUŽNICE JUGOSLOVANSKEGA GOZDARSKEGA ZDRUŽENJA.

Dne 3. avgusta t. l. se je vršil v Trbovljah redni občni zbor ljubljanske podružnice Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

Predsednik dr. Fran Vidic se je v svojem poročilu najprej spomnil smrti prvega in večletnega predsednika podružnice ter dvakratnega predsednika združenja, Josipa Lenarčiča, veleposestnika na Verdu pri Vrhnikih. Njegov spomin so zbrani člani stoje počastili. Zatem je v glavnih obrisih očrtal najvažnejše dogodke preteklega poslovnega leta, po katerih se more sklepati, da zanimanje za gozdarstvo raste in da se gozdarstvo na vseh področjih vedno bolj uveljavlja. Tako so bili preteklo

leto med drugim ustanovljeni odbori za propagando gozdarstva, ki kljub pomanjkanju gmotnih sredstev uspešno delujejo. Zaključen je bil I. letnik slovenskega gozdarskega lista, Gozdarskega vestnika, ki je po zaslugi urednika ing. Stanka Sotoška srečno prebredel prve težkoče in vrši že drugo leto važno delo na lo-rišču gozdarske prosvete v Sloveniji. Velikega pomena za gozdarstvo v Sloveniji je tudi akcija za ustanovitev gozdarskega muzeja v Mariboru, ki jo je sprožila podružnica in ki je naletela na ugoden odmev pri vseh merodajnih krogih. Razveseljivo je tudi dejstvo, da kaže Kmetijska zbornica v Ljubljani mnogo razumevanja in interesa za gozdno gospodarstvo, ki predstavlja enega najvažnejših členov v narodnem gospodarstvu Slovenije.

Izčrpno poročilo o poslovanju podružnice v preteklem poslovnem letu je podal tajnik ing. Martin Čokl. Po njegovem poročilu je podružnica v preteklem poslovnem letu sodelovala pri vseh važnejših gozdarskih vprašanjih. Med drugim si je mnogo prizadevala, da se absolutno gozdarske šole v Mariboru, za katere obstoj se je podružnica neprestano borila, omogoči primerna zaposlitev v državni službi. Zavzela se je za izboljšanje položaja gozdarskega osebja v upravni državni službi, ki je zaradi posebnih gozdarskih razmer v Sloveniji preobremenjeno z delom in katerega število je neobhodno potrebno povečati. Izrekla se je proti uveljavljenju uredbe o nakladanju in žigovanju lesa v Sloveniji, kjer bi ta uredba očitno ovirala lesno trgovino in povzročala gozdnim posestnikom nepotrebne stroške. Predlagala je odpravo ali vsaj primerno znižanje nove davščine na vodne žage po uredbi o melioracijskem skladu, s katero je prizadeta zlasti Slovenija, ki ima večino vseh žag na vodni pogon v državi. Predlagala je tudi, da se zakon o pooblaščenih inženirjih omili v toliko, da bi smeli za mala gozdna posestva izdelovati gospodarske načrte tudi gozdarski referenti, za lastna oziroma za upravljana posestva pa tudi lastniki oziroma upravitelji teh posestev, ako imajo potrebno kvalifikacijo. Podružnica je skušala doseči znižanje tudi prevozne tarife

po železnici za hmeljevke, ki je nesorazmerno visoka in ovira zelo potrebno redčenje oddaljenejših gozdov, povzroča pa prekomerno izkoriščanje in pustošenje hmeljskim nasadom bliže ležečih gozdov. Velik del razprav upravnega odbora je bil posvečen lesnim in gozdnim združenjem. Pri teh razpravah se je poudarjalo, da trpe zlasti mali gozdni posestniki zaradi pomanjkanja organizacije v lesni trgovini, dragega posredovanja med producentom in konzumentom, pomanjkljivosti v izdelovanju in predelovanju lesa, neenotnosti lesnih izdelkov, visokih stroškov izdelovanja in predelovanja lesa in medsebojne konkurence gozdnih posestnikov.

Opozarjalo se je tudi na veliko škodo, ki jo trpi domača lesna industrija in narodno gospodarstvo sploh, ker se izvažajo v inozemstvo lesni polfabrikati, uvažajo pa finalni lesni izdelki, s čimer se z našim denarjem vzdržuje inozemska lesna industrija in plačujejo visoke mezde inozemskim delavcem. Temu zlu naj bi se odpomoglo z ustanavljanjem lesnih združenj, ki naj bi se ustanovile povsod, kjer so dani pogoji zanje. Poleg lesnih združenj naj bi se ustanovile tudi gozdne zadruge, katerih namen naj bi bil, da se uredi kmečki gozdovi in se dvigne produkcija lesa v teh gozdovih. Podružnica se je bavila tudi z vprašanjem slovenske gozdarske terminologije, za katero se zbira potrebno gradivo v Gozdarskem vestniku. V ostalem bi bilo še omeniti, da se je podružnica izjavila za spremembo oziroma dopolnitev zakona o lovu po predlogih banske uprave v Ljubljani, da je predlagala zvišanje potnih pavšalov gozdarskemu osebju pri občnih upravnih oblastvih, da je sprožila v Gozdarskem vestniku anketo o nameravani prepovedi izvoza črnega gabra, ki pa ni našla potrebnega odmeva, ter da je prevzela upravo ustanove nadgozdarja Franca Pirkmajerja, iz katere se bo izplačevala podpora za gozdarske študente, ko naraste glavica na 20 tisoč din. Podružnica šteje 99 rednih članov, 6 ustanovnih članov ter enega častnega člana. V preteklem poslovnem letu je bilo sprejetih 10 novih, večinoma mlajših članov. Brisana sta bila 2 člana, od katerih

je 1 umrl, drugi pa je zaradi izselitve iz Slovenije izstopil. Podružnica ima obširnejšo, četudi nepopolno knjižnico, katere pa se člani zelo malo poslužujejo.

Blagajnik Valentin Tomše je v svojem poročilu navedel le glavne podatke, ker je bilo njegovo poročilo že tako priloženo vabilom na občni zbor. Iz njegovega poročila pa je razvidno, da more podružnica redno poslovati le ob primerni aktivnosti društvene gozdne drevsnice, ker so drugi dohodki minimalni.

Upravitelj društvene drevsnice ing. Jože Miklavžič je v svojem poročilu ugotovil, da drevsnica zadnja leta ni pokazala pričakovane aktivnosti, ker je primanjkovalo sadik. Da se zviša aktivnost, bo potreba zasejati večje površine, zaradi česar bodo potrebni v bodočem poslovnem letu tudi večji izdatki. Na poročilo upravitelja drevsnice se je navezal tudi razgovor o premestitvi društvene drevsnice, ki je potrebna zaradi tega, ker sedanje zemljišče ni primerno za gojenje iglavcev. Sklenilo se je, da se poleg že predlaganih ogledajo še morebitna druga primerna zemljišča, ki bi prišla v poštev bodisi za nakup bodisi za zakup drevsnice.

V poročilu o delu v Kmetijski zbornici je ing. Stanko Sotošek poudaril velik interes, ki ga kaže Kmetijska zbornica za gozdarstvo. Kmetijska zbornica je poleg vprašanj, ki jih je obravnavala tudi podružnica, razpravljala še o vprašanju kmetijskega oziroma gozdarskega pouka na ljudskih šolah, novih uzans za trgovanje z lesom, kupoprodajnih pogodb za les, razmerja med orno zemljo in gozdovi po zakonu o zaščiti kmeta, o vprašanju gozdarske ankete, ki naj bi se vršila konec tega leta, in raznih drugih važnih gozdarskih vprašanjih.

V poročilu o Gozdarskem vestniku je podal ing. Stanko Sotošek bilanco Gozdarskega vestnika, ki bo povsem uravnovešena, če bodo vsi dosedanji naročniki v redu plačali naročnino.

Na občnem zboru je bil izvoljen nov upravni odbor, ki je sestavljen takole: predsednik dr. Fran Vidic, podpredsednika ing. Ciril Rihtar in ing. Dinko Cerjak ter odborniki: ing. Jože Jošt, ing. Franjo Jurhar, ing.

Milan Lenarčič, ing. Franjo Miklavžič, ing. Viktor Novak in Saša Stare. V nadzorstveni odbor sta bila izvoljena ing. Franjo Sevnik in ing. Stanko Sotošek.

Pripomniti bi še bilo, da je bil občni zbor proti pričakovanju slabo obiskan. Temu je bil morda kriv neprimeren čas ali neprimerni kraj občnega zbora; nekaj krivde pa bo gotovo tudi na tem, da zlasti mlajši člani ne kažejo za splošna gozdarska vprašanja onega interesa, ki ga zahteva aktualnost in teža teh vprašanj.

Podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja.

DIVJE SVINJE NA KOČEVSKEM.

Znano je, da se je ta črna divjad na Kočevskem precej razmnožila. Divje svinje napravijo kmetu na poljskih pridelkih, ki jih vsak kmet tukaj že tako malo pridelava, precej občutno škodo. Imel sem sam priliki, videti lansko leto v jeseni, kako je izgledala drugi dan njiva, ki so jo ponoči obiskale divje svinje. Pretrile so vso zemljo in krompir, ki je bil na njej zasajen in še ni bil dozorel, je ležal po površju zemlje. Lastniku njive sem obljubil, da bom šel ponoči čakati to divjad, ki dela tako škodo. Napravil sem si nabliznjem drevesu primerno klop, in sem prežal štiri noči zaporedoma. Ves ta čas pa nisem ničesar opazil, zato sem peto noč prežanje opustil, misleč, češ saj škodljivk ne bo. Ko pa grem po peti noči zjutraj pogledat na omenjeno njivo, vidim, da je bila njiva spet na sveže razrita in po njej zopet polno krompirja. Čakal sem še nato nekaj večerov, toda brez uspeha.

Vsako leto so se divje svinje pojavljale v precejšnjem številu v obširnih gozdovih okolice Roga. V letošnji zimi jih je bilo tamkaj zaslediti izjemoma le enkrat. To pa zato, ker je bil obrod bukve zelo slab in tako tam niso imele primerne hrane. Omeniti moram, da imajo bukovico zelo rade. Pojavljale pa so se večkrat v Medvedjem gozdu in na Bukovi gori ter od tam šle včasih čez Golobinjek na Kopo, kjer pa so se zadržale en ali največ dva dni.

V letošnji zimi jih je gozdarsko osebje revirja Travnik prvič sledilo 19. decembra v gosto zaraščenih

gozdnih kulturah pod Kopo. Napravili so takoj nanje pogon, ki je trajal komaj eno uro, in ustrelili 3 merjasce, težke 35 do 50 kg. Takoj drugi dan je isto osebje napravilo pogon v gozdu nad tako zvanim Prikerlom in zopet ustrelilo 1 merjasca, težkega 45 kg. 31. januarja je bil na skupnem lovu ustreljen v Medvedjem gozdu 1 prašič, težak 40 kg. Dne 12. februarja je zgoraj imenovano osebje sledilo pod Kopo sedem komadov, od katerih sta na takoj izvedenem pogonu bili zopet ustreljeni 2 svinji, težki 80 in 85 kg. 10. marca pa je bil skupen lov v občinskem lovišču občine Koprivnik na Bukovi gori, na katerem sta bila ustreljena 2 prašiča, težka 42 in 45 kilogramov.

Iz teh nekaj vrstic je razvidno, da je bilo ubito samo v okolici Koprivnika precej lepo število te za kmeta zelo škodljive divjadi. Okoliški kmetje, kakor tudi lastniki in zakupniki tukajšnjih lovskih revirjev so si globoko oddahnili, saj so pri škodi, ki jo napravijo divje svinje, enako prizadeti kmetje in lastniki lovišč, ki morajo plačati za odškodnino včasih zelo velike zneske. F.

ZATIRANJE BRAMORJEV.

Pri nas, v Kamniški Bistrici, je bilo letos veliko bramorjev (*marmor, Grylotalpa vulgaris*). Te žuželke so zelo škodljive, zlasti v drevesnicah. Znano mi je precej načinov zatiranja teh škodljivcev. Letos sem pa poskusil s posebnim načinom, ki verjetno mnogim še ni znan.

V bramorjeve rove sem vlijl po nekaj kapljic strojnega olja in nato še malo vode. Olje se je zmešalo z vodo, ki je stekla po rovu, narkar so kmalu prilezli bramorji na dan. Krila in ves zgornji del telesa so imeli svetlomodre barve in so v kratkem času poginili, ker olja ne prenašajo.

Menim, da je ta način pokončevanja bramorjev priporočljiv, ker je uspešen in ni predrag; sadike pa ostanejo nepoškodovane in zdrave.

Venčeslav Benkovič

ZATIRANJE SMREKOVIH LUBADARJEV.

Na podnožju vzhodnega Pohorja imamo obširne smrekove gozdove,

ki so odgojeni iz umetnih nasadov. To smrekovje ni v svojem naravnem območju, ker je ta kraj za smreke pretopen in ima presuh zrak. Zaradi tega so smreke podvržene rdeči gnilobi, kar se da spoznati že po oteklem spodnjem delu debla. Na te bolne smreke se prav radi spravijo smrekovi lubadarji.

Zalego smrekovih lubadarjev je zelo težko zajeziti, ker se hitro množijo in širijo. Da zavarujemo gozdove pred škodljivci, smo nastavljali za vabo smrekova lovna drevesa. Izbrali smo drevesa z mladim gladkim lubjem, ki so bila na kak način že ranjena. Zaradi velike množine lubadarjev, smo jih nastavili 100 m daleč drugo od druge. Drevesa smo pustili neokleščena in debela smo podložili. Lubadarje smo privabljali tudi s tem, da smo debela s konico sekire nasekali.

Lovna drevesa smo nastavili še pred mezgrenjem drevja; opazovali smo, kako lubadarji ležejo jajčeca. Vabe smo pregledovali pogosto, prva jajčeca smo opazili pri prehodu debel v vrh; po deblu navzdol so se zalegli veliki smrekovi lubadarji, proti vrhu in v veje pa mali smrekovi lubadarji. Ko je bila zalega že skoraj zabubljena, smo obelili debela, odsekali veje in vrh ter vse skupaj sežgali in seveda takoj nastavili nove vabe.

Bolezni pa nismo mogli zajeziti v prvem letu, ampak nam je to uspelo šele drugo leto.

Pri tem delu sem opazil na različnih smrekah neko razliko med gosenicami spomladanske in poletne zalege. Smrekam s spomladansko zalego so se iglice hitro posušile in odpadle, lubje pa je ostalo na deblu s smolnatimi kapljicami. Smrekam s poletno zalego pa je drugo leto lubje odpadlo, toda iglice so ostale še nekaj časa zelene. Seveda bom moral s ponovnimi opazovanji ugotoviti, če so ti moji sklepi točni in pravilni.

Franc Ulčar

USTAVITEV DELA.

Fallerjevo lesno podjetje v Jurkloštru je začasno ustavilo delo v svoji tovarni lesnih izdelkov; brez dela je ostalo 60 delavcev. Industrijski kurir poroča, da je prišlo do ustavitve zaradi otežkočenega izvoza v Anglijo.

Književnost

Ing. Viktor Novak: Dečji dan za pogozdovanje, III. del.

Letos nas je prijetno presenetil III. del te priročne brošurice (o I. in II. delu glej Gozdarski vestnik 1/140!). Knjižica je izšla v obliki velike osmerke in ima 24 strani. Izšla je v založbi gozdarskega odseka banske uprave v Ljubljani.

V I. poglavju je poročilo o dečjih dnevih za pogozdovanje v l. 1938., ki dokazuje, da je propaganda gozdarstva med šolsko mladino že dobro organizirana in se leto za letom spopolnjuje. V II. poglavju je pod naslovom „O dobrinah, ki nam jih deli gozd“ sistematsko in zgoščeno zbrana snov za predavanja o izkoriščanju gozdov z opisom pridobivanja in porabe glavnih in stranskih gozdnih pridelkov. V III. poglavju je „Navodilo za meritve šolske drevesnice“ z opisom ureditve in vseh del za odgojo in varstvo sadik.

Uspehi mladinskih pogozdovnih dni se že kažejo. V dnevnem časopisu opazujemo večje zanimanje za gozdarska vprašanja. Množijo se gozdarska predavanja in tečaji in večja se število njih poslušalcev in tečajnikov. Na mnogih šolah pišejo učenci domače in šolske naloge o gozdu in lesu; odraščajoča mladina pa z vedno večjim zanimanjem spremlja razvoj našega gozdarstva.

Prepričan sem, da bo ta knjižica dala nove pobude za vsesplošno korisno propagando gozdarstva. Knjižica ne sme manjkati v nobeni šoli, imeti pa jo mora kot dober priročnik tudi vsak gozdar in gozdni posestnik. Dobi se pri gozdarskem odseku banske uprave in pri okrajnih gozdarskih referentih za 3 din, mali gozdni posestniki jo dobe tudi brezplačno.

Ing. S. Sotošek

Kmetovalec, glasilo Kmetijske družbe v Ljubljani.

„Kmetovalec“, ki izhaja že 56. leto, je bil dolgo dobo let naš edini strokovni kmetijski list, ki je obravnaval, sicer bolj v skromni obliki, tudi vprašanja iz gozdarstva.

Do leta 1932., ko se je Kmetijska družba preosnovala v zadrugo, je bil „Kmetovalec“ kot glasilo Kmetijske družbe, predstavnice celokupnega slovenskega kmečkega stanu, stanovski, strokovno tehničen in agrarno političen list. Od reorganizacije Kmetijske družbe (l. 1932.) dalje je „Kmetovalec“ strokovno in zadrugno glasilo. Kmečko stanovsko zastopstvo pa je prešlo od Kmetijske družbe na novo osnovano Kmetijsko zbornico, ki je lansko leto začela delovati. Kmetijska družba postaja nabavna in prodajna osrednja zadruga slovenskega kmetovalca. „Kmetovalec“ pa obravnava dosledno novim nalogam Kmetijske družbe vsa vprašanja iz agrarne politike, tehnike in izvozne ter uvozne trgovine. Pri listu sodeluje pretežni del naših kmetijsko strokovnih, zadrugnih in javnih delavcev, ki iz ljubezni do naše grude posvečajo svoje znanje koristi in napredku našega kmetijskega gospodarstva.

S primerno reorganizacijo Kmetijske družbe v duhu novega zadružnega zakona in z vpoštovanjem geopolitičnih, produkcijsko tehničnih, bioloških in socialnih razlik posameznih naših okrajev oziroma pokrajin bi se lahko delovanje Kmetijske družbe znatno dvignilo in izpopolnilo. Aktivno sodelovanje vseh zadrugnikov, združenih v podružnicah, ki so samostojne pravne osebe, bi dvignilo zadružnega duha našega podeželja, njegovo narodno zavest in voljo za gospodarsko sodelovanje in napredek. Gojitev tega in takšnega duha v našem kmečkem ljudstvu je bodoča naloga „Kmetovalca“.

Ing. J. Teržan

Geografski vestnik XIV. št. 1—4.

S sodelovanjem prof. S. Kranjca (za šolsko geografijo) in S. Ilešiča (za književnost) uredil Anton Melik. Izdaja in zalaga Geografsko društvo v Ljubljani. Ljubljana 1938.

Slovenska strokovna geografska revija, ki nas vsako leto enkrat obišče v obliki zbornika znanstvenih razprav, nam v svojem zadnjem zvezku prinaša več zanimivih študij. Prva je razprava Ivana Rakovca „K nastanku Ljubljanskega barja“, ki nam podaja vse doslej znano gradivo o tem vprašanju. Ivan Rubić iz Splita razpravlja o gravitaciji posameznih delov Jugoslavije k sosednjim morjem ter nam to ponazoruje v pregledni skici. Sledi razprava J. Rusa „Organske osnove v začetkih ljubljanskega mesta“, kjer nam naniza vrsto novih vidikov glede nastanka srednjeveške Ljubljane. S. Ilešič podaja obsežno geografsko monografijo Skofjskega hribovja (Poljsanske in Selske doline), obravnavajoč njegovo zgradbo in relief, podnebje, vode in rastje ter prebivalstvo in gozdarstvo. V naslednjih člankih poroča V. Bohinec o postglacialnem Koroškem jezeru (v zgornji Savski dolini), O. Reya pa o učinku nočnika (t. j. nočnega gorskega vetra) na meteorološke elemente. V zadnji razpravi obravnava A. Melik razvoj železnice na ozemlju Jugoslavije ter ga nam ponazoruje s 6 kartami. Za razpravami je uvrščen oddelek „Solska geografija“, kjer poročata L. Vazaz in S. Kranjec o nekaterih problemih geografskega pouka. V rubriki „Obzorik“ so objavljene razne novice z geografskega področja, med njimi poročila o hidrografskem proučevanju krasa v Suhi Krajini l. 1934 (ing. St. Guzelj) in o Hidrografskem inštitutu mornarice v Splitu (I. Rubić). Sledijo še knjižna poročila, kjer so ocenjene nove, zlasti domače geografske publikacije in bibliografski pregled strokovnih revij.

Dr. Svetozar Ilešič

Letno poročilo kmetijske zbornice za I. in II. poslovno leto 1937/38, Ljubljana 1939.

Ceprav je kmečki stan pri nas najštevilnejši, je dobil svoje zakonito stanovsko zastopstvo, Kmetijske zbornice, šele pred pičlimi 2 letoma. Njih prvo leto je minilo v ustanovitvenih organizacijskih delih, tako da so začele s svojim praviim življenjem prav za prav šele lansko leto in še to tako tiho, da jih je širša javnost komaj opazila. Navzlic temu pa že lahko pokažejo delo, na katerega so — zlasti še naša slovenska zbornica — lahko po vsej pravici ponosne. Dokaz za to nam nudi ravno to letno poročilo, ki nudi mnogo, mnogo več, nego bi pa na prvi pogled sklepali iz naslova. V prvem delu sta Fran Erjavec in dr. T. Ristič očrtala splošno zgodovino kmečkih stanovskih zastopstev in naših jugoslovanskih kmetijskih zbornic, posebej pa še nastanek, razvoj in ureditev slovenske kmetijske zbornice. Drugi del prinaša uredbo o Kmetijskih zbornicah in pravila naše slovenske Kmetijske zbornice, nadalje izčrpna poročila o vsem izredno bogatem, mnogostranskem in resnem delu vseh zborničnih organov ter proračune in obračune za prvi dve poslovni leti.

Opozarjamo zlasti na delo stalnega odbora za gozdarstvo, ki je imel po poročilu med vsemi odbori največ dela in največ sej. Odbor je prebredel že glavne začetne težave in more pokazati že nekaj uspehov. Med drugim omenjamo njegovo živo delovanje za ustrezno gozdarsko zakonodajo za ohranitev in izboljšanje kmetijskih gozdov. Eden največjih uspehov je med drugim sprememba uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov v smislu predloga šefa gozdarskega odseka banske uprave (gl. Gozdarski vestnik 1938, str. 62 in 63!), za katerega se je zavzel svet Kmetijske zbornice na tretjem zasedanju, 1. junija 1938 in ki je bil sprejet s finančnim zakonom za l. 1939/40. Zanimiv je zadnji, najobširnejši del poročila, ki prinaša več temeljitih študij, in sicer dr. Lavriča „Prerez gospodarstvskega položaja za l. 1938“, dalje F. Erjavca „O izobrazbi kmečke mladine“, dr. Pergarja „Zavarovanje živine“ in ing. Suhadolca „Umetna gnojila“. Poučen je tudi podrobni statistični pregled „Slovenskega voza in izvoza“, ki ga je sestavila zbornica in ki smo ga doslej vsi tako pogrešali. Na izčrpno in zanimivo poročilo opozarjamo vso našo javnost, zlasti pa vse tiste, ki imajo kakršen koli stik z našim kmetom in kmetijstvom.

Ing. S. Sotošek

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej str. 21!)

- avstrijska mera** — avstrijska mjera, österreichisches Maß
Avstrijske ali stare dunajske mere so:
1 seženj (hvat, Klafter) = 6 čevljev = 1.897 m
1 čevlj (stopa, Fuß) = 12 palcev = 31.6 cm
1 palec (palac, Zoll) = 12 črt = 2.63 cm
1 črta = 2.20 mm
1 m = 0.527 sežnjev = 3.164 čevljev = 37.97 palcev
1 kubni seženj = 6.821 m³
1 kubni čevlj = 0.032 m³
1 m³ = 0.147 kubnih sežnjev
1 m³ = 31.66 kubnih čevljev
1 metrski seženj = 4 prm
- angleška mera** — engleska mjera, englisches Maß
Angleške mere so:
1 yard (jard, yard) = 3 čevlje = 0.914 m
1 čevlj (stopa, fop) = 12 palcev = 30.48 cm
1 palec (palac, inch) = 12 črt = 2.54 cm
1 črta = 0.21 cm
1 m = 1.09 yarda = 3.28 čevlja = 39.37 palca
1 kubni yard = 0.765 m³
1 kubni čevlj = 0.0283 m³
1 m³ = 35.32 kubnih čevljev
1 petrograjski standard = 165 kubnih čevljev = 4.673 m³
1 load = 50 angl. čevljev = 0.363 petrogr. standardov = 1.415 m³
1 registerton = 100 čevljev = 0.606 petrogr. standardov = 2.83 m³
1 shipload = 150 čevljev = 0.909 petrogr. standardov = 4.245 m³
- beneška mera** — mletačka (venecijanska) mjera, venedisches Maß
1 čevlj (stopa, piede) = 12 palcev = 34.77 cm
1 palec (palac, pollice) = 12 črt = 2.898 cm
1 m = 2.88 čevljev = 34.5 palcev
1 kubni čevlj = 0.042 m³
1 kubni meter = 23.75 kubnih čevljev
- francoska mera** — francuska mjera, französisches Maß
Francoske ali stare pariške mere so:
1 seženj (hvat, toise) = 6 čevljev = 1.949 m
1 čevlj (stopa, pied) = 12 palcev = 32.5 cm
1 palec (palac, pouce) = 12 črt = 2.71 cm
1 črta (crta, ligne) = 12 pik = 2.26 mm
1 pika (tačka, point) = 0.188 mm
1 m = 0.513 seznja = 3.08 čevljev = 36.9 palcev
1 kubni seženj = 0.034 m³
1 m³ = 29.17 kubnih čevljev
- mera** — mjera Maß
Pri izkoriščanju gozdov, lesni industriji in lesni lrgovini merimo in računamo z metriskimi in z raznimi drugimi merami. Sicer so že skoraj vse države sprejele metrski sistem, vendar se v praksi še zelo rabijo stare mere.
- metrski seženj** — metrički hvat, Klafter
Izraz „metrski seženj“ ali „klafter“ ali „metrska klafter“ ni točen, toda je precej v navadi. Pri tej meri sta združena metrski in stari dunajski merški sistem. V praksi se pri tem, misli na štiri prostorne metre. Sicer je to napačno, ker se računa, da je seženj dolg 2 metra mesto 1.90 m; ker pa je ta izraz zelo udomačen, bo gotovo ostal v rabi še dolgo časa v pomenu štirih prostornih metrov, zlasti pri merjenju drv.
- ruska mera** — ruska mjera, russisches Maß
Ruske mere so:
1 saženj = 3 aršini = 2.134 m
1 aršin = 28 palcev (djujmov) = 0.711 m
1 čevlj (stopa, fut) = 12 palcev (djujmov) = 30.5 cm
1 veršok = 1 ³/₄ palca (djujma) = 4.45 cm
1 palec (palac, djujem) = 2.45 cm
1 m = 0.47 saznja = 1.406 aršina = 3.28 futa = 22.497 verška = 39.37 djujma
1 kubni saženj = 27 kubnih aršinov = 9.713 m³
1 kubni aršin = 0.360 m³
1 kubni fut = 0.0283 m³
1 petrograjski standard = 155 kubnih futov = 4.673 m³ (po Pesockem 4.6711 m³)
1 m³ = 35.135 kubnih futov = 2.179 kubnih aršinov = 0.133 kubnih sažnjev

Lesna trgovina

Na dražbah dosežene lesne cene.

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani je na javnih dražbah dosegla sledeče cene:

dne 24. avgusta t. l. v revirju Rogla na južnem Pohorju za 1 m³ izdelanih smrekovih in jelkovih hlodov, debelih 10—20 cm, 29'— do 79'— din in za debeline nad 20 cm 59'— do 129'— din;

dne 31. avgusta t. l. v revirju Plešič na Pohorju za 1 m³ izdelanih smrekovih in jelkovih hlodov, debelih 10—20 cm, 44'— do 55'— in za debeline nad 20 cm pa 73'— do 88'— din;

dne 19. septembra t. l. v revirju Brezova reber gozdne uprave Straža pri Novem mestu za 1 m³ stoječe bukovine 76'10 do 101'— din in v revirju Sv. Peter iste uprave 84'— do 98'05 din. U.

Suhe gobe so važno izvozno blago.

Letos je bilo izvoženih 80 ton suhih gob za 2.250.000 din (lani v istem času pa samo 40 ton za 839.000 din). Letošnje cene so torej boljše od lanskih. Glavna kupca sta Severna Amerika in Italija; prva je kupila 46 ton, druga pa 26 ton.

Zmanjšan lesni tranzitni promet čez Trst.

Lesni tranzit čez Trst je znašal predlansko leto 224.000 ton, lansko leto pa samo 99.000 ton. Do tega močnega padca je prišlo zaradi priključitve Avstrije k Nemčiji, ki je morala preusmeriti svoj izvoz. Tržaška trgovska zbornica je sklenila ustanoviti posebno društvo, ki naj bi se zanimalo za prevzem prekomorskega lesnega prometa iz jugovzhodnih evropskih držav skozi Trst.

Izvoz sadnih zabojev iz Romunije v Palestino.

Poročajo, da je bila med Romunijo in Palestino sklenjena pogodba, po kateri bo Romunija prodala Palestini 6.200.000 sadnih zabojev, Palestina pa Romuniji 400.000 zabojev pomaranč.

Porast cen drv in oglja v skandinavskih državah.

Na Švedskem so se cene drv in oglja precej dvignile, ker je otežkočen uvoz nafte in oglja. Na Norveškem so se cene drv dvignile za 40 do 60 %, ker je zelo malo koksa na zalogi.

Španija postaja važen kupec lesa.

V zadnjem času je nakupila Španija mnogo gradbenega lesa na Švedskem in Irskem. Podoba je, da bodo lesne potrebe Španije še veliko let zelo velike.

Razpad evropskega celuloznega kartela.

Na zadnjem sestanku tega kartela je bilo sklenjeno, znižati proizvodnjo za 20 %. Finska je bila proti temu, ker računa na povečanje izvoza v Nemčijo; tako je kartel razpadel.

Mednarodni kartel za lesno volno.

Pred kratkim so se sporazumeli zastopniki Belgije, Nemčije, Anglije in Italije o razdelitvi produkcije in prodaje lesne volne. Sporazum se nanaša na 20 držav in ima za cilj ureditev razmer na posameznih trgih.

Stanje lesnega trga Slovenije od julija do septembra 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika)

Od našega zadnjega poročila pa do sedaj smo bili priča velikih meddržavnih zapletljajev, ki bodo imeli usodne posledice v gospodarskem, kulturnem in socialnem razvoju Evrope in drugih kontinentov. To stanje ima seveda in bo tudi imelo vpliv na lesni trg. Trenuten položaj potrjuje osnovne smernice, ki smo jih v prejšnjih poročilih obzirno nakazovali.

Glavni kupci našega lesa so še vedno Italija, Madžarska in bližnji vzhod. Razen teh so seveda ostali zelo važni angleški, nemški, švicarski in nekateri prekomorski trgi.

Letočni izvoz je do sedaj večji od lanskega. V prvih sedmih mesecih je Jugoslavija izvozila 737.118 ton lesa za 629.700.000 din, lani pa v istem času 543.264 ton za 477.100.000 din, t. j. v teži za 35,68% in v denarju za 32% več. Izvoz je bil večji od lanskega tudi v avgustu in septembru. Slovenski izvoz je pri tem precej močno udeležen. Cene pa so zaradi že večkrat opisanih vzrokov v raznih krajih zelo različne, v nekaterih razmerna visoke, v drugih čez mero nizke in so pogosto rezultat hazardnega mešetarenja.

Italija zavzema v naši lesni trgovini najvažnejše pozicije. Zaradi njenih malih zalog in otežkočenega uvoza iz Kandinarjev trenutno kaže za naš trg zelo dobro. V klirinškem prometu ima Italija občutno aktiven saldo, razen tega nudi Jugoslaviji še kredite v obliki materiala, tako da ima vse pogoje za velike nakupe pri nas. Ob tej priliki naj omenimo, da je v Italiji ustanovljena „Lesna uvozna družba“, v kateri so udeležene vse uvozne tvrdke. Zaradi delitve dela je razdeljena na pet družb: „Compagnia Veneta per l' importazione del legname“ v Benetkah ima svoje nabavno območje v Jugoslaviji, družba v Trstu v Avstriji, v Kalaniji v Romuniji, v Neaplu v Rusiji in v Genovi v prekomorskih deželah. Madžarska je uvozila razmeroma veliko, potrebuje pa še vedno dosti mehkega lesa. Cene so dobre, potrebno bi pa bilo olajšati plačilni promet. Anglija potrebuje mnogo lesa in ker je uvoz iz severnih držav zaradi pomorske vojne oviran, se odpira našemu izvozu široko tržno področje. Podoba je, da Anglija niti ne bo zahtevala lesne izdelave v angleških merah kar še bolj omogoča izvoz našega lesa. Nemčija je še vedno važen kupec; to pa velja bolj za trd kot za mehke les. Velika ovira so pač vedno večje plačilne težkoče. Pri tem pa ne smemo pozabiti na druge države. Potrebno bi bilo, usidrati se na španskem in švicarskem trgu ter razširiti trg v Palestini in severni Afriki; konkurenca severnih držav je namreč trenutno ovirana.

V vsem pa je potrebna opreznost, ker je nevarno sklepati kupčije z daljšim rokom. Prisluhniti bo treba novim gospodarskim tokovom in jim prilagajevati lesno proizvodnjo, predelavo in trgovino.

Ponudbe iz tuzemstva.

- 75 — Ključ: 1 vagon čemerike in 78 — Ilon; lipov cvet;
praproti; 79 — Sarajevo: divji kostanj za škrob

Povpraševanja iz inozemstva.

- 327 — Marseille: lipov cvet; 347 — Sansibar: jelkovina, vezane le-
344 — Dar Es Salaam (Tanganayka): sene plošče in parketi;
žagana bukovina, hrastovina, 349 — Port Elisabeth: (Južna Afri-
brestovina, jesenovina in jel- ka): parketi;
kovina, parketi furnirji, ve- 352 — Mombasa (Kenya): razne vrste
zane lesene plošče, železniški lesa;
pragovi in brzozjavni drogovi; 353 — Capetown (Južna Afrika): par-
tvrdka dopisuje v angleščini; keli;
346 — East London (Južna Amerika): 357 — Hawana (Kuba): cigaretne pa-
parketi; pir, gradbeni les, podpetniki,

- razni leseni izdelki in celuloza;
- 359 — East London (Južna Afrika): parketi (3 interesi);
- 364 — Hamburg: kopila za čevlje;
- 388 — Podivin (C. M. P.): trska;
- 398 — Bssum (Holandija): zastopniška tvrdka išče poslovne zveze z jugoslovanskimi izvozniki zdravilnih zelišč;
- 401 — London: tvrdka išče poslovne zveze z jugoslovanskimi izvozniki lesenih kopit za čevlje;
- 403 — Köln — Braunsfeld: hrastovo lubje za strojenje kože;
- 424 — Manchester: 10 std tramov in 50 std desk raznih mer;
- 454 — Amsterdam: nudi se zastopnik za igračke in razne narodne lesene izdelke;
- 459 — San Francisco: surove kože domače kune in kune zlatice;
- 441 — New York: surove kože kune zlatice in domače kune;
- 441 — Emmendingen (Baden): furnirji;
- 445 — Casablanca: zastopniška tvrdka se interesira zlasti za uvoz lesa iz Jugoslavije;
- 446 — Nica: suhe gobe;
- 451 — Vallendar am Rhein: borov; nice;
- 461 — Halle a/S.: orehovina in vezane lesene plošče;
- 472 — Montevideo: les, papir in lesene igračke;
- 491 — Carigrad: vezane lesene plošče, furnirji, hrastovi parketi in lesene žaluzije, les za zidarske odre.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, pošt. predal 818. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za oktober 1933.

Finančni minister je določil za oktober sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevati takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleon	din	310 [—]
1 zlata turška lira	"	351 ⁵⁰
1 angleški funt	"	220 [—]
1 ameriški dolar	"	55 [—]
1 kanadski dolar	"	54 ⁷⁰
1 nemška marka	"	14 ³⁰
1 poljski zlot	"	8 ³⁰
1 belga	"	9 ³⁰
1 pengó	"	8 ⁶⁵
1 brazilijanski milrajs	"	2 ⁸⁵
1 egiptski funt	"	230 [—]
1 palestinski funt	"	228 [—]
1 urugvajski pezos	"	18 ⁶⁰
1 argentinski pezos	"	12 ⁵⁰

1 čilski pezos	din	1 ²⁵
1 turška papirnata lira	"	34 [—]
100 francoskih frankov	"	124 [—]
100 švicarskih frankov	"	1241 ⁵⁰
100 italijanskih lir	"	228 ⁸⁰
100 holandskih goldinarjev	"	2940 [—]
100 bolgarskih levov	"	46 [—]
100 rumunskih lejev	"	30 [—]
100 danskih kron	"	1112 [—]
100 švedskih kron	"	1283 [—]
100 norveških kron	"	1250 [—]
100 španskih pezeta	"	250 [—]
100 grških drahem	"	40 [—]
100 češkoslovaških kron	"	150 [—]
100 finskih mark	"	108 ⁶⁰
100 letonskih latov	"	730 [—]
100 iranskih rijalov	"	100 [—]

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

IZVOZNIKI LESA! Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Beogradu, Celju, Kranju, Mariboru, Ptujju, Rakeku, Slovenjem Gradcu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu, dajejo posojila na **klirinške nakaznice**, izdajajo **izvozna uverenja** in izvršujejo vse ostale bančne posle. Za izvozna uverenja pridejo v poštev zlasti v obmejnih krajih poslovalnice banke.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarna in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18.** Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d. **Knjiga:** Ing. Anton Sivic, **Poljudna navodila za merjenje lesa**, II. izdaja, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 12[—] dinarjev.

Davščine na gozdove

Dr. ing. Rudolf Pipan (Beograd)

(Konec)

Iz tega vidimo, da gozdno gospodarstvo ni tako enostavno in dobičkanosno, kot si mnogi mislijo. Če gospodarimo z gozdom tako, da naenkrat vse posekamo, potem je to gospodarstvo zelo podobno tvegati špekulaciji, za katero ne vemo, če nam bo uspela.

Mogoče nam bo kdo očital, da jemljemo ljudem veselje do gozdarstva, mesto da ga propagiramo, toda naše mišljenje je, da se mora vedno in povsod pogledati resnici v oči, ker samo na ta način lahko dospemo do pravih sklepov.

Ozrimo se še na naše posebne slovenske razmere!

Pri nas je skoraj vsa gozdna površina v privatnih rokah. Državnih gozdov v naši ožji domovini skoraj ni več. Tudi skupnih gozdov je vedno manj. Stare slovenske in splošno slovanske gozdne skupnosti nazadujejo in propadajo; videti je, kakor da ne spadajo v naš moderni čas, ko skrbi vsakdo samo za sebe. Tudi modernih gozdnih zadrug nimamo, kakor si jih niso mogli ustvariti niti drugi narodi, na pr. Nemci, ki so se mnogo trudili na tem področju. Vzroki teh neuspehov so zelo raznovrstni, toda predač bi nas dovedlo, ko bi hoteli v tem članku razpravljati tudi o tem vprašanju.

Za naše razmere moramo pač računati z dejstvom, da je slovenski gozd v privatnih rokah, večinoma v rokah malih in srednjih kmetov.

So pa nekatere stvari, na katere se ti gozdni posestniki ne ozirajo in ravno zaradi tega mnogokrat trpijo občutno škodo, ali pa celo gospodarsko propadajo.

Predvsem se mora poudariti, da se gozdno gospodarstvo bistveno razlikuje od poljedelstva. Zemlja v splošnem redi svojega gospodarja, ko daje večje dohodke, kot so stroški za obdelavo. Slovenski kmet se mora sicer razmeroma bolj truditi kot pa na pr. hrvatski ali banatski kmet, ker pač naša zemlja ni tako rodovitna.

Toda gozd daje svojemu gospodarju trajne dohodke samo tedaj, če tako in toliko sekamo, da imamo vsako leto ali pa vsaj vsakih nekaj let za sečnjo zrela drevesa. V tem primeru dobiva gozdni posestnik vsako leto ali pa vsakih nekaj let dohodke iz gozda. Od teh dohodkov more plačevati stroške gozdnega gospodarstva, predvsem pa razne davščine, s katerimi je obremenjeno gozdno zemljišče. Po odbitku teh izdatkov in stroškov mu ostane še večja ali manjša vsota, s katero lahko po svoji volji razpolaga. Na ta način je gozd vir dohodkov, od katerih živijo mnoge naše kmetske družine. Tako nadoknadijo naši kmetski gospodarji, kar jim premalo donša polje.

Trajno se lahko gospodari na dva načina: Če ima posestnik velik gozd, je najbolje, da razdeli gozdno površino na več delov,

tako da poseka vsako leto ali pa vsaj v krajših razdobjih po en del te površine. Če pa je gozdno posestvo manjše, je najboljše, da gospodarji v svojem gozdu na tako zvani prebiralni način, to je da seka na vsej površini, toda samo debelejša in za sečnjo zrela drevesa.

Samo trajni način gospodarjenja daje svojemu gospodarju trajne dohodke. To je osnovna in temeljna resnica gozdnega gospodarstva, a ravno ta resnica se pri nas najmanj upošteva.

Pri nas se mnogokrat zgodi, da trgovci, gostilničarji ali hotelirji, advokati in drugi zastopniki srednjega stanu kupijo kak gozd. Navadno so to izsekani in čisto mladi gozdovi, od katerih se za dolgo vrsto let ne morejo pričakovati nobeni znatni dohodki. Kupci navadno nimajo jasnih predstav o tem, kako dolgo je treba čakati v gozdarstvu na dohodke. Bolj ali manj naivno si predstavljajo, da jim bo tak gozd nudil kmalu velik dobiček. Toda gozd počasi raste. Res je sicer, da z gozdom ni toliko stroškov kot s poljedelskim zemljiščem: ni ga namreč treba niti orati niti sejati, kot je treba njive, vendar so tudi v gozdarstvu precej znatni stroški, s katerimi mora računati vsak razumni gospodar. Samo kmet, ki živi na vasi blizu svojega gozda, ga lahko sam čuva in upravlja, vsi drugi pa morajo za to plačevati posebnega upravitelja ali pa vsaj čuvaja. Davki na gozdove so v splošnem manjši kot na poljedelsko zemljišče; dobro stoječemu trgovcu ali advokatu se zde davščine neznatne, dokler se ne spremeni njihov gospodarski položaj. Če se pa zmanjšajo njihovi dohodki, postanejo ti izdatki prav občutni, včasih naravnost neznosni. Zato mnogokrat vidimo, da se sekajo nezreli gozdovi, ki so jih kupili nekdanji premožni ljudje, ali pa se taki gozdovi prisilno prodajajo z občutno izgubo za posestnika, ki ni dovolj natančno kalkuliral, ko je kupoval gozd.

Taki primeri so v Sloveniji sicer precej številni, toda vendar ne bi smeli reči, da so splošnega gospodarskega pomena. V mnogih krajih vidimo sicer uničene gozdove, ko pa vprašamo, kako je prišlo do tega, nam povedo, da je neki gospod v dobrih časih kupoval gozdove, pozneje je prišel v svojem glavnem gospodarstvu v denarne težave, sekal je vse, kar se je dalo prodati, a končno ga tudi to ni rešilo. Velike poseke in goline na strmih pobočjih naših gora pa so žalostne priče take neuspele špekulacije.

Veliko bolj važne so pa gospodarske zmote in napake, ki jih vidimo v našem kmečkem gospodarstvu. Večji del naših gozdov, skoraj 75 %, je v kmečkih rokah. Naše poljedelstvo ne more tekmovali s hrvatskim ali banatskim, ker še tako velika pridnost in razumno gospodarstvo ne moreta nadomestiti slabo rodovitnost naših njiv. Zato je naš kmet že od nekdanj iskal še postranskih dohodkov, da bi uravnoležil svoje gospodarstvo. Umna živinoreja je že od nekdanj glavni steber naših večjih kmetij. Tisti, ki nimajo dovolj velikega posestva, iščejo zaslužka v prekupčevanju, v domači hišni industriji in obrtu ter gredo na delo v tovarne, medtem ko žena doma gospodari. Na ta način so si naši ljudje v teku stoletij pri-

dobili za obrtno industrijsko delo listi smisel in spretnost, ki sta danes glavna podlaga za industrializacijo Slovenije.

Toda tudi gozd in gozdno gospodarstvo sta v veliko podporo našemu kmetijstvu; gozd namreč trajno pokriva primanjkljaje v drugih panogah kmečkega, a posredno tudi splošnega slovenskega gospodarstva. Če ne bi imeli gozda in dohodkov od lesa, bi bila naša kultura in civilizacija na mnogo nižji stopnji, kot je danes.

Gozdovi v Dravski dolini.

(Foto: prof. V. Petkovšek — iz Planinskega vestnika 1939.)

Stara in splošno znana resnica je, da kmet, ki je izsekal svoje gozdove, ne more več vzdržati svoje gospodarske ravnotežje, temveč nevzdržno drvi v propad. Nešteti primeri nam potrjujejo to staro kmečko gospodarsko pravilo. Navadno se smatra tako gozdno gospodarstvo za viden dokaz gospodarjeve lahkomišljenosti in zapravljivosti. V mnogih primerih je to tudi resnica, toda vendar ne smemo pozabiti drugih, čisto gospodarskih okoliščin, ki naše ljudi tako rekoč silijo, da tako postopajo.

Ne smemo pozabiti, da imamo Slovenci že staro omiko in izobrazbo, katere nujna posledica je, da človek več zahteva od življenja kot n. pr. primitivci nekje v Albaniji. Ljudje si hočejo svoje hiše in stanovanja dostojno in higiensko urediti, saj so jih tako učili v šoli; hočejo se primerno oblačiti, ker imajo veselje do lepe obleke, kar je tudi posledica kulturnega napredka. Splošno je življenjski način našega kmeta na mnogo višji stopnji kot pa kme-

tov v južnih krajih naše države, zato pa se vobče tudi bolj trudijo in več delajo. Naša polja so nehvaležna in slabo plačajo znoj, s katerim jih gnojimo. Cesar pa ne da njiva, mora dati gozd. Tako zbirajo naši ljudje z več strani dohodke, ki jim omogočajo njihovi omiki ustrezajoči način življenja, medtem ko so kmetje v naših južnih krajih čisti poljedelci in jih redi samo kmetija oziroma kmečko deło.

Ko pa naš kmet izseka svoj gozd in vnovči ves les, ki se da prodati, mu usahne eden najbolj važnih virov njegovih dohodkov in velik del njegovega posestva mu ne daje nikake koristi, ker gozd ne zraste v enem letu kot pšenica ali detelja.

Ko prenehajo dohodki iz gozda, pa še nadalje gospodarju ostanejo stroški, ali pa se ti stroški še celo povečajo. Posekani gozd se mora na novo zasaditi s sadikami, ker se pri nas žal večinoma seka na čisto in so tudi tako zvane prebiralne sečnje dostikrat povsem podobne čisti sečnji. To so novi stroški, ki jih kmet ni imel, dokler je gozd rasel. Ostanejo pa tudi vse davščine, s katerimi je gozd obremenjen. Naš davčni sistem je tak, da se davki morajo plačati, pa najsi gozd daje dohodke ali ne.

Čim večja je gozdna površina in čim boljše je zemljišče, tem večji so davki in davščine, čeprav so te površine brez lesa in torej ne dajejo v sedanosti nobenega dohodka.

Čim večje površine izsekanih gozdov ima neka kmetija, tem težji je njen gospodarski položaj, ker davščinam ne ustrezajo dohodki tako dolgo, dokler gozd zopet ne naraste. To je zelo važna resnica kmečkega gozdnega gospodarstva, ki je naši kmeti ne bi smeli nikdar pozabiti.

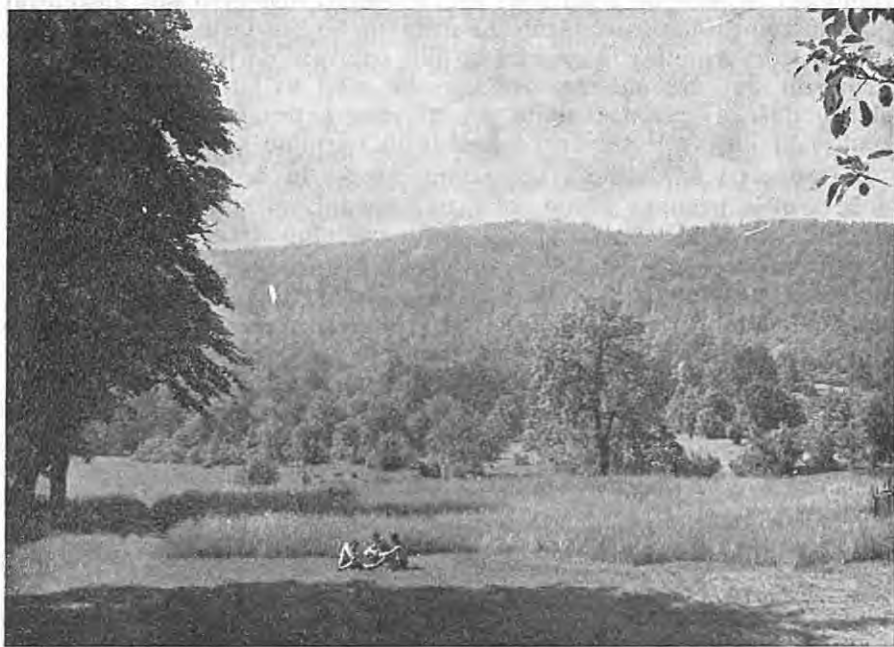
Vendar pa pogosto vidimo, da naši ljudje ne razumejo težkega položaja, v katerem se nahajajo. Čestokrat srečamo gospodarje večjih kmetij, ki se hvalijo, da imajo toliko in toliko hektarjev gozda, in mislijo, da jih bo ta gozd vedno redil, ne pomislijo pa, da so gozd že izsekali in da, dokler bodo živi, ne bodo imeli od njega značajših dohodkov.

Pri nas se vse premalo upošteva, da sta kmetijstvo in gozdarstvo dve čisto različni gospodarski panogi. Tega dejstva prav nič ne spremeni okolnost, da sta gozd in polje v istih rokah. Gozd ostane gozd in je podvržen zakonom gozdnega gospodarstva, čeprav je kmet-poljedelec njegov lastnik. Ko bi imel kmet mesto 50 hektarjev gozda 50 hektarjev njiv ali travnikov, bi bil njegov gospodarski položaj čisto drugačen. Njive in travniki bi mu vsako leto dajali dohodke; če letos požanje ali pokosi pridelek, lahko pričakuje, da bo to ob letu zopet mogel. Toda če letos poseka gozd, mora vedeti, da bo čakal mnoga desetletja, da bo zopet dočakal pridelek.

Gospodarska moč posameznega kmeta se ocenjuje po velikosti njegovega posestva. Če se oziramo na poljedelsko zemljišče, potem velja pravilo, da pridelek raste skoraj v isti meri, kot raste velikost posestva, in v tej meri rastejo tudi dohodki v denarju. Čim večje posestvo, tem boljši gospodar — to je splošno načelo. Toda to pravilo

je veljavno samo toliko časa, dokler upoštevamo poljedelsko zemljišče: njive, travnike, vrtove, sadovnjake, vinograde itd.

Če se pa oziramo na gozd, moramo čisto drugače ocenjevati gospodarsko moč posestnika. Gozdno zemljišče na splošno nima velike vrednosti. Vrednosti gozdu ne da zemljišče, temveč les, ki je na tem zemljišču. Če imamo velike površine gozda, ne pomeni to, da smo bogati, bogat je marveč samo listi posestnik, ki ima v gozdu veliko lesa dobre kakovosti.

Gozdovi na Gorjancih.

(Foto: R. Jereb — iz Planinskega vestnika 1939.)

Posestnik velike površine izsekanega gozda ne samo da ni bogat, temveč je ravno zaradi tega posestva v zelo neugodnem gospodarskem položaju. Za velike površine gozdnega zemljišča mora plačevati velike davščine, čeprav mu to zemljišče za sedaj ne daje nobenih dohodkov. Na ta način postane gozdno posestvo veliko breme za kmeta; od že tako pičlih dohodkov, ki mu jih daje kmetija, si mora še pritrgovati, da plača stroške za pogozditev goličav in odšteje davščine za gozdni del svojega posestva. Izsekan gozd ni za kmeta nikaka sreča, temveč težko breme, ki ga marsikdo ne more prenesti. Če je bil poljedelski del kmetije že od preje pasiven in je dajal manj dohodkov, kot jih je potreboval gospodar in njegova družina, in če je doslej gospodar kril primanjkljaj z dohodki iz gozda, mu sedaj ta vir dohodkov usahne, ostanejo mu pa stroški, ki so združeni z gozdnim posestvom. Taka kmetija mora nevzdržno propasti, če

seka vedno tanjše drevje; ta zasilna pomoč namreč hitro neha; gospodar ne najde novih virov dohodkov. Ne bo se rešil, če od gozda zahteva, česar mu ta ne more dati; ne bo si opomogel, ker tanko drevje je manj vredno in manj ga je, in ko poseka še to malo, kar ima v svojem gozdu, mu zapoje — boben.

Kaj pa naj rečemo o tako zvanih gozdnih kmetijah, kakor jih imamo na Pohorju in na Gorenjskem? Znano je, da te kmetije hitro propadajo. Poljedelski del teh posestev je razmeroma majhen; večina zemljišča je pokrita z gozdom, ker za drugo obdelavo kot absolutno gozdno zemljišče ni primerno. Še nedavno so bili lastniki teh gozdnih kmetij trdni kmetje; Slovenci smo bili ponosni, da imamo tako trden družbeni sloj. Na naši severni narodni meji so bili ravno ti kmetje stebri našega naroda; nikdo jih ni mogel pregnati s podedovane zemlje in jim vzeti slovenske besede in narodne zavesti.

Danes pa se čudimo, ko vidimo, da se ta branik podira in da naša zemlja prehaja v tuje roke, in to sedaj, ko smo dočakali svoje narodno osvobodjenje in dosegli svojo narodno državo.

V naših javnih glasilih se večkrat razpravlja o tem žalostnem poglavju naše najnovejše zgodovine, ko Slovenci izgubljam, brez boja in odpora svojo grudo in svoje narodne postojanke. Razpravlja se sicer tu in tam o tem perečem vprašanju, toda po mojem mnenju še vse premalo, zlasti pa se premalo praktično dela na to, da se to vprašanje zadovoljivo reši.

Naše mišljenje glede gozdnih kmetij je sledeče: Gozdne kmetije sploh niso kmetije v onem pomenu besede, ki ga vsebuje pojem kmetija, namreč poljedelsko gospodarstvo, ki se obdeluje po načelih, svojstvenih za poljedelstvo.

Tako zvane gozdne kmetije in sploh vsa posestva v Sloveniji, kjer je gozd glavni in najvažnejši vir dohodkov za lastnika, niso kmetije v tem smislu, ker ne spadajo v poljedelstvo, temveč so gozdna gospodarstva.

V gozdu pridelki ne dozorevajo v enem letu, temveč je potrebno okrog 100 let, da iz semena zraste sad, ki ga je gospodar hotel imeti, ko je sadil gozd. Posestnik, ki hoče živeti od gozda, mora tako gospodariti, da mu gozd trajno daje dohodke. Uživati sme samo toliko, kolikor v gozdu prirašča; uporabljati sme samo obresti kapitala, ki ga predstavlja lesna zaloga v gozdu; ta mora tamkaj trajno ostati. Vsako leto sme posekati samo del lesa, ki je v gozdu; koliko pa sme posekati, to lahko izračunajo samo gozdarski strokovnjaki, ki imajo za to potrebno znanje. Če se seka preveč, se tako zmanjšuje kapital, ki bi moral dajati obresti, in končno skopni; gozd ne daje nobenih dohodkov več in njegov lastnik je izgubil podlago svojega gospodarskega življenja. Če pa se v gozdu premalo seka, se s tem sedanji rod odreka užitek, do katerih ima pravico, pa tudi les se kvari v prestarem gozdu.

Gozdni posestnik, ki v gozdu gospodari po načelih poljedelstva, mora nujno propasti; glavno načelo v poljedelstvu je namreč da se vsako leto požanje vse, kar zraste na njivi. Če pa v gozdarstvu pri-

čakujemo, da bo kmalu naraslo to, kar smo posekali, potem moramo nujno doživeti razočaranje.

Iz gozda ne moremo jemati več, kot dovoljuje narava; če hoče imeti lastnik večje dohodke, kot mu jih more gozd dati, si jih mora poiskati drugje in ne v gozdu.

Naša narodna krivda je, da smo gozdne posestnike preveč same sebi prepustili. Ko novi gospodar od očeta prevzame posestvo, mora plačati ostalim svojim bratom in sestram tako velike deleže in dote, da jih gospodarstvo ne more prenesti. Ko je bila konjunktura na lesnem tržišču, so se dopuščale v gozdovih velike sečnje, ne da bi se pomislilo, da se s tem uničuje kapital, od katerega žive gozdni posestniki. Tak liberalizem je bil poguben za ves družabni sloj gozdnih posestnikov.

Če se vživimo v položaj teh posestnikov, vidimo, da jih najbolj tarejo skrbi, odkod dobiti denar za razne davščine. Gozd je izginil, davki so ostali. Tak gozdni posestnik ima po navadi tudi nekaj poljedelskega zemljišča, ki mu daje najpotrebnejšo hrano za družino in mu redi nekaj glav živine. To posestvo navadno ni tako veliko, da ga ne bi mogla žena z otroki upravljati. Ko bi gospodar našel zaslužek v tovarni ali kje drugod, bi nekako nadomestil izgubo, ki jo ima, ko mu gozd ne daje več dohodkov. Seveda bi moral nekoliko bolj skromno živeti; toda če pomislimo, kako so naši ljudje še vedno navezani na domačo grudo, je zelo verjetno, da bi se našlo dosti mož, ki bi vse žrtvovali, samo da si rešijo svojo domačijo. Gospodarjev zaslužek v tovarni ali kje drugje bi ob delu žene in otrok na posestvu rešil marsikatero domačijo, ko bi navadni delavec mogel zaslužiti toliko, da bi pomagal družini in obenem plačal davke za posestvo velike površine.

Ravno na vprašanju davkov se navadno zlomijo obupni napor mnogih naših gozdnih posestnikov, ki hočejo rešiti zavoženo gospodarstvo na podedovani domačiji. Ti davki z dokladami znašajo nekoliko tisočakov letno. Če davkov ne plačajo ob pravem času, se zaračunajo zamudne obresti. Pridejo rubežni, davčni zaostanki vedno bolj rastejo in gospodar se zaprede v dolgove kot muha v pajkovo mrežo. Končno pride do prisilne prodaje posestva, ki ga dostikrat kupijo tujci — špekulanti s tujo nesrečo.

Nekdanji mogočni posestnik pa vstopi v vrste najrevnejšega proletariata; obupan je in zagrenjen, ker življenjskega boja v novi družbeni sredini ni vaju tako, kot so ga oni, ki že od mladosti jedo delavski ali dninarski kruh; sam duševno zastrupljen, zastrupljuje tudi svojo okolico.

Tako se praktično izraža naš davčni sistem, ki ne dela nobene razlike med poljedelskim zemljiščem in gozdom in pobira tudi od gozda davke na dohodek, ki ga stvarno ni. Gozd ne naraste namreč v enem letu, torej tudi ne more vsako leto dajati dohodkov. Kdor izseka gozd, nima od nikoder plačevati davkov, če ni sicer premožen in nima od drugod znatnih virov dohodkov.

Mi gozdarski strokovnjaki sicer vidimo, kaj se godi, toda v sedanjih razmerah ne moremo s svojim znanjem nič pomagati. Goz-

darska znanost še ni iznašla sredstva, da bi drevo v enem letu naraslo do sečne zrelosti. Mi vemo, da mora vsak gozdni gospodar v svojem gozdu trajno gospodariti, če nima drugega premoženja in je navezan le na dohodke iz gozda, toda nimamo oblasti, da bi male in srednje gozdne posestnike prisilila, da tako gospodarijo, kakor tudi nimamo sredstev, da bi pomagali, če je zaradi zavoženega gospodarstva že prišlo do nesreče.

Tu se začneja področje splošne politike. Tisti, ki so vzeli nase dolžnost, da skrbe za splošne narodne potrebe, in so dobili za to pooblaščenje od ljudstva, morajo iskati in najti način, kako je pomagali gozdnim posestnikom, ki jih napačno imenujemo gozdne kmete. Ko bi se naš davčni sistem spremenil in reformiral tako, da bi se načelno plačeval davek od gozda samo takrat, kadar bi gozd v resnici dajal dohodke v denarju ali v dobrinah, ki so vredne denarja, bi gozdnim posestnikom ne bilo treba plačevati davkov za čas, ko je gozd še mlad. Mesto da bi vsako leto plačeval po 35— dinarjev, bi plačal takrat, ko bi gozd posekal, zakonite odstotke od vsote, ki bi jo dobil iz gozda. Država ne bi nič izgubila, gospodar bi pa laže plačal tudi večjo vsoto naenkrat, ko bi imel denar, kot pa manjšo vsoto takrat, ko od gozda nima nobenega dohodka.

Gozdni posestniki, ki trajno gospodarijo in vsako leto sekajo in prodajajo les, bi plačevali davek kot do sedaj; njih bi se načelna sprememba davčnega sistema ne tikala; pač bi pa bila ta sprememba v veliko olajšanje onim posestnikom, ki imajo mlade, za sečnjo še nezrele gozdove: odpadla bi jim skrb, odkod jemati denar za davščine. Ko bi pa gozd dozorel, bi plačali davke od tega enkratnega dohodka, kakor je to navada tudi v nekaterih drugih gospodarskih panogah. Davek na poslovni promet se n. pr. odmerja po stvarnem prometu. Če je ta promet stalen in so tako tudi dobički, ki izvirajo iz tega prometa stalni, potem je praktično in umestno, da se ta davek pavšalira. Gospodarstvenik na ta način že vnaprej ve, koliko bo moral plačati, tudi nima skrbi z vsakoletno prijavo prometa in se mu ni treba boriti z davčnimi oblastmi zaradi odmere davka. Če je pa njegovo gospodarstvo take narave, da se promet od leta do leta znatno menja in s tem seveda tudi dobiček ter dohodek, potem je bolje, da se promet vsako leto posebej prijavi, ker bi sicer moral gospodar tudi v slabih letih plačevati velike davke, ki ustrezajo povprečnem prometu skozi več let.

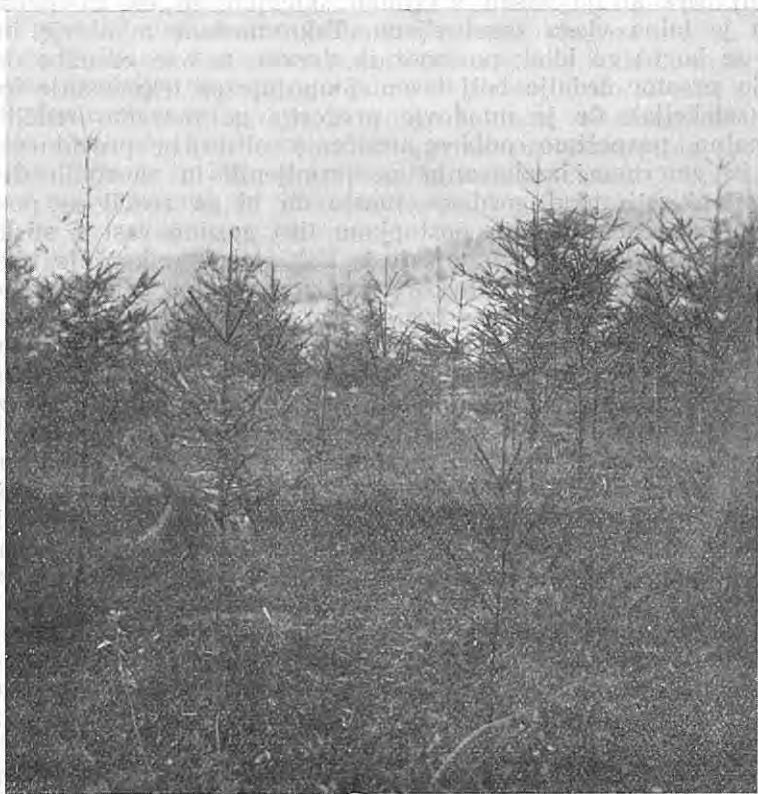
Gozdno gospodarstvo v Sloveniji je pa tako, da velik del posestnikov mnogo let nima nobenih dohodkov, potem pa naenkrat dobi večje vsote za prodani les. Za večino teh posestnikov bi bilo bolje, ko bi se od njih zahteval davek, čeprav višji, takrat, ko imajo denar, kakor da morajo vsako leto plačevati davščine brez ozira na to, ali imajo dohodke od gozda ali ne.

Predaleč bi nas dovedlo, ko bi hoteli razpravljati o tehničnih podrobnostih reforme gozdnega obdavčevanja, želeli smo marveč le poudariti, da je to zelo važen problem našega gozdarstva, od čigar pravilne rešitve bo v mnogočem odvisen tudi pravilen napredek gozdarstva in vsega narodnega gospodarstva.

Proti kleščanju iglavcev

Lojze Mušič (Slovenj Gradec)

V alpskih krajih, kjer je malo listnatih gozdov in primanjkuje steljnikov ter slame, je še zelo udomačeno kleščanje na živem. Posebno mnogo klestijo na Koroškem. Koroški Slovenci imenujejo dneve glavnega kleščanja „steljerajo“; v jeseni se založe kmetje za vso zimo in še za dalje z nastiljo iz smrekovih vej (stelja).

Okleščeno smrekovo mladovje. (Foto: Avgust Broman)

Nekateri posestniki blizu mest oklestijo smrekovo mladovje zato, da se obvarujejo tatvin božičnih drevesc. Dalje klestijo slabi posestniki mlade smrekove nasade (zlasti na bivših pašnikih in travnikih) zaradi izkoriščanja trave in paše, seve tudi zaradi stelje. Prepogosto pa je kleščanje mladih smrek pripisati posestnikovi nerazumnosti, trmi, neznanju in predsodkom. Nekateri posestniki namreč zatrjujejo, da je kleščanje gostega smrekovega mladovja celo dobro, češ: „Drevo bo prišlo preje kvišku“, ali „Gosto vzraslo drevje dobi več zraka“, in podobno.

Kleščanje na živem, pa bodisi v mladih nedoraslih ali doraslih

sestojih, je za gozd kvarno in negospodarsko. Zato je nedopustno in kaznivo po § 166. gozdnega zakona iz l. 1929.

Kruto okleščeno drevo je fiziološko ogroženo in tehnološko izkvarjeno. Načena ga gniloba, tako da postane kmalu votličavo. Izpostavljeno sončni pripeki ali rastoče na slabih tleh lahko podleže lubadarjem itd. Če odstranimo spodnje veje, ki varujejo tla pred izsušenjem, odtegnemo koreninam vlago, ki jo drevo najbolj potrebuje, tla pa se zapleve.

Gojitelji gozdov teže za tem, da dosežejo v sestoji čim prej sklep krošenj. Brž ko je nasad v kronah sklenjen, so tla zasenčena in s tem je talna vlaga zagotovljena. Tako nastane mladovje in začena se borba za bitek posameznih dreves; za vso združbo drevja postaja prostor čedalje bolj tesen. Stopnjuje se tekmovanje in odbira (selekcija). Če je mladovje pregosto, ga moramo redčiti, da racionalno pospešimo odbiro; redčenje obstoji v previdnem, čistem in zmernem izsekavanju podjarmljenih in zaostalih dreves. Kdor pa klesti mlad gozd, — mesto da bi ga redčil — postopa povsem napačno. S takim postopkom tira gozdno rast v stisko in zastoje. Vsemu drevju se zmanjšajo že itak utesnjene krošnje, obenem pa se še izpostavljajo tla in korenine soncu, vetru in zapleveljenju. Tako okleščen gozd je često izgubljen.

Les okleščenih smrek je slabe kakovosti; zaradi pokvarjene rasti, grčavosti, votlih grč, gnilobe in votličavosti nima prave cene.

Tudi v gorskih krajih imajo gojitelji gozdov trdo borbo z nezaželenim manjvrednim drevjem, grmovjem in raznim plevelom. Skoraj vsak posestnik v gorah ima kako zemljišče, ki ga prerašča jelšje, leščevje itd. Poglejmo le naše prostrane zapuščene pašnike in steljnike! Kako negospodarsko je, ako posestnik klesti iglavec na živem, mesto da bi za steljo vztrajno iztrebljal iz gozdov in opuščenih zemljišč neprimerno ali ničvredno listnato drevje, zlasti pa še grmovje in plevel. Zakaj bi ne bila zelena listnata stelja tudi dobra? Le slab gospodar klesti smreke; dobi namreč slabo steljo, dočim mu v gozdu ali na pašniku gnije praprot.

Poglejmo si, kakšna je gnojilna vrednost raznih vrst stelje! 1 kg slame je toliko vreden kot 2 kg bukovega listja ali 3'3 kg borovih iglic ali 2'85 kg smrekovih iglic ali 1'25 kg mahu ali 4 kg resja ali — 0'62 kg praproti. Torej za 1 kg slame 0'62 kg praproti! Največ gnojilne in steljne vrednosti ima torej praprot.

Če že nima posestnik druge stelje, naj si uredi letne sečnje tako, da bo imel dovolj vejnate stelje od posekanih dreves; tudi naj nikar ne zamudi prilike, da si nabavi steljo iz sečenj drugod v soseski. Če že mora tu pa tam klestiti še na živem, naj klesti le na starem drevju, ki je v bližnjih letih določeno za posek. Nikoli pa ne sme oklestiti preko $\frac{2}{3}$ krošnje. Tudi na starem drevju sme oklestiti samo močnejše veje. Vmes naj pusti mlade veje in vejice. Vejo samo je treba z ostro sekuro gladko odsekati tik ob deblu. Klestiti se sme samo od avgusta do konca marca izvzemši dobo hude zime. Raba železnih krempižerjev je najstrože zabranjena. Semenska drevesa (semenjaki) se nikakor ne smejo klestiti

Kleščenje iglavcev na živo je za gozd pogubno. Zato morajo vsi napredni gospodarji in prijatelji gozda ter gozdarstva nastopiti proti temu škodljivemu početju.

Nekaj o gozdnih poteh

Miroslav Hanzlowsky (Kranj)

Marsikdo je že opazil in se čudil, zakaj se cepijo gozdne vozne in peš poti čedalje bolj, brž ko se jamemo približevati vasi, čeprav vodijo vse v isto smer in na isti cilj. Takih poti je ponekod toliko, da preprezajo gozd kakor gosta, proti vasi obrnjena mreža. Pa ne samo to. Nekatero kolovozne poti, zlasti na močvirnih tleh, se sčasoma tako razširijo, da dosegaajo ponekod širino 10 do 15 m.

Posledica tega je seveda ta, da so ranjene vse korenine dreves, ki stoje v območju takih potov, in da so vsa drevesna debla obdrgnjena. Tako drevje prične seveda gniti, ker se zaradi ponavljajočih ran ne more zaceliti, in sčasoma zamre. Pa tudi vrednost neizrabljenih tal je velika.

Največ takih nepotrebnih poti si napravi živina, ki jo gonijo na pašo. Vozna pota pa nastanejo zaradi izogibanja že izvoženemu slabemu potu. Tako lahko trdimo, da ima vsaka od teh nepotrebnih poti svoj servitut.

In kaj pomeni obremenitev posesti s služnostmi, vsakdo ve, saj so to nevšečnosti, ki vedno kalijo posestni mir.

Kaj storiti? Vsakdo se boji zamere pri uživateljih pravic. In vendar je treba nekaj ukreniti, da se obvarujemo pred škodo. Preudarimo samo tole! Po katastru meri parcela toliko in toliko in je po mapi izločena samo ena pot; v resnici pa zavzema površina poti četrtno vse ploskve, ki pa ni izločena, in tako posestnik plačuje davke in dohodke za druge ljudi, ki se krčevito drže starih priposestovanih pravic. Kakor izkušnje uče, se po pravni poti ne doseže dosti, ker se bo našla za vsako že enkrat uporabljano pot kopica prič, ki bodo izjavile, da so že pred 30 leti uporabljale to pot. Z uvidevnostjo interesentov se pa tudi navadno ne more računati, kajti njim je pač vseeno, čeprav se uniči vsa sosedova parcela, samo da jim ostane pravica do poti. „Zlatih vasi“ z uvidevnimi in ne-sebičnimi vaščani je pač malo.

Tako je v danem primeru najbolje poizkusiti s tako zvanim „zajarkanjem“ nepotrebnih poti (preko poti se skoplje globok jarek); prosta se pusti samo pot, ki se trenutno najbolj uporablja. Ako se to obnese in jarkov nikdo ne zasipa ter ne pride tudi sicer do ugovorov, lahko po zakonito določenem času zaprta pota izravnamo in zasadimo. Razširjene poti se zajarkajo na prvotno širino. Pri vsem tem pa je treba precejšnje previdnosti. V primeru, da bi interesentje ugovarjali in morda grozili s tožbo, je najbolje zateči se k županu, ki naj ukrene vse potrebno, da se zasebna pot proglasi za občinsko; tako se končno rešimo vseh nepotrebnih sporov. Namesto, da bi imeli sami skrbi s potjo, morajo odslej vsi interesentje skrbeti zanjo.

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

25. Mejniki na gozdni preseki.

Gozd imamo razdeljen na oddelke, med katerimi so preseke. Nekateri trdijo, da je bolje postaviti mejnike oddelkov na sredo preseke, drugi pa, da ob rob preseke. Prosim, odgovorite mi, kaj je bolj pravilno in bolj praktično!

J. M. Kostanjevica

ODGOVORI

15. Domača poraba lesa in drv.

Delavska družina: na severnem Pohorju 25 prn mehkih (Podlesnik), v Mežiški dolini 12 prn mehkih, 1,25 m³ mehkega in 0,50 m³ trdega (Broman), v Prekmurju 7–8 prn (Potočnik).

Kmetija 20–30 ha: v Mežiški dolini 18 prn, 5 m³ mehkega in 1,75 trdega (Broman), v Prokuplju 20–25 prn in 5–7 m³ (Dragičević).

V krajih, kjer gojijo slive, porabijo razmeroma več drv, ker potrošijo za kuhanje žganja povprečno 10–20 prn. Razen tega porabijo v hrvatskih in srbskih banovinah za pečenje na ražnju enkrat do dvakrat na leto po 2 prn.

Kmetija 50 ha: v Prekmurju 25–35 prn in 10–14 m³ (Potočnik), v Savinjski dolini 36 prn in 2 m³ (Mogu).

Kmetija 100–200 ha: na Pohorju 30 prn mehkih drv in dračja in 5–6 m³ (Podlesnik), na Notranjskem 140 prn mehkih drv (Lc-bevec).

Kmetija 200–300 ha: na Pohorju 25 prn trdih, 25 prn mehkih drv, 10–15 m³ mehkega in 0,5 m³ trdega lesa (Podlesnik).

Stanko Sotošek.

18. Varstvo gozdov pred dimom.

Načelno spada odločanje o odškodninskih zahtevkih v področje civilnega prava, to je v stvarno pristojnost civilnih sodišč. Druga oblastva smejo odločati o odškodninskih zahtevkih samo tedaj in samo v toliko, v kolikor so za to pooblaščen po posebnih predpisih.

Zakon o gozdovih z dne 21. dec. 1929 (Uradni list št. 162/35 iz leta 1930.) pooblašča občna upravna oblastva, da smejo izrehati obsodbe o povračilu škode, storjene v gozdu. Take odločbe izdajajo občna upravna oblastva v samostojnem administrativnem postopanju ali v adhezijemskem postopku.

V administrativnem postopanju smejo občna upravna oblastva izdati odločbe o odškodnini zaradi škode v gozdovih samo v primerih, v katerih so za to po zakonu o gozdovih (z. o. g.) izrecno pooblaščen, kakor na primer: ob proglasitvi začasno zaščitnih

gozdov — § 19. z. o. g.; ob priznanju zasilnih poti v gozdovih — § 81. z. o. g.; ob ugotavljanju škode, povzročene s plavljenjem ali splavljanjem — § 87. z. o. g. v zvezi s predpisi čl. 11. in 18. pravilnika o pogojih, s katerimi se daje dovoljenje za plavljenje ali splavljanje gozdnih proizvodov (Sl. l. 249/40 iz leta 1930.).

V adhezijskem (priključnem) postopku pa smejo upravna oblastva odločati o zahtevkih po povračilu škode, storjene v gozdovih, samo tedaj, če je to oblastvo uvedlo kazensko postopanje zaradi kaznivega dejanja po zakonu o gozdovih in če se je oškodovanec pridružil upravnokazenskemu postopanju. V tem priključnem (adhezijskem) postopku pa se sme oškodovancu prisoditi odškodnina samo tedaj, če se obdolženec po dovršenem upravnokazenskem postopanju obsodi.

V Vašem primeru očitno ne gre za povračilo škode, o kateri bi bila stvarno pristojna za odločanje upravna oblastva. Zakon o gozdovih namreč ne vsebuje nobenega predpisa, po katerem bi bila upravna oblastva upravičena odločati o povračilu škode, ki jo dela na gozdnem drevju dim (ali prah) iz dimnikov industrijskih podjetij. Zato prihaja v Vašem primeru vsekakor v poštev občno določilo § 364. občnega državlanskega zakonika, ki se glasi: „Kadar pa oškoduje rudniška ali oblastveno odobrena naprava sosednje zemljišče na način, ki presega to mero, ima zemljiški posestnik zgolj pravico, da zahteva po sodišču povračilo povzročene škode, dasi je škoda povzročena po okoliščinah, ki na oblastveni razpravi niso bile upoštewane.“ V smislu tega predpisa bi mogli tedaj uveljaviti odškodninski zahtevek samo s tožbo pri civilnem sodišču. Breme dokaza, da sta dim in prah iz tovarniških dimnikov kriva slabega uspevanja gozdov, pade seveda na Vas. Za dokaz, da dim in prah iz tovarniških dimnikov ovirata rast in razvoj drevja v Vašem gozdu, bo treba vsestranskega proučevanja strokovnjakov. Zato Vam svetujemo, da zberete vsa potrebna dokazila, preden se obrnete za pomoč na sodišče. Najbolje pa je, da stvar uredite sporazumno s prizadetim podjetnikom.

Da bi se v bodoče škoda preprečila, bi se bilo morda dobro obrniti tudi na obrtno oblastvo, da bi odredilo postavitev primernih naprav, ki bi iz dima in prahu odstranile škodljive zmesi. Če gre za rudarsko podjetje, pripominjamo, da je samo rudarsko oblastvo (glavarstvo) pristojno predpisati izpremembe že obstoječih rudarskih naprav.

Franc Znidaršič

21. Šolska kvalifikacija.

Enoletna šola na državni nižji gozdarski šoli v Mariboru ustreza izobrazbi dveh razredov srednje šole (glej obvestilo med Zakonili predpisi in okrožnicami te številke!). Za priznanje te izobrazbe tudi v državni gozdarski službi pa bo potrebno doseči spremembe nekaterih predpisov zakona o gozdih in uredbe o organizaciji državne gozdarske službe, kar je naloga Jugoslovanskega gozdarskega združenja v Zagrebu, Zveze absolventov gozdarskih šol v Mariboru,

Združenja gozdarskih uslužbencev (zvaničnikov) v Beogradu in drugih organizacij.

Spremembe sedanjih zakonitih predpisov so potrebne: 1. ker so bili vsi absolventi enoletne in dvoletne šole postavljeni v državni službi za služitelje; 2. ker so ostale vse akcije za postavitev absolventov v čin zvaničnikov ali pripravnikov za X. skupino brezuspešne in 3. ker ni nobenih predpisov za opravljanje državnega strokovnega izpita za logarsko ali gozdarsko (podšumarsko) službo.

Ob tej priliki omenjam, da je o tem vprašanju razpravljala med drugim tudi ljubljanska podružnica Jugoslovanskega gozdarskega združenja, ki je preko centrale (Jug. šumarskega udruženja) u Zagrebu urgirala, da se vprašanje povoljno reši. Odgovor na urgenco dobimo v Šumarskem listu 1939, str. 166., kjer beremo: „Ing. Ante Ružič, višji svetnik ministrstva za gozdove in rudnike, je sporočil, da zaradi priznanja službene stopnje absolventov mariborske gozdarske šole ni treba spreminjati zakona o gozdih in tudi ne uredbe ministrstva za gozdove in rudnike št. 268/36, in to iz sledečih razlogov: 1. s pravilnikom o ureditvi gozdarske službe pri občin upravnih oblasteh št. 25729/30 so podani predpisi za gozdarje (podšumarje), a pri upravi državnih gozdov ta čin že obstaja in 2. z rešitvijo ministrstva prosvete št. 21.762. od 19. VI. 1936. je priznana absolventom dvoletne nižje gozdarske šole stopnja nepopolne srednje šole; tako imajo pravico, biti sprejeti v službo kot uradniški pripravniki za X. položajno skupino po § 346. zakona o uradnikih in biti postavljeni za gozdarje (podšumarje) III. razreda.“

Stanko Sotošek

22. Šolska kvalifikacija.

Dvoletna šola na državni nižji gozdarski šoli ustreza izobrazbi štirih razredov srednje šole z nižjim tečajnim izpitom (glej odgovor 21!).

Stanko Sotošek

23. Šolska kvalifikacija.

Kot absolvent enoletne šole na državni nižji gozdarski šoli v Mariboru imate izobrazbo, ki velja v državni službi za dva razreda srednje šole. Toda s tem ni rečeno, da lahko stopite v tretji razred gimnazije. To ni mogoče, če niste uspešno končali dveh razredov gimnazije. Ravno tako ne more absolvent trgovske šole, ki ji je priznana stopnja štirih razredov srednje šole, stopiti v peti razred gimnazije, če ni prej opravil nižjega tečajnega izpita na gimnaziji.

Stanko Sotošek

24. Pogon žage.

Domnevamo, da nameravate v svojem obratu namestiti oba motorja, in to vodno turbino in motor na upojni (lesni) plin tako, da bi delovala vzporedno na skupno transmisijsko vreteno.

To je možno. Za nemoteno delovanje naprave pa je potrebno, da jo opremite na način, kakor Vam ga hočem v sledečem obrazložiti.

Ono transmisijsko vreteno, od katerega vodi pogonsko jermenje ali kako drugo sredstvo za prenos sile na razna predležja ali na obdelovalne stroje, naj bo kakor koli (neposredno, po pogonu z jermenom, po palčnem gonilu ali sl.) spojeno z motorjem, v Vašem primeru z vodno turbino, katere pogonsko silo nameravate v prvi vrsti izrabljati. To vreteno imenujmo glavno vreteno.

Če je turbina opremljena z avtomatično regulacijo obratov, je to tem bolje.

Motor na upojni (lesni) plin, ki služi za pomoč turbini, naj deluje na vreteno, ki je montirano kot podaljšek glavnega vretena in natančno osredotočeno z njim. To vreteno imenujmo pomožno vreteno.

Obe vreteni, to sta glavno vreteno in pomožno vreteno, morata biti spojeni s spono posebne vrste, ki ima to lastnost, da prenaša silo samo od pomožnega vretena na glavno vreteno, ne pa obratno.

Obrat se torej razvija takole:

Dokler prehitvajo obratki glavnega, od turbine gnane vretena obratke pomožnega vretena, ki ga poganja plinski motor — le-ta naj teče kolikor toliko enakomerno — nima plinski motor nikakega deleža na pogonu glavnega vretena. Toda brž ko pade število obratov glavnega vretena pod število obratov pomožnega vretena, pa potegne plinski motor preko pomožnega vretena glavno vreteno za seboj in začne vzporedno s turbino nanj oddajati svojo silo.

Ni ravno potrebno, da ima turbina za spoj s plinskim motorjem avtomatično regulacijo obratov, zlasti še, če se pri pogonu obdelovalnih strojev da izhajati samo z ročno regulacijo. Nasprotno pa je za dobro delovanje naprave namestitvev obilo umerjenega zamašnjaka na glavno vreteno bistven pogoj, to pa zaradi tega, da se prijem plinskega motorja na spono oziroma na glavno vreteno uvede polagoma (nepretrogoma), brez sunkov. Tudi sicer je zamašnjak pri vsakem pogonskem motorju koristen.

Pripominjamo še, da mora biti pri avtomatični regulaciji turbine število obratkov glavnega vretena pri polni obremenitvi turbine prilično enako številu obratkov od plinskega motorja gnane vretena.

Tu obravnavane spono si lahko nabavite pri tvrdki Eisenwerk Wülfel, Hannover-Wülfel, kot „selbsttätige Motorenkupplung“ v zelo dobri izdelavi ali pa v še boljši, pa nekoliko dražji, s pomočjo trenja delujoči obliki pri tvrdki Berlin-Anhaltische-Maschinenbauaktiengesellschaft Dessau, „Bomag“, kot „Kraftausgleichkupplung Ohne-sorge“. Mislimo, da Vam tudi tvrdka R. Willmann v Ljubljani, Slomškova ulica št. 3, napravi lahko te vrste spono.

Priporočamo Vam, da pokličete v primeru, da niste sami strokovno izvežbani, na lice mesta strokovnjaka in z njim zadevo vsestransko preudarite.

Josip Goederer

Preskrbite si pravočasno semena in sadike!

Zakoniti predpisi in okrožnice

Sekanje in prodajanje božičnih drevesc.

Glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc opozarjamo gozdne posestnike, županstva in trgovce na naredbo glede sekanja in prodajanja božičnih drevesc (Službeni list 1932., št. 733/922 ali Gozdarski vestnik 1938, str. 223) in na naredbo o gospodarjenju z nedoraslimi gozdi (Službeni list 1938, št. 211/55 ali Gozdarski vestnik 1938, str. 127).

Čin državne nižje gozdarske šole v Mariboru.

Prosvetni minister je po zaslišanju mnenja glavnega prosvetnega sveta odločil¹⁾ (na podstavi § 7., odst. 2. zakona o uradnikih, odst. 3. § 61. zakona o proračunskih dvanajstih za avgust—december 1935. ter januar—marec 1936., § 135. zakona o občem upravnem postopku in členov 7. in 9. uredbe o činu strokovnih šol z dne 1. maja 1938. in na osnovi mnenja 2389. rednega sestanka z dne 19. februarja 1939., S. št. 135/39.

1. Enoletna državna nižja gozdarska šola v Mariboru ustreza izobrazbi dveh razredov srednje šole in daje šolsko kvalifikacijo za zvaničniško zvanje po § 10. zakona o uradnikih, dokler ostanejo osebe s to kvalifikacijo v svoji stroki.

2. Dvoletna državna nižja gozdarska šola v Mariboru s predhodno izobrazbo dveh razredov gimnazije ali treh razredov meščanske šole ustreza izobrazbi nepopolne srednje šole in daje šolsko kvalifikacijo po § 45., odst. 1., zakona o uradnikih, dokler ostanejo osebe s to kvalifikacijo v svoji stroki.

Vozne ugodnosti splavarjev.

Na prošnjo splavarske zadruga je generalno ravnateljstvo državnih železnic podaljšalo vozno ugodnost po železnici za splavarje gornjegrajskega, dravograjskega in mariborskega okraja pod istimi pogoji kot doslej.

Splavarji naj si pravočasno preskrbijo primerne fotografije in potrdila ravnateljstva državnih železnic v Ljubljani.

Prijava inozemskih delniških glavnice.

Narodna banka je izdala naslednja navodila za prijavo delnic, ki so v rokah inozemskih lastnikov:

Vsaka delniška družba, katere delnice so delno ali v celoti v rokah inozemcev, mora do 30. novembra t. l. prijaviti Narodni banki: 1. svoje ime, sedež itd.; 2. znesek vplačane glavnice; 3. del vplačanega kapitala, ki je v inozemskih rokah (podatke je navesti po zadnjem izplačilu dividend); 4. za delnice inozemcev je treba točno navesti, kako so prišli inozemci do teh delnic (ali pri dopisu ali kasneje); 5. če je znano, je treba tudi povedati, kje so delnice: ali v državi ali v inozemstvu; 6. pregled po stanju iz leta 1919., 1925., 1930. in 1938.; 7. pregled o dobičku in dividendah za zadnjih 5 let.

V prošnjah, ki jih delniške družbe pošiljajo za transfer dividend, morajo družbe točno prijaviti znesek kapitala, ki je v rokah tujcev. Vsaka sprememba glede inozemskega lastništva se mora takoj sporočiti deviznemu ravnateljstvu. Prošnje za transfer dividend, ki ne vsebujejo podatkov v smislu prednjih zahtev, se sploh ne bodo jemale v pretres.

¹⁾ „Službene novine kraljevine Jugoslavije“ z dne 30. marca 1939, št. 72/XX/147. (Ponavljajoče se besedilo izvirnika je zaradi preglednosti v prevodu izpuščeno) in Službeni list 1939. 295/51.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1939.)

- Uredba o zaščiti pred zračnimi napadi (195/36).
Navodila za izvrševanje uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi (205/37).
Pravilnik o zaščiti pred zračnimi napadi (206/37).
Spremembe in dopolnitve v taksnem in pristojbinskem pravilniku (207/37).
Uredba o spremembah in dopolnitvah zakonov o strokovnih šolah v resoru ministrstva za trgovino in industrijo (211/38).
Naredba o izkoriščanju rušja (214/38).
Uredba z zakonsko močjo o prenosu imovine verskih zakladov katoliške cerkve v last in upravo katoliške cerkve (217/39).
Uredba o taksnih olajšavah pri konverziji obstoječih denarnih dolgov (223/40).
Naredba o izvrševanju določb zakona o sladkovodnem ribarstvu (243/43).
Uredba o narodnem obrambnem skladu (247/44).
Pravilnik o dajanju zdravniške pomoči, strelžbe in oddajanju zdravil (257/45).
Razveljavitev razpisa št. 7440/IV o carinjenju terpentina in surovega borovega katrana (258/45).
Pravilnik za uvoz svilnatega papirja iz inozemstva in kontrolo njegove uporabe (262/46).
Uredba o ustanovitvi zavoda za preskušanje in kontrolo kmetijskih strojev in priprav (268/47).
Navodila za izdajanje novih ribarskih tiskovin (270/47).
Uredba o načinu izračunavanja tarifne razdalje na železn. progah (237/48).
Pojasnila o carinskih razkladališčih in pobiranju ležnine (277/48).
Sporazum med jugoslovansko in francosko vlado o trgovskih plačilih (279/49).
Trgovinski sporazum s Francijo (281/49).
Odredba o izvrševanju manjših zidarskih, tesarskih in kamnoseških obrtov v krajih dravske banovine (284/49).
Odločbe o činu raznih šol in tečajev (295/51).
Ustanovitev odseka za vrhovni nadzor nad lovskim gospodarstvom, za lovski šport in turizem in za propagando lova pri oddelku za vrhovni gozdarski nadzor pri ministrstvu za gozdove in rudnike (302/52).
Odločba o izvozu lesenih obodov za sila in drugih izdelkov iz lesa glede potrdila o zavarovanju valute (321/54).
Naredba o spremembi nevarnostne tabele, podpisane z naredbo o določitvi nevarnostne tabele (327/55).
Dopolnitev uredbe o opravljanju višjega državnega strokovnega izpita računsko-blagajniških uradnikov v resoru ministrstva za gozdove in rudnike (335/57).
Avlentični tolmačenji posameznih določb uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (344/58).
Prodajne cene bencinske mešanice (351/59).
Podaljšanje trgovskega sporazuma z Madžarsko (363/60).
Pravilnik o uporabljanju sredstev sklada za podpiranje združništva (368/61).
Odredba o zvišbi števila vajencev v puškarski in precizni mehanični stroki (380/62).
Sprememba in dopolnitve pravilnika o zbiranju in uporabljanju podpornega sklada za onemoglost in starost (396/64).
Pravilnik o zaščiti pred zračnimi napadi (420/68).
Pravila o opravljanju državnega strokovnega izpita v resoru ministrstva za trgovino in industrijo (446/72).
Uredba o izplačevanju vlog pri denarnih zavodih (450/73).
Navodilo za pridobivanje pravice do specialnosti iz balneologije in klimatologije (467/75).

Dopisi

NEMSKI GOZDARSKI STROKOVNJIKI NA DELU V JUGOSLAVIJI?

Pred nekaj meseci je objavil nemški poluradni gospodarski list „Süd-ost-Echo“ vest, da je jugoslovanska vlada povabila nemške gozdarske in lesne strokovnjake, da izdelajo načrte za racionalno izkoriščanje jugoslovanskih gozdov in predelavo lesa, ter da so ti že pričeli z delom.

To, sicer neverjetno vest so ponatanisnili mnogi jugoslovanski časopisi. Vest pa ni resnična in je bila že preklicana od ministrstva za gozdove in rudnike. Potrebno je, da jo prekličejo tudi časopisi, ki še tega niso storili. S.

IZ KMETIJSKE ZBORNICE V LJUBLJANI.

Dne 12. avgusta t. l. je bila 3. seja IV. odbora za gozdarstvo, ki je trajala od 10. do 13. ure. Navzoči so bili: predsednik Beno Kotnik, svetniki Matija Megušar, Ivan Rigler in ing. Stanko Sotošek ter tajnik zbornice dr. France Pergar.

Glavni predmet se je bila gozdarska anketa, ki jo namerava prirediti zbornica to zimo v Ljubljani. Zbornica je uvidela, kako velike koristi je bila lanska kmetijska anketa, ki je zbrala gradivo, na podlagi katerega se delajo koristni poizkusi za izboljšanje slovenskega kmetijstva. Ker je gozdarstvo usodnega pomena za Slovenijo in je zlasti kmetško gozdarstvo vse premalo raziskano, je zbornica sklenila, dati tudi letos priložnost gozdarskim strokovnjakom in lesnim gospodarstvenikom, da povedo na anketi svoje mnenje in tako s svojim sodelovanjem pomagajo pri izboljšanju slov. gozdarstva. Predvideni so sledeči referati: Razvoj in struktura gozdnega gospodarstva v Sloveniji; Urejanje kmetijskih gozdov; Gojenje in varstvo gozdov; Domača lesna obrt; Mehanična predelava lesa; Gozdno gospodarstvo agrarnih skupnosti in planšarstvo; Gozdarska prosveta v Sloveniji; Pogozdovanje Krasa in goličav; Urediteljev hudournikov — izvršena dela in program; Izvor in delovanje hudournikov in vodno stanje potokov

in rek; Gozd in nedeljivost kmetijskih posestev; Gozd in javna bremena; Prevzem in uprava razlaščenih veleposesniških gozdov; Postranski gozdni proizvodi; Gozdarska politika in kmetško gospodarstvo; Gozdno in lesno združništvo; Nacionalni dohodek gozdnega gospodarstva; Tehnika izkoriščanja gozdov; Kemijska predelava lesa; Ogljarstvo; Les v mednarodni trgovini i. dr.

Po proučitvi drugih vprašanj v zvezi z anketo je bilo še govora o gozdarski šoli v Mariboru, postaji za gozdne poizkuse, organizaciji državne gozdarske službe, cestnem fondu, melioracijskem fondu, nabiranju brstečih smrekovih vršičkov, odstranju medvedov, sekanju božičnih drevesc in o škodljivosti pobiranja mravljinčnih jajc v gozdu. Glede vsega je prišlo do ustreznih sklepov.

Končno je sklenil odbor, zastaviti vse sile, da se uvede v ljudske šole pouk o gozdarstvu in kmetijstvu, ki pa ne sme biti po vsej Sloveniji enak, temveč prilagoden ekonomskim razmeram posameznih selskih okrajev. S.

NOVO LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE

V Beogradu pripravljajo ustanovitve novega industrijskega podjetja, ki se bo bavilo s kemijsko impregnacijo papirja in z izdelavo nekaterih izdelkov kemijske predelave lesa.

NOVA TOVARNA KOPIT V BEOGRADU.

Kožarski trgovec Miloje Jeremić gradi v Beogradu novo tovarno za lesena kopita in podpetnike. Tovarna bo v kratkem začela z delom in bo zaposlila okoli 30 delavcev.

NOVO LESNO PODJETJE „RIDJUŠI“.

Na Mliništu v vrbaski banovini je bilo ustanovljeno novo podjetje „Ridjuši d. d.“ za izkoriščanje gozdov in lesno trgovino. Ustanovitelji so Malmar, dr. Rabac, Hadžidedić, Ibrasadić, Mustafa in dr.

Književnost

Dr. Janko Šlebinger in ing. agr. Janez Marentič: Bibliografija slovenske kmetijske literature v letih 1919—1938, Ljubljana 1939.

Knjiga obsega XII + 207 strani. Posvetilne besede („Na pot“) je napisal Martin Steblovnik, predsednik Kmetijske zbornice. V uvodnih besedah („Za uvod“) prireditelja tolmačita sestavo gradiva, ki je zbrano po njima dostopnih strokovnih knjigah, brošurah, revijah in časopisih. Pripominjata, da ekonomska izraba prostora ni dovoljevala, da bi bila isti članek ali knjiga omenjena pri vsaki stroki, ki jo ta članek ali knjiga obravnava. V poglavju „Kratice“ je razložen pomen črk in števil, ki so zapisane v oklepajih pri bibliografskih podatkih.

Gradivo je razdeljeno na štiri dele. I. del (str. 1—37) obsega oddelke: 1. Splošno kmetijstvo; 2. Kmetijska izobrazba; 3. Kmetijske organizacije; 4. Kmetijsko gospodarstvo; 5. Agrarna politika; 6. Agrarna reforma; 7. Socialni problemi slovenske vasi; 8. Kmetijsko gospodinjstvo in 9. Razne vede, ki so v zvezi s kmetijstvom; II. del (str. 38—126) je razdeljen na skupine: 1. Splošno poljedelstvo; 2. Zitarstvo; 3. Okopavine; 4. Travnništvo in pašništvo; 5. Industrijsko rastlinstvo; 6. Hmeljarstvo; 7. Vinogradništvo in kletarstvo; 8. Sadjarstvo in 9. Vrtnarstvo in cvetličarstvo; III. del (str. 127—171) vsebuje poglavja: 1. Splošna živinoreja; 2. Govedoreja; 3. Mlekarstvo; 4. Konjereja; 5. Svinjereja; 6. Reja malih živali; 7. Čebelarstvo in 8. Sviloreja; IV. del (str. 172—183) pa: 1. Gozdarstvo (str. 172—176); 2. Lovstvo (str. 177—180) in 3. Ribištvu (str. 181—183).

V „Dodatku“ so biografski podatki o slovenskih kmetijskih strokovnjakih in pisateljih; na koncu pa je „Stvarno kazalo“.

Citatelje Gozdarskega vestnika bo zanimal predvsem IV. del, zlasti še gozdarstvo. Ze na prvi pogled opazimo, da je gozdarski del po številu in obsegu bibliografskih podatkov med najskromnejšimi. Deloma je prišlo do tega zaradi razmeroma maloštevilnih gozdarskih knjig in spisov, deloma pa zato, ker so nekatere razprave omenjene pri drugih kmetijskih panogah; marsikateri gozdarski spis pa sta prireditelja prezrla.

Pri drugih kmetijskih panogah so omenjena dela: Ant. Šivic, Spori za meje (str. 19); Ivo Benkovič, Agrarna reforma in slovenski gozdovi (str. 30); A. Gosar, Gozdno vprašanje (str. 30); razni članki o agrarnih operacijah in agrarni reformi na straneh 28 do 31; Vladislav Fasan, Zgradba hudournikov v Sloveniji (str. 35); Alojzij Strancar, Urejanje hudournikov (str. 35); Zakon o urejanju hudournikov (str. 35); Vičanski Škerlec, Gozdni mah — dobra stelja (str. 41); R., Gozdni stelniki (str. 61); Steljereja na Koroškem (str. 41); Ant. Šivic, Izvrševanje paš in pašnih pravic v gozdih na Kranjskem (str. 61); R., Naši pašniški gozdi (str. 51); Fr. Mastek, Belokranjski stelniki (str. 61); B., Doprinos k melioracijam belokranjskih stelnikov (str. 61); več člankov o planinskem pašništvu na straneh 71 do 72; nekaj člankov o industrijskem in zdravilnem rastlinstvu, zlasti o vrbo-reji na straneh 62 do 64; več člankov o orehu in kostanju na straneh 114 in 115; nekaj člankov o kozjereji na strani 153. in nekaj člankov pri čebelni paši na strani 66.

Prezrla pa sta prireditelja več člankov, ki so po letu 1919. izšli v časopisju in brošurah, tako n. pr. v Jugoslovenski šumi, Zagreb, članke ing. Antona Šivica Izraba gozdnih pridelkov in korist celokupnosti (1920), Prirodno varstvo in ohranitev prirodnih spomenikov v gozdu (1921), Podatki gozdne statistike v Sloveniji za 1920 (1921) in druge; dalje v Skofijskem listu ljubljanske škofije članek ing. Antona Šivica, Skofijski predpisi za upravo cerkvenih in nadarbinskih gozdov; v Almanahu kraljevine Jugoslavije razne podatke glede gozdarstva, ki jih je prispeval ing. Anton Šivic; prispevke ing. Antona Šivica in ing. Stanke Sotoška v Trgovskem listu. Posebej pa je treba omeniti še Katalog gozdarsko-lovske razstave na ljubljanskem velesejmu l. 1930. v Ljubljani s članki: ing. J. Rustia, Gozdarska in lovska razstava leta 1930.

v Ljubljani; ing. A. Šivic, Nekaj splošnih podatkov o gozdarstvu in lovstvu v dravski banovini; dr. St. Bevk, Od kamna do repelirke; ing. Cv. Božič, Državna gozdna uprava v dravski banovini; dr. L. L. Böhm, O gozdu in lesu; Bogdan Pogačnik, Lovišča v podružnici Slovenskega lovskega društva v Mariboru; Danilo Gorup, Gozdarsko lovsko razstava in naša lesna industrija in ing. Al. Štrancar, Zagrajevanje hudournikov. Leta 1930. je izšla brošurica dr. Jožeta Rusa, Suha roba — brijtna Ribnica in široki svet. Omeniti je treba tudi poučne članke ilustrirane brošure „Za naš les“ ki je bila izdana ob jesenskem velesjemu v Ljubljani 1936 s sledečimi prispevki: ing. arh. Rado Kregar, Za naš les; ing. J. Ruslija, Gozdovi — naše bogastvo; ing. Mirko Suštersič, Kaj je gozd?; ing. Alojzij Štrancar, Naš Kras; Ante Gaber, Pogled nazaj — nam veleva naprej; ing. Cvetko Božič, Les od panja do konzuma; ing. Maks Strenar, Pastorček les — les častiljiv; dr. Vladimir Knaflič, Bajta; ing. Alfonz Pirc, Les v kmečkem stavbarstvu; ing. arh. Rado Kregar, Gradimo svoje domove iz lesa; Kavka Karel, Uporabljajmo v stavbarstvu več lesa in manj betona; ing. Herman Hus, Vpliv konstrukcije na slog lesenih stavb; ing. Stanko Dimnik, Mostove in strešna nosilja iz lesa — nazaj na prava mesta; ing. Stanko Dimnik, Tlakujmo ceste v gozdnih pokrajinah na novodoben način z lesom; Božo Račič, Naši domači obrli — ribniška suha roba; J. Mušič, Naš resonančen les je prvovrsten; gospodarimo z njim pametno, ne razmetujmo ga, ne prodajajmo ga za slepo ceno; dr. Marius Rebek, Drev, dobavitelj surovin kemični industriji; dr. C. Pavlin, Od smreke do papirja; dr. Milan Dular, Naš les najprej za nas; Danilo Gorup, Pomagajmo našemu lesnemu gospodarstvu in lisočem ki jih preživlja; ing. Anton Rudež, Izvažajmo samo tipiziran les in ing. Franjo Sevnik, Motorji na les in oglje so za nas najbolj ekonomični.

Glede člankov, ki so omenjeni pri drugih panogah in jih ni bilo mogoče tiskati na dveh mestih, bi bilo dobro, da bi imeli posebno opozorilo (kakor na str. 111. ali kako drugače). Bibliografski podatki za gozdarstvo pa naj bi bili razdeljeni na gozdarske panoge: splošno gozdarstvo, gojenje gozdov, varstvo gozdov, izkoriščanje gozdov, mehanična predelava lesa, kemijska predelava lesa, izmera lesa, urejanje gozdov, gozdarska politika in zakonodaja, gozdarska prosveta itd. Pri zbiranju naj bi sodeloval tudi gozdarski strokovnjak.

Gozdarskim in vsem drugim kmetijskim strokovnjakom, gospodarstvenikom, znanstvenikom in vsem praktičnim ter teoretičnim gozdarskim, zlasti kmetijskim delavcem bo knjiga nad vse dobro služila, ker daje naslove v zadnjih 20 letih izišle literature. Ta literatura je raztresena po raznih knjigah, brošurah in revijah in marsikomur doslej ni bila znana. V knjigi je zbranih čez 300 samostojnih publikacij in okoli 10.000 člankov; vsa snov je vzorno in pregledno urejena. Na delo, ki je zahtevalo ogromno truda, je lahko Kmetijska zbornica in z njo vsa slovenska javnost res ponosna. Knjigo toplo priporočamo. Dobite jo pri Kmetijski zbornici, Ljubljana, Gosposvetska 2/I., za ceno din 100.—

Ing. S. Sotošek

Fran Erjavec: O izobrazbi kmečke mladine, Ljubljana 1939.

Že naslov sam pove, da se bavi knjiga z izredno perečim vprašanjem, o katerem bi morali razmišljati prav vsi, ki se jih v kakršni koli obliki tiče skrb za kmečko mladino. Važnost tega vprašanja poudari pisatelj sam, ko pravi: „Eden izmed vzrokov precejšnje zaostalosti našega kmetijstva in s tem združenega siromaštva sta nedvomno prenizka splošna in strokovna izobrazba našega kmečkega ljudstva. Nikjer nisem trdil, da bo že sama izobrazba rešila težko in zapleteno socialno in gospodarsko vprašanje slovenskega kmeta, popolnoma sem pa prepričan, da je močan dvig te izobrazbe eden izmed prvih pogojev za navedeno rešitev.“

Z razpravo, ki je polna raznih podatkov in koristnih pobud, bi se morali seznaniti zlasti šolniki in javni delavci med našim kmečkim ljudstvom. Knjižica obsega 32 strani in stane broširana 8. din. Dobi se pri založnici — Kmetijski zbornici, Ljubljana, Gosposvetska 2/I.

Ing. S. Sotošek

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(Pomen znakov in kratic glej str. 21!)

HV = Hitschmanns Vademekum, Wien; TGL = Trgovsko-gozdarski leksikon, Ljubljana 1935; U = Dr. ing. Aleksander Ugrenovič. — Gradivo 8. številke je povzeto iz knjige: Dr. ing. Aleksander Ugrenovič, Tehnika trgovine drvetom I., str. 112 do 113. — Pomen drugih kratic glej na strani 21 in 165!

A — V zemljiški knjigi je s to črko zaznamovan imovinski ali posestni list. Na njem so vpisani vsi deli določenega zemljiško-knjižnega telesa in stvarne pravice, ki so združene z lastništvom tega telesa ali njegovega dela, n. pr. pekovska, kovaška, lekarniška obrt in druge pravice, ki so združene z določeno realiteto. — [TGL]

a. c. = tega leta, ove godine, dieses Jahres

Ta kratica, ki je latinskega izvora (anno currente), je precej v navadi v trgovskem dopisovanju. — [TGL]

a dirittura = naravnost, neposredno, brez posrednika — izraz je vzet iz italijanščine. — [TGL]

a diriture = a dirittura — ta trgovski izraz je iz francoščine. [TGL]

a metà = na pol, na polovico

Kratica pomeni, da si pri nekem poslovanju ali trgovanju dve podjetji delita med seboj morebitni dobiček ali izgubo po delitvenem kritiju, za katerega sta se poprej zediniili. — [TGL]

B — V zemljiški knjigi je s to črko zaznamovan lastninski list. Na njem je zapisano, kdo ima lastninsko pravico do nepremičnine, po potrebi tudi omejitve glede svobodnega upravljanja (zaradi nedoležnosti, podaljšanja očetovske ali varuške oblasti, konkurza i. dr.) — [TGL]

C — V zemljiški knjigi je s to črko zaznamovan bremenski list. Na njem so zapisane stvarne pravice drugih oseb (zastavna pravica, služnosni, stvarna bremena) in na teh pravicah pridobljene pravice (n. pr. nadzastavne pravice), predkupna pravica, pravica zopetnega odkupa, najeminska pravica in take omejitve v svobodnem razpolaganju z zemljknižnim telesom ali njegovimi deli, ki so za vsakega (torej ne samo za časnega) lastnika obvezne (n. pr. pravica do upravljanja posestva, fideikomisarna substitucija, prepoved prodaje, odtujitve ali zadolžitve pose-

stva itd.). Zapisana je seveda tudi omejitev, ki je morda obvezna za osebo, za katero je na listu C zapisana kaka pravica, n. pr. prenos skrbstva na zemljknižnega upnika itd.

C ali c = kratica za besedo „conto“ in pomeni račun. — [TGL]

Caf ali C. a f. = cif

Kratica je iz francoščine: „cout assurance fret“. — [TGL]

c/f. = izmišljen račun, fingiran račun, račun na oko, proforma faktura, predfaktura.

Kratica je iz italijanščine: „conto finto“. — [TGL]

„cf.“ = v ceni blaga so vsebovane tudi voznine in stroški

Kratica je vzeta iz angleščine: „coast and freight“, oziroma iz francoščine: „cout fret“. — [TGL]

cf. ali cfr. = primerjaj

Kratica je vzeta iz latinščine: „confer, conferatur“. — [HV]

cft. ali c. f. = angleški kubni čevljev (II/189)

Kratica je iz angleščine: „cubicfeet“. — [HV]

C. F. & I. = cif

„cif“ = nakladnina, zavarovalnina in dovoznina so v ceni že zaračunane

Pri prodaji blaga preko morja si namreč prodajalec često izgovori, če so njegove cene kalkulirane za gotovino, tudi povrnitev obresti od dneva prodaje do dneva dospelosti menice, po priliki do dne, ko pride denar iz prekomorske dežele.

Kratica je iz angleščine: „coast, insurance and freight“. — [TGL]

C. i. f. = cif

c. o. d. ali C. O. D. = blago je plačali ob prejemu

Kratica je iz angleščine „cash on delivery“. — [TGL]

stara mera — stara mjera, altes Maß

Poleg metrskih mer so se zadržale v rabi tudi stare mere, zlasti avstrijske (stare dunajske), angleške, francoske (pariške), italijanske (beneške) in ruske.

t. l. = tega leta

Lesna trgovina

Monopolizacija izvoza hrastovih železniških pragov v Nemčijo?

Lesni izvoz iz Jugoslavije v Nemčijo je bil do sedaj prost in ni bil urejen po nobeni centrali. Ko pa je bila sklenjena nova trgovska pogodba z Nemčijo, so se v jugoslovanskih lesnih krogih razširili glasovi, da je Nemčija dovolila uvoz 250.000 železniških pragov pod pogojem, da se ta kontingent pošlje samo s posredovanjem novo ustanovljene lesne tvrdke „ULKO“, ki bi dobila za vsak prag nagrado 2— din. Ta vest je vzbudila precejšnje zanimanje in razburjenje; predlagalo se je, če se že izvaža s posredovanjem, naj posreduje izvoz vsaj kaka državna ustanova in ne privatno podjetje.

V drugi polovici oktobra pa so prinesli časopisi med gospodarskimi vestmi poročila, da pisanje in govornice o monopoliziranju izvoza železniških pragov nimajo stvarne podlage, da nemška trgovinska delegacija ni stavila te zahteve, da bo nadalje izvozni sistem ostal tak, kot je bil do sedaj, razdelitev kontingenta pa da bo izvrševala Narodna banka, ki bo delila kontingentne dele neposredno producentom, in da tvrdka „ULKO“ še nima svoje lastne proizvodnje ter bo lahko izvažala le, če bo kupila pragove od drugih.

Udeležba inozemcev v jugoslovanskih lesnih delniških družbah.

Pred vpeljavo kontrole nad nakazili dividend inozemcem so bili zbrani statistični podatki o udeležbi inozemskega kapitala v jugoslovanskih delniških družbah.

Iz časopisnih vesti posnemamo, da je v Jugoslaviji 1522 delniških družb in da je inozemski kapital udeležen pri 228 družbah.

V lesni industriji je 16 delniških družb, pri katerih so udeleženi inozemci. Te družbe imajo 167,2 milijona skupnega delniškega kapitala, od katerega je 54,1 milijona v rokah inozemcev.

Prijava inozemskih delniških glavníc.

Sklep Narodne banke o obvezni prijavi inozemskih delniških glavníc je bil izdan iz naslednjih razlogov:

Delnice mnogih družb so v rokah državljanov tistih držav, s katerimi imamo kliriški plačilni promet, zato bi morale biti njihove dividende obračunane v kliringu. Velik del teh delničarjev pa je špekuliral z dividendami. Svoje delnice so namreč deponirali v banke držav, s katerimi imamo svoboden devizni plačilni promet. Na tak način so dobili izplačane svoje dividende s prostimi devizami.

V Romuniji ustanavljajo celulozne tovarne z nemškim sodelovanjem.

V zadnjem času je bilo po sklepu nemško-romunske gospodarske pogodbe ustanovljenih nekoliko novih podjetij za kemijsko predelavo lesa, pri katerih je močno udeležena Nemčija.

Zmanjšan lesni izvoz iz nordijskih držav.

V prvi polovici letošnjega leta je izvozila Švedska 1,580.000 m³ lesa ali 17%, Finska pa 2,000.000 m³ ali 23% vsega evropskega lesnega izvoza. Blokade v morjih ob severni Nemčiji in skandinavskih državah švedski in finski izvoz zelo ovira, tako da danes skoraj povsem stoji. Sicer prodajata ti dve državi les Nemčiji in Danski, toda s tem nikakor ne moreta nadomestiti svojega prejšnjega velikega izvoza v Anglijo.

Stanje lesnega trga Slovenije v oktobru 1939.

(Od posebnega dopisnika Gozdarskega vestnika)

Lesna trgovina je vedno bolj pod vplivom vojne vihre, ki divja po severozahodni Evropi in grozi tudi ostalim civiliziranim državam. To izpremenjeno stanje moramo upoštevati, ker ima močan odmev na vseh lesnih trgih, zlasti pa še na izvoznih, kot je slovenski.

Pomorska blokada v Severnem morju je skoraj popolnoma ustavila finski in močno zavrla švedski lesni izvoz. Zato je Finska ponudila Nemčiji velike množine lesa, ki je bil prvotno namenjen Angliji, Franciji in nekaterim nevtralnimi državam, Anglija pa se zanima za naš in romunski les; sicer bo dobivala še precejšnje množine lesa iz Rusije, s katero je pred kratkim sklenila trgovsko pogodbo, vendar pa si mora poiskati nadomestila za finski in švedski les. Tako se nam sedaj nudi ugodna prilika predvsem za izvoz celuloznega, jamskega in mehkega gradbenega lesa v Anglijo.

Promet z Nemčijo pa ovirajo vedno večje težkoče kljub novo določenemu izrednemu kontingentu za 4.700.000 RM po specialnem računu „C“. Vse trvdke, ki žele izvažati hrastove železniške pragove, gradbeni les iz črnega bora, celulozni les ali okroglo jelševino v breme tega kontingenta, naj prigrasijo svoje prodaje Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine v Beogradu ali Zvezi trgovskih združenj. Te prijave morajo imeti sledeče podatke: 1. ime in naslov izvoznika, 2. ime in naslov nemškega uvoznika, 3. datum zaključka, 4. vrsto, opis in količino blaga, 5. vrednost vsake posamezne vrste prodanega lesa, 6. rok dobave in 7. dokazilo, da je nemški uvoznik zahteval oziroma prejel potrebno devizno dovoljenje, kdaj in pod katero številko. Po zadnjih vesteh pa je malo upanja, da bo ta izredni kontingent porabljen, ker so z Nemčijo dogovorjene cene prenizke v primeri s porastom naših cen.

Trgovska pogodba z Grčijo je podaljšana in je ostala v bistvu nespremenjena.

Madžarska potrebuje še vnaprej dosti našega lesa; zato bo treba odpraviti plačilne težkoče, da ne bodo naši izvozniki čakali na plačilo 3 do 4 mesece.

Možnosti izvoza v Italijo so vedno boljše, tako da v našem izvozu v Italijo zavzemajo les, drva in oglje nad polovico vrednosti.

Ti činitelji so povzročili trenutno konjunkturo lesnega trga; cene so se dvignile in ustalile z rahlo tendenco navzgor. Kako dolgo? Tega ne vemo! Potrebna pa je previdnost: plačilo se naj zahteva takoj. Mnogo škoduje našemu izvozu dejstvo, da ni naša lesna manipulacija na sodobni višini in da ima vsak kraj svoje posebne sortimente in navade. Ko bi bilo delo bolj organizirano, bi šlo v izgubo mnogo manj lesa, cene pa bi bile stalnejše in višje.

Povpraševanja iz inozemstva.

503 — Alexandria: mizarski klej;	547 — Anvers: žagan mehki les ter okrogla in žagana hrastovina, fob. Sušak;
518 — London: šolske škatle za svinčnike;	548 — Tel-Aviv: čist kremenov pesek, neobeljene vrbove šibe (dolge 120—140 cm) in obeljene (dolge 90—140 cm);
521 — Montevideo: cigaretni papir;	549 — Alexandria: zastopniška trvdka se zanima za papir, lipov cvet, hrastov in bukov les ter za hrastove in bukovne parkete;
532 — Amsterdam: vsi izdelki, primerni za izvoz v Holandijo;	553 — London: tanin in oglje;
535 — Praha: surove in predelane kože za krzna (lisičje, kunje, i. dr.);	
537 — Amsterdam: papir za izvoz v Vzhodno Indijo;	
538 — Gillespie III (USA): igralne karte;	

- 555 — Hamburg: divjačina in perutnina;
 558 — Tel-Aviv: zdravilna zelišča.

Pripomba: Interesenti naj se obr-

nejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, pošt. preдал 818. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za november 1939.

Finančni minister je določil za november sledeče uradne tečaje, po katerih se imajo izplačevali takse po zakonu o taksah, sodne pristojbine i. t. d.:

1 napoleon	din	350.—
1 zlata turška lira	„	398'30
1 angleški funt	„	220.—
1 ameriški dolar	„	55.—
1 kanadski dolar	„	54'70
1 nemška marka	„	14'30
1 poljski zlot	„	8'30
1 belga	„	9'30
1 pengö	„	8'60
1 brazilijanski milrajs	„	2'80
1 egiptski funt	„	228.—
1 palestinski funt	„	225.—
1 urugvajski pezoz	„	18'50
1 argentinski pezoz	„	12'50

1 čilski pezoz	din	1'25
1 turška papirnata lira	„	34.—
100 francoskih frankov	„	124'50
100 švicarskih frankov	„	1233.—
100 italijanskih lir	„	228'80
100 holandskih goldinarjev	„	29'17'50
100 bolgarskih levov	„	46.—
100 rumunskih lejev	„	30.—
100 danskih kron	„	1113.—
100 švedskih kron	„	1285.—
100 norveških kron	„	1250.—
100 španskih pezoz	„	240.—
100 grških drahem	„	40.—
100 češkoslovaških kron	„	150'50
100 finskih mark	„	108.—
100 letonskih latov	„	730.—
100 iranskih (perz.) rijalov	„	100.—

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukolinovićeve 2., stane 100.— din letno.

IZVOZNIKI LESA! Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Beogradu, Celju, Kranju, Mariboru, Ptuj, Rakelu, Slovenjem Gradcu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu, dajejo posojila na **klirinške nakaznice**, izdajajo **izvozna uverenja** in izvršujejo **vse ostale bančne posle**. Za izvozna uverenja pridejo v poštev zlasti v obmejnih krajih poslovalnice banke.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, **Dečji dan za pogozdovanje, III. del**, se dobi pri gozdarskem odseku kr. banke uprave v Ljubljani in pri okrajnih gozdarskih referentih za 3.— din.

Knjiga: Ing. Mirko Sušteršič, **Naš gozd**, se dobi pri Družbi Sv. Mohorja v Celju za 52.— dinarjev.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18**. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Knjiga: Ing. Anton Sivic, **Poljudna navodila za merjenje lesa**, II. izdaja, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 12.— dinarjev.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24**.

Knjiga: Ing. Vojko Koprivnik, **Jugoslovanski lovčevi zapiski**, se dobi pri ing. Vojku Koprivniku, Beograd, Zadarska 10/I za 30.— dinarjev.

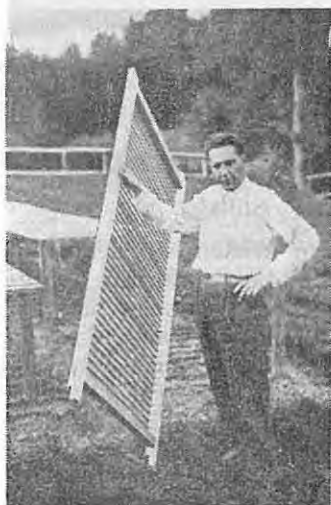
Knjiga: Ing. Viktor Novak, **Pratika za gozdne posestnike**, se dobi pri Kmetijski družbi v Ljubljani za 6.— dinarjev.

O obsenčevanju posevkov v gozdnih drevesnicah in o najnovejših obsenčevalnih lesah

Lojze Mušič (Slovenj Gradec)

S prebiralno oziroma postopno sečnjo dosežemo naravno podmladitev gozda in varen razvoj podmladka.¹⁾ Podmladek mora imeti dovolj sončne svetlobe, zraka, talne in zračne vlage, a obenem zaščite proti sončni pripeki, vetru, mrazu, nalivom itd.

Podmladek senčnih drevesnih vrst zahteva delno zasenčevanje. Sem spadajo jelka, smreka, duglazija, bukev, gaber in deloma tudi črna jelša. Podmladek svetlobnih drevesnih vrst pa ne prenese zasenčenja. Take vrste so macesen, bori in vsi ostali listavci.²⁾

Vse slike (1 do 5) so iz banovinske gozdne drevesnice v Slovenj Gradcu.

(Foto: Avgust Broman)

Slika 1.

Se bolj kot v prosti prirodi — v gozdu, je potrebna zaščita nežnih enoletnih in ponekod tudi dvoletnih posevkov v gozdni drevesnici. Pri obsenčevanju moramo upoštevati lego in podnebne ter talne razmere drevesnice, ki so zelo različne. V sušnih krajih z dolgotrajno sončno pripeko mora biti zasenčenje bolj intenzivno kot v ugodnih legah, v zavarovanih dolinah, ob gozdu in v krajih kjer je dosti padavin in dovolj vlage v zemlji.

V času kaljenja in v prvih mesecih razvoja zahtevajo vsi iglasti posevki več ali manj zasenčenja. Brž ko se rastline svetlobnih vrst, zlasti macesnove, ukoreninijo, je v zgoraj omenjenih ugodnih legah opustiti zasenčenje. Pokrivanje bi jih sicer varovalo pred neurjem, toda v rasti bi jih oviralo. (V banovinski gozdni drevesnici v Slo-

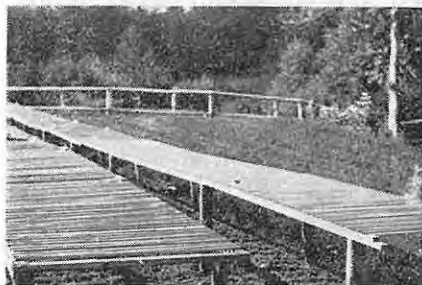
¹⁾ Primerjaj Gozdarski vestnik 1938., str. 92 in 93!

²⁾ Glej Gozdarski vestnik 1939., str. 21. in 45!

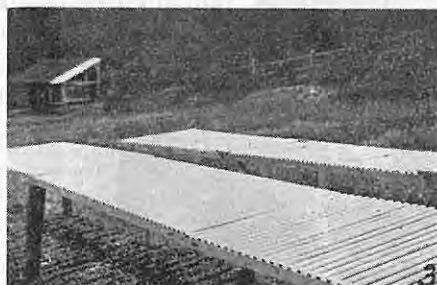
venjem Gradcu redno odstranjamo vse lese, pa tudi redke veje z macesnovih in borovih posevkov, brž ko vsa setev vzkali. Doslej nam je setev še vsako leto popolnoma uspela.)

Posevke pa, ki rabijo senco (smreka, jelka itd.) je treba zasenčiti vse do konca avgusta, ponekod celo še v septembru. Jakost zasenčenja se po potrebi stopnjuje.

V zgoraj opisanih razmerah uporabljamo obsenčevalne naprave v izdatnejši meri spomladi in poleti. Rahla pooblačenost neba daje pač najidealnejše zasenčenje. Naravno je dalje obsenčenje, ki ga nu-

Slika 2.

Slika 3.

dijo krošnje starejšega drevja (zredčeni sklep krošenj ali senca od strani). Temu naravnemu idealu se moramo čim bolj približati. V drevesničnih veleobratih v Nemčiji je videti več metrov visoko nad posevki na stalnem drogovju speljane žične mreže, na katerih se po potrebi razgrnejo zavoji iz povezanega lahkega materiala (ločja, protja itd.; glej sliko v knjigi Kache Paul, Die Praxis des Baum-schulbetriebes, 1927!).

Prenizko zasenčenje posevkov škoduje, ker je preveč sence in je zračno valovanje (ventilacija) pomanjkljivo ter zaradi tega nedostaja toplote pod lesu. Posebno pri nezadostnih in površnih pletvah poslana nizko pokrivanje za posevke pogubno: rastline se lahko zaduše ali pa počasi hirajo; nevarna je tudi koreninska glivica (Phytophthora omnivora), ki more uničiti vse vznikle smrečice.

Za obsenčevanje nam služijo raznovrstne naprave. Najprimitivnejše so široko razraščene mlade borove, jelkove, pa tudi listnate veje, ki se pošev (kot streha) zataknejo na obeh robih gredice. Poleg tega se uporabljajo tudi še razne kompletno zaokvirjene, iz lestev zbite lese (gare), ki so pa vse prenizke in neokretna ter se morajo med pletvami prestavljati, a za hrambo pozimi zahtevajo mnogo prostora. Vrh tega so tudi drage. Močno se uveljavlja za obsenčevanje tudi bakula (prvotno stukaturni material v zavojih), ki se razgrne po nosilcih: vodoravnih močnih letvah, pritrjenih na kolcih (nogah) in zabitih v zemljo. Slaba stran bakul je, da premočno zasenčijo in so z nosilci vred drage, zlasti še, ker so kralkotrajne.

Sicer primitivno, toda več ali manj uspešno se vrši obsenčevanje tudi s setvijo jare rži, graha, včasih tudi konoplje v vrstah ob naj-

bolj izpostavljenem robu gredice. Obnesla se je zlasti setev graha, kombinirana z jaro ržjo; posebno dobro je služila za pomožno zasenčenje s strani na izpostavljenem robu kraj visoko postavljenih les (samo en sončni rob za vso obsenčevalno lego). Mimogrede naj še omenim, da na grahovitih koreninah delujejo dušične bakterije.

Vse te obsenčevalne naprave so v primeri s praktičnim učinkom združene s prevelikimi stroški tako za material kakor za delo, zlasti še, ker jih je treba pogosto prestavljati in popravljati.

Ko sem sistematično proučeval vse pomanjkljivosti teh naprav sem si zamislil nov, enostaven tip lese za obsenčevanje, ki je sila praktičen, je prav poceni in se obenem najbolj približuje sistemu naravnega obsenčevanja. Nosilci (noge) so lahko poljubno visoki.

V nadaljnjem hočem v besedi in sliki seznaniti strokovno javnost s tem svojim skromnim izumom.

Zložljiva obsenčevalna lesa je iz 2 m dolgega in 1 m širokega močnega lesenega okvira (50×50 mm ali 30×50 mm). V dolžino okvira so všteji po 10 cm dolgi stikalni nastavki na obeh straneh (slika 1.). En par teh stikal ima navaden urez zgoraj (100×25 mm), drugi par pa spodaj (100×25 mm). Na ta okvir je pritrjenih ok. 42—44 vzporednih, 1 m dolgih, 2 cm širokih in ok. 1 cm debelih letvic (lahko so tudi drugačne širine) v letvicam enakih presledkih (lahko so presledki tudi večji ali manjši — po potrebi, potem se spremeni tudi število letvic; slika 2.).

Okvire spajamo tako, da se stikala povsem krijejo (slika 3.).

Na obeh roboh gredice zabijemo v zemljo 1 m vsaksebi v razdaljah ok. 2 m po dva močna kolca ali nogi, dolgi 1 m (lahko tudi več ali manj) tako, da so vse te noge z ravno čelno ploskvijo 0,75 do 0,80 m nad zemljo (lahko tudi več ali manj). Nato položimo

Slika 4.

Slika 5.

lese — okvire na nosilce — noge in jih spojimo v stikalih. Lese so stabilne (sliki 4. in 5.).

Prednost teh les pred drugimi je v tem, da jih lahko poljubno visoko nameščamo in da se lahko pleje pod lesami, ne da bi jih bilo treba premikati ali prestavljati; nadalje se obsenčevanje zlahka regulira (napravijo se lese za prilikam ustrezajoče gostote), potrebno število nog je zelo reducirano (zaradi stikalnih nastavkov). Za napravo teh les se porabi razmeroma malo materiala in so torej

razmeroma cenene. Kjer so letvice predrage, se lahko na gosto pri-
čvrsti na okvire leskovo ali vrbovo šibje, pa tudi drug primeren
material iz lesa ali iz bičja. Pokvarjene letvice se lahko poljubno
obnavljajo, okviri pa morajo biti močni, da čim dalje trajajo.

Proračun za dobavljeni material in delo v lastni režiji za novo
obsenčevalno leso v slovenjgraški drevsnici je naslednji:

1.	6 dlm smrek. remeljnov 50×50 mm, t. j. 0'015 m ³ à din 450-	din 6'75
2.	44 dlm letvic 20×10 mm t. j. 0'008 m ³ à din 450-	„ 3'60
3.	0'25 kg žebeljev à din 8-	„ 2-
4.	2 delovni uri à din 3-	„ 6-
5.	prevoz materiala od žage itd. (za vsak kos lese)	„ 2-

Skupaj . . . din 20'35

Tedaj znašajo stroški za kompletan 1 m² lese 10'- din.

Vzete so cene materiala, nabavljenega v manjših količinah, torej
najvišje dnevne cene. Kot že rečeno, so pa lese lahko mnogo cenejše,
če se vzame mesto letvic kak drug cenen material.

Lahke gradbene plošče

Ing. Milan H m e l j (Radeče)

V gradbeni stroki se doslej še nikdar ni pripisovala dobri in po-
polni izolaciji tolika važnost kakor dandanašnji.

V obliki lahkih gradbenih plošč nam služi les kot glavna su-
rovina za izolacijo. Gradbene plošče so izdelane iz lesne volne, ki
je s cementom, magnezitom ali mavcem povezana v trdno, prožno
in porozno enoto. Izmere in dimenzije ploščam so ustaljene in nor-
mirane ter znašajo 200×50; debeline pa se stopnjujejo od 1 cm
do 10 cm. Take plošče so se izkazale najprikladnejše za polaganje
in montažo na stavbah.

Njihovo veliko izolacijsko kapaciteto povzroča že sam les, ki
je že kot tak razmeroma dober izolator (provodnostno število 0'12);
v izolacijskem pogledu ustreza vsak cm lesene stene sedmim centi-
metrom stene iz opeke. Plošče so tako porozne, da vključujejo
v sebi zraka za ca 85—90 % svoje prostornine. Njihova specifična
teža je 0'3—0'4. Veliko večino plošč torej izpolnjuje zrak, ki je, kakor
nam je znano, najboljši izolator. V našem primeru nam daje prav ta
zračna plast vzdanih plošč to veliko izolacijsko kapaciteto. Pro-
vodnost plošč je 0'08 kcal/mh°, to se pravi: v izolacijskem pogledu
ustreza steni iz plošč, debelih 10 cm zid iz opeke, debel 90—100 cm.

Kot zračni dušilci se obnesejo posebno nevzidane plošče; nji-
hove votline požirajo zvok in ga ne oddajajo oziroma ga ne odbijajo
v prostor v tolikšni meri kot gladke površine.

Pri vzdanih ploščah je provodnost zvoka skozi stene iz istega
razloga zmanjšana.

Te obravnavane lastnosti, nadalje majhna teža, enostavna ob-

delava in proti drugim izolacijskim sredstvom sorazmerno nizka cena so odprle ploščam pot v gradbeno industrijo.

Pričetek uporabe izolacijskega materiala iz lesnih vlaken ne sega daleč nazaj. Prvič najdemo plošče na trgu Severnih ameriških držav v letu 1910.; leta 1922. se pojavijo v Louisiani plošče iz vlaken sladkornega trsa. V letih 1929. in 1930. je v Ameriki pričetek velike industrijske proizvodnje, ki je dosegla doslej letno produkcijo 70 milijonov m². Istočasno se je pričela tudi v skandinavskih državah, Angliji in Nemčiji proizvodnja v večjem obsegu. Skupna uporaba v Nemčiji in Angliji je znašala v letih: 1935-17⁵; 1936-30⁴; 1937-40[—] in 1938-45[—] milijonov m². Produkcija ostalih evropskih držav mi ni znana, vsekakor pa je relativno manjša od angleške in nemške.

V naši državi smo porabili preteklo leto komaj 150.000 m² takih plošč, medtem ko znaša kapaciteta naših domačih tvornic preko 800 tisoč m² letno. Iz tega nazorno vidimo, kako majhna je pri nas uporaba lahkih gradbenih plošč v primeri z zapadnimi državami. Od petih domačih tvorniških podjetij so tri tvornice delo popolnoma ustavile. Zanimivo je tudi dejstvo, da se plošče v približno enaki meri uvažajo in izvažajo. Vzrok temu leži pač v glavnem v tem, da še vedno uvažamo predmete, ki jih sami izdelujemo. V danem primeru celo sami izvažamo; naš uvoz se torej ne omejuje samo na predmete, ki jih sami ne moremo proizvajati.

Teža lahkih gradbenih plošč znaša na m³ 320—400 kg. Polovico do ene tretjine te teže tvori les. Ostala teža pa odpada na cement, magnezit in na kemikalije, ki služijo za pospešitev vezave, dosego čim večje trdnosti in impregnacije proti vnetljivosti.

Pri zgoraj omenjeni uporabi 65 milijonov m³ je bilo potemtakem uporabljeneja, če računamo povprečno, da tehta 25 centimetrska plošča 10 kg, 500.000 m³ ali 32.000 vagonov lesa. Ta visoka števila nam pričajo o povsem novem načinu uporabe lesa, ki nam pred desetimi leti še ni bil znan.

Plošče so dandanes že normirane; te norme predpisujejo določeno prožnost, odpornost proti pritisku, težo, provodnost toplote kakor tudi izmero in dimenzijo 200 × 50 cm. Najvažnejši činitelj je pri ploščah provodnost, ki mora znašati 0,08 kcal/mh^o. Kcal/mh^o = λ = provodnostno število; to nam označuje množino toplote, ki prebije 1 kubični meter materiala pri temperaturni diferenci 1° C (kcal = kilogramkalarij).

Naslednja tabela nam nazorno kaže po V. D. I. izolacijske vrednosti nekaterih važnejših materialij (1. rubrika: provodnostno število, 2. rubrika: teža kg/m³, 3. rubrika: debelina opeke v cm, ki ustreza izolacijskemu odporu (1/λ) 1 cm navedenih materialij).

Iz tabele je razvidno, da raste izolacijska zmožnost plošč z njih padajočo težo. Čim lažje so plošče, tem boljši so torej izolatorji.

Končno še nekaj besed o možnosti uporabe tega izolacijskega materiala na zgradbah! Plošče nam služijo predvsem za izolacijo sten in stropov, nadalje kot podlaga za tlake, obloga železobetonskih, železnih in lesenih konstrukcij ter končno kot gradbeni material za zidanje prosto stoječih medsten.

Material	Provodnostno število	Teža kg/m ³	Debelina zidu iz opeke v cm, ki predstavlja isti odpor kakor navedene material je
plutovina	0'055	325	13'5
klobučevina	0'06	300	12'5
lahke gradbene plošče	0'07	250—400	10'7
lahke gradbene plošče	0'08	350—500	9'4
lahke gradbene plošče	0'12	650	6'3
lepenka (bitumen)	0'12	1000	6'3
les	0'12	550	5'—
umetni lesni tlak	0'15	1500	4'—
linolej	0'16	1200	3'8
steklo	0'65	2500	1'2
omet (apneni, zunanji)	0'75	1800	1'—
beton	0'80	2000	0'9

O dečjih dnevih spomladi leta 1939

Ing. Viktor Novak (Ljubljana)

Udeještvovanje šolske mladine pri pogozdovanju v zadnjih letih razveseljivo napreduje.¹⁾ Letošnje spomladi je doseglo število prireditvev, ki so znane pod imenom „dečji dan za pogozdovanje“, višino kakor doslej še nobeno leto. Zato se moramo zahvaliti predvsem požrtvovalnemu sodelovanju učiteljstva in naporu gozdarjev pri občnih upravnih oblastvih.

V sledečih vrsticah navajam podatke teh prireditvev v naši banovini. Številke v oklepajih veljajo za lansko pomlad in nam kažejo razliko med lanskimi in letošnjimi uspehi.

Dečjih dni za pogozdovanje je bilo 588 (520).

Dečji dnevi so bili prirejeni v vseh okrajih banovine v številu, ki je razvidno iz priložene tabele.

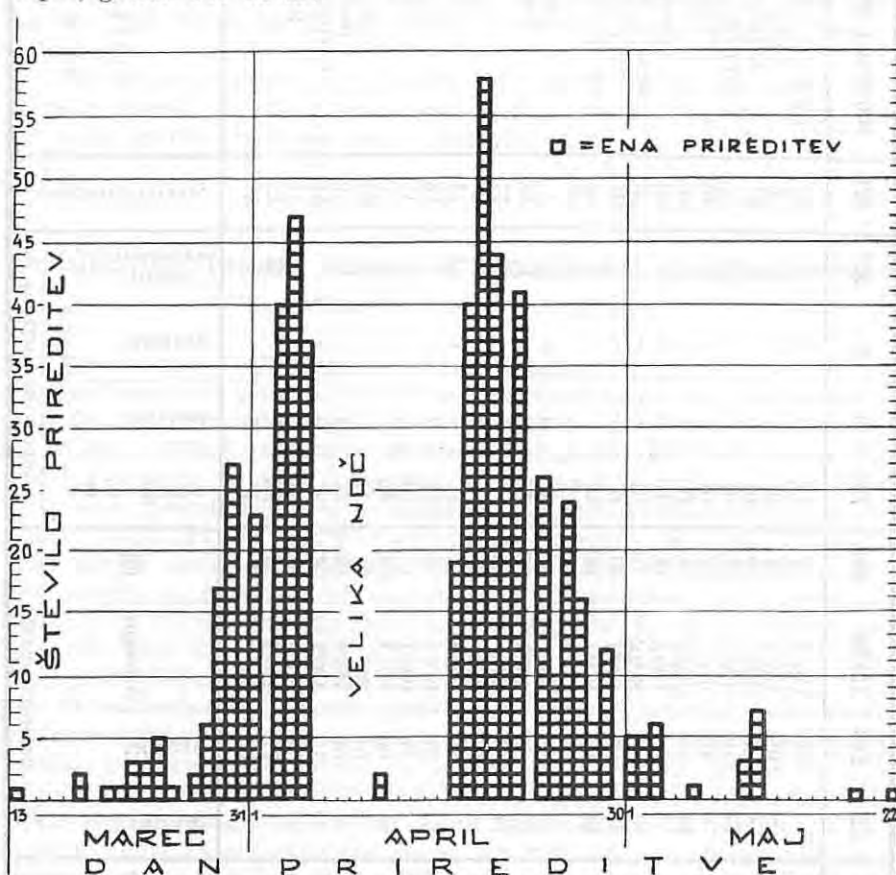
Prireditve so vodili v 150 (149) primerih gozdarji občnih upravnih oblasti, v 8 (5) primerih državni gozdarji direkcije šum v Ljubljani, v 49 (38) primerih privatni gozdarji in v 381 (328) primerih učitelji sami.

Dečjim dnevom je prisostvovalo 32.177 (25.847) učencev, 995 (752) učiteljev in učiteljic in 73 (79) drugih oseb. Pogozdovanja so se udeležili tudi gojenci nižje gozdarske šole v Mariboru in vojaški tečajniki na tej šoli.

Vsega se je posadilo pri teh prireditvah 412.400 (359.241) gozdnih sadik, 357.400 (315.015) iglavcev in 55.000 (44.226) listavcev. Naj-

¹⁾ Glej Gozdarski vestnik I., str. 178!

več je bilo smreke, precej navadnega bora, črnega bora, akacije in navadnega jesena. V manjšem številu so sadili ameriški jesen, črno jelšo, rdeči hrast, domači kostanj, jelko, macesen, kanadski topol, gladki bor in dr.

Grafikon časovnega poteka dečjih dni za pogozdovanje spomladi 1939.
(Sestavil ing. Viktor Novak.)

V krškem okraju so posejali 40 kg domačega kostanja.

Banovinske gozdne drevesnice so prispevale za te prireditve nad 280.000 (211.000) sadik v vrednosti okoli 23.000 (16.292) din.

Ostale sadike so prispevali privatniki, nekaj tudi okrajni kmetijski odbori.

V 153 (119) primerih se je vršilo pogozdovanje v gozdovih, ki so pod posebnim javnim nadzorom, to je v nadarbinskih, cerkvenih, občinskih, solastninskih in pod.

Pogozdilo se je 96,8 (89) ha goljav in posek, na 1 hektarju pa se je izvršilo čiščenje.

Dečji dnevi so se vršili med 13. marcem in 22. majem 1939.

Okraj	Število prireditvev	Prireditve so vodili				Število udeleženi				Posadilo se je sadik			Pogozdena ploskev v ha
		gozdarji			učitelji in dr.	šol	učencev	učiteljev	drugih	iglavcev	listavcev	skupaj	
		nadzernih oblasti	direkcijske	privatni									
Brežice	8	5	—	2	1	8	477	20	—	4.000	2.900	6.900	1'55
Celje	37	13	—	1	23	37	1.815	42	—	24.980	2.700	27.680	5'53
Črnomelj	19	1	—	—	18	19	1.045	51	—	21.600	5.800	27.400	4'30
Dol. Lendava	17	—	—	9	8	20	1.081	51	—	6.100	13.638	19.738	2'35
Dravograd	33	4	—	1	28	32	1.648	49	—	20.280	—	20.280	5'79
Gornji grad	16	5	—	—	11	16	668	19	—	8.640	—	8.640	2'26
Kamnik	30	6	—	—	24	30	1.374	30	—	12.000	—	12.000	6'—
Kočevje	31	5	—	7	19	31	1.300	31	—	10.750	—	10.750	3'—
Kranj	24	7	—	1	16	24	1.616	42	3	17.910	100	18.010	3'55
Krško	17	11	1	2	3	15	1.044	35	—	12.740	1.700	14.440	3'76
Laško	6	4	—	2	—	6	359	10	—	4.620	—	4.620	0'75
Lilija	15	8	—	4	3	17	630	15	44	13.700	—	13.700	4'20
Ljubljana	29	7	—	—	22	29	1.297	29	—	11.600	—	11.600	5'80
Ljulomer	7	5	—	1	1	8	705	29	—	3.700	1.400	5.100	0'83
Logatec	28	3	—	—	25	28	1.433	28	—	11.200	—	11.200	5'60
Maribor, d. br.	20	7	—	—	13	20	1.078	28	12	15.200	2.500	17.700	4'40
Maribor, l. b.	16	7	—	—	9	18	1.056	30	—	14.500	—	14.500	3'55
Murska Sobota	28	9	—	—	19	31	3.018	—	—	8.700	13.480	22.180	3'60
Novo mesto	38	1	—	6	31	38	2.084	88	—	31.900	9.300	41.200	8'20
Ptuj	38	6	—	2	30	38	2.757	84	14	28.700	200	28.900	4'—
Radovljica	24	7	7	—	10	23	916	31	—	13.600	—	13.600	4'—
Slovenj Gradec	32	13	—	—	19	26	1.331	51	—	14.561	300	14.861	3'63
Slov. Konjice	18	2	—	6	10	18	558	18	—	6.020	180	6.200	1'19
Škofja Loka	25	9	—	—	16	25	1.324	40	—	27.012	100	27.112	6'13
Šmarje pri Jelšah	32	5	—	5	22	32	1.563	35	—	13.380	700	14.080	2'83
Dravska banovina	588	150	8	49	381	589	32.177	995	73	357.393	54.998	412.391	96'80

Največ prireditev je bilo na dan 19. aprila, in sicer 57, ter na dan 5. aprila: 47. Zaradi suše v prvi polovici aprila se je večji del pogozdovanj vršil v drugi polovici aprila. Marca je bilo 84 pogozdovanj, aprila 476 in maja 28. Točnejši potek je razviden iz grafikona na str. 223, katerega je zanimivo primerjati z grafikonom lanskega leta.²⁾

Da bi se pogozdovalna akcija čim bolj razširila, je izdala kraljevska banska uprava brošurico „Dežji dan za pogozdovanje III. del,“ ki je bila poslana vsem ljudskim šolam brezplačno.

Določanje lesne mase v gozdnem gospodarstvu

Ing. Mirko Sušteršič (Ljubljana)

Lesno maso ali gmoto drevja delimo: 1. na drevesnino (Baummasse), ki pomeni vso lesno gmoto drevesa do zadnje vejice nad štorom, 2. na deblovino (Schaftholz), ki je ves les debla od štora do vršička, 3. na oblovino (Derbholzmasse), ki predstavlja ves les drevesa iznad 6 cm premera (na tanjšem koncu), 4. na hlo dovino (Klotzholz) — to je deblovino, ki ima na tanjšem koncu navadno večji premer kakor 7 cm in pri kateri je že odštet odpadek lesa zaradi potrebne nadmere hlo dov, 5. na vejevino (Astholz), pod katero je razumeti ves les izpod 7 cm premera (na debelejšem koncu) in 6. na vrhovino (Gipfelholz), ki jo imamo zlasti pri iglavcih, kjer se vrh izpod 7 cm premera odreže. Povsod je mišljena seveda čista lesna gmota brez lubja.

Drevesnino kakega gozda ali sestoja ugotavljamo, kadar posebne krajevne razmere omogočajo donosno vnovčevanje vejevja bodisi neposredno za drva (v negozdnatih krajih) bodisi za mehanično ali kemično predelavo (v tovarnah, oglje). Za cenitve sestojev uporabljamo razne tablice za lesno maso (donosne tablice), ki so nastale poizkusno, s tem da se je izmerilo več sto tisoč milijonov debel. Ker se meritve niso vršile pri nas, tablice ne ustrezajo do cela našim potrebam; so pa koristno pomagalo strokovnjaku, ki ve, kdaj, kje in koliko mora tabličnim podatkom pridejati ali, zlasti pri nas, odvzeti, da se praktično prilegajo našim gozdom. Vendar so vse te tablice prikrojene za sestoje enakih starostnih in debelinskih razredov, kakršnih je pri nas razmeroma malo. Naš gozd, vsaj kmečki, je po večini prebiralen, tako da najmanj $\frac{4}{5}$ gozdov ne gre v okvir teh sicer koristnih tablic, in je zato treba zlasti pri cenitvah prebiralnih sestojev velike previdnosti pri njih uporabi.

Debl ovino določamo z izmero prsnega premera debel in z ugotovitvijo višine na podlagi posebnih tablic po raznih metodah. Taka izmera je tudi najzanesljivejši način za čim natančnejšo ugotovitev lesne zaloge kakega gozda, a je tudi temu primerno draga.

²⁾ Glej Gozdarski vestnik I., str. 179!

Poleg mnogega računanja zahteva veliko časa in dosti telesnega napora. Končno pa tudi izmera ni tako natančna, kot je dve in dve natančno štiri! Kajti drevje je živa narava, ki ustvarja toliko različnih likov, kolikor je debel; vsi ti so si podobni in na videz enaki, po pojmi matematične pa močno različni. Zato mora vsakdo, ki meri, postopati do neke meje kompromisno in si za razne debeline in višine izdelati šablone povprečja. To ni lahka in enostavna naloga; kos ji je samo strokovnjak. Neuki ljudje se čudijo, kako je mogoče, da kaže ena izmera v primeri z drugo 10, 20 in tudi več odstotkov razlike; zaradi takih meritvenih razlik so pravde požrle že marsikateri gozd. Merili so pač nestrokovnjaki, ker je na splošno ukoreninjen nazor, da to „enostavno“ reč zna vsakdo, ki je

Merjenje drevesnih debelin.

(Ing. Viktor Novak: Pratika za gozdne posestnike, str. 19.)

nekoč s stego (merilnimi kleščami) premeril nekaj debel. Upam si trditi, da velika večina niti tega pravilno ne zna, kaj šele vse drugo, kar je treba znati, preden se dajo dobro uporabljati obrazci sestojinskih ali debelnih tablic. Žal se to zmotno mnenje o „otroški enostavnosti“ izmere in ocenitve gozdov drži še tudi po uradih, zlasti na sodiščih, kjer navadno močno podcenjujejo strokovno delo kvalificiranih gozdarjev. Zato še vedno večina sodnih gozdnih cenitev obstoji brez vsake utemeljitve, v goli ugotovitvi, da je gozd s svetom in drevjem vred ocenjen m² toliko in toliko.

Oblovina je oblika lesne gmote, ki se v praksi največkrat ugotavlja. Vse uradne, zlasti sodne cenitve imajo z malo izjemami za podlago oblovino. Lesna trgovina kalkulira pri prodaji navadno z oblovino, pri nakupu pa s hlodovino. Tudi gospodarski in sečni načrti se največkrat naslanjajo na določitev oblovine. Kajti le izjemoma so naši gozdi taki, da se lahko resno računa z vnovčevanjem vejevine. Končno oblovina praktično najčešče ni drugo kot deblovina, ki ji je odbita lesna gmeta izpod 7 cm debelinskega premera (na tanjšem koncu). Pri iglastem drevju je to vrhovina. V praksi je pri nas tudi ob sebi umevno, če nekdo govori o količini

lesa v tem ali onem gozdu, da pri tem misli oblovino in da vsak praktik gozd le po tej ocenjuje. Tudi si približno lahko predstavljamo gozd, kakšen je, če nam nekdo ob neki starosti in vrsti drevja pove, koliko lesa (oblovine) stoji na hektarju. Vejevje je namreč za enkrat v našem gozdnem gospodarstvu kvečjemu zlo, ki samo kvari lesu cene; zato z drevesnino ne računamo. Tudi si n. pr. ne moremo predstavljati, kakšen je v resnici, recimo, 60 let star jelov gozd, ki ima toliko in toliko drevesnine, kajti niti najmanj si ne moremo predočiti, koliko odpade od tega na vejevino, ki lahko zavzema od 15—50 % vse lesne gmote.

Vendar določajo predpisi o urejanju državnih gozdov v načrtih ugotovitev drevesnine! Če že izmera deblovine ali oblovine ne more biti niti od daleč matematično natančna, kakšna je šele ugotovitev drevesnine, ki more praktično sloneti zgolj na cenitvah. Te praktične cenitve drevesnine so domala brez pomena, ker je izmera lesne gmote vejevine vsaj pri nas nemogoča. Čemu potem sploh izmere? Mislim, da je to krivda starejših sestojških tablic (Feismantel), ki operirajo samo z drevesnino. Mnogi, ki uporabljajo te praktične tablice niti ne vedo, da so te tablice za drevesnino in ne za deblovino ali celo za oblovino.

Predstavljajmo si sedaj ocenitev gozda, ki jo na podlagi teh tablic za oblovino izvrši nestrokovnjak! Neprimerno uporabljivejše in zanesljivejše bi postale te tablice, ko bi jim bil pridejan odstotni izkaz vejevine po starostnih razredih, stopnjah zarasti itd., kakor je to podobno navedeno za lubje, korenje in slično.

Če bi se zgodilo, da bi pravilnik za urejanje privatnih gozdov, ki se baje pripravlja, določal v gospodarskih načrtih ugotavljanje drevesnine, bo možno glede posekov harmoniko teh načrtov znatno bolj nategovati. Gospodarski načrti za naše gozde bi s tem postali zgolj papirnati. Zato bi moral predpis naravnost določati v gospodarskih načrtih ugotovitev oblovine, ker je le oblovina tista oblika drevesne gmote, ki je kolikor toliko natančno določljiva na podlagi izmer in ki ima pri nas za sedaj z 99% pravilnostjo edino pomembno gospodarsko vrednost.

Glede hlo dovine, ki je samo neka prečiščena oblika oblovine za trgovske namene, ni kaj pripomniti, enako tudi ne glede vejevine in vrhovine.

Čas pogozdovanja se bliža!

Preskrbite si pravočasno semena in sadike!

Dopisna gozdarska posvetovalnica

VPRAŠANJA

26. Pristojbine za lovsko karto.

Prosim Vas, da mi sporočite, kolike so pristojbine za lovsko karto.

F. M. Maribor

ODGOVORI

25. Mejniki na gozdni preseki.

Najbolje bo, da postavljate mejne kamne tako, kakor predpisuje gozdni gospodarski načrt. Če pa nimate sestavljenega gozdnega načrta ali če se ne strinjate z navodili v načrtu, izvršite delo v skladu s krajevnimi razmerami.

Zadeva pa ni tako enostavna; zato bo koristno, če Vam navedem mnenja strokovnjakov in nasvete uradnih navodil, ki so nastala na podlagi mnogoletnihkušenj:

Tako svetuje¹⁾ Judeich: „Mejnike postavljamo ob rob in ne v sredo glavnih in stranskih presek, da moremo le-te uporabljati za izvoz lesa. V lažjo orientacijo nam bo, če bomo postavili mejnike vedno na določeno stran preseka, n. pr. na severno stran glavnih in vzhodno stran stranskih presek.“

Avstrijska uradna navodila²⁾ so v § 17. predpisovala:

„Na umetnih presekih (glavnih in postranskih) je zakoličiti za bodočo preseko, kjer bodo stali pozneje mejniki.

a) na ravninskih in gorskih presekih črto, ki je nasproti nevarnemu vetru;

b) v ravnini črto na tisti strani, kjer bodo sestoji predvidoma preje zreli za sečnjo;

c) na glavnih presekih črto, ki gre po gorski rebri (pobočju) na zgornjem (višjem) robu, ne oziraje se na to, ali jih rabimo za pot ali ne“.

Hufnagl³⁾ pravi: „Mejne znake postavljamo ob robu preseke.“

Jugoslovanska navodila⁴⁾ pa predpisujejo v § 12:

„Pri umetnih črtah gospodarske razdelitve je postavljati mejne kamne na tisto stran preseke, ki jo smatramo za stalno:

a) na presekih v ravninskem in gozdnem terenu jih postavljamo na tisto stran preseke, proti kateri piha nevarni veter. Preseke pa razširimo v smeri proti vetru;

¹⁾ Dr. Friedrich Judeich, Die Forsteinrichtung, 5. Auflage, Dresden 1893, (str. 282.).

²⁾ Instruktion für die Begrenzung, Vermessung und Betriebseinrichtung der österreichischen Staats- und Fondsförste, Z. 31.562, 13. XII. 1901.

³⁾ Dr. Hufnagl — Prof. Veseli — Dr. Miletič, Praktično uredjivanje šuma, Zagreb 1926, str. 25. (Hufnagl je za to svoje v hrvaščino prevedeno delo dobil mnogo pobud in si nabral bogatihkušenj na delu v kočevskih gozdovih.)

⁴⁾ Uputstva za uredjivanje državnih šuma. (Ministarstvo šuma i rudnika, odelenje za šumarstvo), br. 33.820, 29. XII, 1931.

b) na glavnih ravninskih presekih na tisti rob, ob katerem so sestoji, ki bodo preje zreli za sečnjo;

c) na glavnih presekih po grebenih⁷⁾ na višji rob preseke ne oziraje se, ali jih rabimo ali ne.“

Stanko Sotošek

26. Pristojbine za lovsko karto.

(Gozdarski odsek banske uprave v Ljubljani, III/7 št. 3385/2 — 1939.)

Državna kolkovna taksa					Banovinska kol- kovna taksa	Za obrazec	Za banovinski lovski sklad	Skupaj	Članarina pri lov- skem društvu
za prošnjo	za lov								
	brez psa	z 1 psom	z 2 psoma	s 3 ali več psi					
dinarjev									
A. Koledarske lovske karte:									
a) za lovske upravičence in njihove goste:									
10	30	40	50	60	50	5	10	105 115 125 135	83
b) za zaprisežene lovske čuvaje:									
10	—	—	—	—	50	5	—	65	63
c) za državne gozdarske nameščence:									
10 če ne pro- si urad	—	—	—	—	—	5	—	15 (5)	83 a ni obvezna
č) za samoupravne nameščence:									
10	30	40	50	60	—	5	10	55 65 75 85	83
B. Mesečna lovska karta:									
10	30	40	50	60	prva 25 vsaka nadaljna 50	5	150	245 (220) 255 (230) 265 (240) 275 (250)	83 a ni obvezna

⁷⁾ Iz primerjave avstrijskih in jugoslovanskih navodil vidimo, da so jugoslovanska skoraj dobeseden prevod avstrijskih. Bistveno se razlikujejo edino v točki c) Avstrijska pravijo: „po rebri ali pobočju“ (längs der Berglehnen“), jugoslovanska pa „po vencima i grebenima“ odnosno „ki se raztezajo po vencih in grebenih“ (Navodila za urejanje gozdov — Službeni list 1932., 85/1130), kar bi bilo potrebno v jugoslovanskih navodilih popraviti.

Zakoniti predpisi in okrožnice

Vabilo

na redni letni občni zbor Zveze absolventov gozdarske šole v Mariboru, ki se bo vršil dne 14. januarja 1940 ob 9. uri dopoldne v prostorih gozdarske šole v Mariboru, Vrazova ul. 5, s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev občnega zbora,
2. Referat urednika Gozdarskega vestnika,
3. Volitev zapisnikarja in overovatelja zapisnika,
4. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora,
5. Poročila odbornikov,
6. Volitev novega odbora.
7. Predlogi članov in slučajnosti.

Odbor poziva vse člane, da se polnoštevilno udeleže občnega zbora in s tem pokažejo svojo stanovsko zavest.

Tajnik:

Martin Potočnik l. r.

Predsednik:

Stanko Zmazek l. r.

Premiranje izvoza v Levant.

Minister trgovine in industrije je izdal odločbo, da znaša premija za izvoz sadnih zabojev (kontingent 12 milijonov) 8 % in za lesene galanterijske izdelke (kontingent 250.000) 12 %. Ta odločba velja od 15. novembra t. l. Premija se bo obračunala tako, da bo omenjeni odstotek dodan prostemu borznemu tečaju na dan obračuna vnesenih deviz.

Izvozniki morejo dobiti to premijo, če predhodno zaprosijo pri Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine za transferno izvozno dovoljenje. Devize bodo plačane po Zavodu, kateremu je predložili dokumente: fakturo s predpisom, carinsko deklaracijo, železniški ali ladijski tovorni list in nalog kupcu, da plača po Zavodu. Po sprejemu deviz bo Zavod plačal izvozniku protivrednost s premijo v dinarjih.

Nekateri novi zakoniti predpisi.

(Iz Službenega lista dravske banovine 1939.)

Uredba o izdaji posebnih blagajniških zapisov pri Narodni banki (437/77). Navodila o načinu brezplačnega oddajanja zdravil biološkega izvora (474/77).

Uredba o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije (480/77).

Avtentično tolmačenje odstavka 8. člena 2. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (486/79).

Tečaji državnih vrednostnih papirjev pri sprejemanju za kavcijo (488/79).

Uredba o spremembi in dopolnitvi uredbe o volitvi svetnikov trgovinskih, industrijskih in obrtnih zbornic (498/80).

Dopolnitev pravilnika za izvrševanje zakona o izdelovanju, uvažanju, izvažanju in prodajanju smodnika, raznesil in ostalih razpočnih zmesi, streliva in orožja (499/80).

Odločba o ustanovitvi postaje za kontrolo sodov v Skofji Loki (501/80).

Popravek uredbe z zakonsko močjo o gradnji in opremljanju sodnih poslopij in o urejanju zemljiških knjig (504/80).

Avtentično tolmačenje odstavka 2. člena 11. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (513/82).

Avtentično tolmačenje odstavka 2. člena 36. uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov (519/83).

Sporazum o razširitvi jugoslovansko-italijanskih pogodb in sporazumov na kraljevino Albanijo (525/84).

Statistika

Les v splavih po Savi, Krki in dalje po Savi I. 1938.

(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Mesec	Odpremne postaje	Število splavov	Vrsta in množina lesa			Skupna množina lesa	
			deske	stavbni les	okrogel les	q	plm
			k o s o v				
skozi vse leto	Ribče	21	—	—	2.720	—	350
	Holič	22	—	750	1.880	—	325
	Litija	97	—	700	5.200	—	952
sept. okt.	Smartno pri Lit.	3	—	—	260	—	27
skozi vse leto	Breg-Maljek	42	—	—	4.560	—	570
	Sava	36	—	—	3.900	—	480
	Pasjek	14	—	—	1.600	—	168
	Renka	17	—	—	2.100	—	204
od februarja do novembra	Šmarje-Sevnica	32	—	6.535	—	—	1.140
	Rajhenburg	8	1.670	150	—	—	77
	Radeče pri Z. m.	24	8.135	1.640	—	—	481
	Boštanj-Radna	93	6.000	14.960	12.500	—	3.465
	Krško	10	—	1.360	—	—	270
	Krška vas	1	—	150	—	—	20
skupaj		420	15.805	26.245	34.720	—	8.529

Les v splavih po Dreti, Savinji in dalje po Savi I. 1938.

(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Mesec	Odpremne postaje	Število splavov	Vrsta in množina lesa			Skupna množina lesa	
			deske	stavbni les	okrogel les	q	plm
			k o s o v				
od marca do decembra	Kropa—Bočna	606	171.000	33.000	—	3.351	6.060
	Smartno ob Dreti	544	163.100	31.100	—	3.031	5.440
	Posto-polje—Kokarje	190	54.600	11.200	—	1.062	1.900
	Rečica ob Paki	93	51.000	4.200	—	507	930
	Ljubno	583	379.000	20.400	—	3.119	5.830
	Radmirje	643	192.000	45.100	—	3.666	6.430
	Pobrežje	200	76.000	3.200	—	1.032	2.000
	Rečica	779	204.000	37.100	—	4.266	7.790
	Prihova	50	16.000	2.100	—	271	500
	Mozirje	476	152.000	19.100	150	3.835	4.760
od maja do septem.	Letuš	12	3.500	140	—	600	84
	Parižlje	6	1.400	140	—	275	40
	Grobelski most	50	7.000	2.100	—	2.500	350
	Polzela	35	5.250	1.400	—	1.750	245
	Celje (mesto)	214	56.000	3.710	—	14.980	1.500
skupaj		4.481	1.531.850	213.990	150	44.245	43.859

Splavarski promet po Dreti, Savinji in dalje po Savi l. 1938.

(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Odpremne postaje (število) splavov	Reka	Namembne postaje (število) splavov	Reka
Kropa—Bočna (606) Šmartno ob Dreti (544) Posto polje—Kokarje (190) Rečica ob Paki (93)	Dreta	Brežice (50) Zaprešič (100) Zagreb (696) Sisak (50) Gradiška (65) Brod (253) Rača (5)	Sava
Ljubno (583) Radmirje (643) Pobrežje (200) Rečica (779) Prihova (50) Mozirje (476) Letuš (12) Parižlje (6) Grobelski most (50) Polzela (35) Celje (214)	Savinja	Mitrovica (515) Ruma (150) Šabac (150) Kupinovo (100) Beograd (1206) Zemun (200) Pančevo (591) Smederevo (250) Kovin (100)	Donava

Splavarski promet po Savi, Krki in dalje po Savi l. 1938.

(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Odpremne postaje (število) splavov	Reka	Namembne postaje (število) splavov	Reka
Ribče (21) Hotič (22) Litija (97) Šmartno pri Litiji (3) Breg—Maljek (42) Sava (36) Pasjek (14) Renke (17) Šmarje—Sevnica (32) Rajhenburg (8) Radeče pri Zid. m. (24) Boštanj—Radno (93) Krško (10)	Sava	Zagorje (2) Trbovlje (236) Radeče pri Zid. m. (6) Rajhenburg (1) Zagreb (77) Brod (1) Beograd (56) Zemun (8) Pančevo (18) Palanka (15)	Sava Donava
Krška vas (1)	Krka		

Splavarski promet po Dravi l. 1938.

(Splavi, ki so pristali v Melju (Maribor) in ki v izkazih na str. 58—61 Gozdarskega vestnika t. l. niso bili navedeni.)

Mesec	Kraj odpreme	Splavlje- no po	Število splavov	Vrsta in množina lesa v kosih			Kurivo plm ³	Kolje v povezih po	Skupna množina spravljenega lesa		Namembni kraj (štev. splavov)	Reka
				deske	stavbni les	okrogel les			plm	m ³		
od febr. do dec.	Vuhred Brezno Sv. Ožbold Sturm Ruše	Dravi	15 20 11 16 16	9.571	—	15.834	—	—	1.947	3.358	Melje (Maribor) (78)	Drava
Skupaj			78	9.571	—	15.834	—	—	1.947	3.358	Melje (78)	

Les v splavih Slovenije l. 1938.

(Po podatkih gozdarskega odseka banske uprave.)

Reke	Število splavov	Vrsta in množina lesa					Skupna množina lesa plm	Skupna množina v %
		deske	stavbni les	okrogli les	kurivo plm	kolje kubar 10.000 po		
		kosov						
Drava	1.245	342.831	444.000	16.979	1.302	67.000	75.365	lesa 59 ⁰ / ₀ splavov 20 ⁰ / ₀
Dreta, Savinja in dalje po Savi	4.481	1.531.850	213.990	150	—	—	43.859	lesa 34 ⁰ / ₀ splavov 73 ⁰ / ₀
Sava, Krka in dalje po Savi	420	15.805	26.245	34.720	—	—	8.529	lesa 7 ⁰ / ₀ splavov 7 ⁰ / ₀
Skupno	6.146	1.890.486	684.235	51.849	1.302	67.000	127.753	lesa 100 ⁰ / ₀ splavov 100 ⁰ / ₀

Dopisi

GOZDARSKI SESTANEK NA DRAVSKEM POLJU.

Dne 20. avgusta t. l. smo imeli absolventi gozdarske šole v Mariboru tovariški sestanek, in sicer tokrat prvič na Dravskem polju, da se tako seznanimo tudi z gozdarstvom tega predela naše domovine.

Sestanka se je udeležilo lepo število absolventov iz Slovenskih goric, Prekmurja, Dravskega polja in Medžimurja; oddaljenejši so opravičili svoj izostanek s pomanjkanjem denarja za potovanje.

Prireditelj je vodil in zanjo vse potrebno pripravil društveni predsednik Zmazek, ki mu je šla zelo na roke uprava veleposestva križniškega reda.

Zjutraj, po prihodu jutranjih vlakov, so odšli udeleženci v revir „Otok“, ki leži v področju Drave in Pesnice. Tu so imeli priliko, seznaniti se z gozdnim gozdarstvom na poslovnih terenih ali boljše z obnavljanjem gozdov na bivših gmajnah, ki so bile zaradi senčne paše še pred nedavnim na uporabo servitutnim upravičencem - kmetovalcem. Po odkupu služnosti je uprava po predpisih gospodarske obnove začela pogozdovati oddelek za oddelkom in na mestu zapleveljenih gmajn nastajajo mlade kulture bora, črne jelše, oreha, kanadskega topola itd. Ta obnovitvena dela vodi uspešno in v splošno zadovoljnost kot uslužbenec omenjene uprave naš tovariš, absolvent mariborske gozdarske šole, ki jo je pred leti slovenska javnost s težavo odprla in jo kljub vsem oviram z vso žilavostjo vzdržuje. To bodi lep dokaz, da šola vzgaja ljudi za naše gozdove, ki tako zelo potrebujejo skrbnih negovalcev. Le neradi so se udeleženci razšli z željo, da se čimprej zopet snidejo na podobnem poučnem sestanku.

M. P o t o č n i k

POLH KOT GOZDNI ŠKODLJIVEC.

Letošnjo pomlad sem opazil na Opatovi gori z razglednega griča v 2. oddelku precej smrek s suhim vrhom. Mislim, da se drevesa sušijo zaradi lubadarjev. Ko sem

pa stopil bliže, sem videl, da se motim. Smreke so bile namreč obeljene v višini 1—2 m od vrha; v pol uri sem našel čez sto tako poškodovanih dreves.

Posumil sem na veverice. Vsak dan sem hodil opazovat in tiho oprezovat. Ker nisem mogel ničesar opaziti, smrek pa je bilo olupljenih vedno več, sem prišel do sklepa, da prihaja škodljivec na delo ponoči. Zato sem šel tudi sam ponoči na prežo. Kmalu po prvem mraku sem nad seboj na smreki zaslišal šum. Posvetil sem z električno svetilko in ob močni svetlobi sem zagledal med smrekovimi vejami živalco, ki pa ni bila nič kaj podobna veverici. Prijel sem za dvocevko na šibre, posvetil z levo roko, z desno pa pomeril in sprožil. Pred noge mi je padel **polh**, ki je imel vse brke mastne od mezgre.

Nato sem sedel na neko skalo in ostal čisto miren. Kmalu sem slišal novo gomazenje; z lučjo sem ugotovil, da sem bil blizu polšine (lunknja, v kateri polhi prezimijo). Iz nje so prihajali polhi drug za drugim in šli na pašo. Streljati nisem hotel, ker se ne bi izplačalo; bilo jih je namreč vedno več.

Takoj drugi dan sem vse sporočil gozdni upravi v Kostanjevici; obenem sem vliil v polšino 1 l vrelega karbola.

Nekaj dni pozneje sem bil zopet zvečer pri polšini, toda nisem opazil nobenega polha, čeprav sem oprezoval nad dve uri. Mislim, da so se polhi preselili.

Na podlagi svojih opazovanj sklepam, da delajo polhi škodo z lupljenjem smrekovih debelc samo pomladi, ko se zbude iz zimskega spanja in nimajo razen smrekovega soka še nobene druge hrane.

Jakob M l a k a r,
Kostanjevica

DELAVSKO KOPALIŠČE V RADEČAH.

Industrijski kurir poroča, da namerava papirnica in tovarna igralnih kart „Bratje Piatnik“ v Radečah pri Zidanem mostu zgraditi za svoje delavce veliko novo kopaljšče.

Književnost

Šumarski list 1939. Izdaja Jugoslovensko šumarsko udruženje. Godina 63. Zagreb.

V Zagrebu izhaja že 63. leto strokovni gozdarski mesečnik velike revialne oblike „Šumarski list“, ki je glasilo „Jugoslovenskega gozdarskega združenja“.

Smatram za potrebno, da navedem nekaj kronoloških podatkov o tem najstarejšem in najzaslužnejšem gozdarskem časopisu na Balkanu.

Leta 1876. je bilo ustanovljeno „Hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo“, ki je začelo s 1. januarjem 1877. leta izdajati svoje glasilo „Šumarski list“ v malem revialnem formatu. Prva 4 leta je izhajal vsake tri mesece, druga 4 leta vsak drug mesec, odtlej pa mesečno. Nekaj let je imel prilogo „Lugarski vijesnik“, ki je služil predvsem izobrazbi čuvajskega in logarskega osebja ter popularizaciji gozdarstva. Od leta 1922. je list glasilo sedanjega skupnega gozdarskega društva, v katerega so se zlila Hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo, Srpsko šumarsko udruženje in Slovensko gozdarsko društvo. Tedaj je tudi prenehal izhajati „Šumarski glasnik“, ki je bil od Sl. 1907. glasilo Srbskega gozdarskega društva. Šumarski list ima od 1. 1927. revialno obliko velikega formata.

Uredniki Šumarskega lista so bili: Vrbanić (1877—1880), Kesterčanek (1881—1886), Rački (1892—1893), Dojković (1894), Rački (1895), Kozarac (1896—1898), Partaš (1899—1904), Partaš-Kesterčanek (1905), Kersterčanek (1906—1908), Kern (1909—1911), Kosović (1912—1916), Petračić (1917—1919), Petračić-Levaković (1920—1921), Marinović (1922—1923), Marinović-Čeović (1924), Ugrenović (1925—1928) in Levaković (od 1929 dalje). Vsi uredniki (razen Marinovića) so urejevali list poleg svojega rednega dela; do sprememb v uredništvu je prišlo skoraj vedno le zaradi urednikove preobremenjenosti z delom ali zdravstvene oslabelosti. Uredniki Šumarskega glasnika pa so bili: Jovanović (1910—1913), Bukovala (1919), Jovanović (1920) in Čirković (1921—1922).

Šumarski list ima za seboj dela polno preteklost in lepo tradicijo. V njegovih letnikih je zbrano ogromno gradiva in nešteto praktičnih in znanstvenih razprav, ki so jih napisali večinoma hrvatski gozdarski strokovnjaki; tem so se že pred letom 1922., zlasti pa še v zadnjih letih pridružili tudi mnogi srbski in slovenski sotrudniki. Za slovenske gozdarske strokovnjake je bil Šumarski list do ustanovitve Gozdarskega vestnika edina revija, v katero so pošiljali svoje slovenski pisane članke. Prav gotovo jim bo tudi vnaprej nudil prostora za njihove, zlasti znanstvene razprave. Razen lista je rasla od leta do leta, tako da je zadnja leta pod uredništvom univerzitetnih profesorjev dr. ing. Andrije Petračića, dr. ing. Marinovića, dr. ing. Ugrenovića in dr. ing. Levakovića dosegla prve svetovne znanstvene gozdarske časopise.

Ing. S. Sotošek

Šumarski glasnik 1939. Organ Udruženja šumarskih zvaničnika kraljevine Jugoslavije. Godišta XIX. Beograd.

Ta prikupni mesečnik je glasilo „Udruženja šumarskih zvaničnika kraljevine Jugoslavije“; ureja ga znani gozdarski strokovnjak ing. Orestije Krstić, višji svetnik ministrstva za gozdove in rudnike. List ima revialno obliko malega formata in izhaja mesečno. Namenjen je v prvi vrsti gozdnim čuvajem in logarjem.

List je nasledil svoje ime po Šumarskem glasniku, ki je bil od 1900. do 1921. leta glasilo „Srpskega šumarskega udruženja“. Sedaj izhaja že 19. leto in ima velike zasluge za izpopolnjevanje teoretske in praktične izobrazbe pomožnega gozdarskega osebja ter za propagando gozdarstva. Mno-

go pozornosti posveča list tudi stanovskim težnjam članov „Udruženja šumarskih zvaničnika“.

Glavni članki letošnjega letnika so: Scardus, Naše šumsko drveće (Naše gozdno drevje); ing. A. Perušič, Organizacija čuvarske službe u šumama pod osobitim javnim nadzorom (Organizacija čuvajske službe v gozdovih pod posebnim javnim nadzorstvom); ing. O. Krstić, Eksploatacija državnih šuma u Rumuniji (Izkorišćanje romunskih državnih gozdov); Rafael Krašovec, Tajna o puhovina (Skrivnost o polhih); Ministrstvo za gozdove in rudnike, Uputstva za uzgajanje kanatske topole (Navodila za gojenje kanadske topole) in ing. Milivoje Simunović, Uputstva za pošumljavanje (Navodila za pogozdovanje). Razen tega je v listu zbranih mnogo društvenih vesti in zakonitih predpisov; list poživljajo nadalje obvestila iz gozdarske stroke in dopisi iz gozdarskega življenja, zlasti pa še preproste pesmi o gozdu, ki so jih spesnili čuvaji in logarji.

Prepričani smo, da je list društvenim članom koristen in potreben učitelj v vseh gozdarskih in stanovskih zadevah. List dobivajo člani zastoj, za nečlane pa stane 48— din letno. Naroča se pri tajništvu „Udruženja šumarskih zvaničnika“, Beograd, ministrstvo za gozdove in rudnike.

Ing. S. Sotošek

Jugoslovenska šuma 1939. Mesečni časopis za proučevanje problema šumarske politike i šumarske privrede. Godina IV. Beograd.

Ta list si je pridobil v prvih štirih letih vidne zasluge za pospeševanje gozdarstva. Kakor nam je težko, vendar moramo poudariti, da se naši merodajni krogi še danes prav ne zavedajo velikega pomena, ki ga ima gozdno gospodarstvo in gozdarstvo sploh. Že zategadelj moramo pozdraviti vsako stremljenje, ki si resno zadaja nehvaležno nalogo, da vztrajno in dosledno poudarja pred našo javnostjo važnost gozdnega gospodarstva.

Vemo, kako težko si vsak strokovni list krči pot med ljudstvo. Tisti, ki bi ga radi čitali, si ga ne morejo plačati, tisti pa, ki bi si ga mogli naročiti, nimajo zanimanja zanj. Posledica tega so gmotne težkoče, s katerimi se mora boriti uprava vsakega strokovnega lista vse dotlej, dokler si list ne utre skromne poti do onih redko posejanih izbrancev, ki vedo, da dandanes ni napredka širokih ljudskih plasti brez strokovnega časopisja. S takšnimi bridkimi izkušnjami ima opravka tudi vodstvo „Jugoslovenske šume“ od svojega pogumnega začetka do danes. Toda neustrašno vodstvo lista, ki je v rokah glavnega in odgovornega urednika ing. Slobodana Baranca, višjega svetnika ministrstva za gozdove in rudnike, se ves ta čas kljub hudim bojem in razočaranjem ni dalo upogniti, marveč je z vedrim optimizmom vztrajalo na trnjevi poti.

List zasluži vso pozornost. Že njegova vnanja oblika in razvrstitev snovi je prav prikupna. Danes, ko večina nas nima mnogo časa na voljo, je kaj primerno, da je za večje razprave določenih samo nekoliko prvih strani vsake številke. Daljšim strokovnim razpravam je namenjen „Šumarski list“ v Zagrebu, ki je glasilo Jug. gozdarskega združenja. „Jugoslovenska šuma“ želi biti predvsem informativen list za vsa tekoča konkretna in praktična vprašanja iz gozdarske stroke; zategadelj prinaša večino svojih vesti v kralkih in jedrnatih beležbah, tako da si more vsakdo na prvi pogled izbrati to, kar ga zanima. Debelo tiskani in pregledno razvrščeni naslovi služijo zelo dobro hitri orientaciji.

To kralko poročilo dokazuje vsakomur, da je „Jugoslovenska šuma“ resen strokovni list, ki zasluži vso našo moralno in gmotno podporo.

Ing. Vojko Koprivnik

Prebirajte strokovne knjige!

Gradivo za slovenski gozdarski slovar

(K = Prof. Ivan Kostial, TGL = Trgovsko-gospodarski leksikon. Pomen drugih kratic glej na str. 21. in 165.)

ETEC = Združenje evropskih lesnih izvoznikov.

Kratica je iz angleščine: „European Timber Exporters Convention“

Fob. = v fakturirani ceni je že vračunana voznina do ladje v pristanišču, blago je spravljeno na ladjo in nosi nadaljnji riziko kupec — [HV].

Kratica je iz angleščine: „free on board“.

havarija — bavarija, Haverei —

Havarija pomeni poškodovanje ladij ali tovora in vse izredne stroške za ladjo in tovor. Te škode in stroški pa ne smejo biti naravna posledica pomorske vožnje, temveč posledica nenadejanih okoliščin. Navadno jo delimo v veliko ali skupno in delno ali enostavno havarijo; skupna gre v skupno breme vseh udeležencev, medtem ko zadeva delna samo lastnika po havariji prizadetega predmeta — [TGL].

letnica (II/68) — Letnica ni pomajševalna oblika besede letina, kot misli ing. Sušteršič, ampak letnica je izvedenka iz pridevnika leten s pripono -ca; letina pa je izpeljanka iz besede leto z obrazilom -ina. — [K]

meter — metar, Meter. Meter je grška beseda, ki pomeni enoto in podlago meterskih mer in uteži. V praksi rabimo za označbo te mere kratico „m“ brez pike. Dolžinski meter je dolžinska mera, ki je enaka deset milijonskemu delu zemeljskega kvadranta.

1 meter = 1 m = 10 decimetrov = 100 centimetrov = 1000 milimetrov, 10 metrov = 1 dekameter, 100 metrov = 1 hektometer, 1000 metrov = 1 kilometer, 10.000 metrov = 1 myriameter.

moste (II/21) — Beseda brv ni (kakor misli ing. Sušteršič) od besede bruno, brvno, ampak narobe iz besede brv se je izpeljalo z obrazilom — no beseda brvno, bruno. — Brnca na Koroškem nima nič skupnega z brvjo in brunom, temveč (kakor razlaga Ramovš v

II. zvezku „Historične gramatike“ na strani 94., § 56.) s pridevnikom brnen staroslovenski (brъnъnъ) = blaten. — „Brücke“ ni (kot misli ing. S.). Prvotni in pravi pomen naše besede most, marveč Holzprügel, hölzernes Wegpflaster (Glimeringer, Schrader, Walde i. dr.). Dokaz je najti v ruščini. — [K]

obrša (II/68) — Beseda obrša (= krošnja) nima nič skupnega z besedama brst in brsteti, kot meni ing. Sušteršič, temveč je nastala iz obvrša, to pa iz obvrhu, obrazilo -ja. Najbližji sorodnici sta besedi obršje (v Beli krajini), ki pomeni nasprotje vznožja, in obrčen = zgornji.

Resnična pa je ugotovitev ing. Sušteršiča, da ljudstvo besede krošnja v pomenu „vrh, obrša, koš, Krone“ ne pozna. — [K]

stara dunajska mera = avstrijska mera

topola (I/115) — Pod besedo „topola“ se bere, da je beseda topol „književno pravilno“. Enako pravilna je pa tudi topola.

usvajanje — usvajanje, asimilacija, Assimilation. — Rastline sprejemajo hrano iz zemlje in iz zraka. Korenine sesajo iz zemlje rudniško, v vodi raztopljeno hrano. Vodna raztopina (0,5 do 2%, O) se dviga iz korenin po zunanji branikah (klični) debela in skozi les vejic v liste. Istočasno pride v liste skozi rezi iz zraka ogljikov dvokis. Ob primerni zračni toploti in sončni svetlobi (podnevi) ter pod uplivom zelenih barvilnih zrn listnega zelenila, klorofila) se odloči ogljik od kisika. Nato se ogljik in v vodi raztopljene rudniške snovi v listih kemijsko spojijo v ogljikovodike. Tako nastane iz negorljivih, mrtvih — anorganskih snovi gorljiva, živa — organska snov. Ves ta proces presnavljanja v rastlinskih listih imenujemo usvajanje ali asimilacija.

Odvišni kisik in voda izhlapija iz listov skozi rezi v zrak.

Lesna trgovina

Izvoz orehovine.

Izvozniki orehovega lesa so ponovno zaprosili, da se dovoli izvoz 700 vagonov orehovitih furnirskih hlodov in žaganega lesa v klirinške države, zlasti v Italijo. Svojo prošnjo utemeljujejo z ugotovitvijo, da je po zadnji dovolitvi izvoznega kontingenta 500 vagonov orehovitih hlodov ostalo še 1200 vagonov izdelanih furnirskih hlodov in razen tega še orehovi hlodi in žagan les. Ta les je bil posekan že pred dvema in več leti; zato je izpostavljen kvaru, ki utegne pridelovalcem, trgovcem in izvoznikom povzročiti škodo 35 milijonov dinarjev. Končno poudarjajo, da bi bilo najbolje izvoziti razpoložljivo orehovino 700 vagonov v Italijo, ki je že dovolila uvozni kontingent za ta les.

Prijava inozemskih delniških glavnice.

Z obvezno prijavo inozemskih delniških glavnice namerava Narodna banka imeti točen pregled o nakazilih dividend inozemcev. Brž ko pa je bil ta sklep Narodne banke znan, so mnogi inozemski delničarji iz klirinških držav svoje delnice fiktivno prodali. S to špekulacijo si nameravajo zagotoviti devize od svojih delnic in se tako izogniti sprejemu dividend po klirinški poti. Delnice prodajajo v prvi vrsti Svicarjem, Nizozemcem in tudi drugim.

Močno povpraševanje po jesenovini.

Zastopniki inozemske industrije povprašujejo zlasti po jesenovem lesu, ki ga rabijo za izdelavo lesenih letalskih delov.

Olajšanje plačilnega prometa z Madžarsko in Italijo.

Često smo poudarjali, kako važno je vprašanje meddržavne ureditve plačilnega prometa; Gozdarski vestnik je to stalno naglaševal zlasti glede lesnega izvoza na Madžarsko in v Italijo.

Sedaj je vprašanje zadovoljivo rešeno s tem, da so jugoslovanske klirinške zahteve do Madžarske v izvozu 19,2 milijonov dinarjev z odstopom tega povpraševanja Italiji 15. novembra t. l. likvidirane. Tako bo istočasno olajšan promet tudi z Italijo, ker bo naš klirinški dolg Italiji zmanjšan za ta znesek; obenem bo pa mogoče pospešiti lesni izvoz v obe državi.

Madžarski uvoz celuloze.

Pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji je Madžarska krila svoje potrebe na celulozi večinoma z izvozom iz Avstrije. Po priključitvi pa je ta uvoz ponehal in končno skoraj popolnoma prenehal. V zadnjem času pa si je Madžarska oskrbela potrebni uvoz iz Slovaške, kjer si je s trgovsko pogodbo zagotovila uvoz 600 vagonov celuloze in 30 vagonov celuloznega lesa.

Lesne cene na Madžarskem.

V zadnjih mesecih so bile lesne cene na Madžarskem zelo nestalne; predvsem se je pokazala potreba, da se uredi cene drv. Državne oblasti so sicer 26. avgusta t. l. določile ceno drv na madžarskem trgu, toda od tedaj so kljub temu cene narastle, tako da je stal vagon bukovih drv 300 do 350 pengov. Z novo državno uredbo, ki je dobila veljavo te dni, so bile dokončno urejene proizvajalne in prodajne cene v trgovini na drobno in na debelo. Cena bukovih cepljenih drv za vagon franko Budimpešta je sedaj določena na 330— pengov.

Jugoslovansko-madžarska pogodba.

Sedaj veljavna jugoslovansko-madžarska trgovska pogodba bo iztekla konec tega leta, zato bodo v začetku t. m. v Budimpešti pogajanja za novo pogodbo.

Stanje lesnega trga Slovenije v novembru 1939.

Vsak trenutek prinaša nove spremembe in zahteva v gospodarskem življenju vedno novih prilagoditev. Vsemu temu vrenju pa posamezniki ne morejo biti kos, zato dosežajo le slučajne uspehe, omogočajo pa raznovrstne špekulacije. Zategadelj postaja vedno nujnejši skupni načrt za naše gozdno in lesno gospodarstvo, kar smo v Gozdarskem vestniku že večkrat naglasili.

Jugoslavija sklepa nove trgovinske pogodbe skoraj z vsemi lesnimi uvoznimi državami; v ministrskem svetu se bavijo z organizacijo direkcije zunanje trgovine, v banovinah pa z načrtnim kmetijskim in ostalim gospodarstvom. Uredba o organizaciji zunanje trgovine bo stopila v veljavo verjetno že 1. januarja 1940. leta. Ta direkcija bo imela tri oddelke (za izvoz, uvoz in tranzit), trgovinske atašeje v inozemstvu in delegate v tuzemstvu. V njenem posvetovalnem odboru bodo pomočniki ministrov in zastopniki raznih organizacij. Prevzela bo tudi posle Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine in Privilegiranege izvoznega društva (Prizad) ter bo sodelovala z Narodno banko in raznimi ministrstvi. Banovine pripravljajo poslovniške oddelke za načrtno gospodarstvo. Vsi ti načrti pa bodo dosegali svoj namen, če bo delo organizirano tudi v podrobnostih; zato je potrebno, da si tudi gozdarski in lesni krogi zagotovijo primerno udeležbo pri vodstvu in izvrševanju teh načrtov.

Lesni izvoz v Italijo in Madžarsko se razvija ugodno, ker je plačilni promet urejen razmeroma dobro. Dobro kaže tudi za izvoz preko morja, zlasti v Anglijo. Promet z Nemčijo pa je še vedno omejen zaradi nizkih cen, ki jih nudi nemško gospodarstvo za naš les. V ostalem moremo reči, da so cene vsem sortimentom trdne, deloma se celo neznatno dvigajo. Zelo dobre so zlasti cene oglja, ker je zanj vedno večje povpraševanje doma in v inozemstvu.

Povpraševanja iz inozemstva.

560 — Marseille: trgovski konzorcij išče poslovne zveze z vsemi tvrdkami, ki želijo izvažati v Francijo ali uvažati iz Francije;	598 — Rim: žagana jelkovina za izvoz v Albanijo;
563 — Praga: orehovi buli (boules) hlodi;	601 — Ženeva: zastopniška tvrdka išče poslovne zveze z našimi izvozniki suhih gob;
566 — Alexandria: hrastovi parketi, lesene plošče, hrastovina in drugo;	603 — New York: trgovski uvozni in izvozni agent išče poslovne zveze z našimi uvoznimi in izvoznimi podjetji, ki poslujejo z USA;
576 — Valletta (Malta): zastopniška tvrdka želi prevzeti zastopstvo večjih jugoslovanskih izvoznikov, ki so zainteresirani na tamošnjem tržišču;	605 — Bombay: nudi se zastopnik za kemijske, lesne, tekstilne in papirne izdelke;
578 — Trenčín (Č. M. P.): zdravilna zelišča in posebne vrste semenja za tovarne likerjev;	609 — Kairo: ekstrakti za strojenje, lesene plošče in furnirji;
584 — Paris: naš rojak z mnogoletno trgovsko prakso išče zastopstvo naših izvoznikov lesa, gozdnih pridelkov, zdravilnega in industrijskega zelišča itd.;	610 — London: šiške in cveline;
589 — Montevideo: klobučevina in cigaretni papir;	616 — Hamburg: sirkova slama;
592 — Beyrouth: vse vrste papirja, strojene kože, gradbeni les, lesene plošče itd.;	629 — Carigrad: pisalni in zavojni papir ter papirna konfekcija;
595 — New York: kože divjadi;	634 — Kula: zastopnik švicarske tvrdke, bi biva začasno v Jugoslaviji, išče poslovne zveze z izvozniki hrastovih in borovih železniških pragov.

Pripomba: Interesenti naj se obrnejo za naslove na Zavod za pospeševanje zunanje trgovine Beograd, pošt. predal 818. Pri vprašanju naj napišejo zaporedno številko povpraševanja in kraj.

Valute in devize

Uradni tečaji za december 1939.	
1 francoskih frankov	123'30
100 francoskih frankov	1230'—
100 švicarskih frankov	228'80
100 italijanskih lir	2918'—
100 holandskih goldinarjev	45'50
100 bolgarskih levov	30'—
100 rumunskih lejev	1100'—
100 danskih kron	1265'—
100 švedskih kron	1240'—
100 norveških kron	400'—
100 španskih pezet	40'—
100 grških drahem	150'50
100 češkoslovaških kron	107'—
100 finskih mark	735'—
100 letonskih latov	100'—
100 iranskih (perz.) rijalov	
1 čilski pezos	1'25
1 turška papirnata lira	34'—
1 zlata turška lira	398'30
1 angleški funt	215'—
1 ameriški dolar	55'—
1 kanadski dolar	54'80
1 nemška marka	14'30
1 belga	9'15
1 pengö	8'70
1 brazilijanski milrajs	2'85
1 egiptski funt	216'—
1 palestinski funt	216'—
1 urugvajski pezos	18'60
1 argentinski pezos	12'40

Tem tečajem je že prištet pribitek („prim“).

Mali oglasi

SUMARSKI LIST, mesečna gozdarska revija, ki jo ureja univ. prof. dr. Levaković in izdaja „Jugoslovansko šumarsko udruženje“ v Zagrebu, Vukolinovića 2., stane 100'— din letno.

IZVOZNIKI LESA! Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Beogradu, Celju, Kranju, Mariboru, Ptuj, Rakeku, Slovenjem Gradcu, Splitu, Sibeniku in Zagrebu, dajejo posojila na **klirinške nakaznice**, izdajajo **izvozna uverenja** in izvršujejo vse ostale bančne posle. Za izvozna uverenja pridejo v poštev zlasti v obmejnih krajih poslovalnice banke.

DRAŽBA LESA. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 24/I, proda na javni dražbi dne 29. decembra iz gozdov svoje gozdne uprave Kočevje: ca 13.000 plm bukove hlodovine in ca 3.700 prm bukovih drv, vse na panju. — Pogoji pojasnila in tiskovine so na razpolago pri upravi v Ljubljani in pri šumski upravi Kočevje.

Kdo bi mi mogel preskrbeti en do dva para živih podlasic? Ponudbe s ceno na naslov: Tomo Jera'a, Zagreb, Draškovića ulica 23/II.

Iščem **STALNEGA ODJEMALCA** za prima bukovo in brezovo oglje. Mesečno izdelam do tri vagone pričnem z dobavo lahko takoj. **A. M. Böhm**, posestnik in lesni trgovec, **Vuhred**.

DRAGUTIN ČUTIČ - vdova, puškarica in trgovina z orožjem, **Maribor, Slovenska ulica 18**. Zaloga samokresov, avtomatičnih pištol, lovskih pušk in vseh lovskih potrebščin. Lastna delavnica za popravila, izdelovanje novega orožja, montaža daljnogledov i. t. d.

Prvovrstne in cenene lovske in športne srajce, izgotovljene pa tudi po meri narejene, dobite v modni trgovini in izdelovalnici perila **IVAN BABIČ, Maribor, Gosposka ul. 24**.

Knjiga: Ing. Anton Sivic in Franc Znidaršič, **Lovski zakon z zbirko lovskih predpisov**, se dobi v platno vezana za 76'— dinarjev in v karton vezana za 64'— dinarjev v tiskarni Merkur, Ljubljana.

Knjiga: Ing. Viktor Novak, **O urejanju gospodarstva z gozdi**, se dobi pri gozdarskem odsedu kr. banske uprave v Ljubljani za 30'— dinarjev.

Knjiga: Ing. Mirko Sušteršič, **Naš gozd**, se dobi pri Družbi Sv. Mohorja v Celju za 52'— dinarjev.